

بیت‌الله



بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود
عجل الله تعالی فرجه الشریف
برگزار می‌کند

منابع مطالعاتی

آزمون سراسری معارف مهدویت

سطح عمومی

۱۲ دی ماه ۱۳۹۳
هم‌زمان با جشن آغاز امامت موعود

این کتاب الکترونیک ۴۰۰ صفحه‌ای، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند «دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف» است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود. دفترچه راهنمای آزمون، شامل توضیحات کامل برای ثبت نام و شرکت در آن، همواره به صورت PDF در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR موجود است.

راهنمای مطالعه

* آزمون سراسری معارف مهدویت، همچون سایر آزمون‌های علمی در موضوع و یا موضوعاتی خاص، برای سنجش دانسته‌ها و آموخته‌های داوطلبان و علاقمندان به معارف مهدویت، برگزار می‌گردد. سطح برگزاری این آزمون «عمومی» است؛ بدین معنا که عموم علاقمندان به موضوع مهدویت - بدون نیاز به دانش تخصصی درباره این موضوع - می‌توانند در این رقابت علمی شرکت کنند.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند «دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف» است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلاء حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است.

* محتوای این کتاب در پنج بخش تدوین شده است؛ بخش اول شامل مباحث مربوط به «شناخت امام موعود»، بخش دوم شامل مباحث مربوط به «شخصیت امام موعود»، بخش سوم شامل مباحث مربوط به «غیبت امام موعود»، بخش چهارم شامل مباحث مربوط به «انتظار امام موعود» و بخش پنجم شامل مباحث مربوط به «ظهور امام موعود».

* از آنجاکه سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود. اگر برای نخستین بار، قصد مطالعه درباره مهدویت را دارید، محتوای این کتاب، شما را با مهم‌ترین مباحث مربوط به شناخت و اعتقاد به امام مهدی علیه‌السلام و مسائل اصلی در رابطه با مهدویت و موعودباوری آشنا می‌کند و چنانچه پیش از این، درباره مهدویت مطالعاتی داشته‌اید، مطالعه محتوای این کتاب، به جمع‌بندی و تصحیح آموخته‌های پیشین شما کمک خواهد کرد.

* در هنگام مطالعه این کتاب، برای پاسخگویی به پرسش‌های آزمون به موارد زیر دقت کنید:

۱. از نام‌های افراد و راویان حدیث پرسشی طرح نمی‌شود و به یادسپاری آنها لازم نیست.

مثال: شیخ صدوق، عبدالله بن زراره، حسین بن خالد، سید محمد صدر و...

۲. از نام‌های کتب و منابع حدیث پرسشی طرح نمی‌شود و به یادسپاری آنها لازم نیست.

مثال: جنه‌المأوی، الصواعق‌المحرقة، الفصول‌المختاره، مسند ابن حنبل و...

۳. از متن عربی آیات و احادیث پرسشی طرح نمی‌شود؛ البته ممکن است از بخش‌هایی از آیات و احادیث که در میان متن فارسی به آنها اشاره شده و توضیح داده شده‌اند، سوال طرح شود. مثال: مقصود از «زبور» کتب انبیا و مقصود از «ذکر» لوح محفوظ است.

۴. از نشانی آیات و احادیث و محتوای پی‌نوشت‌ها و پاورقی‌ها پرسشی طرح نمی‌شود.

* چنانچه در هنگام مطالعه، به سوال و یا اشکالی برخوردید، نگران نباشید! شما می‌توانید پرسش خود را با کارشناسان ما، در میان بگذارید. توصیه می‌کنیم برای دریافت سریع و کامل پاسخ، پرسش‌های خود را از صفحه شخصی خود در پورتال جامع مهدویت و در بخش «سوال بپرسید» مطرح کنید؛ پرسش‌های ارسال شده از طریق پیامک به شماره ۳۰۰۰۱۳ در اولویت پاسخگویی قرار نداشته و به صورت مختصر پاسخگویی خواهند شد.

بخش اول شناخت امام موعود

سخنی درباره‌ی وجوب شناخت امام عصر علیه السلام

احادیثی که شناخت امام عصر را بر مردم هر دوران، واجب و مرگ بدون شناخت امام را مرگ جاهلی می‌دانند، مورد اتفاق همه‌ی مسلمانان اند و در کتاب‌های شیعه و اهل سنت درج شده‌اند. برای مثال، کلینی در الکافی از پیامبر صلی الله علیه و آله چنین نقل می‌کند:

مَنْ مَاتَ لَا يَعْرِفُ إِمَامَهُ، مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً.^۱

هر کس بمیرد و امامش را نشناسد، به مرگ جاهلی مرده است.

و در مسند ابن حنبل از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل شده:

مَنْ مَاتَ بِغَيْرِ إِمَامٍ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً.^۲

هر کس بدون داشتن امام بمیرد، به مرگ جاهلی مرده است.

بنا بر این، سخن ابن تیمیّه و آلبانی که می‌گویند: احادیث یاد شده، در کتاب‌های اهل سنت وجود ندارند،^۳ نادرست و ناشی از نادیده گرفتن کتاب‌هایی مثل مسند ابن حنبل و دیگر کتاب‌های مهم اهل سنت است. البته حدیث یاد شده با تعابیر مختلفی نقل شده است و ابن تیمیّه، در ادامه سخنش مجبور می‌شود یکی از این تعابیر را که در آن، لفظ «امام» وجود ندارد، قبول کند^۴ که در آن آمده است:

۱. ر. ک: ص ۱۸ ح ۱۷۳.

۲. ر. ک: ص ۳۲ ح ۱۹۱.

۳. سلسلة الأحاديث الضعيفة والموضوعة: ج ۱ ص ۵۲۶.

۴. منهاج السنة النبویة: ج ۱ ص ۱۱.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مَنْ مَاتَ وَ لَيْسَ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ ، مَاتَ مَيْتَةً جَاهِلِيَّةً .^۱

کسی که بمیرد و در گردن او بیعت نباشد، به مرگ جاهلی مرده است.

در واقع، این گونه افراد تلاش می‌کنند تا احادیث یاد شده را به جای حمل بر امامان اهل بیت - که برگزیده خدا و پیامبر ﷺ اند - بر هر زمامداری هر چند جائز، حمل کنند.

ابن ابی الحدید، نقل می‌کند که عبد الله بن عمر از بیعت با علی ع خودداری کرد؛ اما شبانه در خانه حجاج را کوید تا با عبد الملک، بیعت کند تا آن شب را بدون امام، صبح نکند. او گمان می‌کرد که باید چنین کند؛ زیرا از پیامبر ع روایت شده بود که فرمود: «هر که بمیرد و امامی نداشته باشد، مرگی چونان مرگ جاهلی داشته است». حجاج نیز او را آن قدر تحقیر کرد و پستش شمرد که پایش را از بستر خواب بیرون آورد و گفت: با پای من بیعت کن!^۲

پس نکته اصلی در مورد حدیث، معنای حدیث است، نه اصل صدور آن از پیامبر ع.^۳ برای فهم حدیث شریف، باید مقصود از جاهلیت روشن شود. در فرهنگ اسلامی، عصر رسالت پیامبر خدا، عصر علم، و دوران پیش از بعثت ایشان، دوران جاهلیت است، بدین معنا که پیش از بعثت پیامبر ع به دلیل تحریفی که در ادیان آسمانی پدید آمده بود، مردم در گمراهی به سر می‌بردند و آنچه به نام دین بر جوامع مختلف بشر حکومت می‌کرد، چیزی جز خرافات و موهومات نبود.

۱. ر.ک: ص ۳۴ ح ۱۹۴.

۲. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید: ج ۱۳ ص ۲۴۲.

۳. علامه امینی می‌گوید: این، حقیقت مسلمی است که کتاب‌های صحاح و مسانید [اهل سنت]، آن را مسلم دانسته‌اند و گریزی از پذیرش مفاد آن نیست و اسلام هیچ مسلمانی، جز با تسلیم بودن در برابر آن، کامل نیست و حتی دو نفر هم در باره آن، اختلاف نظر ندارند و یک نفر هم در باره آن، به خود، اجازه تردید نداده است. این تعبیر، حکایت از بدعاقبتی کسی دارد که بدون امام بمیرد و چنین کسی، از هر گونه نجات و رستگاری محروم است. مرگ جاهلی، بدترین مرگ است؛ مرگ در حال کفر و الحاد (الغدير: ج ۱۰ ص ۳۶۰).

* این کتاب الکترونیکی، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

در واقع، ادیان تحریف‌شده و عقاید موهوم، ابزارهایی برای سلطه زر و زور بر انسان شده بودند و این، واقعیتی است که تاریخ قبل از اسلام نیز آن را تأیید می‌کند. بعثت مبارک پیامبر ﷺ، آغاز عصر علم بود. اساسی‌ترین مسئولیت ایشان، مبارزه با خرافات و تحریفات و روشن کردن حقایق برای مردم بود. پیامبر ﷺ، خود را برای مردم، همچون پدری می‌دانست که آنان را می‌پروراند و آموزش می‌دهد. ایشان می‌فرمود:

إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ مِثْلُ الْوَالِدِ أَعْلَمُكُمْ^۱.

در واقع، من برای شما همچون پدری هستم که به شما می‌آموزم.

پیامبر خدا، نبوت خود را پدیده‌ای منطبق با موازین عقلی و علمی معرفی می‌کرد که اگر دانشمندان، در صدد شناخت آن برآیند، می‌توانند به سادگی راستگویی اش را در باره ارتباط او با مبدأ هستی درک کنند.

﴿وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ﴾^۲

کسانی که به ایشان علم داده شده، آنچه را از سوی پروردگارت بر تو نازل شده، حق می‌دانند.

پیامبر ﷺ نیز مردم را از پیروی هر آنچه علم، آن را تأیید نمی‌کند، به شدت بر حذر می‌داشت و این آیه را برای آنان تلاوت می‌فرمود:

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾^۳

و چیزی را که بدان علم نداری، دنبال مکن.

با عنایت به این مقدمه، آشکار می‌شود که آنچه در حدیث «ضرورت شناخت امام هر عصر» مورد نظر است، فراتر از یک مسئله فردی است و تنها این نیست که

۱. مسند ابن حنبل: ج ۳ ص ۵۳ ح ۷۴۱۳، سنن النسائی: ج ۱ ص ۳۸، سنن ابن ماجه: ج ۱ ص ۱۱۴ ح ۳۱۳.

۲. سبأ: آیه ۶.

۳. اسرا: آیه ۳۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

اگر یک مسلمان، امام خود را شناخت، مسلمان واقعی نیست و در گم‌راهی است؛ بلکه مسئله مهم‌تری که این حدیث بدان هشدار می‌دهد، این است که: عصر علم - که با بعثت پیامبر ﷺ آغاز شد - تنها در صورتی می‌تواند تداوم پیدا کند که شناخت یاد شده، وجود داشته باشد. در یک سخن، امامت، پشتوانه و ضامن تداوم عصر علم یا عصر اسلام راستین است و بدون این پشتوانه، جامعه اسلامی به جاهلیت پیش از اسلام، بازگشت خواهد کرد.

در واقع، این حدیث از آینده‌نگری این آیه قرآن الهام گرفته که می‌فرماید:

﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإَيْن مَاتَ أَوْ قُتِلَ أُنْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ﴾^۱

و محمد، جز فرستاده‌ای که پیش از او [نیز] فرستادگانی [آمده و] گذشتند، نیست. آیا اگر او بمیرد یا کشته شود، به گذشته خود (جاهلیت) برمی‌گردید؟

پیامبر ﷺ در حدیثی که بر ضرورت شناخت امام تأکید دارد، بیان می‌نماید که چگونه ممکن است جامعه اسلامی عقب‌نشینی کند و به دوران جاهلیت پیش از اسلام باز گردد. فرموده پیامبر ﷺ گویای این حقیقت است که با حذف مسئله امامت و رهبری، این پدیده خطرناک، قابل پیش‌بینی است.

۱. آل عمران: آیه ۱۴۴.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

نبی از انکار امامت اهل بیت علیهم‌السلام و پیروی حاکمان منکر

۶. کمال الدین - به نقل از حسین بن خالد، از امام رضا علیه‌السلام، از پدرانش علیهم‌السلام :- پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم

فرمود: «من سرور آفریده‌های خدای تعالی هستم. من از جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و حاملان عرش خدا و همه فرشتگان مقربش و پیامبران فرستاده‌اش، برترم. من صاحب شفاعت و حوض شریف [کوثر] هستم. من و علی، پدران این امتیم. هر کس ما را بشناسد، خدای تعالی را شناخته است و هر کس ما را انکار کند، خدای تعالی را انکار کرده است»^۱.

۷. الأمالی، صدوق - به نقل از ابو حمزه، از امام زین العابدین علیه‌السلام از پدرش - : مردی نزد امیر مؤمنان - که دروهای خدا بر ایشان باد - آمد و گفت: ای ابو الحسن! تو ادعا می‌کنی که امیر مؤمنان هستی. چه کسی تو را امیر آنان کرده است؟

فرمود: «خداوند - که جلالتش بشکوه باد - مرا امیر آنان کرده است».

آن مرد نزد پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم آمد و گفت: ای پیامبر خدا! آیا علی راست می‌گوید که خداوند، او را امیر بر خلقش کرده است؟

پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم خشمگین شد و سپس فرمود: «علی به موجب ولایتی که خدای تعالی از بالای عرشش برای او منعقد کرده و فرشتگانش را بر آن گواه گرفته، امیر مؤمنان است. بی تردید، علی خلیفه خدا و حجّت او است. بی گمان، او امام مسلمانان است، اطاعتش قرین اطاعت خدا و نافرمانی‌اش با نافرمانی خدا همراه است. هر کس او را نشناسد، مرا نشناخته است و هر کس او را بشناسد، مرا شناخته است. هر کس امامت او را انکار کند، نبوت مرا انکار کرده است و هر کس منکر امارت او باشد، منکر رسالت من است»^۲.

۱. کمال الدین: ص ۲۶۱ ح ۷ (با سند معتبر)، بحار الأنوار: ج ۲۶ ص ۳۴۲ ح ۱۳. نیز، ر.ک: بصائر الدرجات:

ص ۴۱۲ ح ۲. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۲ ص ۱۴۲ ح ۲۸۹.

۲. الأمالی، صدوق: ص ۱۹۴ ح ۲۰۵ (با سند معتبر)، التحصین، ابن طاووس: ص ۵۳۵، بشارة المصطفی:

ص ۲۴، بحار الأنوار: ج ۳۶ ص ۲۲۷ ح ۵. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۱ ص ۳۷۸

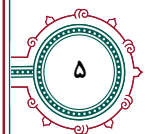
ح ۱۴۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



۸. **الکافی** - به نقل از ابن ابی یعفور - : شنیدم که امام صادق علیه السلام می فرماید: «خداوند، روز قیامت با سه کس سخن نمی گوید و آنان را پاک نمی دارد و عذابی دردناک دارند: کسی که به دروغ، ادعای امامت از جانب خدا کند، کسی که امامی از جانب خدا را انکار کند، و هر کس که بیندارد آن دو، بهره‌ای از مسلمانی دارند»^۱.

۹. **الکافی** - به نقل از احمد بن عمر حلال - : به امام کاظم علیه السلام گفتم: به من بگو: آیا عذاب کسی که با تو دشمنی می کند و حق فرزندی فاطمه بودندت را پاس نمی نهد، با بقیه مردم یکسان است؟

فرمود: «علی بن حسین (زین العابدین علیه السلام) می فرمود: عذاب آنان، دو چندان است»^۲.
۱۰. **الأمالی**، طوسی - به نقل از عمّار بن موسی ساباطی - : به امام صادق علیه السلام گفتم: ابو امیّه یوسف بن ثابت، از شما نقل کرده که فرموده‌اید: با ایمان، عملی زیان نمی رساند و با کفر، عملی سود نمی بخشد.

فرمود: «ابو امیّه از تفسیر آن نپرسید! مقصود من، این بود که هر کس امام از خاندان محمّد را بشناسد و ولایتش را بپذیرد، سپس هر کار خیری را برای خود انجام دهد، از او پذیرفته می شود و پاداشش دو چندان می شود و با شناخت امام است که از اعمال خیر سود می برد. این، مقصود من بوده است، و همین گونه خداوند، اعمال شایسته بندگانی که ولایت حاکم ستمکار نصب نشده از جانب خدای متعال را پذیرفته‌اند، قبول نمی کند».

عبد الله بن ابی یعفور به ایشان گفت: آیا خدای متعال نفرموده است: ﴿هر کس نیکی به میان آورد، پاداشی بهتر از آن خواهد داشت، و آنان از هراس آن روز ایمن اند﴾؟ پس چگونه عمل شایسته به پذیرنده حاکمان ستمکار سودی نمی بخشد؟

امام صادق علیه السلام فرمود: «آیا می دانی که مقصود خدای متعال از کار نیک در این آیه چیست؟ به خدا سوگند، آن، شناخت امام و اطاعت از اوست، و خدای تعالی فرموده است:

۱. الکافی: ج ۱ ص ۳۷۳ ح ۴ (با سند صحیح) و ص ۳۷۴ ح ۱۲، الغیبه، نعمانی: ص ۱۱۲ ح ۳ (هر دو منبع با سند معتبر)، تفسیر العیاشی: ج ۱ ص ۱۷۸ ح ۶۴، بحار الأنوار: ج ۷ ص ۲۱۲ ح ۱۱۳.
۲. الکافی: ج ۱ ص ۳۷۷ ح ۲ (با سند معتبر).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

«هر کس کار زشتی بیاورد، صورت‌هایشان در دوزخ فرو می‌افتد. آیا جز به آنچه کردند، مجازات شدند؟» و مقصود او، از کار زشت، انکار امامی است که از جانب خدای متعال باشد».

سپس امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس روز قیامت به ولایت امام ستمکاری نصب نشده از جانب خدا [به محشر] وارد شود و منکر حق ما و رد کننده ولایت ما باشد، خدای متعال، او را در روز قیامت به آتش می‌اندازد»^۱.

۱۱. الکافی - به نقل از محمد بن مسلم - : امام باقر علیه السلام فرمود: «هر کس با عبادتی طاقت فرسا، خداوند تعالی را بندگی کند، اما پیشوایی از جانب خداوند نداشته باشد، عبادتش پذیرفته نیست

بدان - ای محمد - که پیشوایان ستم و پیروان آنان، از دین خدا برکنارند. خود، گم‌راه اند و [مردم را] به گم‌راهی می‌افکنند. کارهایی که انجام می‌دهند، همانند خاکستری است که در یک روز طوفانی، تندبادی بر آن بوزد، [یعنی] از کردارشان چیزی دستگیرشان نمی‌شود. این است گم‌راهی دور و دراز»^۲.

نبی از انکار حتی یک امام از اهل بیت علیهم السلام

۱۲. کمال الدین - به نقل از عبد الله بن مسکان - : امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس یک نفر

۱. الأملی، طوسی: ص ۴۱۷ ح ۹۳۹ (با سند معتبر)، تأویل الآیات الظاهرة: ج ۱ ص ۴۱۱ ح ۲۱، بحار الأنوار: ج ۲۷ ص ۱۷۰ ح ۱۱، نیز، ر.ک: المحاسن: ج ۱ ص ۲۶۸ باب «قبول العمل»، المقنعة: ص ۳۲.
۲. الکافی: ج ۱ ص ۱۸۳ ح ۸، المحاسن: ج ۱ ص ۱۷۷ ح ۲۷۵ (هر دو منبع با سند صحیح)، الغيبة، نعمانی: ص ۱۲۷ ح ۲ (با سند موثق)، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۸۷ ح ۳۰.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



[امام] زنده را انکار کند، [امامان] مرده را انکار کرده است»^۱.

نبی از انکار امامت قائم علیه السلام

۱۳. کمال الدین - به نقل از غیاث بن ابراهیم تمیمی، از امام صادق علیه السلام، از پدرانش علیه السلام: -

پیامبر خدا ﷺ فرمود: «هر کس [امام] قائم از فرزندانم را انکار کند، مرا انکار کرده

است»^۲.

۱۴. کمال الدین - به نقل از صفوان بن مهران: - امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس به همه

امامان اقرار کند، اما منکر مهدی باشد، همانند کسی است که به همه پیامبران اقرار

کند، ولی منکر پیامبری محمد ﷺ باشد».

گفته شد: ای فرزند پیامبر خدا! مهدی از نسل تو، کیست؟

فرمود: «پنجمین از نسل هفتمین، که بدنش از شما غایب است و بردن نام او، بر

شما روا نیست»^۳.

۱۵. کمال الدین - به نقل از موسی بن جعفر بن وهب بغدادی: - شنیدم که امام حسن

عسکری علیه السلام می‌فرماید: «گویی می‌بینم که پس از من در جانشین من اختلاف

کرده‌اید. به هوش باشید! کسی که امامان پس از پیامبر خدا ﷺ را بپذیرد، اما فرزند

مرا انکار کند، مانند کسی است که همه پیامبران و فرستادگان او را بپذیرد، ولی نبوت

۱. کمال الدین: ص ۴۱۰ ح ۲ (با سند صحیح) و ح ۱، الإمامة و التبصرة: ص ۲۳۰ ح ۷۹ (با سند صحیح)، الغيبة،

نعمانی: ص ۱۲۹ ح ۴ (با سند موثق)، بحار الأنوار: ج ۲۳ ص ۹۵ ح ۱.

۲. کمال الدین: ص ۴۱۲ ح ۸ (با سند صحیح)، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۷۳ ح ۲۰.

۳. کمال الدین: ص ۳۳۳ ح ۱ با سند معتبر و ص ۴۱۱ ح ۵ (هر دو منبع با سند معتبر) و ص ۳۳۸ ح ۱۲ عن عبد

الله بن ابي يعفور، أعلام الوری: ج ۲ ص ۲۳۴، كشف الغمّة: ج ۳ ص ۳۱۳، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۴۳ ح ۴.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پیامبر خدا ﷺ را انکار کند و منکر پیامبر خدا ﷺ مانند کسی است که همه پیامبران خدا را انکار کرده باشد؛ زیرا اطاعت آخرین ما، مانند اطاعت از اولین ما، و انکار آخرین ما، مانند انکار اولین ماست. هان! فرزندم غیبتی دارد که مردم در آن به تردید می‌افتند، جز آن که خدای ﷻ نگاهش دارد»^۱.

۱۶. **کمال الدین** - به نقل از غیاث بن ابراهیم، از امام صادق علیه السلام، از پدرانش علیهم السلام - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «هر کس قائم از فرزندانم را در روزگار غیبتش انکار کند و در همان حال بمیرد، به مرگ جاهلی مرده است»^۲.

۱۷. **کمال الدین** - به نقل از هشام بن سالم، از امام صادق علیه السلام، از پدرش، از جدش علیه السلام - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «قائم، از فرزندان من است. نامش، نام من، کنیه‌اش کنیه من، خُلق و خوی او، خُلق و خوی من، و شیوه‌اش شیوه من است. مردم را به دین و آیین من می‌آورد و آنان را به کتاب خدایم ﷻ فرا می‌خواند. هر کس او را اطاعت کند، مرا اطاعت کرده است و هر کس او را نافرمانی کند، مرا نافرمانی کرده است. هر کس او را در روزگار غیبتش انکار کند، مرا انکار کرده است و هر کس او را تکذیب کند، مرا تکذیب کرده است. هر کس او را تصدیق کند، مرا تصدیق کرده است. از تکذیب کنندگان من در باره او، و منکران سختم در شأن او، و کسانی که ائمتّم را از راه او به بیراهه می‌برند، به خدا شکایت می‌کنم ﴿و کسانی که ستم کرده‌اند، به زودی خواهند دانست که به کدام بازگشتگاه بر خواهند گشت﴾»^۳.

۱. کمال الدین: ص ۴۰۹ ح ۸ (با سند معتبر)، أعلام الوری: ج ۲ ص ۲۵۲، كشف الغمّة: ج ۳ ص ۳۱۷، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۳۲، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۶۰ ح ۶.

۲. کمال الدین: ص ۴۱۲ ح ۱۲ (با سند معتبر)، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۷۳ ح ۲۱، نیز، ر.ک: الغیبة، طوسی: ص ۲۹۰ ح ۲۴۷.

۳. کمال الدین: ص ۴۱۱ ح ۶، أعلام الوری: ج ۲ ص ۲۲۷، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۷۳ ح ۱۹.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

تکلیف کسی که توان شناخت امام علی(ع) را ندارد

۱۸. کمال الدین - به نقل از عمر بن عبد العزیز - : امام صادق (ع) فرمود: «هر گاه وضعی پیش آمد که امامی را ندیدی تا از او پیروی کنی، کسی را که دوست می داشته‌ای، دوست بدار^۱ و کسی را که دشمن می داشته‌ای،^۲ دشمن بدار، تا این که خداوند (ع) او را آشکار گرداند».^۳

۱۹. الکافی - به نقل از منصور، از کسی که او نامش را برد - : به امام صادق (ع) گفتم: هر گاه زمانی آمد که امامی را ندیدم [و حضور نداشت] تا از او پیروی نمایم، چه کنم؟ فرمود: «کسی را که دوست می داشتی، دوست بدار و کسی را که دشمن می داشتی، دشمن بدار، تا آن که خداوند (ع) او را آشکار سازد».^۴

۲۰. الکافی - به نقل از عیسی بن عبد الله - : به امام صادق (ع) گفتم: اگر [برای شما] پیشامدی کند - و خدا نکند که آن روز را ببینم -، چه کسی را امام خود قرار دهم؟ امام صادق (ع) به فرزندش موسی (ع) اشاره فرمود.

گفتم: اگر برای موسی پیشامدی کرد، چه کسی را امام خود گردانم؟
فرمود: «فرزندش را».

۱. یعنی: از ائمه (ع) و از اعتقاد به امامت آنان، دست بر مدار. البته دوست داشتن آنان، اقتضا دارد که به آنچه از آثارشان باقی مانده است، عمل شود و به روایان اخبارشان مراجعه شود، و احتمالاً می توان آن را تعمیم داد که شامل روایان و علمای ربّانی بشود؛ همانان که در زمان روی کار آمدن امام نیز، کسانی که امکان دسترسی به او (امام) را ندارند، به آنان مراجعه می کنند.

۲. یعنی: پیشوایان باطل و ستم پیروان آنان. و این، مستلزم دوری کردن از راه و رسم آنان، یعنی بدعت‌ها و عقاید باطل و قیاس و استحسانات است.

۳. کمال الدین: ص ۳۴۸ ح ۳۷، الغیبة، نعمانی: ص ۱۵۸ ح ۳، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۴۸ ح ۷۱.

۴. الکافی: ج ۱ ص ۳۴۲ ح ۲۸.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می گیرد که می بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

گفتم: اگر برای فرزندش پیشامدی کرد و برادر بزرگ و پسر کوچکی^۱ از خود بر جای نهاد، کدام یک را امام خود قرار دهم؟

فرمود: «فرزندش را» و سپس فرمود: «به همین ترتیب تا ابد».

گفتم: اگر او را نشناختم و جایش را ندانستم [چه کنم]؟

فرمود: «می‌گویی: "بار خدایا! من پیرو حجّت باقی مانده تو از فرزندان امام قبلی هستم". همین، برایت کافی است [و رفع تکلیف می‌کند]، به خواست خدا».^۲

۲۱. کمال الدین - به نقل از زراره - : امام صادق علیه السلام فرمود: «زمانی بر مردم فرا می‌رسد که امامشان از آنان غایب است».

گفتم: مردم در آن زمان، چه کنند؟

فرمود: «بر عقیده خویش (امامت) استوار بمانند تا برایشان آشکار گردد».^۳

۲۲. کمال الدین - به نقل از عبد الله بن سنان - : من و پدرم خدمت امام صادق علیه السلام رسیدیم.

ایشان فرمود: «چه می‌کنید آن گاه که وضعی پیش آید که در آن، نه امام هدایتگری ببینید و نه نشانه‌ای نمایان، و از آن وضع، تنها کسی به سلامت می‌رهد که چونان دعای شخص در حال غرق شدن، دعا کند؟!».

پدرم گفت: هر گاه این بلا بیاید، چه کنیم؟

۱. یعنی: برادرش بزرگ‌تر از پسرش بود.

۲. الکافی: ج ۱ ص ۳۰۹ ح ۷، کمال الدین: ص ۴۱۶ ح ۷، الإرشاد: ج ۲ ص ۲۱۸، بحار الأنوار: ج ۲۵ ص ۲۵۳ ح ۱۱.

۳. کمال الدین: ص ۳۵۰ ح ۴۴ (با سند صحیح)، الغیبة، نعمانی: ص ۱۵۸ ح ۲ (به نقل از حارث بن مغیره، با عبارت مشابه)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۴۹ ح ۷۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

امام فرمود: «تو چنان وضعی را درک نخواهی کرد؛ اما هر گاه چنین شد، آنچه را در دست دارید، محکم بگیرید تا آن که حقیقت برایتان آشکار شود [و امام ظهور کند]»^۱.

۲۳. کمال الدین - به نقل از ابان بن تغلب - : امام صادق علیه السلام به من فرمود: «زمانی بر مردم می‌آید که در آن، دچار "سَبَطه" می‌شوند. در آن سَبَطه، علم همانند مار که در سوراخش می‌خزد، میان دو مسجد در مکه (مسجد الحرام) و در مدینه (مسجد النبی) می‌خزد و جمع می‌شود، و مردم در این حال اند که ناگهان، خداوند تبارک و تعالی ستاره آنان را برایشان طالع می‌کند».

گفتم: سَبَطه چیست؟

فرمود: «فترت و غیبت امامتان».

گفتم: در چنان وضعی، وظیفه ما چیست؟

فرمود: «بر عقیده خود بمانید، تا آن هنگام که خداوند تبارک و تعالی ستاره شما را برایتان

طالع کند»^۲.

۲۴. کمال الدین - به نقل از حارث بن مغیره - : از امام صادق علیه السلام پرسیدم: آیا ممکن است

وضع‌ی پیش‌آید که مردم، امام را نشناسند؟

فرمود: «ممکن است چنین شود».

گفتم: در این صورت، چه کنند [و تکلیفشان چیست]؟

فرمود: «به همان امر نخست، چنگ زنند تا دیگری برایشان آشکار شود»^۳.

۱. کمال الدین: ۳۴۸ ح ۴۰، الغیبه، نعمانی: ص ۱۵۹ ح ۴ (هر دو منبع با سند صحیح)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۳۳.

۲. کمال الدین: ص ۳۴۹ ح ۴۱ (با سند صحیح)، الغیبه، نعمانی: ص ۱۵۹ ح ۶، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۳۴ ح ۳۸.

۳. کمال الدین: ص ۳۵۱ ح ۴۷ (با سند معتبر)، بحار الأنوار: ج ۲۷ ص ۲۹۷ ح ۶، نیز، رک: الغیبه، نعمانی: ص ۵۸ ح ۲۱.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۲۵. الإمامة و التبصرة - به نقل از یعقوب بن شعیب - : به امام صادق علیه السلام گفتم: هنگامی که امام از دنیا می‌رود و خبرش به افرادی که در جای خود هستند می‌رسد [چه کنند]؟ فرمود: «در جستجوی امام بیرون می‌آیند و تا آن گاه که در جستجو هستند، معذورند».

گفتم: همه آنان به جستجو برخیزند یا برخی هم بیرون بیایند، کافی است؟ فرمود: «خداوند تعالی می‌فرماید: «چرا از هر فرقه‌ای از آنان، دسته‌ای کوچ نمی‌کنند تا در دین آگاهی پیدا کنند و قوم خود را وقتی به سوی آنان بازگشتند، بیم دهند؟! باشد که آنان [از کيفر الهی] بترسند». اینان که مانده‌اند، مشکل و تنگنایی ندارند تا یارانشان [که برای جستجو رفته‌اند] به سوی آنان بازگردند»^۱.

۲۶. رجال الکشی - به نقل از عبد الله بن زراره - : زراره، فرزندش عبید را فرستاد تا در باره امام کاظم علیه السلام پرس و جو کند؛ اما پیش از مراجعت عبید، مرگ به سراغ زراره آمد. [در حال احتضار] قرآن را برداشت و بالای سرش گرفت و گفت: امام بعد از جعفر بن محمد، کسی است که نامش در این کتاب، در ضمن قرآن است و از جانب کسانی تعیین شده که خداوند، فرمان‌برداری از آنان را بر خلقش واجب ساخته است، و من به او ایمان دارم. این رویداد، به امام کاظم علیه السلام خبر داده شد. ایشان فرمود: «به خدا سوگند، زراره مهاجر به سوی خداوند متعال است»^۲.

۱. الإمامة و التبصرة: ص ۸۸ ح ۷۶، علل الشرائع: ص ۵۹۱ ح ۴۱ (هر دو منبع با سند معتبر)، بحار الأنوار: ج ۲۷ ص ۲۹۵ ح ۲.
۲. رجال الکشی: ج ۱ ص ۳۷۲ ش ۲۵۴، معجم رجال الحدیث: ج ۷ ص ۲۳۲ ش ۵، نیز، ر.ک: کمال الدین: ص ۷۵، التحریر الطاووسی: ص ۱۲۵، بحار الأنوار: ج ۴۷ ص ۳۳۹ ح ۱۹.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پژوهشی دربارهٔ وظیفهٔ شخص ناتوان از شناخت امام علی(ع)

موضوع مسئله در احادیثی که گذشت، بیان تکلیف کسی است که معتقد به امامت و ولایت اهل بیت (علیهم‌السلام) است، اما پس از درگذشت امام پیشین، شناخت امام بعدی و اطاعت او امر او، برایش دشوار یا ناممکن است. بر اساس احادیث این باب، پیروان اهل بیت (علیهم‌السلام) در چنین شرایطی، سه وظیفه دارند:

۱. تلاش برای شناخت امام (علیهم‌السلام)

این تکلیف، در صورتی است که امام، حاضر باشد؛ ولی به دلایل سیاسی یا غیر سیاسی، شخص امام، مجهول است. در این صورت، وظیفهٔ پیروان امام پیشین، تلاش برای شناخت امام بعدی است، چنان که زراره فرزند خود را برای مشخص کردن امام پس از امام صادق (علیهم‌السلام)، به مدینه اعزام کرد.^۱

۲. اعتقاد اجمالی به امام عصر (علیهم‌السلام)

در صورتی که به هر دلیل، معرفت تفصیلی امام بعدی میسر نباشد، اعتقاد اجمالی به ولایت و امامت وی کافی است، چه امام، حاضر باشد و شناخت تفصیلی او نیاز به زمان داشته باشد، یا غایب باشد و در دسترس نباشد. در روایت عیسی بن عبد الله به نقل از امام صادق (علیهم‌السلام) آمده است:

تقول: اللَّهُمَّ إِنِّي أَتُوْلِي مَنْ بَقِيَ مِنْ حُجَجِكَ مِنْ وُلْدِ الْإِمَامِ الْمَاضِي.^۲

۱. ر.ک: ص ۶۴ ح ۲۲۲.

۲. ر.ک: ص ۵۸ ح ۲۱۶.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

می‌گویی: خدایا! من ولایت آن کسی را می‌پذیرم که از حجت‌های تو و از نسل
امام پیشین، باقی مانده است.

۳. عمل طبق احکام قرآن و سنت

وظیفه عملی کسانی که به امام عصر خود دسترسی ندارند، تمسک به قرآن و سنت
پیامبر خداست،^۱ چنان که در غالب احادیث این باب، بر آن تأکید شده است، مانند:

يَتَمَسَّكُونَ بِالْأَمْرِ الَّذِي هُمْ عَلَيْهِ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ^۲.

به همان چیزی که بدان پایبندند، تمسک کنند، تا آن‌گاه که حقیقت بر آنان روشن
گردد.

بنا بر این، در زمان غیبت امام عصر علیه السلام که دسترسی به وی و اطاعت از او امر او،
برای یکایک مسلمانان مقدور نیست، بر اساس احادیثی که بر وجوب معرفت امام
زمان دلالت دارند، بر آنان واجب است که برای شناخت او و اعتقاد به امامتش
تلاش کنند و در انجام دادن وظایف فردی و اجتماعی، طبق احادیث این باب، به
قرآن و سنت و رهنمودهای امامان پیشین عمل کنند، یا بر اساس اجتهاد خود، یا بر
مبنای تقلید از مجتهد، و یا از طریق احتیاط، عمل نمایند.

۱. بدیهی است که رهنمودهای اهل بیت علیهم السلام، چیزی جز تبیین کتاب خدا و سنت پیامبر خدا نیست.
۲. ر.ک: ص ۶۰ ح ۲۱۷.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

درباره اشارت و ابشارت های قرآن

یکی از مسائل مهم و قابل بررسی در باره حکومت جهانی اسلام به رهبری امام مهدی علیه السلام، این است که این موضوع تا چه اندازه در قرآن مورد توجه قرار گرفته است و چند آیه در این زمینه در قرآن وجود دارد.

در پاسخ این سؤال می‌توان گفت: هر چند در قرآن، آیه‌ای که با صراحت از حکومت جهانی اسلام به رهبری امام مهدی علیه السلام در آخر الزمان سخن بگوید، وجود ندارد؛ لیکن آیات متعددی، حکومت جهانی اسلام و حاکمیت ارزش‌های دینی و انسانی را در جهان، پیش‌بینی کرده‌اند. این آیات در کنار احادیث متواتر و قطعی که تصریح می‌کنند این وعده الهی به رهبری امام مهدی علیه السلام در آخر الزمان تحقق می‌یابد، اشاره‌ای روشن به حکومت جهانی ایشان دارند. از این رو باید دید که چند آیه از آیات قرآن به این واقعه اشاره دارند و میزان دلالت آنها چگونه است.

شمار آیات مرتبط با حکومت جهانی امام مهدی علیه السلام

علامه مجلسی رحمته الله در بحار الأنوار تحت عنوان «باب الآيات المأولة بقيام القائم علیه السلام»^۱ ۷۷ آیه را که به قیام امام مهدی علیه السلام تأویل شده، در ضمن ۶۶ حدیث آورده است، همچنین در کتاب معجم احادیث الإمام المهدي (جلد پنجم) بر پایه شماری از احادیث، ۲۶۵ آیه از آیات قرآن کریم به حکومت جهانی امام مهدی علیه السلام تفسیر یا

۱. بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۴۴-۶۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

تطبیق شده است.

البته باید توجه داشت که دلالت این آیات بر مقصود، یکسان نیست. و همه احادیث یاد شده معتبر نیستند.^۱ بنا بر این برای استناد به آیات و احادیث یاد شده در مورد اشارت‌ها و بشارت‌های قرآن به حکومت جهانی امام مهدی علیه السلام، بررسی دلالت آیات و ارزیابی سند احادیث، ضروری است.

اقسام آیات بشارت

به طور کلی، آیاتی را که در منابع یاد شده، به حکومت جهانی امام مهدی علیه السلام تفسیر یا تأویل شده‌اند، می‌توان به چهار دسته تقسیم کرد:

۱. آیات پیشگویی‌کننده از جهانی شدن اسلام

این دسته، آیاتی هستند که دلالت یا اشاره‌ای روشن بر جهانی شدن اسلام و حاکمیت مسلمانان بر جهان دارند، مانند:

الف - آیات فراگیر شدن دین حق

قرآن کریم در سه آیه تأکید می‌فرماید که روزی فرا خواهد رسید که دین حق در جهان فراگیر خواهد شد:

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ ۚ﴾^۲

اوست که پیامبر خویش را با هدایت و دین حق روانه کرد تا آن را بر همه دین‌ها چیره سازد.^۳

ب - آیه حکومت صالحان بر زمین

علاوه بر قرآن، سایر کتاب‌های آسمانی پیشین نیز موضوع حاکمیت صالحان را

۱. بسیاری از روایاتی که در کتاب یاد شده آمده است، از منابعی مانند: تفسیر فوات و تأویل الآيات الظاهرة نقل

شده‌اند که منابع چندان اصیل و معتبری نیستند.

۲. صف: آیه ۹، توبه: آیه ۳۳، فتح: آیه ۲۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پیشگویی کرده‌اند:

﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾^۱

و در زبور، پس از ذکر نوشتیم که زمین را بندگان صالحم به ارث می‌برند.

در تفسیر جمله اول این آیه، سه نظریه وجود دارد:

۱. مقصود از «زبور»، کتب انبیا و مقصود از «ذکر»، لوح محفوظ است.
۲. منظور از «زبور»، کتاب‌هایی است که بعد از تورات نازل شده و مقصود از «ذکر»، تورات است.

۳. مقصود از «زبور»، کتاب داوود علیه السلام است و «ذکر» کتاب موسی علیه السلام است.^۲
در هر صورت، آیه دلالت دارد که خداوند متعال، پیش از پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله سایر پیام‌آوران را نیز در جریان حاکمیت انسان‌های شایسته در جهان در آینده تاریخ قرار داده است.

ج - آیه امامت و وراثت مستضعفان

قرآن، تصریح می‌نماید که خداوند، اراده نموده که امامت و رهبری جامعه بشر را به مستضعفان واگذار کند و آنان را وارثان حاکمیت زمین نماید:

﴿وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾^۳

و مامی خواهیم که بر مستضعفان زمین، منت نهیم و آنان را امام و وارث [زمین] قرار دهیم.

این آیه در ضمن آیات مرتبط با داستان موسی علیه السلام و بنی اسرائیل و مبارزه آنان با فرعونیان آمده، لیکن به روشنی بر این معنا دلالت دارد که اراده تخلف‌ناپذیر الهی بر

۱. انبیا: آیه ۱۰۵.

۲. رک: مجمع البیان: ذیل آیه.

۳. قصص: آیه ۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

این تعلق گرفته که همواره مستضعفان در برخورد با مستکبران، پیروز شوند تا بر جهان سلطه یابند و از این رو، احادیث اهل بیت (علیهم‌السلام) آن را بر حکومت جهانی مهدی (علیه‌السلام) تطبیق کرده‌اند.^۱

د - آیه خلافت اهل ایمان و عمل صالح

خداوند متعال به گروهی از مسلمانان که اهل ایمان و عمل صالح باشند، وعده داده که در آینده تاریخ به خلافت و قدرت و حکومتی دست خواهند یافت که ارزش‌های دینی به طور کامل در آن رعایت می‌شود و از آرامش مطلق برخوردار است:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾^۲

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند، وعده داده است که حتماً آنان را در زمین، جانشین [خود] کند، همان‌گونه که پیشینیان آنها را جانشین کرد و دینی را که برایشان پسندیده، به سودشان مستقر سازد و هراسشان را به ایمنی تبدیل کند. تنها مرامی پرستند و چیزی را شریکم نمی‌کنند و هر کس پس از آن، ناسپاسی کند، فاسق [و از دین بیرون رفته] است.^۳

این آیه، به روشنی دلالت دارد که خداوند متعال به برکت تلاش‌های جمعی از مسلمانان اهل ایمان و عمل نیکو، جامعه‌ای را پدید خواهد آورد که از آلودگی‌های کفر و شرک و نفاق، پاک و به تمام معنا صالح باشد؛ جامعه‌ای که جز ارزش‌های دینی بر آن حاکم نباشد، مردم از آرامش کامل برخوردار باشند و ترسی از دشمنان

۱. ر.ک: ص ۸۷ (امامت مستضعفان).

۲. نور: آیه ۵۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.
* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

داخلی و خارجی نداشته باشند.

در امت‌های گذشته در برخی از مقاطع تاریخ، پیروان ادیان راستین به قدرت رسیده‌اند - چنان‌که در این آیه نیز بدان اشاره شده است -، لیکن بی تردید، تاکنون جامعه‌ای با حکومت ارزش‌های دینی و آرامش به طور مطلق، در جهان تحقق نیافته است. از این رو کامل‌ترین مصداق این آیه - چنان‌که در احادیث اهل بیت علیهم‌السلام آمده -، جامعه‌ای است که در روزگار حکومت امام مهدی علیه‌السلام تحقق خواهد یافت.

ه - آیات پایان یافتن فتنه

قرآن کریم، دو بار تأکید می‌فرماید که حکمت جهاد در اسلام، پایان دادن به فتنه و توطئه‌های مستکبران و زورگویان و حاکمیت آیین حق است. در سوره بقره آمده:

﴿وَقَتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ لِلَّهِ فَإِنْ أَنْتَهُوْا فَلَا عُدُوْنَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ﴾^۱

با آنان (دشمنان جنگجو) کارزار کنید تا فتنه فرو نشیند و دین خدا پیروز باشد، و اگر دست باز داشتند، دیگر دشمنی روا نیست جز بر ستمکاران.

و نیز در سوره انفال می‌فرماید:

﴿وَقَتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ لِلَّهِ فَإِنْ أَنْتَهُوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾^۲

و با آنان بجنگید تا آن‌گاه که آشوبی نماند و دین، یکسره، از آن خدا گردد. پس اگر باز ایستند، بی‌گمان، خدا به آنچه می‌کنند، بیناست.

در این دو آیه، هر چند فراگیر شدن دین الهی با صراحت پیشگویی نشده، لیکن تأکید بر استمرار و جوب جهاد تا پایان یافتن انواع فتنه‌ها و فراگیر شدن ارزش‌های دینی، اشاره روشنی به جهانی شدن اسلام در آینده تاریخ است.

۱. بقره: آیه ۱۹۲-۱۹۳.

۲. انفال: آیه ۳۹.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

باری، این گونه آیات که دلالت و یا اشاره‌ای روشن به حکومت جهانی اسلام دارند، حتی بدون ضمیمه کردن احادیثی که در تبیین آنها آمده،^۱ به سادگی بر نهضت جهانی امام مهدی علیه السلام تطبیق می‌کنند؛ زیرا حکومت جهانی اسلام بدون رهبری توانمندی مانند امام مهدی علیه السلام که بر اساس احادیثی متواتر و قطعی شیعه و اهل سنت در آخر الزمان قیام خواهد کرد و جهان را پر از عدل و داد خواهد نمود، عملاً امکان‌پذیر نیست.

۲. آیات اشاره‌کننده به حکومت جهانی اسلام

دسته دوم از آیات بشارت، آیاتی هستند که دلالت روشنی بر حکومت جهانی اسلام ندارند؛ لیکن با کمک احادیث اهل بیت علیهم السلام و دقت در مضمون آنها، اشارت به بشارت حکومت جهانی اسلام به رهبری امام مهدی علیه السلام را می‌توان از آنها استنباط کرد:

الف - حیات زمین پس از مرگ

﴿اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْبِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ الْأَيَّاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾^۲

بدانید که خداوند، زمین را پس از مرگش زنده می‌کند. نشانه‌ها را برایتان روشن کردیم تا شاید دریابید.

این آیه به حسب ظاهر در باره حیات مادی زمین در بهار، پس از مرگ آن در زمستان است؛ ولی با در نظر گرفتن آیه پیش از آن، که موضوع دل‌های مرده را مطرح کرده و نیز ذیل آن که مردم را به تأمل در آن دعوت می‌نماید، می‌توان آن را اشاره به حیات معنوی زمین به وسیله عدالت‌گستری به رهبری امام مهدی علیه السلام پس از مرگ زمین به ظلم و جنایت دانست، چنان که در احادیث متعددی به این معنا

۱. ر. ک: تفسیر العیاشی: ج ۲ ص ۵۶ ح ۴۸، مجمع البیان: ج ۴ ص ۴۶۶، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۵۵ ح ۴۱.

۲. حدید: آیه ۱۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

تصریح شده است، از جمله حدیثی از امام صادق علیه السلام که می‌فرماید:
يُحْيِيهَا بَعْدَ الْقَائِمِ عليه السلام بَعْدَ مَوْتِهَا بِجَوْرِ أَيْمَةِ الظُّلْمِ وَالضَّلَالِ ١.
 آن را با عدالت قائم، پس از مرگ زمین از بیداد حاکمان ستم و گم‌راهی، زنده
 می‌کند.

ب - پیروزی حق و نابودی باطل

﴿ وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا. ٢ ﴾

بگو: حق آمد و باطل، نابود شد. به یقین، باطل، نابود شدنی است. ﴿

این آیه مانند شماری از آیات دیگر قرآن کریم،^۳ یک اصل کلی و سنت جاودان
 الهی را بیان کرده، این که در نظام آفرینش، باطل نابود می‌شود و حق پیروز
 می‌گردد. طبعاً بزرگ‌ترین مصداق این آیات، پیروزی حق و حق‌مداران در عصر
 ظهور امام مهدی علیه السلام است، چنان که از امام باقر علیه السلام روایت شده که در تبیین آیه یاد
 شده می‌فرماید:

إِذَا قَامَ الْقَائِمُ عليه السلام ذَهَبَتْ دَوْلَةُ الْبَاطِلِ ٤.

هنگامی که قائم قیام کند، دولت باطل می‌رود.

در آیه‌ای دیگر، اساسی‌ترین اقدامات فرمان‌روایان الهی در جامعه مطرح شده

١. ر.ک: ص ٨٤ ح ٢٣٥.

٢. اسرا: آیه ٨١.

٣. مانند: ﴿ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ؛ بلکه حق را بر باطل فرومی‌افکنیم. پس آن را درهم
 می‌کوبد و باطل به ناگه نابومی‌شود ﴿ (انبیاء: آیه ١٨)، ﴿ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ
 رَبِّدًا رَابِيًا وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حُلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ رَبْدٌ مِثْلَهُ وَكَذَلِكَ يُضْرَبُ اللَّهُ الْحَقُّ وَالْبَاطِلُ فَأَمَّا
 الْبَاطِلُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُتُ فِي الْأَرْضِ كَذَلِكَ يُضْرَبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ؛ از آسمان، آبی فرو فرستاد.
 پس رودخانه‌هایی به انداز گنجایش خودشان روان شدند و سیل، کفی بلند روی خود برداشت و از آنچه برای به دست آوردن
 زینتی یا کالایی در آتش می‌گذازند هم نظیر آن، کفی برمی‌آید. خداوند، حق و باطل را چنین مَثَل می‌زند: اما کف، بیرون
 افتاده از میان می‌رود؛ ولی آنچه به مردم سوهی‌رساند، در زمین لاقی‌می‌ماند. این چنین خداوند، مَثَل‌ها را می‌زند ﴿ (رعد:
 آیه ١٧).

٤. ر.ک: ص ٨٠ ح ٢٣١.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است
 که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه
 قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ١٠ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون
 سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای
 کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **١٣٩٣/٩/١٥** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد
 که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ١٣٩٣/١٠/١٢** همراه با کارت
 شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و
 رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی
 مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

است:

﴿الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا

بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾^۱

همان کسانی که چون در زمین به آنان توانایی دهیم، نماز بر پا می‌دارند و زکات می‌دهند و به کارهای پسندیده وامی‌دارند و از کارهای ناپسند، بازمی‌دارند؛ و فرجام همه کارها، از آن خداست.

در این آیه، به پا داشتن نماز، دادن زکات، امر به معروف و نهی از منکر، به عنوان برجسته‌ترین ویژگی‌های حکومت صالحان مورد توجه قرار گرفته است، و به حساب ظاهر، بر حکومت جهانی اسلام به رهبری امام مهدی علیه السلام دلالتی ندارد؛ اما بی تردید، کامل‌ترین مصداق آن، حکومت جهانی امام مهدی علیه السلام است، چنان که در حدیثی از امام باقر علیه السلام نقل شده که در تبیین آیه می‌فرماید:

هَذِهِ الْآيَةُ لِأَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى آخِرِ الْأُمَّةِ وَالْمَهْدِي وَأَصْحَابُهُ، يُمَلِّكُهُمُ اللَّهُ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبِهَا وَيُظْهِرُ الدِّينَ وَيُمِيتُ اللَّهُ بِهِ وَأَصْحَابِهِ الْبَدْعَ وَالْبَاطِلَ كَمَا أَمَاتَ السُّفَهَاءَ الْحَقَّ حَتَّى لَا يُرَى أَثَرُ لِلظُّلْمِ.^۲

این آیه متعلق به خاندان محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ است؛ یعنی دوازده امام و شخص امام مهدی علیه السلام و یاران او که خداوند، آنان را در شرق و غرب جهان جای می‌دهد و دین اسلام را غالب می‌گرداند و هر بدعت و باطلی را به وسیله او و یارانش محو می‌کند، همان طور که سفیهان، حق را از میان برده‌اند و آن چنان عالم در آسایش به سر می‌برد که اثر ظلم در جایی دیده نمی‌شود.

۳. آیات تأویل شده به قیام امام مهدی علیه السلام

دسته سوم، آیاتی هستند که به حسب ظاهر، حتی اشاره‌ای هم به حکومت جهانی اسلام ندارند و تنها احادیث، آنها را اشاره به قیام امام مهدی علیه السلام دانسته‌اند، مانند این

۱. حج: آیه ۴۱.

۲. بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۴۷ ح ۹ به نقل از تفسیر القمی: ج ۲ ص ۸۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشريف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آیات:

﴿ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۱﴾

می‌گویند: این وعده، کی محقق می‌شود، اگر راست می‌گویید؟ ﴿

﴿ أَذِنَ لِلَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ۲﴾

به آنان که جنگ بر ایشان تحمیل می‌شود، اجازهٔ جهاد داده شد؛ زیرا به آنها ستم شده است؛ و خدا بر یاری آنها، کاملاً تواناست ﴿

﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَّعِينٍ ۳﴾

بگو: اگر آب در دسترس شما فرو رود، چه کسی آب گوارا برایتان می‌آورد؟ ﴿

﴿ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ۴﴾

و سوگند به روز، چون جلوه‌گری آغازد ﴿

﴿ وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا ۵﴾

و سوگند به روز، آن گاه که روشن می‌شود ﴿

﴿ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ ۶﴾

تا وقتی آنچه را وعده داده‌می‌شوند، ببینند یا عذاب یا عذاب و یارستخیر را ﴿

بدیهی است تنها در صورتی می‌توان این گونه آیات را بر خلاف ظاهر آنها، اشاره به حکومت جهانی امام مهدی علیه السلام دانست که حدیث معتبری بر این معنا دلالت نماید؛ لیکن اسناد بسیاری از احادیثی که مربوط به این دسته از آیات می‌شوند، از اعتبار لازم برخوردار نیستند. از این رو تفسیر و یا تأویل این آیات به استناد احادیث

۱. یونس: آیه ۴۸، نمل: آیه ۷۱، سبأ: آیه ۲۹، یس: آیه ۴۸، ملک: آیه ۲۵.

۲. حج: آیه ۳۹.

۳. ملک: آیه ۳۱.

۴. لیل: ۲.

۵. شمس: آیه ۳.

۶. مریم: آیه ۷۵.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

یاد شده و تطبیق آنها بر قیام جهانی امام مهدی علیه السلام، نیاز به بررسی دقیق و همه‌جانبه آنها دارد.

۳. آیات تطبیق شده بر یاران امام مهدی (عج)^۱

قرآن کریم در یک دوره زمانی خاص و با توجه به شأن نزول هر دسته از آیات در وقایع مختلف، نازل شده است. این آیات، گاه به مدح کسانی و گاه به ذمّ کسانی (با توجه به وجود صفات خاصی در آنها) پرداخته‌اند؛ اما قطعی است که وجود همان صفات در افراد دیگر، موجب می‌گردد که این مدح‌ها و ذم‌ها شامل آنان نیز شود.^۲ در احادیث اهل بیت علیهم السلام به همین روش و با این مبنا، به صراحت، آیات قرآنی بر اهل بیت علیهم السلام و انصار ایشان و نیز بر دشمنان ایشان، تطبیق شده‌اند. اصل این مبنا به عنوان یک قاعده در احادیث تفسیری پذیرفته و شناخته شده است و با عنوان «قاعده جری و تطبیق» از آن یاد می‌گردد. این قاعده مستندات قرآنی و حدیثی دارد.^۳

در احادیث، این تطبیق در مواردی در باره امام مهدی علیه السلام و اصحاب ایشان، انجام گرفته است. آیاتی که در احادیث، به خود امام مهدی علیه السلام تطبیق شده‌اند، گذشت؛ اما در باره اصحاب آن امام - که به عنوان نیکان روزگار خود، به یاری ایشان خواهند شتافت -، می‌توان گفت که اوصاف و عملکرد آنها، مصداق آیات بیانگر سنت الهی است.

در باره اصحاب امام مهدی علیه السلام با سه دسته از روایات در تطبیق، رو به رو هستیم:
دسته اول: اصحاب امام مهدی علیه السلام ذخیره الهی هستند که خداوند در زمان مقرر،

۱. این قسمت از این تحلیل به قلم پژوهشگر ارجمند حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای رحمان ستایش نگارش یافته است.

۲. المیزان: ج ۱ ص ۴۲.

۳. ر.ک: شناخت‌نامه قرآن.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آنان را هر کجا که باشند گرد هم می‌آورد. احادیث این دسته به گونه‌های مختلف، سنت الهی نصرت و یاری شدن آن امام را توسط اصحاب خاص خودشان تبیین می‌کنند. از جمله سنت‌های الهی که در این احادیث آمده‌اند، این مواردند:

۱. جانشینی: خداوند در آیه شریف: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ؛^۱ خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند، وعده داده است که حتماً آنان را در زمین، جانشین [خود] می‌کند، همان‌گونه که پیشینیان آنها را جانشین کرد^۲، سنت جانشینی (استخلاف) صالحان بر زمین را مطرح کرده است. این سنت الهی که باید در همه زمین تحقق یابد، تنها به عصر امام مهدی علیه السلام و اصحاب ایشان قابل تطبیق است.^۳

۲. جمع اصحاب: امام مهدی علیه السلام اصحاب خاصی را در تمام مناطق خواهند داشت. از این رو در وقت مقرر، خداوند، همه آنان را در کنار ایشان جمع خواهد کرد. در احادیث متعددی به این آیه: ﴿أَيُّنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعاً إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ؛^۳ هر کجا باشید، خداوند، همه شما را می‌آورد. خداوند بر هر کاری تواناست^۴ استشهاد شده است. بنا بر این، جای شبهه نخواهد بود که چگونه این افراد، از مناطق مختلف، به یاری امام علیه السلام می‌شتابند.^۴

دسته دوم: احادیثی که اوصاف اصحاب امام مهدی علیه السلام را تبیین می‌کنند. این احادیث، برخی از صفات موجود در موضوع آیات را بر اصحاب امام علیه السلام نیز تطبیق کرده‌اند. این اوصاف، عبارت اند از:

۱. قدرت: در احادیثی، کلام لوط علیه السلام به قومش: ﴿لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَيَّ

۱. نور: آیه ۵۵.

۲. ر. ک: ص ۸۵ (وراثت صالحان) و ص ۹۴ ح ۲۴۶.

۳. بقره: آیه ۱۴۸.

۴. ر. ک: ج ۹ ص ۲۱۶ ح ۱۷۷۸ (بخش دوازدهم / فصل دوم / احادیث امام جواد علیه السلام)، کمال الدین: ص ۶۸۸ ح ۱۲.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

رُكُنٍ شَدِيدٍ؛^۱ کاش برای رویارویی با شما نیرویی داشتیم، یامی توانستم به تکیه‌گاهی استوار پناه ببرم،^۲ به قوت و قدرت اصحاب امام مهدی علیهم‌السلام تطبیق شده است^۳ همچنین آیه **﴿عِبَادًا لَنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ﴾**^۴ بندگانی از خود را که سخت جنگاور و نیرومندند، بر شما بگماریم^۵ به قدرت و توان امام علیهم‌السلام و اصحابش تطبیق شده است.^۶

۲. صلاح: در برخی احادیث، آیه شریف: **﴿أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾**^۷ همانا زمین را بندگان صالحم به ارث می‌برند. این بندگان صالح، بر امام و اصحاب او تطبیق شده‌اند.^۸

۳. مظلومیت: برخی احادیث، آیه: **﴿وَلَمَنْ أَنْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ﴾**^۹ هر که پس از ستم [دیدن] خود، یاری جوید [و انتقام گیرد] و آیه **﴿أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَيَّ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ﴾**^{۱۰} به کسانی که جنگ بر آنان تحمیل شده، رخصت [جهاد] داده شده است؛ چرا که مورد ظلم قرار گرفته‌اند، و البته خدا بر پیروزی آنان، سخت تواناست^{۱۱} را بر اصحاب امام مهدی علیهم‌السلام تطبیق کرده‌اند.^{۱۲}

۴. ظهور اثر خیر: در برخی احادیث «متوسمان» در آیه شریف: **﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ﴾**^{۱۳} بی‌گمان، در آن نشانه‌هایی برای نشانه‌شناسان است^{۱۴} به معنای کسانی که آثار

۱. هود: آیه ۸۰.
۲. ر.ک: ج ۸ ص ۲۷۳ (بخش یازدهم / فصل چهارم / قويدل و نیرومند)، کمال‌الدین: ص ۶۷۳ ح ۲۷.
۳. اسراء: آیه ۵.
۴. ر.ک: ج ۸ ص ۲۷۳ (بخش یازدهم / فصل چهارم / قويدل و نیرومند)، تفسیر العیاشی: ج ۲ ص ۲۸۱ ح ۲۱.
۵. انبیاء: آیه ۱۰۵.
۶. ر.ک: ص ۸۶ ح ۲۳۸.
۷. شورا: آیه ۴۱.
۸. حج: آیه ۳۹.
۹. تفسیر القمی: ج ۲ ص ۲۷۸، الغیبة، نعمانی: ص ۲۴۱ ح ۳۸، تفسیر فرات: ص ۳۹۹ ح ۵۳۲، تأویل الآیات الظاهرة: ج ۱ ص ۳۳۸ ح ۱۶.
۱۰. حجر: آیه ۷۵.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

خیر بر آنها ظاهر است، به مهدی و اصحاب او تطبیق شده است.^۱

۵. خدادوستی: برخی احادیث، از جمله مصادیق آیه: ﴿فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ﴾^۲ به زودی، خداوند، مردمی رامی آورد که آنان رادوست می‌دارد و آنان نیز او را دوست می‌دارند^۳ را اصحاب امام مهدی علیه السلام معرفی کرده‌اند.^۴

۶. امتحان شده: برخی از احادیث، بیانگر این مطلب‌اند که داستان اصحاب طالوت و آزمایش‌های ایشان که در آیات قرآن کریم آمده،^۵ در باره اصحاب امام مهدی علیه السلام هم اتفاق خواهد افتاد.^۶

دسته سوم: احادیثی، عملکرد اصحاب امام مهدی علیه السلام را توصیف، و نه تنها خصوصیات فردی به لحاظ شخصی این اصحاب، بلکه صفات آنان را در مقام عمل نیز تبیین کرده‌اند. عملکردهای این گروه در احادیث، عبارت‌اند از:

۱. مجاهدت: در احادیث، آیه شریف: ﴿يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾^۷ در راه خدا جهاد می‌کنند^۸ بر اصحاب امام مهدی علیه السلام تطبیق شده است.^۹

۲. وسیله عذاب: در برخی احادیث، آیه: ﴿إِخْدَىٰ الْأَحْسَنِیِّنَ﴾^{۱۰} یکی از دنیکی^{۱۱}، بر مُردن بر اطاعت امام یا درک ظهور امام و عذاب شدن دشمنان به دست اصحاب امام مهدی،^{۱۲} و نیز آیه شریف: ﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْأَجْرَةِ﴾^{۱۳} و چون تهدید آخر فرارسد^{۱۴} به امام

۱. ر.ک: ج ۸ ص ۲۷۵ (بخش یازدهم / فصل چهارم / عابدان شب و شیران روز)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۸۶ ح ۲۰۲.
۲. مائده: آیه ۵۴.
۳. تفسیر القمی: ج ۱ ص ۱۷۰، الغیبه، نعمانی: ص ۳۱۶ ح ۱۲.
۴. ﴿إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِیْكُمْ بِنَهْرٍ﴾ (بقره: آیه ۲۴۹).
۵. الغیبه، نعمانی: ص ۳۱۶ ح ۱۳، الغیبه، طوسی: ص ۴۷۲ ح ۴۹۱.
۶. مائده: آیه ۵۴.
۷. تفسیر القمی: ج ۱ ص ۱۷۰.
۸. توبه: آیه ۵۲.
۹. الکافی: ج ۸ ص ۲۸۶ ح ۴۳۱.
۱۰. اسرا: آیه ۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مهدی علیه السلام و اصحاب او تطبیق شده است.^۱

۳. برپاکننده حق: در احادیث، مصداق آیه شریف: «الَّذِينَ إِن مَّكَّنْتَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ»^۲ کسانی که اگر به آنها در زمین توانایی دهیم، نماز برپا می‌دارند و زکات می‌دهند و به نیکوکاری، فرمان می‌دهند و از زشتکاری، باز می‌دارند، و فرجام همه کارها از آن خداوند است»^۳، اصحاب امام مهدی علیه السلام با بیان عملکرد ایشان بعد از تسلط بر تمام زمین، معرفی شده‌اند.^۳

با توجه به مجموعه این احادیث، نماد ظهور صالحان و رسیدن به اهداف، در عصر ظهور امام مهدی علیه السلام و توسط اصحاب ایشان به ظهور خواهد رسید.

۱. تفسیر القمّی: ج ۲ ص ۱۴.

۲. حج: آیه ۴۱.

۳. ر.ک: ج ۹ ص ۲۴۱ ح ۱۸۰۳، تفسیر القمّی: ج ۲ ص ۸۷، تفسیر فرات: ص ۲۷۴ ح ۳۷۱.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بخش دوم
شخصیت امام موعود

نام های کنیه یا ولقب های امام علی(ع)

نام های امام علی(ع)

الف - همنام و هم کنیه پیامبر ﷺ

واژه «اسم» در لغت عرب، گاه به معنای نام خاصی است که در آغاز ولادت بر کودک نهاده می شود و از آن به «عَلَم» تعبیر می گردد و گاه برای کنیه و یا لقب به کار می رود.

معمولاً نام خاص افراد (عَلَم)، یکی است؛^۱ ولی تعدد کنیه و لقب خصوصاً در تاریخ گذشته عرب فراوان است. گفتنی است که در بسیاری از موارد، لقب از شهرتی برخوردار می گردد که برای معرفی اشخاص، بیش از نام اصلی کارآرایی دارد.

لقب های امامان اهل بیت (ع) نیز بیش از نامشان کاربرد داشته و دارد و از این رو آنان بیشتر با لقب معرفی می شوند.

نام امام دوازدهم، همان نام اصلی و معروف پیامبر خاتم ﷺ است، که بر پایه

۱. ولی ممکن است که دارای دو نام اصلی و یا بیشتر باشد، چنان که پیامبر خدا ﷺ محمّد و احمد نامیده شده است. البته نام اول ایشان، مشهورتر از نام دوم است.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می گیرد که می بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آزمون سراسری
معارف مهدویت
در سطح عمومی
هم زمان با جشن
آغاز امامت
موعود



شماری از احادیث، تصریح به نام او، قبل از ظهورش ممنوع است.^۱ گفتنی است که در برخی از روایات، «احمد» و «عبد الله» نیز نام ایشان شمرده شده است. امام دوازدهم لقب‌های فراوانی دارد^۲ که مشهورترین آنها «مهدی» است.

۲۷. **کمال الدین** - به نقل از ابو بصیر، از امام صادق علیه السلام -: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «مهدی» از فرزندان من است. نامش نام من، کنیه‌اش کنیه من، و شبیه‌ترین مردم در خلق و خو به من است. غیبت و حیرت او چنان به طول می‌انجامد که مردم، دین خود را گم می‌کنند و در این هنگام است که مانند شهاب درخشان می‌آید و زمین را از عدل و داد پر می‌کند، همان‌گونه که از ظلم و ستم پر شده است.^۳

۲۸. **کمال الدین** - به نقل از جابر بن عبد الله -: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «مهدی»، از فرزندان من است. نام او، نام من و کنیه او کنیه من، و شبیه‌ترین مردم در خلق و خو به من است. غیبت و حیرتی دارد که در آن، امت‌ها گم‌راه می‌شوند. سپس مانند شهاب فروزان می‌آید و زمین را از عدل و داد پر می‌کند، به همان سان که از جور و ستم پر شده است.^۴

۲۹. **سنن الترمذی** - به نقل از عبد الله -: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «دنیا از میان نمی‌رود تا مردی از خاندانم که همانم من است، فرمان‌روای عرب شود».^۵

۱. ر.ک: ص ۳۰۷ (پژوهشی در باره نهی از بر زبان آوردن نام امام عصر علیه السلام).

۲. ر.ک: ص ۳۲۵ (لقب‌ها و اوصاف امام علیه السلام).

۳. کمال الدین: ص ۲۸۷ ح ۴ (با سند موثق)، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۷۲ ح ۱۶. نیز، ر.ک: دعائم الإسلام: ج ۲ ص ۱۸۸ ح ۶۸۳.

۴. کمال الدین: ص ۲۸۶ ح ۱ (با سند معتبر)، کفایة الأثر: ص ۶۷، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۲۶، کشف الفمته: ج ۳ ص ۳۱۱، العدد القویة: ص ۷۰ ح ۱۰۶ (در این منبع، عبارت «شبیه‌ترین مردم...» نیست، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۷۱ ح ۱۳).

۵. سنن الترمذی: ج ۴ ص ۵۰۵ ح ۲۲۳۰ (ابو عیسی بن سوره گفته: «این حدیث حسن صحیح است»، مسند ابن حنبل: ج ۲ ص ۱۲۳ ح ۴۰۹۸، المعجم الکبیر: ج ۱۰ ص ۱۳۳ ح ۱۰۲۱۵، کنز العمال: ج ۱۴ ص ۲۶۳ ح ۳۸۶۵۵، المهدي المنتظر فی ضوء الأحادیث الصحیحة: ج ۱ ص ۲۳۹ ح ۲۱).

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۳۰. مسند ابن حنبل - به نقل از عبد الله - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «روزها سپری نمی‌شوند و روزگار از میان نمی‌رود تا آن که مردی از خاندانم که همانم من است، فرمان‌روای عرب شود»^۱.

۳۱. المعجم الكبير - به نقل از عبد الله بن مسعود - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «روزها و شب‌ها از میان نمی‌روند تا آن که مردی همانم من از خاندانم فرمان‌روا شود و زمین را از عدالت پر کند، همان گونه که از جور و ستم پر شده است»^۲.

۳۲. صحیح ابن حبان - به نقل از عبد الله - : پیامبر ﷺ فرمود: «مردی از امت که نام او همانم من، و خلق و خویش، خوی من است، خروج می‌کند و زمین را از عدل و داد پر می‌کند، همان گونه که از جور و ستم پر شده است»^۳.

۳۳. الفتن، ابن حمّاد - به نقل از ابو سعید خدری - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «نام مهدی، نام من است»^۴.

۱. مسند ابن حنبل: ج ۲ ص ۱۱ ح ۳۵۷۲ و ص ۱۶۰ ح ۴۲۷۹ (شعیب از نوّوط در تعلیقه‌اش بر مسند ابن حنبل: ص ۳۵۷۲؛ گفته است: «به خاطر وجود عاصم، حدیث حسن است، و یقیناً رجال آن هم ثقه هستند»)، سنن أبی داود: ج ۴ ص ۱۰۶ ح ۴۲۸۲، صحیح ابن حبان: ج ۱۳ ح ۲۸۴ ح ۵۹۵۴، المعجم الكبير: ج ۱ ص ۱۰ ص ۱۳۴ ح ۱۰۲۱۸، کنز العمال: ج ۱۴ ص ۲۶۱ ح ۳۸۶۹۲؛ کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۶۶، بحار الأنوار: ج ۵ ص ۵۱ ح ۸۵.
۲. المعجم الكبير: ج ۱ ص ۱۳۴ ح ۱۰۲۱۹ و ص ۱۳۳ ح ۱۰۲۱۴ و ص ۱۳۵ ح ۱۰۲۲۵، سنن الترمذی: ج ۴ ص ۵۰۵ ح ۲۳۳۱ (با عبارات مشابه)، کنز العمال: ج ۱۴ ص ۲۶۴ ح ۳۸۶۶۱؛ بشارة المصطفیٰ: ص ۲۵۸، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۲۸ (با عبارات مشابه)، بحار الأنوار: ج ۵ ص ۵۱ ح ۱۰۲.
۳. صحیح ابن حبان: ج ۱۵ ص ۲۳۷ ح ۶۸۲۵، المعجم الكبير: ج ۱ ص ۱۰ ح ۱۳۶ ح ۱۰۲۲۹ و ۱۰۲۲۷ (در این منبع آمده است: «زمام امر این امت را در آخر الزمان، مردی از خاندانم بر عهده می‌گیرد که هم‌نام من است»)، کنز العمال: ج ۱۴ ص ۲۷۳ ح ۳۸۷۰۲؛ کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۶۱، بحار الأنوار: ج ۵ ص ۵۱ ح ۸۲.
۴. الفتن، ابن حمّاد: ص ۳۶۸ ح ۱۰۸۰.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ب - م ح م د

۳۴. الکافی - به نقل از احمد بن محمد - : هنگامی که زبیری^۱ کشته شد، از سوی امام عسکری^{علیه السلام} [توقیعی] صادر شد: «این، سزای کسی است که در باره اولیای خدا بر خدا دروغ می‌بندد. می‌پنداشت مرا در حالی می‌کشد، که فرزندی از خود به جای نمی‌گذارم! قدرت خدا را چگونه دیده است؟!».

در سال ۲۵۶، برای امام^{علیه السلام} فرزندی متولد شد که او را «م ح م د» نامید.^۲

۳۵. کمال الدین - به نقل از حسن بن منذر - : روزی حمزة بن ابو الفتح نزد من آمد و گفت: مژده بده. دیشب، مولودی در خانه ابو محمد (امام عسکری^{علیه السلام}) به دنیا آمده و فرمان داده ماجرا را پنهان کنند!

گفتم: نامش چیست؟

گفت: محمد نامیده شده است.^۳

۳۶. کمال الدین - به نقل از ابو غانم خادم - : فرزندی برای ابو محمد (امام عسکری^{علیه السلام}) به دنیا آمد که او را محمد نامید و روز سوم، او را به یارانش نشان داد و فرمود: «پس از من، این اختیاردار شما و جانشین من بر شماست و او قائمی است که گردن‌ها به انتظار او کشیده می‌شوند و چون زمین از ظلم و ستم پر می‌شود، قیام می‌کند و آن را از عدل و داد پر می‌کند».^۴

۳۷. کمال الدین - به نقل از مفصل بن عمر - : پیامبر خدا^{صلی الله علیه و آله} فرمود: «هنگامی که مرا به آسمان بردند، پروردگار^{صلی الله علیه و آله} به من وحی کرد... و فرمود: "سرت را بالا بگیر". سرم

۱. زبیری از نوادگان زبیر بوده و کسی است که امام عسکری^{علیه السلام} را به مرگ تهدید کرد، حال آن که او به دست خلیفه وقت کشته شد.

۲. الکافی: ج ۱ ص ۵۱۴ ح ۱ و ص ۳۲۹ ح ۵، کمال الدین: ص ۴۳۰ ح ۳، الغیبه، طوسی: ص ۲۳۱ ح ۱۹۸، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۴ ح ۴.

۳. کمال الدین: ص ۴۳۲ ح ۱۱، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۵ ح ۱۸.

۴. کمال الدین: ص ۴۳۱ ح ۸، العدد القویة: ص ۷۲ ح ۱۱۸، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۵ ح ۱۱.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

را بالا کردم و نورهای علی، فاطمه، حسن و حسین، علی بن حسین، محمد بن علی، جعفر بن محمد، موسی بن جعفر، علی بن موسی، محمد بن علی، علی بن محمد، حسن بن علی را دیدم و نیز م ح م د بن حسن قائم را که میان آنها مانند ستاره‌ای فروزان می‌درخشید»^۱.

نکته

اشاره به نام خاص امام مهدی علیه السلام (م ح م د) در متون زیادی آمده که در این جا فقط نشانی آنها را می‌آوریم.^۲

ج - احمد

۳۸. کمال الدین - به نقل از ابو الجارود، از امام صادق علیه السلام، از پدرش، از جدش - امیر مؤمنان علیه السلام بر بالای منبر فرمود: «در آخر الزمان، مردی از فرزندان من قیام می‌کند که سرخ و سفید با شکمی نرم و عریض و ران‌هایی ستبر و چهارشانه است. دو خال در پشت اوست، خالی به رنگ پوستش و خالی به شکل خال پیامبر صلی الله علیه و آله. دو نام دارد:

۱. کمال الدین: ص ۲۵۲ ح ۲، کفایة الأثر: ص ۱۵۲، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۷۹ ح ۱۸۵. نیز، رک: الفضائل: ص ۱۳۳.

۲. ر.ک: الکافی: ج ۱ ص ۵۲۸ ح ۳ و ص ۵۳۲ ح ۹، الإرشاد: ج ۲ ص ۳۴۶، کتاب من لا یحضره الفقیه: ج ۴ ص ۱۸۰ ح ۵۴۰۸، الغیبة، طوسی: ص ۱۳۹ ح ۱۰۳ و ص ۲۷۲ ح ۲۳۷، الخصال: ص ۴۷۷ ح ۴۲، کمال الدین: ص ۲۶۹ ح ۱۳ و ص ۳۱۱ ح ۳ و ص ۳۱۳ ح ۴ و ص ۳۳۴ ح ۴ و ص ۴۰۸ ح ۴ و ص ۴۳۲ ح ۱۰ و ص ۴۴۱ ح ۱۳، الاحتجاج: ج ۱ ص ۱۶۶ و ص ۱۶۸، العدد القویة: ص ۷۱ و ح ۱۱۰، إعلام الوری: ج ۲ ص ۱۶۶ و ص ۲۳۴، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۶۵، الخرائج و الجرائح: ج ۲ ص ۹۶۰، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۲۸ و ص ۲۳۳، مجموعة نفیسة (تاریخ موالید الأئمة): ص ۴۴، کتاب سلیم بن قیس: ج ۲ ص ۷۶۳، الفضائل: ص ۱۴۰، الاعتقادات: ص ۹۵، مهج الدعوات: ص ۹۰، الرسائل العشر: ص ۹۹.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

نامی پنهان و نامی آشکار. نام پنهانش، احمد و نام آشکارش، محمد است.^۱

د - مهدی

۳۹. سنن ابن ماجه - به نقل از سعید بن مسیب - : نزد ام سلمه بودیم که از مهدی علیه السلام سخن به میان آمد. گفت: شنیدم که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله می فرماید: «مهدی، از فرزندان فاطمه است».^۲

۴۰. سنن ابی داوود - به نقل از ابو سعید خدری - : پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «مهدی از من است، با پیشانی بلند و بینی کشیده. زمین را از عدل و داد پر می کند، همان گونه که از جور و ستم پر شده است و فرمان‌روایی اش [بر زمین] هفت سال به طول می انجامد».^۳

۴۱. الغیبة، نعمانی - به نقل از جابر - : مردی بر امام باقر علیه السلام وارد شد. ایشان به او فرمود: «... مهدی، مهدی نامیده شده است؛ چون به امری نهان هدایت می کند».^۴

۴۲. الإرشاد - به نقل از محمد بن عجلان - : امام صادق علیه السلام فرمود: «هنگامی که قائم علیه السلام قیام می کند، مردم را به اسلامی نو فرا می خواند و آنان را به امری از یاد رفته هدایت

۱. کمال الدین: ص ۶۵۳ ح ۱۷، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۹۴، الخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۴۹ ح ۵۸، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۳۵ ح ۴ (به نقل از: الغیبة، طوسی). برای دیدن همه حدیث، رک: همین دانش‌نامه: ج ۹ ص ۳۳۶ ح ۱۸۵۶.

۲. سنن ابن ماجه: ج ۲ ص ۱۳۶۸ ح ۴۰۸۶ و ص ۱۳۶۷ ح ۴۰۸۵ (به نقل از امام علی علیه السلام، از پیامبر صلی الله علیه و آله، و در آن آمده است: «مهدی، از ما اهل بیت است»)، سنن ابی داوود: ج ۴ ص ۱۰۷ ح ۴۲۸۴؛ کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۶۷، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۸۶.

۳. سنن ابی داوود: ج ۴ ص ۱۰۷ ح ۴۲۸۵، کنز العمال: ج ۱۴ ص ۲۶۴ ح ۳۸۶۶۵؛ الطرائف: ص ۱۷۷ ح ۲۷۸، العمدّة: ص ۴۳۳ ح ۹۱۰ و ص ۴۳۵ ح ۹۱۶، شرح الأخبار: ج ۳ ص ۳۷۹ ح ۱۲۵۳، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۷۱، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۴۲، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۹۰.

۴. الغیبة، نعمانی: ص ۲۳۷ ح ۲۶، الخرائج و الجرائح: ج ۲ ص ۸۶۲ ح ۷۸، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۵۶، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۵۰ ح ۱۰۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

می‌کند که مردم از آن گم‌راه شده‌اند، و قائم، مهدی نامیده شده است؛ چون به امری که مردم آن را نیافته‌اند، هدایت می‌کند و قائم نامیده شده؛ چون به حق قیام می‌کند»^۱.

۴۳. دلائل الإمامة - به نقل از محمد بن علی سامی - : امام باقر علیه السلام فرمود: «مهدی، مهدی نامیده شده است؛ زیرا به امری نهان هدایت می‌کند. به چیزی که در دل مردمان نهفته است، هدایت می‌کند»^۲.

ه - عبد الله

۴۴. الغيبة، طوسی - به نقل از حذیفة بن یمان - : شنیدم که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله مهدی را یاد کرد و فرمود: «او میان رکن [حجر الأسود] و مقام [ابراهیم] بیعت می‌کند. نامش، احمد، عبد الله و مهدی است و این سه نام از نام‌های اویند»^۴.

و - مؤمل

۴۵. الغيبة، طوسی - در حدیثی مرفوع - : هنگامی که حجّت متولد شد، امام عسکری علیه السلام فرمود: «ستمکاران می‌پندارند که مرا می‌کشند و نسلم بریده می‌شود. قدرت خدا

۱. الإرشاد: ج ۲ ص ۳۸۳، الغيبة، طوسی: ص ۴۷۱ ح ۴۸۹ (به نقل از ابو سعید خراسانی، از امام صادق علیه السلام)، با عبارت مشابه، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۸۸، كشف الغمة: ج ۳ ص ۲۵۴، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۳۰ ح ۷. نیز، ر.ک: الکافی: ج ۱ ص ۳۳۸ ح ۷ و ص ۳۷۲ ح ۶.
۲. شاید بتوان «یهدی» در متن عربی را «یهدی» خواند و این گونه ترجمه کرد: «چون به امری نهان ره‌نمون می‌شود. به آنچه در دل مردمان نهفته است، ره‌نمون می‌شود».
۳. دلائل الإمامة: ص ۴۶۶ ح ۴۵۱.
۴. الغيبة، طوسی: ص ۴۷۰ ح ۴۸۶ و ص ۴۵۴ ح ۴۶۳، الخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۴۹، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۹۰ ح ۳۳.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

را چه دیده‌اند؟!». ایشان [آن فرزند نگه دارنده نسل] را «مؤمل (مایه امید)» نامید.^۱

۴۶. **مجموعه نفیسه (تاریخ الأئمة):** از دیگر دلیل‌ها، سخن رسیده از سخنان فراوان امام حسن عسکری علیه السلام هنگام تولد م ح م د بن حسن است که فرمود: «ستمکاران می‌پندارند که مرا می‌کشند و نسلم بریده می‌شود. قدرت خدا را چه دیده‌اند؟!». ایشان [آن فرزند نگه دارنده نسل] را «مؤمل (مایه امید)» نامید.^۲

۱. الغیبه، طوسی: ص ۲۲۳ ح ۱۸۶ و ص ۲۳۱ ح ۱۹۷، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۳۰ ح ۵.
۲. مجموعه نفیسه (تاریخ الأئمة): ص ۲۲، بحار الأنوار: ج ۵۰ ص ۳۱۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

کنیه‌های امام علی(ع)

۵۷. دلائل الإمامة - در ذکر تبار امام مهدی(ع) - : او جانشین حسن بن علی بن محمد(ع) است

است و کنیه‌هایش: ابو القاسم، ابو جعفر و کنیه یازده امام دیگر است.^۲

۵۸. کمال الدین - به نقل از جابر بن عبد الله، در ذکر نام امامان موجود در لوح فاطمه(ع) - :

ابو القاسم محمد بن حسن. او حجت خدای متعال بر خلقش و قائم [آل محمد]

است. مادرش کنیزی به نام نرگس است. درودهای خدا بر همه ایشان باد!^۳

۵۹. کمال الدین - به نقل از عقید خادم - : ولی خدا، حجة بن الحسن بن علی بن محمد

بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن حسین بن علی بن ابی طالب - که

درودهای خدا بر همه آنان باد -، شب جمعه، اول رمضان سال ۲۵۴ هجری به دنیا

۱. کنیه، اسمی است که برای معرفی فرد و در مقام تخریم و تکریم به کار برده می‌شود و با «أب» و «أُم» آغاز می‌شود همانند کنیه «ابو الحسن» برای امام علی(ع).

۲. دلائل الإمامة: ص ۵۰۱.

۳. کمال الدین: ص ۳۰۵ ح ۱، عیون أخبار الرضا(ع): ج ۱ ص ۴۰ ح ۱، الاحتجاج: ج ۲ ص ۲۹۸، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۱۳۹، بحار الأنوار: ج ۳۶ ص ۱۹۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آمد و کنیه‌اش را ابو القاسم نهادند. به او ابو جعفر هم گفته شده و لقب او مهدی است. او حجت خدای عجله در زمینش و بر همه خلقش است.^۱

۶۰. کشف الغمّة - به نقل از موسی -: سرورم امام صادق علیه السلام فرمود: «جانشین شایسته، از نسل من است و مهدی اوست. نامش محمد و کنیه‌اش ابو القاسم است. در آخر الزمان خروج می‌کند و مادرش صقیل نام دارد».^۲

۶۱. الغیبة، نعمانی - به نقل از ابو حمزه ثمالی -: امام باقر علیه السلام فرمود: «پدر و مادرم فدای کسی که همنام و هم‌کنیه من و نسل هفتم من است!».^۳

۶۲. کمال الدین - به نقل از عیسی خشاب -: به امام حسین علیه السلام گفتم: تو صاحب این امر (قیام نهایی) هستی؟

فرمود: «نه؛ بلکه صاحب امر، رانده آواره، انتقام گیرنده خون پدر و هم‌کنیه عمومی خویش است».^۴

۱. کمال الدین: ص ۴۷۴، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۶ ح ۲۳.
۲. کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۶۵، مجموعة نفیسة (تاریخ موالید الأئمة): ص ۴۴، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۲۴ ح ۳۷.
۳. الغیبة، نعمانی: ص ۸۶ ح ۱۷، تأویل الآیات الظاهرة: ج ۱ ص ۲۰۲ ح ۱۱، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۳۹ ح ۱۳. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ص ۱۴۶ ح ۲۹۳.
۴. نام عمومی امام مهدی علیه السلام، جعفر است؛ ولی در متون روایی و تاریخی، کنیه «جعفر» برای امام نیامده است. از این رو می‌توان گفت: مقصود، آن است که بخش اصلی کنیه که ترکیب «اب» و «أم» یا اسم است، از نام عمومی ایشان، یعنی جعفر گرفته شده، و احتمال دیگر، یکسان بودن کنیه امام با کنیه عمومی است. برخی نیز گفته‌اند واژه «المکنی» در این روایت، با تشدید یاء و نه نون خوانده می‌شود که به معنای مخفی بودن به دلیل ناجوان مردی عمومی است. این احتمال، هر چند دلیل قاطعی ندارد، اما با متن روایت سازگار است؛ زیرا روایت در صدد بیان رنج‌ها و سختی‌های امام مهدی علیه السلام و نه نام و کنیه اوست.
۵. کمال الدین: ص ۳۱۸ ح ۵، دلائل الإمامة: ص ۵۳۰ ح ۵۰۷، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۳۳ ح ۶. نیز، ر.ک: کمال الدین: ص ۴۳۲ ح ۱۱، الغیبة، نعمانی: ص ۱۷۹ ح ۲۴.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۶۳. کمال الدین - به نقل از حسن بن منذر - : روزی حمزة بن ابو الفتح نزد آمد و گفت:
مژده بده که دیشب فرزندی در خانه ابو محمد (امام عسکری علیه السلام) متولد شده و
ایشان فرمان داده است که او را پنهان کنند!

گفتم: نامش چیست؟

گفت: او را محمد نامیده و کنیه اش را [ابو] جعفر نهاده‌اند.^۱

۱. در نقل دیگری، «ابو جعفر» آمده که آن صحیح است؛ زیرا «جعفر» نام است، نه کنیه.

۲. کمال الدین: ص ۴۳۲ ح ۱۱، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۵ ح ۱۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

لقب با اوصاف امام علی‌علیه‌السلام

لقب، در لغت عرب به معنای صفتی از اوصاف انسان، ناظر به ستایش یا نکوهش اوست که بدان شهرت یافته و با آن شناخته می‌شود.^۱

بنا بر این، هر صفتی را نمی‌توان لقب شمرد. گفتنی است که گاه لقب از شهرتی برخوردار می‌شود که برای معرفی شخص، کاربردی بیش از نام اصلی او دارد.

با عنایت به تعریفی که از لقب ارائه شد، بسیاری از آنچه در شماری از مصادر به عنوان لقب امام مهدی علیه‌السلام ذکر شده، اصطلاحاً به آنها لقب اطلاق نمی‌شود؛ بلکه اوصاف امام علیه‌السلام هستند.

اقسام القاب امام مهدی علیه‌السلام

القاب امام مهدی علیه‌السلام را به چند دسته می‌توان تقسیم کرد:

اول: لقب‌های مشترک با سایر امامان، مانند: حجّت، حجّت خدا، صاحب الأمر، صاحب الزمان و خلیفه الله.

دوم: لقب‌هایی که به ویژگی‌های امام مهدی علیه‌السلام اشاره دارد مانند: خاتم الأئمّه، بقیة الله، غائب، قائم و منتظر.

سوم: لقب‌هایی که به فضای سیاسی - امنیتی دوران غیبت صغرا و زمامداران

۱. الشافیة فی شرح الکافیة: ج ۲ ص ۲۴۰. شیخ رضی در باره لقب نوشته است: «روشن‌تر و مشهورتر از اسم است؛ چون لقب، چیزی را تعریف و معین می‌کند، همان‌طور که اسم همین کار را می‌کند؛ اما با یک صفت افزوده که یا می‌ستاید و یا سرزنش می‌کند. پس ذات یک چیز یا لقب، مشهورتر از اسم می‌شود».

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ستمگر آن زمان اشاره دارد که اخبار قیام آن امام علیه السلام به آنها رسیده بود و در صدد بودند که به هر نحو، او را بیابند و همچون امامان پیش از او به شهادت برسانند، مانند: سید، صاحب الدار، غریم^۱ و خلف صالح.

الف - بقیة الله

۶۴. کمال الدین - به نقل از سید بن محمد حمیری، در اشاره به امامان و امام دوازدهم - :
امام صادق علیه السلام فرمود: «و آخرین ایشان، قائم به حق است، بقیة الله (ذخیره خدا) در زمین و صاحب الزمان»^۲.

۶۵. کمال الدین - به نقل از احمد بن اسحاق اشعری - : از امام عسکری علیه السلام در باره جانشینش جويا شدم و پس از پاسخ امام، نشانه‌ای خواستم که دلم با آن اطمینان یابد. آن پسری که امام نشان داده بود، با زبان عربی با شیوایی تمام فرمود: «من بقیة الله (ذخیره خدا) در زمین اویم و انتقام گیرنده از دشمنانش. ای احمد بن اسحاق! چون اصل را دیدی، دنبال فرع و نشانه نباش»^۳.

۶۶. کمال الدین - به نقل از محمد بن مسلم در باره سخن امام مهدی علیه السلام پس از ظهور - :
امام باقر علیه السلام فرمود: «اولین سخنش، این آیه است: ﴿بقیة الله برایتان بهتر است، اگر با ایمان باشید﴾. می‌گوید: من بقیة الله (ذخیره خدا) در زمین اویم، و جانشین او و حجّت بر شما. پس هیچ کس بر او سلام نمی‌دهد، جز آن که می‌گوید: سلام بر تو، ای ذخیره الهی در زمینش!»^۴.

۱. این لقب، برای اشاره به بستنکار بودن امام مهدی علیه السلام در مورد خمس به کار می‌رفته است.
۲. کمال الدین: ص ۳۴۲ ح ۲۳ و ص ۳۳، بشارة المصطفی: ص ۲۷۸، إعلام الوری: ج ۲ ص ۱۹۷، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۴۵ ح ۱۲.
۳. کمال الدین: ص ۳۸۴ ح ۱، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۴۸، كشف الغمة: ج ۳ ص ۳۱۶، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۳ ح ۱۶. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ص ۱۶۲ ح ۳۰۷.
۴. کمال الدین: ص ۳۳۱ ح ۱۶، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۹۲، كشف الغمة: ج ۳ ص ۳۲۵، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۹۲ ح ۲۴.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۶۷. **الكافی** - به نقل از عمر بن زاهد -: به امام صادق علیه السلام گفتم: فدایت شوم! پس از ظهور

صاحب الزمان چگونه بر او سلام داده می‌شود؟

فرمود: «می‌گویند: سلام بر تو، ای بقیة الله!» و سپس [آیه] «بقیة الله برایتان بهتر است، اگر

بایمان باشید.» را قرائت نمود.^۱

ب - حجّت الله

۶۸. **الغیبة**: اسحاق بن یعقوب، در بیان توقیعی که به خطّ امام منتظر علیه السلام وارد شده و از طریق

محمد بن عثمان رسیده، آورده است: «اما در پیشامدهایی که روی می‌دهد، به روایان

احادیث ما مراجعه کنید که آنان حجّت من بر شما هستند و من حجّت خدا بر شما

هستم.»^۲ می‌گویم: این لقب در دعاها نیز آمده است.

ج - حجّت

۶۹. **الكافی** - به نقل از داوود بن قاسم -: شنیدم که امام هادی علیه السلام می‌فرماید: «جانشین من،

حسن است؛ اما با جانشین او چگونه آید؟». گفتم: مگر چگونه است - خدا مرا فدایت کند -

؟ فرمود: «خود او را نمی‌بینید و یاد کردن از او با اسم هم برایتان روا نیست». گفتم: پس

چگونه از او یاد کنیم؟ فرمود: «بگویند: حجّت خاندان محمد».^۳

د - قائم

۷۰. **کمال الدین** - به نقل از هشام بن سالم، از امام صادق علیه السلام از پدرش، از جدّش -: پیامبر

۱. **الكافی**: ج ۱ ص ۴۱۲، ج ۲، تأویل الآيات الظاهرة: ج ۱ ص ۱۸۶ ح ۳۲، تفسیر فرات: ص ۱۹۳ ح ۲۴۹،

بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۷۳ ح ۱۶۵، نیز، ر.ک: کمال الدین: ص ۶۵۳ ح ۱۸.

۲. **الغیبة**، طوسی: ص ۲۹۱ ح ۲۴۷، کمال الدین: ص ۴۸۴ ح ۴، الاحتجاج: ج ۲ ص ۵۴۳، إعلام الوری: ج ۲

ص ۲۷۱، الخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۱۴ ح ۳۰، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۳۲۱، بحار الأنوار: ج ۵۳ ص ۱۸۱

ح ۱۰، نیز، ر.ک: کمال الدین: ص ۲۵۳ ح ۳ و العدد القویة: ص ۸۶ ح ۱۴۹ و کفایة الأثر: ص ۵۴ و إعلام الوری:

ج ۲ ص ۱۸۲ و همین دانش‌نامه: ج ۴ ص ۴۲۷ (پاسخ پرسش‌های اسحاق بن یعقوب).

۳. **الكافی**: ج ۱ ص ۳۲۸ ح ۱۳ و ص ۳۳۲ ح ۱، الإرشاد: ج ۲ ص ۳۲۰ و ۳۴۹، **الغیبة**، طوسی: ص ۲۰۲ ح ۱۶۹،

کمال الدین: ص ۳۸۱ ح ۵، علل الشرائع: ص ۲۴۵ ح ۵، کفایة الأثر: ص ۲۸۵، إعلام الوری: ج ۲ ص ۱۳۶،

روضه الواعظین: ص ۲۸۷، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۱۷۰، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۳۹، بحار الأنوار: ج ۵۱

ص ۳۱ ح ۲ (به نقل از الغیبة، نعمانی)، نیز، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۳ ص ۱۲۲ ح ۵۲۲.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

- خدا ﷻ فرمود: «قائم، از فرزندان من است. نام او، نام من است».^۱
۷۱. الکافی - به نقل از امام باقر علیه السلام -: پیامبر خدا ﷺ [در ذکر امامان دوازده گانه] فرمود: «آخر ایشان، قائم به حق است. زمین را از عدالت پر می‌کند، همان گونه که از ستم پر شده است».^۲
۷۲. الکافی - به نقل از محمد بن حمران -: امام صادق علیه السلام فرمود: «هنگامی که کار حسین علیه السلام به پایان رسید، فرشتگان نزد خدا گریه و زاری کردند و گفتند: با حسین، چنین می‌شود؛ [آن کسی که] برگزیده‌ات و فرزند پیامبرت [است]؟! خداوند، سایه قائم را برایشان نگاه داشت و فرمود: با این، انتقام این را می‌گیرم!».^۳

۱. کمال الدین: ص ۴۱۱ ح ۶، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۲۷، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۷۳ ح ۱۹. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ص ۵۶ ح ۲۱۳.
۲. الکافی: ج ۱ ص ۵۳۴ ح ۱۸، الأصول الستة عشر: ص ۱۵، بحار الأنوار: ج ۳۶ ص ۲۷۱.
۳. الکافی: ج ۱ ص ۴۶۵ ح ۶ و ص ۵۳۴ ح ۱۹، الغیبة، نعمانی: ص ۹۴ ح ۲۶ (هر دو منبع به نقل از کرام، با عبارت مشابه)، الأملی، طوسی: ص ۴۱۸ ح ۹۴۱، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۶۸ ح ۸. نیز، ر.ک: کمال الدین: ص ۲۵۲ ح ۲، عیون أخبار الرضا علیه السلام: ج ۱ ص ۵۸ ح ۲۷، کفایة الأثر: ص ۱۵۳.
۴. اشاره به این که «قائم» از لقب‌های امام عصر علیه السلام است، در منابع حدیثی فراوانی آمده که به ذکر برخی منابع، بسنده می‌کنیم. ر.ک: الکافی: ج ۱ ص ۳۹۷ ح ۱، الإرشاد: ج ۲ ص ۳۸۶، کمال الدین: ص ۲۸۸ ح ۷ و ص ۳۷۸ ح ۳ و ص ۳۱۷ ح ۳ و ص ۳۱۶ ح ۲، علل الشرائع: ص ۱۶۱ ح ۳، الغیبة، طوسی: ص ۴۷۱ ح ۴۸۹، الیقین: ص ۴۹۴، العدد القویة: ص ۷۱ ح ۱۱۴، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۲۷ و ص ۱۹۴ و ۲۹۲ و ۲۲۹، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۳۱۱، بصائر الدرجات: ص ۲۵۹ ح ۳، الخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۷۲ ح ۶۶، الغیبة، نعمانی: ص ۲۳۷ ح ۲۶، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۳۰ و ۱۲۹، روضة الواعظین: ص ۲۹۱، شرح الأخبار: ج ۳ ص ۳۹۷ ح ۱۲۷۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ه - منتظر

۷۳. کمال الدین - به نقل از مفضل بن عمر - بر سرورم امام صادق علیه السلام وارد شدم و گفتم: ای سرورم! کاش جانشیت را به ما می‌شناساندی؟

به من فرمود: «ای مفضل! امام پس از من، فرزندم موسی است، و جانشین مایه امید و منتظر (چشم انتظار دوخته شده به او) م ح م د، فرزند حسن بن علی بن محمد بن علی بن موسی است»^۱.

۷۴. کمال الدین - به نقل از دعبل بن علی خزاعی - امام رضا علیه السلام فرمود: «ای دعبل! امام پس از من، محمد، فرزندم است و پس از محمد، فرزندش علی و پس از علی، فرزندش حسن، و پس از حسن، فرزندش حجت قائم است که در غیبتش منتظر (چشم انتظار دوخته شده به او) است و در روزگار ظهورش اطاعتش می‌کنند»^۲.

و - منتقم

۷۵. الغیبة، طوسی - به نقل از ابو سلمی، چوپان پیامبر صلی الله علیه و آله در توصیف امام مهدی علیه السلام در حدیث معراج - خداوند متعال فرمود: «به عزت و جلالم سوگند که او حجت حتمی برای اولیایم و منتقم (انتقام گیرنده) از دشمنانم است»^۳.

۷۶. کامل الزیارات - به نقل از حلبی - امام صادق علیه السلام به من فرمود: «وقتی حسین علیه السلام شهید شد، خاندان ما در مدینه شنیدند که کسی می‌گفت: "امروز به این امت، بلا نازل شد! خوشی نمی‌بینید تا قائمتان برپا خیزد تا [درد] سینه‌هایتان را شفا دهد و دشمنانتان را بکشد، و انتقام خون شهیدانتان را بگیرد"»^۴.

۱. کمال الدین: ص ۳۳۴ ح ۴، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۳۴، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۲۸، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۴۳ ح ۷.

۲. کمال الدین: ص ۳۷۲ ح ۶، إعلام الوری: ج ۲ ص ۶۹، کشف الغمة: ج ۳ ص ۱۱۸، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۳۰، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۵۴ ح ۴. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۸ ص ۴۴ ح ۱۴۴۷.

۳. الغیبة، طوسی: ص ۱۴۷ ح ۱۰۹، الطرائف: ص ۱۷۳ ح ۲۷۰، مئة منقبة: ص ۶۳، تفسیر فرات: ص ۷۵ ح ۴۸، بحار الأنوار: ج ۳۶ ص ۲۶۲ ح ۸۲.

۴. کامل الزیارات: ص ۵۵۳ ح ۸۴۳، بحار الأنوار: ج ۴۵ ص ۱۷۲ ح ۲۱.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ز - مضطر

۷۷. تفسیر القمّی - به نقل از صالح بن عقبه، در باره سخن خدای متعال: ﴿یا کسی که چون مضطر (گرفتار) او را بخواند، پاسخش می‌دهد و مشککش را حل می‌کند و شما را خلفای زمین قرار می‌دهد﴾ - : امام صادق علیه السلام فرمود: «این آیه در باره قائم خاندان محمد صلی الله علیه و آله فرود آمده است. به خدا سوگند، مضطر (گرفتار) اوست، هنگامی که نزد مقام ابراهیم [در مسجد الحرام] دو رکعت نماز می‌گزارد و خدا را می‌خواند و او پاسخش را می‌دهد و مشککش را حل می‌کند و خلیفه زمینش می‌نماید»^۱.

ح - مأمول

۷۸. الغیبة، نعمانی - به نقل از عبید الله بن علاء از امام صادق علیه السلام - : علی علیه السلام در پاسخ حسین علیه السلام که پرسیده بود: خداوند، کی زمین را از ستمکاران پاک می‌کند؟ فرمود: «قائم مأمول (مایه امید) و امام ناشناخته که شرافتمند و بافضیلت است، قیام [و زمین را پاک] می‌کند، و او از نسل توست، ای حسین!»^۲.

ط - صاحب الزمان

۷۹. کمال الدین - به نقل از سید بن محمد حمیری - : امام صادق علیه السلام فرمود: «غیبت برای نسل ششم من، یعنی دوازدهمین نفر از امامان راه‌نمای پس از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله روی می‌دهد؛ امامانی که نخستین آنها، امیر مؤمنان، علی بن ابی طالب است و آخرین ایشان، قائم به حق، بقیة الله در زمین و صاحب الزمان است»^۳.

۱. تفسیر القمّی: ج ۲ ص ۱۲۹، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۴۸ ح ۱۱. نیز، ر.ک: تفسیر العیاشی: ج ۲ ص ۵۷ ح ۴۹، الغیبة، نعمانی: ص ۱۸۲ ح ۳۰ و ص ۳۱۴ ح ۶.
۲. الغیبة، نعمانی: ص ۲۷۴ ح ۵۵، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۳۶ ح ۱۰۴. نیز، ر.ک: مختصر بصائر الدرجات: ص ۱۷۹، دلائل الإمامة: ص ۴۴۷ ح ۴۲۲.
۳. کمال الدین: ص ۳۳ و ص ۳۴۲ ح ۲۳، بشارة المصطفی: ص ۲۷۸، إعلام الوری: ج ۲ ص ۱۹۷، بحار الأنوار: ج ۴۲ ص ۷۹ ح ۸.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۸۰. کشف الغمّة - به نقل از صدقة بن موسی، از پدرش - : امام رضا علیه السلام فرمود: «جانشین شایسته، از فرزندان ابو محمد حسن بن علی (امام عسکری علیه السلام) است، او صاحب الزمان و همو مهدی است»^۱.

ی - صاحب الامر

۸۱. الغیبة، نعمانی - به نقل از عبد الله بن سنان - : امام صادق علیه السلام فرمود: «این امر [قیام] که به سوی آن گردن می‌کشید، واقع نمی‌شود تا آن که ندا کننده‌ای از آسمان ندا دهد: هان! فلانی، صاحب این امر است. برای چه می‌جنگید؟»^۲.

۸۲. کمال الدین - به نقل از عیسی خشاب - : به امام حسین علیه السلام گفتم: تو صاحب این امر (قیام) هستی؟ فرمود: «نه؛ صاحب امر، رانده آواره و انتقام گیرنده از خون پدرش است»^۳.

ک - صاحب الدار

۸۳. الغیبة، طوسی - به نقل از اسحاق بن یعقوب - : از محمد بن عثمان عمری خواستم که نامه‌ی پر از سؤال‌های مشکلم را [به امام علیه السلام] برساند. [پاسخ] نامه با دست خط مولایمان، صاحب الدار (صاحب خانه) رسید.^۴

ل - خَلَف صالح

۸۴. مجموعه نفیسة (تاریخ موالید الأئمة) - به سندش از موسی - : سرورم، امام صادق علیه السلام فرمود: «خَلَف صالح (جانشین شایسته)، مهدی از نسل من است. نامش محمد و کنیه‌اش ابوالقاسم است. در آخر الزمان خروج می‌کند و مادرش، صیقل نامیده می‌شود»^۵.

۸۵. کشف الغمّة - به نقل از صدقة بن موسی، از پدرش - : امام رضا علیه السلام فرمود: «خَلَف صالح

۱. کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۶۵، مجموعه نفیسة (تاریخ موالید الأئمة): ص ۴۳، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۴۳ ح ۳۱.
۲. الغیبة، نعمانی: ص ۲۶۶ ح ۳۴، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۹۶ ح ۵۲.
۳. کمال الدین: ص ۳۱۸ ح ۵، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۳۳ ح ۶.
۴. الغیبة، طوسی: ص ۳۶۲ ح ۳۲۶، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۳۴۹. نیز، ر.ک: کتاب من لا یحضره الفقیه: ج ۳ ص ۴۸۹ ح ۴۷۲۷.
۵. مجموعه نفیسة (تاریخ موالید الأئمة): ص ۴۳، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۶۵، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۲۴ ح ۳۷، کمال الدین: ص ۴۳ ح ۱۳ و ۱۶، الغیبة، طوسی: ص ۳۹۳ ح ۳۶۲، کنز الفوائد: ج ۱ ص ۲۴۵.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

(جانشین شایسته) از فرزندان ابو محمد حسن بن علی (امام عسکری علیه السلام) است. او صاحب زمان است و مهدی هموست»^۱.

م - ظاهر

۸۶. الغیبة، طوسی - به نقل از ابو بصیر -: امام صادق علیه السلام فرمود: «هنگامی که سلمان به کوفه وارد شد و به آن نگریست، بلاهایی را که بر سر آن می‌آید، یاد کرد و حتی فرمان‌روایی امویان و پس از ایشان را نیز ذکر کرد و سپس گفت: هنگامی که چنین شد، در خانه‌هایتان بنشینید تا ظاهر، فرزند ظاهر مطهر، دارای غیبت و رانده‌آواره ظهور کند»^۲.

ن - سید

۸۷. کمال الدین - در باره ابو علی خیزرانی -: او کنیزی را به امام عسکری علیه السلام هدیه داده بود. هنگامی که جعفر کذاب، خانه امام عسکری علیه السلام را [با وارث خواندن خود] غارت کرد، از دست او گریخت و نزد ابو علی آمد و به همسری‌اش در آمد. ابو علی گفت: او برایم گفت که در تولد سید (آقا) علیه السلام حضور داشته و نام مادر سید صقیل است.^۳

۸۸. الکافی - به نقل از حسن بن شادان واسطی -: به امام رضا علیه السلام نامه نوشتم و از جفاکاری مردم واسط^۴ و حمله‌شان به من شکوه نمودم. در واسط، گروهی از عثمانیان مرا آزار می‌دادند.

ایشان به خط خود نوشت: «خدای - تبارک و تعالی - از دوستان ارمان پیمان گرفته که در روزگار دولت باطل، شکیب ورزند. برای حکم پروردگارت شکیبایی کن که چون سید مردم قیام کند، می‌گویند: «وای بر ما! چه کسی ما را از خوابگاهمان برانگیخت. این، وعده خدای

۱. کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۶۵، مجموعة نفیسة (تاریخ موالید الأئمّة): ص ۴۳، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۴۳ ح ۳۱.
۲. الغیبة، طوسی: ص ۱۶۳ ح ۱۲۴، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۶ ح ۱۹.
۳. کمال الدین: ص ۴۳۱ ح ۷، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۵ ح ۱۰، نیز، ر.ک: روضة الواعظین: ص ۲۸۵. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۵ ص ۱۱ ح ۷۵۹ (بخش ششم / فصل یکم / کنیز ابو علی خیزرانی).
۴. واسط، نام شهری میان بصره و کوفه است.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

رحمان است و فرستادگان راست گفتند ﴿۱﴾.

آزمون سراسری
معارف مهدویت
در سطح عمومی
هم‌زمان با جشن
آغاز امامت
موعود

۱. الکافی: ج ۸ ص ۲۴۷ ح ۳۴۶، تأویل الآیات الظاهرة: ج ۲ ص ۴۹۲ ح ۱۰، بحار الأنوار: ج ۵۳ ص ۸۹ ح ۸۷.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



س - غریم

۸۹. الکافی - به نقل از محمد بن صالح -: هنگامی که پدرم درگذشت و کارها به دست من افتاد، [متوجه شدم] پدرم سفته‌هایی از مردم دارد که مبلغ آنها متعلق به «غریم (طلبکار)» است. این را به او نوشتم و آگاهش کردم. [در پاسخ] نوشت: «از آنان مطالبه کن و [اگر ندادند،] به دادگاهشان بکشان».^۱

ع - خاتم اوصیا

۹۰. الغیبة، طوسی - به نقل از ظریف ابو نصر خادم -: صاحب الزمان علیه السلام فرمود: «من، خاتم اوصیایم. خداوند، بلا را به خاطر من از خاندان و پیروانم دور می‌کند».^۲

ف - خاتم امامان

۹۱. مروج الذهب: امام علی علیه السلام فرمود: «با مهدی ما، خاتم امامان، رهایی بخش امت و نهایت نور و جایگاه و سررشته امور، حجت‌ها پایان می‌گیرند».^۳

۱. الکافی: ج ۱ ص ۵۲۱ ح ۱۵، الإرشاد: ج ۲ ص ۳۶۲، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۴۴، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۴۷ ح ۹، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۲۹۷ ح ۱۵. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۵ ص ۱۲ ح ۷۶۱.
۲. الغیبة، طوسی: ص ۲۴۶ ح ۲۱۵، کمال الدین: ص ۴۴۱ ح ۱۲، الدعوات: ص ۲۰۷ ح ۵۶۳، الخرائج و الجرائح: ج ۱ ص ۴۵۸ ح ۳، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۸۹، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۱۰ ح ۳، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۰ ح ۲۵.
۳. مروج الذهب: ج ۱ ص ۳۳، تذکرة الخواص: ص ۱۳۰ (به نقل از احمد بن عبد الله هاشمی، از امام عسکری علیه السلام، از امام علی علیه السلام)، بحار الأنوار: ج ۷۷ ص ۳۰۰. نیز، ر.ک: کمال الدین: ص ۲۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



شمايل امام عليهما السلام

شمايل امام عليهما السلام، مانند شمايل پيامبر صلي الله عليه وآله

۱۰۳. کمال الدين - به نقل از عبد الله بن عباس - : پيامبر خدا ﷺ فرمود: «قائم خاندانم و

مهدی امتم، شبیه‌ترین مردم به من در شمايل، گفتار و کردار است»^۱.

۱۰۴. کمال الدين - به نقل از ابو بصير، از امام صادق عليه السلام، از پدرانش عليه السلام - : پيامبر خدا ﷺ

فرمود: «مهدی، از فرزندان من است. نامش نام من، کنیه‌اش کنیه من و شبیه‌ترین

مردم در خلقت و اخلاق به من است»^۲.

۱. کمال الدين: ص ۲۵۷ ح ۲، إعلام الوری: ج ۲ ص ۱۸۲، كفاية الأثر: ص ۱۰ (همه این منابع با سند معتبر)، كشف الغمّة: ج ۳ ص ۳۰۰، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۷۹ ح ۱۸۷. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۳ ص ۲۶ ح ۴۸۷.

۲. کمال الدين: ص ۲۸۷ ح ۴ (با سند موثق) و ص ۲۸۶ ح ۱ (با سند معتبر)، كفاية الأثر: ص ۶۶، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۷۲ ح ۱۶. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ص ۲۸۲ ح ۳۶۹.

* این کتاب الکترونیکی، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.
* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۱۰۵. کمال الدین - به نقل از احمد بن اسحاق بن سعد [اشعری] - : شنیدم که امام عسکری علیه السلام می‌فرماید: «ستایش، ویژه خدایی است که مرا از دنیا نبرد تا جان‌نشین پس از خودم را به من نشان داد؛ شبیه‌ترین مردم در خلقت و اخلاق به پیامبر خدا صلی الله علیه و آله». ۱.

۱۰۶. کفایة الأثر - به نقل از عمّار در توصیف صاحب الزمان - : پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «او همانم من و شبیه‌ترین مردم به من است». ۲.

۱۰۷. کفایة الأثر - به نقل از علقمة بن قیس، به هنگام نام بردن امامان علیهم السلام، به نقل از امام علی علیه السلام - : پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «و قائم از نسل حسن [عسکری]، ۳ همانم من و شبیه‌ترین مردم به من است». ۴.

۱. کمال الدین: ص ۴۰۸ ح ۷، کفایة الأثر: ص ۲۹۱، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۳۱، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۶۱ ح ۹. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ص ۲۷۸ ح ۳۶۴.
۲. کفایة الأثر: ص ۱۲۰، بحار الأنوار: ج ۳۶ ص ۳۲۶ ح ۱۸۳.
۳. در بحار الأنوار به نقل از کفایة الأثر، «نسل حسین» آمده است.
۴. کفایة الأثر: ص ۲۱۳ و ۲۱۸، بحار الأنوار: ج ۳۶ ص ۳۵۶.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۱۰۸. الملاحم و الفتن - به نقل از اصبع بن نباته - : امیر مؤمنان علیه السلام سخنرانی ای کرد و از مهدی و خروج کسانی که با او قیام می‌کنند و نام‌های آنها سخن گفت. ابو خالد کلبی (/کابلی) به ایشان گفت: او را برایمان توصیف می‌کنی، ای امیر مؤمنان؟
علی علیه السلام فرمود: «بدان، در خلقت و اخلاق و زیبایی، او شبیه‌ترین مردم به پیامبر خداست»^۱.

۱۰۹. شرح الأخبار - به نقل از تمیم داری - : به شهری از شهرهای شام وارد نشدم که از شهر انطاکیه برایم دوست داشتنی تر باشد. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «هان که روزها و شب‌ها نمی‌گذرند تا آن که مردی از فرزندانم از خاندان من که نامش شبیه نام من ... و اخلاقش، شبیه‌ترین اخلاق مردم به من، و خلقتش، شبیه‌ترین خلقت مردم به من است، ولایت آن‌جا را به دست می‌گیرد!»^۲.

احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام درباره شایع امام علیه السلام

۱۱۰. سنن ابی داوود - به نقل از ابو سعید خدری - : پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «مهدی از من است، با پیشانی بلند و بینی کشیده»^۳.

۱۱۱. المستدرک علی الصحیحین - به نقل از ابو سعید - : پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «مهدی از ما

۱. الملاحم و الفتن: ص ۲۸۸ ح ۴۱۷.

۲. شرح الأخبار: ج ۳ ص ۳۸۶ ح ۱۲۶۲.

۳. سنن ابی داوود: ج ۴ ص ۱۰۷ ح ۴۲۸۵، المعجم الأوسط: ج ۹ ص ۱۷۶ ح ۹۴۶۰، مسند ابی یعلی: ج ۲ ص ۴۳ ح ۱۱۲۳، المصنّف، عبد الرزاق: ج ۱۱ ص ۳۷۲ ح ۲۰۷۷۳ (هر دو منبع با عبارت مشابه)، کنز العمال: ج ۱۴ ص ۲۶۴ ح ۳۸۶۶۵؛ دلائل الإمامة: ص ۴۶۹ ح ۴۵۸ (با عبارت مشابه)، الطرائف: ص ۱۷۷ ح ۲۷۸، العدة: ص ۴۳۳ ح ۹۱۰، كشف الغمة: ج ۳ ص ۲۲۷، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۴۲، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۰۲ ح ۳۹. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ص ۲۹۲ ح ۳۸۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.
* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

اهل بیت است، با بینی کشیده و پیشانی بلند و هویدا»^۱.

۱۱۲. کشف الغمّة - به نقل از عبد الرحمان بن عوف - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «خداوند، مردی از خاندانم را برمی‌انگیزاند که دندان‌های پیش او از هم جدا و پیشانی‌اش بلند است»^۲.

۱۱۳. کشف الغمّة - به نقل از حذیفة بن یمان - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «مهدی، مردی از فرزندان من است. رنگش مانند عرب‌ها و پیکرش مانند بنی اسرائیل، [مدیترانه‌ای] است. بر گونه راست او خالی به سان ستاره‌ای فروزان است»^۳.

۱۱۴. دلائل الإمامة - به نقل از حذیفة بن یمان - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «مهدی از نسل من است. صورتش مانند ستاره‌ای فروزان، رنگش مانند عرب‌ها و پیکرش مانند قوم بنی اسرائیل، [مدیترانه‌ای] است»^۴.

۱. المستدرک علی الصحیحین: ج ۴ ص ۶۰۰ ح ۸۶۷۰ (ذهبی در تلخیص المستدرک گفته: «عمران، ضعیف است»)، مسند أحمد: ج ۳ ص ۳۶ ح ۱۱۱۳۰: العمدة: ص ۴۳۵ ح ۹۱۶، شرح الأخبار: ج ۳ ص ۳۷۹ ح ۱۲۵۳ (به نقل از قتاده)، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۵۹ (همه این منابع، با عبارت مشابه)، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۸۰. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۹ ص ۱۷۲ ح ۱۷۲۶.
۲. کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۷۷، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۹۶.
۳. کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۵۹، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۸۰.
۴. دلائل الإمامة: ص ۴۴۱ ح ۴۱۳، الطوائف: ص ۱۷۸ ح ۲۸۳، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۲۷۱، شرح الأخبار: ج ۳ ص ۳۷۸ ح ۱۲۵۱، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۴۱، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۹۱.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۱۱۵. المعجم الكبير - به نقل از ابو امامه، در توصیف صاحب الزمان - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «سیمایش گویی ستاره‌ای درخشان است. خالی سیاه بر گونه راستش است و دو عبای پنبه‌ای دارد. گویی که مردی از قوم بنی اسرائیل است»^۱.

۱۱۶. کمال الدین - به نقل از ابو الجارود، از امام باقر علیه السلام، از پدرش، از جدش - : امیر مؤمنان علیه السلام بر بالای منبر فرمود: «در آخر الزمان، مردی از نسل من قیام می‌کند که رنگش سرخ و سفید و شکمش پهن، ران‌هایش ستبر و مفصل‌هایش بزرگ است. دو خال در پشت دارد: خالی به رنگ پوستش و خالی مانند خال پیامبر صلی الله علیه و آله»^۲.

۱۱۷. الغیبة، طوسی - به نقل از جابر جعفی، از امام باقر علیه السلام - : عمر بن خطاب از امیر مؤمنان علیه السلام پرسید: به من بگو که نام مهدی چیست؟

فرمود: «اما نام او، حبیبیم از من پیمان گرفت که از نام او سخن نگویم تا خداوند، او را برانگیزد».

عمر گفت: از او صافش برایم بگو.

۱. المعجم الكبير: ج ۸ ص ۸۰، مسند الشاميين: ج ۲ ص ۴۱۰ ح ۱۶۰۰، مجمع الزوائد: ج ۷ ص ۶۱۹ (در این منبع آمده است: «عنبسة بن ابو صغيره، ضعيف است»)، كنز العمال: ج ۱۴ ص ۲۶۸ ح ۳۸۶۸۰؛ كشف الغمة: ج ۳ ص ۲۶۰، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۸۰. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۹ ص ۲۵۲ ح ۱۸۱۸.

۲. کمال الدین: ص ۶۵۳ ح ۱۷، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۹۴، الخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۴۹ ح ۵۸، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۳۵ ح ۴ (به نقل از الغیبة، طوسی). برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۹ ص ۳۳۶ ح ۱۸۵۶.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

فرمود: «او جوانی، چهارشانه، زیباروی، خوش مو است و موهایش بر
شانه‌هایش ریخته و نور چهره‌اش بر سیاهی موی سر و صورتش چیره است. پدرم
فدای فرزند گزیده کنیزان!»^۱

۱۱۸. الغیبة، نعمانی - به نقل از ابو وائل، در توصیف مهدی علیه السلام - : امیر مؤمنان علیه السلام فرمود:
«او مردی است با پیشانی بلند، بینی کشیده، شکم ستبر، ران‌های باز و با خالی روی
ران راست و دندان‌های پیش از هم جدا»^۲.

۱۱۹. الفتن، ابن حمّاد - به نقل از هیثم بن عبد الرحمان، از شخصی - : علی بن ابی
طالب علیه السلام فرمود: «مهدی ... ریش انبوه دارد، سیاه‌چشم و برآق دندان است. در
صورتش خالی، است. بینی برآمده و پیشانی پهن دارد و در شانه‌اش نشانه پیامبر
است»^۳.

۱۲۰. الغیبة، نعمانی - به نقل از حمران بن اعین، در توصیف صاحب الزمان - : امام باقر علیه السلام
فرمود: «آن که رنگش سرخ و سفید است، چشمانش نافذ، ابروانش بلند، شانه‌هایش
پهن است و سرش اندکی شوره دارد و در صورتش نشانه‌ای است»^۴.

۱. الغیبة، طوسی: ص ۴۷۰ ح ۴۸۷، الإرشاد: ج ۲ ص ۳۸۲، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۹۴، الصراط المستقیم: ج ۲
ص ۲۵۳، الخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۵۲، روضة الواعظین: ۲۹۲، كشف الغمة: ج ۳ ص ۲۵۴، بحار الأنوار:
ج ۵۱ ص ۳۶ ح ۶.
۲. الغیبة، نعمانی: ص ۲۱۴ ح ۲، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۳۹ ح ۱۹. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین
دانش‌نامه: ج ۹ ص ۱۸۸ ح ۱۷۴۸.
۳. الفتن، ابن حمّاد: ج ۱ ص ۳۶۶ ح ۱۰۷۳، کنز العمال: ج ۱۴ ص ۵۸۹ ح ۳۹۶۷۱.
۴. الغیبة، نعمانی: ص ۲۱۵ ح ۳، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۴۰ ح ۲۰.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۱۲۱. الغیبة، طوسی - به نقل از جابر جعفی - : امام باقر علیه السلام فرمود: «مهدی، مردی از نسل فاطمه و مردی گندمگون است»^۱.

۱۲۲. الإقبال - به نقل از ابو بصیر، در توصیف مهدی - : امام صادق علیه السلام فرمود: «گردش در ناحیه شانه‌ها ستبر است. خالدار است و دو خال دارد»^۲.

۱۲۳. فلاح السائل - به نقل از یحیی بن فضل نوفلی - : در بغداد بر امام کاظم علیه السلام وارد شدم. او از نماز عصر فارغ شد و دستانش را به سوی آسمان بلند نمود. شنیدم که می‌فرمود: «...پدرم فدای آن پهن شکم، ابروان نزدیک، دو ساق باریک، دو شانه عریض، گندمگون و از شب زنده‌داری اندکی زرد! پدرم فدای کسی که ستارگان را در سجود و رکوع شبانه‌اش می‌پایند! پدرم فدای کسی که در راه خدا از سرزنش سرزنشگران نمی‌هراسد و چراغ تاریکی است! پدرم فدای قیام‌کننده به امر خدا!»^۳.

۱. الغیبة، طوسی: ص ۱۸۷ ح ۱۴۷، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۴۳ ح ۳۲.
۲. الإقبال: ج ۳ ص ۱۱۶، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۶۹ ح ۱۵۸. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۶ ص ۱۲ ح ۱۰۱۶.
۳. فلاح السائل: ص ۳۵۳ ح ۲۳۸، بحار الأنوار: ج ۸۶ ص ۸۰ ح ۸. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۶ ص ۹۴ ح ۱۰۴۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

شمايل امام علي(ع) از نگاه کسانی که موفق به دیدار او شدند

۱۲۴. الکافی - به نقل از ضوء بن علی عجلی، از مردی ایرانی که نامش را گفت - : به سامرا آمدم و به در خانه ابو محمد (امام عسکری ع) چسبیدم ... تا کنیزی با چیزی سرپوشیده به سوی من بیرون آمد. سپس امام مرا صدا زد که داخل شوم. داخل شدم و کنیز را نیز ندا داد. به سوی او باز گشتم. امام به کنیز فرمود: «پرده را از آنچه با توست، بردار». او پرده را برداشت. پسری سپید و خوش رو بود. پارچه را از شکمش نیز کنار زد. مویی از زیر گلو تا نافش روییده بود که سبز بود و نه سیاه. امام فرمود: «این، همان امام شماست». سپس به کنیز فرمان داد و او کودک را برداشت و برد و دیگر پس از آن، او را ندیدم تا ابو محمد در گذشت.^۱

۱۲۵. کمال الدین - به نقل از یعقوب بن منقوش - : بر ابو محمد، امام عسکری ع - که بر سگویی در خانه اش نشسته بودم - وارد شدم. در سمت راست او، اتاقی بود که پرده ای بر آن آویخته بودند. به او گفتم: سرور من! صاحب این امر (ولایت) کیست؟ فرمود: «پرده را بالا بزن». بالا زدم. پسری پنج ساله که ده و یا هشت ساله و یا این حدود نشان می داد، بیرون آمد که جبینش پیدا، سپیدرو، چشمانش به سان مروارید،

۱. الکافی: ج ۱ ص ۳۲۹ ح ۶ و ۵۱۴ ح ۲، الغیبه، طوسی: ص ۲۳۳ ح ۲۰۲، کمال الدین: ص ۴۳۵ ح ۴، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۶ ح ۲۱. نیز، ر.ک: همین دانش نامه: ج ۵ ص ۲۶ (بخش ششم / فصل یکم / مردی از فارس).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می گیرد که می بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

با کف دستانی پرگوش، زانوانش متمایل به هم، در گونه راستش خالی و در سرش، گیسوی بافته‌ای بود. او روی پای ابو محمد (امام عسکری علیه السلام) نشست.^۱

۱۲۶. **کمال الدین** - به نقل از ابراهیم بن مهزیار، در داستان دیدارش با امام زمان علیه السلام - او پسری بدون مو در صورت و [پوستی] با رنگ یک‌دست بود. جبینش پیدا و ابروانش از هم جدا، گونه‌هایش صاف و نرم، بینی‌اش کشیده و برجسته و زیبا به سان شاخه بان^۲ بود و صفحه پیشانی‌اش مانند ستاره‌ای فروزان می‌درخشید. خالی بر گونه راستش بود مانند پاره مشک بر نقره سپید. موی سرش فراوان، مشکی و رها و آویخته بود و تالاله گوشش می‌رسید. راه رفتنی داشت که چشم‌ها تاکنون به آن اعتدال ندیده بودند و زیبایی و آرامش و شرمی به آن گونه نمی‌شناسم.^۳

۱۲۷. **مستدرک الوسائل** - به نقل از ابراهیم بن محمد بن فارس نیشابوری - هنگامی که عمرو بن عوف حاکم - که مردی سختگیر و شیفته قتل شیعیان بود - آهنگ کشتن مرا کرد، از آن، خبردار شدم و خیلی ترسیدم. با خانواده و دوستانم خداحافظی کردم و به سوی خانه ابو محمد (امام عسکری علیه السلام) رفتم تا پیش از گریختنم با او وداع کنم. هنگامی که بر او وارد شدم، پسری را دیدم که کنارش نشسته بود و چهره‌اش مانند ماه شب چهارده نورانی بود. از نور و درخشندگی‌اش حیران شدم و نزدیک بود که ترس و گریختنم را از یاد ببرم.^۴

۱۲۸. **کمال الدین** - به نقل از علی بن ابراهیم بن مهزیار، در داستان دیدارش با امام علیه السلام - بر او - که دروهای خدا بر او باد - وارد شدم. بر پوست دباغی شده سرخ‌رنگی که روی نم‌دی

۱. کمال الدین: ص ۴۰۷ ح ۲ و ص ۴۳۶ ح ۵، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۵۰، الخرائج و الجرائح: ج ۲ ص ۹۵۸، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۳۱۷، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۵ ح ۱۷. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۵ ص ۱۹ (بخش ششم / فصل یکم / یعقوب بن منقوش).
۲. بان، درختی خوش‌بو و بلند است و قامت کشیده را به آن تشبیه می‌کند (ر.ک: فرهنگ لاروس و فرهنگ عمید).

۳. کمال الدین: ص ۴۴۵ ح ۱۹، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۲ ح ۲۸.
۴. مستدرک الوسائل: ج ۱۲ ص ۲۸۱ ح ۱۴۰۹۶ (به نقل از کتاب الغیبة، فضل بن شادان). نیز، برای دیدن تمام گزارش، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۵ ص ۲۲ (بخش ششم / فصل یکم / ابراهیم بن محمد بن فارس نیشابوری).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

انداخته بودند، نشست و بر بالش‌های چرمی تکیه داده بود. بر او سلام دادم و او جواب سلامم را داد. نگاهی زیرچشمی به او کردم. صورتش مانند پاره‌ماه بود، نه جلف بود و نه سبک‌سر، نه خیلی دراز بود و نه خیلی کوتاه؛ اما قامتش رعنا بود. پیشانی‌اش فراخ، ابروهایش باریک، چشمانش سیاه، بینی‌اش کشیده، گونه‌هایش صاف و پهن، و خالی بر گونه‌اش راستش بود. هنگامی که او را دیدم، در توصیف و شرحش حیران شدم.^۱

۱۲۹. الغیبة، طوسی - به نقل از علی بن ابراهیم بن مهزیار اهوازی، در یادکرد داستان دیدارش با امام علیه السلام :- داخل شدم. دیدم نشسته است و ردایی بر دوش دارد و پارچه‌ای هم از کمر به پایین بسته و دنباله‌ردایش را بر گردنش انداخته است. ردایی ارغوانی مانند گل بابونه که شب‌نم بر آن نشسته و نسیم بر آن وزیده باشد. او خود، مانند شاخه‌درخت بان و یا شاخه‌گلی خوش‌بو بود، بزرگوار و بخشنده و با پروا و پاکیزه. نه خیلی دراز و نه خیلی کوتاه؛ بلکه رعنا و چهارشانه بود. سرش کروی،

۱. کمال‌الدین: ص ۴۶۵ و ۴۶۸ ح ۲۳، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۴۵. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۵ ص ۶۲ (بخش ششم / فصل دوم / علی بن ابراهیم بن مهزیار).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پیشانی اش فراخ، ابروانش نازک، بینی اش کشیده، گونه‌هایش، صاف و پهن و بر
گونه راستش خالی بود که به پاره‌های مشک بر تکه‌های عنبر می ماند.

هنگامی که او را دیدم، به او سلام کردم و او با عبارتی نیکوتر پاسخ سلامم را داد
و با من سخن گفت و از احوال عراقیان پرسید.^۱

۱۳۰. **کمال الدین** - به نقل از ابو الأدیان - : هنگامی که به درون خانه رفتیم، پیکر حسن بن
علی (امام عسکری علیه السلام) - که دروذهای خدا بر او باد - را دیدیم که کفن شده بود.
جعفر بن علی جلو رفت تا بر پیکر برادرش نماز بخواند؛ اما هنگامی که خواست
تکبیر بگوید، کودکی گندمگون با موهایی موجدار و دندان‌هایی گشاده بیرون آمد و
ردای جعفر بن علی را گرفت و فرمود: «ای عمو! عقب بایست که من در گزاردن
نماز بر پدرم، از تو سزاوارترم». جعفر در حالی که رنگش دگرگون و زرد شده بود،
عقب رفت و کودک جلو آمد و بر او نماز خواند. او (امام عسکری علیه السلام) در کنار قبر
پدرش علیه السلام به خاک سپرده شد.^۲

۱. الغیبیة، طوسی: ص ۲۶۳ و ص ۲۶۵ ح ۲۲۸، الخرائج و الجرائح: ج ۲ ص ۷۸۵ و ص ۷۸۷ ح ۱۱۱، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۱ ح ۶. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۵ ص ۶۲ ح ۷۹۷.
۲. کمال الدین: ص ۴۷۵، الثاقب فی المناقب: ص ۶۰۷ ح ۵۵۴، الخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۰۱ ح ۲۳، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۶۷ ح ۵۳. ر.ک: الغیبیة، طوسی: ص ۲۷۱ ح ۲۳۷. برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۵ ص ۳۰ ح ۷۷۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

سخنی درباره ویژگی‌های جسمی امام مهدی علیه السلام

گزارش‌هایی را که خصوصیات جسمی و چهره نورانی و زیبای امام مهدی علیه السلام را ترسیم می‌کنند، به چند دسته می‌توان تقسیم کرد:

دسته اول: پیشگویی از سیمای امام علیه السلام پیش از ولادت

روایت‌های فراوانی از پیامبر ﷺ و امامان اهل بیت علیه السلام نقل شده که خصوصیات اندام و چهره امام مهدی علیه السلام را سال‌ها پیش از ولادت توصیف کرده‌اند، که به چند نمونه اشاره می‌شود:

قَائِمُ أَهْلِ بَيْتِي... أَشْبَهُ النَّاسِ بِي فِي شَمَائِلِهِ وَأَقْوَالِهِ وَأَفْعَالِهِ ۱.

قائم از اهل بیت من... شبیه‌ترین مردم به من در سیمایم، گفتار و رفتار است.

المَهْدِيُّ مِنْ وُلْدِي... أَشْبَهُ النَّاسِ بِي خَلْقًا وَخُلُقًا ۲.

مهدی از فرزندان من... شبیه‌ترین مردم به من در خلقت و سیرت است.

المَهْدِيُّ مِنِّي، أَجَلِّي الْجَبْهَةِ، أَقْنَى الْأَنْفِ ۳.

مهدی از فرزندان من، پیشانی بلند و بینی باریک دارد.

كَأَنَّ وَجْهَهُ كَوَكْبٍ دُرِّيٍّ، فِي خَدِّهِ الْأَيْمَنِ خَالٌ أَسْوَدٌ ۴.

چهره‌اش مانند ستاره درخشان و بر گونه راستش خال سیاه است.

۱. ر.ک: ح ۴۴۵.

۲. ر.ک: ح ۴۴۶.

۳. ر.ک: ص ۳۵۸ ح ۴۵۲.

۴. ر.ک: ص ۳۶۲ ح ۴۵۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

دسته دوم: ترسیم سیمای امام علیه السلام در کودکی

گزارش‌هایی در دست است که چهره امام مهدی علیه السلام را در کودکی ترسیم می‌کنند. این گزارش‌ها از جانب کسانی صورت گرفته که ایشان را در کودکی و پیش از غیبت رؤیت کرده‌اند که به چند نمونه اشاره می‌شود:

عَلَامٌ أَيْضٌ حَسَنُ الْوَجْهِ ١.

نوجوانی سفید و زیبارو.

عَلَامٌ خُمَاسِيٌّ... وَاضِحُ الْجَبِينِ، أَيْضُ الْوَجْهِ، دُرِّيُّ الْمُقْلَتَيْنِ، شَشْنُ الْكَفَّيْنِ، مَعْطُوفُ الرُّكْبَتَيْنِ، فِي حَدِّهِ الْأَيْمَنِ خَالٌ، وَ فِي رَأْسِهِ ذُو آيَةٍ ٢.

کودکی پنج‌ساله...، جبینش پیدا، سفیدچهره، چشمانش به سان مروارید، کف دستانش پرگوش، زانوهایش متمایل به هم، بر گونه راستش، یک خال و در سرش گیسوی بافته.

صَبِيٌّ بَوَجْهِهِ سَمْرَةٌ، بِشَعْرِهِ قَطَطٌ، بِأَسْنَانِهِ تَفْلِيحٌ ٣.

کودکی با چهره گندمگون، موهایی کوتاه و دندان‌های براق.

همچنین در توصیف ایشان از پدرش امام عسکری علیه السلام روایت شده که فرمود:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يُخْرِجْنِي مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى أَرَانِي الْخَلْفَ مِنْ بَعْدِي، أَشْبَهُ النَّاسِ

بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَلْقًا وَ خُلُقًا ٤.

سپاس، خدای را که مرا از دنیا نبرد تا آن‌که جانشین خود را که شبیه‌ترین مردم به پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ در خلقت و سیرت است، نشانم داد.

دسته سوم: ترسیم سیمای امام علیه السلام در دوران غیبت

کسانی که در دوران غیبت، امام مهدی علیه السلام را ملاقات کرده‌اند، خصوصیات و

١. ر.ک: ص ٣٦٨ ح ٤٦٦.

٢. ر.ک: ص ٣٦٨ ح ٤٦٧.

٣. ر.ک: ص ٣٧٤ ح ٤٧٢.

٤. ر.ک: ص ٢٧٦ ح ٣٦٤.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ١٠ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ١٣٩٣/٩/١٥ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ١٣٩٣/١٠/١٢ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ویژگی‌های ظاهری ایشان را توصیف کرده‌اند. مهم‌ترین و مستندترین گزارش‌ها، گزارش علی بن مهزیار اهوازی از توصیف‌های امام مهدی علیه السلام در ملاقاتش با ایشان است.^۱

دسته چهارم: ترسیم سیمای امام علیه السلام پس از ظهور

احادیثی در مصادر حدیثی، نقل شده‌اند که سیمای امام مهدی علیه السلام و ویژگی‌های جسمی ایشان را پس از ظهور، گزارش کرده‌اند، مانند:

ما علاماتُ القائمِ منکم إذا خرَجَ؟ قالَ علیه السلام: علامتهُ أن یكونَ شیخَ السنِّ، شابَّ المنظرِ.^۲

نشانه‌های قائم به هنگام ظهور چیست؟ فرمود: «نشانه‌اش آن است که [در وقت ظهور] در سنّ پیری، ولی با چهره‌ای جوان است».

لَوْ خَرَجَ الْقَائِمُ لَقَدْ أَنْكَرَهُ النَّاسُ، يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ شَابًّا مُؤَفَّقًا.^۳

هر گاه قائم ظهور کند، مردم او را نمی‌شناسند. وی در سیمای جوانی کامل، به سوی مردم باز می‌گردد.

با بهره‌گیری از همه گزارش‌هایی که در باره ویژگی‌های ظاهری امام مهدی علیه السلام به ما رسیده، در صورتی که سند آنها صحیح باشد، می‌توان سیمای ایشان را بدین سان ترسیم کرد:

۱. مشخصات کلی: جوان درشت اندام، بلند قد و چهارشانه.^۴

۲. رنگ: سفید، سرخ و سفید، پوست رنگی یک‌دست.^۵

۱. ر.ک: ص ۳۷۰ ح ۴۶۸ (به نقل از ابراهیم بن مهزیار) و ح ۴۷۰ و ۴۷۱.

۲. ر.ک: ج ۸ ص ۲۰۴ ح ۱۵۱۴.

۳. ر.ک: ج ۸ ص ۲۰۳ ح ۱۵۱۲.

۴. شاب، ممدود القامة، مربوع القامة.

۵. أبيض اللون، ناصع اللون، مشرب بالحمرة.

در برخی متون، رنگ چهره ایشان، (أسمر اللون) گندمگون و یا (اللون العربي) رنگ عربی یاد شده است که با متون مشهورتر، گونه‌ای منافات دارد.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۳. چهره: زیبارو، نور چهره غالب بر سیاهی موی سر و صورت، صورت مانند ستاره فروزنده و چون ماه تابان.^۱
۴. چشم: چشمان سیاه و نافذ مانند مروارید.^۲
۵. ابرو: ابروان نازک، بلند و از هم جدا.^۳
۶. گونه: گونه‌های صاف، پهن و نرم، دارای خالی بر گونه راست.^۴
۷. بینی: بینی کشیده.^۵
۸. دندان: دندان‌های برّاق، دندان‌های جلو جدا از هم.^۶
۹. سر: سر گرد و در سر گیسوی بافته.^۷
۱۰. مو: زیبامو، موها بر شانه‌ها ریخته و ریش پرپشت.^۸
۱۱. کتف: شانه‌های پهن و دارای نشانه پیامبر در کتف.^۹
۱۲. پشت: دو خال در پشت، خالی به رنگ پوست و خالی مانند خال پیامبر ﷺ.^{۱۰}
۱۳. شکم: شکم پهن و ستبر.^{۱۱}
۱۴. پا: زانوهای متمایل به هم، ران‌های ستبر، خالی روی ران راست.^{۱۲}

۱. حسن الوجه، نور وجهه یعلو سواد لحيته و رأسه، أبلج، أروع، أحلى، وجهه كالكوكب الدرّى، وجهه كالقمر الدرّى.
۲. أكحل العينين، الفاتر العينين، درّى المقلتين.
۳. أزجّ الحاجبين، أبلج الحاجب، مشرف الحاجبين.
۴. سهل الخدين، مستون الخدين، فى خده الأيمن خال أسود.
۵. أشمّ الأنف، أقنى الأنف.
۶. أفلج الثنايا، أفرق الثنايا، برّاق الثنايا، أبلج الثنايا.
۷. مدوّر الهامة، فى رأسه ذوابة.
۸. حسن الشعر، شعره صهوية، يسيل شعره على منكبه، كثّ اللحية.
۹. العريض ما بين المنكبين، فى كتفه علامة النبى.
۱۰. بظهره شامتان: شامة على لون جلده و شامة على شبه شامة النبى.
۱۱. مبدح البطن، ضخم البطن.
۱۲. معطوف الركبتين، عريض الفخذين، أزيل الفخذين، بفضده اليمنى شامة.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

طول عمر امام علی‌علیه‌السلام

ویژگی نوح علی‌علیه‌السلام در امام علی‌علیه‌السلام

۱۳۱. کمال الدین - به نقل از سعید بن جبیر - امام زین العابدین علیه‌السلام فرمود: «ویژگی ای از نوح در قائم است و آن، طول عمر اوست»^۱.

۱۳۲. الغیبه، طوسی: امام صادق علیه‌السلام فرمود: «چگونه انکار می‌کنید که خداوند، عمر صاحب این امر را طولانی می‌کند، همان گونه که برای نوح علیه‌السلام طولانی کرد؟!»^۲.

۱. کمال الدین: ص ۳۲۲ ح ۵ (با سند معتبر) و ح ۴ و ص ۵۲۴ ح ۵، الخرائج و الجرائح: ج ۲ ص ۹۶۵، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۳۸، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۲۱۷ ح ۵.
۲. الغیبه، طوسی: ص ۴۲۱ ح ۴۰۰. نیز، ر.ک: کمال الدین: ص ۳۲۱ ح ۳ و ص ۵۷۷، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۳۱.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ش او، مثل خضر علیها السلام است

۱۳۳. **کمال الدین** - به نقل از احمد بن اسحاق بن سعد اشعری - : برابر محمد، امام عسکری علیه السلام وارد شدم و می‌خواستم جانشین پس از او را از او جو یا شوم. بی آن که من بپرسم، فرمود: «ای احمد بن اسحاق! مثل او در این امت، مثل خضر علیه السلام است. مثل او مثل ذو القرنین است. به خدا سوگند، غیبی خواهد کرد که جز کسانی که خدای تعالی آنان را بر عقیده به امامت او، استوار کرده و به دعا برای تعجیل در فرجش موفّقشان نموده، از هلاکت رهایی نمی‌یابند».

گفتم: ای مولای من! آیا نشانه‌ای هست که دلم به آن مطمئن شود؟
پسر با زبان عربی و شیوایی تمام فرمود: «من، بقیّة الله در زمین اویم و انتقام‌گیرنده از دشمنانش. پس ای احمد بن اسحاق! پس از دیدن اصل حقیقت، در پی نشانه مباش».
شاد و خوش حال بیرون آمدم. فردا دوباره باز گشتم و گفتم: ای فرزند پیامبر خدا! شادی‌ام از منتی که بر من نهادی، فراوان است؛ اما ویژگی خضر و ذو القرنین که گفتمی در او هست، چیست؟

فرمود: «طول غیبت، ای احمد!».

گفتم: ای فرزند پیامبر خدا! غیبت او طول می‌کشد؟
فرمود: «آری، به خدایم سوگند، تا آن جا که بیشتر معتقدان به او از این عقیده باز می‌گردند و کسی نمی‌ماند، جز آن که خدای تعالی ولایت ما را از او پیمان گرفته و ایمان را در دلش نبشته و با روحی از خود، تأییدش کرده است. ای احمد بن اسحاق! این کاری از کارهای الهی و رازی از رازهای خدا و غیبی از غیب‌های خداست. آنچه را به تو دادم، برگیر و آن را پوشیده بدار و از سپاس‌گزاران باش تا فردای قیامت در علّیین با ما باشی».^۱

۱. کمال الدین: ص ۳۸۴ ح ۱ (با سند معتبر)، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۴۸، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۳۱، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۳ ح ۱۶. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ص ۱۶۲ ح ۳۰۷.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۱۳۴. کمال الدین - به نقل از حسن بن علی بن فضال - : امام رضا علیه السلام فرمود: «خضرت علیه السلام از آب حیات نوشید و زنده است و تا دمیدن در صور نمی‌میرد. او پیش ما می‌آید و سلام می‌دهد و صدایش را می‌شنویم؛ اما خود او را نمی‌بینیم و او هر جا که یاد شود، حاضر می‌شود. از این رو، هر کس از شما که او را یاد کرد، بر او سلام دهد، و او هر سال در موسم حج حاضر می‌شود و همه اعمال را انجام می‌دهد و در عرفه می‌ایستد و بر دعای مؤمنان، آمین می‌گوید و به زودی، خداوند، او را مونس قائم در روزگار غیبتش می‌کند و وی را از تنهایی بیرون می‌آورد»^۱.

۱۳۵. الغیبة، طوسی - به نقل از سدید صیرفی - : من و مفضل بن عمر و داوود بن کثیر رقی و ابو بصیر و ابان بن تغلب بر مولایمان امام صادق علیه السلام وارد شدیم...

اما عبد صالح - یعنی خضرت علیه السلام - خدای متعال، عمر او را طولانی ساخته است؛ ولی نه به خاطر نبوتی که برای وی تقدیر کرده است و یا کتابی که بر وی فرو فرستد و یا شریعتی که به واسطه آن، شریعت‌های پیامبران پیشین را نسخ کند و یا امامتی که بر بندگان اقتدا به آن لازم باشد و یا طاعتی که انجام دادن آن بر وی واجب باشد (چرا که خضر، پیامبر و یا امام نبوده است)؛ بلکه چون در علم خداوند، گذشته بود که عمر قائم علیه السلام در دوران غیبتش طولانی خواهد شد، تا جایی که بندگان آن را به واسطه طولانی بودنش انکار کنند. عمر بنده صالح خود را طولانی کرد تا از طول

۱. کمال الدین: ص ۳۹۰ ح ۴ (با سند معتبر)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۵۲ ح ۳.

* این کتاب الکترونیکی، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

عمر او، به طول عمر قائم علیه السلام استدلال شود و حجّت معاندان را باطل نماید، تا از آن پس، بر مردمان، حجّتی بر خلاف [حجّت] خدا نباشد.^۱

مثل او، مثل عیسی علیه السلام است

۱۳۶. الغیبة، طوسی - به نقل از ابو بصیر - شنیدم که امام باقر علیه السلام می فرماید: «چهار ویژگی از چهار پیامبر، در صاحب این امر (قیام) هست: ویژگی ای از موسی علیه السلام، و ویژگی ای از عیسی علیه السلام، و ویژگی ای از یوسف علیه السلام، و ویژگی ای از محمد صلی الله علیه و آله.
ویژگی ای که از موسی علیه السلام است، بیم و انتظار اوست، و ویژگی ای که از یوسف علیه السلام است غیبتش، و ویژگی ای که از عیسی علیه السلام است، ادّعای درگذشتن او، با آن که زنده است، و ویژگی ای که از محمد صلی الله علیه و آله است، قیام مسلحانه است».^۲

۱. الغیبة، طوسی: ص ۱۶۷ ح ۱۲۹، کمال الدین: ص ۳۵۲ ح ۵۰، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۲۱۹ ح ۹. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۳ ص ۱۴ ح ۴۸۴.
۲. الغیبة، طوسی: ص ۴۲۴ ح ۴۰۸ (با سند معتبر)، کمال الدین: ص ۱۵۲ ح ۱۶، (با سند موثّق)، دلائل الإمامة: ص ۴۷۰ ح ۴۶۰ (با عبارت مشابه)، کنز الفوائد: ج ۱ ص ۳۷۴، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۲۱۶ ح ۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.
* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پژوهشی درباره طول عمر امام مهدی علیه السلام

قیام امام مهدی علیه السلام در آخر الزمان، عقیده‌ای است که اختصاص به مذهب امامیه ندارد؛ بلکه مورد اتفاق همه مذاهب اسلامی است. و بسیاری از علمای اهل سنت در این باره کتاب نوشته‌اند.^۱

ابن ابی الحدید معتزلی در این باره می‌گوید:

قد وقع اتفاق الفرق من المسلمین أجمعین علی أنّ الدنیا و التکلیف لا ینتقضی إلاّ علیه.^۲

همه فرقه‌های مسلمان، اتفاق نظر دارند که دنیا و تکلیف، جز با او به پایان نمی‌رسد.

آنچه مذهب امامیه را از سایر مذاهب اسلامی جدا می‌کند، این است که آنان معتقدند مهدی علیه السلام فرزند امام حسن عسکری علیه السلام است که در سال ۲۵۵ هجری متولد شده^۳ و تاکنون (یعنی سال ۱۴۳۴ ق) نزدیک به یکهزار و یکصد و هشتاد سال در پس پرده غیبت زیسته و تا هنگامی که زمینه برای قیام فراگیر او فراهم نگردد، همچنان زنده باقی خواهد ماند و در هنگام شدن زمینه ظاهر خواهد شد و جهان را از عدل و داد سیراب خواهد نمود.

۱. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۱۰ ص ۹۶.

۲. ر.ک: عقیده اهل السنة و الأثر فی المهدی المنتظر: ص ۱۳۰ که در آن، ده کتاب با این مضمون معرفی شده است.

۳. ر.ک: ص ۲۰۵ (فصل دوم / تاریخ تولد امام).

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مطابق با این مبنای اعتقادی، دو سؤال اساسی پدید می‌آید:

۱. آیا طول عمر یک انسان تا این حد و بیش از آن، از نظر عقلی و علمی ممکن

است؟

۲. دلیل پیروان اهل بیت علیهم‌السلام برای اثبات طول عمر امام مهدی علیه‌السلام چیست؟

برای پاسخگویی به این دو پرسش، لازم است که موضوع طول عمر امام

مهدی علیه‌السلام ثبوتاً و اثباتاً بررسی گردد:

یک. ادله ثبوتی طول عمر

پیش از تبیین ادله‌ای که می‌توانند طول عمر امام مهدی علیه‌السلام را ثابت نمایند، اثبات

امکان طول عمر خارق العاده از نظر عقلی و علمی ضروری است. دلایل ممکن

بودن این موضوع را ادله ثبوتی طول عمر می‌نامیم.

بررسی این ادله از آن جهت حائز اهمیت است که اگر امکان عقلی و علمی طول

عمر ثابت نگردد، هیچ دلیلی نمی‌تواند طول عمر امام مهدی علیه‌السلام را ثابت نماید.

۱-۱. امکان عقلی طول عمر

برای اثبات امکان عقلی طول عمر، محال نبودن آن از نظر عقلی، کافی است.

بی‌تردید، هیچ دلیلی بر ناممکن بودن طول عمر وجود ندارد؛ زیرا از نظر عقلی، فقط

چیزی ممتنع و ناممکن است که مستلزم اجتماع و یا ارتفاع نقیضین باشد و بدیهی

است که طول عمر، مستلزم چنین چیزی نیست.

۱-۲. امکان علمی طول عمر

از نظر علمی نیز دلیلی بر ممتنع بودن طول عمر وجود ندارد؛ بلکه شماری از

دانشمندان معتقدند که انسان می‌تواند برای مدّت‌های بسیار طولانی عمر می‌کند؛

زیرا آنان پیری را یک عارضه غیر طبیعی می‌دانند که به سبب نرسیدن موادّ غذایی

لازم به سلول‌های بدن و یا نفوذ میکروب‌ها و عوامل دیگر عارض می‌گردد و او را

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

به سوی مرگ می‌برد. از نظر این دانشمندان، بدن انسان اقتضای عمر جاوید دارد و علم می‌تواند با برطرف کردن موانع طول عمر، زندگی انسان را برای همیشه جاوید نماید.^۱

بنابر این باید گفت: هر چند نظریه عمر جاوید، از نظر آموزه‌های دینی قطعاً مردود است؛^۲ لیکن به هر حال، تلاش دانشمندان برای شکستن دیوار سن عمر، نشانه روشن امکان علمی عمر بسیار طولانی است.

۱-۳. بهترین دلیل بر امکان طول عمر

می‌گویند: بهترین دلیل امکان شیء، وقوع آن است. تاریخ گذشتگان^۳ و همچنین آثار ادبی و تاریخی باقی مانده از آنان^۴ نشان می‌دهند که عمرهای طولانی در گذشته امری غیر متعارف نبوده است. اگر گزارش‌های تاریخی را هم معتبر ندانسته و آنها را ملاک قرار ندهیم، با مراجعه به متون معتبر در می‌یابیم که قرآن و احادیث اسلامی، افرادی را معرفی کرده‌اند که عمرهای آنان بسیار طولانی بوده است. از باب نمونه، نوح علیه السلام دو هزار و پانصد سال زیسته است^۵ و طبق آنچه در قرآن بدان تصریح شده نهصد و پنجاه سال از عمر او، قبل از جریان توفان و پس از نبوتش بوده است.^۶

همچنین قرآن به زنده بودن عیسی علیه السلام اشاره دارد^۷ و احادیث اسلامی تصریح

۱. اولین دانشگاه و آخرین پیامبر: ج ۲ ص ۲۰۶-۲۱۲.
۲. قرآن در آیاتی، مرگ را از قوانین حتمی عالم شمرده است (ر.ک: انعام: آیه ۲ و ۶۰، اعراف: آیه ۳۴، یونس: آیه ۴۹، نحل: آیه ۶۱، زمر: آیه ۳۰ و...).
۳. ر.ک: بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۲۲۵ «باب ذکر أخبار المعمرین لرفع استبعاد المخالفین عن طول غیبة مولانا القائم علیه السلام».
۴. ر.ک: بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۲۳۵-۲۴۷.
۵. الأملی، صدوق: ص ۶۰۲ ح ۸۳۶.
۶. عنکبوت: آیه ۱۴.
۷. نساء: آیه ۱۵۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

می‌کنند که ایشان هم اکنون زنده است و در قیام جهانی امام مهدی علیه السلام حاضر خواهد بود و با ایشان نماز خواهد خواند.^۱

نیز خضر علیه السلام که پیش از موسی علیه السلام در جهان زندگی می‌کرده و هم‌اکنون نیز زنده است. شیخ مفید در این باره می‌فرماید:

الخضر علیه السلام موجود قبل زمان موسی علیه السلام و قتنا هذا بإجماع أهل النقل و اتفاق أصحاب السير و الأخبار سائحاً في الأرض لا يعرف له أحد مستقراً و لا يدعى له اصطحاباً إلا ما جاء في القرآن به من قصته مع موسى.^۲

خضر علیه السلام به اجماع اهل نقل و اتفاق نظر سیره‌نویسان و اهل خبر، از زمان موسی علیه السلام تا زمان ما موجود است و در زمین می‌گردد. کسی از جای ثابت او خبری ندارد، و همراهی‌ای برای او شناخته نیست، جز آنچه در باره ماجرای او با موسی علیه السلام در قرآن آمده است.

گفتنی است شماری از علمای اهل سنت نیز معتقد به زنده بودن خضراند. دیار بکری می‌نویسد:

جمهور علما بر این عقیده‌اند که خضر، زنده است.^۳

افزون بر این، برخی از احادیث معتبر نزد اهل سنت، بر حیات دجال در عصر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله دلالت دارند و این که وی تا قیام مهدی علیه السلام زنده خواهد بود.^۴ آیا کسانی که به عمر هزار و چهار صد ساله دجال از زمان پیامبر صلی الله علیه و آله تا کنون اعتقاد دارند، می‌توانند امکان طول عمر امام مهدی علیه السلام را انکار کنند؟^۵

۱. ر.ک: ج ۹ ص ۱۳ (بخش یازدهم / فصل پنجم / نماز خواندن عیسی پشت سر امام علیه السلام).

۲. الفصول العشرة: ص ۸۳.

۳. تاریخ الخمسين: ج ۱ ص ۱۰۶.

۴. صحیح البخاری: ج ۳ ص ۱۱۱۲ و ۲۸۹۱ و ۲۸۹۲، صحیح مسلم: ج ۴ ص ۲۲۴۳ ح ۹۴ و ص ۲۲۴۵ ح ۹۵ و ۹۶.

۵. شیخ صدوق بعد از نقل روایتی که بر طول عمر دجال و خروج آن دلالت دارد، آورده است: «اهل عناد و

⇔

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

دو. ادله اثباتی طول عمر امام عصر علیه السلام

پس از اثبات امکان طول عمر خارق العاده امام مهدی علیه السلام از نظر عقلی و علمی،
تحقق آن از دو طریق قابل اثبات است:

۲-۱. ادله نقلی

ادله نقلی ای که طول عمر امام مهدی علیه السلام را اثبات می‌کنند، احادیث معتبری هستند که
سند آنها از طریق افراد شناخته شده و مورد اطمینان، به پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و یا اهل بیت
آن بزرگوار متصل می‌شود و به بیان‌های گوناگون بر ادامه حیات آن امام تصریح و
تأکید می‌نمایند. این احادیث، مهم‌ترین دلیل ما بر وجود امام مهدی علیه السلام و طول عمر
ایشان هستند و به چند دسته تقسیم می‌شوند:

انکار، امثال این خبر را - که در صحاح سته آنها آمده است -، تصدیق می‌کنند و آنها را در باره دجال، غیبت و
مدت عمر طولانی و ظهورش در آخر الزمان، روایت می‌کنند؛ اما اخبار قائم علیه السلام را و این را که او مدتی طولانی
غیبت می‌کند و آن گاه ظاهر می‌شود و زمین را پر از عدل و داد می‌نماید از آن پس که آکنده از ظلم و جور شده
است؛ تصدیق نمی‌کنند، با وجود آن که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و امامان پس از او به نام و غیبت و نسب او تصریح
کرده‌اند و از طولانی بودن غیبت او خبر داده‌اند و مقصود آنها، خاموش کردن نور خدای متعال و باطل ساختن
امر ولی الله است: ﴿وَيَأْتِي اللَّهُ الْإِنسَانَ بِئِيمٍ نُورَهُ... وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾؛ اما خداوند نورش را تمام می‌سازد...
اگر چه مشرکان را ناخوش آید ﴿توبه: آیه ۳۲﴾ و بیشترین احتجاج آنها در امر انکار امر حجت علیه السلام این است
که می‌گویند: این اخباری که شما در این باره روایت می‌کنید، ما روایت نکرده‌ایم و آنها را نمی‌شناسیم. ملحدان
و براهمه و یهود و نصارا و مجوسیان نیز همین را می‌گویند که: ما آنچه را شما مسلمانان در باره معجزات و
دلایل پیامبر خود روایت می‌کنید، صحیح نمی‌دانیم؛ زیرا آنها را نمی‌شناسیم و روایت نکرده‌ایم و از این جهت
به بطلان امر او معتقد شده‌ایم، و اگر دلیل منکران امر غیبت، ما را ملزم سازد، دلیل منکران نبوت هم آنها را ملزم
خواهد ساخت و تعداد آن اقوام از اینها افزون‌تر نیز هست. همچنین می‌گویند: به موجب عقل ما هیچ کس
نمی‌تواند عمری افزون بر عمر اهل زمانه داشته باشد و عمر صاحب شما افزون از عمر اهل زمانه است. ما به
آنها می‌گوییم: آیا شما تصدیق می‌کنید که دجال و ابلیس در غیبت، عمری بیشتر از عمر اهل زمانه داشته
باشند؛ اما مثل آن را برای قائم خاندان محمد صلی الله علیه و آله روا نمی‌شمارید؟ با وجود آن که در باره غیبت و طول عمر و
ظهور او برای قیام به امر الهی نصوصی وارد شده است و بعضی از آن روایات را در این کتاب ذکر کرده‌ام، و با
وجود آن که پیامبر صلی الله علیه و آله فرموده: **إِذْ قَالَ كُلُّ مَا كَانَ فِي الْأُمَمِ السَّالِفَةِ يَكُونُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ مِثْلَهُ حَذْوُ النَّعْلِ بِالنَّعْلِ
وَ الْقُدَّةَ بِالْقُدَّةِ...؛** هر آنچه در امت‌های پیشین واقع شده است، مو به مو در این امت واقع خواهد شد. (کمال
الدین: ص ۵۲۹، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۰۰).

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشريف** است
که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه
قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون
سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای
کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد
که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت
شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و
رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی
مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

دسته اول: احادیثی که تأکید می‌کنند زمین، هیچ‌گاه از امام و حجّت خالی نبوده و خالی نخواهد بود، هر چند آن امام از دیده‌ها پنهان باشد.^۱

دسته دوم: احادیثی که طول عمر امام مهدی علیه السلام را به نوح علیه السلام و عیسی علیه السلام و خضر علیه السلام تشبیه کرده‌اند.^۲

دسته سوم: احادیثی که به ظهور آن امام پس از غیبتی طولانی دلالت دارند، یا غیبت ایشان به غیبت کوتاه‌مدت و بلندمدت تقسیم کرده‌اند.^۳

دسته چهارم: احادیثی که از طریق اهل سنت، خلفای پس از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله را منحصر در دوازده تن ذکر کرده‌اند. این احادیث به ضمیمه احادیثی که امامان و خلفای پیامبر خدا صلی الله علیه و آله را دوازده و قیام ایشان را به قیامت متصل دانسته‌اند، دلالت بر حیات امام مهدی علیه السلام تا زمان قیام دلالت دارند.^۴

۲-۲. ادلة تجربی

دلایل تجربی طول عمر امام مهدی علیه السلام را به دو دسته می‌توان تقسیم کرد:

دسته اول: مشاهدات. بر پایه اسناد معتبری که تردیدی در صحت بسیاری از آنها نیست، در طول تاریخ نزدیک به هزار و یکصد و هشتاد ساله غیبت امام مهدی علیه السلام، بسیاری از عالمان، برگزیدگان و نیکوکاران مورد اعتماد، توفیق دیدار و مشاهده آن امام را داشته‌اند. این گزارش‌ها فراوان و گسترده، بلکه فوق حدّ تواتر و یقین‌آورند. در این باره کتاب‌های متعددی تألیف شده‌اند^۵ و ما در این دانش‌نامه، بخشی را به

۱. ر.ک: ج ۳ ص ۱۸۱ (بخش سوم / فصل سوم: برکات تکوینی امام غایب علیه السلام).
۲. ر.ک: ص ۳۸۱ (ویژگی نوح علیه السلام در امام علیه السلام) و ص ۳۸۳ (مَثَل او، مَثَل خضر است) و ص ۳۸۷ (مَثَل او، مَثَل عیسی است).
۳. ر.ک: ج ۳ ص ۱۲۵ (بخش سوم / فصل اول / غیبتی طولانی دارد) و ص ۱۲۷ (دو غیبت کوتاه و بلند دارد) و ص ۱۳۱ (مردم ظهور امام علیه السلام را به دلیل طولانی شدن غیبتش، بعید می‌بینند).
۴. ر.ک: ج ۱ ص ۳۳۳ (بخش یکم / فصل سوم: احادیث شمار امامان).
۵. ر.ک: مرجع مهدویت: ص ۳۹۷ (ملاقات با امام مهدی علیه السلام).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

این موضوع اختصاص داده‌ایم.

البته این سخن، بدان معنا نیست که هر کس ادعای رؤیت امام مهدی علیه السلام را نمود، سخن او پذیرفته است؛^۱ بلکه به عکس، اطمینان داریم که بسیاری از مدعیان رؤیت ایشان، دروغ گفته و یا اشتباه می‌کنند و چه بسا این ادعاها با هدف ایجاد شبهه در ادعاهای راستین صورت گیرد؛ اما همان طور که ادعاهای دروغین نبوت نمی‌تواند در صداقت مدعیان راستین آن، خدشه وارد کند، ادعاهای دروغین رؤیت امام عصر علیه السلام نیز نمی‌تواند مانع پذیرفتن ادعاهای راستین آن گردد.

دسته دوم: توسل‌ها به امام مهدی علیه السلام. در طول تاریخ غیبت امام عصر علیه السلام، خداوند متعال در اثر توسل به ایشان، مشکلات افراد بی‌شماری از معتقدان به امامت ایشان را حل کرده است. بی‌تردید به نتیجه رسیدن توسل به آن امام حی، دلیل مناسبی نه تنها برای اثبات طول عمر، بلکه برای اثبات امامت ایشان است. نمونه‌های فراوانی از این قبیل توسلات در عصر ما مشاهده شده که نمونه‌هایی از آن در کرامات امام خواهد آمد.^۲

گفتنی است که توسل به امام مهدی علیه السلام به عنوان امام زنده و امام زمان صورت می‌گیرد و با توسل به امامان دیگر، متفاوت است.

۱. ر.ک: ج ۵ ص ۱۷۹ (بخش ششم / فصل سوم / پژوهشی در باره رؤیت امام در روزگار غیبت کبرا).

۲. ر.ک: ج ۵ ص ۲۰۵ (بخش ششم / فصل چهارم).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پانچ‌میدپرش

توضیحی درباره امامت در خردسالی ۱

در آموزه‌های اعتقادی شیعی، امامت در خردسالی، امری مسلم است. امام جواد علیه السلام و امام هادی علیه السلام در هشت سالگی به امامت رسیده‌اند، چنان‌که امام مهدی علیه السلام نیز در پنج سالگی به امامت رسیده است.

شیخ مفید در کتاب الفصول المختارة پس از آن‌که به امامت رسیدن امام مهدی علیه السلام را در کودکی بیان کرده، می‌نویسد:

عالمان شیعه عقیده دارند که پدر امام مهدی از دنیا نرفت تا این‌که خداوند عقل مهدی علیه السلام را کامل کرد و به او حکمت و فصل الخطاب آموخت و او را با این ویژگی‌ها از سایر انسان‌ها ممتاز ساخت؛ چراکه او خاتم حجّت‌ها و جانشین اولیا و برپا دارنده دوران است. آنان برای روایی این نظریه به دلیل عقلی استناد جسته‌اند؛ زیرا این امر از نگاه عقل، امری محال نیست و قدرت، بدان تعلق می‌گیرد. آنان همچنین به سخن خداوند در داستان عیسی علیه السلام و در گهواره با مردم سخن می‌گفت^۱ و در داستان یحیی علیه السلام: «و در کودکی به او حکمت دادیم»^۲ استدلال کرده‌اند.^۳

۱. به قلم پژوهشگر ارجمند، حجة الاسلام والمسلمین مهدی مهریزی.

۲. آل عمران: ۴۶.

۳. ر.ک: ج ۲ ص ۲۰۸ ح ۳۳۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



شیخ مفید در این عبارت، از یک سو امکان عقلی رهبری الهی در کودکی را مطرح می‌سازد و این که عقل، آن را محال نمی‌داند و از دیگر سو تحقق آن را طبق اخبار قرآن بیان می‌کند، که در تاریخ انبیای الهی، دو تن از پیامبران (یحیی علیه السلام و عیسی علیه السلام) در کودکی به مقام نبوت رسیده‌اند.

در باره امام مهدی نیز ادله اثبات اصل مهدویت و ادله اثبات ولادت ایشان که در نوشته‌های پیشین مطرح شدند، تحقق امامت امام علیه السلام را در خردسالی نتیجه می‌دهند.

با این همه، برخی از نویسندگان مسلمان در نوشته‌های خود، وقوع امامت در خردسالی را مورد طعن و انکار قرار داده‌اند. شاید نخستین کسی که از این منظر بر مهدویت خرده گرفته، ابن حجر هیثمی (م ۹۷۳ ق) در کتاب الصواعق المحرقة باشد وی در این زمینه نوشته است:

آنچه در دین پاک اسلامی به اثبات رسیده، آن است که کودک ولایت ندارد. پس چگونه شیعیان... گمان می‌برند کسی که پنج سال داشته به امامت رسیده و حال آن که پیامبر صلی الله علیه و آله از آن خبر نداده است. این، سخنی گزاف و پیشتازی بر دین است.^۲

پس از وی در دوره معاصر، احمد امین مصری (۱۸۸۶ - ۱۹۵۴ م) بدین شبهه پرداخته است. او پس از آن که به اصل مهدویت و چگونگی پیدایش این نظریه در جهان اسلام ایراد گرفته، می‌نویسد:

اندیشمندان از دو چیز، شگفت زده می‌شود: یکی آن که کودک خردسال چهار یا پنج ساله به امامت برگزیده شود، با این که امامت، جایگاهی بزرگ است که بر امور مسلمانان، اشراف دارد و نیازمند به پختگی کامل برای ادای این مسئولیت است و

۱. جمله‌ای که حذف شده، اهانت آمیز و خلاف ادب نویسندگی است.

۲. الصواعق المحرقة: ص ۱۶۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

دیگر، آن که شیعه مدعی است که این کودک، پنهان و غایب است و در زمانی خاص ظهور می‌کند... ادعای امامت کودک خردسال، از سوی وکلا و نمایندگان امام پیشین، به انگیزه و هدف دستیابی به اموال و ثروت‌هایی که از مناطق مختلف برای امامان شیعه ارسال می‌شد، مطرح شده است.^۱

همین سخن را احمد کاتب نیز با تعبیر بحران طفولیت مطرح کرده است: معقول نیست خداوند، کودک خردسالی را که مکلف شرعی نیست بلکه محجور است و حق تصرف در اموال شخصی خود را ندارد، برای رهبری مسلمانان برگزیند.^۲

شیخ مفید در عبارت موجز و کوتاه خود، زمینه این شبهه‌ها را برچیده و بدانها پاسخ گفته است؛ زیرا برای تحقق چنین امری نخست باید امکان وقوعی آن اثبات گردد و سپس برای تحقق در عالم خارج، ادله اثباتی اقامه شوند.

ایشان بیان می‌کند که عقل، چنین امری را محال نمی‌داند و چنان که قرآن خبر داده، این موضوع در امت‌های پیشین رخ داده است و خداوند، عیسی عَلَيْهِ السَّلَام و یحیی عَلَيْهِ السَّلَام را در خردسالی به پیامبری و حاکمیت رسانده است. همه مسلمانان بدان اذعان دارند و این سه نفری که این شبهه‌ها را مطرح کرده‌اند، به عنوان مسلمان و مؤمن به قرآن، بدین امر عقیده دارند.

پس در امکان وقوعی و تحقق عینی آن، شک و تردیدی از منظر و نگاه دینی نیست. از این رو باید در مقام اثبات، مستندات قوی برای تحقق آن اقامه گردد.

این مستندات را در فصل‌های پیشین کتاب در دو بخش آوردیم: یکی اصل نظریه مهدویت به عنوان امر مسلم و متواتر در نزد مسلمانان که همه فرق اسلامی

۱. ضحی الإسلام: ج ۳ ص ۵۲۴.

۲. الإمام المهدی: ص ۳۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

اعم از شیعه و اهل سنت، آن را از پیامبر ﷺ نقل کرده‌اند و دیگری، اثبات ولادت امام مهدی بر پایه شواهد و ادله‌ای اطمینان‌آور که شیعیان بر آنها اتفاق نظر دارند و برخی از اهل سنت نیز آن را پذیرفته‌اند. آری! در باره امامت در کودکی، از پیامبر ﷺ و از طریق اهل سنت حدیثی نقل نشده و اختلافی مبنایی در میان شیعه و اهل سنت وجود دارد.

نیز این که گفته‌اند کودک از نظر دینی و شرعی محجور است و در اموال و امور خود نمی‌تواند تصرف کند، چه رسد به داشتن حق تصرف در امور عمومی و دیگران، پاسخ روشن است؛ زیرا کسانی که از امامت در خردسالی سخن می‌گویند، بر این عقیده‌اند که وی تنها از نظر جسمی و سنی خردسال است، و گرنه از جهت ادراک و اراده - که دو رکن امامت و پیشوایی اند - به کمال رسیده است، چنان که شیخ مفید بدان تصریح کرده بود که خداوند در زمان حیات پدرش، عقل او را کامل کرد و به وی حکمت و فصل الخطاب بخشید و با این صفات، از دیگران ممتاز شد. بنا بر این، سخن از امامت کودک محجور و ممنوع التصرف نیست. سخن از امامت کسی است که خداوند به قدرت الهی، این توانایی را به وی بخشیده است، چنان که به عیسی علیه السلام و یحیی علیه السلام بخشید.

ضمناً این نکته روشن است که خصوصیات و ویژگی‌های طبیعی کودکان، یکسان نیست و برخی کودکان، توانمندی‌های خدادادی بیشتری دارند و آمادگی آنان برای رشد و به فعلیت رسیدن استعدادهایشان فراتر از معمول است و قاعدتاً تفضّل الهی برای داشتن مقامات معنوی از سنخ امامت، به چنین کودکانی تعلق می‌گیرد.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ازدواج امام مهدی علیه السلام^۱

یکی از موضوعات مرتبط با مسئله مهدویت، ازدواج امام مهدی علیه السلام و نسل و ذریه وی است: آیا امام مهدی ازدواج کرده است و فرزندان دارد؟ یا تاکنون ازدواج نکرده است؟ در این زمینه بحث‌های مختصری (و عمدتاً در سال‌های اخیر)^۲ صورت گرفته که بیشتر در مقام پاسخگویی به پرسش‌های مطرح شده در این باب بوده‌اند.

۱. به قلم پژوهشگر ارجمند، حجة الاسلام والمسلمین مهدی مهریزی.
۲. با بررسی‌های انجام شده، تنها به منابع ذیل دست یافتیم که مدّعی متن مقاله را به اثبات می‌رسانند. قدیمی‌ترین منبعی که به بحث تحلیلی پرداخته، به چهل سال قبل بر می‌گردد.
الف - بحار الأنوار، باب ۳۰، «خلفاء المهدی و اولاده و ما یکون بعده علیه و علی آبائه السلام»، ج ۵۳ ص ۱۴۵-۱۴۹.
در این باب، هشت روایت آورده است که عمده آنها بر جانشینان مهدی دلالت داشته و بر اولاد و ذریه او دلالتی ندارند.
ب - تاریخ الغیبة الكبرى، سید محمد صدر، دار التعارف، ۱۴۱۲ ق / ۱۹۹۲ م: ج ۲ ص ۶۶-۶۱.
می‌توان گفت نخستین منبعی که به صورت تحلیلی به این موضوع پرداخته، همین کتاب است. وی مسئله را در دو سطح قواعد عامه و اخبار، بررسی می‌کند و از جهت قواعد عامه، معتقد است منعی بر داشتن اولاد نیست و لذا می‌گوید: «حاصل قواعد عامه، آن است که امام مهدی علیه السلام ازدواج کرده؛ ولی فرزندی ندارد»؛ ولی از جهت اخبار، مسئله را قابل اثبات نمی‌داند.
ج - الجزیره الخضراء و قضیة مثلث برمودا، ناجی النجار، بیروت، ۱۴۱۰ ق: ص ۳۸۸-۳۷۷.
این کتاب توسط آقای علی اکبر مهدی پور به فارسی ترجمه شده و با عنوان جزیره خضراء و تحقیقی پیرامون مثلث برمودا در قم به سال ۱۴۱۱، ق به چاپ رسیده و مباحثی به آن افزوده شده است.
د - دراسة فی علامات الظهور و الجزیره الخضراء، السید جعفر مرتضی العاملی، قم: منتدی جبل العامل الاسلامی، ۱۴۱۲ ق / ۱۹۹۲ م: ص ۲۵۶-۲۶۶.
ه - مجله دو ماهنامه حوزه، ش ۷۰-۷۱، مهر - آبان - آذر و دی ۱۳۷۴: ص ۵۴-۵۸ در ضمن مقاله‌ای با عنوان «تولد و زندگی امام مهدی» حدود پنج صفحه را به این مسئله اختصاص داده است.
و - در پایگاه اینترنتی «تنها منجی»، نویسنده‌ای با اسم مستعار: «منتظر ظهور»، سه مقاله در این موضوع در تاریخ‌های ۱۳۹۰/۸/۹ و ۱۳۹۱/۷/۲۷ و ۱۳۹۱/۹/۲۱ نوشته که مفصل‌ترین مکتوب در این زمینه به شمار می‌رود و البته مقالات وی ظاهراً ادامه دارد.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

در این باره سه دیدگاه مطرح شده است: دیدگاه کسانی که به استناد شواهد و ادله، بر این باورند که امام مهدی علیه السلام ازدواج کرده است، گرچه ما از خصوصیات و کم و کیف آن اطلاعی نداریم. در مقابل، گروهی دیگر با نقد ادله موافقان و تکیه بر شواهد و قرائنی، بر این عقیده اند که امام مهدی علیه السلام ازدواج نکرده است. گروهی نیز سکوت در این مسئله را ترجیح می‌دهند و هیچ کدام از ادله موافقان و مخالفان را برای اظهار نظر کافی نمی‌دانند.

اینک به بیان شواهد و ادله این سه گروه پرداخته، در پایان، دیدگاه خود را بیان

می‌کنیم:

یک. نظریه موافقان

گروهی از عالمان شیعه از قبیل: علامه مجلسی،^۱ محدث نوری،^۲ شیخ علی اکبر نهایندی^۳ و سید محمد صدر^۴ به صراحت یا ضمنی به استناد شواهد و قرائنی پذیرفته‌اند که امام مهدی علیه السلام ازدواج کرده است، گرچه در چگونگی آن اختلاف نظر داشته یا وارد آن نشده‌اند. ادله و شواهد آنان، از این قرار است:

الف - ازدواج، سنت مؤکد اسلامی

ازدواج، یک سنت مؤکد اسلامی است که پیامبر صلی الله علیه و آله و پیشوایان دینی بر آن تأکید فراوان کرده‌اند و امام مهدی علیه السلام نیز که رسالت حفظ و حفاظت از سنت‌های اسلامی

۱. بحار الأنوار: ج ۵۳ ص ۱۴۵.

۲. نجم الثاقب: ص ۴۰۳ و ۴۰۴.

۳. العبقری الحسان: ج ۲ ص ۱۳۴. ایشان نوشته است: «و بالجمله بعد از اعتقاد به زندگی و غیبت آن بزرگوار و استحباب تناكح و تناسل و منع از رهبانیت و عزوبت، لابد آن حضرت را عیال و اولاد می‌باشد و كثرت آن به سبب طول - چنان که عادت اقتضا می‌کند - باعث اختیار بلدی خاص که خالی از غیر خواص است، گردد تا آن که ذکر آن حضرت چنانچه مقتضای غیبت است، مستور ماند و اولاد او هم به آسودگی خاطر زندگی کنند. پس گول این شبهات را مخور و این استبعاد و انکار وجود بلاد آن بزرگوار و اولاد او را افسانه شمر.»

۴. تاریخ الغیبة الكبرى: ج ۲ ص ۶۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

را بر عهده دارد، قطعاً به سنت «ازدواج» عمل کرده است. احادیثی که در تشویق به ازدواج و مذمت ترک ازدواج در منابع حدیثی نقل شده، به حدی هستند که نمی‌توان گفت امام مهدی علیه السلام این سنت دینی را ترک می‌کند.

ب- احادیث، ادعیه و زیارات

احادیث، ادعیه و زیارت‌هایی در کتب حدیث نقل شده‌اند که به صراحت یا به دلالت تضمینی و التزامی بر داشتن فرزند و همسر دلالت دارند. این مجموعه عبارت‌اند از:

۱. شیخ طوسی از امام صادق علیه السلام از پدرانش علیهم السلام نقل کرده که پیامبر صلی الله علیه و آله در شب وفات خود، خطاب به امام علی علیه السلام فرمود: «دوات و کاغذ بیاور» و سپس وصیت‌نامه‌ای املا نمود که در آن آمده بود: «ای علی! پس از من، دوازده امام و پس از آنها نیز دوازده مهدی خواهند بود. تو، اولین نفر از دوازده هستی». سپس یک‌ایک امامان را نام برد و هنگامی که به امام یازدهم رسید، فرمود: «هنگام وفاتش این وصیت‌نامه را به پسرش، محمد، می‌سپارد و با او دوازده امام، کامل می‌شوند ... پس بعد از او دوازده مهدی خواهد بود. وقتی وفاتش فرا رسد، این وصیت را به فرزندش که اولین نزدیکان به اوست می‌سپارد که سه نام دارد»^۱.

۲. امام علی علیه السلام در سخنی در مورد امام زمان علیه السلام فرمود:

وَيَسْكُنُهُ هُوَ وَأَهْلُ بَيْتِهِ الرَّحْبَةُ وَالرَّحْبَةُ إِنَّمَا كَانَتْ مَسْكَنَ نُوحٍ وَهِيَ أَرْضُ طَيْبَةَ وَ لَا يَسْكُنُ رَجُلٌ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ علیهم السلام وَلَا يُقْتَلُ إِلَّا بِأَرْضِ طَيْبَةَ زَاكِيَةً فَهُمْ لِأَوْصِيَاءِ الطَّيْبِيِّينَ.^۲

او و اهل بیتش را در [مکانی به نام] رحبه سکنا می‌دهد، آن جا که سرزمین مقدس و اقامتگاه نوح علیه السلام بود. هیچ یک از خاندان محمد صلی الله علیه و آله زندگی نمی‌کند و کشته نمی‌شود، مگر در سرزمینی پاک. به حقیقت که آنان، اوصیای پاک‌اند.

۱. الغيبة، طوسی: ص ۱۵۰ ح ۱۱۱.

۲. تفسیر العیاشی: ج ۱ ص ۶۶ ح ۱۱۶، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۲۵ ح ۸۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۳. امام صادق علیه السلام در باره مسجد سهله فرمود:

أَمَّا إِنَّهُ مَنْزِلُ صَاحِبِنَا إِذَا قَدِمَ بِأَهْلِهِ. ۱

آن جا منزل صاحب ماست، هنگامی که با اهل بیت خود در آن اقامت می‌کند.

۴. حدیثی که با اسناد از صدوق، از محمد بن علی بن مفضل بن تمام، از احمد بن محمد بن عمار، از پدرش، از حمدان قلاتسی، از محمد بن جمهور، از مرازم^۲ بن عبد الله، از ابو بصیر، از امام صادق علیه السلام نقل شده که می‌فرماید:

يَا اَبَا مُحَمَّدٍ! كَأَنِّي أَرَى نُزُولَ الْقَائِمِ فِي مَسْجِدِ السَّهْلَةِ بِأَهْلِهِ وَعِيَالِهِ. ۳

ای ابو محمد! گویا فرود آمدن قائم را در مسجد سهله با اهل و عیالش می‌بینم.

۵. حدیثی که از احمد بن ادریس، از علی بن محمد، از مفضل بن شاذان، از عبد

الله بن بجله، از مستنیر، از مفضل بن عمر روایت شده که امام صادق علیه السلام فرمود:

إِنَّ لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ غَيِّبَتَيْنِ، أَحَدَاهُمَا تَطُولُ حَتَّى يَقُولَ بَعْضُهُمْ مَاتَ وَ يَقُولَ بَعْضُهُمْ قُتِلَ وَ يَقُولَ بَعْضُهُمْ ذَهَبَ حَتَّى لَا يَبْقَى عَلَى أَمْرِهِ مِنْ أَصْحَابِهِ إِلَّا نَفَرٌ يَسِيرٌ لَا يَطَّلِعُ عَلَى مَوْضِعِهِ أَحَدٌ مِنْ وُلْدِهِ وَ لَا غَيْرِهِ إِلَّا الْمَوْلَى الَّذِي يَلِي أَمْرَهُ. ۴

صاحب الزمان علیه السلام دو غیبت دارد: یکی از آن دو به اندازه‌ای طولانی می‌شود که بعضی می‌گویند او از دنیا رفته و برخی می‌گویند کشته شده است، تا آن حد که جز اندکی از یاران، بر امامت وی ماندگار نمی‌مانند و کسی هم از مکان و جایگاه زندگی او آگاه نیست، نه از فرزندان و نه دیگران، جز آن کسی که امور وی را پی می‌گیرد.

۶. محدث نوری، در نجم الثاقب آورده است:

شیخ ابراهیم کفعمی در مصباح نقل کرده که همسر امام مهدی علیه السلام یکی از دختران

۱. الإرشاد: ج ۲ ص ۳۸۰، الغيبة: طوسی: ص ۴۷۱ ح ۴۸۸، الکافی: ج ۳ ص ۴۹۵ ج ۲ (در این منبع «قام» بدل «قدم» آمده است).

۲. در قصص الأنبياء، «مرازم» آمده است.

۳. قصص الأنبياء: ص ۸۰ ح ۶۳، المزار الكبير: ص ۱۳۴، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۱۷ ح ۱۳.

۴. ر.ک: ص ۱۲۸ ح ۵۳۰.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ابو لهب است.^۱

۷. در عبارتی از زیارت مخصوص امام مهدی علیه السلام در هر روز جمعه چنین آمده

است:

يا مَوْلایِ يا صاحِبِ الزَّمانِ، صَلَوَاتُ اللهِ عَلَيْكَ وَ عَلَی آلِ بَیتِكَ ... صَلَوَاتُ اللهِ
عَلَيْكَ وَ عَلَی اَهْلِ بَیتِكَ الطَّاهِرِينَ!^۲

ای سرور من! ای صاحب الزمان! درودهای خدا بر تو و اهل بیت تو باد! ...
درودهای خدا بر تو و خاندان پاک تو باد!

۸. ابو محمد حسین بن احمد مکتب از ابو علی بن همام، دعایی را برای غیبت

قائم علیه السلام نقل نموده که شیخ عمری، آن را املا نموده و به قرائت آن، دستور داده است:

حَتَّى نَنْظُرَ اِلی وَ لَیْکَ صَلَوَاتُكَ عَلَیْهِ وَ اَیُّهُ ظاهِرِ المَقالَةِ وَ اَضِحِ الدِّلالَةِ هادِیاً مِنَ
الضَّلالةِ شافِیاً مِنَ الجَهاَلَةِ.^۳

تا بر ولی تو - که درودهای تو بر او و خاندانش باد - نگاه کنیم با گفتاری روشن،
برهانی آشکار، راه‌گشا از گم‌راهی و نجات دهنده از نادانی.

۹. در بخشی از صلوات بسیاری مفصلی که در صبح جمعه وارد شده، چنین

آمده است:

وَ تَجَعَلَهُ وَ ذُرَّیَّتَهُ فِیها الاِیْمَةُ الوارِثِینَ.^۴

او و ذریه‌اش را پیشوایان و وارثان زمین قرار دهی.

همین مضمون در دعای شب بیست و سوم ماه رمضان نیز وارد شده که آن را

۱. النجم الثاقب: ص ۴۰۵ (به نقل از المصباح). در المصباح کفعمی (ص ۶۹۲ / چاپ بیروت در جدولی که

اسامی ائمه علیهم السلام همراه با شرح حال آنان ارائه شده، آمده است: «همسر او علیها السلام، از دختران ابو شیب است» و در
چاپ اسماعیلیان (ص ۵۳۳) به دلیل ناخوانا بودن، «ابو شیب / ابولیب» آمده است.

۲. ر.ک: ج ۶ ص ۴۱۳ ح ۱۱۲۲.

۳. کمال الدین: ص ۵۱۲، جمال الأسبوع: ص ۵۲۳. نیز، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۶ ص ۲۶۱ ح ۱۰۹۲.

۴. بحار الأنوار: ج ۸۹ ص ۳۴.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

سید ابن طاووس با سند خود در کتاب عمل شهر رمضان آورده است^۱.

۱۰. حدیثی که شیخ طوسی از امام رضا علیه السلام نقل کرده است که فرمود:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَىٰ وَلاةِ عَهْدِهِ وَالأئِمَّةِ مِنْ وُلْدِهِ.

خدایا! بر والیان و فرزندان وی، درود فرست.

۱۱. سید ابن طاووس در جمال الأسبوع از امام رضا علیه السلام صلواتی را نقل می‌کند که

در آن به فرزندان و خانواده امام مهدی علیه السلام نیز سلام و صلوات فرستاده می‌شود:

اللَّهُمَّ فَصِّلْ عَلَيْهِ وَ عَلَىٰ آبَائِهِ ، وَ أَعْطِهِ فِي نَفْسِهِ وَ وَلَدِهِ وَ أَهْلِهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ وَ أُمَّتِهِ وَ

جَمِيعِ رَعِيَّتِهِ مَا تُقَرُّ بِهِ عَيْنُهُ ، وَ تَسْرُرُ بِهِ نَفْسُهُ.

بار خدایا! بر او و پدرانش درود فرست و به او و فرزندان و خاندان و امت و جمیع

پیروانش چیزی عطا فرما که بدان سبب، چشمانش روشن و جانش مسرور گردد.

۱۲. در زیارت مخصوص ولی عصر علیه السلام در روزهای جمعه چنین آمده است:

السَّلَامُ عَلَىٰ وَلاةِ عَهْدِكَ وَالأئِمَّةِ مِنْ وُلْدِهِ.

درود بر اولیای عهدت و پیشوایان از میان فرزندان.

۱۳. در ضمن دعایی که به هنگام وداع با سرداب مقدس وارد شده، آمده است:

صَلِّ عَلَىٰ وَلِيِّكَ وَ وَلاةِ عَهْدِكَ وَالأئِمَّةِ مِنْ وُلْدِهِ.

[خداوند!] بر ولی امرت و اولیای عهدت و پیشوایان از فرزندان درود فرست.

۱۴. در ضمن صلواتی که از ناحیه مقدسه صادر شده، آمده است:

وَ عَلَىٰ وَلِيِّكَ وَ وَلاةِ عَهْدِهِ وَالأئِمَّةِ مِنْ وُلْدِهِ وَ مَدِّ فِي أَعْمَارِهِمْ وَ زِدْ فِي آجَالِهِمْ

۱. ر.ک: ج ۶ ص ۲۵۳ ح ۱۰۸۹.

۲. نجم الثاقب: ص ۲۲۶ و ۴۳۴.

۳. جمال الأسبوع: ص ۵۱۰.

۴. ر.ک: ج ۶ ص ۸۷ ح ۱۰۴۳، جمال الأسبوع: ص ۵۱۰؛ بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۲ با عبارت مشابه.

۵. بحار الأنوار: ج ۱۰۲ ص ۲۲۸ (به نقل از کتاب العتق الغروی).

۶. مصباح الزائر: ج ۱ ص ۲۳۷، بحار الأنوار: ج ۱۰۲ ص ۱۱۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

و بَلِّغُهُمْ آقْصَىٰ أَمَالِهِمْ دِينًا وَ دُنْيَاً وَ آخِرَةَ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۱

بر ولیّ امرت و اولیای عهدش و پیشوایان از فرزندان او درود فرست و بر عمر و
آجلشان بیفزای و آنها را به عالی‌ترین آرزوهای دینی، دنیوی و اخروی شان
برسان، که تو حقّاً به هر چیز، توانایی.

ج - داستان جزیره خضرا

علاّمه مجلسی در بحار الأنوار رساله‌ای را مشهور به «جزیره خضرا» به خطّ فضل
بن یحیی بن علی طیبی به طور کامل، نقل کرده که می‌گوید:
از شمس الدین نجیح حلّی و جلال الدین عبد الله بن حرام حلّی در کربلا در نیمه
شعبان ۶۹۹ قمری شنیدم که گفتند: این داستان را از علی بن فاضل مازندرانی در
سامرا شنیدیم. در ضمن این داستان آمده است: جزیره خضرا از جزیره‌های اولاد
و فرزندان صاحب الزمان است.^۲

همچنین محدّث نوری در جنة المأوی داستانی را از کمال الدین انباری نقل
می‌کند که وی جزیره‌هایی را دیده است که فرزندان امام زمان، قاسم و ابراهیم، بر آن
حکمرانی می‌کنند.^۳

۱. ر.ک: ج ۶ ص ۲۸۴ ح ۱۰۹۳.

۲. بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۶۴.

۳. بحار الأنوار: ج ۵۳ ص ۲۱۹. گفتنی است که در برخی نسب‌نامه‌های سادات مصر در قرون اخیر، پسرانی
برای امام «محمد المهدی بن الحسن العسکری بن العلیّ النقی الهادی - صلوات الله علیه و علی آباءه -» یاد شده
و چند خاندان از شریفان این سرزمین نیز - که امروزه خانواده‌های شناخته شده‌ای را تشکیل می‌دهند - از این
تبار، شمرده شده‌اند. به عنوان نمونه، می‌توان به کتابی از شریف احمد و فقی محمد یاسین، نَسَابَةُ «نقابه
السادات» مصر، به نام الجامع لصلّة الأرحام فی نسب السادة الأکرام اشاره کرد که ظاهراً نخستین بار در سال
۱۳۹۸ در قاهره، به همت سیّد حسین محمد الرفاعی المصری، رئیس انجمن بین المللی سادات (رابطه عموم
السادة الأشراف الکبری) توسط وزارت اوقاف مصر و بار دیگر در ۱۴۱۶ ق، در مدینه و به همت نَسَابَةُ این
شهر، شریف انس یعقوب الحسنی، توسط الخزانة الکتابیة الحسنیة منتشر شده است. روشن است که این گونه
نسبت‌ها و نَسَب‌ها، نیازمند بررسی و ارزیابی دقیق‌تر تاریخی و نسب‌شناختی است، چنان‌که انس یعقوب، در
کتابش: الأصول فی ذریة البضعة البتول (ص ۹۸ - ۱۰۴)، نَسَب خاندان‌های یاد شده را تصحیح کرده و آن را به
جعفر بن الإمام علی الهادی علیه السلام متصل نموده است.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است
که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه
قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون
سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای
کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد
که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت
شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و
رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی
مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

د - کُنِيَّةُ «ابا صالح»

یکی از کُنِيَّة‌های امام مهدی علیه السلام، «ابا صالح» است و این نشان می‌دهد که ایشان، فرزندی دارد که این کُنِيَّة، از نام وی گرفته شده است.^۱

در کتاب من لا یحضره الفقیه چنین آمده است که امام صادق علیه السلام فرمود:

إِذَا ضَلَّكَ عَنِ الطَّرِيقِ فَنَادِ: يَا صَالِحُ - أَوْ يَا أَبَا صَالِحٍ - أُرْشِدُونَا إِلَى الطَّرِيقِ
يَرْحَمَكُمُ اللَّهُ!^۲

هرگاه راه را گم کردی، صدا بزنی «یا صالح!» یا بگو: «یا ابا صالح! راه را به ما نشان دهید. خداوند، شما را رحمت کند!».

علامه مجلسی نیز در ضمن حکایات و داستان اشخاصی که امام زمان علیه السلام را دیده‌اند، قضیه‌ای را از پدرش و او نیز از شخصی به نام امیر اسحاق استرآبادی - که چهل مرتبه با پای پیاده به حج مشرف شده بود - نقل می‌کند که در یکی از سفرهایش قافله را گم کرده و متحیر با حالت عطش و بی‌آبی مانده بود. سپس صدا زد «یا صالح! یا ابا صالح! ما را راهنمایی بفرما» و ناگاه سواری را از دور دیده که آمده و او را راهنمایی کرده و به قافله‌اش رسانده است. وی می‌گوید: پس از آن قضیه متوجه شدم که او امام مهدی علیه السلام بوده است.^۳

دو. نظریه مخالفان

کسانی که با این نظریه که امام مهدی علیه السلام ازدواج نموده و ذریه و فرزند دارد، مخالف اند نیز بر شواهد و ادله‌ای استناد کرده‌اند که عبارت اند از:

الف - ازدواج و صاحب اولاد شدن امام مهدی علیه السلام با یکی از مهم‌ترین فلسفه‌های

۱. ر.ک: ج ۲ ص ۳۲۲ (بخش دوم / فصل سوم / توضیحی در باره کنیه «ابا صالح»).

۲. کتاب من لا یحضره الفقیه: ج ۲ ص ۲۹۸ ح ۲۵۰۶.

۳. ر.ک: ج ۵ ص ۱۳۷ (بخش ششم / فصل سوم / امیر اسحاق استرآبادی).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

غیبت او - که خفا و شناخته نشدن امام است - سازگار نیست؛ زیرا کسی که ازدواج می‌کند و صاحب فرزند می‌شود، به هر گونه که تصویر گردد، مورد شناسایی خانواده‌اش قرار می‌گیرد و این با غیبت و خفا ناسازگار است.

از سوی دیگر، احادیثی بر غیبت تام و کامل امام مهدی علیه السلام دلالت دارند، از قبیل این دو حدیث که از امام صادق علیه السلام نقل شده‌اند:

صَاحِبُ هَذَا الْأَمْرِ تَغِيبُ وَلَا دُتُّهُ عَنْ هَذَا الْخَلْقِ؛ كَيْلَا يَكُونَ لِأَحَدٍ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ إِذَا خَرَجَ^۱.

صاحب امر، ولادتش از مردمان پنهان است تا به هنگام قیام، بیعت کسی بر گردنش نباشد.

لِلْقَائِمِ غَيْبَةٌ قَبْلَ قِيَامِهِ ... يَخَافُ عَلَى نَفْسِهِ الدَّبْحَ^۲.

قائم، پیش از ظهور، غیبتی دارد... [چراکه] بر جان خویش می‌ترسد.

ب - سفرا و وکلای امام مهدی علیه السلام در طول حدود هفتاد سال، هیچ یک به ازدواج امام و همسر و فرزندان ایشان اشاره‌ای نکرده‌اند. اگر چنین اتّفاقی افتاده بود، قاعدتاً بدان اشاره‌ای می‌نمودند.

ج - برخی از احادیث، به صراحت بر فرزند نداشتن امام مهدی علیه السلام دلالت دارند که آنها را نقل می‌کنیم:

۱. مسعودی نقل می‌کند که وقتی علی بن حمزه و ابن سراج و ابن ابی سعید مکاری بر امام رضا علیه السلام وارد شدند، چنین اتّفاق افتاد:

علی بن حمزه به ایشان گفت:

فَاتَا رَوَيْنَا أَنَّ الْإِمَامَ لَا يَمْضِي حَتَّى يَرَى عَقْبَهُ؛

از پدران نقل کرده‌ایم که هیچ امامی از دنیا نمی‌رود تا فرزندش را ببیند؟

امام رضا علیه السلام فرمود:

۱. ر.ک: ص ۱۶۲ ح ۵۵۲.

۲. کمال الدین: ص ۴۸۱ ح ۱۰.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

أَمَا رَوَيْتُمْ فِي هَذَا الْحَدِيثِ بَعِيْنِهِ : «إِلَّا الْقَائِمُ»؟
آیا در این حدیث، روایت کرده‌اید: «مگر قائم؟».
گفتند: خیر.

امام رضا علیه السلام فرمود:

بَلَى، قَدْ رَوَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ لَا تَدْرُونَ، لِمَ قِيلَ وَلَا مَعْنَاهُ.

آری! روایت کرده‌اید؛ ولی نمی‌دانید چرا. و نمی‌دانید معنایش چیست.

ابن ابی حمزه گفت:

إِنَّ هَذَا لَفِي الْحَدِيثِ؟

این در حدیث بود؟

امام رضا علیه السلام به وی فرمود:

وَيَحْكُ كَيْفَ تَجَرُّاتٌ أَنْ تَحْتَجَّ عَلَيَّ بِشَيْءٍ تَدْمِجُ بَعْضَهُ.

وای بر تو، جرئت کرده‌ای که با من محاجه کنی با حدیثی که در آن دخل و تصرف کردی؟!

سپس فرمود:

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى سَيُرِينِي عَقِيبِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

به زودی، فرزند مرا خواهی دید.^۱

۲. محمّد بن عبد الله بن جعفر حمیری، به نقل از پدرش، از علی بن سلیمان بن

رشید، از حسن بن علی خزاز نقل می‌کند که:

دَخَلَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي حَمْرَةَ عَلِيَّ أَبِي الْحَسَنِ الرَّضَا علیه السلام فَقَالَ لَهُ: أَنْتَ إِمَامٌ قَالَ: نَعَمْ فَقَالَ لَهُ: إِنِّي سَمِعْتُ جَدَّكَ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ علیه السلام يَقُولُ لَا يَكُونُ الْإِمَامُ إِلَّا وَلَهُ عَقِبٌ. فَقَالَ: أَسَيْتَ يَا شَيْخُ أَوْ تَنَاسَيْتَ لَيْسَ هَكَذَا قَالَ جَعْفَرُ علیه السلام: إِنَّمَا قَالَ جَعْفَرُ علیه السلام: لَا يَكُونُ الْإِمَامُ إِلَّا وَلَهُ عَقِبٌ إِلَّا الْإِمَامُ الَّذِي يَخْرُجُ عَلَيْهِ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ علیه السلام ۲ فَإِنَّهُ لَا عَقِبَ

۱. إثبات الوصية: ص ۲۲۱.

۲. ذیل حدیث به رجعت و خروج امام حسین علیه السلام از قبر و نماز خواندن بر امام مهدی اشاره دارد (ر.ک: دراسة في

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

لَهُ. فَقَالَ لَهُ: صَدَقْتَ جُعِلْتُ فِدَاكَ! هَكَذَا سَمِعْتُ جَدَّكَ يَقُولُ.^۱

علی بن ابی حمزه بر امام رضا علیه السلام وارد شد و گفت: آیا شما امام هستید؟ فرمود: «آری». آن گاه به ایشان گفت: از جدتان جعفر بن محمد شنیدم که فرمود: «امامی نیست، مگر آن که فرزند دارد». فرمود: «پیر مرد! فراموش کرده‌ای، یا خود را به فراموشی می‌زنی؟! جعفر، چنین نفرمود؛ بلکه فرمود: هر امامی فرزندی دارد، مگر امامی که حسین بن علی علیه السلام [پس از رجعت] و خروج از قبر بر او نماز می‌خواند». او گفت: راست می‌گویی، قربانت گردم! این چنین فرمود.

سه. نظریه تردید یا سکوت

برخی بر این عقیده اند که ازدواج امام مهدی علیه السلام و آنچه بدان بر می‌گردد، جزو مسائل حاشیه‌ای مهدویت به شمار می‌رود و لغزشگاهی است که به سالم بیرون آمدن از آن، اطمینانی نیست. از این رو، بهترین کار در این زمینه سکوت و توقّف یا بیان موضع شک و تردید است.

سید جعفر مرتضی عاملی می‌نویسد:

ما در باره فرزند داشتن امام مهدی علیه السلام بر این باوریم که این قضیه، محلّ شک و تردید است.^۲

تحلیل و ارزیابی

به نظر ما در این مسئله باید نظریه سکوت را انتخاب کرد و از ابراز نظرهای احتمالی و غیر مطمئن خودداری کرد؛ زیرا:

اولاً این مسئله از مسائل حاشیه‌ای مهدویت است که سکوت در آن به اصل مسئله و جایگاه و آثار آن لطمه‌ای نمی‌زند. ما در موارد مشابهی هم که در قرآن کریم

﴿علامات الظهور: ص ۲۳۵﴾.

۱. الغیبة، طوسی: ص ۱۳۵-۱۳۴.

۲. دراسة فی علامات الظهور و الجزيرة الخضراء: ص ۲۵۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آمده (مانند خضر علیه السلام) چنین رفتار می‌کنیم.

ثانیاً بزرگان شیعه تا قبل از دوره معاصر، به صورت جدی در این مسئله وارد نشده‌اند و چنان‌که در ابتدای این پژوهش گفته شد، این موضوع در چهل سال اخیر مورد توجه جدی واقع شده است. از این رو، حدود هزار سال این مسئله مسکوت بوده و هیچ مشکلی نیز ایجاد نکرده است.

ثالثاً ادله هر دو طرف در آن حد از اعتبار نیست که بتوان به استناد آن، تکلیف این مسئله تاریخی را روشن ساخت؛ چرا که بسیاری از آنها مُرسَل نقل شده‌اند یا در اسناد آنها راویان مجهول (ناشناخته) وجود دارند.

رابعاً ادله نقل شده، گذشته از ضعف سندی، با هم معارضه دارند و هیچ رجحانی برای یک دسته بر دسته دیگر نیست. بلی، از نظر کمی، شمار روایات گروه موافقان، بیشتر است؛ ولی به حدی نیست که رجحانی اطمینان‌آور را به دنبال داشته باشد. از این رو، سکوت اختیار کردن در مسئله، با موازین عقلی و دینی، سازگارتر است.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

جزیره خضراء ۱

یکی از موضوعات و مسائلی که برای شیعیان و پیروان امام زنده‌غایب مطرح بوده، مسئله محل سکونت و زندگی ایشان است. می‌توان گفت طرح «جزیره خضراء»، پاسخی به این کنجکاوی‌هاست.

جزیره خضراء، منطقه‌ای است در جنوب اسپانیا نزدیک تنگه جبل الطارق که نامش در تواریخ اندلس و مغرب آمده است و در منابع کهن، از آن به «باب الأندلس» یاد شده است.

جزیره خضراء به عنوان محل سکونت و اقامت صاحب الامر، از دوره صفویه در ادبیات شیعیان مطرح شده است. از این داستان، دو گزارش در منابع حدیثی و اعتقادی شیعه آمده است:

۱. واقعه‌ای که برای زین الدین علی بن فاضل مازندرانی در یازدهم شوال ۶۹۱ ق، اتفاق افتاده و او آن را در نجف در پانزدهم شعبان ۶۹۹ ق، برای فضل بن یحیی طیبی نقل کرده است و البته فضل بن یحیی، پیش از این تاریخ، آن را از طریق دو نفر دیگر به نام‌های شمس الدین نجیح حلی و جلال الدین عبدالدین حوام حلی شنیده بوده است. فضل بن یحیی، پس از استماع، این واقعه را کتابت می‌کند و رساله‌ای می‌شود که مورد توجه عالمان شیعه قرار می‌گیرد.

خلاصه داستان چنین است: زین العابدین با یکی از استادان حنفی مذهبش به مصر سفر می‌کنند و از آن جا عازم سرزمین اندلس و جزائر آن می‌شوند. در ضمن سفر، نام «جزائر الرافضة» را از مردمان آن جا می‌شنود و تصمیم می‌گیرد که به آن جا

۱. به قلم پژوهشگر ارجمند، حجّه الاسلام والمسلمین مهدی مهریزی.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

سفر کند. پس از سه روز سفر، به جزیره‌هایی می‌رسد با برج‌ها و دژهای محکم. مردمان آن جا را شیعه و معتقد می‌یابد. از آنها می‌پرسد: رزق و روزی شما از کجا می‌آید؟ می‌گویند: از جزیره خضراء در بحر ابیض که محل سکونت فرزندان امام زمان است و از آن جا تا به این جا، چهار ماه طول سفر است. علاقه‌مند می‌شود که بدان جا سفر کند. با کاروانی که ارزاق را برای شیعیان آن منطقه می‌آورد، به جزیره خضراء سفر می‌کند. آن جا را سرسبز و زیبا می‌بیند. در آن جا شخصی را به نام سید شمس الدین محمد عالم، زیارت می‌کند که خود را نایب خاص امام زمان علیه السلام معرفی می‌کند. گفتگوها و پرسش و پاسخ‌هایی میان او و سید شمس الدین صورت می‌گیرد. اطرافیان سید شمس الدین، او را از نوادگان امام زمان علیه السلام معرفی می‌کنند و در ادامه داستان، پاره‌ای از پرسش‌ها و پاسخ‌ها نقل شده‌اند.^۱

متن اصلی این رساله، به زبان عربی بوده است و ترجمه آن را به فارسی، شیخ آقا بزرگ به محقق کرکی (م ۹۴۰ ق) و برخی نیز به میر شمس الدین محمد بن اسدالله شوشتری نسبت داده‌اند.^۲

۲. داستان دیگر را محدث نوری در جنة المأوی آورده است که کمال الدین احمد بن محمد بن یحیی انباری به سال ۵۴۳ ق، مشابه واقعه پیشین برایش اتفاق می‌افتد. محدث نوری، این داستان را از کتاب التعلازی شریف زاهد محمد بن علی علوی و الصراط المستقیم بیاضی (م ۸۷۷ ق) و نیز از طریق سید نعمت الله جزایری در الأنوار النعمانیة از علی بن فتح الله کاشانی و او از شریف زاهد علوی، نقل کرده

۱. بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۵۹-۱۷۴.

۲. الذریعة إلى تصانیف الشیعة: ج ۴ ص ۹۳.

۳. برخی از محققان چنین نسبتی را مطابق واقع نمی‌دانند؛ چون از محقق کرکی، تألیف یا ترجمه‌ای به فارسی گزارش نشده است (مقاله «حکایت جزیره خضراء»، رسول جعفریان پاورقی ۵).

۴. مشکل آن است که زاهد علوی، معاصر ابو الفرج نعمانی (م ۳۵۶ ق) و ابو الفضل شبیبانی (م ۳۸۵ ق) است و چه طور داستان دو قرن بعد را آورده است؟!

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

است. خلاصه داستان طبق نقل محدث نوری چنین است:

احمد بن محمد بن یحیی انباری می‌گوید: شبی در خانه وزیر عون الدین یحیی بن هبیره بودیم و گروهی دیگر نیز میهمان بودند. در آن جمع، شخص ناشناسی بود که وزیر، او را بسیار تکریم می‌کرد. در پایان گفتگوها وزیر به مذمت شیعیان پرداخت. وقتی سخن به این جا می‌رسد، شخص ناشناس می‌گوید: می‌خواهم داستانی را تعریف کنم. با گروهی از شهر خود به نام «باهیه»، عازم سفر دریا شدیم. به جزایری رسیدیم که ناخدا نیز اطلاعی از آن نداشت. پرس و جو کردیم گفتند نام جزیره، «مبارکه» و سلطان آن، «طاهر» نام دارد. از محل حکومت وی پرسیدیم، گفتند: مکانی به نام «زاهره» است که با این جا ده شبانه‌روز راه خشکی و بیست و پنج شبانه‌روز راه دریا فاصله دارد و مردمان آن مسلمان‌اند.

از نائب سلطان در این شهر پرسیدیم، مردی صالح را معرفی کردند. نزد او رفتیم. او خواست از یهودیان و مسیحیان گروه جزیه بگیرد و برخی دیگر را خوارج معرفی کرد که اموالشان محترم نیست. از وی خواستیم ما را به سلطان معرفی کند. او نیز چنین کرد. به سمت زاهره حرکت کردیم. آن جا را شهری زیبا و خوش آب و هوا یافتیم. نزد طاهر رفتیم. او خود را فرزند امام زمان علیه السلام معرفی کرد. پس از زاهره، شهری دیگر بود به نام «راقیه» که سلطانش قاسم پسر امام زمان علیه السلام بود و پس از آن، شهری دیگر به نام «صافیه» که سلطانش ابراهیم پسر امام زمان علیه السلام بود و پس از آن، دو شهر دیگر به نام‌های «ظلوم» و «عناطیس» که حاکمانش عبدالرحمان و هاشم پسران امام زمان علیه السلام بودند. در این پنج شهر، جز شیعه زندگی نمی‌کرد. یک سال در آن جا اقامت کردیم. وزیر وقتی داستان را شنید، همه ما را تهدید کرد که این داستان را بر زبان نیاوریم.^۱

در دوره معاصر و هم‌زمان با پیروزی انقلاب اسلامی، مسئله جزیره خضراء

۱. جنة المأوی (چاپ شده در بحار الأنوار: ج ۵۳): ص ۲۱۳ - ۲۲۰ (حکایت دوم).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مجدداً با نگارش کتابی با عنوان مثلث برمودا فی «بحار الأثور» الشیخ المجلسی، دراسة مفصلة لظاهرة مثلث برمودا و الصحون الطائره و بحث خاص حول الإمام المهدی، به بحث گزارده شد که محلّ گفتگوهای علمی و دینی قرار گرفت. این کتاب، به فارسی ترجمه شد و نقدهایی به فارسی و عربی بر این کتاب نوشته شد.

تحلیل و نقد

تا این جا گزارشی اجمالی از منابع و مصادر این داستان را آوردیم. اینک در مقام تحلیل و نقد آن باید گفت:

۱. اتصال این داستان‌ها از قرن یازدهم به قرن ششم و هفتم که زمان وقوع ادعایی آن است، قابل اثبات نیست. نقل‌ها به صورت وجاده^۱ هستند و از اعتبار لازم برخوردار نیستند.

۲. شکل و لحن قصه‌پردازی حاکم بر داستان، گونه‌ای قصه‌گویی را به ذهن متبادر می‌کند که با فرهنگ حدیثی ما بیگانه است.

۳. جزیره مورد بحث در این گزارش‌ها، از جمله چیزهایی است که حتی در دوره‌های اخیر و با گسترش امکانات جستجو و کاوش، اثری از آن دیده نمی‌شود. در حالی که در صورت موجود بودن می‌باید قابل تجربه حسی باشد.

۴. هیچ اثر اعتقادی بر این مطالب بار نمی‌شود؛ زیرا مکان زندگی امام علیه السلام و خانواده ایشان، موضوعی تاریخی است و عقیدتی محسوب نمی‌شود.

۱. یعنی به صورت نقل از روی نسخه‌های منسوب به محدثان گذشته، بدون روایت معتبر و سلسلهٔ راویان و اجازهٔ روایت.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بخش سوم
غیبت امام موعود

درآمد

جامعه اسلامی از آغاز، با مفهوم «حکومت» آشنا بوده و به حضور و ظهور حاکمان خو گرفته و جامعه شیعی نیز از مفهوم «امامت» و حضور همیشگی «حجت» آگاه بوده است، هر چند تنها، راویان، عالمان و حلقه‌های مرتبط با آنان با مفهوم دقیق این حضور آشنا بودند و فضای اختناق و تقیّه، فرصت عمومی‌سازی این آگاهی و ژرف‌نگری در آن را فراهم نیاورد.

اهل بیت علیهم‌السلام در کنار ترویج و تبیین مفهوم امامت، از همان آغاز کوشیدند که شیعیان مرتبط با خود را از این موضوع آگاه کنند که حضور همیشگی حجت و نیاز همواره هستی به او، با ظهور و آشکار بودن او تفاوت دارد. البته این کوشش‌های جانبی، تحت تأثیر محدودیت‌های فضای صدور بودند. از این رو، گستره آگاهی‌بخشی و دانش‌افزایی آن، همه شیعیان را در بر نمی‌گرفت؛ اما تلاش مستمر و خستگی‌ناپذیر اهل بیت علیهم‌السلام توانست فضا و فرهنگ عمومی شیعه را تا حد قابل قبولی آماده پذیرش «غیبت» نماید و به سؤال‌ها، ابهام‌ها و حتی انکارهای برخاسته از مواجهه با مسئله نوپدید غیبت امام عصر علیه‌السلام و فضای برساخته منحرفان، کژاندیشان و دشمنان، پاسخی در خور دهد.

آنچه می‌آید، اشاره‌ای به تلاش‌های امامان علیهم‌السلام و اصحاب ایشان است. در پایان نیز از دو تدبیر جانبی یاد می‌کنیم که اگر چه به گونه مستقیم در راستای آماده‌سازی برای غیبت نبوده است، اما گذار از آن را تسهیل نموده و به آمادگی ذهنی و عملی

۱. به قلم پژوهشگر ارجمند، حجة الاسلام والمسلمین عبد الهادی مسعودی.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آزمون سراسری
معارف مهدویت
در سطح عمومی
هم‌زمان با جشن
آغاز امامت
موعود



پذیرش و باور امام غایب، یاری رسانده است.

الف - اقدامات علمی (آگاهی‌بخشی و انکارزدایی)

اهل بیت علیهم‌السلام آگاهی‌های همه‌جانبه‌ای را در اختیار پیروان خود نهادند تا تحمّل آنان را در برابر فقدان امام خود، افزایش دهند. این آگاهی‌بخشی گسترده، در قالب‌های گوناگون و تقریباً از سوی همه معصومان علیهم‌السلام صورت گرفته است. این تلاش‌ها و زمینه‌سازی‌ها را در سه بخش: انکارزدایی، ارائه ویژگی‌های غیبت، و تبیین آسیب‌ها و سختی‌های روزگار غیبت، دسته‌بندی کرده‌ایم.

۱. انکارزدایی

ناگوارترین آسیب روزگار غیبت، تاب نیاوردن در برابر شبهه‌ها، طعنه‌ها و یأس حاصل از به درازا کشیدن غیبت و در نتیجه انکار امام غایب و یا غیبت اوست. از این رو، معصومان علیهم‌السلام به موازات خبر دادن به وقوع غیبت، از انکار امام غایب، بر حذر می‌داشتند. پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در این زمینه می‌فرماید:

مَنْ أَنْكَرَ الْقَائِمَ مِنْ وُلْدِي فِي زَمَانِ غَيْبَتِهِ (فَدَ مَاتَ)، (فَقَدَّ مَاتَ) مَيِّتَةً جَاهِلِيَّةً.^۱

هر کس [امام] قائم از فرزندانم را در روزگار غیبتش انکار کند و در همان حال بمیرد، به مرگ جاهلی مرده است.

امام صادق علیه‌السلام نیز در کلامی صریح، از انکار غیبت امام بر حذر داشته و فرموده است:

إِنْ بَلَغَكُمْ عَنْ صَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ غَيْبَةً فَلَا تُنْكِرُواهَا.^۲

اگر به شما خبر رسید که صاحب این امر (قیام) غیبت کرده است، انکار نکنید.

اهل بیت علیهم‌السلام برای زدودن این انکارها می‌کوشیدند و با آگاهی‌بخشی، زمینه

۱. ر.ک: ج ۲ ص ۵۶ ح ۲۱۲.

۲. ر.ک: ص ۱۱۶ ح ۵۱۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

باورمندی به حضور غایبانه امام مهدی را فراهم می‌آوردند.

۱-۱. دو گونه بودن حضور امام

خاندان رسالت از آغازین روزهای شکل‌گیری امامت و حتی اندکی پیش از آن، در کنار تبیین ضرورت وجود امام، دو گونه حضور او را در جامعه انسانی ترسیم و به صراحت بیان کردند که امام حقیقی جامعه، گاه ظاهر و گاه غایب است.

پیامبر خدا ﷺ به عنوان نخستین مسئول نصب و معرفی امامان، در جامعه دعا می‌فرماید:

اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالِي خُلَفَائِي وَ أئِمَّةَ أُمَّتِي بَعْدِي... وَلَا تُخَلِّ الْأَرْضَ مِنْ قَائِمٍ مِنْهُمْ بِحُجَّتِكَ، ظاهراً أَوْ خَافِئاً مَغْمُوراً، لِيَلَّا يَبْطُلَ دِينُكَ وَ حُجَّتُكَ وَ بُرْهَانُكَ وَ بَيِّنَاتُكَ. ۱

بار خدایا! هر کسی را که جانشینان من و امامان امت پس از مرا دوست می‌دارد، دوست بدار... و زمین را از وجود شخصی از آنان که حجت تو را بر پای دارد، خواه آشکار باشد، خواه پنهان و گم‌نام، تهی مدار تا دین تو و حجت و برهان و نشانه‌هایت، از بین نروند.

امام علی علیه السلام با شناختی پیامبرگونه و با ایمان به استجاب دعا، با اطمینان کامل می‌فرماید:

اعْلَمُوا أَنَّ الْأَرْضَ لَا تَخْلُو مِنْ حُجَّةِ اللَّهِ ﷻ، وَ لَكِنَّ اللَّهَ سَيُعَمِّي خَلْقَهُ عَنْهَا بِظُلْمِهِمْ وَ جَوْرِهِمْ وَ إِسْرَافِهِمْ عَلَيَّ أَنْفُسِهِمْ. ۲

بدانید که زمین از حجت خدای ﷻ خالی نمی‌ماند؛ اما خداوند ﷻ خلقش را به دلیل ظلم و ستم و زیاده‌روی‌شان بر خودشان، نسبت به او نابینا می‌کند.

همچنین در جایی دیگر، خود دعای پیامبر ﷺ را در قالبی مشابه تکرار می‌کند^۳ و

۱. ر.ک: ج ۱ ص ۲۳۶ ح ۵۳.

۲. ر.ک: ج ۱ ص ۲۳۶ ح ۵۴.

۳. ر.ک: ج ۱ ص ۲۳۸ ح ۵۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بر بالای منبر کوفه آشکارا می‌فرماید:

اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَا بُدَّ لَكَ مِنْ حُجَجٍ فِي أَرْضِكَ، حُجَّةٍ بَعْدَ حُجَّةٍ عَلَيَّ خَلْقِكَ، يَهْدُونَهُمْ
إِلَى دِينِكَ، وَ يُعَلِّمُونَهُمْ عِلْمَكَ، كَيْلَا يَتَفَرَّقَ أَتْبَاعُ أَوْلِيَائِكَ، ظَاهِرٍ غَيْرِ مُطَاعٍ، أَوْ
مُكْتَسَمٍ يَتَرَقَّبُ، إِنْ غَابَ عَنِ النَّاسِ شَخْصُهُمْ فِي حَالٍ هَدَيْتَهُمْ فَلَمْ يَغِبْ عَنْهُمْ قَدِيمٌ
مَبْتُوثٌ عِلْمِهِمْ، وَ آدَابُهُمْ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ مُثَبَّتَةٌ، فَهُمْ بِهَا عَامِلُونَ.^۱

بار خدایا! تو را ناگزیر، حجّت‌هایی در زمینت باید؛ حجّتی از پی حجّتی بر
خلقت، که آنان را به دین تو رهبری کنند و دانش تو را به ایشان بیاموزند تا پیروان
دوستانت پراکنده نشوند، خواه این حجّت، آشکار باشد و نافرمان‌روا، و خواه
پنهان و در انتظار. اگر چه جسمش، در حال آتش بس مردم [با دشمن]، از آنان
پنهان باشد، اما دانش دیرین و منتشر آنان، از مردم، نهان نیست و آدابشان، در
دل‌های مؤمنان، پا برجاست و به آنها عمل می‌کنند.

امام زین العابدین علیه السلام نیز حجّت الهی را لازمه وجود و بقای پرستش خدا از
سوی انسان دانسته و آن را به دو گونه: «ظاهر مشهور» یا «غائب مستور»، تقسیم
نموده است.^۲

۱- ۲. مشابه پیشین داشتن غیبت

امامان علیهم السلام برای زدودن زمینه انکارهای برخاسته از غریب بودن غیبت، از راهی ساده
سود جسته‌اند. آنان برای باور غیبت حجّت - که غیر عادی می‌نمود -، به نمونه
مشابه ارجاع داده و برای بیان امکان تحقق آن به دیگر حجّت‌های الهی مانند: عزیز،
یوسف، موسی، یونس و خضر علیهم السلام استناد نموده‌اند.^۳

آنان همچنین برای رویارویی با انکار ناشی از طولانی شدن عمر امام غایب، به
طول عمر نوح و خضر اشاره نموده و بستری هموار را برای پذیرش غیبت ایشان

۱. ر.ک: ص ۱۹۶ ح ۵۸۹.

۲. ر.ک: ص ۲۱۲ ح ۶۰۳ و ج ۱ ص ۲۳۸ ح ۵۶.

۳. ر.ک: ص ۷ (بخش دوم / فصل ششم / ویژگی‌های پیامبرانه).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



فراهم آورده‌اند.^۱

البته این آگاهی بخشی، برای غیبتی طولانی، بویژه در پی حضور دو بیست و پنجاه ساله امامان، کافی نمی‌نمود. از این رو امامان علیهم‌السلام افزون بر این، به بیان ویژگی‌های این غیبت خاص همت گماشته، نشانه‌هایی را ارائه داده‌اند تا شناخت و باور آن را آسان‌تر کنند.

۲. بیان ویژگی‌های غیبت

آگاهی کامل از پدیده ناآشنای غیبت، جز از طریق وقوع خارجی آن ممکن نیست؛ اما ارائه برخی ویژگی‌ها و توضیح چگونگی آن می‌تواند از غرابت آن بکاهد و آن را به امری نه چندان غریب تبدیل کند. بر این اساس، امامان علیهم‌السلام چندین ویژگی دوران غیبت را بر شمرده‌اند تا به گاه پیشامدش، مردمان آن را انکار نکنند و با انطباق آنچه واقع می‌شود با آنچه پیش‌تر نسبت به آن آگاهی یافته‌اند، آن را آسان‌تر باور کنند.

اهل بیت علیهم‌السلام غیبت را امری الهی و از پیش تقدیر شده خوانده و آن را نه یک امر تصادفی و بی‌برنامه، بلکه دورانی با سرآغاز مشخص، هرچند طولانی دانسته‌اند و با بیان برخی رویدادهای دور و نزدیک پیش از آن، انتظار خردمندانه‌ای را برای آن فرمان داده‌اند.

۲-۱. مقدّر بودن غیبت

تفاوت غیبت با روال عادی و معهود امامت، نیاز به تحلیل درست و عقلانی آن دارد و پذیرش استناد آن به حکمت الهی، در گرو تبیین و فهم عمیق آن است. برخی احادیث پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و امامان علیهم‌السلام، ابتدا مسئله دیرباور غیبت امام قائم علیه‌السلام را حتمی، مستند به تقدیر الهی و آن را واقعه‌ای قابل انتظار و پیش‌بینی دانسته و سپس آن را تحلیل نموده‌اند.

۱. ر.ک: ج ۲ ص ۳۸۱ (بخش دوم: فصل پنجم: طول عمر امام).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پیامبر خدا ﷺ غیبت را نه یک امر تصادفی و اتفاقی، بلکه گوشه‌ای از تدبیر الهی برای نظام امامت و امت اسلامی خوانده که از پیش به اطلاع ایشان رسانده‌اند.

لَيَغِيْبَنَّ الْقَائِمَ مِنْ وُلْدِي بِعَهْدٍ مَعَهُدٍ اِلَيْهِ مِنِّي .^۱

قائم از میان فرزندانم با عهده‌ای که از من به او رسیده است، غایب می‌شود.

امام زین العابدین (علیه السلام) نیز در خطاب به یکی از اصحاب سرش، ابو خالد کابلی، تحقق غیبت را در روزگاری معرفی می‌نماید که دست کم عده‌ای از باورمندان به امامت وجود دارند که با عقل و فهم و شناخت خدادادی خود، امام غایب را مانند امام ظاهر می‌دانند و نزد آنان، غیبت، با شهود، تفاوتی نمی‌کند.^۲

امام رضا (علیه السلام) نیز غیبت امام زمان (علیه السلام) و درازای آن را به دست خداوند و تقدیر الهی خوانده است:

يُعِيْبُهُ اللهُ فِي سِتْرِهِ مَا شَاءَ .^۳

خداوند، او را در پرده غیب خود، هر اندازه بخواهد، نگاه می‌دارد.

نیز در بیان حتمی بودن غیبت و طراحی الهی و از پیش آن، امام باقر (علیه السلام) به آیه: ﴿اِنْ اَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَّعِيْنٍ﴾^۴ اگر آب‌هایتان [در ژرفای زمین] فرورود، چه کسی آب‌گوارا بلیتانمی‌آورد؟ اشاره نموده و غیبت امام عصر (علیه السلام) را تأویل تحقق نیافته اما حتمی الوقوع آن شمرده و فرموده است:

وَلَا يُدَّانُ يَجِيءُ تَأْوِيلُهَا .^۵

تأویل این آیه ناگزیر خواهد آمد.

احادیث دیگری نیز دلالت دارند که اندازه و درازای غیبت، مانند اصل آن به

۱. ر.ک: ج ۵ ص ۱۰۰ ح ۵۰۳.

۲. ر.ک: ج ۵ ص ۱۰۰ ح ۵۰۳.

۳. ر.ک: ج ۵ ص ۱۱۸ ح ۵۱۹.

۴. ملک: آیه ۳۰.

۵. ر.ک: ص ۱۱۲ ح ۵۱۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مشیت و تقدیر الهی است و متأثر از عجله بندگان و یا پیشگویی و خواست آنان نیست. امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَعْجَلُ لِعَجَلَةِ الْعِبَادِ، إِنَّ لِهَذَا الْأَمْرِ غَايَةً يَنْتَهَى إِلَيْهَا، فَلَوْ قَدْ بَلَغُوا لَمْ يَسْتَقْدِمُوا سَاعَةً وَلَمْ يَسْتَأْخِرُوا.^۱

خداوند، به خاطر عجله بندگان عجله نمی‌کند. این امر، نهایتی دارد که باید به آن برسد و اگر به آن برسند، یک لحظه پس و پیش نمی‌شود.

ممکن است کردار نادرست امت و یا برخی حرکت‌های خام شیعیان و افشای اسرار آنان، امر قیام را به تأخیر اندازد و غیبت را طولانی کند؛^۲ اما همه اینها در لوح و اثبات الهی منقوش است و کسی جز خداوند متعال، از آن اطلاعی ندارد و کسانی که برای پایان غیبت، وقت تعیین می‌کنند، مدعیانی دروغگو بیش نیستند؛ مدعیانی که خود را از امامان معصوم، عالم‌تر نشان می‌دهند؛ زیرا امام صادق علیه السلام با صراحت فرموده است:

كَذَبَ الْوَقَاتُونَ. إِنَّا أَهْلُ بَيْتٍ لَا نُوقَّتُ.^۳

وقت‌گذاران، دروغ می‌بافند. ما اهل بیت، تعیین وقت نمی‌کنیم.

۲-۲. تعیین سرآغاز غیبت

مقدّر بودن امر غیبت، بدین معناست که غیبت، در زمانی مشخص و از پیش تعیین شده به وقوع می‌پیوندد. امامان علیهم السلام نیز در نسل‌های متوالی، با اعلام نزدیکی تحقق غیبت و نشانه‌های نزدیک شدن آن، به پذیرش آن کمک کرده‌اند.

امام علی علیه السلام، مهدی علیه السلام را یازدهمین نسل از سلاله خود اعلام می‌دارد و بدین سان، فاصله حدود دو قرنی خود را با غیبت قائم علیه السلام، بیان می‌دارد.^۴ امام

۱. ر.ک: ج ۵ ص ۳۶۸ ح ۹۵۷.

۲. ر.ک: ج ۸ ص ۱۳۳ (بخش یازدهم / فصل یکم / آیا در وقت قیام، بدارخ می‌دهد).

۳. ر.ک: ج ۸ ص ۹۶ ح ۱۴۸۸.

۴. ر.ک: ص ۱۰۲ ح ۵۰۵.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

حسن علیه السلام نیز به هنگام توصیف مهدی علیه السلام، او را نهمین فرزند برادرش حسین علیه السلام می‌خواند،^۱ چنان‌که امام حسین علیه السلام نیز خود همین را بیان نموده است.^۲

اندکی بعد امام زین العابدین علیه السلام سخن پیامبر صلی الله علیه و آله را در باره امام جعفر صادق علیه السلام فراز می‌آورد که فرمان می‌دهد او را «صادق» لقب دهند؛ چرا که در نسل پنجم از او، جعفری کذاب، پدیدار می‌شود که معاصر امام مهدی علیه السلام و در پی غصب جایگاه اوست.

امام زین العابدین علیه السلام پس از نقل سخن پیامبر صلی الله علیه و آله، قائم را دوازدهمین وصی پیامبر صلی الله علیه و آله می‌خواند و می‌فرماید:

ثُمَّ تَمَّتْ الْعَبِيَّةُ بِوَلِيِّ اللَّهِ الثَّانِي عَشَرَ مِنْ أَوْصِيَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْأَيْمَةَ بَعْدَهُ.^۳

سیس غیبت ولیّ خدای صلی الله علیه و آله که دوازدهمین نفر از اوصیای پیامبر خدا و امامان پس از اوست، استمرار می‌یابد.

امام کاظم علیه السلام نیز در بیانی رمزآلود، اما مفهوم برای خواصّ شیعه، اندکی زمان را دقیق‌تر بیان می‌دارد و می‌فرماید:

إِذَا قَفِدَ الْخَامِسُ مِنْ وُلْدِ السَّابِعِ فَاللَّهُ اللَّهُ فِي أَدْيَانِكُمْ، لَا يُزِيلُكُمْ عَنْهَا أَحَدٌ، يَا بَيْتِي!
إِنَّهُ لَا بُدَّ لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ مِنْ غَيْبَةٍ.^۴

هنگامی که پنجمین نفر از نسل هفتمین امام، ناپیدا شود، خدا را خدا را در دین‌هایتان! مبادا کسی شما را از آن جدا کند. پسر عزیزم! صاحب این امر (قیام) را ناگزیر از غیبتی است.

هر چند این بیان در زمان خود، رمزآلود بوده است، اما پس از تحقق و شروع غیبت، به راحتی معلوم گردید که مقصود امام کاظم علیه السلام از هفتم، وجود مبارک خود

۱. ر.ک: ج ۳ ص ۱۰۲ ح ۵۰۷.
۲. ر.ک: ج ۳ ص ۱۰۷ (خبر دادن امام حسین علیه السلام از غیبت امام مهدی علیه السلام).
۳. ر.ک: ج ۳ ص ۱۰۹ (خبر دادن امام زین العابدین علیه السلام از غیبت امام مهدی علیه السلام).
۴. ر.ک: ج ۳ ص ۱۱۷ (خبر دادن امام کاظم علیه السلام از غیبت امام مهدی علیه السلام).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ایشان و مراد از پنجم، نسل پنجم از ایشان است.

پس از امام کاظم علیه السلام، امام رضا علیه السلام یک نسل جلوتر می‌آید و در معرفی قائم می‌فرماید:

ذَاكَ الرَّابِعُ مِنْ وُلْدِي، يُعَيِّبُهُ اللَّهُ فِي سِتْرِهِ مَا شَاءَ.^۱

او چهارمین نفر از نسل من است. خداوند، او را در پرده غیب خود، هر اندازه بخواهد، نگاه می‌دارد.

امام جواد علیه السلام و امام هادی علیه السلام نیز هر یک به ترتیب، او را سومین و دومین نسل خود بر می‌شمرند^۲ و در آخرین حلقه، امام حسن عسکری علیه السلام قائم را فرزند خود می‌خواند و به غیبتش اشاره می‌کند.

امام عسکری علیه السلام هم‌چنین سال ۲۶۰ هجری را آغاز اختلاف شیعه خوانده^۳ و در سخنی دیگر، این اختلاف را در باره جانشین خود دانسته است.^۴ از این رو، بسیاری از شیعیان می‌توانستند با کنار هم نهادن این دو سخن، شروع غیبت را حدس بزنند.

۲-۳. دو بخشی و طولانی بودن غیبت

از دیگر اقدامات علمی امامان علیهم السلام برای کاستن از غرابت و جلوگیری از انحرافات اعتقادی و ناامیدی شیعیان، آگاهی بخشی آنان در باره شکل و دوره زمانی غیبت است. آنان افزون بر تعیین سرآغاز غیبت، چگونگی آن را نیز توضیح داده و بیان داشته‌اند که غیبت امام به صورت محدود شروع می‌شود؛^۵ اما در آن حد نمی‌ماند و

۱. ر.ک: ص ۱۱۹ (خبر دادن امام رضا علیه السلام از غیبت امام مهدی علیه السلام).

۲. ر.ک: ص ۱۲۱ (خبر دادن امام جواد علیه السلام از غیبت امام مهدی علیه السلام) و ص ۱۲۳ (خبر دادن امام هادی علیه السلام از غیبت امام مهدی علیه السلام).

۳. کمال الدین: ص ۴۰۸ ح ۶.

۴. ر.ک: ج ۲ ص ۵۵ (بخش یکم / فصل چهارم / نهی از انکار امامت امام قائم علیه السلام).

۵. ر.ک: ص ۱۱۵ (خبر دادن امام صادق علیه السلام از غیبت امام مهدی علیه السلام) و ص ۱۲۷ (دو غیبت کوتاه و بلند دارد).

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بر شدت آن افزوده می‌شود و به درازا می‌کشد.

امامان علیهم‌السلام بر دو قسمتی بودن غیبت امام عصر علیه‌السلام تأکید کرده و بخش اول را «غیبت قصیر» و بخش دوم را «غیبت طویل» خوانده‌اند.^۱ نکته این جاست که غیبت نخست، ۶۹ سال و به اندازه عمر طبیعی یک انسان بوده است. از این رو، امامان علیهم‌السلام برای رفع شبهه وفات امام عصر علیه‌السلام در پایان این مدت، چندین بار بر عدم وفات امام تا ظهور و خروج و اصلاح دنیا و آکندن آن از عدل و داد پس از فراگیری ظلم و جور، پای فشرده‌اند.

امام عصر علیه‌السلام خود نیز در پایان دوره غیبت صغرا، خطاب به آخرین نایب خاص خود (علی بن محمد سمری)، به وقوع غیبت دوم و به درازا کشیدن این دوران، آگاهی داده است.^۲

طولانی شدن غیبت نیز در بسیاری از احادیث امامان علیهم‌السلام گوشزد و به آن، تصریح شده است.^۳ تعبیر امامان از دوره غیبت با عنوان «فترت» و تنظیر آن به «فترت پیامبران» می‌تواند ناظر به طولانی بودن آن باشد.^۴

۳. تبیین آسیب‌های روزگار غیبت

بخش مهمی از پیشگویی‌های امامان علیهم‌السلام، برای آماده‌سازی جهت رویارویی با پیشامدهای سخت روزگار غیبت است و بخش مهمی از تمهیدات، به این منظور صورت گرفته که شیعه در دوران غیبت نلغزد و امامت را از یاد نبرد.

« و»

۱. ر.ک: ص ۱۲۷ (دو غیبت کوتاه و بلند دارد). نیز، ر.ک: الغیبة، نعمانی: ص ۱۷۱ ح ۳ و ص ۱۷۲ ح ۶ و ۷ و ص ۱۷۳ ح ۸ و ۹.
۲. ر.ک: ص ۳۹۸ ح ۶۵۷.
۳. ر.ک: ص ۱۰۴ ح ۵۰۷ و ص ۱۱۳ (خبر دادن امام باقر علیه‌السلام از غیبت امام مهدی علیه‌السلام) و ص ۱۲۵ (غیبتی طولانی دارد و...).
۴. الکافی: ج ۱ ص ۳۴۱ ح ۲۱.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

امامان علیهم‌السلام می‌دانستند که فتنه‌ها، آشوب‌ها و حوادث توان‌فرسای این روزگار، پیروان آنها را آزار می‌دهد و برخی را به حیرت و گم‌راهی فرو می‌برد و عده‌ای را نیز به انکار امام می‌کشد و تنها دسته‌ای از استوارگامان ولایت‌مدار را در گردونه باور به ولی عصر علیه‌السلام نگاه می‌دارد. آنها این وضعیت را بیان کردند؛ زیرا آگاه بودن به سختی، از رنج آن می‌کاهد و آمادگی تحمل آن و توان رویارویی با آثارش را افزایش می‌دهد.

۳-۱. حیرت و ضلالت

از مهم‌ترین آسیب‌های غیبت طولانی، پیدایش زمینه شک در اصل وجود امام و احساس نادرست بی‌نیازی انسان به حضور اوست. امامان معصوم، با پیش‌بینی این گم‌راهی و انحراف، کوشیده‌اند که باورمندان به امامت را از افتادن به این ورطه نجات دهند.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نخستین کسی است که گم‌راهی مردمان را در روزگار غیبت مهدی علیه‌السلام تذکر داده است:

تَكُونُ لَهُ غَيْبَةٌ وَ حَيْرَةٌ حَتَّى تَضِلَّ الْخَلْقُ عَن أَدْيَانِهِمْ ١.

غیبت او و حیرت مردم، چنان خواهد بود که مردم از دینشان گم‌راه می‌شوند.

و با زبانی دیگر فرموده است:

تَكُونُ لَهُ غَيْبَةٌ وَ حَيْرَةٌ تَضِلُّ فِيهَا الْأُمَّمُ ٢.

غیبت و حیرتی دارد که مردمان در آن، گم‌راه می‌شوند.

ایشان گستره شک مردم را تا تولد و وجود امام مهدی علیه‌السلام بیان فرموده است:

حَتَّى يَقُولَ أَكْثَرُ النَّاسِ : مَا لِلَّهِ فِي آلِ مُحَمَّدٍ حَاجَةٌ ، وَ يَشْكُ آخِرُونَ فِي وِلَادَتِهِ ٣.

١. ر.ک: ص ۹۸ ح ۵۰۱.

٢. ر.ک: ص ۹۸ ح ۵۰۲.

٣. ر.ک: ص ۱۰۰ ح ۵۰۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

تا آن جا که بیشتر مردم می‌گویند: خدا را با خاندان محمد، کاری نیست، و حتی برخی در تولد او نیز شک می‌کنند.

امام صادق علیه السلام نیز احساس نادرست بی‌نیازی به اهل بیت علیهم السلام را چنین رد نموده است:

أَمَا وَاللَّهِ لَيَغَيِّبَنَّ عَنْكُمْ مَهْدِيَّكُمْ حَتَّى يَقُولَ الْجَاهِلُ مِنْكُمْ: مَا لِلَّهِ فِي آلِ مُحَمَّدٍ حَاجَةٌ،
ثُمَّ يَقْبَلُ كَالشَّهَابِ النَّاقِبِ.^۱

هان! به خدا سوگند، مهدی شما از دیده‌هایتان پنهان می‌شود تا آن جا که ناآگاهانتان می‌گویند: خدا را با خاندان محمد، کاری نیست. سپس مانند شهابی نورافشان می‌آید.

دستور پیامبر خدا صلی الله علیه و آله برای رویارویی با این بحران، چنگ زدن به دین است. ایشان از امتش می‌خواهد که شک و تردید به خود راه ندهند تا شیطان، منفذی برای رخنه کردن به دل‌های ایشان و به در بردن از راه دین نیابد.

امام علی علیه السلام نیز اندیشناک این آسیب خطرناک بوده است. ایشان در پاسخ اصبع بن نباته می‌فرماید:

فَكَرْتُ فِي مَوْلِدِي يَكُونُ مِنْ ظَهْرِي، الْحَادِي عَشَرَ مِنْ وُلْدِي، هُوَ الْمَهْدِيُّ يَمْلَأُهَا
عَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ جَوْرًا وَظُلْمًا. تَكُونُ لَهُ حَيْرَةٌ وَغَيْبَةٌ، يَضِلُّ فِيهَا أَقْوَامٌ وَيَهْتَدِي
فِيهَا آخَرُونَ.^۲

در اندیشه مولودی از نسل خودم هستم که یازدهمین فرزند من است. او همان مهدی است که زمین را از عدالت آکنده می‌کند، همان گونه که از ظلم و ستم پر شده است. او حیرت و غیبی دارد که گروه‌هایی در آن، گم‌راه و گروه‌هایی دیگر، رهنمون می‌شوند.

امام علی علیه السلام در سخن دیگرش با اصبع بن نباته، بر پیش‌بینی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله، چنین

۱. ر.ک: ص ۱۱۴ ح ۵۱۴.

۲. ر.ک: ص ۱۰۲ ح ۵۰۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

تأکید می‌فرماید:

أَمَا لِيَغَيَّبَنَّ حَتَّى يَقُولَ الْجَاهِلُ: مَا لِلَّهِ فِي آلِ مُحَمَّدٍ حَاجَةٌ^۱.

هان! چنان غیبی می‌کند که نادان می‌گوید: خدا را با خاندان محمد، کاری نیست.

امام حسین علیه السلام با لحنی صریح‌تر، ارتداد برخی از مردم را متذکر شده، می‌فرماید:

لَهُ غَيْبَةٌ يَرْتَدُّ فِيهَا أَقْوَامٌ، وَيَثْبُتُ فِيهَا عَلَى الدِّينِ آخَرُونَ^۲.

او غیبی دارد که گروه‌هایی در آن از دین باز می‌گردند و گروهی دیگر بر دین باقی می‌مانند.

همین تعبیر را امام کاظم علیه السلام آورده و این وضعیت را آزمون الهی در باره خلقتش

دانسته است:

لَا بُدَّ لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ مِنْ غَيْبَةٍ حَتَّى يَرْجِعَ عَنْ هَذَا الْأَمْرِ مَنْ كَانَ يَقُولُ بِهِ، إِنَّمَا هِيَ

مِحْنَةٌ مِنَ اللَّهِ تعالى امْتَحَنَ بِهَا خَلْقَهُ^۳.

صاحب این امر (قیام) را ناگزیر از غیبی است، تا آن‌جا که [برخی] معتقدان به آن، از نظرشان باز می‌گردند و این، آزمونی سخت از سوی خدای تعالی برای بندگانش است.

ما اکنون تحقق این پیشگویی‌ها را با نگرستن به آن از پس قرن‌های متوالی مشاهده می‌کنیم. آخرین حلقه پیشگویی‌ها در باره ضلالت (گم‌راهی) و حیرت، سخن پدر بزرگوار امام زمان، امام حسن عسکری علیه السلام است که می‌فرماید:

أَمَا إِنَّ لَهُ غَيْبَةً يَحَارُ فِيهَا الْجَاهِلُونَ، وَيَهْلِكُ فِيهَا الْمُبْطِلُونَ، وَيَكْذِبُ فِيهَا

الْوَقَاتُونَ^۴.

۱. ر.ک: ص ۱۰۴ ح ۵۰۶.

۲. ر.ک: ص ۱۰۸ ح ۵۱۰.

۳. ر.ک: ص ۱۱۶ ح ۵۱۸.

۴. ر.ک: ص ۱۲۲ ح ۵۲۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشريف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارائه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

هان! او غیبتی دارد که نادانان در آن حیران می‌مانند و باطل‌گرایان، در آن هلاک می‌گردند و وقت‌گذاران [برای ظهورش] دروغ می‌گویند.

۳-۲. فتنه و یأس

توصیف دوران غیبت به روزگار فتنه و یأس، بخش دیگری از آماده‌سازی شیعه برای فهم آسیب‌های غیبت و گذار از این دوران سخت است.

فتنه یا همان فضای شبهه‌آلود، در روزگار غیبت امام عصر علیه السلام بسیاری از مردم را از گزینش راه درست و انتخاب راهبر حقیقی، باز می‌دارد و یأس موجب می‌شود که روح انتظار، از جامعه رخت بر بندد. و راهبرد رویارویی با آن، روشنگری و دمیدن روح امیدواری است. امام باقر علیه السلام می‌فرماید:

وَقَالَ النَّاسُ: مَاتَ الْقَائِمُ أَوْ هَلَكَ، بَأْسٌ وَإِذٍ سَلَكَ، وَقَالَ الطَّالِبُ: أُنِّي يَكُونُ ذَلِكَ
وَ قَدْ بُلِيَتْ عِظَامُهُ، فَعِنْدَ ذَلِكَ فَارِجُهُ.^۱

و مردم می‌گویند: قائم مُرد یا هلاک شد و معلوم نیست کجا رفته است، و آن که در بی‌اوست، می‌گوید: کی قیام می‌کند؟ استخوان‌هایش نیز فرسوده شده است. پس این هنگام، به او امیدوار باشید.

گفتنی است که امام صادق علیه السلام، امام کاظم علیه السلام و امام عسکری علیه السلام نیز این حیرت را پیشگویی کرده‌اند^۲ و از افتادن به وادی حیرت و هلاکت، بر حذر داشته‌اند. این هشدارهای به هنگام، بسیاری از باورمندان به نظام امامت را در مواجهه با پدیده غیبت، هوشیار و در رویارویی با جریان‌های انحرافی و شکاکان، آماده ساخت. کلینی، احادیثی را که آسیب یأس و فتنه را در این روزگار تذکر داده‌اند، در کتاب الکافی آورده است.^۳

۱. ر.ک: ص ۱۱۴ ح ۵۱۳.

۲. ر.ک: ص ۱۱۴ ح ۵۱۴ و ص ۱۱۶ ح ۵۱۸ و ص ۱۲۱ ح ۵۲۳.

۳. ر.ک: الکافی: ج ۱ ص ۳۶۹ (باب التمهیص و الامتحان).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۳-۳. بلا و محنت

امامان شیعه، دوره غیبت را دوره سختی‌ها و نیش زبان‌ها خوانده و بدین سان، شیعیان را برای تحمل بلا آماده کرده‌اند.

امام حسین علیه السلام سختی‌های دوران غیبت امام عصر علیه السلام را این گونه برشمرده است:
لَهُ غَيْبَةٌ يَرْتَدُّ فِيهَا أَقْوَامٌ، وَ يَثْبُتُ فِيهَا عَلَى الدِّينِ آخَرُونَ، فَيُؤَدُّونَ وَ يُقَالُ لَهُمْ:
﴿مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾^{۱، ۲}.

او غیبتی دارد که گروه‌هایی در آن از دین باز می‌گردند و گروهی دیگر، بر دین باقی می‌مانند و این دسته، آزار می‌بینند و به ایشان گفته می‌شود: «این وعده (قیام)، کی محقق می‌شود، اگر راست می‌گویید؟».

امام حسین علیه السلام در ادامه سخن، پیروان خود را به صبر و بردباری در برابر این سخنان نیش‌دار و زهرآلود دعوت نموده، با فراز آوردن پاداش‌های کلان خداوند بر این شکیب‌خردمندان، به گونه‌ای لطیف تذکر می‌دهد که مقاومت در برابر هجوم تبلیغاتی دشمن، کمتر از پایداری در برابر سلاح نظامی او نیست. ایشان می‌فرماید:
أَمَا إِنَّ الصَّابِرَ فِي غَيْبَتِهِ عَلَى الْأَذَى وَ التَّكْذِيبِ بِمَنْزِلَةِ الْمُجَاهِدِ بِالسَّيْفِ بَيْنَ يَدَيِ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ^۳.

هان! شکیب‌بر آزار و انکار در روزگار غیبت او، مانند مجاهدی است که با شمشیرش در پیش روی پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می‌جنگد.

این تشبیه زیبا در سخنان امام زین العابدین علیه السلام نیز دیده می‌شود و ایشان شیعیان باورمند و منتظران ظهور امام عصر علیه السلام را مخلصان حقیقی و شیعیان راستین و دعوت‌گران به دین خدا در پیدا و نهان خوانده است.^۴

۱. یونس: آیه ۴۸.

۲. ر.ک: ص ۱۰۸ ح ۵۱۰.

۳. همان.

۴. ر.ک: ص ۱۱۰ ح ۵۱۱.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشريف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



آزمون سراسری
معارف مهدویت
در سطح عمومی
هم‌زمان با جشن
آغاز امامت
موعود

گفتنی است زخم زبان جاهلان را می‌توان به هجوم تبلیغاتی دشمن در دنیای امروز شبیه دانست.

۴-۳. اختلاف و درگیری

اختلاف و درگیری، دیگر پیشامد روزگار غیبت است که امامان علیهم‌السلام یاران خود را نسبت به آن هوشیار کرده‌اند و آن را از رویدادهای پیش از ظهور قائم علیه‌السلام و برچیدن آن را یکی از اهداف قیام وی دانسته‌اند. امام حسن مجتبی علیه‌السلام از نخستین کسانی است که رویداد اختلاف و درگیری شیعیان را در روزگار غیبت، پیشگویی نموده و فرموده است:

لَا يَكُونُ هَذَا الْأَمْرُ الَّذِي تَنْتَظِرُونَ حَتَّى يَبْرَأَ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ، وَ يَلْعَنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا، وَ يَتَقَلَّبَ بَعْضُكُمْ فِي وَجْهِ بَعْضٍ^۱.

این امر (قیام) را که انتظار می‌کشید، واقع نمی‌شود تا آن که از همدیگر بیزاری بجوید و برخی از شما برخی دیگر را نفرین کنند و به صورت یکدیگر، آب دهان بیندازید.

همین پیشگویی و آماده‌سازی را امام صادق علیه‌السلام نیز با الفاظی مشابه بیان نموده است.^۲

می‌توان این اختلاف‌ها را سر برآورده از هوا و هوس برخی مدعیان و جاه‌طلبان دانست که در نهایت، به پدیدار شدن داعیه‌ها و پرچم‌های مختلف می‌انجامد. هر مدعی‌ای، دیگران را به خود می‌خواند و پرچم خودخواهی خویش را برمی‌افرازد و با فرا خواندن مردم به سوی خود، آنان را از دیگری باز می‌دارد و هواخواهان خود را به سوی نزاع و درگیری با طرفداران رقیب خود می‌برد. این کژروی و خلط

۱. ر.ک: ص ۱۰۶ ح ۵۰۸.

۲. ر.ک: ج ۷ ص ۲۴۶ ح ۱۳۰۳. نیز، ر.ک: الکافی: ج ۱ ص ۳۴۰ ح ۱۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مدعیان راستگو و دروغگو، در احادیث و پیشگویی معصومان علیهم‌السلام گوشزد شده^۱ است، چنان‌که آنان راه‌کارهایی را برای تشخیص مدعیان صادق از کاذب، در اختیار ما نهاده‌اند.

آزودن مدعیان با پرسش‌هایی که پاسخ آنها را جز امامان مرتبط با غیب و ملکوت هستی نمی‌داند، یکی از این راه‌هاست.^۲

ب - جریان‌های جانبی یاری دهنده

در کنار اقدام‌های اصلی و علمی اهل بیت علیهم‌السلام، دو اتفاق و اقدام دیگر ایشان، به آمادگی ذهنی و اجتماعی شیعیان یاری رساند: یکی نصب و کیلان و دیگری ارجاع به عالمان و راویان فقیه (دین‌شناس)، که اولی بیشتر برای رتق و فتق امور مالی بود و دومی برای حل پرسش‌ها و مشکلات علمی.

۱. نصب و کیلان خاص

با توسعه اقتصادی جامعه اسلامی در اوایل قرن دوم هجری، ارتباطات مالی امامان و شیعیان، گسترش یافت و امامان علیهم‌السلام و کیلانی را برای تدبیر امور مالی شیعیان، نصب کردند و با تبیین مسائل خمس، زکات و دیگر انفاق‌های واجب و مستحب، آنان را برای اخذ، ارسال و توزیع این وجوه مالی، جانشین خود نمودند.^۳ این و کیلان، مورد اعتماد مردم و گاه عالم بودند و بویژه در مناطق دوردست جامعه اسلامی، نیاز مردم را در حوزه ارتباطات مالی با امام و نیز اوقاف و صدقات، حل

۱. ر.ک: ج ۷ ص ۲۳۳ ح ۱۲۹۰.

۲. ر.ک: الکافی: ج ۱ ص ۳۴۰ ح ۲۰ (و فیهِ: «إِذَا ادَّعَاهَا مُدَّعٍ، فَاسْأَلُوهُ عَنْ أَشْيَاءٍ يُجِيبُ فِيهَا مِثْلَهُ؛ هرگاه مدعی‌ای ادعای امامت کرد، از او چند سؤال کنید، که مثل صاحب در آنها جواب می‌دهد».) و ص ۳۴۳ باب «ما یفصل به بین دعوی المحق و المبطل فی أمر الإمامة؛ باب در بیان آنچه به واسطه آن در میان دعوی آن که در امر امامت، برحق و آن که بر باطل است، جدایی به هم می‌رساند».

۳. ر.ک: ص ۲۳۵ (بخش چهارم / فصل یکم: نهاد وکالت در عصر امامان اهل بیت علیهم‌السلام).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

می‌کردند. نهاد «وکالت»، از روزگار امامت امام صادق علیه السلام، به تدریج استقرار یافت^۱ و به دلیل حبس طولانی و شدید امام کاظم علیه السلام، به سرعت قوت گرفت و در روزگار امام هادی علیه السلام و امام عسکری علیه السلام به دلیل محدودیت شدید ارتباط با امام، کارآیی خود را نشان داد و راه را برای پذیرش غیبت امام، هموار کرد. امام زمان علیه السلام نیز با استفاده از این نهاد، نمایان خاص خود را در روزگار غیبت، معین نمود و رابطه خود را با مردم از طریق ایشان سامان داد و پس از مدتی، ارتباط خود را با این بزرگان نیز قطع نمود و شیعیان را برای باورمندی به امام ناپیدا و پیروی از فرمان‌های غیر مستقیم پیشوای نهان، آماده ساخت.

در کنار وکیلان، از افراد دیگری به نام «ابواب ائمه علیهم السلام» نیز یاد شده است. اینان، خواص ائمه علیهم السلام و نزدیک‌ترین کسان به ایشان بوده‌اند و گاه که وضعیت ارتباط مردم با امام علیه السلام به حد اقل می‌رسید و حبس‌ها و فشارهای سیاسی، مانع حضور امام در جامعه می‌شد، باب‌ها در پیچه اتصال مردم با امامان می‌گشتند و این نکته، آمادگی عملی مردم را برای تحمل فقدان امام، بالا می‌برد و سرانجام، همین نهاد، دوران غیبت صغرا را با چهار نایب خاص ولی عصر علیه السلام، به عنوان دوره گذار از حضور همیشگی به غیبت مطلق، با موفقیت پشت سر نهاد.^۲

۲. ارجاع به عالمان

نیاز دیگر شیعیان به امام، پاسخگویی به پرسش‌های فقهی، اعتقادی و هر آن چیزی بود که به کار زندگی اخروی ایشان می‌آمد. امامان علیهم السلام این نیاز را خود در طول دو قرن و نیم حضورشان برطرف ساختند و میراث علمی بزرگی را از خود بر جای نهادند و اصول علم را ترسیم نمودند و راه تفریع و نتیجه‌گیری را نیز به مسلمانان آموختند. آنان با تعلیم روش اجتهاد منطقی به یاران بزرگ خویش، اندک اندک،

۱. ر.ک: تاریخ سیاسی غیبت امام، جاسم حسین: ج ۱۲ ص ۱۳۴.

۲. ر.ک: رازداران حریم اهل بیت علیهم السلام، جواد سلیمانی: ص ۵۳-۶۰.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آنان را به جای خود نهادند و شیعیان را به تدریج به سوی آنان سوق دادند و بدین سان، شیعه را برای قرن‌ها، دست کم در مسائل نه چندان حادّ و دشوار شخصی و اجتماعی، خوداتکا نمودند.

منابع بزرگ علم به یادگار مانده از امامان علیهم‌السلام قدرت فرا گرفته شده اجتهاد و مشروعیت کسب شده از ارجاعات ائمه علیهم‌السلام، عالمان عادل شیعه را به عنوان جانشینانی لایق در توضیح مسائل علمی و اقناع مردمان، فراز آورد و وظیفه عملی شیعه را در روزگاران غیبت، معین کرد.

این جانشینی به صورتی تدریجی و بسیار نرم به فرجام رسید. سرچشمه‌های این جریان بزرگ تاریخی را می‌توان در سخنان امام علی علیه‌السلام یافت. ایشان بر بالای منبر کوفه می‌فرماید:

إِنْ غَابَ عَنِ النَّاسِ شَخْصُهُمْ... فَلَمْ يَغِبْ عَنْهُمْ قَدِيمُ مَبْثُوثِ عِلْمِهِمْ.^۱

اگر خودشان حضور ندارند...، دانش کهن انتشار یافته‌شان حاضر است.

امام حسین علیه‌السلام نیز در خطبه عرفه، عالمان را مسئول قیام دانسته و مجاری کارها را به دست آنها می‌داند.^۲

امام باقر علیه‌السلام نیز به ابان بن تغلب می‌فرماید:

إِجْلِسْ فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ وَأَفْتِ النَّاسَ.^۳

در مسجد مدینه بنشین و فتوا بده.

امام صادق علیه‌السلام نیز به مسلم بن ابی حیّه که هنگام وداعش، درخواست توشه‌ای معنوی می‌کند، می‌فرماید:

أَتَيْتَ ابَانَ بْنِ تَغْلِبٍ فَأَتَتْهُ قَدْ سَمِعَ مِنِّي حَدِيثًا كَثِيرًا.^۴

نزد ابان بن تغلب برو که او از من، بسیار حدیث شنیده است.

۱. ر.ک: ص ۱۹۶ ح ۵۸۹.

۲. تحف العقول: ص ۲۳۸.

۳. رجال النجاشی: ج ۱ ص ۷۳ ش ۶.

۴. رجال الکشی: ج ۲ ص ۶۲۲ ح ۶۰۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

امام صادق علیه السلام همچنین شاگردانی مانند هشام بن حکم، هشام بن سالم، حمران و مؤمن طاق و دیگران را برای ارجاعات کلامی و عقایدی تربیت نمود و افراد را به اینان ارجاع می‌فرمود.^۱ افزون بر این می‌توان به تربیت راویان فقیه و عالمی مانند زراره، محمد بن مسلم، ابو بصیر، برید و جمیل بن درّاج و ارجاع راویان و پرسشگران به کسانی مانند محمد بن مسلم و حارث بن مغیره اشاره کرد،^۲ به گونه‌ای که در کنار حلقهٔ درس امام صادق علیه السلام، ده‌ها حلقه در مدینه و کوفه و دیگر شهرها، مسئولیت پاسخگویی و حلّ مشکلات علمی و دینی مردم را به عهده داشتند.^۳

این سیره در اواخر قرن دوم، به گونه‌ای معمول و متعارف شد که از امام رضا علیه السلام در بارهٔ مصداق‌ها و عالمان شایستهٔ مراجعه و نه اصل جواز آن، سؤال می‌شود.^۴

در سال‌های نزدیک به وقوع غیبت و دورهٔ ارتباط غیر حضوری و مکاتباتی شیعیان با امام جواد علیه السلام و هادی علیه السلام نیز بسیاری سؤال‌ها از کیلان و عالمان، پاسخ گرفته می‌شود. امام هادی علیه السلام در پاسخ احمد بن حاتم بن ماهویه و برادرش، گرفتن معالم دین را از کسانی توصیه می‌فرماید که عمری را در محبت اهل بیت علیهم السلام سپری کرده و در امر امامت، استوارگام و باسابقه باشند.^۵

در این جا می‌توان به سخن مشهور امام عسکری علیه السلام در معرفی عام و نصب کلی همهٔ عالمان عادل برای جواز تقلید و پیروی شیعیان از ایشان اشاره کرد:

فَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنَ الْفُقَهَاءِ صَائِتًا لِنَفْسِهِ حَافِظًا لِدِينِهِ مُخَالَفًا عَلَىٰ هَوَاهُ مُطِيعًا لِأَمْرِ

۱. ر.ک: الکافی: ج ۱ ص ۷۴ و ۱۷۱.
۲. ر.ک: رجال الکشی: ج ۱ ص ۳۴۸ ش ۲۲۰ و ص ۳۸۳ ش ۲۷۳ و ج ۲ ص ۶۲۸ ش ۶۲۰.
۳. ر.ک: وسائل الشیعه: ج ۲۷ ص ۱۳۶ (باب وجوب الرجوع فی القضاء و الفتویٰ إلی رواة الحدیث).
۴. ر.ک: رجال الکشی: ج ۲ ص ۷۷۹ ش ۹۱۰ و ص ۷۸۴ ش ۹۳۵ و ص ۷۸۵ ش ۹۳۸ (در بارهٔ یونس بن عبد الرحمان) و ص ۸۵۸ ش ۱۱۱۲ (در بارهٔ زکریّا بن آدم).
۵. رجال الکشی: ج ۱ ص ۱۵ ح ۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مَوْلَاهُ فَلِلْعَوَامِّ أَنْ يُقَلِّدُوهُ ۱.

و اما مردم می توانند از هر کدام از فقیهان که خویشنندار، دین نگهدار، مخالف با هوای نفس و مطیع فرمان مولایش بود، تقلید کنند.

پس از امام عسکری علیه السلام، امام عصر علیه السلام خود نیز در روزگار غیبت صغرا به صراحت می فرماید:

وَأَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رُوَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ ۲.

و اما در پیشامدهایی که روی می دهند، به راویان حدیث ما مراجعه کنید، که آنان، حجّت من بر شما، و من حجّت خدا بر ایشان هستم.

و افزون بر این به نایبان خاص و برخی عالمان اجازه می فرماید که واسطه پرسش ها و استفتائات مردم باشند و امام علیه السلام، خود نیز پاسخ ها را از طریق همین نایبان و عالمان ارسال می فرماید ۳.

آزمون سراسری
معارف مهدویت
در سطح عمومی
هم زمان با جشن
آغاز امامت
موعود

۱. الاحتجاج: ج ۲ ص ۵۱۱.

۲. ر. ک: ص ۳۴۴ ح ۶۲۳.

۳. ر. ک: کمال الدین: ص ۴۸۲ - ۵۲۲ (باب ۴۵).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



اشاراتی بحکمت غیبت امام مهدی علیه السلام

راز می که جز پس از ظهور آشکار نمی شود

۱. **علل الشرائع** - با سندش به نقل از عبد الله بن فضل هاشمی :- شنیدم که امام جعفر صادق علیه السلام می فرماید: «صاحب این امر (قیام)، غیبتی ناگزیر دارد که هر باطل‌گرایی در آن به تردید می افتد».

گفتم: فدایت شوم! چرا؟

فرمود: «به خاطر چیزی که اجازه نداده‌اند برای شما آشکارش کنیم».

گفتم: پس حکمت غیبتش چیست؟

فرمود: «حکمت غیبتش، همان حکمت غیبت حجّت‌های پیشین خدای متعال است. حکمت این کار، جز پس از ظهورش، آشکار نمی شود، همان گونه که حکمت سوراخ کردن کشتی و کشتن جوان و بنا کردن دیوار از سوی خضر علیه السلام برای موسی علیه السلام تا هنگام جدایی‌شان، آشکار نشد. ای پسر فضل! این امر، امری از امور خدا و رازی از رازهای او و امری نهان از نهان‌های اوست، و چون می دانیم که خدای تعالی حکیم است، تصدیق می کنیم که همه کارهایش حکیمانه است، هر چند

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

دلیل آنها برایمان روشن نباشد»^۱.

۲. **کمال الدین** - با سندش به نقل از احمد بن اسحاق بن سعد اشعری^۲ - بر ابو محمد، امام حسن عسکری علیه السلام وارد شدم و می‌خواستم از جانشین پس از او بپرسم که بدون مقدمه فرمود: «ای احمد بن اسحاق! خداوند - تبارک و تعالی - زمین را از آغاز خلقت آدم علیه السلام تا قیام قیامت، از حجّت خداوند بر خلقش، خالی نمی‌گذارد و به خاطر او بلا را از اهل زمین، دور می‌کند و باران فرو می‌فرستد و برکات زمین را بیرون می‌کشد».

به ایشان گفتم: ای فرزند پیامبر خدا! امام و جانشین پس از تو کیست؟

ایشان به سرعت برخاست و به درون اتاق رفت و سپس بیرون آمد، در حالی که پسری سه‌ساله بر دوشش بود و صورت او، ماه شب چهارده می‌نمود. آن گاه به من فرمود: «ای احمد بن اسحاق! اگر نزد خدای جل جلاله و حجّت‌های او، محترم و عزیز نبودی، این فرزندم را به تو نشان نمی‌دادم. او همانم و هم‌کنیه پیامبر خداست. او زمین را از عدل و داد پر می‌کند، همان‌گونه که از ظلم و ستم پر شده است. ای احمد بن اسحاق! او در این امت، مانند خضر و ذوالقرنین است. به خدا سوگند، او چنان غایب می‌شود که تنها کسی از هلاک شدن نجات می‌یابد که خدای جل جلاله او را بر اعتقاد به امامتش استوار و در آن روزگار به دعا برای تعجیل در فرجش، موفق بدارد».

پرسیدم: ای مولای من! آیا نشانه‌ای هست که دلم به آن آرام گیرد؟ آن کودک سه‌ساله با زبان شیوای عربی گفت: «من باقی نهاده [حجّت‌های] خدا در زمین و انتقام گیرنده از دشمنان خدا هستم. ای احمد بن اسحاق! پس از رسیدن به اصل، دنبال نشانه مگرد».

شاد و خوش حال بیرون آمدم و فردا دوباره به سوی امام علیه السلام باز گشتم و به ایشان گفتم:

۱. علل الشرائع: ص ۲۴۵ ح ۸، کمال الدین: ص ۴۸۱ ح ۱۱، الاحتجاج: ج ۲ ص ۳۰۳، الخرائج و الجرائع: ج ۲ ص ۹۵۶، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۳۷ (با عبارت مشابه)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۹۱ ح ۴.
۲. ابو علی احمد بن اسحاق بن عبد الله اشعری: بزرگ اهالی قم، نماینده آنان و فردی ثقة بود و احادیثی در شأن و صلاحیت او وارد شده است. وی از امام جواد علیه السلام و امام هادی علیه السلام روایت نقل کرده و از اصحاب خاص امام عسکری علیه السلام است. توفیق زیارت امام مهدی علیه السلام را داشته است (ر.ک: ج ۵ ص ۹۲ ح ۸۱۰ و این افراد) رجال النجاشی: ج ۱ ص ۲۳۴ ش ۲۲۳ و رجال الطوسی: ص ۳۹۷ ش ۵۸۱۷ و الفهرست، طوسی: ص ۷۰ ش ۷۸ و رجال الکشی: ج ۲ ص ۸۳۱ ش ۱۰۵۱-۱۰۵۳).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

از مَنّتی که دیروز بر من نهادی، بسی خوش حالم؛ اما سَنّت خضر و ذو القرنین چیست که در او نیز جاری است؟

فرمود: «به درازا کشیدن غیبت، ای احمد!».

گفتم: ای فرزند پیامبر خدا! آیا غیبتش به درازا می‌کشد؟

فرمود: «به خدایم سوگند، آری، تا آن‌جا که بیشتر باورمندان به این امر، از آن باز می‌گردند و تنها کسی می‌ماند که خدای ﷻ پیمان ولایت ما را از او ستانده و ایمان را در دلش استوار کرده و با روحی از جانب خودش او را تأیید کرده است. ای احمد بن اسحاق! این امری از امور خدا، رازی از رازهای خدا و امری نهان از نهان‌های خداوند است. پس آنچه را به تو عطا کردم، بگیر و پنهان بدار و از سپاس‌گزاران باش تا فردا در علیّین با ما باشی».

شیخ صدوق، مؤلف کتاب کمال الدین، می‌نویسد: این حدیث را جز از علی بن عبد الله و زّاق نشنیدم. دست خطّ او را دیدم و در باره آن از او پرسیدم. او آن را از سعد بن عبد الله، از احمد بن اسحاق - که خدا از او خوشنود باد - به همان گونه که آوردم، برایم نقل کرد.^۱

۳. **کمال الدین** - با سندش به نقل از ابن عباس -: پیامبر خدا ﷺ فرمود: «علی بن ابی طالب، پیشوای امتّم و جانشینم پس از من بر آنهاست. قائم منتظر - که خداوند، زمین را به دست او از عدل و داد پر می‌کند، همان گونه که از ظلم و ستم پر شده است -، از نسل اوست. سوگند به کسی که مرا بشارت دهنده به حق برانگیخت، استواران بر اعتقاد به او در روزگار غیبتش، از گوگرد سرخ، کمیاب‌ترند».

جابر بن عبد الله انصاری برخاست و به ایشان گفت: ای پیامبر خدا! آیا فرزند قیام‌کننده‌ات، غایب می‌شود؟

فرمود: «به خدایم سوگند، آری. ﴿تا خداوند، مؤمنان را خالص و کافران را نابود کند﴾. ای

۱. کمال الدین: ص ۳۸۴ ح ۱ (با سند معتبر)، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۴۸، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۳ ح ۱۶.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

جابر! این امر، امری از امور خدا و رازی از رازهای خداست که از بندگان خدا پنهان مانده است. مبادا در آن، شک کنی که شک در امر خدای ﷻ، کفر است»^۱.

آزمون همه حکومت ما

۴. الغیبة، نعمانی - با سندش به نقل از هشام بن سالم - امام صادق ﷺ فرمود: «این امر (قیام) روی نمی‌دهد، تا آن که هیچ گروهی از مردم نماند، جز آن که بر مردم حکومت کنند، برای این که کسی نگوید: اگر ما حاکم می‌شدیم، عدالت می‌ورزیدیم! سپس قائم به حق و عدالت، قیام می‌کند»^۲.

۵. الغیبة، طوسی - با سندش به نقل از ابو صادق^۳ - امام باقر ﷺ فرمود: «دولت ما، آخرین دولت است و هیچ خاندانی نمی‌ماند، جز آن که پیش از ما به حکومت می‌رسد، تا آن که وقتی روش حکومتداری ما را دیدند، نگویند: اگر ما هم به حکومت می‌رسیدیم، مانند اینها حکومت می‌کردیم! و این، همان سخن خدای ﷻ است که فرمود: ﴿و فرجام، از آن پرهیزکاران است﴾»^۴.

۶. الإرشاد - به نقل از علی بن عقبه، از پدرش - [امام ﷺ] فرمود: «هنگامی که قائم قیام کند، به عدالت حکم می‌راند و ستم در روزگار او از میان می‌رود و راه‌ها امن می‌شوند و زمین، برکت‌هایش را بیرون می‌آورد و هر حقی به صاحبش بازگردانده می‌شود و گروندگان به هیچ دینی، باقی نمی‌مانند، مگر آن که اظهار اسلام کنند و به ایمان [به آن] اقرار آورند. آیا سخن خداوند متعال را نشنیده‌ای که می‌فرماید:

۱. کمال الدین: ص ۲۸۷ ح ۷، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۲۷، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۳۱۱، الیقین: ص ۴۹۴، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۷۳ ح ۱۸.

۲. الغیبة، نعمانی: ص ۲۷۴ ح ۵۳ (با سند موثّق)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۴۴ ح ۱۱۹.

۳. منظور، کیسان بن کلیب است.

۴. الغیبة، طوسی: ص ۴۷۲ ح ۴۹۳، روضة الواعظین: ص ۲۹۱، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۳۲ ح ۵۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

«و هر که در آسمان‌ها و زمین است، خواه ناخواه، تسلیم او خواهد شد و [همه] به سوی او باز گردانده می‌شوند؟! و میان مردم به حکم داوود علیه السلام و محمد صلی الله علیه و آله قضاوت می‌کند و این هنگام است که زمین، گنج‌هایش را آشکار و برکت‌هایش را نمایان می‌کند و آن هنگام، کسی از شما، جایی برای دادن صدقه و احسان خویش نمی‌یابد؛ زیرا بی‌نیازی، همه مؤمنان را فرا می‌گیرد».

سپس فرمود: «حکومت ما، آخرین حکومت خواهد بود و هیچ خاندانی نخواهند بود، جز آن که پیش از ما حاکم خواهد شد تا چون شیوه ما را دیدند، نگویند: اگر ما نیز حاکم می‌شدیم، مانند همین‌ها رفتار می‌کردیم! و این، همان سخن خدای متعال است که: «و فرجام، از آن پرهیزگاران است»^۱.

آزمودن و ناب کردن مردم

۷. الغیبة، نعمانی - با سندش به نقل فرات ابن احنف - : امام جعفر صادق علیه السلام از پدرانش علیهم السلام نقل کرد: «فرات در روزگار امیر مؤمنان علیهم السلام طغیان کرد. امام و دو فرزندش، حسن و حسین، سوار شدند و بر قبیله تقیف گذشتند. آنان گفتند: علی آمده است تا آب را باز گرداند.

علی علیه السلام فرمود: «هان! به خدا سوگند که من و این دو فرزندم، کشته خواهیم شد و خداوند، مردی از فرزندانم را در آخر الزمان به خونخواهی ما بر خواهد انگیخت و او را از مردم، پنهان می‌کند تا گم‌راهان مشخص شوند و نادان‌ها بگویند: خدا را با خاندان محمد، کاری نیست!»^۲.

۸. کمال الدین - با سندش به نقل زرارة بن اعین - : شنیدم که امام جعفر صادق علیه السلام

۱. الإرشاد: ج ۲ ص ۲۸۴، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۹۰، كشف الغمة: ج ۳ ص ۲۵۵، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۳۸ ح ۸۳.

۲. الغیبة، نعمانی: ص ۱۴۰ ح ۱، دلائل الإمامة: ص ۵۳۴ ح ۵۱۷ (به نقل از فرات بن احنف، از امام علی علیه السلام)، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۱۲ ح ۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

می فرماید: «آن جوان را غیبتی پیش از قیام است».

گفتم: فدایت شوم! به چه خاطر؟

فرمود: «... چون خدای ﷻ دوست دارد خلقتش را بیازماید. در روزگار غیبت،

باطل‌گرایان به تردید می‌افتند».^۱

۹. الغیبة، طوسی: به نقل از جابر جعفی -: به امام باقر ﷺ گفتم: فرَج شما چه زمانی است؟

فرمود: «دور است، دور! فرَج ما واقع نمی‌شود تا آن که غربال شوید، غربال و غربال

شوید تا آن که خدای متعال، ناخالصی‌ها را ببرد و خالص‌ها را باقی بنهد».^۲

۱۰. الکافی - با سندش به نقل از ابن ابی یعفور -: شنیدم که امام صادق ﷺ می‌فرماید: «وای بر

طاغوت‌های عرب، از امری که به زودی در می‌رسد!».

گفتم: فدایت شوم! از قوم عرب، چند نفر همراه قائم هستند؟

فرمود: «تعدادی اندک».

گفتم: به خدا سوگند، بسیاری از آنان ولایت و قیام شما را توصیف می‌کنند [و خود را

معتقد نشان می‌دهند].

فرمود: «مردم، گزیری ندارند، جز آن که آزموده و غربال و تمییز داده شوند و تعداد

فراوانی از غربال بیرون می‌ریزند».^۳

۱۱. الغیبة، نعمانی - با سندش به نقل از مهزَم بن ابی بردة اسدی و جز او -: امام صادق ﷺ

فرمود: «به خدا سوگند، مانند شیشه می‌شکنید؛ ولی شیشه را می‌توان به هم چسباند و به

حالت قبلی‌اش باز گرداند. به خدا سوگند مانند سفال می‌شکنید، که پس از شکسته شدن،

دیگر به حالت اول باز نمی‌گردد. به خدا سوگند غربال می‌شوید. به خدا سوگند، تمییز داده

۱. کمال‌الدین: ص ۳۴۶ ح ۳۲، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۹۵ ح ۱۰. نیز، ر.ک: الغیبة، طوسی: ص ۴۳۷ ح ۴۲۹،

والغیبة، نعمانی: ص ۲۰۵ ح ۹ و ص ۲۰۶ ح ۱۰ والخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۵۳ ح ۵۹.

۲. الغیبة، طوسی: ص ۳۳۹ ح ۲۸۷، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۱۳ ح ۲۸. نیز، ر.ک: کمال‌الدین: ص ۳۴۷ ح ۳۶

و ص ۵۲۴ ح ۴ والغیبة، نعمانی: ص ۲۰۸ ح ۱۴.

۳. الکافی: ج ۱ ص ۳۷۰ ح ۲، دلائل الإمامة: ص ۴۵۶ ح ۴۳۶، الغیبة، نعمانی: ص ۲۰۴ ح ۷، العدد القویة:

ص ۷۴ ح ۱۲۳، بحار الأنوار: ج ۵ ص ۲۱۹ ح ۱۳.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

می شوید. به خدا سوگند، خالص می شوید، تا آن که جز اندکی از شما باقی نماند» و کف دستش را برگرداند.^۱

۱۲. **تفسیر العیاشی** - با سندش به نقل از حسین بن علی و شَاء، به سندی مُرسِل :- امام صادق علیه السلام فرمود: «به خدا سوگند، خالص می شوید. به خدا سوگند، از هم متمایز می شوید. به خدا سوگند، غریب می شوید، تا آن جا که جز "اندر" از شما باقی نمی ماند». گفتیم: «اندر» چیست؟

فرمود: «خرمگاه را به یاد آر که غله را در آن، ذخیره و دورش را گِل می گیرند. وقتی آن را بیرون می آورند، برخی دانه های آن، خراب شده و آن را پاکسازی می کنند و روی آن را می پوشانند و دوباره بیرونش می آورند و تا سه مرتبه چنین می کنند تا دانه هایی بمانند که هیچ چیزی خرابشان نمی کند».^۲

۱۳. **الکافی** - با سندش به نقل از محمد بن منصور صیقل، از پدرش :- من و حارث بن مغیره و گروهی از یارانمان [به گفتگو] نشستیم بودیم و امام صادق علیه السلام سخن ما را می شنید. پس به ما فرمود: «شما کجا هستید؟! دور است، دور است! به خدا سوگند، آنچه را به آن چشم دوخته اید، نمی شود، تا آن که غریب شوید. به خدا سوگند، آنچه را به آن چشم دوخته اید، نمی شود تا خالص شوید. به خدا سوگند، آنچه را به آن چشم دوخته اید، نمی شود تا از هم متمایز شوید. به خدا سوگند، آنچه را به آن چشم دوخته اید، نمی شود، جز پس از ناامیدی. به خدا سوگند، آنچه را به آن چشم دوخته اید، نمی شود، تا آن که بدبخت شود، هر که باید بدبخت بشود و خوش بخت شود هر که باید خوش بخت شود».^۳

۱۴. **الارشاد** - با سندش به نقل از احمد بن محمد بن ابی نصر :- امام رضا علیه السلام فرمود: «آنچه را به سوی آن گردن کشیده اید، واقع نمی شود، تا آن که از هم متمایز و خالص شوید که در

۱. الغیبة، نعمانی: ص ۲۰۷ ح ۱۳، الغیبة، طوسی: ص ۳۴۰ ح ۲۸۹ (با عبارت مشابه با سند معتبر)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۰۱ ح ۳.

۲. تفسیر العیاشی: ج ۱ ص ۱۹۹ ح ۱۴۶، بحار الأنوار: ج ۵ ص ۲۱۶ ح ۱.

۳. الکافی: ج ۱ ص ۳۷۰ ح ۶ و ح ۳، کمال الدین: ص ۳۴۶ ح ۳۲ (هر دو منبع با عبارت مشابه)، الغیبة، طوسی: ص ۳۳۵ ح ۲۸۱، الغیبة، نعمانی: ص ۲۰۸ ح ۱۶ (به نقل از امام باقر علیه السلام)، بحار الأنوار: ج ۵ ص ۲۱۹ ح ۱۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می گیرد که می بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

این صورت، جز اندکی از شما باقی نمی‌ماند». سپس [آیه: ﴿الف، لام، میم. آیا مردم گمان کرده‌اند که همین که بگویند: «ایمان آوردیم»، به حال خود رها می‌شوند و آزموده نمی‌شوند؟!﴾ را خواند.^۱

۱۵. الغیبة، طوسی - با سندش به نقل از احمد بن محمد بن ابی نصر -: امام رضا علیه السلام فرمود: «هان! به خدا سوگند، آنچه را به سوی آن چشم دوخته‌اید، واقع نمی‌شود تا از هم متمایز و خالص شوید، تا آن جا که جز اندکی از شما باقی نماند». سپس [آیه: ﴿یا گمان کردید که رها می‌شوید و خداوند، مجاهدان﴾ و صابران﴾ از میان شما را نمی‌داند؟﴾ را تلاوت کرد.^۲

بیت برگردن نداشتن

۱۶. کمال الدین - با سندش به نقل از عبد العظیم بن عبد الله حسنی، از محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن حسین بن ابی طالب، از پدرش، از پدرانش علیهم السلام -: امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: «قائم ما، غیبتی دور و دراز دارد و شیعه را می‌بینم که در روزگار غیبتش، مانند گله‌های در پی مرتع، به این سو و آن سو می‌روند و آن را نمی‌یابند. هان! هر کس از آنان که بر دینش استوار بماند و دلش به سبب به درازا کشیدن غیبت امامش، سخت نگردد، روز قیامت در بهشت، هم‌تراز من خواهد بود».

۱. الإرشاد: ج ۲ ص ۳۷۵، کشف الغمة: ج ۳ ص ۲۵۱.

۲. الغیبة، طوسی: ص ۳۳۶ ح ۲۸۳ (با سند معتبر)، الغیبة، نعمانی: ص ۲۰۸ ح ۱۵ (به نقل از صفوان بن یحیی)، الخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۷۰ (هر دو منبع با عبارت مشابه)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۱۳ ح ۲۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

سپس فرمود: «فائم ما، هنگامی که قیام می‌کند، بیعت هیچ کس را به گردن ندارد و به این خاطر است که ولادتش پنهان و وجودش غایب می‌ماند»^۱.

۱۷. **کمال الدین** - با سندش به نقل از سعید بن جبیر - : امام زین العابدین علیه السلام فرمود: «فائم ما، ولادتش بر مردم، پنهان می‌ماند، تا آن جا که مردم می‌گویند: "هنوز متولد نشده است"، برای این که هنگامی که قیام می‌کند، بیعت هیچ کس را بر گردن نداشته باشد»^۲.

۱۸. **کمال الدین** - با سندش به نقل از ابو بصیر - : امام صادق علیه السلام فرمود: «صاحب این امر (ولایت)، ولادتش بر این مردم، پوشیده می‌ماند تا چون قیام می‌کند، بیعت کسی را بر گردن نداشته باشد»^۳.

۱۹. **کمال الدین** - با سندش به نقل از ابو بصیر - : امام صادق علیه السلام فرمود: «صاحب این امر (قیام و ولایت)، ولادتش از این مردم، پنهان می‌ماند تا چون قیام می‌کند، بیعت کسی بر گردنش نباشد و خداوند تعالی کارش را در یک شب به سامان می‌رساند»^۴.

۱. کمال الدین: ص ۳۰۳ ح ۱۴ (با سند معتبر)، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۲۹، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۰۹ ح ۱.
۲. کمال الدین: ص ۳۲۲ ح ۶ (با سند معتبر)، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۳۱، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۳۵ ح ۲.
۳. کمال الدین: ص ۴۷۹ ح ۱ (با سند صحیح)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۹۵ ح ۱۱، نیز، ر.ک: الکافی: ج ۱ ص ۳۴۲ ح ۲۷ و کمال الدین: ص ۴۷۹ ح ۲ و ص ۴۸۰ ح ۳ و الغیبة، نعمانی: ص ۱۷۱ ح ۴ و ص ۱۹۱ ح ۴۵ و ۴۶.
۴. کمال الدین: ص ۴۸۰ ح ۵، الخرائج و الجرائح: ج ۲ ص ۹۵۶، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۹۶ ح ۱۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۲۰. الغیبة، طوسی - با سندش به نقل از اسحاق بن یعقوب^۱ -: از محمد بن عثمان عمری - که خدا رحمتش کند - خواستم که نوشته مرا که در آن، مسائل پیچیده‌ام را پرسیده‌ام، به امام علیه السلام برساند. [پس از مدتی] توقیعی چنین به خط مولایمان، صاحب خانه علیه السلام، رسید: «... و اما علت وقوع غیبت؛ زیرا خدای تعالی می فرماید: ﴿ای مؤمنان! از چیزهایی نپرسید که اگر آشکار شود، بدتان می آید﴾. هیچ یک از پدران من نبود، جز آن که بیعتی با طاغوت زمانش، بر گردنش سنگینی می کرد؛ ولی من که قیام کنم، بیعت هیچ یک از طاغوت‌ها بر گردنم نیست»^۲.

اگر نظا هر شود، کشته می شود

۲۱. الکافی - با سندش به نقل از زراره -: شنیدم که امام صادق علیه السلام می فرماید: «قائم، قبل از قیامش، غیبتی دارد که در آن دوره، بیمناک از کشته شدن است»^۳.

۲۲. الغیبة، نعمانی - با سندش به نقل از زراره -: شنیدم که امام باقر علیه السلام می فرماید: «جوان، قبل از قیامش، غیبتی دارد و در پی [کشتن و] بردن میراثش هستند».

گفتم: چرا غایب می شود؟

۱. ابو محمد اسحاق بن یعقوب بن اسحاق بغدادی، از مشایخ کلینی است. توقیعی به خط امام مهدی علیه السلام هست که در مدح اوست و این بر جلالت شأن او دلالت دارد. محقق شوشتری می گوید: او برادر کلینی است. نام او در منابع رجالی نیست (ر.ک: قاموس الرجال: ج ۱ ص ۷۸۵ ش ۷۴۵).
۲. الغیبة، طوسی: ص ۲۹۰ ح ۲۴۷، کمال الدین: ص ۴۸۳ ح ۴، الاحتجاج: ج ۲ ص ۵۴۲، الخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۱۳ ح ۳۰، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۷۰، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۳۲۱، بحار الأنوار: ج ۵۳ ص ۱۸۰ ح ۱۰. نیز، ر.ک: همین دانش نامه: ج ۴ ص ۴۲۷ ح ۷۵۰.
۳. الکافی: ج ۱ ص ۳۴۰ ح ۱۸ با سند صحیح و ص ۳۳۸ ح ۹، کمال الدین: ص ۴۸۱ ح ۹ (با سند معتبر) و ح ۸ (هر دو منبع به نقل از امام باقر علیه السلام) و ح ۱۰ (با عبارت مشابه)، الغیبة، طوسی: ص ۳۳۲ ح ۲۷۴ (با سند معتبر)، الغیبة، نعمانی: ص ۱۷۷ ح ۲۱، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۹۷ ح ۱۸.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی علیه السلام فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می گیرد که می بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

فرمود: «از کشته شدن بیم دارد».^۱

۲۳. کمال الدین - با سندش به نقل از زراره - : امام صادق علیه السلام فرمود: «ای زراره! قائم، غیبتی ناگزیر دارد».

گفتم: چرا؟

فرمود: «بر جان خود می ترسد» و با دستش به دلش اشاره کرد.^۲

۲۴. علل الشرائع - با سندش به نقل از ابان و برخی دیگر - : امام صادق علیه السلام فرمود: «پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: جوان، ناگزیر غیبتی دارد».

به ایشان گفته شد: چرا، ای پیامبر خدا؟

فرمود: «از کشته شدن بیم دارد».^۳

۲۵. الغیبة، نعمانی - با سندش به نقل از مفضل بن عمر - : امام صادق علیه السلام فرمود: «هنگامی که قائم قیام می کند، این آیه را می خواند: ﴿هنگامی که از شما بیمناک شدم، گریختم﴾».^۴

۱. الغیبة، نعمانی: ص ۱۷۷ ح ۲۰ با سند موثق، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۹۸ ح ۲۲.

۲. کمال الدین: ص ۴۸۱ ح ۷، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۹۶ ح ۱۶.

۳. علل الشرائع: ص ۲۴۳ ح ۱ (با سند صحیح)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۹۰ ح ۱.

۴. الغیبة، نعمانی: ص ۱۷۴ ح ۱۱ و ۱۲ و ۱۰ (با عبارت مشابه)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۹۲ ح ۳۹.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

جاری شدن سنت مای پیامبران علیهم‌السلام در باره او

۲۶. کمال الدین - با سندش به نقل از حنان بن سدیر، از پدرش -: امام صادق علیه السلام فرمود:
«قائم ما، غیبتی دور و دراز دارد».

به ایشان گفتم: ای فرزند پیامبر خدا! برای چه؟

فرمود: «زیرا خداوند اراده کرده است که سنت‌های مربوط به غایب شدن پیامبران، در باره قائم علیه السلام بی‌استثنا جاری شود و - ای سدیر - گزیری نیست جز این که تمام دوره غیبت آنان، جاری شود. خداوند متعال می‌فرماید: ﴿شما همه حالت‌ها را پشت سر می‌گذارید﴾؛ یعنی سنت‌های پیشینیان، در باره شما جاری خواهد شد»^۱.

۲۷. کمال الدین - با سندش به نقل از ابو بصیر -: شنیدم که امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «هر چه از سنت‌های مربوط به غایب شدن پیامبران هست، در قائم ما اهل بیت نیز واقع می‌شود، به همان گونه و بی هیچ تفاوتی».

گفتم: ای فرزند پیامبر خدا! قائم شما اهل بیت کیست؟

فرمود: «ای ابو بصیر! او پنجمین نسل فرزندم موسی است. او فرزند سرور کنیزان است و چنان غیبتی دارد که باطل‌گرایان در آن به تردید افتند. سپس خدای تعالی او را ظاهر می‌کند و مشرق و مغرب زمین را به دست او فتح می‌نماید و روح خدا،

۱. کمال الدین: ص ۴۸۰ ح ۶، علل الشرائع: ص ۲۴۵ ح ۷، الخرائج و الجرائح: ج ۲ ص ۹۵۵، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۹۰ ح ۳. نیز، ر. ک: الغیبة، طوسی: ص ۱۶۷ ح ۱۲۹ و کمال الدین: ص ۳۵۲ ح ۵۰ و علل الشرائع: ص ۲۴۴ ح ۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.
* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

عیسی بن مریم، فرود می‌آید و پشت سرش نماز می‌گزارد و زمین به نور پروردگارش منور می‌گردد، و هیچ جایی در زمین باقی نمی‌ماند که جز خدا را در آن می‌پرستند، مگر آن که به پرستش خداوند، روی می‌آورند، و دین به طور کامل، از آن خداست [و دین دیگری نیست]، هر چند مشرکان را ناخوش آید.^۱

بیرون آمدن دِیعه‌های خدا

۲۸. کمال الدین - با سندش به نقل از محمد بن ابی عمیر، از کسی که برایش نقل نمود - :
به امام صادق علیه السلام گفتم: چرا امیر مؤمنان، علی علیه السلام، از همان آغاز، با مخالفانش
نجنگید؟

فرمود: «به خاطر آیه‌ای در کتاب خدای متعال: ﴿اگر مؤمنان از کافران جدا می‌شدند،
کافران آنها را به عذابی دردناک، عذاب می‌کردیم﴾.^۲

گفتم: مقصود از جدایی آنها چیست؟

فرمود: «مؤمنانی که در صُلب برخی کافران به ودیعت نهاده شده بودند.
و قائم، همین گونه است. ظهور نمی‌کند تا ودیعه‌های خداوند صلوات الله علیه [از صلب
پدرانشان] بیرون آیند (متولد شوند). پس چون قیام کند، بر دشمنان خدا چیره
می‌شود و آنها را می‌کشد».^۳

۱. کمال الدین: ص ۳۴۵ ح ۳۱، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۲۷ (با عبارت مشابه)، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۴۶ ح ۱۴.

۲. این آیه، بخشی از سوره فتح است که حکمت نجنگیدن پیامبر خدا صلوات الله علیه با مکّیان را در سال هشتم هجری بیان می‌کند. این آیه می‌فرماید: اگر مسلمانان، مکّه را با جنگ و ستیز می‌گشودند، ممکن بود به علت وجود مسلمانان باقی مانده در مکّه و عدم جدایی و تمایز و شناخت آنان از کافران و مشرکان، تعدادی از آنان کشته شوند و ننگ آن برگردن مسلمانان بماند. در احادیث، عدم تمایز و جدایی را در بیرون نیامدن فرزندان این کافران از صلب آنان و جدا نشدن از پدران کافرشان دانسته‌اند. (م)

۳. کمال الدین: ص ۶۴۱، علل الشرائع: ص ۱۴۷ ح ۲، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۹۷ ح ۱۹.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



۲۹. کمال الدین - با سندش به نقل از ابراهیم کرخی :- من یا مرد دیگری، به امام

صادق علیه السلام

آزمون سراسری
معارف مهدویت
در سطح عمومی
هم‌زمان با جشن
آغاز امامت
موعود
*

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



گفتیم: خدای به سامانت بدارد! آیا علی علیه السلام در دین خدای تعالی، نیرومند نبود؟

فرمود: «چرا».

[یکی از ما] گفت: پس چگونه آن دسته بر او چیره شدند؟ و چرا آنان را نراند؟ و

چه چیز جلوی او را گرفت؟

فرمود: «آیه‌ای در کتاب خدای تعالی، او را جلو گرفت».

گفتم: چه آیه‌ای؟

فرمود: «سخن خدای تعالی که: ﴿اگر آنان از هم متمایز بودند، کافران آنها را عذابی

دردناک می‌کردیم﴾. خدا ودیعه‌هایی در پشت کافران و منافقان داشت و علی علیه السلام

پدران را نکشت تا فرزندان به ودیعت نهاده شده در صلب ایشان، بیرون آیند.

هنگامی که ودیعه‌ها بیرون آمدند، با آنان به جنگ پرداخت و بر آنها غلبه کرد. قائم

ما اهل بیت نیز چنین است. ظهور نخواهد کرد، تا آن که ودیعه‌های خدا آشکار

شوند و هنگامی که ودیعه‌ها بیرون آیند و آشکار شوند، بر دشمنان چیره می‌شود و

آنها را می‌کشد»^۱.

۱. کمال الدین: ص ۶۴۱، علل الشرائع: ص ۱۴۷ ح ۳، بحار الأنوار: ج ۲۹ ص ۴۳۶ ح ۲۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

تبیین حکمت غیبت

تحقق فلسفه اجتماعی امامت و رهبری، بی‌تردید در گرو حضور امام و رهبر در جامعه است. از این رو در غیبت طولانی امام مهدی علیه السلام این سؤال پیش می‌آید که: اولاً، حکمت غیبت او چیست؟ و ثانیاً، امام غایب، چه تأثیری بر جامعه و چه فایده‌ای برای آن دارد؟

این دو پرسش، حتی سال‌ها پیش از تولد امام مهدی علیه السلام خصوصاً در عصر صادقین علیهم السلام در میان پیروان اهل بیت علیهم السلام وجود داشت و پاسخ امامان علیهم السلام به این پرسش‌ها، زمینه تألیف کتاب‌هایی همچون الغیبه‌ی نعمانی، الغیبه‌ی طوسی و کمال الدین گردید.

در سال‌های اخیر، مخالفان مکتب تشیع، در تهاجم به آن، شبهات مختلفی در این زمینه مطرح کرده‌اند که در واقع، ریشه در همین دو سؤال دارد.

بنا بر این، ارائه پاسخ دقیق به آنها در این دانش‌نامه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. ما پاسخ سؤال نخست را در این جا می‌آوریم و پاسخ سؤال دوم را در فصل سوم خواهیم آورد.^۱

قلمرو این پژوهش

پیش از پرداختن به این موضوع، باید توجه داشت که تبیین حکمت غیبت امام،

۱. ر.ک: ج ۳ ص ۲۱۶ (تبیین برکات امام غایب).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

برای کسانی که اسلام و یا مبانی امامت و رهبری در این مکتب را نپذیرفته‌اند، نه ممکن است و نه مفید. در این صورت، ابتدا باید برای حقانیت اسلام و مبانی رهبری در این آیین، برهان اقامه کرد و سپس در باره حکمت غیبت امام، سخن گفت.

بنا بر این، مخاطب ما در این پژوهش، کسانی هستند که مبانی امامت و رهبری را بر اساس مکتب اهل بیت علیهم‌السلام پذیرفته‌اند. بدیهی است در صورتی دیگران با توجه به این مبنا و اصل موضوعی، شبهه عقلی و یا نقلی بر مدّعی ما داشته باشند، بدان پاسخ خواهیم گفت.

اکنون با عنایت به قلمرو این پژوهش، به تبیین حکمت غیبت امام مهدی علیه‌السلام از منظر اهل بیت علیهم‌السلام می‌پردازیم.

سه نکته مهم در تبیین حکمت غیبت

برای تبیین حکمت غیبت امام مهدی علیه‌السلام، توجه به سه نکته مهم، ضروری است:

۱. جهانی شدن اسلام در آینده تاریخ

از نگاه قرآن کریم، فراگیر شدن اسلام در جهان و غلبه آن بر همه ادیان در آینده تاریخ، امری ضروری، قطعی و اجتناب‌ناپذیر است. این کتاب آسمانی در سه آیه تصریح می‌فرماید:

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَ دِينٍ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ ۗ﴾^۱

اوست که پیامبر خویش را با هدایت و دین حق روانه کرد تا آن را بر همه دین‌ها

چیره کند.

همچنین صراحتاً اعلام می‌کند که خداوند متعال در کتاب زبور، به مردم وعده داده که روزی، صالحان بر زمین، حکومت خواهند کرد:

۱. توبه: آیه ۳۳، فتح: آیه ۲۸، صف: آیه ۹.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾^۱

و در زبور، پس از ذکر نوشتیم که زمین را بندگان صالحم به ارث می‌برند.

مسئله مهم در فراگیر شدن اسلام در جهان، این است که: آیا این امر از طریق اعجاز یا اجبار تحقق خواهد یافت، یا این که با فراهم شدن زمینه‌های لازم، جامعه بشر، پذیرای ارزش‌های اسلامی خواهد شد؟
در نکته دوم به این پرسش پاسخ داده می‌شود.

۲. نقش انسان در سرنوشت خود و جهان

از نظر اسلام، انسان، نقش اول را در ساختن سرنوشت خود و جهان دارد، چنان که قرآن می‌فرماید:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾^۲

خداوند، سرنوشت هیچ قوم [و ملتی] را تغییر نمی‌دهد، مگر آن که آنان آنچه را در خودشان است، تغییر دهند!

بنا بر این، فراگیر شدن اسلام در جهان و حاکمیت ارزش‌های دینی بر جامعه، بیش از هر چیز، بر اراده و انتخاب مردم، استوار است.

اگر خداوند متعال می‌خواست اسلام از طریق اعجاز و اجبار، جهانی شود، در عصر نبوت خاتم انبیا ﷺ چنین می‌شد؛ اما این گونه نخواست و نمی‌خواهد:

﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ الْمَنَ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُم جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ

يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾^۳

و اگر پروردگار تو می‌خواست، تمام کسانی که روی زمین هستند، همگی

۱. انبیا: آیه ۱۰۵.

۲. رعد: آیه ۱۱.

۳. یونس: آیه ۹۹.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

[به اجبار] ایمان می‌آوردند. آیا تو می‌خواهی مردم را مجبور سازی که

ایمان بیاورند؟!*

بر این اساس، برای فراگیر شدن ارزش‌های دینی در جهان، خواست مردم و فراهم بودن زمینه سیاسی و اجتماعی، لازم و ضروری است؛ اما باید توجه داشت که بهره‌گیری از این زمینه و رسیدن به مقصود - یعنی حکومت جهانی اسلام -، بدون رهبری نیرومند و الهی که از هر جهت بتواند بر جهان حکومت کند و پاسخگوی نیازهای جامعه بشر باشد، ممکن نیست.

۳. نقش بی‌بدیل امام مهدی (عج) در جهانی شدن اسلام

بررسی احادیثی که نقش امام مهدی (عج) در آینده تاریخ اسلام را بیان می‌کنند، نشان می‌دهد که آن بزرگوار، بقیة الله و تنها ذخیره از رهبران بزرگ الهی برای جهانی کردن ارزش‌های انسانی و اسلامی در جهان است. تنها اوست که می‌تواند همه قدرت‌های شیطانی را در هم بکوبد، ریشه ظلم و تجاوز را در جهان قطع کند، بنیان‌های شرک و نفاق را ویران نماید، احکام نورانی قرآن را احیا کند و همه ارزش‌ها و در رأس آنها عدالت اجتماعی را در جهان برقرار نماید.

اما باید توجه داشت که - همان‌طور که اشاره شد - او در کنار فراهم آمدن زمینه برای جهانی شدن اسلام، این اهداف را تحقق خواهد داد، نه از طریق اعجاز و اجبار؛ زیرا سنت الهی آن نیست که به اکراه و اجبار مردمان را اصلاح کند، بلکه این امر باید آگاهانه و از روی اختیار باشد.

حکمت غیبت امام مهدی (عج)

با عنایت به نکاتی که اشاره شد، می‌توان گفت: احتمال قوی، آن است که اصلی‌ترین حکمت غیبت امام مهدی (عج)، فراهم نبودن زمینه سیاسی و اجتماعی برای جهانی شدن اسلام است و این حکمت، تنها هنگام ظهور او برای عموم مردم،

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

قابل فهم است، چنان که امام صادق علیه السلام در تبیین حکمت غیبت می فرماید:
إِنَّ وَجَهَ الْحِكْمَةِ فِي ذَلِكَ لَا يَنْكَشِفُ إِلَّا بَعْدَ ظُهُورِهِ، كَمَا لَا يَنْكَشِفُ وَجَهَ الْحِكْمَةِ
لِمَا أَتَاهُ الْخَضِرُ عليه السلام مِنْ حَرْقِ السَّفِينَةِ، وَقَتْلِ الْعَلَامِ، وَإِقَامَةِ الْجِدَارِ لِمُوسَى عليه السلام إِلَّا
وَقْتَ افْتِرَاقِهِمَا^۱.

حکمت این کار، جز پس از ظهورش، آشکار نمی شود، همان گونه که حکمت
سوراخ کردن کشتی و کشتن جوان و بنا کردن دیوار از سوی خضر علیه السلام برای
موسی، تا هنگام جدایی شان، آشکار نشد.

بنا بر این، سایر آنچه در تبیین حکمت غیبت امام مهدی علیه السلام در احادیث اسلامی
آمده (و در عناوین و روایات پیشین بدان اشاره شد)، به گونه ای به این حکمت باز
می گردد و یا مطلبی است که به تناسب فهم مخاطب، بیان شده است.

مثلاً یکی از عوامل زمینه سازی سیاسی حکومت جهانی امام مهدی علیه السلام، این
است که مردم جهان، انواع حکومت های مدعی عدالت و آزادی و حقوق بشر را
بیازمایند و عملاً به این نتیجه برسند که جز رهبری الهی خاندان رسالت نمی تواند
عدالت را در جهان برقرار سازد. امام صادق علیه السلام به این حکمت اشاره فرموده است:
مَا يَكُونُ هَذَا الْأَمْرَ حَتَّى لَا يَبْقَى صِنْفٌ مِنَ النَّاسِ إِلَّا وَقَدْ وُتُوا عَلَى النَّاسِ، حَتَّى لَا
يَقُولَ قَائِلٌ: إِنَّا لَوْ وُئِينَا لَعَدَلْنَا، ثُمَّ يَقُومُ الْقَائِمُ بِالْحَقِّ وَالْعَدْلِ^۲.

این امر (قیام) روی نمی دهد تا آن که هیچ گروهی از مردم نماند، جز آن که بر
مردم، حکومت کند، برای این که کسی نگوید: اگر ما حاکم می شدیم، عدالت
می ورزیدیم! سپس قائم به حق و عدالت، قیام می کند.

بنا بر این، حکمت اینجاست که امامی که ذخیره الهی برای اقامه عدل در
سراسر جهان است، پیش از فراهم شدن زمینه حکومت جهانی او، در پرده غیبت

۱. ر.ک: ص ۱۴۶ ح ۵۳۴.

۲. ر.ک: ص ۱۵۲ ح ۵۳۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشريف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می گیرد که می بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بماند؛ چرا که در غیر این صورت، همانند اجداد بزرگوارش به دست زمامداران ظالم، شهید خواهد شد. به این حکمت، در کلام امام صادق علیه السلام اشاره شده، آن جا که می‌فرماید:

إِنَّ لِلْقَائِمِ غَيْبَةً قَبْلَ أَنْ يَقُومَ، إِنَّهُ يَخَافُ - وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى بَطْنِهِ - يَعْنِي الْقَتْلَ.^۱

قائم، قبل از قیامش، غیبتی دارد که در آن دوره، بیمناک از کشته شدن است.

بدیهی است که مقصود از «ترس»، ترس از شهادت نیست؛ چرا که امام مهدی علیه السلام همچون اجداد بزرگوارش، عاشق شهادت در راه خداست؛ بلکه ترس او، از این است که با کشته شدن، او وعده الهی مبنی بر جهانی شدن اسلام، تحقق نیابد و هدف بزرگ همه انبیای الهی - یعنی استقرار عدالت همه جانبه اجتماعی - محقق نگردد.

با تأمل در حکمت غیبت امام مهدی علیه السلام روشن می‌شود که مسئولیت پیروان اسلام در جهت زمینه‌سازی برای جهانی شدن این آیین، بسیار سنگین است. آنچه در تبیین حکمت غیبت در باره آزموده شدن خلق در دوران غیبت امام مهدی علیه السلام آمده،^۲ می‌تواند اشاره به مسئولیت سنگین مسلمانان، بویژه پیروان امام مهدی علیه السلام در ایام غیبت او باشد. در این باره در تبیین مفهوم انتظار، توضیحات لازم ارائه خواهد شد.

۱. ر.ک: ص ۱۶۴ ح ۵۵۴.

۲. ر.ک: ص ۱۵۵ (آزمودن و ناب کردن مردم).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پژوهشی دربارهٔ رؤیت امام علی(ع) در روزگار غیبت کبرا

رؤیت امام زمان (عج) در روزگار غیبت کبرا، با انکار و تردیدهایی رو به روست. این انکارها، گاه به دلیل تردید در امکان و یا اصل وقوع آن است، گاه به برخی احادیث - که مشاهده‌کننده در روزگار غیبت را دروغگو خوانده‌اند - مستند شده و گاه از شک در صداقت گزارش دهندهٔ آن برخاسته است، ضمن آن که عده‌ای نیز به دلیل جلوگیری از سودجویی فرصت‌طلبان، در اقدامی پیشگیرانه، همه‌گونه رؤیت امام را انکار می‌کنند تا مبادا کسی از این دریچه وارد شود و افرادی را پیرو هوا و هوس خویش سازد.

در این جا، ابتدا امکان عقلی رؤیت امام (عج) در روزگار غیبت کبرا را بررسی می‌کنیم و سپس برخی از ادلهٔ وقوع آن را گزارش می‌دهیم و آن گاه ادلهٔ مخالفان را طرح و نقد می‌نماییم. گفتنی است که روی سخن ما با کسانی است که خود، از معتقدان به امامت امام مهدی (عج) و غیبت آن وجود شریف هستند.

امکان عقلی رؤیت

مسئلهٔ امکان رؤیت با توجه به عدم تفاوت ماهوی امام عصر (عج) با دیگر امامان (عج) در داشتن پیکری انسانی و هیئتی بشری، به آسانی قابل اثبات است، و هیچ یک از

۱. به قلم پژوهشگر ارجمند، حجة الإسلام والمسلمین عبد الهادی مسعودی.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

امامان پیشین و نه خود امام زمان علیه السلام و نه نایبان خاص ایشان، مدعی تغییر ماهوی و یا صعود آسمانی ایشان نشده‌اند؛ امری که از تشبیه امام عصر علیه السلام به نوح علیه السلام و یوسف علیه السلام و نه مسیح علیه السلام نیز هویدا است.^۱

افزون بر این، هیچ یک از عالمان بزرگ و مؤلفان مشهور شیعی - که در فزونی عقل و درایت ایشان تردیدی نیست، مانند: شیخ صدوق، شیخ مفید، شیخ طوسی -، دیدار امام عصر را محال ندانسته و برخی حتی در کتاب‌های خود، فصلی را برای نام بردن از دیدار کنندگان گشوده^۲ و یا به ممکن بودن آن تصریح کرده‌اند؛^۳ امری که به روشنی، ممکن بودن آن را از نظر عقل نشان می‌دهد. همچنین بسیار بعید است که اشخاص متعددی در روزگاران مختلف، امری غیر ممکن را ادعا کنند و با انکارهای جدی و عمومی، رو به رو نشوند.

امکان نقلی رؤیت

احادیث فراوانی در دست داریم که دعاها و اعمالی را برای تشرّف به خدمت امام عصر علیه السلام و دیدار ایشان توصیه می‌کنند. این احادیث، به روشنی بر امکان رؤیت، دلالت دارند؛ زیرا معقول نیست که پیشوایان معصوم دینی که خود سرآمد خردورزان‌اند به امری ناممکن، ترغیب و برایش راهکار ارائه دهند. متن برخی از این ادعیه و اعمال، در کتاب‌های حدیثی آمده‌اند.^۴ در یکی از آنها از امام صادق علیه السلام چنین نقل شده است:

۱. ر.ک: ج ۲ ص ۳۸۳ (بخش دوم / فصل پنجم / ویژگی نوح علیه السلام در امام علیه السلام) و ص ۳۸۹ (مثل او، مثل عیسی علیه السلام است) و ج ۹ ص ۱۳۷ ح ۱۶۹۸ (احیای سنت و سیره پیامبر خدا صلی الله علیه و آله).
۲. نام این کتاب‌ها - که شمارشان بیش از سی جلد است - همراه نشانی فصل مربوطه، در کتاب دیدار در عصر غیبت، (ص ۲۷ - ۲۹) آمده است. گفتنی است برخی از این فصول، به دیدارها در عصر غیبت صغرا اختصاص دارند و برخی، اعم از غیبت صغرا و کبرایند.
۳. مانند: الطرائف، ابن طاووس: ص ۱۸۴، کشف الغمّة: ج ۳، ص ۲۸۷ و ۳۲۲، اثبات الهداة: ج ۳ ص ۷۱۲ و....
۴. ر.ک: مکارم الأخلاق: ج ۲ ص ۳۵ ح ۲۰۷۶. نیز، ر.ک: ج ۶ ص ۳۶۶ ح ۱۱۱۷ و ۱۱۱۸ (زیارت آل یس).

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

هر کس این دعا را پس از هر نماز واجب بخواند، امام «م ح م د بن حسن» - که سلام بر او و پدرانش باد - را در بیداری یا خواب می‌بیند: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ، اللّٰهُمَّ بَلِّغْ مَوْلَانَا صَاحِبَ الزَّمَانِ اَیْمًا کَانَ وَ حَیْثُمَا کَانَ، مِنْ مَشَارِقِ الْاَرْضِ وَ مَغَارِبِهَا، سَهْلِهَا وَ جَبَلِهَا، عَنِّي وَ عَنِ الْوَالِدِیْنَ وَ عَنِ وُلْدِی وَ اِخْوَانِی التَّحِیَّةَ وَ السَّلَامَ...^۱

به نام خداوند گسترده مهر مهربان. خدایا! به مولا یمان صاحب الزمان، در هر جا که هست و هر حالتی که دارد، در شرق و غرب زمین، دشت و کوه آن، از سوی من و پدر و مادر و فرزندان و برادرانم به او درود و سلام برسان.

دلیل وقوع رؤیت

پس از اثبات امکان رؤیت، به ارائه دلیل برای وقوع این امر نیازمندیم؛ زیرا اگرچه وقوع چیزی، دلیل امکان آن است، اما امکان یک شیء، مستلزم وقوع آن نیست. با این فرض، به گزارش‌های قابل اعتمادی نیاز داریم که دیدار امام علیه السلام را برای حد اقل عده‌ای محدود، ثابت کند. این گزارش‌ها را می‌توانیم به چند دسته تقسیم کنیم: یک دسته، احادیثی از امامان اند که به گونه‌ای کلی و اجمالی، از دسترس برخی از نزدیکان و موالی امام علیه السلام به ایشان و به طور طبیعی، دیدن وجود مبارک امام علیه السلام حکایت دارند؛ دسته دوم، گزارش‌های مکرر و درازدامن از تشرّف‌ها و رؤیت‌های پیروان ناب امامان و یا انسان‌های درمانده و گرفتار اند که برخی از آنها در همین بخش آمده‌اند.

دسته نخست: دست کم دو حدیث^۲ با اسناد معتبر و مقبول، دسترس به امام علیه السلام را

۱. ر.ک: ج ۶ ص ۲۳۲ ح ۱۰۸۲.

۲. روایت سومی نیز در دست داریم که وجود چنین افرادی را اثبات می‌کند و تعداد آنها را سی نفر می‌داند؛ اما مرحوم فیض، آن را ناظر به غیبت صغرا دانسته است. متن روایت در کتاب الکافی چنین است: امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: «لَا بُدَّ لَصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ مِنْ غَیْبَتِهِ، وَلَا بُدَّ لَهُ فِي غَیْبَتِهِ مِنْ عَزْلَةٍ، وَ نِعْمَ الْمَنْزِلُ طَیِّبَةٌ، وَ مَا



* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

در دوران غیبت کبرا همانند غیبت صغرا، هر چند در دایره‌ای محدودتر، اثبات می‌کنند. حدیث نخست، در معتبرترین کتاب حدیثی، الکافی، به نقل از امام صادق علیه السلام این گونه آمده است:

لِلْقَائِمِ غَيْبَتَانِ إِحْدَاهُمَا قَصِيرَةٌ وَ الْأُخْرَى طَوِيلَةٌ . الْغَيْبَةُ الْأُولَى لَا يَعْلَمُ بِمَكَانِهِ فِيهَا إِلَّا خَاصَّةٌ شِيعَتِهِ وَ الْأُخْرَى لَا يَعْلَمُ بِمَكَانِهِ فِيهَا إِلَّا خَاصَّةٌ مَوَالِيهِ ١ .
قائم، دو غیبت دارد: یکی کوتاه و دیگری طولانی. در غیبت نخست، جز خواص شیعه، جای او را نمی‌دانند و در غیبت دیگر، جز خواص و بستگانش، جای او را نمی‌دانند.

حدیث بعدی نیز در الغیبة‌ی نعمانی از امام صادق علیه السلام نقل شده که این گونه آمده است:

إِنَّ لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ غَيْبَتَيْنِ إِحْدَاهُمَا تَطُولُ حَتَّى يَقُولَ بَعْضُهُمْ مَاتَ وَ بَعْضُهُمْ يَقُولُ قُتِلَ وَ بَعْضُهُمْ يَقُولُ ذَهَبَ فَلَا يَبْقَى عَلَى أَمْرِهِ مِنْ أَصْحَابِهِ إِلَّا نَفَرٌ يَسِيرٌ لَا يَطَّلِعُ عَلَى مَوْضِعِهِ أَحَدٌ مِنْ وَلِيِّ وَ لَا غَيْرِهِ إِلَّا الْمَوْلَى الَّذِي يَلِي أَمْرَهُ ٢ .
صاحب این امر (قیام)، دو غیبت دارد: یکی از آنها به درازا می‌کشد، تا آن جا که برخی می‌گویند: مرده است و برخی دیگر می‌گویند: کشته شده و برخی دیگر می‌گویند: رفته است، تا آن جا که جز چند تن اندک از یارانش بر عقیده به او نمی‌مانند. هیچ کس از دوست و غیر دوست، از جای او آگاه نمی‌شود، مگر

﴿ بِثَلَاثِينَ مِنْ وَحْشَةٍ ﴾؛ صاحب این امر را چاره‌ای نیست از غیبت، و باید که غایب شود و او را در حال غیبت خویش چاره نیست از آن که از خُلُق، دوری گزینند. و خوب منزلی است طیبه و با سی کس، وحشتی نیست» (الکافی: ج ۱ ص ۳۴۰ ح ۱). و بیان، این گونه چنین است: «طیبه» هی المدینة المقدسة یعنی إذا اعتزل فيها مستترا ومعه ثلاثون من شيعته يأمن بعضهم ببعض فلا وحشة لهم كأنه أشار بذلك إلى غيبته القصيرة فإن في الطويلة ليس لشيعة إليه سبيل؛ مراد از طیبه شهر مدینه است یعنی اگر در مدینه پنهان شود و گوشه گیرد و با او سی نفر از شیعیان او باشند که با هم انس گیرند احساس تنهایی نمی‌کنند. گویا این روایت اشاره به غیبت کوتاه حضرت دارد زیرا در غیبت کبرای ایشان، شیعیان او راهی برای رسیدن به ایشان ندارند (الوافی: ج ۲ ص ۴۱ ح ۹۲۵).

۱. ر.ک: ج ۳ ص ۱۲۶ ح ۵۲۷.
۲. الغیبة، نعمانی: ص ۱۷۱ ح ۵. نیز ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۳ ص ۱۲۸ ح ۵۳۰.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشريف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



مولایی که امر او را به دست دارد.

دسته دوم: گزارش‌های فراوانی در کتاب‌هایی متنوع از دیرباز تا کنون در دست‌اند که نشان می‌دهند افراد فراوانی از عالمان فرهیخته تا انسان‌های معمولی، به نزد امام علیه السلام تشرّف یافته و برخی به گفتگو با ایشان نیز موفق گشته‌اند. این گزارش‌ها آن قدر فراوان‌اند و به اندازه‌ای از طریق‌های گوناگون به ما رسیده‌اند که می‌توان تواتر اجمالی را در آنها تحصیل نمود.^۱ تعداد قابل‌اعتنایی از این گزارش‌ها در کتاب‌هایی معتبر و از نویسندگان مشهور، نقل شده‌اند و تعدادی نیز در عصر کنونی و یا بسیار نزدیک به ما، اتفاق افتاده‌اند و با یکی دو واسطه معتبر، به آنها دسترس داریم.

نکته جالب توجه، آن‌که: تواتر در این مسئله، از چند تن از عالمان مشهور مانند: شیخ حرّ عاملی،^۲ سید عبد الله شبر^۳ و آیه الله صافی گلپایگانی نیز مطرح شده است.^۴ گفتنی است که اثبات کلیّ رؤیت از طریق تواتر، به اثبات آن در گذشته و یا تواتر در هر طبقه، نیاز ندارد و همین اندازه که مجموع گزارش‌ها در طول دوازده قرن غیبت، به حدّ تواتر برسد، کافی است. افزون بر تواتر اجمالی، برخی از گزارش‌ها دارای اسناد نیکو و مقبول و گاه گزارشگران آنها از عالمان بسیار موثق، بزرگ و مشهورند و برای اثبات رؤیت، کافی به نظر می‌رسند.^۵

اشکال‌ها و پاسخ آنها

در برابر این ادلّه روشن، برخی با استناد به استنباط خود از چند حدیث، به نفی رؤیت امام علیه السلام در روزگار غیبت کبرا پرداخته‌اند. ما متن احادیث مهمّی را که این دسته بدان استناد نموده‌اند، می‌آوریم و مفهوم هر یک و استفاده ایشان از آنها را

۱. ر.ک: ج ۵ ص ۹-۱۷۸.

۲. إثبات الهداة: ج ۳ ص ۶۹۶.

۳. الأنوار اللامعة فی شرح زیارة الجامعة: ص ۳۶.

۴. مجموعة الرسائل، صافی: ج ۲ ص ۲۱۲.

۵. ر.ک: عنایات حضرت مهدی موعود به علما و مراجع تقلید: ص ۲۰۳-۲۵۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بررسی می‌کنیم.

۱. توقیع علی بن محمد سمري

مهم‌ترین، معتبرترین و مشهورترین حدیثی که برای نفی دیدار با امام عصر علیه السلام در غیبت کبرا به آن تمسک شده، نامه ولی عصر علیه السلام به نایب چهارم خویش، علی بن محمد سمري، است که شیخ طوسی رحمته الله، آن را از ابو محمد حسن بن احمد مکتب نقل کرده است و متن آن، چنین است:

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . يَا عَلِيُّ بْنَ مُحَمَّدِ بْنِ السَّمْرِيِّ! أَعْظَمَ اللَّهُ أَجْرَ إِخْوَانِكَ فَيْكَ فَيَأْتِكَ مَيِّتٌ مَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ سِتِّهِ أَيَّامٌ فَاجْمَعْ أَمْرَكَ وَلَا تُوصِ إِلَيَّ أَحَدٌ فَيَقُومَ مَقَامَكَ بَعْدَ وَفَاتِكَ فَقَدْ وَقَعَتِ الْعَيْبَةُ الثَّانِيَةَ (الثَّامَةَ) ۱ فَلَا ظُهُورَ إِلَّا بَعْدَ إِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَذَلِكَ بَعْدَ طُولِ الْأَمَدِ وَقَسْوَةِ الْقُلُوبِ وَامْتِلَاءِ الْأَرْضِ جُورًا وَسَيِّئَاتِي شِيعَتِي مَنْ يَدَّعِي الْمَشَاهِدَةَ إِلَّا فَمَنْ ادَّعَى الْمَشَاهِدَةَ قَبْلَ خُرُوجِ السُّفْيَانِيِّ وَالصَّيْحَةِ فَهُوَ كَاذِبٌ مُفْتَرٍ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ ۲ .

به نام خداوند بخشنده بخشایشگر. ای علی بن سمري! خداوند، پاداش برادرانت را در باره تو بزرگ نماید! تو در فاصله شش روز از دنیا می‌روی. پس کارهای خود را انجام بده و به هیچ کس وصیت نکن که پس از تو جانشینت باشد؛ زیرا غیبت دوم (تام) واقع شد و ظهوری نخواهد بود، مگر پس از اذن خداوند و این اجازه، پس از مدتی طولانی است که دل‌ها سخت شوند و زمین از ستم پر گردد. و به زودی، کسی به سراغ شیعیان من خواهد آمد که ادعای مشاهده می‌کند. آگاه باشید! هر کس قبل از خروج سفیانی و صیحه آسمانی، ادعای مشاهده کند، دروغگو و افترا زنده است. و توان و نیرویی نیست، مگر از سوی خداوند بلندمرتبه بزرگ.

۱. در نسخه معتمد واژه «تامه» نیامده است ولی در برخی نسخه‌های کتاب کمال الدین و منابع دیگر این کلمه آمده است.

۲. ر. ک: ج ۳ ص ۳۹۸ ح ۶۵۷، الغيبة، طوسی: ص ۳۹۵ ح ۳۶۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



منابع و سند

این توفیق، در بسیاری از کتاب‌های امامیه آمده و از سوی برخی عالمان، مورد قبول واقع شده است،^۱ اگر چه طریق آن، تنها به شیخ صدوق می‌رسد و در سند آن، ابو محمد حسن بن احمد مکتب وجود دارد که مجهول و توثیق نشده است. البته چون نکوهشی هم در باره او در دست نیست، روایات او می‌تواند در سایه وجود گزارش‌های موافق و همسو، پذیرفته شود.

دلالت حدیث

برخی منکران رؤیت می‌گویند: بخش میانی^۲ و آخر حدیث،^۳ به نفی رؤیت، اشاره و بلکه تصریح دارد. کسانی را که پس از درگذشت سمری، ادعای ظهور و مشاهده امام زمان علیه السلام می‌کنند، کاذب (دروغگو) و مفتری (افترا زننده) خوانده و این، بدان معناست که مشاهده‌ای صورت نمی‌گیرد.

الف - عبارت میانی

برخی با استناد به توصیف غیبت کبرا به «تامه» در توفیق شریف، چنین نوشته‌اند: فراز «فَقَدْ وَقَعَتِ الْغَيْبَةُ الثَّانِيَةَ (الثَّامَّةُ)» در این معنا صراحت دارد که غیبت امام علیه السلام تا زمان مرگ سمری، ناقص بوده است و نقصان غیبت، معنا ندارد، جز با این که دیدار در غیبت صغرا امکان دارد؛ اما پس از مرگ سمری، غیبت کامل، تحقق یافته است.

۱. ر.ک: کمال الدین: ص ۵۱۶ ح ۴۴، الغيبة، طوسی: ص ۳۹۵ ح ۳۶۵، الاحتجاج: ج ۲ ص ۵۵۵ ح ۳۴۹، الثاقب فی المناقب: ص ۶۰۳ ح ۵۵۱، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۳۲۰، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۶۰، الخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۲۸ ح ۴۶، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۳۶ (با عبارت مشابه)، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۳۶۰ ح ۷.

۲. فَقَدْ وَقَعَتِ الْغَيْبَةُ الثَّانِيَةَ (الثَّامَّةُ) فَلَا ظُهُورَ إِلَّا بَعْدَ إِذْنِ اللَّهِ ﷻ؛ زیرا غیبت دوم (تام) واقع شد و ظهوری نخواهد بود، مگر پس از اذن خداوند.

۳. وَ سَيَأْتِي شِبَعِي مَنْ يَدْعِي الْمَشَاهِدَةَ أَلَا فَمَنْ ادَّعَى الْمَشَاهِدَةَ قَبْلَ خُرُوجِ الشُّفِيَانِي وَ الصَّيْحَةِ فَهُوَ كَاذِبٌ مُفْتَرٍ؛ و به زودی، کسی به سراغ شیعیان من خواهد آمد که ادعای مشاهده می‌کند. آگاه باشید! هر کس قبل از خروج سفیانی و صیحه آسمانی، ادعای مشاهده کند، دروغگو و افترا زننده است.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بنا بر این، دیدار در غیبت کامل برای احدی امکان ندارد و روی همین اصل، نتیجه تحقق غیبت کامل، این است که ظهوری نیست، مگر پس از اذن الهی. بنا بر این، این گونه معنا می‌دهد که: غیبت کامل، تحقق یافته و در نتیجه، احدی تا روز ظهورش او را نمی‌بیند و ظهور ایشان پس از طولانی شدن مدت و... خواهد بود.

و افزوده است: «کامل شدن غیبت و ناقص بودن آن، معنایی ندارد، مگر این که امام برای برخی افراد ظاهر گردد یا نگردد و این که در غیبت صغرا ظهور برای برخی امکان داشته باشد؛ ولی در غیبت کبرا برای احدی ظهور تحقق نیابد. روی همین جهت است که در روایت، نتیجه‌گیری می‌شود که ظهوری نیست، مگر پس از آن که خداوند عز و جل اجازه دهد. اما مقید ساختن ظهور به اذن الهی در آن، اشاره به این نکته است که غیبت کامل و عدم ظهور، غایت و نهایی دارد که همان روز خروج و قیام قائم عجل است»^۱.

برخی نیز چنین نوشته‌اند: «با توجه به این که خواص یاران قائم عجل ایشان را در غیبت صغرا مشاهده کرده‌اند، توقیع، نفی ظهور و رؤیت کلی می‌کند و جمله "فلا ظهور..."، این معنا را می‌رساند؛ زیرا ظهور، به معنای بروز پس از خفاست و لای نفی جنس همراه استثنا، بدین معناست که هیچ ظهوری ندارد و افراد، وی را مشاهده نمی‌کنند، مگر پس از اذن خداوند»^۲.

پاسخ، این است که: پایه اصلی استدلال نخست بر روی کلمه «التَّامَّة» بنا شده، در حالی که آن، یک نسخه بدل است و بیشتر نسخه‌ها «الثَّانِيَّة» دارد و این، پایه استدلال را سست می‌کند؛ زیرا وقتی تعبیر توقیع «الثَّانِيَّة» بود، دیگر تمامیت از آن استفاده نمی‌شود.

بر فرض قبول نسخه و تام بودن غیبت، می‌پرسیم: به چه دلیل ادعا می‌شود که

۱. به نقل از: دیدار در عصر غیبت: ص ۱۵۰-۱۵۲.

۲. چشم به راه مهدی: ص ۴۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

تامه و ناقصه بودن غیبت، تنها با دیدار و عدم دیدار تحقق می‌یابد؟ اگر کسی بگوید: تام بودن غیبت، به بود و نبود سفیر است، چرا نپذیریم؟ بویژه اگر صدر حدیث را ناظر به نفی نیابت و «فاء» در «فقد وقعت الغیبة» را تعلیل آن و نه نتیجه‌اش بدانیم، آن گاه تفاوت دو غیبت به خاطر وجود سفیر و نایب امام خواهد بود و نه رؤیت و عدم رؤیت امام.

همچنین در هر دو استدلال، کلمه «ظهور» به معنای لغوی گرفته شده، در حالی که قراین بر اصطلاحی بودن آن دلالت دارد؛ زیرا پُر شدن زمین از ظلم، طولانی شدن زمان و سخت شدن دل‌ها - که در توقیع آمده -، از نشانه‌های ظهور اصطلاحی و قیام ولی عصر علیه السلام است، نه ظهور به معنای لغوی که با غیبت صغرا هم سازگاری دارد. این قراین اگر موجب انحصار «ظهور» در معنای اصطلاحی‌اش نشود، دست کم، یک احتمال و بلکه احتمالی راجح را ایجاد می‌کند و پایه استدلال دوم را نیز سست می‌نماید.

از این جا روشن می‌شود که احتمال تفریع و سببی بودن «فاء» در «فلا ظهور» و احتمال لغوی بودن «ظهور»، هر دو، مرجوح و بدون دلیل اند. از این رو، ترجمه توقیع به این که: «غیبت تامه آمد و باعث شد تا ظهور (و رؤیتی) نباشد» منحصر نیست و نتیجه گرفتن به این که: «پس هر کس ادعای رویت کند، دروغ‌گوست»، صحیح نیست.

احتمال قوی‌تر در معنای «فاء»، تعقیب بودن آن و در کلمه «ظهور»، اصطلاحی بودن آن است، به این معنا که غیبت، واقع شده و به دنبال آن، ظهور و «قیامی» نخواهد بود، مگر بعد از اذن خداوند. پس حاصل توقیع چنین می‌شود که امام عصر علیه السلام در ابتدا به سمی فرمودند که وصی و نایب تعیین نکند و در فراز دوم، آن را معلل به وقوع غیبت تامه یا دوم نموده و سپس فرمودند: «پس از این غیبت، ظهور [قیامی] نیست، مگر به اذن الهی».

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ب - عبارت پایانی

برخی منکران رؤیت، به عبارت پایانی تویق نیز استدلال نموده و گفته‌اند: این جمله و ادامه آن، یا مستقل و جد است و یا تفریع بر جمله‌های گذشته حدیث است. بنا بر این، امام اعلام می‌دارد که افرادی دروغگو وجود دارند که مدعی دیدار امام هستند و شیعه باید آنان را دروغگو بخواند. مدعی نیز اعم از کسی است که اطمینان به ادعای خویش داشته باشد یا به دروغ، ادعایی را مطرح کند و یا بپندارد حق است.

پاسخ:^۱ بر اساس قرینه‌های جانبی و فضای ورود تویق - که ناظر به عدم نصب نایب خاص است -، ادعای مشاهده، به معنای ادعای سفارت و نیابت و دیدارهای منظم و مداوم است که کاملاً از رؤیت‌های پیش‌بینی نشده و اتفاقی، متفاوت است. بسیاری از عالمان مانند: علامه مجلسی، شبّر، محدث نوری و... نیز همین معنا را فهمیده و آن را وجه جمع مناسبی میان احادیث دال بر امکان و وقوع رؤیت و گزارش‌های متعارض با این تویق دانسته‌اند.^۲

۲. روایات ندیدن و نشناختن امام علیه السلام

احادیث متعددی بر این مطلب دلالت دارند که امام مهدی علیه السلام در عصر غیبت، مردم را می‌بیند؛ اما مردم او را نمی‌بینند. این احادیث، متعدّدند که یک نمونه را گزارش می‌کنیم. امام صادق علیه السلام در حدیثی می‌فرماید:

لِلْقَائِمِ غَيْبَتَانِ يَشْهَدُ فِي إِحْدَاهُمَا الْمَوَاسِمَ يَرَى النَّاسَ وَلَا يَرَوْنَهُ.^۳

قائم، دو غیبت دارد: در یکی از آنها در حج حضور می‌یابد و مردم را می‌بیند؛ اما مردم، او را نمی‌بینند.

۱. چشم به راه مهدی: ص ۴۸.

۲. برای آگاهی از اسامی و متن نظریات ایشان و همچنین پاسخ‌ها و ردّ و اثبات هر یک از آنها، ر.ک: دیدار در عصر غیبت: ص ۱۶۲ - ۱۷۰.

۳. ر.ک: ج ۳ ص ۱۱۶ ح ۵۱۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پاسخ، این است: روشن است این احادیث، چیزی جز مسئله عام غیبت را بیان نمی‌کنند. حکمی عام که می‌تواند تخصیص زده شود، بویژه آن که مصداق تخصیص، اندک باشد. در این جا نیز در عصر غیبت، عموم مردم نمی‌توانند امام را زیارت کنند؛ اما رؤیت اتفاقی و یا دیدارهایی که امام، خود به دیدن کسی بروند، به وسیله این عمومات، قابل رد نیست و در صورت اعتبار، مانند هر عام و خاص دیگری، قابلیت جمع با هم را دارند.

افزون بر این، احادیث مشابهی داریم که می‌گویند امام دیده می‌شود و مردم، او را مانند یوسف علیه السلام می‌بینند؛ اما نمی‌شناسند و به تعبیر شهید سید محمد صدر، «شخص امام دیده می‌شود؛ اما شخصیت امام، شناخته نمی‌شود».^۱ این احادیث، به روشنی امکان رؤیت و وقوع آن را گواهی می‌دهند. برای نمونه، امام صادق علیه السلام در بیان شباهت‌های امام مهدی علیه السلام به پیامبران می‌فرماید:

أَمَّا سُنَّتُهُ مِنْ يُوسُفَ فَالسُّتْرُ جَعَلَ اللهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْخَلْقِ حِجَابًا يَرُونَهُ وَ لَا يَعْرِفُونَهُ.^۲
اما سنت او از یوسف، پنهان و پوشیده بودن است. خداوند، بین او و خلقش پرده‌ای قرار داده که مردم، او را می‌بینند؛ ولی نمی‌شناسند.

همچنین احادیث مشابه دیگری در دست است که به گونه‌ای روشن، مقصود احادیث یاد شده را تفسیر می‌کنند. تشابه مضمونی و وحدت موضوعی میان این چند حدیث، به اندازه‌ای است که به گونه‌ای آشکارا می‌توانند مفسر یکدیگر باشند. برای نمونه، حدیث محمد بن عثمان عمری، به حضور امام علیه السلام در موسم حج اشاره کرده و مانند حدیث آورده شده در آغاز همین بحث، دیدن امام را ممکن دانسته؛ اما شناختن امام را نفی کرده است. متن حدیث، چنین است:

وَ اللهُ إِنَّ صَاحِبَ هَذَا الْأَمْرِ لِيَحْضُرُ الْمَوْسِمَ كُلَّ سَنَةٍ يَرَى النَّاسَ وَيَعْرِفُهُمْ وَيَرُونَهُ وَ

۱. ر.ک: دیدار در عصر غیبت: ص ۲۰۱.

۲. ر.ک: ج ۹ ص ۱۴۰ ح ۱۶۹۷.

* این کتاب الکترونیکی، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

لَا يَعْرِفُونَهُ ۱

به خدا سوگند که صاحب این امر، هر سال در موسم حج ظاهر می‌شود، مردم را می‌بیند و می‌شناسد و آنان نیز او را می‌بینند؛ ولی نمی‌شناسند.

کنار هم نهادن این احادیث، نتیجه روشنی را به دست می‌دهد؛ این که: مقصود دسته نخست، نفی مطلق رؤیت نیست؛ بلکه دیدار همراه با شناخت امام را نفی می‌کند.

گفتنی است که احادیث دسته دوم نیز عام هستند و می‌توانند به وسیله احادیث دیگر و یا گزارش‌های مقبول و اطمینان‌آور، تخصیص زده شوند و چنین نتیجه گرفت که اشخاص معدودی به شرف درک حضور آگاهانه حجت نایل شده و می‌شوند.

۳. توقیع احمد بن خضر

حدیث دیگری که مستند انکار رؤیت قرار گرفته است، توقیعی است که از سوی امام زمان علیه السلام خطاب به احمد بن خضر آمده و جستجوی او را در طلب امام، چنین نکوهیده است:

مَنْ بَحَثَ فَقَدْ طَلَبَ وَمَنْ طَلَبَ فَقَدْ دَلَّ وَمَنْ دَلَّ فَقَدْ أَشَاطَ وَمَنْ أَشَاطَ فَقَدْ أَشْرَكَ ۲
کسی که جستجو کند، طلبیده و کسی که بطلبد، راه‌نمایی کرده و کسی که راه‌نمایی کند، هلاک کرده و کسی که هلاک کند، مشرک شده است.

این حدیث به گونه‌ای مستقیم، به نفی دیدار نپرداخته است؛ اما از ممنوعیت جستجو در آن، عدم امکان دیدار استفاده شده است. برخی سخن نعمانی^۳ را نیز

۱. ر.ک: ج ۳ ص ۳۴۰ ح ۶۲۰.

۲. کمال الدین: ص ۵۰۹ ح ۳۹. نیز، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۴ ص ۱۶۶ ح ۶۷۵.

۳. نعمانی، از نخستین عالمانی است که در موضوع «غیبت»، کتاب نگاشته است.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مؤید برداشت خود دانسته‌اند.^۱ او گفته است:

و محظور علیهم الفحص و الكشف عن صاحب الغيبة و المطالبة باسمه أو موضعه
أو غیابه أو الإشادة بذكره فضلاً عن المطالبة بمعایته.^۲
برای شیعیان، جستجو از امام و کشف صاحب غیبت و به دنبال نام و محل سکونت
و محل غیبت او بودن و یا تعریف به ذکر او کردن، ممنوع است، تا چه رسد به آن که
بخوانند آشکارا او را ببینند.

پاسخ، این است که: اگر حدیث را مختص غیبت صغرا ندانیم و بپذیریم که
شامل روزگار غیبت کبرا نیز می‌شود، باز نمی‌توانیم آن را نافی امکان رؤیت بدانیم؛
زیرا با نظر افکندن به دوران حضور امامان، متوجه شویم که با درگذشت هر امام،
وظیفه فحوص از امام بعدی و طلب از حجّت الهی آغاز می‌شود^۳ و این حدیث، در
صدد برداشتن این وظیفه با شروع دوره غیبت از دوش شیعیان است. در روزگار
غیبت، شیعیان باید به جای فحوص از مکان امام علیه السلام، و طلب زیارت شخص امام، به
گونه‌ای دیگر با ایشان ارتباط برقرار کنند تا دشمن، به موضع امام علیه السلام رهنمون نشود و
خطری متوجه ایشان و باریافتگان به محضر شریفش نگردد. همان‌گونه که از متن
حدیث هم هویداست، حدیث، هیچ اشاره‌ای به عدم امکان رؤیت ندارد و بلکه
گونه‌ای ظهور در امکان رؤیت دارد؛ زیرا اگر دیدن امام امکان نداشت، یافتن و
رهنمون شدن به ایشان نیز معنا نداشت و گزندی متوجه ایشان نمی‌شد.
افزون بر این، مقصود حدیث و نیز سخن نعمانی، ناظر به دیدارهای اختیاری و
از پی کوشش‌های فراوان است و نمی‌تواند دیدارهای اتّفاقی و یا دیدارهای
سامان‌یافته از سوی امام علیه السلام را نفی کند.

۱. چشم به راه مهدی: ص ۷۲.

۲. الغیبة، نعمانی: ص ۱۶۰ ح ۸.

۳. برای آگاهی از این وظیفه شیعه، ر.ک: الکافی ج ۱ ص ۳۷۸ (باب «ما یجب علی التّأس عند مضیّ الإمام»).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

گفتنی است اگرچه ظاهر این حدیث، عام است، اما مانند موارد دیگر، ناظر به حالت عادی و وضع عمومی مردم و جامعه است و با استثنا شدن برخی افراد، منافاتی ندارد و از قضا تخصیص نیز خورده است. توقیعی وجود دارد که در آن، امام علیه السلام از طریق عمری به جستجوگری به نام زهری، اجازه دیدار داده است.^۱

احادیث عمومی غیبت

آنچه گفته شد، دلیل‌های اصلی منکران بود. ایشان به چند حدیث ناظر به اصل غیبت نیز استدلال کرده‌اند که اگر چه ظهوری در ادعای ایشان ندارد، اما برای تکمیل بحث، استدلال ایشان، طرح و بررسی می‌شود.

یک. یکی از استدلال‌ها به دو فقره از حدیث پیامبر صلی الله علیه و آله است: یکی عبارت «یغیب عن أولیائه غیبه؛ از دوستانش غایب می‌شود»، و دیگری: «وَالَّذِي بَعَنِي بِالْتُّبُوهُ إِنَّهُمْ يَسْتَضِيُونَ بِنُورِهِ وَيَنْتَفِعُونَ بِوَلَايَتِهِ فِي غَيْبَتِهِ كَانْتِفَاعِ النَّاسِ بِالشَّمْسِ وَإِنْ تَجَلَّلَهَا سَحَابٌ؛^۲ سوگند به آن کسی که مرا به پیامبری برانگیخت، اینان با نور او روشن می‌شوند و در غیبت او از ولایتش بهره می‌برند، مانند بهره بردن مردم از خورشید، گرچه ابر، خورشید را پوشانده باشد».

منکران، عبارت نخست را عام می‌دانند و سپس با استناد به فقره دوم، بهره‌گیری از امام زمان را به بهره بردن از پس پرده غیبت، منحصر می‌کنند و می‌گویند: اگر برای بهره‌مندی از قائم علیه السلام راه دیگری مانند ملاقات در برخی حالات و زمان‌ها به وسیله خواندن اوراد و اذکار خاص یا ریاضت کشیدن وجود داشت، لازم بود که پیامبر صلی الله علیه و آله به آن اشاره کند، گرچه به اجمال.

پاسخ، این است که: ما نیز غیبت را عمومی می‌دانیم؛ اما آیا ملاقات‌های نادر و یا اتفافی و یا دیدار موالی خاص با ایشان، ممکن نیست و مانند هر عام و خاص

۱. الغیبة، طوسی: ص ۲۷۱ ح ۲۳۶.

۲. ر.ک: ج ۳ ص ۲۰۴ ح ۵۹۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

دیگری، قابلیت جمع با این عموم را ندارند؟ تشبیه بهره‌گیری از امام علیه السلام به بهره‌ خورشید پشت ابر نیز به هیچ روی، بهره‌گیری از امام را منحصر نمی‌کند؛ زیرا راوی، درخواست نکرده که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله، فایده‌های امام غایب را برشمرد تا از ذکر نکردن، بتوان حصر را استفاده کرد. او به طور کلی پرسیده: آیا امام غایب برای شیعیان، فایده‌ای دارد؟ و پیامبر صلی الله علیه و آله نیز با یک تشبیه، فایده امام را برایش بیان می‌فرماید. روشن است که در این مقام نمی‌توان ادعای انحصار کرد. افزون بر این، از تشبیه به خورشید پشت ابر، وقوع گاه به گاه ملاقات استفاده می‌شود، چنان که علامه مجلسی یکی از وجوه تشبیه را ملاقات دانسته و فرموده است:

ششمین [وجه تشبیه قائم علیه السلام به خورشید پشت ابر]، این است که خورشید، گاهی از پشت ابر بیرون می‌آید و بعضی او را می‌بینند. همین‌گونه ممکن است امام در ایام غیبت برای بعضی از مردم، نه همه، آشکار گردد.^۱

دو. استدلال دیگر منکران به حدیث امیر مؤمنان علیه السلام است که در بیانی استعاری و مجازی می‌فرماید:

لِلْقَائِمِ مَنَّا غَيْبُهُ أَمَدُهَا طَوِيلٌ كَأَنِّي بِالشَّيْعَةِ يَجُولُونَ جَوْلَانَ النَّعَمِ فِي غَيْبِهِ يَطْلُبُونَ
الْمَرْعَى فَلَا يَجِدُونَهُ.^۲

قائم ما، غیبتی دارد که مدت آن، طولانی است. گویا شیعه را می‌بینم که در غیبت وی، به سان گوسفندان می‌چرخند و در پی چراگاه هستند؛ ولی آن را نمی‌یابند.

پاسخ، این است که: ما نیز ادعا نمی‌کنیم هر کس بخواهد، می‌تواند به دیدار امام علیه السلام نائل شود و یا از مکان ایشان مطلع گردد؛ بلکه وقوع ملاقات را به صورت استثنا از یک اصل کلی ادعا می‌نماییم. افزون بر این، در متن حدیث، هیچ اشاره‌ای به دیدارهایی که امام عصر علیه السلام، خود برای یاری رساندن به شیعیان ترتیب می‌دهد،

۱. بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۹۴.

۲. ر.ک: ج ۳ ص ۱۶۰ ح ۵۴۹.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

وجود ندارد.

سه. منکران رؤیت، به پاسخ عمری (نایب دوم امام) به شخصی به نام احمد بن ابراهیم نیز استناد کرده‌اند. او شوق به دیدار امام را با عمری در میان نهاده و وی پاسخ داده است:

لَا تَلْتَمِسْ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ أَنْ تَرَاهُ فَإِنَّ أَيَّامَ الْغَيْبَةِ يُشْتَاقُ إِلَيْهِ وَلَا تَسْأَلِ الْجَمَاعَةَ مَعَهُ
إِنَّهُ عَزَائِمُ اللَّهِ وَالتَّسْلِيمُ لَهَا أَوْلَىٰ وَلَكِنْ تَوَجَّهْ إِلَيْهِ بِالزِّيَارَةِ ١.

ای ابو عبد الله! نخواه که او را ببینی؛ چرا که در زمان غیبت، شوق به دیدار او هست، و نخواه که با او دیدار کنی. ندیدن امام، تصمیمی الهی است و تسلیم در برابر آن، شایسته‌تر است. می‌توانی با زیارت، به او توجّه نمایی.

وجه استدلال، آن است که ظاهر روایت بر عدم امکان دیدار امام علیه السلام دلالت دارد و از آن در می‌یابیم که در زمان غیبت، وظیفه ما توجّه و زیارت و اشتیاق قلبی است؛ اما درخواست دیدار و در کنار امام قرار گرفتن، ممنوع است؛ زیرا بیان نموده که اجتماع با امام علیه السلام درخواست نشود؛ چون عدم دیدار امام، تصمیم الهی است. پاسخ، این است که: با صرف نظر کردن از عدم استناد این سخن به امام، می‌گوییم:

اولاً این گفتگو در روزگار غیبت صغرا و حضور نایب خاص ایشان بوده است. ثانیاً یک گفتگوی شخصی است و ممکن است این فرد، استحقاق و صلاحیت تشرّف را نداشته است.

افزون بر این و بر فرض فراگیری این سخن نسبت به روزگار غیبت کبرا و همه شیعیان، حکمی عام است که می‌تواند به وسیله ادله دیگر، تخصیص زده شود و اساساً ناظر به ملاقات‌هایی که امام زمان علیه السلام، خود در پی تحقق آن هستند، نیست.

۱. المزار الکبیر: ص ۵۸۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پیامدهای نادرست ادعایی برای رؤیت

منکران رؤیت، بر این باورند که در صورت پذیرش امکان و وقوع دیدار در روزگار غیبت کبرا، پیامدهایی غیر مقبول پدید می‌آید. از این رو، نمی‌توان آن را پذیرفت. ما موارد ادعایی را طرح و نقد می‌کنیم.

یک. تنافی با فلسفه غیبت و انتظار

غیبت و بویژه طولانی شدن آن، برای آزمودن و سنجش ایمان به غیب و شکیب مؤمنان است و اگر امکان رؤیت امام وجود داشته باشد و هر از گاه بتوان سؤالی پرسید و کمکی گرفت، این سنجش، رخ نمی‌دهد.

پاسخ، این است که: ما نیز موافقیم که سهولت ارتباط و امکان تشرّف فراوان و آسان، با فلسفه غیبت، منافات دارد؛ اما دیدارهایی که گاه برای یک نسل انسانی اتفاق نمی‌افتد و یا در طول یک قرن، از عدد انگشتان در نمی‌گذرد، نه تنها با غیبت منافاتی ندارد، بلکه نور امید را در دل مؤمنان بر می‌افروزد و یاری و پاسخگویی گاه به گاه امام، ایشان را متوجه خسارت‌های طول کشیدن غیبت می‌نماید و آنان را به دعا و راز و نیاز برای پایان یافتن غیبت و آمادگی برای ظهور وی ترغیب می‌کند.

دو. همسان شدن غیبت کبرا با غیبت صغرا

منکران رؤیت می‌گویند: اگر در روزگار غیبت کبرا نیز امکان رؤیت باشد، دیگر تفاوتی میان آنچه غیبت کبرا و تامة نامیده شده است با غیبت صغرا نخواهد بود، در حالی که در احادیث و مطابق با باور شیعه، تعدّد و تفاوت دو غیبت، روشن است. پاسخ، این است که: تفاوت میان دو دوره غیبت، مقبول همگان است؛ اما این تفاوت به وسیله نصب نایبان و سفیران خاص در غیبت صغرا و عدم آن در غیبت کبرا حاصل است و تفاوت دیگری لازم نیست، هر چند در روزگار غیبت صغرا، دیدار و ارتباط با امام بویژه مکاتبه، آسان‌تر و تعداد ملاقات‌ها بیشتر بوده است و

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

این نیز تفاوتی دیگر است. گفتنی است برخی عالمان نخستین نیز همین تفاوت‌ها را بر شمرده‌اند.^۱

نکته

منکران رؤیت، معدودی از عالمان را موافق با خود قلمداد کرده و عبارت‌هایی از ایشان نقل کرده‌اند که دلالتی بر ردّ رؤیت ندارند. تفصیل این سخنان و نفی استدلال منکران، در جای خود آمده است.^۲ ما تنها سخن شیخ طوسی را نقل می‌کنیم که با داشتن لقب «شیخ الطائفه» و «لسان القدما»، به روشنی، نظر مشهور عالمان شیعه را ارائه می‌دهد:

إِنَّا أَوْلَىٰ لَا نَقْطَعُ عَلَيَّ اسْتِثْنَاءَ عَنْ جَمِيعِ أَوْلِيَاءِهِ، بَلْ يَجُوزُ (أَنْ يَظْهَرَ) لِأَكْثَرِهِمْ وَ لَا يَعْلَمُ كُلُّ إِنْسَانٍ إِلَّا حَالِ نَفْسِهِ.^۳

اولاً ما بر پوشیده بودن امام از همه دوستانشان یقین نداریم؛ بلکه امکان دارد بر بسیاری از آنها ظاهر شود و هر انسانی، تنها حال خویش را می‌داند.

آسیب‌ها و پیامدها

در ابتدای تحلیل گفتیم که یکی از انگیزه‌های انکار رؤیت، پیشگیری از پیامدهای ناخواسته‌ای است که برای جامعه شیعه پدیدار شده است، مانند زمینه‌سازی برای ادعاهای دروغین و ارتباطات غیر واقعی، رواج خرافات و دور کردن و راندن اندیشمندان از عقاید ناب و اصیل شیعی.

پاسخ، این است که: هر چند در درازنای تاریخ، بسیاری از اندیشه‌های درست، مورد سوء استفاده شیادان و دنیاپرستانی قرار گرفته‌اند که از راه دین نان می‌خورند

۱. ر.ک: الغيبة، نعمانی: ص ۱۶۱ و ۱۷۳، الغيبة، طوسی: ص ۶۱.

۲. دیدار در عصر غیبت: ص ۲۴۹ - ۲۶۶. مؤلف محترم کتاب در این بخش نیز نقدهایی جدی وارد نموده و ادعای همراهی این دسته عالمان را با منکران، مردود دانسته است.

۳. الغيبة، طوسی: ص ۹۹.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

و شکی نیست که در کنار باورهای اصیل، خرافه‌هایی آسیب‌زا پدید می‌آیند، اما این به معنای نادرست بودن باور اصلی است؟! و این آیا مجوز کنار نهادن اندیشه درست می‌گردد؟ و پرسش اساسی‌تر، آن که با گزارش‌های متعدد عالمانی بزرگ و فرهیخته و انسان‌هایی سخت راستگو و وارسته که توفیق تشریفی هر چند کوتاه و نادر داشته‌اند، چه کنیم؟ آیا می‌توان به دلیل سوء استفاده برخی، این همه انسان راستین را دروغگو بخوانیم!؟

آنچه وظیفه ماست، ترسیم دقیق معنای رؤیت امام علیه السلام در عصر غیبت است که جز به صورت نادر و برای معدود افرادی بسیار پاک و شایسته و یا بس درمانده و نیازمند و پناهجو، رخ نمی‌دهد و با ادعای رؤیت منظم و مستمر و به اختیار شخص، بسیار متفاوت است و از قضا دسته نخست، آن را پنهان می‌دارند، هر چند به اقتضا و در پیشامدهای تقدیر شده الهی از پرده بیرون می‌افتند.

آری، این دسته دوم هستند که بی‌رؤیت و تشریف حقیقی، و به فریب نفس و شیطان، زمینه خرافه‌گرایی را از یک سو و دل‌سرد کردن و انکار را از سویی دیگر فراهم می‌آورند و وظیفه جستجو و بررسی را بر دوش ما و نظارت و پیشگیری و رویارویی را بر عهده اندیشمندان و متولیان قضایی و حقوقی می‌نهند.

روشن است که ما باید در ابتدا در گزارش هر گزارشگر رؤیت، شکی معقول روا بداریم و بکوشیم با همراهی گزینه‌های جانبی، درستی و یا نادرستی آن را معلوم کنیم و تنها در جایی آن را بپذیریم که به اطمینان می‌رسیم، هر چند رد و قبول وقوع رؤیت کسی و انکار و تأیید تشریف او، بر ما لازم نیست.

ره‌نمودهای ارائه شده برای دیدار امام مهدی علیه السلام

پس از اثبات امکان دیدار امام مهدی علیه السلام، این پرسش‌ها رخ می‌نماید که: آیا شیوه‌ای

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

برای تشرّف به حضور ایشان ارائه شده است؟ این شیوه‌ها چه اندازه معتبرند؟ و بر فرض وجود و اعتبار، چگونه با این گفته که دیدار امام در روزگار غیبت، غیر قابل پیش بینی است، سازگار می‌شوند؟

پیش از پاسخ گفتن، به این نکته اشاره می‌کنیم که رؤیت امام مهدی علیه السلام بی آن که شناخته شود، مقصود سخن نیست؛ زیرا فواید و مزیت دیدار آگاهانه را ندارد و کمتر مورد تردید قرار گرفته است. همچنین مراد ما دیدار خود امام زمان علیه السلام و نه ملاقات مرتبطان و یاران و خواص ایشان و یا حتی تخیل رؤیت امام علیه السلام است؛ پیشامدی که گاه برای برخی کوشندگان در این راه روی می‌دهد و امر را بر آنان و اطرافیانشان مشتبه می‌نماید.

با این فرض، می‌توان به پرسش‌های طرح شده چنین پاسخ داد که: برخی احادیث، دعاها و اعمالی را برای تشرّف به خدمت امام مهدی علیه السلام و دیدار ایشان در خواب یا بیداری توصیه کرده‌اند؛ اما هیچ یک دارای سند قوی، مطمئن و معتبری نیستند و منابع آنها نیز از زمره کتاب‌های اصلی شیعه به شمار نمی‌روند.^۱ بر این پایه، توصیه‌های گزارش شده در این احادیث، اعتبار چندانی ندارند؛ اما برخی تجربه‌های موفق در به کارگیری آنها، زمینه به آزمون درآوردن و حتی باور آنها را فراهم ساخته است؛ تجربیاتی که در طول تاریخ، گاه از برخی گرفتاران و یا بندگان مخلص خدای سبحان نقل شده است. افرادی که درماندگی و اضطراب، چنان آنان را متوجّه خدا و حجّت بر حقّش نموده که زمینه فریادرسی دلسوزانه و حکیمانه امام عصر را فراهم آورده و یا به دلیل خدمات و درخواست همیشگی و مکرّر و نیز صلاح‌دید امام علیه السلام، از تشرّفی کوتاه یا بلند، بهره‌مند گشته‌اند. پاکی و راستگویی برخی از این ناقلان و نه همه آنان، مقبول معاصران و بلکه همگان بوده و به شخص

۱. ر.ک: بحار الأنوار: ج ۸۳ ص ۶۱ ح ۶۹ (به نقل از: اختیار المصباح). نیز، ر.ک: مکارم الأخلاق: ص ۲۸۴.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

و شخصیت، شناخته شده‌اند.

وجه مشترک بسیاری از این تشرّف‌ها - که در کتاب‌های متعددی آمده -^۱، گرفتاری سخت و اضطراهای فردی و اجتماعی و یا مداومت بر خیر و نیکوکاری و دعا و مناجات و درخواست‌های مکرّر بوده که با صلاح‌دید خداوند، همراه گشته است.^۲ در حقیقت، این نیاز و نیکی درونی و نیکوکاری بیرونی است که لیاقت دیدار را پدید می‌آورد، تا آن جا که حتی زمینه آمدن امام زمان علیه السلام و دستگیری ایشان را از دستدارانش فراهم می‌آورد. به سخن دیگر، می‌توان اهتمام خود را پیش‌تر و بیشتر از آنچه بر اعمال و اذکاری منصوص یا غیر منصوص می‌نهییم تا به توفیق تشرّف نایل شویم، به تقویت ایمان و افزایش معرفت و نیکی و عمل صالح پردازیم تا وجود ذی‌قیمتش، خریدار ما گردد و به دستگیری و هدایت ما بیاید؛ همان نکته‌ای که در سخن برخی رهپویان این راه، مورد تأکید قرار گرفته^۳ و می‌تواند تمام توصیه‌های اخلاقی و دعا و ذکرهای مناسب برای این مقصود را جهت ببخشد.

بر این اساس، شیوه‌های توصیه شده را از یک سو می‌توان زمینه‌ساز ارتقای شخصیت درخواست‌کننده دیدار دانست و از سوی دیگر، جلب عنایت حکیمانه امام مهدی علیه السلام. با این نگرش می‌توان چنین گفت که: چون وقوع و تحقق دیدار، سرانجام، به اراده و مصلحت‌سنجی امام علیه السلام است و به ندرت روی می‌دهد، از ناحیه ما غیر قابل پیش‌بینی می‌شود و از نگاه ما رویدادی اتفاقی به شمار می‌آید و با آنچه

۱. ر. ک: تبصره الولی فی من رأی القائم المهدی علیه السلام، سید هاشم بحرانی؛ النجم الثاقب، میرزا حسین نوری؛ یاقوت الأحمر فی من رأی الحجة المنتظر، علی اکبر نهانندی؛ دیدار با امام زمان در مکه و مدینه، محمدحسن ضرابی.
۲. میرزا حسین نوری نیز پس از ذکر حکایات تشرّف به خدمت امام مهدی علیه السلام، به این نکته اشاره نموده که مداومت بر عمل نیک و عبادات مشروع و انابه و تضرّع، از اسباب قریبه دیدار است (النجم الثاقب: ص ۶۵۶).
۳. ر. ک: ص ۲۹۷ (فصل پنجم) ارتباط شاگرد میرزا محمد اصطهباناتی، کیمیای محبت: ص ۲۹ (این کتاب، شرح زندگانی و کرامت‌های شیخ رجبعلی نکوگویان، مشهور به ختباط است).

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پیش‌تر در بیان امکان رؤیت گفته شد، تنافی ندارد.

آزمون سراسری
معارف مهدویت
در سطح عمومی
هم‌زمان با جشن
آغاز امامت
موعود

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



مدعیان دروغین

مدعیان دروغین مهدویت

یکی از مباحث بسیار مهم و قابل بررسی در باره مهدویت، بهره‌های ناصواب یا سوء استفاده‌هایی است که در طول تاریخ اسلام از این باور اصیل، صورت گرفته است.

نگاهی گذرا به کثرت مدعیان دروغین مهدویت در دوره‌های مختلف تاریخ اسلام، و پذیرفته شدن ادعاهای آنان از سوی افراد ناآگاه، نشان می‌دهد که اطلاع‌رسانی در این باره، بویژه در دانش‌نامه امام مهدی (عج) بسیار مهم و ضرور است؛ اما پیش از ارائه گزارشی در باره تاریخچه «مهدیان دروغین»،^۱ باید به چند مطلب توجه نمود:

۱. سوء استفاده از مفاهیم اصیل

سوء استفاده از مفاهیم و باورهای اصیل و پُرطرفدار، از دوره‌های کهن وجود داشته است و رهنمایان دین با تقلب و ظاهر‌نمایی، منافع خویش را از این طریق پیگیری می‌کرده‌اند.

۱. گزیده متن مفصل پژوهشگر ارجمند، حجة الاسلام و المسلمین رسول جعفریان که مقدمه آن توسط مؤلف دانش‌نامه، تکمیل شده است.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بی تردید، عقیده به ظهور منجی، و بشارت به قیام امام مهدی علیه السلام در آخر الزمان، یکی از مفاهیم اصیل اسلامی است که ریشه در کتاب و سنت متواتر و قطعی دارد، و سوء استفاده از آن، نه تنها به معنای سستی این عقیده و باور نیست، بلکه به عکس، نشانه روشنی بر اصالت آن شمرده می‌شود؛ زیرا باطل، تا با حق آمیخته نگردد، هوادار پیدا نمی‌کند. از این رو، گم‌راهان، همواره از مفاهیم اصیل برای گم‌راه کردن دیگران استفاده می‌کنند.

موضوع منجی و مهدویت نیز از این اصل کلی، مستثنا نیست و سوء استفاده از این مفهوم ریشه‌دار، شبیه سوء استفاده از اصل نبوت است، چنان که مدعیان دروغین نبوت با بهره‌گیری از این مفهوم اصیل، توانسته‌اند عده‌ای را گم‌راه کنند و آیین‌های جدیدی را پدید آورند.

۱/۱. سوء استفاده از عنوان «منجی موعود» در سایر ادیان

سوء استفاده از عنوان «منجی موعود»، به مسلمانان اختصاص ندارد؛ بلکه در میان همه ملل بزرگ جهان و ادیان برجسته، جاری و ساری بوده است و از دیرباز تا کنون، منشأ تحولات، مهاجرت‌ها، قیام‌ها و بیم و امیدها برای تغییر و تحوّل بوده و هست. شاید در تاریخ، بیش از همه، یهودیان و مسیحیان با این آرمان و اندیشه زیسته و چشم به آینده دوخته‌اند.^۱

در تاریخ اهل کتاب، ظهور منجی‌ها یا وعده نزدیکی ظهور آنها، حتی تا این اواخر، منشأ برخی جابه‌جایی‌های سیاسی هم بوده است. برای مثال، وقتی در حوالی سال ۱۸۸۲م، میان یهودیان شبه جزیره شایع شد که مسیح در کوه سینا ظهور خواهد کرد، یکصد خانوار یهودی یمن و شبه جزیره عربستان را پشت سر گذاشتند

۱. در این باره، ر.ک: انتظار مسیحا در آیین یهود.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

و به اورشلیم رفتند؛ اما هیچ خبری از مسیح نیافتند و فقط حکومت عثمانی و مشکلات جدید را دیدند. در این وقت، کنسول‌گری‌های غربی به عنوان حمایت، برای آنان در نزدیکی کوه اسکاندال، منازلی درست کردند.^۱ در روایات و اخبار اسلامی نیز، آمدن یهودیان به جزیره العرب و سکونت آنان در یثرب حدود دو قرن پیش از اسلام، بر اساس گزارش‌های ظهور دین جدید در آن حوالی دانسته شده است.

۲/۱. سوء استفاده از عنوان «مهدویت» در فرق مختلف مسلمان

مدعیان دروغین مهدویت، تنها در جوامع شیعی پدید نیامده‌اند و تقریباً همه فرقه‌های اسلامی از شیعه و اهل سنت و صوفی، با موضوع مهدیان دروغین، درگیر بوده و هستند، گرچه میان برخی از فرقه‌ها بویژه در برخی از ادوار تاریخی، رواج بیشتری داشته که این امر نیز دلایل تاریخی خاص خود را دارد. موضوع مهدویت در عراق، ایران، ماوراء النهر بویژه مغرب و حتی عربستان، همیشه محملی برای قیام و شورش و تصرف حکومت بوده و گاه به شکل‌گیری بزرگ‌ترین شورش‌های تاریخ یا تشکیل بزرگ‌ترین دولت‌ها منجر شده است (از جمله فاطمیان مصر و مهدی سودانی). بنا بر این، این که تصور شود این امر، فقط نقطه ضعف یا منطقه آسیب‌پذیر برای امامیه است، تصور نادرستی است.

۳/۱. سوء استفاده استعمارگران

ادعاهای مربوط به مهدویت و یا نیابت خاص، معمولاً همراه با انگیزه‌های سیاسی بوده‌اند. واقعیت، این است که حتی اگر بازیگران دنیای سیاست در ایجاد این گروه‌ها هم نقش نداشته باشند، پس از پدید آمدن آنها، سعی در سوء استفاده از

۱. مهدی از صدر اسلام تا قرن سیزدهم: ص ۶۸-۶۹.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آنان دارند. به گونه طبیعی، کشورها و قدرت‌هایی که تفرقه در میان مسلمانان را در سیاست کاری خود دارند، از این گرایش‌ها سود می‌جویند و تلاش می‌کنند به گونه‌ای آنها را ساماندهی کنند تا بهترین بهره‌وری برای آنان فراهم آید.

در دو قرن اخیر که پای اروپائیان به جهان اسلام باز شد، آنان از هر فرصتی برای موج‌سواری و تحت فشار گذاشتن دولت‌های محلی استفاده کرده‌اند. یکی از معمول‌ترین روش‌های آنان در سرزمین‌های عثمانی، ایران و هند، دفاع از اقلیت‌های مذهبی بوده است. آنها همیشه حمایت از فرقه‌ها را بهانه‌ای برای دخالت در امور داخلی این کشورها قرار داده‌اند.

برای نمونه، از زمانی که بابت در ایران مطرح شد و دولت قاجاری با هدایت امیرکبیر به شدت با آن برخورد کرد، اروپایی‌ها و روس‌ها برای منافع خود سعی کردند تا خود را در این ماجرا وارد سازند و از آن استفاده کنند. گفته‌اند که سفارت روسیه در جریان اعدام میرزا علی محمد باب، مداخلاتی داشته است. برخی حتی حمایت منوچهرخان معتمد الدوله، حاکم مسیحی الأصل و تقلیسی تبار اصفهان، را از وی مشکوک می‌دانند.

این در مرحله نخست بود؛ اما در دوره‌ای که بهائیت با هدایت میرزا حسینعلی بهاء شکل گرفت، مداخله و حمایت روس‌ها و سپس انگلیسی‌ها خیلی جدی‌تر شد. در این مرحله، بر اساس شواهدی که ارائه شده، هدایت کلی را دشمنان خارجی ایران عهده‌دار بوده‌اند.^۱

این نوع از نفوذ و حمایت در ماجرای مهدویت غلام احمد قادیانی بیشتر بود؛ زیرا وی رسماً ستایشگر انگلیس بود و در این باره، هیچ امر پنهانی وجود نداشت. از این رو، حمایت قدرت‌های خارجی از برخی اقدامات اختلافی این گروه‌ها، در جهت سیاست خارجی و منافع ملی آن کشورها و قدرت‌ها تلقی می‌شود.

۱. برای آگاهی تفصیلی از حمایت‌های همه‌جانبه قدرت‌های سلطه‌گر از بابت و بهائیت از ابتدا تا کنون، ر. ک: بهائیان، سید محمدباقر نجفی: ص ۵۸۹ (فصل دوم: حمایت سیاست‌های خارجی).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۲. انگیزه مدعیان

در باره انگیزه مدعیان، با توجه به ماهیت بحث مهدویت، بیشتر می‌توان فرصت‌طلبی‌ها و انگیزه‌های ناصحیح را مطرح کرد، هر چند ممکن است برخی با پنداری نادرست، انگیزه خود را - با این توجیه که هدف آنها مبارزه با ظلم و اصلاح جامعه است -، خوب توصیف کنند. مهم‌ترین انگیزه‌های مدعیان مهدویت، از این قرارند:

۱/۲. قدرت‌طلبی

شایع‌ترین و مهم‌ترین انگیزه ادعای مهدویت و یا نیابت خاص، قدرت‌طلبی و تسلط بر امور سیاسی جامعه است؛ چرا که اساساً مهدویت، مفهومی دینی - سیاسی است و کسی که مدعی مهدویت می‌شود، کمترین نتیجه‌ای که در ذهن دارد، به دست گرفتن رهبری و قدرت سیاسی است. بنا بر این، فراوانی مدعیان مهدویت، در درجه اول، معطوف به این انگیزه است. البته در میان بسیاری از این افراد که قدرت دارند و به دنبال قدرت و مشروعیت بیشترند، برخی با برنامه‌ریزی و تلاش، به آن رسیده‌اند و بسیاری نیز در مواجهه با قدرت‌های دیگر، سرکوب و نابود شده‌اند.

۲/۲. موقعیت اقتصادی

انگیزه‌های اقتصادی نیز می‌توانند به عنوان انگیزه‌ای مهم مطرح باشند؛ چرا که افرادی هستند که تصور می‌کنند با تحمیل مردم می‌توانند به نان و نوایی برسند. انگیزه مالی برای برخی از اطرافیان که مدعی بابت یا وکالت مشایخ می‌شوند نیز نمود و بروز دارد.

۳/۳. موقعیت اجتماعی

زمانی که مهدویت به مفهوم «قطب»، در نزد مشایخ صوفیه نزدیک می‌شود، انگیزه‌های مراد و مریدی و تقویت خانقاه مربوطه و جذب توده‌ها نیز اهمیت

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



می‌یابند. این مسئله در مقطعی از تاریخ ایران و شمال آفریقا، نقش مهمی در پیدایش مدعیان مهدویت داشته است. به سبب قداست مفهوم مهدویت در میان مسلمانان، این انگیزه در میان دیگر گروه‌ها نیز قوی بوده است.

۴/۲. توهم درونی

شماری از ادعاهای مهدویت، ناشی از بیماری روانی «توهم درونی» اند. برخی از افراد که بعضاً با ریاضت‌های فراوان نیز زندگی را سپری کرده‌اند، ممکن است این تصور و توهم برایشان پدید آمده باشد که خودشان همان مهدی موعود هستند، همچنان که مشکلات اجتماعی و سیاسی، گاه سبب پدید آمدن این توهم می‌گردند. نمونه‌های افراد متوهم این‌گونه، حتی در دوره معاصر نیز فراوانند؛ ولی معمولاً به جنبش اجتماعی تبدیل نمی‌شوند و استمرار ندارند.

۵/۲. بسیج توده‌ها بر ضد ستمگران

برخی مدعیان، ممکن است انگیزه‌های اجتماعی - انقلابی داشته باشند، به این معنا که قصد ظلم‌ستیزی و شورش بر حاکم ستمگری را دارند؛ ولی با طرح ادعای مهدویت، تلاش می‌کنند که شماری از توده‌های مردم را در اطراف خویش گرد آورند. آنچه برای این افراد مهم است، مبارزه سیاسی و نظامی است، نه مهدویت. به همین دلیل، گاهی به یک طرح کلی از ماجرا بسنده می‌کنند. مهدی سودانی^۱، یکی از بزرگ‌ترین مدعیان مهدویت است که از این ابزار برای برخورد با نیروهای انگلیسی و مصری اشغالگر در کشورش استفاده کرد.

۳. زمینه‌های پذیرش ادعای مدعیان دروغین

فراهم بودن زمینه‌های مختلف برای پذیرش مدعیان باطل رهبری، به حدی است

۱. ر. ک: ص ۶۵ (مهدی سودانی).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

که در حدیثی از امام باقر علیه السلام، برای هر مدعی رهبری، هوادارانی فرض شده است.
متن حدیث این است:

لَيْسَ مِنْ أَحَدٍ يَدْعُو إِلَيَّ أَنْ يَخْرُجَ الدَّجَالُ إِلَّا سَيَجِدُ مَنْ يُبَايِعُهُ ١.

تا هنگام خروج دجال، هیچ کس نیست که مردم را [به خود] بخواند، مگر این که
به زودی، افرادی را می‌یابد که با او بیعت کنند.

در میان زمینه‌های گوناگون پذیرش ادعاهای مهدویت، فقر فرهنگی، فساد
سیاسی و اجتماعی و مشکلات اقتصادی، مناسب‌ترین زمینه‌های فریب دادن
ساده‌اندیشان و رونق بازار مدعیان دروغین مهدویت اند.

۱/۳. جهل

می‌توان گفت که فقر فرهنگی، جهل و پیروی کورکورانه، بیشترین نقش را در
پیدایش مدعیان دروغین مهدویت، و پذیرش ادعاهای آنان دارد.
شاید نخستین پرسشی که با ملاحظه «گزارش مدعیان دروغین مهدویت» به
ذهن می‌رسد، این است که: چگونه این همه مدعیان توانسته‌اند عده‌ای را فریب
دهند و با دروغ، از آنها برای مقاصد خود، سوء استفاده نمایند؟
پاسخ این سؤال را به روشنی می‌توان از سخنان حکیمانه امام علی علیه السلام در باره
مردم‌شناسی در یافت.

النَّاسُ ثَلَاثَةٌ: فَعَالِمٌ رَبَّانِيٌّ، وَ مُتَعَلِّمٌ عَلَى سَبِيلِ نَجَاةٍ، وَ هَمَجٌ رَعَاعٌ أَتْبَاعُ كُلِّ نَاعِقٍ
(صائِح) يَمِيلُونَ مَعَ كُلِّ رِيحٍ، لَمْ يَسْتَضِيئُوا بِنُورِ الْعِلْمِ، وَ لَمْ يَلْجِئُوا إِلَى رُكْنٍ
وَتِيْقٍ. ٢.

مردم، سه گروه اند: دانشمند ربّانی، دانشجو در راه رستگاری، و دنباله‌روهای هر

۱. الکافی: ج ۸ ص ۲۹۶ ح ۴۵۶.

۲. نهج البلاغه: حکمت ۱۴۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشريف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بانگی که با هر بادی می‌چرخند. اینان از روشنی دانش، پرتوی بر نگرفته‌اند و به

پایه‌ای استوار پناه نبرده‌اند.

امام علیه السلام در این سخن، مردم را به سه گروه تقسیم می‌نماید:

اول. کسانی که حقیقت را شناخته‌اند و عقیده و رفتار فردی و اجتماعی آنها بر معیارهای درست و مطابق با واقع استوار است. امام علیه السلام از آنان با عنوان «عالم ربّانی» یاد کرده است.

دوم. کسانی که در راه دست یافتن به معرفت حقیقی و راه رستگاری هستند.

امام علیه السلام آنان را «دانشجو در راه رستگاری» نامیده است.

سوم. کسانی که نه حقیقت را شناخته‌اند و نه در راه شناسایی آن اند. امام علیه السلام آنان را «همّج رعاع» شمرده است. همّج، همان پشه‌هایی هستند که بر صورت گوسفند یا درازگوش می‌نشینند و برخی آن را مگس معنا کرده‌اند^۱ و کلمه رعاع، به معنای بی‌شعور است.^۲

در این سخن، کسانی که نه می‌دانند و نه در جستجوی دانش اند، به پشه‌های بی‌شعور و سرگردانی تشبیه شده‌اند که به دنبال نادانی بزرگ‌تر از خود هستند؛ بی‌شعورهایی که با هر بادی، این سو و آن سو می‌شوند و دعوت هر مدّعی را می‌پذیرند، بدون آن که بدانند دعوت او حق است یا باطل.

سؤال، این است: چرا عدّه‌ای از مردم، که اندک هم نیستند، به چنین سرنوشتی مبتلا می‌شوند؟ امام علیه السلام در این حدیث، خود به این پرسش نیز پاسخ داده و فرموده که علّت سقوط این دسته، آن است که از نور علم بهره نمی‌گیرند و باورهای خود را بر پایه‌های محکم علمی، استوار نمی‌کنند.

با توجّه به آنچه اشاره شد، پیروی کورکورانه از مدّعیان مهدویت، تنها یکی از

۱. ر.ک: النهایة: ج ۵ ص ۲۷۲.

۲. ر.ک: القاموس المحيط: ج ۳ ص ۳۰.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مصادیق «همچ رعاع» در کلام امام علی علیه السلام است، و تا بیماری تقلید در باورها به طور کامل و ریشه‌ای درمان نشود، جامعه بشر، روی خوش‌بختی را نخواهد دید.

۲/۳. فساد سیاسی و اجتماعی

بی‌اعتنایی به ارزش‌های دینی، فراگیر شدن فساد اجتماعی و بویژه اختناق سیاسی، عوامل مهمی برای جذب توده‌ها و متمایل کردن مردم به مدعیان اند؛ زیرا یکی از مؤلفه‌های اصلی مهدویت، احیای ارزش‌های دینی و در رأس آنها عدالت اجتماعی است. از این رو، رواج ظلم و فساد و بی‌اعتنایی به ارزش‌های اسلامی، زمینه‌ساز پذیرش دعوت مدعیان مهدویت و پیدایش کسانی هستند که جنبش خود را تحت عنوان مهدویت برای احیای ارزش‌های دینی و عدالت اجتماعی توجیه می‌کنند.

۳/۳. مشکلات اقتصادی

مشکلات اقتصادی، بستر مناسبی برای خیزش‌های اجتماعی اند. به همین جهت، جنبش‌های مردمی، عموماً در جوامع فقیر شکل می‌گیرند، و از آن جا که فقر اقتصادی، زمینه‌ساز فقر فرهنگی و فساد اجتماعی است، می‌توان گفت که اصلی‌ترین بستر پیدایش مدعیان مهدویت، و پذیرش مردمان مشکلات اقتصادی اند.

۴/۳. استناد به شماری از احادیث

استناد به شماری از احادیث، زمینه‌ساز پذیرش ادعای مدعیان دروغین مهدویت است. این احادیث، بدون ارزیابی و جداسازی صحیح و سقیمشان، در منابع حدیثی، نقل شده‌اند، بویژه احادیثی که در باره نشانه‌های ظهورند و چه بسا

۱. برای آگاهی بیشتر در باره این موضوع، ر.ک: دانش‌نامه عقاید اسلامی: ج ۱ ص ۲۹ (فصل دوم «تقلید در عقیده»).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

شماری از این احادیث را همین مدعیان دروغین جعل کرده باشند. برای نمونه می‌توان گفت: ادعای مکان ظهور در مهدی علیه السلام مغرب، مشرق، یمن، طالقان، خراسان و نقاط دیگر، چه بسا بیشتر آنها ساخته و پرداخته کسانی است که خود، دست‌اندرکار ادعای مهدویت بوده و برای این که برای خود و جاهتی کسب کنند و جای پای بر جای نگذارند، احادیثی را جعل کرده‌اند.

بعدها نیز شماری گرفتار تأویلات شگفت در تعیین محل ظهور شده و این گونه احادیث را جدی گرفته‌اند. برای نمونه می‌توان به بحث‌های مفصلی که قاضی نعمان در شرح الأخبار در باره ظهور امام مهدی علیه السلام در مغرب کرده تا آن را بر عبید الله مهدی تطبیق کند، مراجعه کرد.^۱

از سوی دیگر، قطعی بودن نام امام مهدی علیه السلام و همنام بودن ایشان با نام پیامبر صلی الله علیه و آله، بسیاری را برای ادعای مهدویت به هوس انداخته است، بویژه پس از آن که «اسم آبیہ اسم اُبی؛ اسم پدر او، اسم پدر من است» نیز بدان افزوده شد.

باید توجه داشت که گاه از احادیث درست هم برداشت‌های سوء استفاده‌گرایانه می‌شود، چنان که منصور عباسی، نام فرزندش را مهدی گذاشت تا ذهن مردم مهدی‌خواه، متوجه او شود. البته در بسترسازی این قبیل امور، شماری از علمای ساده‌انگار هم که باورهای عارفانه صوفیانه دارند، بسیار مؤثر بوده‌اند؛ زیرا افکار و آثار آنها مردم را که به این قبیل علما تمایل دارند، جذب چنین جنبش‌هایی می‌کرده است. برای نمونه می‌توان به جنبش مهدی‌گرایانه سید محمد نوریخس مثال زد که استادش خواجه اسحاق، مهم‌ترین حامی او بود و حتی جاننش را بر سر این اقدام گذاشت.^۲

۱. ر.ک: شرح الأخبار: ج ۳ ص ۳۵۳ و ۳۶۴.

۲. ر.ک: سید محمد نوریخس و ادعای مهدویت در سال ۸۲۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



۴. خاستگاه مدعیان دروغین

خاستگاه مدعیان دروغین مهدویت و یا نیابت خاص از مهدی موعود نیز قابل تأمل است؛ زیرا تا کنون، هیچ‌گاه عالمان، فقیهان و دانایان طراز اول و شاخص شیعه و اهل سنت، ادعای مهدویت نداشته‌اند. در این دوره هزار و چهارصد ساله‌ای که از ظهور اسلام گذشته، هزاران دانشمند و فقیه مطرح شیعه و سنی زیسته‌اند که گاه زمینه پذیرش همه سخنان آنان نیز آماده بوده و قدرت مادی و معنوی و نفوذ تام بر افراد زیرمجموعه خویش و مردمان عادی داشته‌اند، ولی هیچ‌یک چنین ادعاهایی نکرده‌اند؛ بلکه با این‌گونه ادعاها نیز به شدت مخالفت نموده‌اند. بیشتر مدعیان نیابت، از کسانی هستند که با دانشی اندک، رهبری گروه یا فرقه‌ای از مردمان عادی را در اختیار گرفته‌اند؛ یعنی ارتباط مرید و مرادی همراه با دانش اندک رهبر گروه و مردمان اطراف او، زمینه ادعاهای گزاف و پذیرش کورکورانه را فراهم می‌سازد.

نکته

آنچه در این مجموعه آورده‌ایم، تنها به منظور آگاه کردن جامعه و مردمان برای تنبّه و آمادگی در مواردی است که ممکن است در روزگار آینده به وقوع بپیوندد؛ آگاه بودن از بسترها و زیرساخت‌های این ادعاها و سوء استفاده‌هایی که در موارد مشابه ممکن است پدید آیند.

از مجموعه گزارش‌ها به دست می‌آید که در مواردی انگشت‌شمار، مدعیان مهدویت، تنها توانسته‌اند جنبشی محدود در گستره‌ای جغرافیایی پدید آورند؛ ولی به هیچ‌عنوان، امکان و آمادگی پدید آوردن جنبشی جهانی را نداشته‌اند.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پژوهشی درباره مهم‌ترین وظیفه پیروان اهل بیت علیهم‌السلام در عصر غیبت

مسئله بسیار مهمی که در این فصل باید بررسی گردد، این است که: مهم‌ترین وظیفه مسلمانان، بویژه پیروان اهل بیت علیهم‌السلام در عصر غیبت امام مهدی علیه‌السلام چیست؟ آیا آنان در این دوران، وظیفه‌ای در جهت تأسیس حکومت اسلامی و اقامه ارزش‌های دینی ندارند؟ آیا وظایف آنها در انجام دادن وظایف فردی، شتاب نکردن در اقامه احکام سیاسی و اجتماعی اسلام، دعا کردن برای ظهور امام غایب، و منتظر ماندن برای ظهور ایشان، خلاصه می‌شود؟ و آیا مسلمانان، هیچ وظیفه‌ای در مورد تأسیس حکومتی بر پایه احکام و قوانین اسلامی و زمینه‌سازی فرهنگی و سیاسی برای حکومت جهانی امام عصر علیه‌السلام ندارند؟

دو دیدگاه در باره تأسیس حکومت در عصر غیبت

در باره این مسئله - که بویژه پس از برقراری نظام جمهوری اسلامی ایران به رهبری امام خمینی رضی‌الله‌تعالی‌عنه، اهمیت دوچندانی یافته -، دو دیدگاه وجود دارد:

۱. تأسیس حکومت، مهم‌ترین وظیفه عصر غیبت

دیدگاه اول، این است که مهم‌ترین وظیفه مسلمانان بویژه پیروان اهل بیت علیهم‌السلام در روزگار غیبت، تأسیس حکومتی است که افزون بر اقامه احکام و حدود الهی، برای حکومت جهانی امام مهدی علیه‌السلام نیز زمینه‌سازی نماید - که موضوع این پژوهش هم هست -.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

برای تبیین این دیدگاه، دو مقدمه باید اثبات گردد:

مقدمه اول: ضرورت زمینه‌سازی برای ظهور امام غایب؛

مقدمه دوم: ضرورت تشکیل حکومت برای زمینه‌سازی حکومت امام

مهدی علیه السلام.

یک. ضرورت زمینه‌سازی برای ظهور امام غایب

با در نظر گرفتن حکمت غیبت امام عصر علیه السلام^۱، به سادگی می‌توان به نقش زمینه‌سازی برای ظهور ایشان و ضرورت آن، پی برد؛ زیرا اصلی‌ترین فلسفه غیبت ایشان، چیزی جز فراهم نبودن زمینه‌های لازم جهت تشکیل حکومت جهانی اسلام نیست.

از سوی دیگر، مهم‌ترین لوازم انتظار حقیقی ظهور امام مهدی علیه السلام - که در احادیث فصل اول این بخش بر آن تأکید شده - فراهم‌سازی زمینه قیام ایشان است. همچنین بر اساس احادیثی دیگر - که در فصل سوم آمده‌اند و از پیروان اهل بیت علیهم السلام می‌خواهند که در برابر مشکلات دینداری در عصر غیبت، پایداری کنند -، سازش‌ناپذیری با زمامداران ستمگر و زمینه‌سازی برای روشنگری و آگاهی توده‌های مردم در جهت براندازی حکومت آنان و ایجاد حکومت جهانی اسلام، ضروری‌اند؛ زیرا در غیر این صورت، تأکید بر مشکلات توان‌فرسای شیعیان در عصر غیبت، بی‌معناست. بنا بر این، تردیدی در ضرورت زمینه‌سازی برای ظهور امام مهدی علیه السلام نیست.

البته چنان‌که در فصل سوم آمده، عجله و تندروی در سرنگون‌سازی حکومت جباران، نکوهیده، و به کارگیری نهایت دقت و تدبیر در این باره، لازم و ضروری است.

۱. ر.ک: ج ۳ ص ۱۷۴ (بخش سوم / فصل دوم / تبیین حکمت غیبت).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

دو. ضرورت تشکیل حکومت برای زمینه‌سازی ظهور

به نظر می‌رسد مقدمهٔ دوم، یعنی ضرورت تشکیل حکومت جهت زمینه‌سازی برای ظهور، بسیار بدیهی و روشن است و نیازی به اثبات ندارد. به سخن دیگر، تصور آن برای تصدیقش کافی است؛ زیرا برای زمینه‌سازی حکومت جهانی اهل بیت علیهم‌السلام، امکانات در اختیار یک حکومت را نمی‌توان با امکانات فردی - که با صدها مانع سیاسی و اجتماعی رو به روست -، مقایسه کرد. بنا بر این، نقش بنیادین تشکیل حکومت برای زمینه‌سازی ظهور، غیر قابل انکار است.

نکته‌ای که در این جا نباید مورد غفلت قرار گیرد، این است که امکانات تبلیغی، به تنهایی برای ترویج معارف اهل بیت علیهم‌السلام و بسترسازی جهت حکومت جهانی اسلام، کافی نیستند؛ بلکه همان طور که در ره‌نمودهای اهل بیت علیهم‌السلام آمده، تبلیغ عملی مدعیان پیروی از اهل بیت علیهم‌السلام بویژه کارگزاران حکومتی که حکومت به نام آنان تأسیس می‌شود نیز برای انتقال صحیح پیام‌های فرهنگی خاندان رسالت، ضروری است. باید توجه داشت که اگر تبلیغ عملی، با تبلیغ رسانه‌ای همراه نباشد، چه بسا تبلیغات رسانه‌ای، نتیجهٔ معکوس دهند.

بنا بر این، جمهوری اسلامی ایران، در صورتی که بتواند در عمل، کارایی مکتب اهل بیت علیهم‌السلام را در زمینه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، نظامی، اجتماعی، امنیتی و بویژه در زمینهٔ فرهنگی و سبک زندگی، در معرض دید جهانیان قرار دهد، بی‌تردید، نوید دهندهٔ ظهور امام عصر علیه‌السلام و حاکمیت جهانی اسلام خواهد بود.

بر این اساس و با توجه به دو مقدمه‌ای که گذشت (ضرورت زمینه‌سازی برای ظهور امام غایب و ضرورت تشکیل حکومت زمینه‌سازان)، روشن می‌شود که مهم‌ترین وظیفهٔ پیروان اهل بیت علیهم‌السلام، بلکه همهٔ علاقه‌مندان به حکومت جهانی اسلام، مبارزه با زمامداران جبار حاکم بر جوامع اسلامی و تشکیل حکومتی مبتنی بر

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

قوانین اسلامی و آرمان‌های خاندان رسالت است.^۱

بزرگ‌ترین نظریه‌پرداز این دیدگاه، امام خمینی علیه السلام است که با رهبری او و مقاومت ملت ایران و ایثار و فداکاری مجاهدان، طلسم حکومت دو هزار و پانصدساله زورمداران بر کشور ایران را شکست و حکومتی بر پایه قوانین اسلامی در این کشور شکل گرفت.

بر اساس این دیدگاه، در عصر غیبت نیز مانند عصر حضور، مسلمانان موظف‌اند که در حد توان، احکام اسلامی را اقامه کنند، و برای انجام دادن این وظیفه، راهی جز تشکیل حکومت دینی ندارند. البته تشکیل حکومت دینی در عصر غیبت در درجه اول، بر عهده مجتهد جامع شرایط رهبری است^۲ و مسئولیت زمینه‌سازی برای حکومت جهانی اسلام به رهبری امام مهدی علیه السلام بر عهده این حکومت خواهد بود.

۲. اختصاص تشکیل حکومت به عصر حضور

دیدگاه دوم، این است که تشکیل حکومت دینی و اجرای احکام اسلامی در جامعه، ویژه خاندان رسالت است، بدین معنا که پس از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و امام علی علیه السلام و مدت کوتاهی از امامت امام حسن علیه السلام تا ظهور امام مهدی علیه السلام، اسلام برنامه‌ای برای تشکیل حکومت و اجرای حدود الهی ندارد، و مسلمانان و به طور خاص، پیروان اهل بیت علیهم السلام، مکلف به تلاش برای تشکیل حکومت دینی و اقامه ارزش‌های الهی نیستند و تنها وظیفه آنان، انجام دادن تکالیف فردی است. به عبارت دیگر، هر چند در مسائل حکومتی، تسلیم زورمداران و حتی دشمنان اسلام باشند، حق مبارزه با آنان را ندارند(!) و در یک جمله، در دوران غیبت امام مهدی علیه السلام، دین از سیاست

۱. گفتنی است که افزون بر نقش حکومت دینی در بسترسازی برای ظهور امام مهدی علیه السلام، ضرورت تشکیل

چنین حکومتی در عصر غیبت جهت اجرای احکام و قوانین اسلام، مبتنی بر ادله فراوانی از کتاب (قرآن)،

سنت و عقل و اجماع است. برای آگاهی بیشتر، ر.ک: دراست فی ولایة الفقیه: ج ۱، ص ۸۳-۲۰۴.

۲. ر.ک: صحیفه امام: ج ۲۱ ص ۲۷۸ (پیام امام به مراجع اسلام، ۱۳۶۷/۱۲/۳).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

جداست.

امام خمینی علیه السلام با اشاره به این دیدگاه می‌فرماید:

استکبار، وقتی که از نابودی مطلق روحانیت و حوزه‌ها مایوس شد، دوراه را برای ضربه زدن انتخاب نمود: یکی راه ارباب و زور، دیگری، راه خدعه و نفوذ. در قرن معاصر، وقتی حربۀ ارباب و تهدید، چندان کارگر نشد، راه‌های نفوذ، تقویت گردید. اولین و مهم‌ترین حرکت، القای شعار «جدایی دین از سیاست» است که متأسفانه این حربه در حوزه روحانیت تا اندازه‌ای کارگر شده است، تا جایی که دخالت در سیاست، دون شأن فقیه و ورود در معرکۀ سیاسیون، تهمت و ایستگی به اجانب را به همراه می‌آورد.... ضربات روحانیت ناآگاه و آگاه و ایسته، به مراتب، کاری‌تر از اغیار بوده و هست.

در شروع مبارزات اسلامی، اگر می‌خواستی بگویی: شاه خائن است، بلافاصله جواب می‌شنیدی که شاه شیعه است! ترویج تفکر «شاه، سایه خداست» و یا «با گوشت و پوست نمی‌توان در مقابل توپ و تانک ایستاد» و این که «ما مکلف به جهاد و مبارزه نیستیم» و یا «جواب خون مقتولین را چه کسی می‌دهد؟» و از همه شکننده‌تر، شعار گم‌راه‌کننده «حکومت قبل از ظهور امام زمان علیه السلام باطل است»، و هزاران «ان قلت» دیگر، مشکلات بزرگ و جان‌فرسایی بودند که نمی‌شد با نصیحت و مبارزه منفی و تبلیغات، جلوی آنها را گرفت. تنها راه حل، مبارزه و ایثار و خون بود.^۱

شواهد دیدگاه دوم

در این جا لازم است به احادیثی که به عنوان شاهد و دلیل دیدگاه دوم (اختصاص تشکیل حکومت دینی به عصر حضور)، مورد استناد قرار می‌گیرند، اجمالاً اشاره و توضیحات لازم ارائه گردد:

۱. صحیفه امام: ج ۲۱ ص ۲۷۸ (پیام امام به مراجع اسلام، ۳/۱۲/۶۷).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارائه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

یک. احادیث فراگیر شدن ظلم، قبل از ظهور امام مهدی علیه السلام

دسته اول از احادیثی که ممکن است به عنوان شاهد دیدگاه دوم، مورد بهره‌برداری قرار گیرند، احادیثی هستند که تأکید می‌کنند امام مهدی علیه السلام هنگامی ظهور می‌کند که ظلم و جور، جهان را فرا گرفته است.^۱

بر پایه این احادیث، فراگیر شدن ظلم، مقدمه ظهور امام غایب است. بنا بر این، ممکن است از این احادیث چنین برداشت شود که هر اقدامی جهت مبارزه با ظلم و استقرار عدل در جامعه، به معنای تلاش برای از بین بردن مقدمه ظهور آن امام و در نتیجه، به تأخیر افتادن ظهور ایشان است. از این رو، منتظران ظهور امام مهدی علیه السلام نه تنها نباید کوچک‌ترین اقدامی در جهت اصلاح ناهنجاری‌ها و استقرار عدل و داد در جامعه نمایند، بلکه به عکس باید آنها نیز به گسترش ظلم و تباهی در جهان کمک کنند تا هر چه زودتر امام عصر علیه السلام ظاهر شود(!)

چنین برداشت انحرافی‌ای از این احادیث، در واقع، به قدری سست و بی‌اساس است که توضیح آن برای نقد و رد آن، کافی است، چنان که امام خمینی رحمته الله علیه در ادامه پیام به مراجع اسلام، با اشاره به دیدگاه یاد شده می‌فرماید:

البته هنوز حوزه‌ها به هر دو تفکر آمیخته‌اند و باید مراقب بود که تفکر جدایی دین از سیاست، از لایه‌های تفکر اهل جمود، به طلاب جوان سرایت نکند....

دیروز، مقدس‌نماهای بی‌شعور می‌گفتند: دین از سیاست جداست و مبارزه با شاه حرام است. امروز می‌گویند: مسئولین نظام، کمونیست شده‌اند. تا دیروز مشروب‌فروشی و فساد و فحشا و فسق و حکومت ظالمان را برای ظهور امام زمان - ارواحنا فداه - مفید و راه‌گشا می‌دانستند. امروز این که در گوشه‌ای خلاف شرعی - که هرگز خواست مسئولین نیست - رخ می‌دهد، فریاد «و اسلاما» سر

۱. ر.ک: ج ۷ ص ۲۶۳ (فصل دوم / فراگیری ظلم و ستم).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

می‌دهند! دیروز حجتیه‌ای‌ها مبارزه را حرام کرده بودند و در ببحوۃ مبارزات، تمام تلاش خود را نمودند تا اعتصاب چراغانی نیمه شعبان را به نفع شاه بشکنند؛ امروز، انقلابی‌تر از انقلابیون شده‌اند.

ولایتی‌های دیروز - که در سکوت و تحجر خود، آبروی اسلام و مسلمین را ریخته‌اند [و] در عمل، پشت پیامبر و اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام را شکسته‌اند و عنوان ولایت برایشان جز تکسب و تعیش نبوده است -، امروز، خود را بانی و وارث ولایت نموده و حسرت ولایت دوران شاه را می‌خورند.^۱

با اندکی تأمل در احادیثی که پیشگویی کرده‌اند قبل از ظهور امام مهدی علیه‌السلام، ظلم، جهان را فرا خواهد گرفت، مشخص می‌شود که مقصود آنها، نسخ آیات جهاد و امر به معروف و نهی از منکر و تعطیل احکام و حدود الهی در عصر غیبت نیست؛ بلکه مقصود، پیشگویی از فراگیر شدن نسبی ستم و تباهی پیش از ظهور دادگستر جهان است، و به سخن دیگر، با همه تلاش‌هایی که مؤمنان و منتظران راستین، جهت مبارزه با فساد باید انجام دهند، قبل از ظهور منجی موعود، حکومتی که بتواند رژیم‌های ظالمانه‌ای را که ظلم آنها فراگیر است، ریشه کن کند و عدالت را در سراسر جهان بگستراند، تحقق نخواهد یافت.

دو. احادیث نهی از قیام، قبل از قیام قائم علیه‌السلام

دسته دوم از احادیثی که دستاویز مخالفان تشکیل حکومت دینی در عصر غیبت است، شامل احادیثی است که در نگاه ابتدایی و سطحی، بر نهی مبارزه با حکومت‌های فاسد، و لزوم سازش و مسالمت با آنها، قبل از قیام امام مهدی علیه‌السلام دلالت دارند. مهم‌ترین احادیث این دسته،^۲ به چهار گروه تقسیم می‌شوند.

گروه اول، احادیثی هستند که رهبران قیام قبل از قیام امام مهدی علیه‌السلام را «طاغوت»

۱. صحیفه امام: ج ۲۱ ص ۲۸۱ (پیام امام به مراجع اسلام، ۱۳۶۷/۱۲/۳).

۲. برای آشنایی بیشتر با احادیثی که در این باره وارد شده، رک: دراستی فی ولایة الفقیه: ج ۱ ص ۲۰۵-۲۵۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

نامیده‌اند و به حسب ظاهر دلالت دارند که هر گونه جنبش بر ضدّ ستمگران قبل از نهضت جهانی مهدوی، مذموم و محکوم است، مانند آنچه کلینی رحمته الله علیه، از ابو بصیر، از امام صادق رحمته الله علیه نقل کرده که فرمود:

كُلُّ رَايَةٍ تَرْفَعُ قَبْلَ قِيَامِ الْقَائِمِ فَصَاحِبُهَا طَاغُوتٌ ۱.

هر پرچمی قبل از قیام قائم برافراشته شود، پرچمدار آن، طاغوت است.

طبق این سخن، قیام بر ضدّ زمامداران ستمگر، قبل از قیام جهانی امام عصر رحمته الله علیه به طور مطلق، جایز نیست و هر کس رهبری آن را به عهده داشته باشد، طاغوت شمرده می‌شود و مخالفت با او واجب است.

گروه دوم از احادیث این دسته، احادیثی هستند که توصیه می‌کنند قبل از آشکار شدن نشانه‌های ظهور امام مهدی رحمته الله علیه، پیروان اهل بیت رحمته الله علیه نباید در مبارزه بر ضدّ حاکمان جائر شرکت کنند، مانند حدیثی که ثقة الاسلام کلینی رحمته الله علیه از سدید نقل کرده که امام صادق رحمته الله علیه خطاب به او می‌فرماید:

يَا سَدِيرُ! الزَّم بَيْتِكَ وَكُنْ جَلِيسًا مِنْ أَحْلَاسِهِ، وَاسْكُنْ مَا سَكَنَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ، فَإِذَا بَلَغَكَ أَنَّ السُّفْيَانِيَّ قَدْ خَرَجَ فَارْحَلْ إِلَيْنَا. ۲

ای سدید! پیوسته در خانه خود بنشین و همچون پلاسی از پلاس‌های خانه باش، و تا شب و روز آرام است، آرامش خود را حفظ کن. پس هنگامی که شنیدی سفیانی قیام کرده است، به سوی ما کوچ کن، گرچه با پای پیاده.

همچنین ایشان در حدیثی دیگر از عمر بن حنظله از امام صادق رحمته الله علیه نقل کرده که می‌گوید:

خَمْسُ عِلَامَاتٍ قَبْلَ قِيَامِ الْقَائِمِ: الصَّيْحَةُ، وَالسُّفْيَانِيُّ، وَالْخَسْفُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الرَّيِّبَةِ، وَالْيَمَانِيُّ.

۱. الکافی: ج ۸ ص ۲۹۵ ح ۴۵۲. همین مضمون در کتاب الغیبه نعمانی (ص ۱۱۴ ح ۹) از مالک بن اعین، از امام باقر رحمته الله علیه نقل شده است.

۲. الکافی: ج ۸، ص ۲۶۴ ح ۳۸۳. وسائل الشیعة: ج ۱۱ ص ۳۶ ح ۳ و ۱، ۵، ۷، ۸، ۱۴ و ۱۶. همین دانش‌نامه: ج ۷ ص ۹۸ ح ۱۱۶۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

فَقُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنْ خَرَجَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِكَ قَبْلَ هَذِهِ الْعَلَامَاتِ أَنْخُرُجَ مَعَهُ؟

قال: لا .

پیش از قیام قائم علیه السلام پنج نشانه است: صیحه آسمانی، قیام سفیانی، فرو رفتن لشکر سفیانی در زمینی به نام بیداء^۱، کشته شدن نفس زکیه، و قیام یمانی. گفتم: فدایت شوم! اگر قبل از این نشانه‌ها، یکی از خاندان شما قیام کرد، آیا با او همراهی کنیم؟ فرمود: نه.^۲

در حدیث دیگری نیز، در ماجرای قیام ابو مسلم خراسانی و نامه وی به امام صادق علیه السلام، ایشان در باره نشانه هنگام قیام، خطاب به فضل بن کاتب می‌فرماید:
لَا تَبْرَحِ الْأَرْضَ يَا فَضْلُ حَتَّى يَخْرُجَ السُّفْيَانِيُّ، فَإِذَا خَرَجَ السُّفْيَانِيُّ فَأَجْبُوا إِلَيْنَا - يَقُولُهَا ثَلَاثًا - وَهُوَ مِنَ الْمَحْتَمِ.^۳

از جای خود حرکت مکن تا این که سفیانی قیام کند. پس هر گاه سفیانی قیام کرد، به سوی ما روی آورید (این جمله را سه بار تکرار کرد) و این، از نشانه‌های حتمی است.

در حدیثی دیگری، ابو بکر حضرمی می‌گوید: هم‌زمان با ظهور پرچم‌های سیاه در خراسان، من و ابان بر امام صادق علیه السلام وارد شدیم و گفتم: نظر شما چیست؟ امام علیه السلام فرمود:

إِجْلِسُوا فِي بُيُوتِكُمْ، فَإِذَا رَأَيْتُمُونَا قَدْ اجْتَمَعْنَا عَلَى رَجُلٍ، فَانْهَدُوا إِلَيْنَا بِالسَّلَاحِ.^۴
در خانه خود بنشینید و هر گاه دیدید که ما گرد مردی جمع شده‌ایم، با سلاح به سوی ما بشتابید.

این احادیث به حسب ظاهر، دلالت دارند که پیروان اهل بیت علیهم السلام قبل از مشاهده

۱. بیداء، بیابان بزرگ میان مکه و مدینه است که پس از میقات ذوالحلیفه آغاز می‌شود.

۲. ر.ک: ج ۷ ص ۲۱۷ ح ۱۲۸۰.

۳. ر.ک: ج ۷ ص ۶۶ ح ۱۱۲۸.

۴. الغیبة، نعمانی: ص ۱۹۷ ح ۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

نشانه‌های ظهور امام مهدی علیه السلام، هیچ وظیفه‌ای برای مبارزه بر دوش ندارند؛ بلکه وظیفه آنها خانه‌نشینی و همکاری نکردن با قیام‌کنندگان است.

گروه سوم احادیث، بر وجوب تقیّه بویژه قبل از قیام امام مهدی علیه السلام دلالت دارند که مقتضای آنها، حرمت قیام است. دو حدیث حسین بن خالد و محمد بن عماره، از این گروه و به قرار زیرند:

شیخ صدوق به سند خود از حسین بن خالد، از امام رضا علیه السلام نقل کرده که فرمود:
لَا دِينَ لِمَنْ لَا وَرَعَ لَهُ، وَلَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا تَقِيَّةَ لَهُ، إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَعْمَلُكُمْ
بِالتَّقِيَّةِ... إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ، وَهُوَ يَوْمُ خُرُوجِ قَائِمِنَا أَهْلِ الْبَيْتِ عليهم السلام، فَمَنْ
تَرَكَ التَّقِيَّةَ قَبْلَ خُرُوجِ قَائِمِنَا فَلَيْسَ مِنَّا.^۱

کسی که از گناه پرهیز نمی‌کند، دین ندارد، و کسی که تقیّه را رعایت نمی‌کند، ایمان ندارد. گرامی‌ترین شما نزد خدا، کسی است که بیشتر تقیّه می‌کند... تا روزی که وقت آن [نزد خدا] معلوم است و آن، روز قیام قائم ما اهل بیت علیهم السلام است. پس هر کس قبل از قیام قائم ما تقیّه را ترک کند، از ما نیست.

شیخ صدوق از محمد بن عماره، از پدرش، از امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرمود:
الْمُؤْمِنُ مُجَاهِدٌ لِأَنَّهُ يُجَاهِدُ أَعْدَاءَ اللَّهِ تَعَالَى فِي دَوْلَةِ الْبَاطِلِ بِالتَّقِيَّةِ وَ فِي دَوْلَةِ
الْحَقِّ بِالسَّيْفِ.^۲

مؤمن [همواره] در حال جهاد است؛ زیرا او در دولت باطل، به وسیله تقیّه و در دولت حق، با شمشیر، با دشمنان خدا جهاد می‌کند.

چه بسا از این گونه احادیث نیز برداشت شود که در حکومت‌های باطل، قیام مسلحانه، مطلقاً جایز نیست. بنا بر این، پیروان اهل بیت علیهم السلام تا ظهور امام مهدی علیه السلام باید تسلیم حاکم جائز باشند.

۱. ر.ک: ج ۹ ص ۲۲۸ ح ۱۷۸۹ (کمال الدین).

۲. علل الشرائع: ج ۲ ص ۴۶۷ ح ۲۲، بحار الأنوار: ج ۶۴ ص ۱۷۲.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مفاد احادیث گروه چهارم، پیشگویی از شکست همه قیام‌های قبل از قیام مهدوی است، مانند: حدیث مرفوع ربیعی بن عبد الله بن جارود، از امام زین العابدین علیه السلام که ایشان فرمود:

وَاللَّهِ لَا يَخْرُجُ وَاحِدٌ مِّنَّا قَبْلَ خُرُوجِ الْقَائِمِ علیه السلام إِلَّا كَانَ مَثَلَهُ مَثَلُ فَرخِ طَارٍ مِنْ وَكْرِهِ
قَبْلَ أَنْ يَسْتَوِيَ جَنَاحَاهُ، فَأَخَذَهُ الصَّبِيَانُ فَعَبَثُوا بِهِ.^۱

به خدا سوگند، پیش از خروج قائم علیه السلام، هیچ یک از ما قیام نمی‌کند، مگر این که او همچون جوجه‌ای است که پیش از محکم شدن بال‌هایش از آشیانه خود پرواز کند. پس [به زمین می‌افتد و] کودکان، او را می‌گیرند و با او بازی می‌کنند (بازیچه دست دیگران می‌شود).

و نیز حدیث ابو الجارود، زیاد بن منذر که می‌گوید: از امام باقر علیه السلام شنیدم که

فرمود:

لَيْسَ مِمَّا أَهَلَ الْبَيْتِ أَحَدٌ يَدْفَعُ ضَيْمًا وَلَا يَدْعُو إِلَى حَقٍّ إِلَّا صَرَعَتْهُ الْبَلِيَّةُ حَتَّى تَقُومَ
عِصَابَةٌ شَهِدَتْ بَدْرًا لَا يُوَارَى قَتِيلُهَا وَلَا يُدَاوَى جَرِيحُهَا.^۲

هیچ یک از ما اهل بیت نیست که ظلم و ناروایی را دفع و مردم را به حق دعوت کند، مگر این که گرفتاری، او را به زانو در می‌آورد، تا این که گروهی که در جنگ بدر حضور یافتند، قیام کنند؛ گروهی که کشتگان‌شان به خاک سپرده نمی‌شوند و زخمی‌های آنها مداوا نمی‌گردند.

در پایان این حدیث، راوی می‌گوید: مقصود امام باقر علیه السلام از این گروه، فرشتگان

بود.

۱. الکافی: ج ۸ ص ۲۶۹ ح ۲۸۲. همین مضمون در کتاب الغیبه، نعمانی: (ص ۲۰۶ ح ۱۴) از امام باقر علیه السلام نیز نقل شده است.

۲. الغیبه، نعمانی: ص ۲۰۲ ح ۳.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

و نیز حدیث متوکل بن هارون که از امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرمود:
مَا خَرَجَ وَلَا يَخْرُجُ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ إِلَى قِيَامِ قَائِمِنَا أَحَدٌ يُدْفَعُ ظُلْمًا أَوْ يَنْعَشَ حَقًّا إِلَّا
اصْطَلَمَتْهُ الْبَلِيَّةُ، وَكَانَ قِيَامُهُ زِيَادَةً فِي مَكْرُوهِنَا وَشَيْعَتِنَا.^۱
هیچ یک از ما اهل بیت تا قیام قائم ما برای جلوگیری از ستمی و به پا داشتن حقی،
قیام نمی‌کند، مگر این که ریشه‌کنی بلا بد نیست و قیام او بر اندوه ما و پیروان ما
می‌افزاید.

هرچند در این دسته از احادیث، قیام قبل از ظهور امام مهدی علیه السلام نهی نشده، لیکن
ظاهر مفاد آنها، باطل دانستن این‌گونه قیام‌هاست؛ زیرا نه تنها نتیجه‌ای ندارد و به
شکست می‌انجامد، بلکه موجب آن است که قیام‌کننده، بازپچه دست سیاست‌بازان
شود و سرنوشت وی و همراهانش، اندوه اهل بیت علیهم السلام را افزون نماید.

نقد و بررسی احادیث نهی از قیام

به منظور نقد و ارزیابی این دسته از احادیث، لازم است ابتدا سند آنها و سپس
محتوای آنها بررسی شوند و سرانجام، مضمون آنها بر موازین اصولی نقد و ارزیابی
حدیث، عرضه شود.

الف - ارزیابی سند احادیث نهی از قیام

بسیاری از احادیث که ملاحظه شدند، از نظر سند، معتبر نیستند؛^۲ لیکن نکته مهم
این است که اگر سند همه این احادیث هم صحیح فرض شوند، آنچه در نظر ابتدایی
از این احادیث برداشت می‌شود، قطعاً مقصود نیست. این نکته را در ارزیابی
مضمون آنها توضیح خواهیم داد.

۱. صحیفه سجّادیه: ص ۱۱.

۲. برای آگاهی از ارزیابی کامل سند احادیثی که در این باره وارد شده، ر.ک: دراسات فی ولایة الفقیه: ج ۱
ص ۲۰۵-۲۵۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ب - ارزیابی مضمون احادیث نهی از قیام

در بررسی محتوا و مضمون احادیث نهی از قیام، با در نظر گرفتن فضای صدور آنها، چند نکته قابل توجه است:

۱. دسته اول از این احادیث، هرچند به ظاهر، مطلق اند و پرچمدار همه قیام‌های قبل از قیام مهدوی را طاغوت خوانده‌اند، لیکن با ملاحظه آنها در کنار احادیثی که قیام زید^۱ یا شهدای فح^۲ را مورد تأیید قرار داده‌اند، معلوم می‌شود که اطلاق آنها مقصود نیست؛ بلکه مقصود، «پرچمداران قیام‌های باطل» اند، چنان که در حدیثی از امام باقر^{علیه السلام} به این معنا تصریح شده است:

من رفع رایة ضلالة فصاحبها طاغوت.^۳

کسی که پرچم گم‌راهی را برافرازد، پرچمدار آن، طاغوت است.

همچنین با در نظر گرفتن معنای صدور این احادیث و احادیث دسته دوم، مشخص می‌شود که مقصود از آنها، نهی از تلاش برای تشکیل حکومت عدل بر پایه قوانین اسلامی نیست؛ زیرا این احادیث، در فضایی صادر شده‌اند که بسیاری از پیروان اهل بیت^{علیهم السلام} تصور می‌کردند زمینه برای تحقق حکومت جهانی اهل بیت^{علیهم السلام} فراهم است؛ چرا که حکومت بنی امیه به دلیل جنایاتش، دیگر پایگاه اجتماعی نداشت و روزهای پایانی خود را سپری می‌کرد و حکومت بنی عباس هم تشکیل نشده و در آغاز راه بود، و از سوی دیگر، محبوبیت خاندان رسالت در جامعه اسلامی، در حال افزایش بود، به گونه‌ای که رهبران جنبش‌ها از نام آنان برای جذب هواداران بهره‌برداری می‌نمودند.

در چنین فضایی، به طور طبیعی، پیروان اهل بیت^{علیهم السلام} به این تحلیل می‌رسیدند

۱. ر.ک: ص ۴۳.

۲. ر.ک: ص ۴۴.

۳. الکافی: ج ۸ ص ۲۹۷ ح ۴۵۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

که بهترین فرصت برای تشکیل حکومت موعود اهل بیت علیهم‌السلام فراهم شده است؛ ولی امام صادق علیه‌السلام با دیدن خطای آنها در تحلیل، با تعبیرهای گوناگون تأکید فرمود که حکومت جهانی اهل بیت علیهم‌السلام نشانه‌هایی دارد که تا تحقق نیابند، پیروان آنان باید منتظر بمانند.

بر این اساس، معنای این گونه احادیث، تن دادن به حکومت جبّاران و مخالفت با تلاش جهت تشکیل حکومت صالحان تا روزی که نشانه‌های حکومت جهانی اهل بیت علیهم‌السلام آشکار شوند، نیست؛ بلکه بدین معناست که پیروان اهل بیت علیهم‌السلام با نهضت‌هایی مانند قیام ابو مسلم خراسانی، همراهی نکنند.

۲. در احادیث یاد شده، افزون بر هشدار به قیام‌هایی که با انگیزهٔ نفسانی و به نام اقامهٔ عدل و ارزش‌های اسلامی صورت می‌گیرند، نکتهٔ دیگری قابل توجه است و آن، روشنگری در بارهٔ قیام امام مهدی علیه‌السلام و معرّفی مهدیان دروغین^۱ است، بدین معنا که قبل از آشکار شدن نشانه‌های ظهور امام مهدی علیه‌السلام، هر کس به نام ایشان قیام کند، طاغوت شمرده می‌شود و قیام او باطل و محکوم به شکست است.

۳. دستهٔ چهارم از احادیث، پیش‌بینی کرده‌اند که اگر هر یک از خاندان رسالت، پیش از ظهور امام مهدی علیه‌السلام قیام کند، قیام او شکست خواهد خورد و موجبات ناراحتی خاندان رسالت را فراهم خواهد ساخت.

در ارزیابی این پیشگویی‌ها باید گفت:

اولاً: این پیشگویی‌ها، چنان که در متن احادیث تصریح شده، به اهل بیت علیهم‌السلام اختصاص دارد و بدین معناست که هر یک از امامان اهل بیت علیهم‌السلام قبل از امام مهدی علیه‌السلام قیام کند، قیام او موفقیت‌آمیز نخواهد بود.

ثانیاً: با توجه به قیام سید الشهداء علیه‌السلام و قیام زید، بی‌ثمر بودن قیام‌های قبل از قیام

۱. ر.ک: ج ۴ ص ۷ (بخش چهارم / فصل چهارم: مدعیان دروغین).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مهدوی، غیر قابل قبول است.

ثالثاً: موفقیت انقلاب اسلامی در ایران، عملاً ثابت کرد که پیشگویی‌های یاد شده به معنای نفی تلاش برای تأسیس حکومت اسلامی در عصر غیبت نیست.

ج - سنجش احادیث نهی از قیام با موازین حدیث‌شناسی

مطلب سوم در ارزیابی احادیث نهی از قیام، سنجش مضمون ظاهری آنها با موازین حدیث‌شناسی است. فرض کنید که همه احادیث نهی از قیام و مبارزه با زمامداران جائز تا ظهور امام عصر علیه السلام، از نظر سند، صحیح و از نظر دلالت، بی‌اشکال اند؛ ولی هنگامی که مضمون ظاهری آنها را بر موازین حدیث‌شناسی عرضه کنیم، خواهیم دید که این مضمون نمی‌تواند مقصود اهل بیت علیهم السلام باشد، و باید گفت: صدور آنها به دلیل تقیه و رعایت اصول پنهانکاری بوده است.

به بیان دیگر، مضمون ظاهری احادیث نهی از قیام، به دلیل تعارض با قرآن، سنت و سیره امامان و حکم بدیهی عقل، قابل قبول نیست. لذا باید گفت صدور آنها از باب تقیه است:

یک. تعارض با قرآن

در قرآن، آیات فراوانی، مسلمانان را به امر به معروف و نهی از منکر، و مبارزه با ظلم و ظالم و فساد و تباهی ترغیب می‌کنند و آنان را به تلاش جهت استقرار نظام ارزشی الهی تشویق می‌نمایند که در این جا تنها به دو نمونه اشاره می‌کنیم:

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾^۱

و باید از شما گروهی باشند که [دیگران را] به نیکی بخوانند و به کارهای پسندیده فرمان دهند و از کارهای زشت باز دارند، و آنهاست کوشندگان.

۱. آل عمران: آیه ۱۰۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ ﴾^۱

شما بهترین امتی هستید که برای مردمان پدیدار شده‌اید؛ [بیرا] به کارهای پسندیده فرمان می‌دهید و از کارهای ناپسند، باز می‌دارید.

این آیات و آیات مشابه،^۲ تلاش برای اقامه ارزش‌های اعتقادی، اخلاقی و عملی و مبارزه با انواع ظلم و فساد و تباهی را وظیفه عمومی امت اسلامی و خصوصیت بارز آنها می‌دانند، و بی‌تردید، به زمان خاصی اختصاص ندارند.

در قرآن، همچنین آیات فراوانی، جامعه اسلامی را به مبارزه و پیکار در راه خدا دعوت می‌نمایند، مانند:

﴿ فَلْيَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا * وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أُمَّهَاتُهَا وَاجْعَل لَنَا مِنَ الْأَعْيُنِ عَنَانًا وَأَجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَقِيَّةً يَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَمُنُّ بِمَا نُؤْتِيكَ وَالَّذِينَ يَشْرُونَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ۗ ﴾^۳

پس کسانی باید در راه خدا کارزار کنند که زندگی این جهان را به آن جهانی فروشد، و هر که در راه خدا کارزار کند، پس کشته شود یا پیر و زگرده، به او مزدی بزرگ خواهیم داد. و شما را چه شده که در راه خدا کارزار نمی‌کنید و آن‌ها تا او شمرده شدگان از مردان و زنان و کودکانی کمی گویند «پروردگارا! ما را از این شهری که مردمش ستمکارند، بیرون ببر و برای ما از نزد خویش سرپرستی قرار ده و برای ما از نزد خویش باوری بربگار»؛ بگسانی که ایمان آورده‌اند، در راه خدا کارزاری کنند و کسانی که کافر شده‌اند، در راه طاغوت (بت یلغیانگر) پیکاری کنند. پس بدوستان شیطان بچنگید؛ کنیز نگشایان، همار مست است.

۱. آل عمران: آیه ۱۱۰.

۲. ر.ک: توبه: آیه ۷۱ و ۱۱۲.

۳. نساء: آیه ۷۴-۷۶.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

این آیات و آیات مشابه نیز مردم مسلمان را به جنگیدن در راه خدا دعوت می‌نمایند. روشن است که مقصود از راه خدا، راه استقرار نظام اسلامی و اقامه ارزش‌ها و مبارزه با انواع بزهکاری‌ها و ناهنجاری‌هاست. پس این آیات هم به زمان خاصی اختصاص ندارند.

دو. تعارض با سنت

افزون بر آیات قرآن، در سنت پیامبر ﷺ و احادیث اهل بیت علیهم‌السلام، موضوع امر به معروف و نهی از منکر و مبارزه با فساد در همه زمان‌ها به صورت متواتر، مورد تأکید قرار گرفته است که به چند نمونه اشاره می‌کنیم:

محمد بن عرفه، از امام رضا علیه‌السلام، از پیامبر خدا ﷺ روایت کرده که فرمود:
إِذَا أُمَّتِي تَوَاكَلَتِ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ فَلْيَأْذُنُوا بِوَقَاعِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى^۱.

هرگاه امت من، امر به معروف و نهی از منکر را به یکدیگر واگذار کنند، باید خود را برای حوادثی از جانب خداوند، آماده نمایند.

در حدیثی دیگر، مسعدة بن صدقه، از امام صادق علیه‌السلام، روایت کرده:
قال النبي ﷺ: إِنَّ اللَّهَ لَيُبْغِضُ الْمُؤْمِنَ الضَّعِيفَ الَّذِي لَا دِينَ لَهُ فَقِيلَ لَهُ: وَمَا الْمُؤْمِنُ الَّذِي لَا دِينَ لَهُ؟ قَالَ الَّذِي لَا يَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ^۲.
پیامبر خدا ﷺ فرمود: «خدا بزرگ، از مؤمن سستی که دین ندارد، خشمناک است.» پرسیدند: مؤمنی که دین ندارد، کدام است؟ فرمود: «آن که نهی از منکر نمی‌کند.»

محمد بن عرفه در حدیثی دیگر از امام رضا علیه‌السلام نقل کرده:

۱. الکافی: ج ۵ ص ۵۹ ح ۱۳، تهذیب الأحکام: ج ۶ ص ۱۷۷ ح ۳۵۸، بحار الأنوار: ج ۹۷ ص ۹۲.

۲. الکافی: ج ۵ ص ۵۹ ح ۱۵.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَيْنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيْسْتَعْمَلْنَ عَلَيْكُمْ شِرَارُكُمْ فَيَدْعُو خِيَارُكُمْ
فَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ.^۱

باید امر به معروف کنید و نهی از منکر نمایید، وگرنه بدهایتان بر شما مسلط
می‌شوند و هر چه نیکان شما دعا کنند، دعایشان مستجاب نمی‌شود.

جابر نیز در حدیثی از امام باقر علیه السلام نقل می‌کند:

يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ... لَا يُوجِبُونَ أَمْرًا بِمَعْرُوفٍ وَلَا نَهْيًا عَنِ مُنْكَرٍ إِلَّا إِذَا أَمِنُوا
الضَّرَرَ يَطْلُبُونَ لِأَنْفُسِهِمُ الرُّحْصَ وَالْمَعَاذِيرَ يَتَّبِعُونَ زَلَّاتِ الْعُلَمَاءِ وَفَسَادَ عَمَلِهِمْ
يَقْبِلُونَ عَلَى الصَّلَاةِ وَالصَّيَامِ وَمَا لَا يَكْلِمُهُمْ فِي نَفْسٍ وَلَا مَالٍ وَلَا وَصَّرَتِ الصَّلَاةُ
بِسَائِرِ مَا يَعْمَلُونَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَبْدَانِهِمْ لِرَفْضِهَا كَمَا رَفَضُوا أَسْمَى الْفَرَائِضِ وَ
أَشْرَفَهَا.

إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ فَرِيضَةٌ عَظِيمَةٌ بِهَا تُقَامُ الْفَرَائِضُ؛ هُنَالِكَ
يَتِمُّ غَضَبُ اللَّهِ ﷻ عَلَيْهِمْ فَيَعْمَهُمْ بِعِقَابِهِ فَيُهْلِكُ الْأَبْرَارَ فِي دَارِ الْفُجَارِ وَالصَّعَارُ فِي
دَارِ الْكِبَارِ.

إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ سَبِيلُ الْأَنْبِيَاءِ وَ مِنْهَا جُ الصَّلْحَاءِ فَرِيضَةٌ
عَظِيمَةٌ بِهَا تُقَامُ الْفَرَائِضُ وَ تَأْمَنُ الْمَذَاهِبُ وَ تَحُلُّ الْمَكَاسِبُ وَ تَرُدُّ الْمَظَالِمُ وَ تُعَمِّرُ
الْأَرْضَ وَ يُتَصَفُّ مِنَ الْأَعْدَاءِ وَ يَسْتَقِيمُ الْأَمْرُ فَأَنْكِرُوا بِقُلُوبِكُمْ وَ الْفُطُورَ بِالسِّنِّكُمْ
وَ صُكُّوا بِهَا جِبَاهَهُمْ وَ لَا تَخَافُوا فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَأْتِمَّ فَإِنِ اتَّعَظُوا وَ إِلَى الْحَقِّ رَجَعُوا فَلَا
سَبِيلَ عَلَيْهِمْ ﴿ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَ يَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ
الْحَقِّ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾^۲ هُنَالِكَ فَجَاهِدُوهُمْ بِأَبْدَانِكُمْ وَ أَبْغُضُوهُمْ بِقُلُوبِكُمْ
غَيْرَ طَالِبِينَ سُلْطَانًا وَ لَا بَاغِينَ مَالًا وَ لَا مُرِيدِينَ ظُلْمٍ ظَفْرًا حَتَّى يَفِيقُوا إِلَى أَمْرِ اللَّهِ وَ
يَمْضُوا عَلَى طَاعَتِهِ.^۳

۱. الکافی: ج ۵ ص ۵۶ ح ۳، تهذیب الأحکام: ج ۶ ص ۱۷۶ ح ۳۵۲.

۲. شورا: آیه ۴۲.

۳. الکافی: ج ۵ ص ۵۵ ح ۱، تهذیب الأحکام: ج ۶ ص ۱۷۶ ح ۳۷۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

در آخر الزمان، مردمی می‌آیند... آنان امر به معروف و نهی از منکر را فقط زمانی واجب می‌دانند که گزندى به آنها نرسد و برای خود، عذرها و بهانه‌ها می‌تراشند و دنباله‌رو لغزش‌های عالمان و عمل فاسدشان هستند. نماز و روزه و هر عملی را که برای جان و مالشان ضرری نداشته باشد انجام می‌دهند، اگر نماز هم به دیگر کارهای مربوط به مال و جانشان زیان زند، آن را کنار می‌گذارند، همچنان که بالاترین و ارجمندترین واجبات را کنار می‌گذارند.

امر به معروف و نهی از منکر، فریضه‌ای بزرگ بوده که دیگر واجبات، به وسیله آن، استوار می‌گردد. غضب خدای ﷻ بر مردمان، در آن هنگام [که واجب ترک شود] صورت می‌پذیرد و همگان را گرفتار عذابش می‌کند. پس نیکان در سرای فاجران، هلاک می‌شوند و خردسالان در خانه بزرگسالان [از آن رو که در برابر گناه، بی‌اعتنا بوده‌اند].

امر به معروف و نهی از منکر، راه پیامبران و شیوه نیکوکاران است. فریضه بزرگی است که واجبات به واسطه آن، برپا می‌شوند و راه‌ها امن می‌گردند و درآمدها حلال می‌شوند و حقوق و اموال به زور گرفته شده، به صاحبانش بر می‌گردند و زمین، آباد می‌شود و از دشمنان انتقام گرفته می‌شود و کارها سامان می‌پذیرند. با دل‌های خود، انکار کنید و با زبان‌هایتان اعتراض نمایید و آن را به پیشانی‌هایشان بکوبید و در راه خدا از سرزنش هیچ کس نهراسید. اگر پند پذیرفتند و به راه حق باز گشتند، کاری به آنها نداشته باشید. «راه [نکوهش]، تنها بر کسانی است که به مردم ستم می‌کنند و در [روی] زمین به ناحق سر بر می‌دارند. آنان عذابی دردناک [در پیش] خواهند داشت». در چنین حالتی، با آنها عملاً جهاد کنید و در دل‌هایتان دشمنشان بدارید، بی آن که در صدد قدرت‌طلبی باشید و یا مالی را به ستم بگیرید و یا از غرور پیروزی، دست به ستمگری بیالایید، تا آن که به فرمان خدا برگردند و راه طاعت او را در پیش گیرند.

همچنین در حدیثی، یحیی الطویل از امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرمود:

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِكَلِمَةٍ سَبْطَ اللِّسَانِ وَكَفَّ الِیْدِ وَلَكِنْ جَعَلَهُمَا يَبْطَانٍ مَعًا وَ يُكْفَانِ مَعًا^۱.
خداوند سبحان زبان را برای گشودن (گفتن) و دست را برای بستن (کار نکردن) نیافریده
است؛ بلکه باید این دو (زبان و دست) با هم، گشوده و با هم، بسته شوند.

عبد الرحمان بن ابی لیلی می‌گوید: هنگام برخورد با سپاه شام، از علی علیه السلام شنیدم:
أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ إِنَّهُ مَنْ رَأَى عُدُوْنَا يُعْمَلُ بِهِ وَ مُنْكَرًا يُدْعَى إِلَيْهِ فَأَنْكَرَهُ بِقَلْبِهِ فَقَدْ
سَلِمَ وَ بَرِيٌّ وَ مَنْ أَنْكَرَهُ بِلِسَانِهِ فَقَدْ أُجِرَ وَ هُوَ أَفْضَلُ مِنْ صَاحِبِهِ وَ مَنْ أَنْكَرَهُ بِالسَّيْفِ
لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَ كَلِمَةُ الظَّالِمِينَ هِيَ السُّفْلَى فَذَلِكَ الَّذِي أَصَابَ سَبِيلَ
الْهُدَى وَ قَامَ عَلَى الطَّرِيقِ وَ (نُورٌ) نَوَّرَ فِي قَلْبِهِ الْيَقِينَ^۲.

ای مردم مؤمن! هر کس ستمی را که به کار گرفته می‌شود، یا منکری را که مردم به
آن دعوت می‌شوند، ببیند و آن را به دل انکار کند، سالم می‌ماند و گناهی بر او
نیست. و کسی که به زبان انکار کند، پاداش الهی دارد و مقامش از اولی بهتر است،
و کسی که با شمشیر به انکار برخیزد تا شعار توحید، بلند شود و شعار ستمکاران،
پست گردد، او کسی است که به راه رستگاری رسیده و بر راه خدا قیام نموده و نور
یقین در دلش روشن گشته است.

و در حدیثی دیگر، بکر بن محمد از امام صادق علیه السلام نقل کرده است:
أَيُّهَا النَّاسُ آمُرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ انْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ فَإِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ
النَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ لَمْ يَفْرَبَا أَجْلًا وَ لَمْ يُبَاعِدَا رِزْقًا^۳.
ای مردم! امر به معروف و نهی از منکر کنید. امر به معروف و نهی از منکر، آجلی را
نزدیک نساخته‌اند و روزی‌ای را دور نکرده‌اند.

بی‌تردید، مدلول احادیث امر به معروف و نهی از منکر - که تنها شمار اندکی از

۱. الکافی: ج ۵ ص ۵۵ ح ۱.

۲. نهج البلاغة: حکمت ۳۷۹.

۳. تفسیر القمی: ج ۲ ص ۳۶، بحار الأنوار: ج ۹۷ ص ۷۳ ح ۱۰.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آنها گذشت^۱ - با ظاهر مضمون احادیثی که امر به سکوت و نهی از قیام دارند، قابل جمع نیست، بویژه احادیثی که بر نقش اصولی امر به معروف و نهی از منکر در اقامه مطلق ارزش‌های اسلامی تأکید دارند، یا ترک این فریضه را موجب کیفر الهی و مسلط شدن اشرار بر جامعه اسلامی می‌دانند، یا بهره‌گیری از قدرت را برای اقامه آن، ضروری دانسته‌اند، و یا توصیه می‌کنند که مبادا به خاطر ترس از مرگ و کوتاه شدن عمر و کم شدن روزی، دست از مبارزه بردارید که اقامه این فریضه، نه عمر را کوتاه می‌کند و نه روزی را کم!

بر فرض تعارض این دو دسته از احادیث، با در نظر گرفتن تعداد احادیث امر به معروف و نهی از منکر و چه بسا تواتر آنها، همچنین قوت مضمون آنها و هماهنگی شان با قرآن، و دیگر قرائنی که بدانها اشاره خواهیم کرد، بی‌تردید، حق تقدم و ترجیح، با احادیث امر به معروف و نهی از منکر است.

سه. تعارض با سیره اهل بیت (علیهم‌السلام)

یکی دیگر از معیارهای قابل اعتماد در شناخت احادیث منسوب به اهل بیت (علیهم‌السلام)، عرضه آنها بر سیره و سبک عمل آنهاست.

بر این اساس، اگر سخنی به آنان نسبت داده شود یا به گونه‌ای تفسیر گردد که با سیره آنها تعارض داشته باشد، آن نسبت، ناروا و آن تفسیر، خطاست.

با نگاهی گذرا به سیره اهل بیت (علیهم‌السلام) ملاحظه می‌کنیم که آنان نه تنها کمترین فرصتی در برابر حکومت‌های باطل نداشتند، بلکه با همه توان و البته با تدبیر و رعایت اصول پنهانکاری، در برابر آنها ایستادند و هیچ فرصتی را برای مبارزه با آنان از دست ندادند، گرچه به دلیل مساعد نبودن زمینه فرهنگی، تلاش‌های آنان برای برقراری حاکمیت عدالت، به نتیجه مطلوب نرسید. بهترین سند این ادعا، شهادت

۱. برای آشنایی با این احادیث، ر.ک: وسائل الشیعة: ج ۱۶ (کتاب الأمر بالمعروف والنهی عن المنکر).

* این کتاب الکترونیکی، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آنان و به زندان افتادن برخی از آنها به دست زمامداران فاسد و جائز است.^۱
بدیهی است که اگر اهل بیت علیهم‌السلام سکوت و خانه‌نشینی را انتخاب می‌کردند و به امور دینی، منهای سیاست می‌پرداختند و متعرض مستکبران حاکم نمی‌شدند، دلیلی نداشت که سرنوشت همه آنها شهادت شود؛ چرا که اسلامی نشان دادن حکومت، یکی از مهم‌ترین شگردهای سیاسی حاکمانی بود که خود را خلیفه پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم معرفی می‌کردند و در صورتی که آنان امامان اهل بیت علیهم‌السلام را مزاحم و معارض حکومت خود نمی‌دانستند، نوادگان پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم را نمی‌کشتند و با این کار، پایه‌های حکومت خود را سست نمی‌کردند!

چهار. تعارض با احادیث قیام

یکی دیگر از نکاتی که در ارزیابی احادیث نهی از قیام قبل از ظهور امام مهدی علیه‌السلام قابل توجه اند، تعارض آنها با احادیثی است که صریحاً مسلمانان را به قیام در برابر ستمگران دعوت کرده‌اند. این احادیث را به سه گروه می‌توان تقسیم کرد:

گروه اول: احادیثی هستند که در باره وجود قیام علیه حاکمان ستمگر در صورت امکان، و تسلیم نشدن در برابر خواسته‌های نامشروع آنان وارد شده است. نمونه‌هایی از این احادیث، به قرار زیرند:

عبد الله بن مسعود در حدیثی نقل کرده که روزی پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم برای گروهی از یاران خود، از حوادث تلخی که پس از او در تاریخ اسلام روی خواهد داد، خبر داد و بیان فرمود: در آینده، قرآن و سلطان با هم فاصله می‌گیرند و زمامداران حاکم بر امت اسلام، از قرآن جدا می‌شوند. سپس وظیفه مسلمانان را در چنین شرایطی، چنین تعیین نمود که به هر سو قرآن حرکت کرد، همراه آن حرکت کنند، و نیز خبر داد که در آینده، امامان ستمگری بر مسلمانان حکومت خواهند کرد که اگر از ایشان

۱. ر.ک: بحار الأنوار: ج ۲۷ ص ۲۰۷ باب ۹ (إثم لايموتون إلا بال شهادة).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

اطاعت کنند، آنان را گمراه خواهند کرد و اگر علیه ایشان عصیان نمایند، آنان را خواهند کشت!

او در ادامه نقل کرده که: اصحاب گفتند: ای پیامبر خدا! در چنین شرایطی چه کنیم؟ پیامبر ﷺ پاسخ فرمود:

كُونُوا كَأَصْحَابِ عِيسَى: نُصِبُوا عَلَى الْخَشَبِ، وَ نُشِرُوا بِالْمَنَاشِيرِ. مَوْتُ فِي طَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ حَيَاةٍ فِي مَعْصِيَةٍ.^۱

همچون اصحاب عیسی باشید؛ به دار آویخته شدند و با اژه، قطعه قطعه گردیدند.

مرگ در فرمان برداری [از خدا]، بهتر از زندگی در نافرمانی از اوست.

همچنین ابو عطا در حدیثی می‌گوید: روزی امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السلام با چهره‌ای اندوهناک به طرف ما آمد و فرمود: «چه می‌کنید با زمانی که به زودی بر شما سایه خواهد افکند؟ هنگامی که حدود الهی تعطیل می‌شوند و ثروت مردم به دست حکام، تاراج می‌گردد و با دوستان خدا، دشمنی و با دشمنان خدا، دوستی می‌شود؟».

گفتیم: شما بفرمایید، اگر ما آن زمان را درک کردیم، وظیفه چه خواهد بود؟

امام نیز همان پاسخ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله را دادند که:

مانند اصحاب عیسی باشید که بدن آنها را با اژه قطعه قطعه کردند و بر چوبه دار

آویختند. مرگ در اطاعت خدا، بهتر از زندگی در معصیت اوست.^۲

ابن عباس نیز از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل کرده است:

سَيَكُونُ أَمْرًا تَعْرِفُونَ وَ تَنْكُرُونَ؛^۳ فَمَنْ نَابَهُمْ نَجَا، وَ مَنْ اعْتَرَلَهُمْ سَلِمَ، وَ مَنْ

۱. کنز العمال: ج ۱ ص ۲۱۶ ح ۱۰۸۱ (به نقل از ابن عساکر)، المعجم الکبیر: ج ۲۰ ص ۹۰ ح ۷۲۲ (با عبارت مشابه).

۲. دستور معالم الحکم: ص ۱۱۴.

۳. این جمله، ممکن است اشاره باشد به آنچه در برخی از احادیث دیگر آمده که: «ستکون علیکم امراء یا مرونکم بما لاتعرفون و یعملون بما تنکرون...» (المصنّف، ابن ابی شیبیه: ج ۸ ص ۶۹۶ ح ۶۸).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

خَالَطَهُمْ هَلَاكٌ ۱.

زامادارانی بر شما حکومت خواهند کرد که از شما می‌خواهند بر خلاف آنچه از اسلام می‌دانید، عمل کنید. پس هر که با آنان مخالفت و دشمنی کند، نجات می‌یابد، و هر کس از ایشان کناره بگیرد، سالم می‌ماند، و هر کس با آنان همنشینی داشته باشد، هلاک می‌شود.

در حدیثی دیگر، سدید صیرفی می‌گوید:

بر امام صادق علیه السلام وارد شدم و به ایشان گفتم: شما چرا علیه حکومت وقت، قیام نمی‌کنید؟ به خدا سوگند، نشستن شما جایز نیست!
فرمود: «چرا؟».

گفتم: زیرا پیروان و دوستان و یاران شما زیادند. به خدا سوگند اگر امیر مؤمنان علیه السلام به اندازه شما پیرو و یار داشت، تیم و عدی در خلافت او طمع نمی‌کردند.
امام علیه السلام فرمود: «سدیر! فکر می‌کنی پیروان من چه قدرند؟».

گفتم: یکصد هزار نفر!

امام علیه السلام فرمود: «یکصد هزار؟!».

گفتم: آری و دویست هزار نفر دیگر!

امام علیه السلام پرسید: «می‌گویی من دویست هزار پیرو دارم؟!».

گفتم: آری، و نیمی از دنیا!

امام سکوت کرد و پس از گذشت لحظاتی فرمود: «ممکن است همراه ما به یسع^۲ بیایی؟».

گفتم: آری... در راه، امام علیه السلام پسر بچه‌ای را دید که مشغول چرانیدن بزغاله‌هایش بود. با دیدن این منظره، رو به من کرد و فرمود: «سدیر! اگر من به شمار این بزغاله‌ها

۱. المعجم الکبیر: ج ۱۱ ص ۳۳ ح ۱۰۹۷۳، الجامع الصغیر: ج ۲ ص ۶۴ ح ۴۷۸۱.

۲. منطقه‌ای در اطراف مدینه.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.
* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پیرو داشتم، نشستن بر من جایز نبود».

از مرکب پیاده شدیم و نماز گزاردیم. پس از نماز، بزغاله‌ها را که شمردم، هفده رأس بود.^۱

در کتاب دعائم الإسلام از امام باقر علیه السلام روایت شده است:

إِذَا اجْتَمَعَ لِلْإِمَامِ عِدَّةٌ أَهْلِ بَدْرِ ثَلَاثُمِائَةٍ وَثَلَاثَةَ عَشَرَ وَجَبَ عَلَيْهِ الْقِيَامُ وَالتَّغْيِيرُ.^۲

هنگامی که برای امام به شماره رزمندگان جنگ بدر، سیصد و سیزده نفر، نیرو فراهم شود، قیام و دگرگون کردن نظام بر او واجب است.

گفتنی است که هرچند سند این احادیث، ضعیف است، لیکن مضمون آنها هماهنگ با قرآن و قابل قبول است.

گروه دوم، احادیثی هستند که برخی از قیام‌های عصر امامان علیهم السلام (مانند قیام زید بن علی بن حسین علیه السلام) را تأیید کرده‌اند. چهار نمونه زیر، از این گروه‌اند:

کلینی رحمته الله در حدیثی به سند صحیح از عیص بن قاسم، از امام صادق علیه السلام نقل کرده که ایشان ضمن محکوم کردن قیام‌های نادرست معاصر خود، می‌فرماید:

لَا تَقُولُوا: خَرَجَ زَيْدٌ فَإِنَّ زَيْدًا كَانَ عَالِمًا وَكَانَ صَدُوقًا وَ لَمْ يَدْعُكُمْ إِلَى نَفْسِهِ إِنَّمَا دَعَاكُمْ إِلَى الرَّضَا مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَ لَوْ ظَهَرَ لَوْفَى بِمَا دَعَاكُمْ إِلَيْهِ إِنَّمَا خَرَجَ إِلَى سُلْطَانٍ مُجْتَمِعٍ لِيَنْقُضَهُ.^۳

نگوید: [اگر قیام در شرایط کنونی صحیح نیست، چرا] زید قیام کرد؟! زیرا زید، فردی دانشمند و راستگو بود و شما را برای به قدرت رسیدن خود، فراخواند؛ بلکه شما را به سوی فردی از خاندان پیامبر که برای امامت لایق بود، فراخواند و اگر پیروز می‌شد، به وعده خود وفادار بود و دلیل قیام او، شکستن قدرت نظام

۱. الکافی: ج ۲ ص ۲۴۲ ح ۴، بحار الأنوار: ج ۴۷ ص ۳۷۲.

۲. بحار الأنوار: ج ۱۰۰ ص ۴۹ ح ۱۸ (به نقل از دعائم الإسلام: ج ۱ ص ۳۴۲ که در نسخه ما به جای «برای امام»، «برای اسلام» دارد).

۳. الکافی: ج ۸ ص ۲۶۴ ح ۳۸۱، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۰۲ ح ۶۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

حاکم بود.

ابن ابی عبدون، از امام رضا علیه السلام نقل کرده:

أَنَّكَ كَانَ مِنْ عُلَمَاءِ آلِ مُحَمَّدٍ عليه السلام غَضِبَ لِلَّهِ تعالى فَجَاهَدَ أَعْدَاءَهُ حَتَّى قُتِلَ فِي سَبِيلِهِ
وَلَقَدْ حَدَّثَنِي أَبِي مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ عليه السلام أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ عليه السلام يَقُولُ
رَحِمَ اللَّهُ عَمِّي زَيْدًا أَنَّهُ دَعَا إِلَى الرَّضَا مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ وَكَوْظُفِرَ لَوْفِي بِمَا دَعَا إِلَيْهِ ١.
او (زید) از دانشمندان خاندان محمد صلی الله علیه و آله بوده است. برای خدا خشم کرد و با
دشمنان خدا جنگید تا این که در راه خدا کشته شد. پدرم موسی بن جعفر علیه السلام برای
من روایت کرد که از پدرش جعفر بن محمد علیه السلام شنیده است که: خدا رحمت کند
عمویم زید را! او مردم را برای رهبری کسی دعوت می‌کرد که خاندان رسالت، او
را شایسته امامت می‌دانستند و اگر پیروز می‌شد، به وعده خود وفادار بود.

همچنین در حدیثی نقل شده که وقتی پیامبر صلی الله علیه و آله به «فخ» یعنی مکان شهادت
حسین بن علی بن حسن (شهید فخ) و اصحابش رسید، نماز خواند و گریست و
سپس فرمود:

نَزَلَ عَلَيَّ جِبْرَائِيلُ لَمَّا صَلَّيْتُ الرُّكْعَةَ الْاُولَى فَقَالَ: إِنَّ رَجُلًا مِنْ وَلَدِكَ يَقْتُلُ فِي هَذَا
الْمَكَانِ، وَأَجْرُ الشَّهِيدِ مَعَهُ أَجْرُ شَهِيدَيْنِ ٢.

پس از رکعت اول، جبرئیل بر من نازل شد و گفت: یکی از فرزندان در این
سرزمین کشته خواهد شد که اجر شهید با او، برابر دو شهید است ٣.

در حدیث دیگری آمده است که نزد امام صادق علیه السلام سخن از قیام کنندگان خاندان
رسالت به میان آمد. ایشان فرمود:

لَا أَزَالُ أَنَا وَشِيعَتِي بِخَيْرٍ مَا خَرَجَ الْخَارِجِيُّ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عليه السلام وَوَدِدْتُ أَنْ الْخَارِجِيَّ

١. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ج ١ ص ٢٤٩ ص ١، بحار الأنوار: ج ٤٦ ص ١٧٤ ح ٢٧.

٢. مقاتل الطالبین: ص ٢٩٠، بحار الأنوار: ج ٤٨ ص ١٧٠.

٣. احادیث دیگری نیز از امام صادق علیه السلام، امام کاظم علیه السلام و امام جواد علیه السلام در تأیید وی نقل شده است (ر.ک: تهذیب
المقال فی تنقیح کتاب رجال النجاشی).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ١٠ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ١٣٩٣/٩/١٥ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ١٣٩٣/١٠/١٢ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مِن آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ خَرَجَ وَ عَلَيَّ نَفَقَةٌ عِيَالِهِ.^۱

تا زمانی که قیام کننده‌ای از خاندان محمد عَلَيْهِ السَّلَامُ قیام کند، من و پیروانم در خیر و صلاح هستیم، و دوست دارم افرادی از این خاندان، قیام کنند و بر من است که هزینه خانواده آنان را تأمین نمایم.

از این احادیث، دو نکته مهم قابل استفاده است:

۱. مقصود از احادیثی که قیام‌های پیش از قیام قائم خاندان محمد عَلَيْهِ السَّلَامُ را تخطئه می‌کنند، قیام‌هایی اند که با انگیزه‌های نفسانی برپا می‌شوند.
۲. برای مشروعیت قیام، لازم نیست که قیام کننده به قطع بدانند که موفق به تشکیل حکومت حق خواهد شد؛ بلکه صرف شکسته شدن ابّهت و قدرت زمامداران ستمکار و یا مشغول نگه داشتن ذهن سیاسی و نظامی آنان برای جلوگیری از اعمال رهبری بر جامعه اسلامی، کافی است که مشروعیت آن را اثبات کند.

گروه سوم، احادیثی هستند که از پیدایش قیام موفقی پیش از قیام ولی عصر - ارواحنا فداه - خبر داده و آن را آماده‌ساز قیام ایشان و جهانی شدن انقلاب اسلامی دانسته‌اند. در این باره، به دو حدیث اشاره می‌کنیم:

عبد الله بن حارث، از پیامبر خدا عَلَيْهِ السَّلَامُ روایت کرده که فرمود:

يَخْرُجُ نَاسٌ مِنَ الْمَشْرِقِ، فَيُؤْتَوْنَ لِلْمَهْدِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ، - يَعْنِي سُلْطَانَهُ -^۲

مردمی از شرق قیام می‌کنند و زمینه حکومت [جهانی] مهدی عَلَيْهِ السَّلَامُ را فراهم می‌سازند.

ابو خالد کابلی از امام باقر عَلَيْهِ السَّلَامُ نقل کرده:

كَأَنِّي يَوْمَ قَدْ خَرَجُوا بِالْمَشْرِقِ يَطْلُبُونَ الْحَقَّ فَلَا يُعْطَوْنَ، ثُمَّ يَطْلُبُونَهُ فَلَا يُعْطَوْنَ،

۱. مستطرفات السرائر: ص ۴۸ ح ۴، بحار الأنوار: ج ۴۶ ص ۱۷۲ ح ۲۱.

۲. ر.ک: ج ۶ ص ۱۰ ح ۱۰۱۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

فَإِذَا رَأَوْا ذَٰلِكَ وَضَعُوا سُيُوفَهُمْ عَلَىٰ عَوَاتِقِهِمْ ، فَيَعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ فَلَا يَقْبَلُونَهُ حَتَّىٰ يَقُومُوا ، وَلَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَىٰ صَاحِبِكُمْ ، فَتَلَاهُمْ شُهَدَاءُ ، أَمَا إِنِّي لَوِ أَدْرَكْتُ ذَٰلِكَ لَا سَتَبَيْتُ نَفْسِي لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ .^۱

گویای مردمی را می‌بینم که از مشرق زمین به پا می‌خیزند و حق جویی می‌کنند؛ ولی حقشان را نمی‌دهند. باز حق طلبی می‌کنند و باز حقشان داده نمی‌شود و هنگامی که چنین می‌بینند، سلاح‌هایشان را بر دوش می‌گیرند و آنچه را خواسته بودند، در اختیارشان قرار می‌دهند؛ ولی اینان نمی‌پذیرند و قیام می‌کنند [و حکومت را به دست می‌گیرند] و آن را به کسی جز صاحب شما نمی‌دهند. کشته‌هایشان شهیدند. بدانید که اگر من آن [زمان] را درک کنم، بقای خود را برای صاحب این امر [از خدا] خواهم خواست.

شماری از احادیث یاد شده، از نظر سند معتبر نیستند، لیکن ضعف سند، به معنای عدم صدور آنها از اهل بیت علیهم‌السلام نیست، و با توجه به انطباق مضمون آنها با قرآن و احادیث متواتر و قطعی، و نیز حکم بدیهی عقل مبنی بر وجوب ظلم‌ستیزی و حرمت پذیرفتن حاکمیت ظالم، مفاد آنها قابل قبول است.

چکیده مطالب

چکیده مطالبی که گذشت، عبارت است از:

۱. وجوب تلاش برای تشکیل حکومت اسلامی، به عصر حضور و ظهور امام مهدی علیه‌السلام اختصاص ندارد؛ بلکه با توجه به دلیل ضرورت اجرای احکام اسلام در همهٔ زمان‌ها و زمینه‌سازی برای حکومت جهانی اسلام به رهبری امام عصر علیه‌السلام، مهم‌ترین وظیفهٔ مسلمانان بویژه پیروان اهل بیت علیهم‌السلام تلاش برای تشکیل حکومت دینی است.

۲. احادیث نهی از قیام، به معنای مخالفت اهل بیت علیهم‌السلام با تلاش جهت برقراری

۱. ر.ک: ج ۶ ص ۱۱ ح ۱۰۱۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

حکومت صالحان و به معنای تن دادن به حاکمیت زمامداران جائز و فاسد نیست؛ بلکه مقصود آنها این است که پیروان اهل بیت علیهم‌السلام نباید با نهضت‌هایی که رهبری آنها با افرادی ناصالح مانند ابو مسلم خراسانی و یا مدعیان مهدویت است، همکاری کنند. همچنین نباید قبل از فراهم آمدن زمینه‌های لازم برای قیام، قیام نمایند.

۳. بر فرض صحّت سند احادیث نهی از قیام و پذیرش دلالت آنها بر وجوب خودداری از تشکیل حکومت دینی به طور مطلق، باز نمی‌توان به مفادشان عمل کرد؛ زیرا با قرآن و سنّت و سیره اهل بیت علیهم‌السلام و حکم عقل، معارض هستند.

افزون بر این می‌توان گفت: اهل بیت علیهم‌السلام به خاطر رعایت مسائل امنیتی در جامعه خفقان‌آلود معاصر خود، چنین سخن گفته باشند.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



پژوهشی درباره حکمت و عابرابرای امام زمان علیه السلام^۱

دعا و عمل در کنار هم، دو پایه تحقق خواسته‌ها و آرزوهای بشر بوده‌اند. ظهور و قیام مُصلح موعود برای تحقق عدالت، امنیت و کمال حقیقی انسان نیز خواسته و مطلوبی مهم برای بشریت است و از این قاعده، مستثنا نیست. اصلاح جهانی، عمومی و عمیق زندگی انسانی، به صدها زمینه‌چینی در درازنای تاریخ و پشتوانه‌ای انبوه از دعا و درخواست از خداوند نیاز دارد و تسریع یا تسهیل و حتی وقوع آن، سخت به دعای نیکان نیازمند است. این گونه است که شاهد درخواست پیوسته و مکرر امامان برای تحقق ظهور و قیام مصلح جهانی هستیم؛^۲ نکته‌ای که در دعاهای منقول از امام مهدی علیه السلام و نیز در توصیه امامان به پیروانشان مشاهده می‌شود.

موضوعات ادعیه

بسیاری از این دعاها را - که در بخش هفتم دانش‌نامه امام مهدی علیه السلام آمده‌اند - می‌توان در موضوعات زیر دسته‌بندی کرد.

۱. دعا برای تحقق فرَج و انجاز و عده الهی و درخواست اذن قیام: «أَنْجِزْ لَوْلِيِّكَ»^۳

۱. به قلم پژوهشگر ارجمند، حجة الإسلام والمسلمین عبد الهادی مسعودی.

۲. ما از هشت امام، دعاهایی برای امام زمان علیه السلام در درست داریم؛ ولی از امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام و امام باقر علیه السلام و امام هادی علیه السلام دعایی نقل نشده و محتمل است که این چهار امام نیز دعا کرده باشند؛ ولی گزارش آن به دست ما نرسیده باشد (ر.ک: ص ۷۳ «فصل یکم: دعاهای اهل بیت علیهم السلام برای امام مهدی علیه السلام»).

۳. ر.ک: ص ۷۹ ح ۱۰۴۰.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

«أَنْجِزْ لَهُ مَا وَعَدْتَهُ؛^۱ «وَأْتِذْنْ لَهُ فِي جِهَادِ عَدُوِّكَ وَعَدُوِّهِ»^۲.

۲. دعا برای این که مهدی علیه السلام همان منجی و قائم منتظر و ناصر دین باشد: «تَنْتَصِرُ بِهِ لِدِينِكَ»^۳.

۳. دعا برای تعجیل در فرج: «وَعَجَّلْ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ»^۴؛ «عَجَّلْ فَرَجَهُ»^۵؛ «أَنْ تُعَجَّلَ فَرَجَ الْمُتَّقِمِ»^۶.

۴. دعا برای تحقق آثار و برکات قیام امام علیه السلام: «شَمَلَ الْأُمَّةَ»^۷؛ «عَدَلًا وَقِسْطًا»^۸؛ «وَأَمِتْ بِهِ الْجَوْرَ»^۹؛ «وَجَدِّدْ بِهِ مَا مَجَى مِنْ دِينِكَ»^{۱۰}؛ «وَيُقَامُ فِيهِ مَعَالِمُكَ»^{۱۱}.

۵. درخواست پاسداری و نگاه‌داشت امام علیه السلام از آسیب‌ها و شرور و نیز حفظ از بغی حسودان^{۱۲} و افزایش کرامت الهی^{۱۳} و مصونیت از نیرنگ دشمنان^{۱۴}: «وَلِيًّا وَحَافِظًا وَقَائِدًا...»^{۱۵}؛ «فِي حِصَانَةٍ مِنْ بَأْسِ الْمُعْتَدِينَ»^{۱۶}.

۶. درخواست خواری و هلاکت دشمنان خدا و امام: «أَدْلِلْ بِهِ... مَنْ نَصَبَ لَهُ

۱. ر.ک: ص ۸۵ ح ۱۰۴۲.

۲. ر.ک: ص ۲۰۱ ح ۱۰۷۰.

۳. ر.ک: ص ۸۷ ح ۱۰۴۳ و ص ۲۱۳ ح ۱۰۷۵.

۴. ر.ک: ص ۷۷ ح ۱۰۳۹ و ص ۲۰۳ ح ۱۰۷۲ و....

۵. ر.ک: ص ۷۹ ح ۱۰۴۰ و ص ۱۲۵ ح ۱۰۵۴ و....

۶. ر.ک: ص ۸۵ ح ۱۰۴۲ و ص ۲۳۷ ح ۱۰۸۴.

۷. ر.ک: ص ۷۵ ح ۱۰۳۷.

۸. ر.ک: ص ۱۰۹ ح ۱۰۴۶.

۹. ر.ک: ص ۸۷ ح ۱۰۴۳.

۱۰. ر.ک: ص ۸۷ ح ۱۰۴۳.

۱۱. ر.ک: ص ۹۵ ح ۱۰۴۴.

۱۲. ر.ک: ص ۲۷۵ ح ۱۰۹۲.

۱۳. ر.ک: ص ۹۷ ح ۱۰۴۵.

۱۴. ر.ک: ص ۲۱۷ ح ۱۰۷۷.

۱۵. ر.ک: ص ۱۹۱ ح ۱۰۶۵.

۱۶. ر.ک: ص ۹۷ ح ۱۰۴۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

الْعَدَاوَةَ»؛^۱ «وَكَفَّ عَنْهُمْ بَأْسَ مَنْ نَصَبَ الْخِلَافَ عَلَيْكَ، وَابْسُطْ سَيْفَ نَقْمَتِكَ عَلَيَّ أَعْدَائِكَ الْمُعَانِدِينَ».^۲

۷. دعا برای آسانی کار قیام و به یاری آمدن فرشتگان: «وَافْتَحْ لَهُ فَتْحًا يَسِيرًا»؛^۳
«وَحُقَّةً بِمَلَائِكَتِكَ حَقًّا»؛^۴ «وَأَرْدِفُهُ بِمَلَائِكَتِكَ»؛^۵ «وَأَشَدُّ أَرْزُرَهُ».^۶

گفتنی است در دعاهای فراوان در باره امام زمان علیه السلام، موضوعات دیگری مانند: ارسال درودها،^۷ بیعت و پیمان بستن با امام،^۸ و فراز آوردن باورها و آرمان‌های شیعه،^۹ پیوستن به یاران ایشان و طلب صبر و استقامت برای آنان،^{۱۰} شناختن حجّت،^{۱۱} تحمل انتظار و رجعت و حضور در قیام و در آمدن به جرگه یارانش^{۱۲} نیز به چشم می‌آید که با موضوع اصلی در این پژوهش - حکمت دعا برای امام زمان علیه السلام - متفاوت است.

همچنین ما به دعاهای امام زمان علیه السلام برای خود نگاه جداگانه‌ای نداشته‌ایم؛ زیرا برخی از آنها در موضوعات پیش گفته می‌گنجد، مانند: دعا برای تعجیل در فرج،^{۱۳} آسانی آن^{۱۴} و نیز آسانی زندگی امام زمان علیه السلام در روزگار غیبت و پوشیده ماندن از

۱. ر.ک: ص ۱۰۲ ح ۱۰۴۵.

۲. ر.ک: ص ۱۱۰ ح ۱۰۴۷.

۳. ر.ک: ص ۸۸ ح ۱۰۴۳.

۴. ر.ک: ص ۸۸ ح ۱۰۴۳.

۵. ر.ک: ص ۸۶ ح ۱۰۴۳.

۶. ر.ک: ص ۲۲۸ ح ۱۰۷۵.

۷. ر.ک: ص ۸۷ ح ۱۰۴۵، و ص ۱۷۳ ح ۱۰۶۰ و ص ۱۸۱ ح ۱۰۶۲.

۸. ر.ک: ص ۲۳۳ ح ۱۰۸۲.

۹. ر.ک: ص ۱۶۱ ح ۱۰۵۶ و ص ۲۱۳ ح ۱۰۷۵ و ص ۳۶۸ ح ۱۱۱۵ و ص ۳۷۷ ح ۱۱۱۶.

۱۰. ر.ک: ص ۷۹ ح ۱۰۴۰ و ص ۱۱۳ ح ۱۰۴۹.

۱۱. ر.ک: ص ۲۷۹ ح ۱۰۹۳.

۱۲. ر.ک: ص ۳۶۸ ح ۱۱۱۵ و ص ۳۷۷ ح ۱۱۱۶ و

۱۳. ر.ک: ص ۱۱۶ ح ۱۰۵۰ و ص ۱۱۹ ح ۱۰۵۱.

۱۴. ر.ک: ص ۱۱۰ ح ۱۰۴۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

چشم دشمنان.^۱ برخی از این دعاها نیز دعای امام برای یاران خویش اند (وَأَجْمَعُ لِي أَصْحَابِي، وَصَبِّرْهُمْ)^۲ که با موضوع این پژوهش ارتباط ندارند.

همان گونه که مشاهده می‌شود، طیف گسترده‌ای از درخواست‌ها در این ادعیه مطرح شده‌اند که بسیاری از آنها روشن و بدون اشکال‌اند؛ اما در برخی موارد، درخواست‌هایی سؤال‌برانگیز به چشم می‌آیند که در قالب زیر بررسی می‌شوند.

سؤال‌ها

۱. ظهور امام مهدی علیه السلام امری حتمی و بدون «بدا» است. برای تحقق چنین امر حتمی‌ای که وعدهٔ تخلف‌ناپذیر الهی است، چه نیازی به درخواست و دعا داریم؟

۲. آیا تحقق آثار قیام - که فلسفهٔ نهضت جهانی مهدی علیه السلام است -، به دعا نیاز

دارد؟

۳. مگر یاری رساندن فرشتگان به امام مهدی علیه السلام، امری مشکوک و مردّد است که

به دعا نیاز داشته باشد؟

۴. مضمون بسیاری از ادعیه، تعجیل در فرج است، در حالی که بندهٔ مطیع و

راضی به قضای الهی، تعجیل و تأخیر در هیچ یک از مقدرات الهی را نمی‌خواهد.

۵. در چند دعا، از خداوند خواسته شده است که منجی بشر را همین مهدی

موعود قرار دهد. مگر تردیدی در این زمینه وجود دارد؟!

۶. مگر خداوند، به امام مهدی علیه السلام عمر طولانی نمی‌دهد و او را سالم و تن‌درست

نگاه نمی‌دارد که برای سلامتیش باید دعا کنیم؟ و مگر دشمنانش او را می‌بینند و یا

قدرت آسیب رساندن به او را دارند؟

۷. چرا این دعاها یا دعاها خود امام زمان علیه السلام، تاکنون اثر نکرده و فرج آقا

۱. ر.ک: ص ۱۱۸ ح ۱۰۵۱.

۲. ر.ک: ص ۱۱۷ ح ۱۰۴۹.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

نزدیک نشده است؟ آیا تنها اثر تلقین و یا معرفت آموزی دارند؟
پیش از پاسخ دادن، ابتدا به چند امر مقدماتی و کلی اشاره می‌کنیم و سپس به
پاسخ پرسش‌ها می‌پردازیم.

مقدمات بحث

۱. اصل ظهور، از امور حتمی است؛ اما زمان وقوع آن، بدپذیر است و مانند اجل و مرگ، قابلیت تقدیم و تأخیر دارد. یعنی ممکن است که خداوند، مانند اجل انسان، برای فرج نیز دو زمان معلق و مسمّا (قطعاً)، تقدیر کرده باشد که اگر دعا و کارهای مناسب از بندگان تحقق یابد، تقدیر نخست محقق می‌شود و طول دوره غیبت، کوتاه‌تر می‌شود و اگر چنین نشود، غیبت به درازا می‌کشد و بر تقدیر مسمّا و قطعی خود منطبق می‌شود. در کتاب تفسیر العیاشی، حدیثی بر این مطلب و تأثیر درخواست از خداوند بر پیش افتادن فرج، دلالت دارد.^۱

۲. قضای حتمی و تقدیر قطعی الهی با درخواست و دعای ما و دیگران دگرگون نمی‌شود؛ اما این همه، مانع دعا کردن نمی‌شود؛ زیرا تحقق امور حتمی نیز حاصل گرد هم آمدن همه زمینه‌ها و عوامل گوناگون آن است که هر یک، جزئی کوچک یا بزرگ را از علّت تام و تمام آن امر، فراهم می‌آورند و دعا نیز می‌تواند جزئی از آن علّت تامّه باشد. به زبان فلسفی، خداوند مقرر فرموده که کارها در این دنیا از طریق اسباب و مسببات آن انجام گیرد؛ ولی اشکالی ندارد که بخشی از این اسباب، امور نادیدنی، غیبی و کارهایی مانند دعا کردن باشد.

۳. جایگاه رضایت به تقدیر الهی و تسلیم در برابر قضای او، پس از حتمی شدن تقدیر و وقوع آن است. از این رو، دعا کردن و درخواست نمودن را - که جزئی از

۱. ر.ک: ص ۹ ح ۱۰۱۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



عوامل پیشینی حتمی شدن و وقوع تقدیر است - نمی‌توان دخالت و یا کراهت نسبت به تقدیر الهی دانست. این بدان معناست که ما باید دعاها و گریه‌های خود را به پیشگاه الهی تقدیم بداریم؛ اما در نهایت، به آنچه خداوند تقدیر می‌کند، راضی باشیم. مانند امام صادق علیه السلام که هنگام بیماری فرزندشان و پیش از مرگ او نگران بودند و دعا می‌کردند؛ ولی پس از مرگ او، بی‌تابی نکردند و آرام و صبورانه، خبرش را اعلام و رضایتشان را به قضای الهی، ابراز نمودند.^۱

شاید دعای زیر در فرمان امام به نایب عمری نیز به همین موضوع ناظر باشد:

فَصَبِّرْ نِي عَلَىٰ ذَٰلِكَ حَتَّىٰ لَا أَحِبَّ تَعْجِيلَ مَا أُخِّرْتَ، وَلَا تَأْخِيرَ مَا عَجَّلْتَ.^۲

پس مرا بر این امر شکبیا کن تا جلو افتادن آنچه را تو به تأخیر می‌اندازی و به تأخیر افتادن آنچه را تو به جلو می‌اندازی، دوست نداشته باشم.

یعنی ما باید دعا کنیم و با اصرار از خدا درخواست خود را بخواهیم؛ اما این را نیز بطلیم که اگر حکمت خداوند و مصلحت ما بر چیز دیگری قرار گرفت، بدان راضی شویم و حتی تقدیم و تأخیر آن را بپذیریم و به خیر و صلاح خود بدانیم.

۴. دعا کردن، افزون بر کمک به دستیابی در آنچه مطلوب ما و مرضی خداوند است، در تلقین آموزه‌های دینی و غیبی به دعاکننده و پالایش روحی و تقویت حس توحیدی او مؤثر است. دعا در هویت بخشی به دعاکننده شرکت می‌جوید و موضع اجتماعی - سیاسی او را روشن تر می‌کند و احساس مسئولیت او را در آنچه بر عهده اوست، بر می‌انگیزد. این نکته، در بسیاری از ادعیه ما برای امام زمان علیه السلام به چشم

۱. ر. ک: الکافی: ج ۳ ص ۲۲۵ ح ۱۱: «إِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّمَا نَجْرَعُ قَبْلَ الْمُصِيبَةِ، فَإِذَا وَقَعَ أَمْرُ اللَّهِ رَضِينَا بِقَضَائِهِ وَسَلَّمْنَا لِأَمْرِهِ؛ ما اهل بیت، تنها پیش از مصیبت، بی‌تابی می‌کنیم؛ اما وقتی دستور خدا عملی شد، به قضایش خشنود و به فرمانش تسلیم هستیم».

۲. ر. ک: ص ۲۶۱ ح ۱۰۹۱.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

می‌آید. ما در این دعاها به خود یادآور می‌شویم که: برای تحقق چه آثاری انتظار می‌کشیم و چگونه خود را شکل دهیم تا لایق جامعه آرمانی مهدوی باشیم؟ و اگر دوستدار رجعت و شرکت در قیام هستیم، چگونه زندگی کنیم و چه‌سان روح خود را بیالاییم و بسازیم؟

۵. دعا‌های مأثور، در واقع، احادیثی هستند که بررسی صحّت و سقم آنها از قواعد ارزشیابی متنی و سندی حدیث پیروی می‌کند. از این رو، اگر دعایی برای ما مفهوم نبود و سندی معتبر نداشت، و جوب قبول ندارد، هر چند ردّ آن نیز به سادگی ممکن نیست و باید علم آن را به اهلش وا نهاد؛ وظیفه‌ای که در احادیث بدان سفارش شده است.^۱

حال بر پایه این مطالب می‌توان به سؤال‌ها پاسخ داد. گفتنی است که برخی از دعاها ممکن است در روزگاری مفهوم باشد و در روزگاری دیگر، مبهم نماید. برای نمونه، ممکن است دعا‌های مربوط به حفظ امام عصر از گزند حاکمان، مربوط به روزگار غیبت صغرا باشد و در دوره غیبت کبرا کمتر به آنها نیاز داشته باشیم.^۲

پاسخ سؤال یک تا سه

بر پایه مقدمه نخست، اگرچه قیام مهدوی، حتمی است، اما دعای ما و هزاران نفر دیگر در طول تاریخ، می‌تواند جزئی از علت تامه و تقدیر الهی برای ظهور امام زمان علیه السلام باشد. با دعا کردن و درخواست از خدا، و با گرد هم آمدن دیگر عوامل، زمینه حصول علت تامه ظهور و قیام امام زمان علیه السلام فراهم می‌آید و حتمیت وعده الهی، رقم می‌خورد. گفتنی است که اصل قیام امام مهدی علیه السلام حتمی است، اما زمان و شکل وقوع و نیز آسانی و سختی آن، و همچنین افراد و تعداد شرکت‌جویان در آن، از قطعیت برخوردار نیست و این، خود، عرصه جدیدی برای دعا و راز و نیاز فراهم

۱. ر.ک: بصائر الدرجات: ص ۵۵۷، تحف العقول: ص ۱۱۶، وضع و نقد حدیث: ص ۱۷۸.

۲. ر.ک: ص ۲۹۱ (پاسخ سؤال شش).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

می‌آورد. بر همین پایه، تحقق آثار قیام و به کمال رسیدن نهضت نیز امری است که به فراهم آمدن ده‌ها عامل و صدها زمینه‌چینی نیازمند است که دعا و درخواست از خدای رحمان می‌تواند بخشی از آنها باشد. همچنین توجه به محتوای ادعیه می‌تواند جامعه آرمانی شیعه را ترسیم کند و فاصله ما را با آن برنماید؛ امری که مسئولیت ما را در زمینه‌چینی برای ظهور به ما یادآوری می‌کند.

شرکت جستن فرشتگان در قیام و تعداد و زمان به یاری آمدن آنها نیز می‌تواند بدین‌گونه به دعای ما گره بخورد و در پی اجابت ادعیه، تعداد فراوان‌تری فرشته و بسی پیش‌تر و یا در مواضعی بیشتر به یاری بیایند. افزون بر این، بازخوانی مکرر این ادعیه، سبب افروختن شعله امید در دل منتظران ظهور و تقویت روحی یاران امام است.

پاسخ سؤال چهار

ما باید به تقدیر الهی راضی باشیم؛ اما می‌توانیم به صلاح‌حدید خداوند و یا حتی سفارش و فرمان الهی، با انجام دادن اعمالی و یا پیگیری دعاهایی، بخشی از تقدیر الهی را به شکل دلخواه در آوریم. بخشی از اعمال و ادعیه شب قدر و نیز وجود دو اجل معلق و حتمی برای انسان می‌تواند در همین خصوص باشد. در شب قدر درخواست کنیم خدا عمرمان و توفیق عملمان را افزایش دهد و در طول زندگی، با دعا کردن، و یا صدقه دادن، از اجل زودرس و معلق می‌گریزیم. بر این اساس و نیز آنچه در مقدمه اول گذشت، ما می‌توانیم با دعا و عمل مناسب خود، زمان وقوع فرج را - که امری بدا پذیر و قابل نزدیک و دور شدن است - جلو بیندازیم و این، درون تقدیر و برنامه الهی و جزئی از آن است. روایت منقول در مقدمه اول و نیز توصیه امامان، این سفیران حقیقی خدا در زمین، و القای دعاهای بسیار در این باره، شاهد ماست.

در این نگرش، دعا و درخواست ما، زمینه‌ها و عوامل تحقق فرج را پیش

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

می‌اندازد و فرج در درون برنامه خود و نه بیرون از آن صورت می‌گیرد. از این رو، با عجله - که اقدام به کار و یا درخواست آن پیش از فراهم آمدن زمینه و مؤلفه‌های تحقق خارجی آن است -، تفاوت دارد. به سخن دیگر، دعای ما زمینه وقوع فرج را در اولین وقت ممکن، و نه پیش از آن، فراهم می‌آورد که با عجله، متفاوت است.^۱

گفتنی است دعاهای متعدّد برای درخواست تعجیل در فرج، گونه‌ای یادآوری وظیفه ما برای تحقق این امر است. ما باید با خودسازی و جامعه‌سازی، زمینه ظهور امام عصر عجله را فراهم کنیم و آن بخش از علت غیبت را که به ما مربوط می‌شود، از میان ببریم و برای تحقق دیگر عوامل نیز دست به دامان خداوند شویم و در دوره غیبت، همواره از یاد امام منجی، غافل نشویم تا از پاداش انتظار نیز بهره ببریم.

پاسخ سؤال پنج

در چند گزارش، سفارش شده تا برای این که امام مهدی عجله همان قائم به امر الهی باشد، دعا کنیم. این گزارش‌ها چندان فراوان نیستند و هرچند در کتاب‌های معتبر و یا مشهوری نقل شده‌اند، اما اسناد همه، مرسل اند و از این رو، از نظر سندی، ضعیف به شمار می‌آیند.^۲ با این همه می‌توان آنها را در قالب ادبیات گفتگو با

۱. ر.ک: مکیال المکارم: ج ۱ ص ۳۸۲.

۲. اجعلهُ الْقَائِمَ الْمُنْتَظَرَ؛ او را قائمی قرار بده که چشم به راهش باشند. (ر.ک: ص ۸۸ ح ۱۰۴۳).
اجعلهُ الدَّاعِيَ إِلَى كِتَابِكَ، وَالْقَائِمَ بِدِينِكَ؛ خدایا! او را دعوتگر به کتابت و برپا دارنده دینت قرار بده. (ر.ک: ص ۱۷۰ ح ۱۰۵۹).

وَأَجْعَلْهُ الْقَائِمَ بِأَمْرِكَ؛ او را قائم به امرت قرار بده (ر.ک: ص ۲۲۴ ح ۱۰۷۸).
اجعلهُ الْإِمَامَ الْمُنْتَظَرَ؛ خدایا! او را امامی قرار بده که انتظارش را می‌کشند (ر.ک: ص ۲۴۲ ح ۱۰۸۶، به نقل از المقنعة).

وَأَجْعَلْهُ الْقَائِمَ الْمُؤَمَّلَ، وَالْوَصِيَّ الْمُضَلَّ، وَالْإِمَامَ الْمُنْتَظَرَ، وَالْعَدْلَ الْمُخْتَرَى؛ و او را قیام‌کننده‌ای که به وی امید بسته‌اند و وصی برتری داده شده و امامی که چشم به راهش هستند و عدل آزموده قرار بده (ر.ک: ص ۴۳۲ ح ۱۱۲۱).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

خدای متعال، توجیه‌پذیر دانست؛ خدایی که هیچ‌گاه و در برابر هیچ چیزی دستش بسته نیست و کسی یارای برابری با او را ندارد؛ خداوند قادری که حتی مقدرات تعیین شده‌اش در قبضه اراده و مشیت او قرار دارند و هر لحظه می‌تواند تغییرشان دهد. در این نگاه به هستی است که ابراهیم علیه السلام، نیای بزرگ‌ترین پیامبران الهی، خود را برای انجام دادن بدیهی‌ترین فریضه الهی یعنی نماز، به عنایت الهی نیازمند می‌بیند و ندا بر می‌آورد: «رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ»^۱، با آن که تردیدی نیست که ابراهیم علیه السلام از اوابین و نمازگزاران حقیقی بوده است. پس مؤمنان، همه و همیشه باید از خدا بخواهند که بر همان خیر و صلاحی باشند که خداوند برایشان مقدر کرده و در اجرای فرمان‌ها و خواست الهی، در جایگاه مقدر خود باقی بمانند و خدای ناکرده، کسانی دیگر جایشان را نگیرند تا از پاداش عظیم الهی بی‌بهره نمانند. ما باید همواره از خداوند بخواهیم که منجی بشر، همان امام دوازدهم ما باشد و ما نیز پیرو پا در رکاب ایشان باشیم.

اللَّهُمَّ... وَاجْعَلْنَا مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِهِ لِدِينِكَ... وَلَا تَسْتَبْدِلْ بِنَا غَيْرَنَا.^۲

خدایا!... ما را از یاوران دینت قرار بده... و کسی دیگر را در این امر به جای ما مگذار.

پاسخ سؤال شش

ابتدا به این نکته اشاره می‌کنیم که بیماری و پیشامدهای طبیعی، یک عارضه عمومی برای همه انسان‌هاست و کمتر انسانی را می‌توان یافت که در عمر چند دهه‌ای خود، از گزند آن در امان بوده باشد. گویی این سنت الهی است که همه را بدین وسیله بیازماید و اجر صبر رنجشان را توشه آخرتشان کند. از این رو، امام زمان علیه السلام نیز می‌تواند برای ساعت‌ها و روزهایی بیمار شود و پیکر مبارکش از خاری و یا زخمی

۱. ابراهیم: آیه ۴۰.

۲. ر.ک: ص ۹۲ ح ۱۰۴۳ و ص ۲۵۵ ح ۱۰۹۰.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

رنجور گردد، همان گونه که امامان پیشین و پیامبران نیز روزها و گاه مانند ایوب علیه السلام سال‌ها بیمار بوده‌اند. بر این اساس، طول عمر امام زمان علیه السلام مستلزم بیمار نشدن ایشان و یا خلیدن خاری در پا و سقوط از جایی و شکستگی اندام مبارکشان نیست و چه بسا ناراحتی از کردار بسیاری، تن و روح مبارک ایشان را نیز بیازارد و برای چند صباحی، ایشان را به بستر بیماری بکشاند.

افزون بر این، ممکن است در آینده، وقایع غیر قابل پیش‌بینی اتفاق بیفتد که امر قیام را با دشواری‌های طاقت‌فرسا رو به رو سازد و یا به امام مهدی علیه السلام آسیب رساند و سلامت ایشان را به خطر اندازد. این بدان معناست که از هم‌اکنون باید با دعا و توسل در اندیشه رهیدن از این خطرها و به سلامت گذر کردن از دوره انتظار و حوادث قیام بود.

به سخن دیگر، ممکن است حکمت و نیاز به برخی ادعیه برای ما روشن نباشد؛ اما برای پسینیان و آیندگان، نیازی حتمی و هویدا باشد.

همچنین می‌توان این دعاها را ناظر به دوره غیبت صغرا نیز دانست؛ زیرا احتمال دسترسی دشمنان به امام زمان علیه السلام از طریق شناسایی نایبان خاص و مرتبطان با امام و فشار آوردن به آنها وجود داشته است و این دو احتمال برای وجود و پذیرش این ادعیه کفایت می‌کند.

بر این پایه و نیز آنچه در مقدمه بحث گفته شد - که تحقق خواسته‌ها به دعا نیز نیاز دارد -، تداوم سلامت ناجی ما، می‌تواند به دعا و درخواست ما گره خورد. در این صورت می‌توان با دعا و نیز صدقات و نذر و نیاز و خیرات و مبرات، بیماری‌های جسمی و خطر حوادث طبیعی را - که به طور عمومی، دامنگیر همه انسان‌ها می‌شود - و نیز گزند احتمالی دشمنان و همچنین رنج حاصل از گناهان و کردار ناشایست انسان‌ها را که ممکن است خود نیز در آن سهیم باشیم، از آن وجود نازنین، دور نمود.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پاسخ سؤال هفت

در پاسخ به این سؤال باید گفت: تعجیل در یک امر تاریخی، با یک امر شخصی تفاوت زیاد دارد. آرزوها و آرمان‌های شخصی ما در یک محدودهٔ عمر چند ده‌ساله شکل می‌گیرد، و درخواست و پیگیری می‌شود و گاه به وقوع می‌پیوندد؛ اما تحقق درخواست‌های تاریخی به یک دورهٔ چند صدساله و بلکه چند هزارساله نیاز دارند. در این باره، نمونه‌های متعددی می‌توان ارائه داد. نوح علیه السلام صد‌ها سال هدایت و نجات امتش را پیگیری و از خداوند درخواست می‌کرد. قوم بنی اسرائیل در مصر، قرن‌ها در انتظار نجات بخشی بودند که آنها را از دست فرعونیان رهایی بخشید و یهودیان حجاز، قرن‌ها چشم به راه پیامبری بودند که مشرکان را درهم بشکند.

اینها همه درخواست برای یک امت و در یک منطقهٔ محدود بوده است و بر این پایه، دور از ذهن نیست که برای نجات عمومی بشر و در گستره‌ای به وسعت کرهٔ زمین، نیاز باشد که همهٔ انسان‌ها یا لا اقل در هر منطقه، بخشی از آنها سال‌ها و قرن‌ها برای تحقق عدالتی دعا کنند که می‌خواهد در سرتا سر زمین جاری شود، گوشه‌گوشه آن را از ستم بزداید و از عطر عدالت و برادری بیاکند.

افزون بر این، تعجیل در یک امر تاریخی، لزوماً به معنای جلو انداختن آن برای یک یا دو قرن نیست؛ زیرا یک قرن در درازنای تاریخ، مانند یک روز در عمر ماست و اگر فرض شود که ظهور امام زمان علیه السلام و مهدی موعود باید بیست قرن دیگر تحقق پذیرد، آن‌گاه می‌توان فرض و تصور کرد که دعا برای تعجیل فرج، اثر نموده و آن را چند قرن به جلو کشیده است، هر چند برای ما و ده‌ها نسل دیگر، معلوم و محسوس نباشد.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بخش چهارم انتظار امام موعود

انتظار فرج امام عصر علیهما السلام

امید به آینده‌ای روشن و نیکو و یا «انتظار فرج»، یکی از مفاهیم پُر تکرار در احادیث است. این مفهوم، به گونه‌های متفاوت زیر، در آیات و احادیث آمده است:

۱. «انتظار فرج» گاه به گونه‌ی مطلق و برای دمیدن روح امید در مردم و القای روحیه‌ی پایداری و صبر در برابر مشکلات در همه‌ی زمینه‌ها به کار رفته است. آیه‌ی شریف: «إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا؛^۱ به درستی که بلاشواری، آسانی است» و احادیثی همچون: «إِنْتَظِرُوا الْفَرَجَ بِالصَّبْرِ عِبَادَةَ؛^۲ انتظار فرج با شکیبایی، عبادت است» و یا «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِنْتَظَارُ الْفَرَجِ؛^۳ برترین عبادت، انتظار فرج است»، به این مفهوم اشاره دارند.

زاویه‌ی دید این احادیث، به انتظار فرج امام عصر علیه السلام منحصر نیست؛ بلکه تمام رفتارهای انسان در حوزه‌های گوناگون را شامل می‌شود. زندگی، همراه با مشکلات و سختی‌هاست و به صبر و پایداری همراه با امید به آینده‌ای روشن نیاز دارد تا شادابی و نشاط روح و روان را سبب شود.

قاضی تنوخی (م ۳۸۴ ق) با استفاده از آیات، احادیث، حکایات و اشعار زیبا، کتابی با عنوان الفرج بعد الشدة نگاشته که دست‌مایه‌ی نویسندگان و شاعران پس از خود قرار گرفته است.

۱. انشراح: آیه ۶.

۲. ر.ک: ح ۹۰۶.

۳. ر.ک: ص ۳۳۰ ح ۹۱۰.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آزمون سراسری
معارف مهدویت
در سطح عمومی
هم‌زمان با جشن
آغاز امامت
موعود



امید به گشایش اوضاع نابه‌سامان مردمان بویژه مسلمانان و شیعیان با ظهور امام عصر علیه السلام، یکی از مصادیق روشن قاعده کلی «انتظار فرج» است، همچنان که گاه معصومان علیهم السلام، حدیث نبوی توصیه به انتظار فرج را بر انتظار قیام مهدوی، تطبیق کرده‌اند.

جناب عبد العظیم حسنی می‌گوید: خدمت امام جواد علیه السلام رسیدم تا از ایشان بپرسم که: آیا قائم، همان مهدی است یا غیر اوست؟ قبل از سؤال من، امام جواد علیه السلام فرمود:

أَفْضَلُ أَعْمَالِ شِيعَتِنَا أَنْتِظَارُ الْفَرَجِ^۱.

برترین عمل شیعیان ما، انتظار فرج است.

۲. گونه دوم مفهوم «انتظار فرج» که به گونه خالص به نقل از اهل بیت علیهم السلام گزارش و در جوامع حدیثی شیعی جمع‌آوری شده، به انتظار انقلاب مهدوی اشاره دارد و فضایل منتظران را برشمرده است. این دسته از احادیث، با عبارات متفاوتی، این مفهوم را بیان کرده‌اند:

الف - «منتظر لهذا الأمر»، همانند حدیث: «مَنْ مَاتَ مُتَنْظِرًا لِهَذَا الْأَمْرِ كَانَ كَمَنْ كَانَ مَعَ الْقَائِمِ فِي فُسْطَاطِهِ^۲؛ هر کس در حال انتظار این امر بمیرد، مانند کسی است که همراه قائم و در خیمه اوست».

ب - «انتظار قائمنا»، همانند احادیث عرضه دین، که انتظار قیام امام مهدی علیه السلام را یکی از ارکان باور صحیح، دانسته است.^۳

ج - «توقع الفرج»، مانند احادیثی که به فضیلت اعتقاد به حجّت الهی و توقع فرج با ظهور ایشان تأکید کرده‌اند.^۴

۱. ر.ک: ص ۳۳۲ ح ۹۱۹.

۲. ر.ک: ص ۳۴۴ ح ۹۳۳.

۳. ر.ک: ص ۳۳۹ ح ۹۲۹-۹۳۱ (از ارکان دین است).

۴. ر.ک: ص ۸۹۸ و ۸۹۹ و ۹۰۲ و ص ۳۷۵ (فصل دوم / با شکیبایی، امید فرج می‌رود).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

د - «المنتظرین لظهوره»، همانند حدیث «إِنَّ أَهْلَ زَمَانٍ غَيْبَتِهِ الْقَائِلِينَ بِإِمَامَتِهِ وَ
الْمُنْتَظِرِينَ لظهورِهِ أَفْضَلُ مِنْ أَهْلِ كُلِّ زَمَانٍ»^۱ آنان که در روزگار غیبت او، امامتش را باور داشته و
ظهورش را منتظر باشند، از مردم هر روزگار دیگری برترند».

ه - «المنتظر لأمرنا»، همچون حدیث: «الْمُنْتَظِرُ لِأَمْرِنَا كَالْمُتَشَحِّطِ يَدِمِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»^۲
منتظر امر ما، مانند کسی است که در راه خدا در خون خود غلتیده است».

و - «منتظرون لدولة الحق»^۳.

ز - «المنتظر للثاني لعشر»^۴.

توجه بدین نکته نیز شایسته است که یکی از القاب امام مهدی علیه السلام، «منتظر» است
که برگرفته از حالت انتظار دوستان و شیعیان اهل بیت علیهم السلام برای ظهور اوست.

صقر بن ابی دلف، آن گاه که از امام رضا علیه السلام در باره چرایی ملقب شدن امام
مهدی علیه السلام به «منتظر» می پرسد، پاسخ امام را چنین می شنود:

لِأَنَّ لَهُ غَيْبَةً يَكْثُرُ أَيَّامُهَا، وَيَطُولُ أَمْدُهَا، فَيَنْتَظِرُ خُرُوجَهُ الْمُخْلِصُونَ، وَيُنْكِرُهُ
الْمُرْتَابُونَ.^۵

زیرا او غیبتی دارد که روزگارش به درازا می کشد و مدتش طولانی است و
مخلصان، خروجش را انتظار می کشند و شکداران، آن را انکار می کنند.

در باره مجموعه احادیث پُربسامد انتظار فرج و انتظار فرج امام مهدی علیه السلام نکاتی
قابل توجه است:

یک. انتظار، حالتی است که شخص، چشم به راه چیزی یا روی دادن اتّفاقی

۱. ر.ک: ص ۳۴۴ ح ۹۳۵.

۲. ر.ک: ص ۳۵۴ ح ۹۴۳.

۳. ر.ک: ص ۳۶۲ ح ۹۵۲.

۴. ر.ک: ص ۳۴۶ ح ۹۳۶.

۵. ر.ک: ص ۳۶۶ ح ۹۵۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

است و به انجام گرفتن کاری، امید دارد.^۱

حالت انتظار فرج در معنای عام خود، امید به آینده بهتر و گشایش و رهایی از سختی است. نارضایتی از وضع موجود و امید به آینده روشن‌تر، درون‌مایه اصلی «انتظار فرج» است. پایداری شخص منتظر در وضعیت موجود و صبر بر سختی‌ها نیز لازمه امید به فردایی بهتر است.

گاه از حالت انتظار فرج، با عنوان «توقع فرج» یاد شده است که همان درون‌مایه و لوازم انتظار را در خود دارد.^۲

دو. حالت امید به آینده و چشم به راه آینده‌ای بهتر بودن، از آموزه‌های اصیل قرآنی و حدیثی است. آیه‌ای همچون «إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا» به این معنا اشاره دارد و صبر و پایداری در وضعیت موجود را برای رسیدن به آینده‌ای بهتر، توصیه می‌کند.

از منظر آموزه‌های دینی، حالت انتظار فرج و گذر از وضعیت نابه‌سامان و امید به آینده بهتر، همیشه و برای همه افراد، مطلوب و شایسته است.

همان‌گونه که در بخش پیشین اشاره شد، امید به گشایش فردی و عمومی با ظهور ولی عصر علیه السلام، بالاترین و والاترین حالت انتظار و مصداق تام احادیث توصیه به انتظار است.

سه. احادیثی که در فضیلت انتظار و منتظران وارد شده‌اند، جایگاهی بسیار والا

۱. ر.ک: لغت‌نامه دهخدا؛ ج ۲ ص ۲۹۶۲، فرهنگ سخن.

۲. این احتمال نیز قابل توجه است که: انتظار از باب افتعال است و یکی از کاربردهای این باب «تلاش برای تحصیل شیء» است مثلاً اکتساب مترادف کسب نیست بلکه کسی است که با کوشش و زحمت حاصل گردد. از این نظر انتظار نیز در معنای لغوی خود «چشم داشت همراه با تلاش» است نه صرفاً چشم داشت بدون مسئولیت و تلاش توقع نیز از باب تفعّل است و سپس از معنای این باب نیز «تلاش برای تحصیل شیء» است و توقع فرج نیز به معنای تلاش برای وقوع و تحقق گشایش است. با این توضیح، روایت «لیعدنّ احدکم لخروج القائم و لو سهماً» [ارجاع شود به روایت] نیز به انتظار مسئولانه اشارت دارد.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

برای آن تصویر کرده‌اند، چندان که شخص منتظر را از «اولیاء الله» شمرده^۱ و او را از برترین مردمان دانسته‌اند^۲ که مخلص حقیقی^۳ است و همانند کسی است که همراه پیامبر ﷺ نبرد کرده^۴ و یا در جنگ دشوار بدر، همراه ایشان بوده است،^۵ یا همچون کسی است که در خیمه^۶ قائم ﷺ حضور دارد^۶ و همراه ایشان نبرد می‌کند^۷ و حتی همانند کسی که در رکاب پیامبر ﷺ به شهادت رسیده است.^۸

روشن است که این ویژگی‌ها و توصیفات، شایسته انسان‌های خاصی است که از مراحل عادی و معمولی مردمان، عبور کرده‌اند و در افقی متعالی، سیر می‌کنند. نمی‌توان این امتیازات والا را در مورد اشخاصی تصور کرد که اگر چه از وضعیت فعلی رضایت ندارند و به آینده‌ای بهتر در سایه حکومت عدل‌گستر جهانی امام مهدی ﷺ امید دارند، ولی هیچ تلاش و کوششی در مسیر رسیدن به آن مدینه فاضله انجام نمی‌دهند.

برای تبیین بهتر احادیث یاد شده، می‌گوییم: انتظار فرج، دو رکن اساسی دارد:

الف - نارضایتی از وضعیت موجود؛

ب - امید به گشایش در زمان آینده.

چگونگی تعامل با این دو عنصر سلبی و ایجابی، چهره‌های متفاوت انتظار را

پدید می‌آورد:

۱. انتظار غیر مسئولانه: در این حالت، شخص منتظر اگر چه به وضعیت موجود،

۱. ر.ک: ص ۳۴۳ (فصل یکم / از اولیای الهی).

۲. ر.ک: ص ۳۵۹ (فصل یکم / برتر از افراد هر زمان).

۳. ر.ک: ص ۳۴۴ ح ۹۳۵ و ص ۳۶۶ ح ۹۵۷.

۴. ر.ک: ص ۳۴۵ (فصل یکم / به سان بیکارگر پیش روی پیامبر خدا).

۵. ر.ک: ص ۳۵۶ ح ۹۴۵.

۶. ر.ک: ص ۳۵۵ (مانند کسی که در خیمه قائم باشد).

۷. ر.ک: ص ۳۵۱ (مانند جنگجوی سپاه قائم).

۸. ر.ک: ص ۳۴۹ (مانند شهید در رکاب پیامبر خدا ﷺ).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

معترض است، ولی بدون هیچ گونه تلاش و کوششی، تنها چشم به راه آینده بهتر است.

وضعیت موجود، او را سرخورده و منزوی کرده است و او با دوری گزیدن از روال عمومی جامعه و حوادث سیاسی و اجتماعی، اعتراض خویش را از وضعیت موجود، اعلام می‌کند.

او تنها در پی آن است که خود و یا نزدیکانش، تحت تأثیر وضعیت موجود قرار نگیرند؛ ولی تلاش در راه نجات دیگران را وظیفه خویش نمی‌داند.

مطابق این دیدگاه، اصلاح جامعه قبل از ظهور مهدی علیه السلام اقدامی بیهوده و بی‌نتیجه است و وظیفه ما تنها آن است که چشم به راه موعود و منجی باشیم تا او بیاید و نابه‌سامانی‌ها را سامان دهد.

۲. انتظار مسئولانه: شخص منتظر مسئول، حالتی سازنده، فعال، پویا و تأثیرگذار دارد، وضعیت موجود را بر نمی‌تابد و تلاش می‌کند تا زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی برای ظهور امام علیه السلام را آماده کند. او نه تنها از منظر ویژگی‌های فردی، خود را شخصی آماده برای عصر ظهور تربیت می‌کند، بلکه از منظر دانش و مهارت‌های اداری، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی نیز آمادگی کامل ورود فرد و جامعه به عصر ظهور را در پیشدید خود دارد و توانایی اداره جامعه مهدوی را داراست.

جامعه مهدوی، جامعه‌ای پویا، آماده، گوش به فرمان و شایسته آرمان مهدوی است. از این رو، پدید آوردن زمینه و آمادگی‌های اجتماعی، تشکیلاتی و فرهنگی نیز می‌باید مورد توجه باشد.

انتظار فرج مسئولانه، به معنای باور داشتن به اهداف جامعه مهدوی است. منتظر مسئول، در محدوده قدرت و عمل خویش، تلاش در برپایی جامعه‌ای مطابق با معیارهای مهدوی را وظیفه خویش می‌داند.

تکامل انسان و جامعه، کوشش در مسیر بازسازی جامعه بر اساس قسط و عدل، و مبارزه با ظلم و بی‌عدالتی، از جمله نمودهای انتظار مسئولانه‌اند.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

با این همه، منتظر مسئول می‌داند که عدالت فراگیر و جهانی، تنها در سایه دولت مهدوی پدید می‌آید. از این رو، آماده‌سازی زمینه‌های ورود به آن دوره را وظیفه خود می‌شمرد.

امام صادق علیه السلام به این انتظار مسئولانه اشاره نموده و فرموده است:

لِيُعِدَّنَّ أَحَدُكُمْ لَخُرُوجِ الْقَائِمِ وَ لَوْ سَهْمًا.^۱

هر یک از شما باید خود را برای خروج قائم آماده کند، هر چند با فراهم آوردن تیری باشد.

امام زین العابدین علیه السلام نیز ضمن برشمردن فضایل منتظران، به مسئولیت آنها اشاره نموده و فرموده است:

أُولَئِكَ الْمُخْلِصُونَ حَقًّا وَ شِعْتُنَا صِدْقًا، وَ الدُّعَاءُ إِلَى دِينِ اللَّهِ سِرًّا وَ جَهْرًا.^۲

آنان مخلصان حقیقی، شیعیان راستین ما و دعوتگران به دین خدا در پیدا و نهان هستند.

روشن است که غیبت امام عصر علیه السلام، سبب کنار نهادن وظایف مسلمانان در امر به معروف و نهی از منکر، مبارزه با ظلم و تلاش در راه گسترش عدالت نخواهد شد.^۳ از این رو می‌گوییم: احادیث مرتبط با انتظار فرج امام عصر علیه السلام، افزون بر دو رکن پیشین (نارضایتی از وضع موجود و امید به آینده بهتر)، به رکن سوم و مهم‌تری نیز اشاره دارند، و آن مسئولیت‌پذیری در دوره انتظار و آمادگی روحی - روانی و تجربه‌اندوزی علمی و مهارتی در این دوره و زمینه‌سازی برای ظهور امام مهدی علیه السلام و دوره پس از ظهور است. رکن سوم انتظار (مسئولیت‌پذیری)، هویت و ویژه‌ای به انتظار می‌بخشد و آن را از خمودگی و بی‌تفاوتی نسبت به آینده، متمایز می‌کند.

۱. ر.ک: ص ۳۵۲ ح ۹۴۲.

۲. ر.ک: ص ۳۴۴ ح ۹۳۵.

۳. ر.ک: ج ۶ ص ۱۹ (پژوهشی در باره مهم‌ترین وظیفه پیروان اهل بیت علیهم السلام در عصر غیبت).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

چهار. برخی از احادیث، حالت انتظار فرج را گونه‌ای گشایش شمرده‌اند، مانند: «انتظارُ الفرجِ مِنَ الفرجِ»^۱ یا «انتظارُ الفرجِ مِنْ أعظمِ الفرجِ»^۲. این احادیث، در صدد بیان دو مطلب اند:

۱. احساس امیدواری و امید به آینده بهتر، گونه‌ای گشایش و فراخی است که روح انسانی را از افسردگی و یأس می‌رهاند و شادابی و آرامش را به انسان هدیه می‌کند.

هدف از انتظار فرج، رها شدن از تنگناهای روحی و روانی و امید به آینده‌ای بهتر است که بخشی از آسایش و آرامش روحی و روانی را نیز تأمین می‌کند. از این رو، نوعی فرج و گشایش شمرده می‌شود و حتی عنوان «مِنْ أعظمِ الفرجِ» (از بزرگ‌ترین فرج‌ها) را به دست می‌آورد.

۲. انتظار فرج مسئولانه، بخشی از هدف و آرمان انتظار را تأمین می‌کند. هدف از انتظار فرج، آن است که زمینه لازم برای رشد و تعالی فرد و جامعه پدید آید و آنان به کمال و جودی خود و سعادت اخروی، دست یابند. هدف نهایی ظهور - که ساختن جامعه‌ای مهدوی است -، تنها پس از ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه می‌افتد؛ ولی اهداف جزئی‌تر ظهور - که تعالی و فوز اخروی افراد است -، با حالت انتظار فرج مسئولانه، قابل دستیابی اند، بدین معنا که انسانیت انسان، مطابق با معیارهای الهی شکوفا می‌شود و انسان، با تکیه بر گوهر فطری خویش و با استمداد از عقل و نقل، انسانی در خور عصر مهدوی تربیت می‌شود که به درجه‌ای از معنویت رسیده و شایستگی سربازی امام عصر عجل الله تعالی فرجه و شهادت در رکاب ایشان را یافته است. اگر انتظار فرج مسئولانه، با این ویژگی‌ها تحقق یابد، عنصر تکامل فردی شخص منتظر، به فعلیت رسیده است. این انتظار، هدف فرج را محقق می‌کند و حتی بالاتر

۱. ر.ک: ص ۳۳۵ (انتظار فرج، خود، فرج است).

۲. ر.ک: ص ۳۳۷ (از بزرگ‌ترین فرج‌هاست).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



از فرج محسوب می‌شود؛ زیرا شخص منتظر، با تکیه بر معارف در دسترس خود و بدون حضور معصوم علیه السلام به این درجه از رشد و تعالی دست یافته است که نشان دهنده تلاش فراوان اوست.

این معنا، در حدیثی از امام صادق علیه السلام نمایان است، آن جا که در جواب ابو بصیر از «زمان فرج» فرمود:

یا ابا بصیر! وَأَنْتَ مِمَّنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا؟ مَنْ عَرَفَ هَذَا الْأَمْرَ فَقَدْ فُرِّجَ عَنْهُ
لَا نَتَّظِرُهُ^۱.

ای ابو بصیر! آیا تو هم از دنیاخواهان هستی؟! هر کس این امر (قیام) را بشناسد، به خاطر انتظار کشیدنش، گشایش سختی او می‌شود.

ملاً صالح مازندرانی در تبیین این حدیث می‌نویسد:

امام در پاسخ او فرمود که دنیا و زینت آن را می‌جویی و به دنبال فرج در دنیا هستی، و این، امری آسان و کوچک است. فرج اصلی، همان گشایش اخروی است که با خلاصی از عذاب ابدی حاصل می‌شود و این فرج، اکنون برای تو حاصل است؛ چرا که تو این حقیقت را یافته‌ای و کسی که این را بشناسد، خدا برایش گشایش حاصل نموده، او در تنگی سینه و وسوسه‌های نفسانی و عذاب آخرت می‌رهاند، و همه اینها به خاطر منتظر فرج بودن اوست؛ چون این کار از برترین عبادات است و موجب گشایش حقیقی - که گشایش اخروی است -

می‌گردد.^۲

مفهوم عبارت «فرج اخروی» در این حدیث، در سخنان فیض کاشانی و علامه

مجلسی هم آمده است.^۳

۱. ر.ک: ص ۳۳۶ ح ۹۲۶.

۲. شرح اصول الکافی، ملاً صالح مازندرانی: ج ۶ ص ۳۲۴.

۳. الوافی: ج ۲ ص ۴۳۷، مرآة العقول: ج ۴ ص ۱۸۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

انتظار فرج

ترغیب به انتظار فرج (گشایش)

۱. **کمال الدین** - با سندش به نقل از محمد بن نعمان - : امام صادق علیه السلام به من فرمود:

«نزدیک‌ترین حالت بنده به خدای جل جلاله و پسندیده‌ترین حالت نزد او، هنگامی است که حجّت خدا را [بجویند و] نیابند و از آنان پوشیده شود و از جایش آگاه نشوند؛ اما در این حال بدانند که حجّت‌ها و نشانه‌های آشکار خدا باطل نمی‌شود. در این هنگام باید صبح و شام، انتظار فرج (گشایش) را بکشند.

و سخت‌ترین خشم خدا بر دشمنانش، آن است که حجّتش را از دیده‌ی آنان پنهان کند و برایشان آشکار ننماید و خدا می‌داند که اولیایش تردید نمی‌کنند و اگر می‌دانست که آنها نیز تردید می‌نمایند، یک لحظه هم حجّتش را از ایشان غایب نمی‌نمود»^۱.

۲. **کمال الدین** - با سندش به نقل از مفضل بن عمر - : امام صادق علیه السلام فرمود:

«نزدیک‌ترین حالت بنده به خدای جل جلاله و پسندیده‌ترین حالت نزد او، هنگامی است که حجّت خدا را [بجویند و] نیابند و از آنان پوشیده شود و از جایش آگاه نشوند؛

۱. کمال الدین: ص ۳۳۹ ح ۱۷ (با سند صحیح)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۹۴ ح ۹.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

اما در حالی که بدانند حجّت‌ها و نشانه‌های آشکار خدا باطل نمی‌شود. در این هنگام باید صبح و شام، انتظار فرج را بکشید.

و سخت‌ترین خشم خدا بر دشمنانش، آن است که حجّتش را از دیده‌آنان پنهان کند و برایشان آشکار ننماید و خدا می‌داند که اولیایش تردید نمی‌کنند و اگر می‌دانست که آنها نیز تردید می‌نمایند، یک لحظه هم حجّتش را از ایشان غایب نمی‌نمود. این، روی نمی‌دهد، مگر در روزگاری که بدترین مردم بر سر کار باشند»^۱.

۳. الغیبة، نعمانی - با سندش به نقل از منصور صیقل - : امام صادق علیه السلام فرمود: «اگر روزی، صبح تا شام، امامی از خاندان محمد صلی الله علیه و آله را ندیدی، همان کسی را دوست بدار که دوست می‌داشتی و همان را دشمن بدار که دشمن می‌داشتی و همان را سرپرست خود بگیر که پیش‌تر سرپرست گرفته بودی و صبح و شام، منتظر فرج باش»^۲.

۴. الأمالی، مفید - با سندش به نقل از حنّش بن مُعْتَمِر - : بر امیر مؤمنان علی علیه السلام وارد شدم. او در حیاط تکیه داده بود. گفتم: سلام و رحمت و برکات خدا بر تو، ای امیر مؤمنان! چگونه صبح کردی؟

امام علیه السلام سرش را بالا آورد و جواب سلام مرا داد و فرمود: «صبح کردم، در حالی

۱. کمال‌الدین: ص ۳۳۷ ح ۱۰ (با سند معتبر) و ص ۳۳۹ ح ۱۶، الکافی: ج ۱ ص ۳۳۳ ح ۱، الغیبة، طوسی: ص ۴۵۷ ح ۴۶۸، الغیبة، نعمانی: ص ۱۶۱ ح ۱ و ص ۱۶۲ ح ۲، إعلام‌الوری: ج ۲ ص ۲۳۵، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۴۵ ح ۶۷.

۲. شاید مقصود این باشد که بر حالت پیشین خود بمانید و در محبت امامان پیشین و معرفت و یقین اولیه خود تردید نکنید تا به صورت کامل و روشن، امر امام زمان علیه السلام برایتان آشکار شود. در این باره، ر. ک: بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۳۳ (م).

۳. الغیبة، نعمانی: ص ۱۵۸ ح ۳، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۳۳. نیز، ر. ک: الکافی: ج ۱ ص ۳۴۲ ح ۲۸، کمال‌الدین: ص ۳۴۸ ح ۳۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

که دوستدارمان را دوست دارم و بر دشمنی دشمنان شکیبا هستم. بی گمان، دوستدار ما هر روز و شب، منتظر آسایش و فرَج است»^۱.

۵. **تفسیر القمی** - با سندش به نقل از فضیل -: به امام باقر علیه السلام گفتم: فدایت شوم! به ما رسیده است که خاندان جعفر، یک پرچم و خاندان عباس، دو پرچم دارند. آیا در این باره، علمی به شما رسیده است؟

فرمود: «اما خاندان جعفر، نه به شمار می‌آیند و نه به جایی می‌رسند. اما بنی عباس، سلطنتی دیرپا خواهند داشت که دور را [به خود] نزدیک، و نزدیک را دور می‌کنند و حکومتشان سخت و بدون آسانی است تا آن گاه که خود را از مکر خدا ایمن و از کیفر او آسوده ببینند، که این هنگام، فریادی بر سر آنان کشیده می‌شود که نه مالی برایشان می‌ماند تا آنان را جمع و جور کند و نه مردانی که از آنان محافظت کنند، و این، همان سخن خداوند است: ﴿تا آن گاه که زمین، زینت خود را بگیرد﴾ (تا آخر آیه)»^۲.

گفتم: فدایت شوم! این چه زمانی روی می‌دهد؟

فرمود: «بدان که وقتی را برای آن نزد ما معین نکرده‌اند؛ اما هنگامی که چیزی به شما گفتیم و همان گونه که گفتیم، شد، بگوئید: "خدا و پیامبرش راست گفتند"، و اگر خلاف آن شد، باز بگوئید: "خدا و پیامبرش راست گفتند" که دو اجر دارید؛ اما چون نیاز و ناداری سخت شد و مردم به انکار یکدیگر پرداختند، در این هنگام، هر صبح و شام، این امر (فرَج) را انتظار بکشید»^۳.

۶. **الغیبة، طوسی** - با سندش به نقلی مختصر شده، از محمد بن حنفیه -: بنی فلان سلطنتی در آینده دارند تا آن گاه که ایمن و آسوده خاطر شوند و گمان برند که سلطنتشان زوال نمی‌یابد. [این هنگام،] فریادی بر سر آنان کشیده می‌شود که نه کسی می‌تواند آنان را گرد آورد و نه نگاهبانی می‌تواند به آنان خبر دهد. این، همان سخن خدای تعالی است: ﴿تا آن گاه که زمین، زینتش را بر می‌گیرد و تزیین می‌شود و اهلش گمان می‌برند که می‌توانند از آن بهره‌مند

۱. الأملی، مفید: ص ۲۳۲ ح ۴، بحار الأنوار: ج ۶۸ ص ۳۸ ح ۸۱.

۲. ترجمه بقیة آیه، در حدیث بعد آمده است.

۳. تفسیر القمی: ج ۱ ص ۳۱۰، بحار الأنوار: ج ۴ ص ۹۹ ح ۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

شوند. فرمان ما [به عذاب] شب یا روز، آن را فراموشی گیرد و آن را چنان درو می‌کنیم که [گویی] هیچ گاه نبوده است. این گونه آیات را برای کسانی که می‌اندیشند، شرح می‌دهیم.*

گفتم: فدایت شوم! آیا این، زمان معینی دارد؟

فرمود: «نه؛ زیرا علم خدا بر علم کسانی که وقت تعیین می‌کنند، چیره است. خدای متعال با موسی علیه السلام، سی شب وعده نهاد و آن را با ده روز به کمال رساند، بی آن که موسی علیه السلام و یا بنی اسرائیل بدانند و چون وقت گذشت، گفتند: "موسی، ما را فریفته است" و گوساله پرست شدند. اما وقت آنچه می‌گویم، هنگامی است که نیاز و ناداری، میان مردم، فراوان شوند و مردم به انکار یکدیگر برخیزند. این هنگام، امر الهی را صبح و شام انتظار برید.»^۱

۷. الکافی - با سندش به نقل از ایوب بن نوح - : امام هادی علیه السلام فرمود: «هنگامی که [امام]

نشانگر راهتان از میانتان رخت بر بست، هر لحظه چشم به راه فرج باشید»^{۲، ۳}

۸. کمال الدین - با سندش به نقل از ابراهیم بن محمد بن فارس - : من و ایوب بن نوح

در راه مکه با هم بودیم که در وادی زباله^۴ فرود آمدیم و به گفتگو نشستیم و از حالت خودمان و دوری مان از امر (قیام)، سخن به میان آمد. ایوب بن نوح گفت: امسال چیزی را [به امام] نوشتم و چیزی از همین موضوع را یادآوری کردم. [امام هادی علیه السلام] به من نوشت: «هنگامی که علمتان از میانتان رخت بر بندد، از زیر پاهایتان منتظر فرج باشید»^{۵، ۶}.

۱. الغیبة، طوسی: ص ۴۲۷ ح ۴۱۵، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۰۴ ح ۹.

۲. ترجمه حدیث، بر مبنای تحلیلی است که در ادامه می‌آید (ر.ک: ص ۳۲۳).

۳. الکافی: ج ۱ ص ۳۴۱ ح ۲۴، الغیبة، نعمانی: ص ۱۸۷ ح ۳۹، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۵۵ ح ۸.

۴. زباله، منزلی است سر راه مکه - کوفه.

۵. ایوب بن نوح، از اصحاب امام رضا علیه السلام و امام جواد علیه السلام و امام هادی علیه السلام است و ابراهیم بن محمد بن فارس از اصحاب امام هادی علیه السلام و امام عسکری علیه السلام است. لذا مرحوم صدوق این حدیث را در باب اخبار امام هادی علیه السلام از وقوع غیبت آورده است.

۶. کمال الدین: ص ۳۸۱ ح ۴، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۵۹ ح ۴.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

فضیلت انتظار

الف - انتظار کشیدن، عبادت است

۹. مسند شهاب - با سندش به نقل از ابن عباس - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «انتظار فرج همراه شکیب و رزیدن، عبادت است».^۱
۱۰. الأمالی، طوسی - با سندش به نقل از سعید بن مسلم، از امام زین العابدین علیه السلام، از پدرش، از امام علی علیه السلام - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «... انتظار فرج، عبادت است».^۲
۱۱. عیون الحکم و المواعظ: امام علی علیه السلام فرمود: «عبادت، انتظار فرج همراه شکیب و رزیدن است».^۳

ب - برترین عبادت

۱۲. المحاسن - با سندش به نقل از سکونی، از امام صادق علیه السلام، از پدرانش علیه السلام - : امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: «برترین عبادت مؤمن، انتظار فرج الهی است».^۴

۱. مسند الشهاب: ج ۱ ص ۶۳ ح ۴۷ و ص ۶۲ ح ۴۶ (به نقل از ابن عمر)، کنز العمال: ج ۳ ص ۲۷۲ ح ۶۵۰۷؛ الدعوات: ص ۴۱ ح ۱۰۱، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۴۵ ح ۶۵.
۲. الأمالی، طوسی: ص ۴۰۵ ح ۹۰۷، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۲ ح ۳.
۳. عیون الحکم و المواعظ: ص ۱۸ ح ۲۶، دستور معالم الحکم: ص ۲۰ (در این منبع، «همراه شکیب و رزیدن» نیامده است).
۴. المحاسن: ج ۱ ص ۴۵۳ ح ۱۰۴۴ (با سند معتبر)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۳۱ ح ۳۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۱۳. کمال الدین - با سندش به نقل از عقبه، از امام باقر علیه السلام از پدرانش، از امیر مؤمنان علیه السلام -: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «برترین عبادت، انتظار فرج است».^۱

۱۴. الإرشاد: امام علی علیه السلام فرمود: «برترین عبادت، شکیبایی، سکوت، و انتظار فرج است».^۲

۱۵. تحف العقول: از امام موسی کاظم علیه السلام روایت شده است که فرمود: «... پس از معرفت، برترین عبادت، انتظار فرج است».^۳

۱۶. سنن الترمذی - با سندش به نقل از عبد الله بن مسعود -: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «از فضل خدا بخواهید؛ که خدای تعالی، دوست دارد که از او خواسته شود، و برترین عبادت، انتظار فرج است».^۴

ج - نخستین عبادت

۱۷. عیون الحکم و المواعظ: امام علی علیه السلام فرمود: «نخستین عبادت، انتظار فرج همراه شکیب و رزیدن است».^۵

د - برترین عمل

۱۸. الخصال - با سندش به نقل از ابو بصیر و محمد بن مسلم -: امام صادق علیه السلام فرمود: «پدرم از جدّم از پدرانش برایم گفت که امیر مؤمنان علیه السلام در مجلسی، چهارصد باب علم که دین و دنیای مسلمان را به سامان می‌کند، به یارانش آموخت. فرمود: "...

۱. کمال الدین: ص ۲۸۷ ح ۶، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۵ ح ۱۱.

۲. الإرشاد: ج ۱ ص ۳۰۲، کتذ الفوائد (مکتبه المصطفوی): ص ۵۸، بحار الأنوار: ج ۷۱ ص ۹۶ ح ۶۱.

۳. تحف العقول: ص ۴۰۳، بحار الأنوار: ج ۷۸ ص ۳۲۶ ح ۴.

۴. سنن الترمذی: ج ۵ ص ۵۶۵ ح ۳۵۷۱، المعجم الأوسط: ج ۵ ص ۲۳۰ ح ۵۱۶۹، المعجم الکبیر: ج ۱۰ ص ۱۰۱ ح ۱۰۰۸۸، کتذ العمال: ج ۲ ص ۷۹ ح ۳۲۲۵.

۵. عیون الحکم و المواعظ: ص ۱۲۵ ح ۲۸۵۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

- برترین عمل انسان، انتظار فرج از جانب خداوند ﷻ است»^۱.
۱۹. **کمال الدین** - با سندش به نقل از موسی بن بکر واسطی، از امام کاظم ﷺ، از پدرانش ﷺ -: پیامبر خدا ﷺ فرمود: «برترین عمل امت من، انتظار فرج از سوی خدای ﷻ است»^۲.
۲۰. **تحف العقول**: امام علی ﷺ فرمود: «برترین عمل انسان، انتظارش برای فرج الهی است»^۳.
۲۱. **الفرج بعد الشدة**، تنوخی: از امیر مؤمنان علی بن ابی طالب ﷺ روایت شده است که فرمود: «برترین کاری که فرد گرفتار بلا می‌کند، انتظار فرج است»^۴.
۲۲. **کمال الدین** - با سندش به نقل از عبد العظیم حسنی -: بر سرورم امام جواد ﷺ وارد شدم و می‌خواستم از ایشان بپرسم که: آیا قائم ﷺ همان مهدی است یا فرد دیگری است؟
- پیش از آن که بپرسم، به من فرمود...: سپس فرمود: «برترین عمل شیعیان ما، انتظار فرج است»^۵.

۱. الخصال: ص ۶۲۱ ح ۱۰ (با سند معتبر)، بحار الأنوار: ج ۱۰ ص ۹۹ ح ۱.
۲. کمال الدین: ص ۶۴۴ ح ۳، عیون أخبار الرضا ﷺ: ج ۲ ص ۳۶ ح ۸۷ (در این منبع، «انتظار فرج خدا» آمده است)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۸ ح ۲۱.
۳. تحف العقول: ص ۲۲۱، بحار الأنوار: ج ۷۸ ص ۶۰ ح ۱۳۸.
۴. الفرج بعد الشدة، تنوخی: ج ۱ ص ۴۶.
۵. کمال الدین: ص ۳۷۷ ح ۱، کفایة الأثر: ص ۲۷۶، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۴۲، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۵۶ ح ۱. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۸ ص ۱۰۰ ح ۱۴۵۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

هـ- محبوب‌ترین عمل نزد خدا

۲۳. الخصال - با سندش به نقل از ابو بصیر و محمد بن مسلم -: امام صادق علیه السلام فرمود: «پدرم از جدّم از پدرانش برایم نقل کرد که: امیر مؤمنان علیه السلام در مجلسی، چهارصد باب علم که دین و دنیای مسلمان را به سامان می‌کند، به یارانش آموخت. فرمود: «... فرج را انتظار بکشید و از نسیم رحمت الهی ناامید نشوید، که محبوب‌ترین عمل نزد خداوند جل جلاله انتظار فرج است تا آن‌گاه که بنده باایمان بر آن حالت باشد»^۱.

۲۴. کتاب من لا یحضره الفقیه - با سندش به نقل از عبد الله بن بکر مرادی، از امام کاظم علیه السلام، از پدرش، از جدّش، از امام زین العابدین علیه السلام، از پدرش -: روزی امیر مؤمنان علیه السلام با یارانش نشستند بود و آنها را برای جنگ آماده می‌ساخت که پیرمردی که سفر، رنگ چهره‌اش را دگرگون نموده بود، نزدش آمد و گفت: ... کدام عمل نزد خدای جل جلاله محبوب‌تر است؟ فرمود: «انتظار فرج»^۲.

و- برترین جهاد

۲۵. تحف العقول: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «برترین جهاد امتّم، انتظار فرج است»^۳.

ز- انتظار فرج، خود، فرج است

۲۶. الغیبه، طوسی - با سندش به نقل از حسن بن جهّم -: از امام کاظم علیه السلام یا امام

۱. الخصال: ص ۶۱۶ ح ۱۰ (با سند معتبر)، تحف العقول: ص ۱۰۶، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۳ ح ۷.
 ۲. کتاب من لا یحضره الفقیه: ج ۴ ص ۳۸۱ - ۳۸۳ ح ۵۸۳۳، معانی الأخبار: ص ۱۹۷ ح ۴، الأمالی، طوسی: ص ۴۳۴ ح ۹۷۴، الأمالی، صدوق: ص ۴۷۷ ح ۶۴۴، الأربعون حدیثاً: ص ۶۳، بحار الأنوار: ج ۷۷ ص ۳۷۶ ح ۱؛ دستور معالم الحکم: ص ۸۵.
 ۳. تحف العقول: ص ۳۷، بحار الأنوار: ج ۷۷ ص ۱۴۱ ح ۲۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

رضا علیه السلام چیزی در باره فرج پرسیدم. فرمود: «مگر نمی‌دانی که انتظار فرج، خود فرج است؟».

گفتم: نمی‌دانم، مگر آن که شما به من بیاموزی.

فرمود: «آری، انتظار فرج، خود، فرج است».^۱

۲۷. تفسیر العیاشی - به نقل از محمد بن فضیل - : از امام رضا علیه السلام چیزی در باره انتظار فرج پرسیدم. فرمود: «مگر نمی‌دانی که انتظار فرج، خود، فرج است؟ خداوند می‌فرماید: ﴿انتظار بکشید، که من نیز با شما از منتظران هستم﴾».^۲

۲۸. تفسیر العیاشی - به نقل از محمد بن فضیل - : از امام رضا علیه السلام در باره انتظار فرج پرسیدم. فرمود: «مگر نمی‌دانی که انتظار فرج کشیدن، خود، فرج است؟». سپس فرمود: «خداوند - تبارک و تعالی - می‌فرماید: ﴿و چشم انتظار باشید، که من نیز با شما چشم انتظارم﴾».^۳

۲۹. الکافی - با سندش به نقل از ابو بصیر - : به امام صادق علیه السلام گفتم: فدایت شوم! فرج، چه زمانی است؟

فرمود: «ای ابو بصیر! آیا تو هم از دنیاخواهان هستی؟! هر کس این امر (قیام) را بشناسد، به خاطر انتظار کشیدنش، از او گشایش امر می‌شود».^۴

ح - از بزرگ‌ترین فرج‌هاست

۳۰. مختصر إثبات الرجعة - با سندش به نقل از ابو خالد کابلی - : امام زین العابدین علیه السلام فرمود: «انتظار فرج، از بزرگ‌ترین فرج‌هاست».^۵

۱. الغیبة، طوسی: ص ۴۵۹ ح ۴۷۱ (با سند معتبر)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۳۰ ح ۲۹.

۲. تفسیر العیاشی: ج ۲ ص ۱۲۸ ح ۵۰. نیز، ر.ک: کمال الدین: ص ۶۴۵ ح ۴.

۳. تفسیر العیاشی: ج ۲ ص ۱۵۹ ح ۶۲.

۴. الکافی: ج ۱ ص ۳۷۱ ح ۳، الغیبة، نعمانی: ص ۳۳۰ ح ۳، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۴۲ ح ۵۴.

۵. مختصر إثبات الرجعة: ص ۳۶ - ۴۰ ح ۸ (با سند معتبر).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۳۱. کمال الدین - با سندش به نقل از ابو خالد کابلی، در یادکرد امامان علیهم‌السلام و غیبت امام مهدی علیه‌السلام - : ... امام زین العابدین فرمود: «انتظار فرج، از بزرگ‌ترین فرج‌هاست»^۱.

ط - از ارکان دین است

۳۲. الکافی - با سندش به نقل از اسماعیل جعفی - : مردی بر امام باقر علیه‌السلام وارد شد که دفتری همراه داشت. امام علیه‌السلام به او فرمود: «این، دفتر گفتگو کننده‌ای است که به پرسش از دینی برآمده که عمل با آن پذیرفته می‌شود».

مرد گفت: خدا رحمت کند! این، همان است که می‌خواهم.

امام باقر علیه‌السلام فرمود: «گواهی دادن به یگانگی و بی‌همتایی خدایی که جز او معبودی نیست و این که محمد، بنده و فرستاده اوست و به آنچه از نزد خدا آمده، اقرار داشته باشی و نیز ولایت ما اهل بیت و بی‌زاری از دشمن ما و تسلیم در برابر فرمان ما و پارسایی و فروتنی و انتظار کشیدن برای قائم ما، که بی‌گمان، برای او دولتی است که چون خدا بخواهد، آن را می‌آورد»^۲.

۱. کمال الدین: ص ۳۱۹ ح ۲، الاحتجاج: ج ۲ ص ۱۵۴ ح ۱۸۸، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۲ ح ۴. نیز، برای دیدن همه حدیث ر. ک: همین دانش‌نامه: ص ۳۴۴ ح ۹۳۵.
۲. الکافی: ج ۲ ص ۲۲ ح ۱۳، الأمالی، طوسی: ص ۱۷۹ ح ۲۹۹ (هر دو منبع با سند معتبر)، بحار الأنوار: ج ۶۹ ص ۲ ح ۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۳۳. الکافی - با سندش به نقل از ابو جارود - : به امام باقر علیه السلام گفتم: ای فرزند پیامبر خدا!

آیا دوستی‌ام با شما و بریدن از همه و پیوستن به شما و پذیرش سرپرستی شما را می‌دانی؟

فرمود: «آری».

گفتم: من از شما سؤالی می‌کنم. جوابم را بده، که من نایب‌نایم و زیاد راه نمی‌روم و نمی‌توانم هر زمانی شما را زیارت کنم.

فرمود: «سؤال را بگو».

گفتم: مرا از دینت که تو و خاندانت، خدای علیه السلام را با آن می‌پرستی، آگاه کن تا من نیز خدای علیه السلام را آن‌گونه بپرستم.

فرمود: «کوتاه گفتم؛ اما سؤال بزرگی پرسیدی. به خدا سوگند، دینم و دین پدرانم را - که خدای علیه السلام را با آن می‌پرستیم - به تو می‌گویم: شهادت دادن به این که معبودی جز خداوند یکتا نیست و محمد، فرستاده اوست و اقرار کردن به آنچه از نزد خدا آمده و دوستی و رزیدن با دوستدار ما و بی‌زاری جستن از دشمن ما و تسلیم بودن در برابر فرمان ما، و انتظار کشیدن برای قائم ما و سختکوشی و پارسایی»^۱.

۳۴. الغیبة، نعمانی - با سندش به نقل از ابو بصیر - : امام صادق علیه السلام روزی فرمود: «آیا به

شما از چیزی خبر ندهم که خدای علیه السلام جز با آن، عملی را از بندگان نمی‌پذیرد؟».

گفتم: چرا.

فرمود: «گواهی دادن به این که معبودی جز خداوند یکتا نیست و این که محمد، بنده و فرستاده اوست و پذیرش فرمان الهی و ولایت ما و بی‌زاری جستن از دشمنان ما» یعنی امامان «و تسلیم بودن در برابر ایشان و پارسایی و سختکوشی و وقار و برای قائم علیه السلام انتظار کشیدن». سپس فرمود: «ما دولتی داریم که خدا چون بخواهد، آن را می‌آورد».

۱. الکافی: ج ۲ ص ۲۱ ح ۱۰، بحار الأنوار: ج ۶۹ ص ۱۴ ح ۱۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

سپس فرمود: «هر کس خشنود می‌شود که از یاران قائم باشد، باید انتظار کشد و در همان حال انتظار، به پارسایی و اخلاق زیبا رفتار کند، و اگر بمیرد و قائم، پس از او قیام کند، پاداشی همانند پاداش کسانی دارد که او را درک [و همراهی] می‌کنند. پس بکوشید و منتظر بمانید. گوارایتان باد، ای فرقه رحمت شده!»^۱

فضیلت تنظر

الف - از اولیای الهی

۳۵. کمال الدین - با سندش به نقل از ابو بصیر - : امام صادق علیه السلام فرمود: «مقصود از ﴿آن روز که برخی نشانه‌های خدایت در می‌رسند، ایمان کسی که پیش‌تر ایمان نیاورده و یا در حال ایمانش کار نیکی نکرده است، سودی نمی‌بخشد﴾، خروج قائم ماست که انتظارش را می‌کشند».

سپس فرمود: «ای ابو بصیر! خوشا به حال پیروان قائم ما که در روزگار غیبتش، انتظارش را می‌کشند و در روزگار ظهورش فرمانش را می‌برند. آنان، اولیای خدایند که نه بیمی بر آنهاست و نه اندوهگین می‌شوند».^۲

۱. الغیبة، نعمانی: ص ۲۰۰ ح ۱۶، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۴۰ ح ۵۰.

۲. کمال الدین: ص ۳۵۷ ح ۵۴، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۴۹ ح ۷۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ب - به سان پیکارگر در رکاب پیامبر خدا ﷺ

۳۶. کمال الدین - با سندش به نقل از مفضل بن عمر - : شنیدم که امام جعفر صادق علیه السلام می فرماید: «هر کس در حال انتظار این امر بمیرد، مانند کسی است که همراه قائم و در خیمه اوست؛ بلکه مانند شمشیرزن پیش روی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله است»^۱.

۳۷. المحاسن - با سندش به نقل از سندی، از جدش - : به امام صادق علیه السلام گفتم: در باره کسی که بر این امر (انتظار فرج) و چشم به راه او بمیرد، چه می فرمایی؟

فرمود: «مانند کسی است که در خیمه قائم علیه السلام همراه اوست». سپس لختی سکوت کرد و آن گاه فرمود: «او مانند کسی است که همراه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله است»^۲.

۳۸. کمال الدین - با سندش به نقل از ابو خالد کابلی، در یادکرد امامان علیهم السلام و غیبت مهدی علیه السلام - : امام زین العابدین علیه السلام فرمود: «سپس غیبت ولی خداوند صلی الله علیه و آله دوازدهمین وصی پیامبر خدا و امامان پس از او، استمرار می یابد. ای ابو خالد! آنان که در روزگار غیبت او، امامتش را باور داشته و ظهورش را منتظر باشند، از مردم هر روزگار دیگری برترند؛ زیرا خداوند - تبارک و تعالی - چنان عقل و فهم و معرفتی به آنان داده که غیبت برای آنان به سان مشاهده است و آنان را در آن روزگار، مانند جهادگرانی قرار داده است که پیش روی پیامبر خدا با شمشیر می جنگند. آنان

۱. کمال الدین: ص ۳۳۸ ح ۱۱ (با سند معتبر)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۴۶ ح ۶۹.

۲. المحاسن: ج ۱ ص ۲۷۷ ح ۵۴۳، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۵ ح ۱۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می گیرد که می بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آزمون سراسری
معارف مهدویت
در سطح عمومی
هم زمان با جشن
آغاز امامت
موعود



مخلصان حقیقی، شیعیان راستین ما و دعوتگران به دین خدا در پیدا و نهان هستند».

[امام زین العابدین فرمود: «انتظار فرج، از بزرگ‌ترین فرج‌هاست»].^۱

۳۹. کمال الدین - با سندش به نقل از ابراهیم کرخی -: بر امام صادق علیه السلام وارد شدم و نزد ایشان نشسته بودم که امام کاظم علیه السلام - که نوجوانی بود - وارد شد. برخاستم و او را بوسیدم و نشستم.

امام صادق علیه السلام فرمود: «ای ابراهیم! بدان که پس از من، او امام توست. هان که گروه‌هایی در باره او هلاک و گروه‌هایی دیگر سعادت‌مند می‌شوند! خداوند، قاتلش را بکشد و عذاب را بر جان‌ش دو چندان کند! هان که خداوند، از نسل او بهترین فرد روزگار خویش را بیرون می‌آورد که همانم جدش، وارث دانش و احکام و فضیلت‌های او، معدن امامت و اوج حکمت است! جبار فلان قبیله، او را پس از کارهایی شگفت و بی‌سابقه و از سر حسادت می‌کشد؛ اما خدای تعالی، کار خود را می‌کند، هرچند مشرکان را ناخوش آید. خداوند، از نسل او، فرزندان بیرون می‌آورد که عدد دوازده امام ره‌یافته را کامل می‌کنند؛ آنان که خداوند به کرامت خود، مخصوصشان ساخته و در سرای قدسش جای داده است. کسی که دوازدهمین نفر آنان را انتظار کشد، مانند کسی است که شمشیرش را پیش روی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله بیرون کشیده و از او دفاع می‌کند».^۲

۱. کمال الدین: ص ۳۱۹ ح ۲، الاحتجاج: ج ۲ ص ۱۵۴ ح ۱۸۸، قصص الأنبياء، راوندی: ص ۳۶۵ ح ۴۳۸، إعلام الوری: ج ۲ ص ۱۹۴، بحار الأنوار: ج ۳۶ ص ۳۸۶ ح ۱.
۲. کمال الدین: ص ۳۳۴ ح ۵، الغیبة، نعمانی: ص ۹۰ ح ۲۱، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۳۴، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۲۸ (با عبارت مشابه)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۹ ح ۲۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ج - مانند شهید در رکاب پیامبر خدا ﷺ

۴۰. المحاسن - با سندش به نقل از فیض بن مختار - : شنیدم که امام صادق علیه السلام می فرماید: «هر یک از شما چشم به راه این امر بمیرد، مانند کسی است که همراه قائم در خیمه اوست». سپس اندکی درنگ کرد و فرمود: «نه؛ بلکه مانند شمشیرزن همراه اوست». سپس فرمود: «نه! به خدا سوگند، مانند کسی است که در رکاب پیامبر خدا صلی الله علیه و آله شهید شده است»^۱.

۴۱. تأویل الآيات الظاهرة - به نقل از حارث بن مغیره - : ما نزد امام باقر علیه السلام بودیم، که فرمود: «هر یک از شما که این امر (ولایت و قیام) را بشناسد و منتظر آن باشد و این را خداخواهانه و نیکوکارانه [نه ریاکارانه] دنبال کند، به خدا سوگند، مانند کسی است که با شمشیرش همراه قائم خاندان محمد صلی الله علیه و آله جهاد می کند». سپس فرمود: «بلکه به خدا سوگند، مانند کسی است که با شمشیرش همراه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله می جنگد». سپس فرمود: «بلکه به خدا سوگند، مانند کسی است که در سرپرده پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به شهادت رسیده است، و در باره شما آیه ای از کتاب خدا نازل شده است».

گفتم: فدایت شوم! چه آیه ای؟

فرمود: «سخن خدای تعالی: ﴿آنان که به خدا و فرستادگانش ایمان آوردند، نزد خدایشان انسان‌هایی راستین و شهیدند. پاداش [اعمال] آنها و نور [ایمان] آنها برایشان هست﴾». سپس فرمود: «به خدا سوگند، شما نزد خدایتان انسان‌هایی راستین و شهید به شمار آمده‌اید»^۲.

۴۲. تأویل الآيات الظاهرة - به نقل از حسین بن ابی حمزه، از پدرش - : به امام صادق علیه السلام گفتم: فدایت شوم! سنم زیاد و استخوانم نازک و اجلم نزدیک شده است و می ترسم

۱. المحاسن: ج ۱ ص ۲۷۸ ح ۵۴۸ (با سند صحیح)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۶ ح ۱۸.
۲. تأویل الآيات: ج ۲ ص ۶۶۵ ح ۲۰، بحار الأنوار: ج ۲۴ ص ۳۸ ح ۱۵. نیز، ر. ک: همین دانش‌نامه: ص ۳۵۲ ح ۹۴۱.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

فرمود: «ای ابو حمزه! آیا [بیم تو از این نیست که] شهید را تنها کشته شده [در میدان جنگ] می‌بینی؟». گفتم: آری، فدایت شوم!
امام علیه السلام به من فرمود: «ای ابو حمزه! هر کس به ما ایمان بیاورد و گفته ما را تصدیق کند و امر ما را انتظار کشد، مانند کسی است که زیر پرچم قائم و بلکه به خدا سوگند، زیر پرچم پیامبر خدا صلی الله علیه و آله کشته می‌شود»^۱.

د - مانند جنگجوی سپاه قائم علیه السلام

۴۳. الکافی - با سندش به نقل از عبد الحمید واسطی -: به امام باقر علیه السلام گفتم: خدایت به سامان دارد! ما کار و بازارمان را در انتظار این امر، رها کرده‌ایم، تا آن جا که نزدیک است برخی از ما دست‌گذاری دراز کند.

امام علیه السلام فرمود: «ای عبد الحمید! آیا چنین می‌بینی کسی که خود را وقف خدا کرده است، خداوند برای او راه‌گشایی نمی‌گذارد؟ به خدا سوگند، چنین نیست! خداوند برایش راه‌گشایی می‌گذارد. خداوند، بنده‌ای را که امر ما را زنده می‌کند، می‌آمرزد».
گفتم: خدایت به سامان آورد! فرقه‌مرجئه^۲ می‌گویند: ما از این باور، زبانی نمی‌کنیم و هنگامی که قائم ظهور کند، ما و شما یکسان خواهیم بود.

فرمود: «ای عبد الحمید! راست گفته‌اند. هر کس توبه کند، خداوند به سوی او باز می‌گردد و هر کس در نهان، دورویی کند، خداوند، بینی‌اش را به خاک می‌مالد و هر کس امر ما را افشا کند، خداوند، خونس را می‌ریزد. خداوند، آنان را به خاطر اسلام ذبح می‌کند، همان‌گونه که قصاب، گوسفند را ذبح می‌کند».

گفتم: پس، آن روز، ما با این مردم، یکسان هستیم؟
فرمود: «نه؛ شما آن روز، فرادستان و حاکمان زمین هستید و جز این، در دین ما جایی ندارد».
گفتم: اگر قبل از این که قائم را درک کنم، بمیرم، چه می‌شود؟

۱. تأویل الآیات الظاهرة: ج ۲ ص ۶۶۵ ح ۲۱، بحار الأنوار: ج ۲۷ ص ۱۳۸ ح ۱۴۱.

۲. مرجئه، فرقه‌ای از مسلمانان هستند که معتقدند خدای متعال، عذاب گناهکاران را به تأخیر می‌اندازد؛ اما محتمل است مقصود از «مرجئه» در این جا، کسانی باشند که امام علی علیه السلام را متأخر و پس از سه خلیفه دیگر، خلیفه می‌دانند و آن‌گاه در امتداد ایشان، مانند شیعه هستند.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

فرمود: «اگر کسی از میان شما بگوید: "اگر قائم را درک کردم، یاری اش می‌دهم"، مانند شمشیرزن در رکاب اوست و شهادت در رکاب او، دو شهادت است [یک شهادت به خاطر کشته شدن و یکی هم به خاطر ایمان و قصد یاری نمودن امام علیه السلام].»^۱

۴۴. **مجمع البیان** - به نقل از عیاشی با سندش، از منہال قصاب -: به امام صادق علیه السلام گفتم: از خدا بخواه که شهادت را روزی من کند.

فرمود: «آن کس از شما که این امر (ولایت و قیام) را بشناسد و منتظر آن باشد و این را خداخواهانه و نیکوکارانه [نه ریاکارانه] دنبال کند، به خدا سوگند، مانند کسی است که با شمشیرش همراه قائم خاندان محمد صلی الله علیه و آله جهاد می‌کند». سپس فرمود: «بلکه به خدا سوگند، مانند کسی است که با شمشیرش همراه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله می‌جنگد». سپس برای بار سوم فرمود: «بلکه به خدا سوگند، مانند کسی است که در سرپرده پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به شهادت رسیده است، و در باره شما آیه‌ای از کتاب خدا نازل شده است».

گفتم: فدایت شوم! چه آیه‌ای؟

فرمود: «سخن خدای تعالی: ﴿آنان که به خدا و فرستادگانش ایمان آوردند، نزد خدایشان انسان‌هایی راستین و شهیدند﴾». سپس فرمود: «به خدا سوگند، شما نزد خدایتان، انسان‌هایی راستین و شهید به شمار آمده‌اید».^۲

۴۵. **الغیبة، نعمانی** - با سندش به نقل از ابو بصیر -: امام صادق علیه السلام فرمود: «هر یک از شما باید خود را برای خروج قائم، آماده کند، هر چند با فراهم آوردن تیری؛ چرا که خداوند متعال اگر این نیت او را بداند، امید می‌برم که عمر او را طول دهد تا قائم را درک کند و از یاوران و یاران ایشان شود».^۳

۱. الکافی: ج ۸ ص ۸۰ ح ۳۷، المحاسن: ج ۱ ص ۲۷۷ ح ۵۴۵، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۶۲ (با عبارت مشابه)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۶ ح ۱۶. نیز ر. ک: همین دانش‌نامه: ص ۴۰۴ ح ۹۹۷.

۲. مجمع البیان: ج ۹ ص ۳۵۹، بحار الأنوار: ج ۶۸ ص ۱۴۱ ح ۸۵. نیز، ر. ک: همین دانش‌نامه: ص ۳۴۸ ح ۹۳۸.

۳. الغیبة، نعمانی: ص ۳۲۰ ح ۱۰، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۶۶ ح ۱۴۶.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ه - مانند به خون خود غلتیده در راه خدا

۴۶. کمال الدین - با سندش به نقل از ابو بصیر و محمد بن مسلم، از امام صادق علیه السلام، از پدرانش علیهم السلام - : «امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: «منتظر امر ما، مانند کسی است که در راه خدا در خون خود غلتیده است»^۱.

و - مانند کسی که در خیمه قائم علیه السلام است

۴۷. المحاسن - با سندش به نقل از علاء بن سیابه -: امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس از شما که بر این امر (ولایت) و انتظار [قیام] آن بمیرد، مانند کسی است که در خیمه قائم است»^۲.

۴۸. الکافی - با سندش به نقل از عبد الله بن مغیره -: شنیدم که محمد بن عبد الله به امام رضا - که درودهای خدا بر او باد - گفت: پدرم از خاندانش از پدرانش برایم نقل کرد که به یکی از آنها^۳ گفته شد: در سرزمین ما جایی به نام قزوین است که عرصه پیکار با دشمنانی به نام دیلمیان است. آیا به جهاد یا مرزداری آن جا بروم؟ و آن امام فرموده است: «همواره به حج این خانه بروید»، و آن شخص، دوباره سخن خود را تکرار کرده و امام دوباره فرموده است: «همواره به حج این خانه بروید. آیا هیچ یک از شما راضی نمی شود که در خانه اش باشد و به مقدار توانایی اش برای خانواده اش هزینه کند و امر ما را انتظار کشد تا اگر آن را درک کرد، مانند کسی باشد که در جنگ بدر همراه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم بوده است و اگر در همان حال انتظار امر ما بمیرد، مانند

۱. کمال الدین: ص ۶۴۵ ح ۶، الخصال: ص ۶۲۵ ح ۱۰ (هر دو منبع با سند معتبر)، تحف العقول: ص ۱۱۵، تفسیر فوات، کوفی: ص ۳۶۶ ح ۴۹۹، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۳ ح ۷.
۲. المحاسن: ج ۱ ص ۲۷۷ ح ۵۴۴ (با سند موثق)، کمال الدین: ص ۶۴۴ ح ۱، النبیة، نعمانی: ص ۲۰۰ ح ۱۵، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۵ ح ۱۵.
۳. به قرینه مشابه همین روایت در الکافی (ج ۴ ص ۲۶۰ ح ۳۴)، مقصود، یکی از امامان علیهم السلام است. گفتنی است این متن، روشن تر است؛ اما بخش پایانی آن، اندکی متفاوت است.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می گیرد که می بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

کسی باشد که این گونه (دو انگشت اشاره خود را کنار هم نهاد) همراه قائم ما در خیمه‌اش باشد، و نمی‌گوییم این گونه (انگشت اشاره و میانی‌اش را کنار هم نهاد) که این از آن، بلندتر است».

امام رضا علیه السلام فرمود: «راست گفته است»^۱.

۴۹. الکافی - با سندش به نقل از علی بن هاشم، از پدرش - امام باقر علیه السلام فرمود: «آن که در حال انتظار امر ما بمیرد، از این که در میان سرپرده مهدی علیه السلام و لشکرش نمرده، زیان نکرده است»^۲.

ز - پاداش روزه‌دار شب‌زنده‌دار را دارد

۵۰. الکافی - با سندش به نقل از عبد الله بن بکیر، از مردی - با گروهی بر امام باقر علیه السلام وارد شدیم و گفتیم: ای فرزند پیامبر خدا! ما می‌خواهیم به عراق برویم. به ما سفارشی کن.

امام باقر علیه السلام فرمود: «نیرومند شما، ناتوانان را تقویت کند و توانگرتان به نادارتان رسیدگی کند. راز ما را منتشر و امر ما را افشا نکنید و هنگامی که حدیثی از ما به شما می‌رسد و شاهی یا شاهدهایی از کتاب خدا بر آن یافتید، آن را بپذیرید، و گرنه توقف کنید و سپس آن را به ما بازگردانید تا وضعیتش برایتان روشن شود، و بدانید که منتظر این امر، پاداشی مانند روزه‌دار شب‌زنده‌دار دارد و هر کس قائم ما را درک

۱. الکافی: ج ۵ ص ۲۲ ح ۲ (با سند معتبر) و ج ۴ ص ۲۶۰ ح ۳۴.

۲. الکافی: ج ۱ ص ۳۷۲ ح ۶.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

کند و با او خروج کند و دشمن ما را بکشد، پاداشی مانند پاداش بیست شهید دارد، و هر کس همراه قائم ما کشته شود، پاداشی مانند پاداش بیست و پنج شهید دارد»^۱.

ح- برتر از افراد هر زمان

۵۱. **کمال الدین** - با سندش به نقل از ابو خالد کابلی - : امام زین العابدین علیه السلام فرمود:

«غیبت ولیّ خداوند صلی الله علیه و آله، دوازدهمین نفر از وصیّان و امامان پس از پیامبر صلی الله علیه و آله، استمرار می‌یابد. ای ابو خالد! افراد روزگار غیبتش که امامت او را باور داشته و ظهورش را منتظر باشند، از افراد هر زمان، برترند»^۲.

۵۲. **الکافی** - با سندش به نقل از عمّار سباطی - : امام صادق علیه السلام در حدیثی فرمود: «هان!

به خدا سوگند - ای عمّار - ، هیچ یک از شما بر این حالتی که در آن هستید، نمی‌میرد، جز آن که نزد خداوند، برتر از بسیاری از شهیدان بدر و أحد است. پس مژده دهید»^۳.

ط- در زمره اهل بیت علیهم السلام محشور می‌شود

۵۳. **الکافی** - با سندش به نقل از حمران - : امام صادق علیه السلام فرمود: «... آیا نمی‌دانی کسی

که چشم به راه امر ما باشد و بر آزار و هراسی که می‌بیند، شکیب ورزد، فردا [قیامت] در زمره ما خواهد بود؟!»^۴.

۱. الکافی: ج ۲ ص ۲۲۲ ح ۴، بحار الأنوار: ج ۷۵ ص ۷۳ ح ۲۱.
۲. کمال الدین: ص ۳۱۹ ح ۲، الاحتجاج: ج ۲ ص ۱۵۴ ح ۱۸۸، قصص الأنبياء، راوندی: ص ۳۶۶ ح ۴۳۸، إعلام الوری: ج ۲ ص ۱۹۴ - ۱۹۶، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۱۳۱، بحار الأنوار: ج ۳۶ ص ۳۸۶ ح ۱. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ص ۳۴۴ ح ۹۳۵.
۳. الکافی: ج ۱ ص ۳۳۳ ح ۲، کمال الدین: ص ۶۴۷ ح ۷، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۸ ح ۲۰. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۹ ص ۲۰۴ ح ۱۷۶۵.
۴. الکافی: ج ۸ ص ۳۶ - ۳۷ ح ۷ (با دو سند، که یکی از آن دو، حسن مثل صحیح است)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۵۶ ح ۱۴۷.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۵۴. کمال الدین - با سندش به نقل از ابو حمزه، از امام باقر علیه السلام :- پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «خوشا به حال کسی که قائم خاندان ما را درک کند، در حالی که قبل از قیامش و در روزگار غیبتش او را امام خود گرفته است و با دوستان او دوستی و با دشمنان او دشمنی ورزیده، که چنین کسی، از همراهان و دوستان من و گرامی‌ترین امّتم نزد من در روز قیامت خواهد بود»^۱.

ی - اشتیاق امیر مؤمنان علیه السلام به دیدار او

۵۵. الکافی - با سندش به نقل از ابو اسحاق :- یکی از یاران امیر مؤمنان علیه السلام - که مورد اعتماد است -، برایم گفت که آنها شنیده‌اند امیر مؤمنان علیه السلام در سخنرانی‌اش فرمود: «خدایا! من می‌دانم که همه علم، پنهان نمی‌شود و ریشه آن نمی‌خشکد و تو زمینت را از حجت خود بر مردمانت تهی نمی‌گذاری؛ حجتی آشکار و بی‌پیرو، یا بیمناک و ناپیدا، تا آن که حجت تو از میان نرود و اولیایت پس از آن که هدایتشان نمودی، گم‌راه نشوند. پس این اولیا کجا و چند تن اند؟ آنها کم‌شمارترین اند؛ ولی نزد خدای والایاد، بزرگ‌ترین منزلت را دارند. آنان، پیرو راهبران دین و پیشوایان هدایت اند؛ کسانی اند که از آداب آنان پیروی می‌کنند و راه آنان را می‌پویند.

این گونه است که علم و ایمان حقیقی به آنها رو آورده و روح‌هایشان، راهبران علم را پاسخ گفته و آنچه را از دیگران دشوار می‌بینند، از آنان به آسانی پذیرفته‌اند و به آنچه تکذیب‌کنندگان از آن می‌رمند و اسرافکاران نمی‌پذیرند، انس می‌گیرند.

۱. کمال الدین: ص ۲۸۶ ح ۲، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۷۲ ح ۱۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ایشان پیروان عالمان اند. با اطاعت از خدای - تبارک و تعالی - و اولیایش، همراه دنیاپرستان شدند و به تقیّه در دین خود و بیم از دشمنشان، باور داشتند. روح‌هایشان از عرش اعلا آویخته است و عالمانشان و پیروان آنها، در حکومت باطل، گنگ و لال و چشم به راه حکومت حق هستند و خداوند، حق را به زودی با کلمات خود، محقق می‌کند و باطل را می‌زداید.

وه، وه! خوشا به حال آنان و شکیبشان بر دین خود در حال متارکه جنگ [با حاکمان ستمکار]! چه قدر مشتاق دیدنشان به گاه پدیدار شدن حکومتشان هستم و خداوند به زودی، ما و ایشان و نیز افراد صالح از پدران و همسران و فرزندانشان را در باغ‌های جاویدان، گرد هم می‌آورد»^۱.

۱. الکافی: ج ۱ ص ۳۳۵ ح ۳. نیز، ر. ک: نهج البلاغه: حکمت ۱۴۷، الأملی، طوسی: ص ۲۰ ح ۲۳. نیز، ر. ک: همین دانش‌نامه: ص ۴۱۰ ح ۱۰۰۳.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



عجله نکردن

برخورد داشتن از عجله

۵۶. الإمامة و التبصرة - با سندش به نقل از محمد بن مسلم -: نزد امام صادق علیه السلام بودم که مهزم بر ایشان وارد شد و گفت: فدایت شوم! به من خبر بده این امری که انتظارش را می‌کشیم، کی رخ می‌دهد؟

فرمود: «ای مهزم! وقت‌گذاران، دروغ گفتند و عجله‌کنندگان، هلاک شدند و تسلیم شدگان، نجات یافتند و به سوی ما ره‌سپارند»^۱.

۵۷. الکافی - با سندش به نقل از عبد الرحمان بن کثیر -: نزد امام صادق علیه السلام بودم که مهزم بر ایشان وارد شد و گفت: فدایت شوم! به من بگو این امری را که انتظار می‌کشیم، کی رخ می‌دهد؟ فرمود: «ای مهزم! وقت‌گذاران، دروغ گفتند و عجله‌کنندگان، هلاک شدند و تسلیم شدگان، نجات یافتند»^۲.

۵۸. الغيبة، نعمانی - با سندش به نقل از عبد الرحمان بن کثیر -: روزی نزد امام صادق علیه السلام بودم و مهزم اسدی نیز حضور داشت. او به ایشان گفت: خدا مرا فدایت کند! این امری که

۱. الإمامة و التبصرة: ص ۲۳۵ ح ۸۷ (با سند صحیح)، الغيبة، طوسی: ص ۴۲۶ ح ۴۱۳، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۰۳ ح ۷.

۲. الکافی: ج ۱ ص ۳۶۸ ح ۲، الغيبة، نعمانی: ص ۲۹۴ ح ۱۱، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۰۴.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

انتظارش را می‌کشید، کی رخ می‌دهد؟ برای ما خیلی طول کشیده است!

فرمود: «ای مهزم! آرزو کنندگان، به خطا رفتند و عجله کنندگان، هلاک شدند و

تسلیم شدگان، نجات یافتند و به سوی ما ره سپارند».^۱

۵۹. الکافی - با سندش به نقل از مهزم - نزد امام صادق علیه السلام از پادشاهان فلان خاندان یاد

کردیم. فرمود: «آنچه مردم را هلاک می‌کند، عجله‌شان به این امر است. خداوند به

خاطر عجله‌بندگانش، عجله نمی‌کند. این امر، نهایی دارد که باید به آن برسد و اگر

به آن برسند، یک لحظه پس و پیش نمی‌شود».^۲

۶۰. کمال الدین - با سندش به نقل از صقر بن ابی ذکف - شنیدم که امام جواد علیه السلام

می‌فرماید: «امام پس از من، فرزندان علی است. فرمان او، فرمان من، سخن او،

سخن من و اطاعت او، اطاعت من است، و امام پس از او، فرزندان حسن است و

فرمان او، فرمان پدرش، سخن او، سخن پدرش و اطاعت او، اطاعت پدرش است»

و سپس ساکت شد.

به ایشان گفتم: ای فرزند پیامبر خدا! امام پس از حسن کیست؟

امام علیه السلام به شدت گریست و سپس فرمود: «پس از حسن، فرزندش قائم به حق

است؛ کسی که انتظارش را می‌کشند».

به ایشان گفتم: ای فرزند پیامبر خدا! چرا «قائم» نامیده شده است؟

فرمود: «زیرا پس از آن که دیگر یادی از او نمی‌شود و بیشتر باورمندان امامت،

از عقیده به او بر می‌گردند، قیام می‌کند».

به ایشان گفتم: و چرا «منتظر» نامیده شده است؟

فرمود: «زیرا او غیبتی دارد که روزگارش به درازا می‌کشد و مدتش طولانی

۱. الغیبة، نعمانی: ص ۱۹۷ ح ۸.

۲. الکافی: ج ۱ ص ۳۶۹ ح ۷، الغیبة، نعمانی: ص ۲۹۶ ح ۱۵، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۱۸ ح ۴۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

می‌گردد و مخلصان، خروجش را انتظار می‌کشند و شُکداران، آن را انکار می‌کنند و منکران، یاد کردن او را مسخره می‌کنند و وقت‌گذاران در بارهٔ آن، دروغ می‌گویند و عجله‌کنندگان در آن هلاک می‌شوند و تسلیم شدگان، نجات می‌یابند»^۱

۶۱. الغیبة، نعمانی - با سندش به نقل از عبد الرحمان بن کثیر -: امام صادق علیه السلام در بارهٔ این سخن خدای تعالی: «امر خدا آمد. آن را با عجله نجوید» فرمود: «[یک مصداق] آن، امر ماست. خدای تعالی فرمان داده که در بارهٔ آن، عجله نکنید تا خداوند، او را با سه لشکر، تأیید کند: فرشتگان، مؤمنان و هراس. خروج او، مانند خروج پیامبر خدا صلی الله علیه و آله است و این نیز همان سخن خدای متعال است: «همان‌گونه که خدایت تو را از خانهات [برای جنگ بدر] به حق بیرون آورد»^{۲، ۳}

۶۲. نهج البلاغه - در سخنرانی‌ای که امام علی علیه السلام در آن به ذکر وقایع سهمگین اشاره می‌کند :- راست و چپ مسیر را گرفتند و در راه‌های گم‌راهی ره سپردند و راه‌های هدایت را رها کردند. آنچه را آمدنی است و انتظارش را می‌کشند، به عجله مجوید و آنچه را فردا می‌آید، دیر بشمارید، که بسی عجله‌کننده چیزی، چون به آن رسد، آرزو می‌کند که کاش به آن نرسیده بود.^۴

بلاکت تندروان

۶۳. الکافی - با سندش به نقل از ابو مُرّهف -: امام باقر علیه السلام فرمود: «غبار بر سر همان کس می‌نشیند که آن را برانگیخته است. تندروان، هلاک شدند».

گفتم: فدایت شوم! تندروان، کیان اند؟

۱. کمال الدین: ص ۳۷۸ ح ۳، کفایة الأثر: ص ۲۷۹، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۴۳، الخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۷۱ ح ۶۶ (با عبارت مشابه)، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۳۰ ح ۴.
۲. در جنگ بدر، فرشتگان به یاری مؤمنان آمدند و لشکر اسلام به دیدهٔ قریش، بسیار هراس آور جلوه کرد. (م)
۳. الغیبة، نعمانی: ص ۱۹۸ ح ۹، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۵۶ ح ۱۱۹.
۴. نهج البلاغه: خطبهٔ ۱۵۰، بحار الأنوار: ج ۲۹ ص ۶۱۵ ح ۲۹.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

فرمود: «عجله کنندگان. هان که حاکمان ستمگر، جز با کسی که به آنان تعرّض کند، کاری ندارند!» و سپس فرمود: «ای ابو مُرّهف! به هوش باشید که آنان هر گاه بخواهند فشاری به شما بیاورند، خدای عزّوجلّ آنها را درگیر چیزی می‌کند [که شما را از یاد می‌برند]». امام باقر علیه السلام سپس نگاهش را به زمین دوخت و پس از آن فرمود: «ای ابو مُرّهف!». گفتم: بله، بله!

فرمود: «آیا چنین می‌بینی که خداوند الایاد، برای کسانی که خود را وقف او کرده‌اند، گشایشی نمی‌نهد؟! به خدا سوگند، برای آنان فرَج (گشایش) قرار می‌دهد».^۱
۶۴. الکافی - با سندش به نقل از عترة - : بارها شنیدم که امیر مؤمنان علیه السلام در حالی که انگشتان خود را در هم فرو کرده بود، می‌فرمود: «باز شو، بسته شو؛ و بسته شو، باز شو».^۲
سپس فرمود: «تندروان، هلاک شدند؛ ولی نزدیک کنندگان، نجات یافتند و سنگریزه بر میخ‌هایشان استوار ماند».^۳ به خداوند، صادقانه سوگند یاد می‌کنم که پس از اندوه، فتحی شگفت خواهد بود».^۴

۶۵. الغیبة، نعمانی - با سندش به نقل از ابو مُرّهف - : امام صادق علیه السلام فرمود: «تندروان، هلاک شدند». گفتم: تندروان کیان اند؟

فرمود: «عجله کنندگان؛ ولی نزدیک کنندگان نجات یافتند و قلعه بر ستون‌هایش استوار شده است. خانه‌نشین [و از فتنه‌ها به کنار] باشید که غبار بر سر همان کس می‌نشیند که آن را برانگیخته است و هر گاه آنان بخواهند بر شما مصیبت [و فشاری] وارد کنند، خداوند، گرفتارشان می‌کند، جز آن که کسی خود متعرّض آنان شود».^۵

۱. الکافی: ج ۸ ص ۲۷۳ ح ۴۱۱.

۲. مقصود از این جمله می‌تواند اشاره به پیوستگی و پشت سر هم در آمدن سختی و گشایش در کارها باشد و گونه‌ای دلداری و فرا خواندن به شکیبایی است. (م)

۳. در دو حدیث بعدی، به جای «سنگ‌ریزه»، «قلعه» آمده است که شاید هر دو گونه عبارت، ناظر به استقرار برخی حکومت‌ها در روزگار غیبت باشد و محتمل است که در توصیف شکیبایی و مقاومت نزدیک کنندگان فرَج باشد؛ یعنی کسانی که عجله نمی‌کنند، اما آن را نزدیک می‌خوانند. (م)

۴. الکافی: ج ۸ ص ۲۹۴ ح ۴۵۰.

۵. الغیبة، نعمانی: ص ۱۹۶ ح ۵، بحار الأئوار: ج ۵۲ ص ۱۳۸ ح ۴۳.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۶۶. الغیبة، نعمانی - با سندش به نقل از صالح بن میثم و یحیی بن سابق - امام باقر علیه السلام فرمود: «تندروان، هلاک شدند؛ ولی نزدیک کنندگان، نجات یافتند و قلعه بر ستون‌های خود استوار شده است. بی گمان، پس از غم، فتح [و گشایشی] شگفت خواهد بود.»^۱

۶۷. الغیبة، نعمانی - با سندش به نقل از حارث همدانی - امیر مؤمنان علیه السلام بر بالای منبر فرمود: «هنگامی که خواهان [حکومت] هلاک شود و صاحب عصر از دیده‌ها نماند و گردد و دل‌هایی شاداب و پُر امید و دل‌هایی فسرده و ناامید شوند، آرزو کنندگان، هلاک می‌گردند و نابود شدند، به تدریج از میان می‌روند و مؤمنان، باقی می‌مانند و اینان چه اندک اند! سیصد نفر یا بیشتر [ند] که گروهی [از فرشتگان] که همراه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در جنگ بدر جنگیدند، در جهاد، همراهی‌شان می‌کنند. نه کشته می‌شوند و نه می‌میرند»^۲.

۱. الغیبة، نعمانی: ص ۱۹۸ ح ۱۰، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۳۹ ح ۴۷.
۲. مراد امیر مؤمنان علیه السلام از: «صاحب عصر روی گرداند»، صاحب ناپیدای همین زمان است که به خاطر تدبیر واقع شده خداوند، از دیدگان این مردم روی برتافته است. سپس می‌فرماید: «و دل‌هایی به جای ماند که پاره‌ای پر خیر و برکت و بعضی بی خیر و برکت اند» و مراد از آن، دل‌های شیعیان است که در این غیبت و سرگردانی، دگرگون می‌شوند. پس هر که از آنان بر حق پایدار باشد، پر خیر و برکت و هر که از حق به گم‌راهی و گفتار باطل بگراید، بی خیر و برکت است. پس امیر مؤمنان علیه السلام فرموده: «آرزومندان، هلاک می‌گردند». این، نکوهش آنان است و آنان کسانی اند که در امر خدا شتاب می‌کنند و در مقام تسلیم نیستند و این مدت را طولانی می‌پندارند. پس قبل از آن که فرجی ببینند، می‌میرند. آن‌گاه خداوند از اهل صبر و تسلیم، کسی را که بخواهد، به جای می‌گذارد تا به مرتبه شایسته‌اش برساند و آنان مؤمنان و افرادی با اخلاص اند و تعدادشان اندک است که امام علیه السلام شماره آنان را سیصد نفر و یا بیشتر فرموده است؛ افرادی که خداوند به واسطه نیروی ایمان و درستی یقینشان، به آنان برای یاری ولی خود و جنگیدن با دشمن خویش اهلیت عطا فرموده است؛ و آنان همان‌گونه که در حدیث آمده، به هنگام مستقر شدن قائم علیه السلام در مقر حکومتی خود و سر آمدن جنگ، نمایندگان و حکمرانان منصوب از طرف ایشان در روی زمین خواهند بود. سپس امیر مؤمنان علیه السلام فرموده: «به همراه آنان جماعتی می‌جنگند که همراه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در بدر جنگیده‌اند، نه کشته می‌شوند و نه می‌میرند». منظور او این است که خدای صلی الله علیه و آله این سیصد و چند نفر اصحاب خالص قائم علیه السلام را به وسیله فرشتگان روز بدر، یاری می‌فرماید و آنان نیروی رزمی ایشان اند. خداوند، ما را از کسانی قرار دهد که اهلیت یاری کردن دینش را در رکاب ولایتش به آنان عطا فرموده، و در این مورد با ما چنان رفتار کند که او را سزااست.
۳. الغیبة، نعمانی: ص ۱۹۵ ح ۴، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۳۷ ح ۴۲.

* این کتاب الکترونیکی، در برگزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

با شکیبایی، امید فرج می‌رود

۶۸. کنز الفوائد: پیامبر خدا ﷺ فرمود: «با شکیبایی، امید فرج می‌رود».^۱

۶۹. کمال الدین - با سندش به نقل از تمیم بن بهلول^۲ - از عبد الله بن ابی هذیل پرسیدم: امامت چه کسی را باید پذیرفت و نشانه او چیست؟ به من گفت: ... و در آنان پارسایی، خویشنداری، راستی، شایستگی، کوشش، ادای امانت به نیکوکار و بدکار، سجده طولانی، شب‌زنده‌داری، پرهیز از حرام‌ها، شکیبانه انتظار فرج کشیدن، همراهی نیکو و خوش همسایگی است.^۳

۷۰. المناقب، ابن شهر آشوب: بخشی از آنچه امام عسکری علیه السلام به ابو الحسن علی بن حسین بن بابویه قمی نگاشت [، چنین است]: «به رشتۀ خداوند، در می‌آوریم. به نام خداوند گسترده‌مهر مهربان و ستایش، ویژه‌خدای جهانیان و فرجام کار، از آن متقیان است. بهشت برای موحدان و آتش برای ملحدان است و عذابی نیست جز بر ستمگران و معبودی نیست جز خدای یکتا که نیکوترین آفریدگار است. و درود بر بهترین آفریدگانش و خاندان پاکش!».

و در بخشی دیگر از نوشته آمده است: «همواره شکیبیا و منتظر فرج باش. پیامبر فرمود: "برترین عمل امت، انتظار فرج است" و پیروان ما همواره در اندوه خواهند بود تا فرزندانم - که پیامبر صلی الله علیه و آله بشارت او را داده -، پدیدار شود و زمین را از عدالت و داد پر کند، همان گونه که از ظلم و ستم پر شده است. پیر من، ای ابو الحسن!

۱. کنز الفوائد: ج ۱ ص ۱۳۹، بحار الأنوار: ج ۷۱ ص ۹۶ ح ۶۱.

۲. این سند به معصوم علیه السلام نمی‌رسد؛ اما تمیم در پایان حدیث گفته است که همین متن را از طریق ابو معاویه از اعمش از امام صادق علیه السلام شنیده است.

۳. کمال الدین: ص ۳۳۶ ح ۹، الخصال: ص ۴۷۸ - ۴۷۹ ح ۴۶، عیون أخبار الرضا علیه السلام: ج ۱ ص ۵۴ - ۵۵ ح ۲۰، بحار الأنوار: ج ۳۶ ص ۳۹۶ ح ۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

شکیبایی کن و همه پیروانم را به شکیبایی فرمان بده؛ چرا که ﴿[حکومت در] زمین از آنِ خداوند است و آن را به هر یک از بندگان که بخواهد، می‌رساند و عاقبت، از آن پرهیزگاران است﴾.
و سلام و رحمت و برکات خدا، بر تو و بر همه شیعیان! و خداوند بر محمد و خاندانش درود فرستد.^۱

۷۱. کمال الدین - با سندش به نقل از احمد بن محمد بن ابی نصر - : امام رضا علیه السلام فرمود:
«شکیبایی کردن و انتظار فرج کشیدن، چه نیکوست! آیا سخن خدای تعالی را نشنیده‌ای که فرمود: ﴿و چشم به راه باشید، که من نیز همراه شما چشم به راهم﴾ و ﴿انتظار بکشید که من نیز با شما منتظرم﴾؟! پس شکیبیا باشید که فرج (گشایش)، هنگام ناامیدی می‌رسد، و افراد پیش از شما، شکیباتر از شما بودند.»^۲

خداوند به خاطر عجله بندگان، عجله نمی‌کند

۷۲. الکافی - با سندش به نقل از فضل کاتب - : نزد امام صادق علیه السلام بودم که نامه ابو مسلم آمد. امام علیه السلام فرمود: «نامه تو پاسخی ندارد. از نزد ما بیرون برو!».
ما با هم پنهانی شروع به گفتگو کردیم که امام علیه السلام فرمود: «ای فضل! مخفیانه چه می‌گویید؟ خداوند و الایاد به خاطر عجله بندگان، عجله نمی‌کند، و جا به جا کردن یک کوه از نابودی حکومتی که آجلش فرا نرسیده، آسان‌تر است.»

۱. المناقب، ابن شهر آشوب: ج ۴ ص ۴۲۵، بحار الأنوار: ج ۵۰ ص ۳۱۷ ح ۱۴.
۲. کمال الدین: ص ۶۴۵ ح ۵، قرب الإسناد: ص ۳۸۰ ح ۱۳۴۳، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۹ ح ۲۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.
* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

سپس فرمود: «بی گمان، فلان کس فرزند فلان کس» تا به هفتمین فرزند فلان کس رسید.

گفتم: فدایت شوم! نشانه میان ما و شما چیست؟
فرمود: «ای فضل! از جای تکان نخور تا سفیانی خروج کند و چون سفیانی خروج کرد، ما را لبیک بگویند (سه بار این را فرمود) که خروج او از نشانه‌های حتمی است»^۱.

۷۳. الغیبة، طوسی - با سندش به نقل از خالد عاقولی - : امام صادق علیه السلام فرمود: «به چه چیزی چشم دوخته‌اید؟ برای چه عجله می‌کنید؟ آیا شما در امان نیستید؟ آیا کسی از شما از خانه‌اش بیرون نمی‌آید و حاجت‌هایش را برطرف نمی‌کند و بی آن که ربنده و غارت شود، باز نمی‌گردد؟ پیش‌تر اگر کسی به آیین شما بود، دستگیر و دستار و پاهایش بریده می‌شد و او را به شاخه‌های درخت خرما می‌آویختند و او را با آره، دو نیم می‌کردند و با این همه، او [آنها را به هیچ می‌گرفت و] به گناه خود می‌اندیشید».

آن‌گاه امام علیه السلام این آیه را تلاوت نمود: ﴿آیا پنداشته‌اید که به بهشت وارد می‌شوید، با آن که هنوز ماجرای کسانی که پیش از شما در گذشتند، بر شما وارد نشده است؟! به ایشان گزند و زیان رسید و چنان پریشان و لرزان شدند که پیامبر و مؤمنان همراهش گفتند: یاری خدا، کی می‌رسد؟! به هوش که یاری خدا، نزدیک است»^۲.

۱. الکافی: ج ۸ ص ۲۷۴ ح ۴۱۲، بحار الأنوار: ج ۴۷ ص ۲۹۷ ح ۲۰.
۲. الغیبة، طوسی: ص ۴۵۸ ح ۴۶۹، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۳۰ ح ۲۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

استقامت

نختی دینداری در روزگار غیبت

۷۴. بصائر الدرجات - با سندش به نقل از ابو بصیر -: امام باقر علیه السلام فرمود: «روزی پیامبر خدا نزد گروهی از یارانش بود که دو بار فرمود: "خدایا! برادرانم را به من نشان بده". یاران گرداگرد ایشان گفتند: مگر ما برادران شما نیستیم، ای پیامبر خدا؟! فرمود: "خیر! شما یاران من هستید! برادران من، گروهی از مردم آخر الزمان هستند که بی آن که مرا دیده باشند، به من ایمان آورده‌اند. خداوند، آنان را به نامشان و نام پدرانشان، پیش از آن که از پشت پدرانشان و رحم مادرانشان بیرون ببیند، به من شناسانده است. هر کدام از آنها بر دین خود، پایدارتر از کسی است که در شب تاریک، شاخهٔ پُر تیغ قَتَاد^۱ را صاف و تهی از خار می‌کند، یا مانند کسی است که آتش غَضَا^۲ به دست گرفته است. آنان چراغ‌هایی در دل تاریکی اند و خداوند از هر فتنهٔ غبارآلودی نجاتشان می‌دهد."^۳

۷۵. الکافی - با سندش به نقل از یمان خرمافروش -: نزد امام صادق علیه السلام نشستیم بودیم که به ما

۱. «قَتَاد» یا مَعِیلان، درختچه‌ای است که شاخهٔ آن، تیغ‌های بسیار تیزی دارد.

۲. غَضَا یا همان درخت «گَر»، درختی است که چوب آن، محکم و بادوام و آتش آن، دیرپا و پُر حرارت است.

۳. بصائر الدرجات: ص ۸۴ ح ۴، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۳ ح ۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

فرمود: «صاحب این امر، غیبتی دارد که در آن روزگار، کسی که به دین خود چنگ می‌زند، مانند کسی است که شاخهٔ پُر از خار و تیغ را با دستش صاف و تهی از خار می‌کند» و با دستش این کار را تصویر کرد [و در ادامه فرمود: «کدام یک از شما چنین می‌کند؟». آن گاه مدّتی دراز نگاهش را به زمین دوخت و سپس فرمود: «صاحب این امر، غیبتی دارد. بنده باید از خدا پروا کند و به دینش چنگ بزند»^۱.

۷۶. **الأمالی**، طوسی - با سندش به نقل از انس بن مالک - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «زمانی بر مردم می‌آید که شکیبای آنان بر دینش، مانند کسی باشد که آتش به دست گرفته است»^۲.

۷۷. **مسند ابن حنبل** - با سندش به نقل از ابو هریره - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «وای بر عرب از شرّی که نزدیک شده است؛ فتنه‌هایی مانند پاره‌های شب ظلمانی که انسان، صبح با ایمان از خواب بر می‌خیزد و شب، بی ایمان به خواب می‌رود! برخی دینشان را به اندکی از کلاهی دنیا می‌فروشد. در آن روزگار، آن که به دینش چنگ زده باشد، مانند کسی است که آتش به کف گرفته است»، یا فرمود: «خار به دست گرفته است»^۳.

کرقاری پروان اهل بیت علیهم السلام در روزگار غیبت

۱. الکافی: ج ۱ ص ۳۳۵ ح ۱، الغیبة، نعمانی: ص ۱۶۹ ح ۱۱، الغیبة، طوسی: ص ۴۵۵ ح ۴۶۵، کمال الدین: ص ۳۴۶ ح ۳۴ (هر دو منبع به نقل از هانی تمّار)، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۱۱ ح ۲۱.
۲. الأمالی، طوسی: ص ۴۸۴ ح ۱۰۶۰، بحار الأنوار: ج ۲۸ ص ۴۷ ح ۹؛ سنن الترمذی: ج ۴ ص ۵۲۶ ح ۲۲۶۰، کنز العمال: ج ۱۴ ص ۲۲۱ ح ۳۸۴۷۷.
۳. این گونه احادیث، ممکن است ناظر به حوادث پس از رحلت پیامبر ﷺ باشند.
۴. مسند ابن حنبل: ج ۳ ص ۳۴۳ ح ۹۰۸۳، تاریخ دمشق: ج ۷۰ ص ۳۵ ح ۱۳۷۶۶، الفردوس: ج ۴ ص ۳۹۵ ح ۷۱۴۳، کنز العمال: ج ۱۱ ص ۱۵۸ ح ۳۱۰۲۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۷۸. کمال الدین - با سندش به نقل از عبد العظیم حسنی، از امام جواد علیه السلام از پدرش، از

آزمون سراسری
معارف مهدویت
در سطح عمومی
هم‌زمان با جشن
آغاز امامت
موعود
*

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



پدرانش علیهم‌السلام :- امیر مؤمنان علیه‌السلام فرمود: «فائم ما، غیبتی بس دراز دارد. گویی شیعیان را می‌بینم که در روزگار غیبتش، مانند گله در پی چراگاه، این سو و آن سو می‌روند؛ ولی چیزی نمی‌یابند. هان! هر کدام از آنان که بر دینش استوار بماند و دلش از درازی غیبت امامش، سخت نگردد، روز قیامت، همراه و هم‌درجه من خواهد بود.»^۱

۷۹. کمال الدین - با سندش به نقل از عبد الله بن ابی عقیبه شاعر :- شنیدم که امیر مؤمنان علیه‌السلام می‌فرمود: «ای گروه شیعه! گویی شما را می‌بینم که مانند شتران در پی چراگاه، این سو و آن سو می‌روید؛ ولی آن را نمی‌یابید.»^۲

۸۰. الغیبة، نعمانی - با سندش به نقل از عمرو بن سعد :- امیر مؤمنان، علی بن ابی طالب علیه‌السلام، روزی به حدیفة بن یمان فرمود: «ای حدیفة! به مردم سخنی را که نمی‌فهمند، مگو، که بر می‌آشوبند و انکار می‌کنند. برخی از دانش‌ها سخت‌اند و تحملشان سنگین است، به گونه‌ای که اگر آنها را بر دوش کوه‌ها بگذاری، از بردنش ناتوان می‌شوند.... سوگند به کسی که جان علی به دست اوست، این امت پس از کشتن حسین، فرزندانم، همواره در گم‌راهی، ستمگری، کزروی، ظلم، اختلاف‌های مذهبی، تغییر و دگرگون کردن آنچه خداوند در کتابش فرو فرستاده، پدید آوردن بدعت‌ها، از میان بردن سنت‌ها، اختلال [امور]، سنجیدن مشابه‌ها با هم [و حکم یکسان دادن به صرف تشابه و قیاس] و رها کردن محکمات خواهند بود تا آن که از

۱. کمال الدین: ص ۳۰۳ ح ۱۴ (با سند معتبر)، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۲۹، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۰۹ ح ۱.
۲. کمال الدین: ص ۳۰۴ ح ۱۷-۱۸ و ص ۳۰۲ ح ۱۲، الغیبة، نعمانی: ص ۱۹۲ ح ۳، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۱۰ ح ۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

اسلام، بیرون و در کوری و اختلاف و گم‌راهی فرو روند.

بنی امیه! شما را چه می‌شود؟ راه را نیابید، ای بنی امیه! بنی عباس! شما را چه می‌شود؟ بدبخت شوید!

در بنی امیه، جز ستمگر، و در بنی عباس، جز تجاوزگرِ نافرمانِ سرپیچی‌کننده از دستورهای خداوند نیست و کشتندگان فرزندانم و درندگان پرده حرمت‌اند. این جماعت زورگو همواره مانند سگان، بر حرام دنیا هجوم می‌آورند و در دریا‌های هلاکت و رودهای خون، فرو می‌روند تا آن‌گاه که فرزند غایب شده‌ام از چشم مردم، ناپیدا شود و مردم در فقدانش یا کشته شدنش و یا مرگش، به هم بریزند، فتنه بالا گیرد و بلا فرود آید و عصبیت جنگ افروزد و مردم در دینشان غلو و بر این اتفاق کنند که حجّت، از میان رفته و امامت، باطل است. در آن سال، حج‌گزاران از شیعه علی و دشمنان او، برای جستجو و یافتن جانشین پیشینیان به حج می‌روند؛ اما نه از او نشانه‌ای دیده می‌شود و نه خبری می‌آید و نه بازمانده‌ای شناخته می‌گردد.

آن هنگام، به پیروان علی، دشنام داده می‌شود. دشمنانش آنها را دشنام می‌دهند و بدکاران و اشرار، به سخن و زبان بر آنها چیره می‌شوند تا آن‌جا که امت، حیران می‌مانند و به وحشت می‌افتند و دهان به دهان می‌گردد که حجّت، از میان رفته و امامت، باطل شده است. به خدای علی سوگند، حجّت امت، همان روزگار هم بر سر آنها ایستاده و در همان راه‌های مردم قدم می‌زند. به خانه‌ها و کاخ‌هایشان وارد می‌شود و در شرق و غرب این عالم می‌چرخد. گفته‌ها را می‌شنود و به مردم سلام می‌دهد. می‌بیند؛ ولی دیده نمی‌شود تا زمان و موعدهش برسد و ندای منادی از

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آسمان بیاید. هان! آن روز، وقت شادی فرزندان و پیروان علی است»^۱.

۸۱. **کمال الدین** - با سندش به نقل از عبد الرحمان بن سیابه -: امام صادق علیه السلام فرمود: «شما چگونه خواهید بود، هنگامی که بدون پیشوا و نشان هدایت می‌مانید و از یکدیگر بی‌زاری می‌جوئید؟ آن هنگام است که غربال و از هم جدا و تمیز داده می‌شوید»^۲.

۸۲. **کفایة الأثر** - با سندش به نقل از مسعده -: امام صادق علیه السلام در سخنی فرمود: «به خدا سوگند اگر جز یک روز از دنیا نمانده باشد، خداوند، آن روز را چنان طولانی می‌کند تا قائم ما اهل بیت خروج کند. هان! شیعیان ما در روزگار غیبتش در فتنه و سرگردانی می‌افتند و آن زمان است که مخلصان، بر راهش استوار می‌مانند. خدایا! ایشان را بر آن یاری ده»^۳.

کسانی نجات می‌یابند که ایمان در دشان استوار است

۸۳. **کمال الدین** - با سندش به نقل از احمد بن اسحاق بن سعد اشعری -: بر امام حسن عسکری علیه السلام وارد شدم و می‌خواستم از جانشینش از ایشان بپرسم که بی مقدمه به من فرمود: «ای احمد بن اسحاق! مثال او میان این امت، مانند خضر علیه السلام است و مثال او، مانند ذوالقرنین است و به خدا سوگند، او غیبتی خواهد داشت که تنها، کسی از

۱. الغیبة، نعمانی: ص ۱۴۲ ح ۳، بحار الأنوار: ج ۲۸ ص ۷۰ ح ۳۱.

۲. کمال الدین: ص ۳۴۷ ح ۳۶، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۱۲ ح ۲۲.

۳. کفایة الأثر: ص ۲۶۰ - ۲۶۲، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۴۱، بحار الأنوار: ج ۳۶ ص ۴۰۸ ح ۱۷.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آن نجات می‌یابد که خدای ﷻ او را بر عقیده به امامتش استوار داشته و به دعا برای تعجیل در فرجش موفق کرده است...».

گفتم: ای فرزند پیامبر خدا! آیا غیبتش به طول می‌انجامد؟

فرمود: «آری، به خدا سوگند، تا آن جا که بیشتر باورمندان به این امر، از آن باز می‌گردند و تنها، کسی باقی می‌ماند که خدای ﷻ پیمان ولایت ما را از او گرفته و ایمان را در دلش استوار داشته و با روحی از خودش، تأییدش کرده باشد».^۱

۸۴. کمال الدین - با سندش به نقل از حسین بن خالد، از امام رضا علیه السلام از امام کاظم علیه السلام، از امام صادق علیه السلام، از امام باقر علیه السلام، از امام زین العابدین علیه السلام، از امام حسین علیه السلام :- [پدرم] امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السلام فرمود: «ای حسین! نهمین فرزند تو، قائم به حق، آشکار کننده دین و گستراننده عدالت است».

به ایشان گفتم: ای امیر مؤمنان! آیا این، شدنی است؟

فرمود: «آری، سوگند به کسی که محمد را به نبوت برانگیخت و او را بر همه آدمیان برتری بخشید؛ اما این پس از غیبت و حیرتی خواهد شد که در آن، جز مخلصانی که آسودگی برخاسته از یقین را چشیده باشند، بر دین او، باقی نخواهند ماند؛ کسانی که خدای ﷻ ولایت ما را از ایشان پیمان گرفته و ایمان را در دل‌هایشان استوار داشته و با روحی از خودش تأییدشان نموده است».^۲

۸۵. الکافی - با سندش به نقل از مفضل بن عمر :- نزد امام صادق علیه السلام بودم و گروهی در خانه نزد ایشان بودند که گمان کردم با این سخن، غیر مرا مقصود دارد. فرمود: «هان! به خدا سوگند، صاحب این امر از شما غایب خواهد شد و چنان از یادها خواهد

۱. کمال الدین: ص ۳۸۴ ح ۱ (با سند صحیح)، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۴۸، كشف الغمة: ج ۳ ص ۳۱۶، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۳ ح ۱۶. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۳ ص ۱۴۸ ح ۵۳۵.
۲. کمال الدین: ص ۳۰۴ ح ۱۶ (با سند معتبر)، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۲۹، كشف الغمة: ج ۳ ص ۳۱۱، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۱۰ ح ۲.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

رفت که گفته خواهد شد: مرده است یا هلاک شده و معلوم نیست که به کجا رفته است، و واژگون می‌شوید آن‌گونه که کشتی در امواج دریا واژگون می‌شود. تنها، کسی نجات می‌یابد که خداوند، [ولایت ما را] از او پیمان گرفته و ایمان را در دلش استوار داشته و با روحی از خودش تأیید کرده باشد»^۱.

۸۶. **الکافی** - با سندش به نقل از مفضل بن عمر - : شنیدم که امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «مبادا [نام امام زمان را] مشهور کنید! هان! به خدا سوگند، امام شما سال‌های سال از دیده‌ها پنهان خواهد شد و شما آزمایش می‌شوید تا آن‌جا که گفته شود: او مُرده یا کشته شده و معلوم نیست به کجا رفته است. و دیده‌مؤمنان بر او اشک خواهند ریخت و مانند واژگونی کشتی در امواج دریا، زیر و رو خواهید شد و تنها، کسی نجات می‌یابد که خداوند، [ولایت ما را] از او پیمان گرفته و ایمان را در دلش استوار داشته و او را با روحی از خودش تأیید نموده است»^۲.

۸۷. **کمال الدین** - با سندش به نقل از حسن بن محمد بن صالح بزّاز - : شنیدم که امام حسن عسکری علیه السلام می‌فرماید: «پس از من، فرزندانم، جانشین من است و او کسی است که سنت‌های [برخی] پیامبران مانند عمر طولانی و غیبت از امت، در وی نیز جاری می‌شود تا آن‌جا که از دراز شدن مدّت [غیبتش]، دل‌ها سخت می‌شوند و جز کسی که خدای تعالی ایمان را در دلش استوار و با روحی از خودش تأییدش کرده است، بر عقیده امامت و ظهور او باقی نخواهد ماند»^۳.

۸۸. **کمال الدین** - با سندش به نقل از جابر بن یزید جعفی - : شنیدم که جابر بن عبد الله انصاری می‌گفت: هنگامی که خدای متعال، آیه **﴿ای مؤمنان! خدا و پیامبرش و نیز اختیاردارانستان را اطاعت کنید﴾** بر پیامبرش محمد صلی الله علیه و آله نازل کرد، گفتیم: ای پیامبر خدا! خدا و پیامبرش را

۱. الکافی: ج ۱ ص ۳۳۸ ح ۱۱، الغیبة، نعمانی: ص ۱۵۱ ح ۹ (با عبارت مشابه)، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۴۷ ح ۱۸. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۷ ص ۲۳۲ ح ۱۲۸۹.
۲. الکافی: ج ۱ ص ۳۳۶ ح ۳، کمال الدین: ص ۳۴۷ ح ۳۵، دلائل الإمامة: ص ۵۳۲ ح ۵۱۲، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۸۱ ح ۹. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر.ک: همین دانش‌نامه: ج ۷ ص ۲۳۰ ح ۱۲۸۸.
۳. کمال الدین: ص ۵۲۴ ح ۴، الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۳۸، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۲۲۴ ح ۱۱.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

شناخته‌ایم؛ اما اختیاردارانی که خداوند، اطاعتشان را با اطاعت خود همراه کرده است، چه کسانی اند؟

پیامبر ﷺ فرمود: «ای جابر! آنان جانشینان من و پیشوایان مسلمانان پس از من هستند. نخستین ایشان، علی بن ابی طالب است و سپس حسن و حسین، آن گاه علی بن الحسین و پس از او محمد بن علی - که در تورات به "باقر" معروف است و تو ای جابر! به زودی او را درک می‌کنی و چون او را دیدی، سلام مرا به او برسان -، سپس جعفر بن محمد صادق، موسی بن جعفر، علی بن موسی، محمد بن علی، علی بن محمد، حسن بن علی و آن گاه همانم و هم‌کنیه‌ام، حجت خدا در زمینش و باقی نگاه داشته‌اش میان بندگان، محمد بن حسن بن علی است که خداوند والیاد، شرق و غرب زمین را به دست او می‌گشاید. او کسی است که از پیروان و دوستانش پنهان می‌شود و در آن دوران، جز کسی که خداوند، دلش را به ایمان آزموده است، بر عقیده به امامتش استوار نمی‌ماند»^۱.

فضیلت چنک زدن بر دین در روزگار غیبت

۸۹. کمال الدین - با سندش به نقل از حماد بن عمرو، از امام صادق علیه السلام، از پدرش، از جدش، از علی بن ابی طالب علیه السلام، در حدیثی طولانی در نقل وصیت پیامبر صلی الله علیه و آله - : پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به وی فرمود: «ای علی! بدان که شگفت‌ترین ایمان و بزرگ‌ترین یقین را مردمی دارند که در آخر الزمان اند و با این که به پیامبر نرسیده‌اند و حجت از

۱. کمال الدین: ص ۲۵۳ ح ۳، إعلام الوری: ج ۲ ص ۱۸۱، قصص الانبیاء، راوندی: ص ۳۶۰ ح ۴۳۶، العدد القویة: ص ۸۵ ح ۱۴۹، بحار الأنوار: ج ۳۶ ص ۲۴۹ ح ۶۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

دیده‌هایشان غایب شده، اما به نوشته‌هایی بر کاغذ، ایمان آورده‌اند»^۱.

۹۰. **کمال الدین** - با سندش به نقل از عبد العظیم حسنی، از امام جواد علیه السلام، از پدرش، از پدرانش علیهم السلام - : امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: «قائم ما غیبتی دارد که به درازا می‌انجامد. گویی شیعیان را می‌بینم که در روزگار غیبتش مانند گله‌گوسفندان در پی چراگاه، این سو و آن سو می‌روند؛ اما آن را نمی‌یابند. هان! هر یک از آنان که بر دینش استوار بماند و دلش از درازی غیبت امامش سخت نگردد، روز قیامت، همراه و هم‌درجه من خواهد بود»^۲.

۹۱. **سنن الدارمی** - با سندش به نقل از ابن مَحیریز - : به ابو جمعه (مردی از اصحاب پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم) گفتم: یک حدیث از احادیثی که از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم شنیده‌ای، برای ما بگو.

گفت: باشد. حدیثی نیکو را برایت می‌گویم: همراه ابو عبیده جراح با پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم صبحانه خوردیم. ابو عبیده گفت: ای پیامبر خدا! کسی از ما که اسلام آوردیم و همراهت جهاد کردیم، بهتر هست؟ فرمود: «آری. کسانی که پس از شما هستند و بی آن که مرا ببینند، به من ایمان می‌آورند»^۳.

۱. کمال الدین: ص ۲۸۸ ح ۸، کتاب من لا یحضره الفقیه: ج ۴ ص ۳۶۶، مکارم الأخلاق: ج ۲ ص ۳۲۹، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۵ ح ۱۲.
۲. کمال الدین: ص ۳۰۳ ح ۱۴ (با سند معتبر)، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۲۹، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۰۹ ح ۱.
۳. سنن الدارمی: ج ۲ ص ۷۶۴ ح ۲۶۴۲، مسند ابن حنبل: ج ۶ ص ۴۳ ح ۱۶۹۷۴، المستدرک علی الصحیحین: ج ۴ ص ۹۵ ح ۶۹۹۲، المعجم الکبیر: ج ۴ ص ۲۲ ح ۳۵۳۷، کنز العمال: ج ۱۴ ص ۴۶ ح ۳۷۸۹۵؛ الأمالی، طوسی: ص ۳۹۱ ح ۸۵۸، بحار الأنوار: ج ۲۲ ص ۳۰۷ ح ۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۹۲. الغیبة، طوسی - با سندش به نقل از عبد الله بن سنان، از امام صادق (ع): پیامبر خدا ﷺ فرمود: «گروهی پس از شما می‌آیند که یک مرد از آنان، پاداش پنجاه تن از شما را دارد».

اصحاب گفتند: ای پیامبر خدا! ما در جنگ بدر و اُحد و حنین همراه تو بودیم و [آیه‌هایی از] قرآن در باره ما نازل شده است!
پیامبر ﷺ فرمود: «اگر بارگرانی که بر دوش آنان است، بر عهده شما نهاده می‌شد، مانند آنان شکیب نمی‌ورزیدید»^۱.

۹۳. الأمالی، طوسی - با سندش به نقل از انس بن مالک - : پیامبر خدا ﷺ فرمود: «زمانی بر مردم می‌آید که شکیبای آنان بر دینش، پاداش پنجاه تن از شما را دارد».
گفتند: ای پیامبر خدا! پاداش پنجاه تن از ما؟!

فرمود: «آری، پاداش پنجاه تن از شما» و این را سه بار فرمود.^۲
۹۴. المعجم الکبیر، طبرانی - با سندش به نقل از ابو امیّه شعبانی - : نزد ابو ثعلبه خُشنی رفتیم و گفتیم: ای ابو ثعلبه! در باره این آیه چه می‌گویی؟
گفت: کدام آیه؟

گفتم: آیه «ای مؤمنان! خودتان را بپایید. هنگامی که راه را یافتید، گم‌راهی دیگران، به شما زیانی نمی‌زند».

ابو ثعلبه گفت: هان! به خدا سوگند، از فرد آگاهی سؤال کردی! من در باره این آیه از پیامبر خدا ﷺ پرسیدم. فرمود: «بلکه باید یکدیگر را امر به معروف و نهی از منکر کنید؛ اما هنگامی که از حرص و بخل اطاعت شود و از هوس پیروی گردد و دنیا ترجیح داده شود و هر صاحب‌نظری از نظر خودش خوشش بیاید، آن‌گاه مراقب خودت باش و کار عموم را واگذار؛ چرا که پشت سر شما، روزگار تلخی پیش

۱. الغیبة، طوسی: ص ۴۵۶ ح ۴۶۷ (با سند صحیح)، الخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۴۹، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۳۰ ح ۲۶.

۲. الأمالی، طوسی: ص ۴۸۵ ح ۱۰۶۱، بحار الأنوار: ج ۲۸ ص ۴۷ ح ۱۰.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

می آید که شکبیا در آن روزگار، مانند کسی است که آتش به دست گرفته است. عامل در آن روزگار، پاداش پنجاه مرد را دارد».

راویان دیگر این حدیث، چنین افزوده‌اند: گفته شد: ای پیامبر خدا! پاداش پنجاه مرد از آنان یا از ما؟

پیامبر ﷺ فرمود: «نه؛ بلکه پاداش پنجاه مرد از شما»^۱.

۹۵. **المحاسن** - با سندش به نقل از حکم بن عئینه -: هنگامی که امیر مؤمنان علیه السلام خوارج را در جنگ نهروان کشت، مردی به سوی ایشان برخاست و گفت: ای امیر مؤمنان! خوشا به حال ما که در این موضع، همراه تو بودیم و این خوارج را در رکاب تو کشتیم. امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: «سوگند به کسی که دانه را شکافت و بنی آدم را آفرید، در این موضع، مردمی همراه ما حضور یافتند که خداوند، هنوز پدران و نیاکان آنها را نیافریده است».

مردی گفت: چگونه افرادی که هنوز آفریده نشده‌اند، کنار ما حضور داشته‌اند؟ فرمود: «آری. قومی در آخر الزمان خواهند بود که با ما در این کار (پیکار) شریک اند و در برابر ما [راضی و] تسلیم اند. آنان شریکان حقیقی و به حق ما بر آنچه هستیم، هستند»^۲.

۹۶. **کمال الدین** - با سندش به نقل از عبد السلام بن صالح هروی، از امام رضا علیه السلام، از پدرش، از پدران علیه السلام، از امام علی علیه السلام -: پیامبر ﷺ فرمود: «به کسی که مرا بشارت دهنده به حق برانگیخت، سوگند که قائم از نسل من، مطابق با عهدهی بسته شده با من غایب خواهد شد، تا آن جا که بیشتر مردم خواهند گفت: خدا را به خاندان محمد، حاجتی نیست! و برخی دیگر در ولادت او شک می‌کنند. پس هر کس آن روزگار را درک می‌کند، باید به دینش بیچسبد و با شکش، راهی به دینش برای شیطان قرار ندهد تا [نتواند] دینش را از

۱. المعجم الکبیر: ج ۲۲ ص ۲۲۰ ح ۵۸۷، مسند الشامیین: ج ۱ ص ۴۲۸ ح ۷۵۳.

۲. المحاسن: ج ۱ ص ۴۰۷ ح ۹۲۶، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۳۱ ح ۳۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

دستش بگیرد و او را از دینش بیرون برد، که پیش‌تر، پدر و مادران را از بهشت بیرون آورد و خداوند ﷻ شیطان‌ها را اولیای بی‌ایمان‌ها قرار داده است»^۱.

فضیلت چنگ زدن به ولایت اهل بیت علیهم‌السلام در روزگار غیبت

۹۷. **کمال الدین** - با سندش به نقل از ابو بصیر - : امام جعفر صادق علیه‌السلام فرمود: «طوبی برای کسی است که در غیبت قائم ما، به امر ما چنگ زند و پس از ره یافتن، دلش را به کژراهه نبرد».

به امام گفتیم: فدایت شوم! طوبی چیست؟

فرمود: «درختی در بهشت است که ریشه آن در خانه علی بن ابی طالب علیه‌السلام قرار دارد و هیچ مؤمنی نیست، جز آن که شاخه‌ای از شاخه‌های آن در خانه او هست و این، همان سخن خدای تعالی است که: «طوبی و بازگشت نیکو، از آن آنان است»^۲.

۹۸. **کمال الدین** - با سندش به نقل از ابن عباس - : پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمود: «علی بن ابی طالب، امام امت من و خلیفه آنها پس از من است و از فرزندان او، قائم است که انتظارش را می‌کشند و خداوند، زمین را به دست او از عدل و داد پر می‌کند، همان گونه که از ظلم و ستم پر شده است. سوگند به کسی که مرا بشارت دهنده به حق برانگیخت، استواران بر عقیده به او در روزگار غیبتش، کمیاب‌تر از گوگرد سرخ اند».

جابر بن عبد الله انصاری جلوی ایشان برخاست و گفت: ای پیامبر خدا! آیا قائم از نسلت، غیبتی دارد؟

۱. کمال الدین: ص ۵۱ (با سند معتبر)، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۶۸ ح ۱۰.

۲. کمال الدین: ص ۳۵۸ ح ۵۵ (با سند معتبر)، معانی الأخبار: ص ۱۱۲ ح ۱، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۳ ح ۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پیامبر ﷺ فرمود: «به خدایم سوگند، خداوند، مؤمنان را پاک و بی‌غش می‌سازد و کافران را نابود می‌کند». ای جابر! این، امری از امور خدا و رازی از رازهای او و پوشیده شده از بندگان خداوند است. مبادا شک کنی، که شک در امر خدای ﷻ، کفر است»^۱.

۹۹. **کمال الدین** - با سندش به نقل از جابر جعفی - : امام باقر ﷻ فرمود: «زمانی بر مردم می‌آید که امامشان از دیدگانشان غایب می‌شود. خوشا به حال استوارگامان بر امرمان در آن زمان، که کمترین پاداششان این است که خداوند باری - که جلالتش باشکوه باد - به ایشان ندا می‌دهد: "غلامان و کنیزان من! به راز من ایمان آوردید و غیب مرا تصدیق کردید. پس شما را به پاداش نیکویم مژده می‌دهم، که شما غلامان و کنیزان حقیقی من هستید. از شما می‌پذیرم و شما را می‌بخشم و شما را می‌آمرزم و به خاطر شما باران را برای بندگانم فرو می‌فرستم و بلا را از ایشان دور می‌کنم و اگر شما نبودید، عذابم را بر ایشان فرو می‌فرستادم"»^۲.

۱۰۰. **کمال الدین** - با سندش به نقل از عبد الحمید واسطی - : به امام باقر ﷻ گفتم: خداوند به سامانت دارد! ما در انتظار این امر (ظهور)، بازارهایمان را رها کرده‌ایم.

امام فرمود: «ای عبد الحمید! آیا چنین می‌بینی کسی که خود را برای خدای ﷻ وقف کرده باشد، خداوند، راه خروجی برای او قرار نمی‌دهد؟ چرا، به خدا سوگند،

۱. کمال الدین: ص ۲۸۷ ح ۷، الیقین: ص ۴۹۴، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۲۷، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۳۱۱، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۷۳ ح ۱۸.

۲. کمال الدین: ص ۳۳۰ ح ۱۵، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۴۵ ح ۶۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

خداوند برای او راه خروجی قرار خواهد داد. خداوند بر بنده‌ای که خود را برای ما وقف کند، رحمت می‌آورد. خداوند بر بنده‌ای که امر ما را زنده کند، رحمت می‌آورد».

گفتم: اگر قبل از این که قائم را درک کنم، بمیرم، چه؟

فرمود: «هر یک از شما که بگوید: اگر قائم را درک کنم، او را یاری می‌دهم، مانند شمشیرزن پیش روی او، بلکه مانند شهید در رکاب اوست»^۱.

۱۰۱. **کمال الدین** - با سندش به نقل از یونس بن عبد الرحمان -: بر امام موسی کاظم علیه السلام وارد شدم... ایشان فرمود: «خوشا به حال شیعیان ما، چنگ زندگان به رشته ما، در روزگار غیبت قائم ما؛ استواران بر دوستی ما و بیزاری از دشمنان ما! آنان از ما ایند و ما از ایشان هستیم. به امامت ما رضایت دادند و ما به پیرو ما بودن ایشان رضایت دادیم. خوشا به حال ایشان! خوشا به حال ایشان! به خدا سوگند، ایشان روز قیامت در جایگاه ما، با ما هم‌رتبه خواهند بود»^۲.

۱۰۲. **کمال الدین** - با سندش به نقل از عمرو بن ثابت -: امام زین العابدین علیه السلام سرور عبادت‌پیشگان، فرمود: «هر کس در روزگار غیبت قائم ما، بر دوستی ما استوار بماند، خدای تعالی پاداش هزار شهید از شهیدان بدر و اُحد را به او می‌دهد»^۳.

۱۰۳. **الغیبة، طوسی** - با سندش به نقل از رفاعة بن موسی و معاویة بن وهب، از امام صادق علیه السلام -: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «خوشا به حال کسی که قائم خاندانم را درک کند و پیش از قیام او به او اقتدا کرده باشد، و با دوست او دوستی کرده و از دشمنش بیزاری جسته و ولایت امامان هدایتگر پیش از او را پذیرفته باشد! ایشان، همراهان

۱. کمال الدین: ص ۶۴۴ ح ۲. نیز، ر. ک: همین دانش‌نامه: ص ۳۵۰ ح ۹۴۰.

۲. کمال الدین: ص ۳۶۱ ح ۵ (با سند معتبر)، کفایة الأثر: ص ۲۶۵، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۳۹، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۵۱ ح ۶. نیز، برای دیدن همه حدیث، ر. ک: همین دانش‌نامه: ج ۳ ص ۱۲۶ ح ۵۲۶.

۳. کمال الدین: ص ۳۲۳ ح ۷، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۳۱ و لیس فیہ «وَأُحُد»، کشف الغمّة: ج ۳ ص ۳۱۲، الدعوات: ص ۲۷۴ ح ۷۸۷، بحار الأنوار: ج ۸۲ ص ۱۷۳.

* این کتاب الکترونیکی، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

نیافتید، ردش کنید و اگر تشخیص آن برایتان میسر نشد، همان جا بایستید و آن را به ما بازگردانید تا آنچه را که در باره آن برای ما شرح داده‌اند، برایتان شرح دهیم و چون آن گونه باشید که به شما سفارش کردیم و به گونه‌ای دیگر نشوید، هر کدام از شما که قبل از خروج و قیام قائم ما بمیرد، شهید است و هر یک از شما که قائم ما را درک کند و در رکاب او کشته شود، پاداش دو شهید را دارد و هر کس، یکی از دشمنان ما را بکشد، پاداش بیست شهید را دارد»^۱.

۱۰۶. الأمالی، مفید - با سندش به نقل از کمیل بن زیاد نخعی - : همراه امیر مؤمنان علیه السلام در مسجد کوفه بودم و نماز عشا را خوانده بودیم که دستم را گرفت و از مسجد بیرون آمدیم. امام علیه السلام رفت تا به پشت کوفه رسید، بی آن که کلمه‌ای با من سخن بگوید و چون به صحرا رسید، نفسی کشید و سپس فرمود: «... خدایا! چنین است که زمین از بر پا دارنده حجّت، خالی نمی‌ماند، آشکار و نمایان و یا پوشیده و نهان، تا حجّت‌ها و دلیل‌های روشن الهی باطل نگردند، که اینان کمترین تعداد و بیشترین منزلت را دارند. خداوند، حجّت‌های خود را با آنان نگاه می‌دارد تا آن را به امثال خود بسپارند و در دل همگنان خود بکارند. دانش آنان، به حقایق امور رسیده و یقین در جانشان نشسته و آنچه را نازپروردگان، دشوار دیده‌اند، به آسانی پذیرفته و با آنچه نادانان از آن رمیده‌اند، خو گرفته‌اند. با کالبدهایشان با دنیا همراه گشته‌اند و

۱. الأمالی، طوسی: ص ۲۳۱ ح ۴۱۰، بشارة المصطفی: ص ۱۱۳، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۲ ح ۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

جان‌هایشان از والاترین جایگاه، آویخته است. اینان، جانشینان خداوند در زمین و
دعوتگران به دینش هستند. وه که چه مشتاق دیدار آنانم!»^۱

یاری خواستن از خدا در روزگار غمگین

الف - دعای غریق

۱۰۷. **کمال الدین** - با سندش به نقل از عبد الله بن سنان - من و پدرم بر امام صادق علیه السلام وارد شدیم. فرمود: «شما چگونه خواهید بود هنگامی که در روزگاری قرار می‌گیرید که پیشوای هدایت را نمی‌بینید و نشانه‌ای دیده نمی‌شود و تنها، کسی در آن روزگار نجات می‌یابد که دعای غریق را بخواند».

پدرم به ایشان گفت: اگر این وضعیت در شب اتفاق افتد، چه کنیم؟
فرمود: «تو به آن روزگار نمی‌رسی؛ اما اگر چنین شد، همان را که در دست دارید،
بچسبید تا کار برایتان روشن شود»^۲.

۱۰۸. **کمال الدین** - با سندش به نقل از عبد الله بن سنان - امام صادق علیه السلام فرمود: «شبهه‌ای به شما می‌رسد و بدون نشانه قابل رؤیت و یا پیشوای هدایت می‌مانید و جز کسی که دعای غریق را بخواند، نجات نمی‌یابد».

گفتم: دعای غریق چگونه است؟
فرمود: «می‌گویی: "ای خدا! ای مهرگستر! ای مهربان! ای دگرگون‌کننده دل‌ها!

۱. الأملی، مفید: ص ۲۴۷ - ۲۵۰ ح ۳، الخصال: ص ۱۸۶ ح ۲۵۷، الأملی، طوسی: ص ۲۰ ح ۲۳، بحار الأنوار: ج ۱ ص ۱۸۷ ح ۴.
۲. کمال الدین: ص ۳۴۸ ح ۴۰ (با سند صحیح)، الغیبة، نعمانی: ص ۱۵۹ ح ۴ (با عبارت مشابه با دو سند صحیح).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

دلّم را بر دینت استوار بدار».

گفتم: ای خدا! ای مهرگستر! ای مهربان! ای دگرگون کننده دل‌ها و دیده‌ها! دلّم را بر دینت استوار بدار.

فرمود: «خدای تعالی دگرگون کننده دل‌ها و دیده‌هاست؛ اما همان گونه بگو که برایت می‌گویم: ای دگرگون کننده دل‌ها! دلّم را بر دینت استوار بدار».^۱

ب - دعای معرفت

۱۰۹. الکافی - با سندش به نقل از زراره -: شنیدم که امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «جوان، پیش از قیامش غیبتی دارد».

گفتم: چرا؟

فرمود: «از جانش بیم دارد».

سپس فرمود: «ای زراره! او کسی است که انتظارش را می‌کشند و او همان کسی است که در تولّدش شک می‌شود. برخی از آنها می‌گویند: پدرش بی‌جان‌شین در گذشت و برخی می‌گویند: هنوز در شکم مادرش است و برخی می‌گویند: او دو سال پیش از درگذشت پدرش به دنیا آمده و او همان است که انتظارش را می‌کشند، جز آن که خدای تعالی دوست دارد که شیعه را بیازماید. این هنگام است که باطل‌اندیشان، شک می‌کنند، ای زراره!» گفتم: فدایت شوم! اگر آن زمان را درک کردم، چه کار کنم؟

فرمود: «ای زراره! هنگامی که آن زمان را درک کردی، این دعا را بخوان: "خدایا! خودت را به من بشناسان، که اگر تو خود را به من نشناسانی، پیامبرت را نمی‌شناسم. خدایا! فرستاده‌ات را به من بشناسان، که اگر فرستاده‌ات را به من نشناسانی، حجّت را نمی‌شناسم. خدایا! حجّت را به من بشناسان، که اگر حجّت را به من نشناسانی، از دینم گم‌راه می‌شوم"».^۲

۱۱۰. الکافی - با سندش به نقل از زراره بن اعین -: شنیدم که امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «جوان،

۱. کمال‌الدین: ص ۳۵۱ ح ۴۹ (با سند معتبر)، إعلام‌الوری: ج ۲ ص ۲۳۸، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۴۸ ح ۷۳.

۲. الکافی: ج ۱ ص ۳۳۷ ح ۵ (با سند معتبر)، الغیبة، طوسی: ص ۳۳۳ ح ۲۷۹، کمال‌الدین: ص ۳۴۲ ح ۲۴.

الغیبة، نعمانی: ص ۱۶۶ ح ۶ (همه منابع با سندهای معتبر)، إعلام‌الوری: ج ۲ ص ۲۳۷، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۴۶ ح ۷۰.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



پیش از قیامش غیبتی دارد».

گفتم: چرا؟

فرمود: «از جانش بیم دارد» و با دستش به دلش اشاره کرد [و فرمود: «و او همان است که انتظارش را می‌کشند و او همان است که مردم در تولدش شک می‌کنند. برخی می‌گویند: هنوز در شکم مادرش است و برخی می‌گویند: پدرش بی‌جانشین درگذشت و برخی می‌گویند: او دو سال پیش از درگذشت پدرش به دنیا آمده است».

گفتم: فدایت شوم! اگر آن زمان را درک کردم، می‌فرمایی چه کار کنم؟

فرمود: «این دعا را بخوان: "خدایا! خودت را به من بشناسان، که اگر خود را به من نشناسانی، تو را نمی‌شناسم. خدایا! فرستاده‌ات را به من بشناسان، که اگر فرستاده‌ات را به من نشناسانی، هرگز او را نمی‌شناسم. خدایا! حجتت را به من بشناسان، که اگر حجتت را به من نشناسانی، از دینم گم‌راه می‌شوم».

احمد بن هلال می‌گوید: این حدیث را پنجاه و شش سال پیش شنیدم.^۱

۱۱۱. مهج الدعوات - با سندش به نقل از محمد بن احمد بن ابراهیم جعفی، معروف به صابونی، در

بخشی از حدیثش در یادکرد از غیبت امام مهدی (عج): گفتم: شیعه‌ات چه کار کنند؟

فرمود: «دعا کنید و فرج را چشم به راه باشید که به زودی، پرچمی برایتان آشکار می‌شود، و چون برایتان آشکار شد، خدا را سپاس بگزارید و به آنچه برایتان آشکار شده، چنگ زنید».

گفتم: چه دعایی بکنیم؟

فرمود: «می‌گویی: "خدایا! تو خود را به من شناساندی و تو فرستاده‌ات را به من شناساندی و تو فرشتگانت را به من شناساندی و تو پیامبرت را به من شناساندی و تو والیان امرت را به من شناساندی. خدایا! جز آنچه را تو می‌دهی، نمی‌گیرم و جز با آنچه تو

۱. احمد بن هلال: او در سال ۲۶۷ق، و پس از مخالفتش با نایب دوم امام مهدی (عج) درگذشت. ظاهراً این حدیث را پیش از منحرف شدن، گفته است. حاصل، این که: می‌توان گفت احمد بن هلال، این حدیث را پیش از سال ۲۱۰ق، یعنی در اوایل امامت امام جواد (عج) شنیده است (ر.ک: ج ۴ ص ۱۰ «مدعیان دروغین و کالت»).

۲. الکافی: ج ۱ ص ۳۴۲ ح ۲۹ (با سند معتبر)، جمال الأسبوع: ص ۳۱۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

نگاه می‌داری، نگاه داشته نمی‌شوم.^۱ خدایا! مرا از جایی که اولیایت فرود می‌آیند، غایب مکن و دلم را پس از آن که هدایت نمودی، به کژراهه مبر. خدایا! مرا به پذیرش ولایت کسی هدایت نما که اطاعتش را واجب کرده‌ای^۲.”

ج- دعای عهد^۳

۱۱۲. مهج الدعوات - با سندش به نقل از جابر بن یزید جعفی - امام باقر علیه السلام فرمود: «هر کس این دعا را یک بار در عمرش بخواند، جزو بندگان خدا نوشته می‌شود و نامش را به دفتر قائم علیه السلام می‌برند و چون قائم ما قیام کند، او را به نام خود و پدرش صدا می‌زند و این نوشته را به او می‌دهند و می‌گویند: «این نوشته را بگیر؛ همان عهدی را که با ما در دنیا بستیم» و این، همان سخن خدای تعالی است: ﴿مگر کسی که عهدی نزد خدای رحمان برگیرد﴾.

این دعا را در حال طهارت بخوان. می‌گویی: «ای خدا! ای خدای خدایان! ای یگانه! ای یکتا! ای آخر آخران! ای چیره بر چیرگان! ای والا! ای بزرگ! تو والا و والاترینی. از هر بالایی بالاتری. ای سرور من! این عهد من است و تو، انجام دهنده و وعده‌ات به من هستی. ای مولای من! مرا به عهدم برسان و وعده [خود به] من را عملی کن. به تو ایمان آوردم. از تو به [حق] حجاب عربی‌ات و به حجاب غیر عربی‌ات و به حجاب عبری‌ات و به حجاب سریانی‌ات و به حجاب رومی‌ات و به حجاب هندی‌ات،^۴ درخواست می‌کنم که معرفتت را با نخستین عنایتت، [در من] استوار بداری؛ که تو خدای نادیدنی هستی و در بالاترین دیدگاه قرار داری.

۱. ترجمه در این عبارت، مطابق با حدس محققان است که مؤلفان کتاب، آن را بر نسخه متن و بحار الأنوار ترجیح داده‌اند. (م)
۲. مهج الدعوات: ص ۳۹۵، بحار الأنوار: ج ۹۵ ص ۳۳۶ ح ۶.
۳. برای امام مهدی علیه السلام دو دسته دعای عهد داریم: دسته نخست در بر دارنده بیعت شیعه با امام و آمادگی آنان برای یاری امام است و دسته دوم به گونه‌ای، عهد با خداوند در حفظ باورهای اساسی و ایمان به ارکان دین و استوارسازی آنها را طرح می‌کند که دعای این جا از گونه دوم است.
۴. به گمان فراوان، مقصود از این حجاب‌ها، حجاب‌های نور و پیامبران بزرگ و حاجبان خدایند که در سرزمین‌های گوناگون مبعوث شدند و عبارت پایانی دعا قرینه خوبی برای این گمان است، (م)

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

و [من] با فرستاده هشدار دهنده‌ات و با علی، امیر هدایتگر مؤمنان - که دروهای خدا بر او باد - و با حسن سرور و با حسین شهید، دو نوه پیامبرت، و با فاطمه بتول (از دنیا بریده) و با علی بن الحسین، زیور عابدان و دارای پیشانی پینه‌بسته [از فراوانی سجده]، و محمد بن علی، شکافنده علمت، و با جعفر بن محمد صادق - که بر پیمان و وعده‌اش با تو پابرجا بود - و موسی بن جعفر، خویشتندار در برابر خواسته‌هایش و قیام کننده به عهدت، و با علی بن موسی الرضا، رضایتمند به حکمت، و با محمد بن علی، دانای فاضل و پسندیده میان مؤمنان، و با علی بن محمد، امانتدار مورد اعتماد و هدایتگر راهجویان، و با حسن بن علی، پاک پاکیزه و گنجور و صیّان، به تو تقرّب می‌جویم، و نیز با امام قائم عادل منتظر، مهدی علیه السلام، امام ما و فرزند امام ما - که دروهای خدا بر همه آنان باد - به تو تقرّب می‌جویم.

ای که شکوهمند و بزرگی و شایسته شکوه و جلال و عفو و رحمت هستی! ای که قدرت دارد و لطف می‌کند! ناتوانی‌ام را به تو شکوه می‌کنم و نیز آنچه از آرزویم در باره یگانگی و زرفای شناختت نرسیدم، و با نام‌گذاری سپید [و نورانی] و بزرگ‌ترین وحدت - که هر که پشت کرد و روی گرداند، به آن نرسید -، به تو روی می‌آورم. به بزرگ‌ترین حجابت و به والاترین کلمات کاملت - که سرای بلا را از آن آفریدی و کسی را که دوست داشتی، در جنة المأوی (بوستان‌سرا) ^۱ جای دادی -، ایمان آوردم و به پیشی گرفتگان و انسان‌های راستین پایدار، [همان] مؤمنان قرار

۱. برگرفته از ترجمه قرآن جناب آقای موسوی گرمارودی.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

گیرنده در جرگهٔ اصحاب الیمین - که عملشان مخلوطی از شایسته و ناشایسته است -، باور دارم. [از تو می‌خواهم که] غیر ایشان را ولیّ من نکنی و فردا که رضایتت را بر حکم قضایت مقدّم می‌داری، میان من و ایشان جدایی نیندازی، که من به نهران و آشکارشان و فرجام کارهایشان ایمان دارم و تو هر گونه بخواهی، آن را به پایان می‌بری.

ای که اقرار به یگانگی اش را تحفهٔ راه من کرده و شناخت ربوبیتش را به من هدیه نموده و مرا از شک و ندیدن، رهایی داده است! به صاحب‌اختیاری تو و به حجّت بودن برگزیدگان و به پیامبر بودن در حجاب مانده‌ها و به راه‌نما بودن فرستاده‌ها و به امیر بودن پرهیزگاران، خشنود، و مطیع و گوش به فرمان تو هستم»^۱.

۱. مهج الدعوات: ص ۳۹۸، بحار الأنوار: ج ۹۵ ص ۳۳۷ ح ۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بخش پنجم ظهور امام موعود

پژوهشی دربارهٔ علامت ظهور

برای ظهور امام مهدی علیه السلام نشانه‌ها و علائمی در احادیث، بیان شده است که آگاهی از آنها برای شناخت حقایق مدعی مهدویت، ضروری است. تحلیل و شناخت علائم معتبر، نیازمند بررسی دقیق آنهاست. در این نوشتار، به تبیین نکات مهمی در باره این نشانه‌ها خواهیم پرداخت.

۱. معنای علامت

تعبیر «نشانه» یا در عربی، «علامت» و جمع آن، «علائم»^۱ و در منابع قدیمی، «آیه» و جمع آن «آیات»^۲ با اضافه به ظهور، در باره اتفاقاتی در مقدمه ظهور مهدی علیه السلام به کار رفته است.

کلمه علامت یا آیه به معنای نشانه و چیزی است که بر مطلبی راه‌نمایی و دلالت کند^۳ و موجب شناخت آن شود.

واژه علامت، تنها یک بار به صورت جمع، با تعبیر «علامات» در قرآن به کار رفته

۱. کلمه علائم، عربی نیست و در فارسی به عنوان جمع علامت به کار می‌رود (ر.ک: لغت‌نامه دهخدا: ذیل «علامت»، فرهنگ عمید: ذیل «علائم»).

۲. در کتاب الغیبه نعمانی (ص ۲۶۱) در دو حدیث، کلمه آیه ذکر شده است. در الغیبه طوسی (ص ۴۴۴) کلمه آیه چندین بار در یک حدیث به کار رفته و در کتاب الفتن ابن حماد (ص ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۳) در کلام صحابه.

۳. (لغت‌نامه دهخدا).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آزمون سراسری
معارف مهدویت
در سطح عمومی
هم‌زمان با جشن
آغاز امامت
موعود



است^۱ که می‌توان مراد از آن را هر گونه علامت وضعی یا طبیعی و حتی زبان‌ها و اشارات دانست، که در روی زمین برای راهیابی مورد استفاده قرار می‌گیرد.^۲ آنچه با بحث نشانه‌های ظهور تناسب دارد، آیه ۲۴۸ سوره بقره است که می‌فرماید: پیامبر بنی اسرائیل به آنان گفت که نشانه پادشاهی طالوت، صندوق مقدس موسی علیه السلام است.^۳ همچنین آیات ۴۱ سوره آل عمران و ۱۰ سوره مریم که خداوند نشانه‌ای برای باردار شدن همسر زکریا علیه السلام قرار داد و آن، از دست دادن قدرت تکلم با مردم بود.^۴

۲. کار کرد نشانه‌های ظهور

شناخت علائم ظهور، از آن جهت دارای اهمیت است که کارکردها و فواید مختلفی را برای مؤمنان در بر دارد. به جهت همین کارکردهاست که اهل بیت علیهم السلام به تبیین علائم برای شیعیان اهمیت داده‌اند و شناخت این نشانه‌ها را برای آنان لازم دانسته‌اند. مهم‌ترین کارکردهای شناخت این علائم عبارت‌اند از:

۲-۱. شناخت حق

ظهور امام مهدی علیه السلام و آغاز انقلاب مهدوی، ناگهانی و یکباره است. شناخت این قیام و تمیز دادن آن از واقعه‌های مشابه، امری مهم و در خور توجه است؛ زیرا آینده

۱. «وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَارًا وَسُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ وَ عَلَامَاتٍ وَبِالْنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ» [خداوند] در زمین، کوه‌هایی استوار افکند تا شما را نجنباند و رودها و راه‌ها [قرار داد] تا شما راه خود را پیدا کنید. و علامت‌هایی [دیگر نیز] قرار داد. و آنان به وسیله ستاره [قطبی] راه‌یابی می‌کنند» (نحل: آیه ۱۵ و ۱۶).

۲. ر.ک: به تفاسیر، ذیل آیه فوق.

۳. «وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ».

۴. «قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَةُ قَالَ آيَةُ لَأَتُكَلِّمُ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا زُرًّا» (آل عمران: آیه ۴۱). «قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَةُ لَأَتُكَلِّمُ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا» (مریم: آیه ۱۰).

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

فردی و اجتماعی مؤمنان، با آن گره خورده است. انکار این جریان، ممکن است به انکار معرفت امام حق منجر شود که بدفرجامی آدمی را در پی دارد. روشن است که اطمینان بخشی به مؤمنان در باره حقیقت قیام و انقلاب مهدوی، به لوازم و مقدماتی نیازمند است. تبیین علائم ظهور و معرفی آن به شیعیان - بویژه متدینان و فرهیختگان - یکی از این مقدمات و لوازم است که سبب آگاهی و بصیرت آنان در شناخت حقایق قیام مهدی خواهد شد.

۲-۲. شناسایی مدعیان باطل

در طول تاریخ برای گروهی از افرادی که در پی منافع شخصی و گروهی بوده‌اند، استفاده از مقدمات، امری رایج بوده است. این افراد با سوء نیت و گروهی نیز با نیت اصلاح وضعیت نابسامان موجود در دوره خود، از عنوان قیام و انقلاب امام مهدی عجل الله فرجه سوء استفاده کرده و به ناحق، ادعای مهدویت خویش را مطرح کرده‌اند. اگر چه حقیقت این افراد برای عالمان و فرهیختگان مشخص بوده و هست، ولی امکان فریب خوردن بسیاری از افراد ساده‌دل نیز با توجه به روح زلال و صاف آنها، وجود دارد.

بیان علائم ظهور در کلمات ائمه اطهار علیهم السلام و جمع آوری آن در متون روایی، یکی از راه‌هایی است که امکان شناسایی مهدی واقعی را از مدعیان دروغین و غیر اصیل، فراهم می‌کند.

بر پایه تحقیقات انجام شده، شمار فراوانی مهدی دروغین در طول تاریخ بیش از هزار ساله غیبت شناسایی شده‌اند که هیچ یک همراه با علائم معرفی شده از ناحیه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امامان علیهم السلام نبوده است.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

میان آمده که در منابع اهل سنت، به عنوان نشانه‌های قیامت یاد می‌شود.^۱

مطالعه احادیث علائم ظهور و در کنار آن، احادیث اشراط الساعه، به خوبی نشانگر شباهت آن دو دسته اخبار به یکدیگر است. علت این امر را در چند مطلب می‌توان جستجو کرد: یکی این که در برخی احادیث، کلمه «الساعه» به ظهور مهدی علیه السلام تأویل شده^۲ و راه استفاده احادیث، اشراط الساعه برای نشانه‌های ظهور، باز شده است. یکی از نویسندگان معاصر، احادیث اشراط الساعه را در باب علامت ظهور آورده و سپس می‌نویسد: «از آن جا که در برخی از روایات، الساعه به ظهور حضرت تأویل شده، روایات اشراط الساعه را به نشانه‌های ظهور تفسیر کردیم».^۳

دوم، تعبیراتی که در برخی احادیث وارد شده، این تصور را ایجاد کرده که زمان ظهور مهدی، نزدیک زمان برپایی قیامت است. به نظر می‌رسد احادیثی با این مضمون که: «اگر یک روز از دنیا هم باقی نمانده باشد، مهدی خواهد آمد» یا «قیامت برپا نمی‌شود مگر این که مردی از اهل بیت من قیام می‌کند»^۴ زمینه‌ای برای آمیختن نشانه‌های ظهور با اشراط الساعه شده باشد. در صورتی که مراد از این احادیث، تأکید بر قیام مهدی و قطعی بودن آن است، نه این که این حرکت، نزدیک به قیامت یا آخرین روزهای جهان رخ می‌دهد.

سوم، ارتباط امام مهدی علیه السلام با پایان تاریخ است. آدمیان با هر دین و آیینی، معتقدند که پایان درخشان تاریخ، همراه با ظهور منجی عدالت‌گستر است و پایان قیام هم با قیامت است. به نظر می‌رسد که این ذهنیت‌ها باعث شده باشد برخی

۱. ر.ک: الارشاد: ج ۲ ص ۳۶۸. مقایسه کنید با: الفتن: ص ۴۶۱.
۲. معجم احادیث مهدی: ج ۵ ص ۳۹۵ و ۴۰۵ و ۴۱۱.
۳. چشم اندازی به حکومت مهدی: ص ۲۹. نیز، ر.ک: ص ۱۵.
۴. الغیبه، طوسی: ص ۱۸۰ - ۱۸۲، التشریف بالمنن: ص ۴۰۰، معجم احادیث مهدی: ج ۱ ص ۵۷۵، منتخب الأثر: ص ۱۹۱ و ۱۹۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

راویان یا محدثان نیز در نقل معنا تسامح کرده و به خاطر مرادف دانستن اشراط الساعه با علائم ظهور، آن دو را به جای یکدیگر به کار برده باشند.

چهارمین علت، نزدیک بودن الفاظ قیام و قیامت و قائم با همدیگر و هم‌معنا بودن آنهاست. مثلاً نعمانی، روایتی از امیر مؤمنان علیه السلام آورده که با عبارت «لا تقوم القيامة حتى تظهر الحمرة...» آغاز می‌شود.^۱ یعنی قیامت به پا نمی‌شود مگر آن که نشانه‌هایی از جمله سرخی در آسمان محقق شود؛ اما مرحوم مجلسی، همین حدیث را با عبارت «لا يقوم القائم حتى...» آورده است.^۲ این گونه تشابه و تصحیفات می‌تواند دلیلی دیگر بر خلط علائم ظهور، با نشانه‌های قیامت باشد.

۷. اقسام علائم ظهور

برای نشانه‌های ظهور، تقسیم‌های گوناگونی ذکر کرده‌اند. از مهم‌ترین آنها، تقسیم به علامت متصل (نزدیک) و منفصل (دور)، همچنین تقسیم به حتمی و غیر حتمی است. تقسیمات دیگری مانند علائم طبیعی و غیر طبیعی، عادی و خارق العاده، کلی یا جزئی، عام و خاص، مجمل و کنایی، مقید یا مشروط، قطعی یا مشکوک، در کتاب‌هایی که از نشانه‌های ظهور سخن گفته‌اند، به چشم می‌خورد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که از این همه تقسیم‌بندی‌ها، فقط یک مورد آن در احادیث وجود دارد و آن حتمی بودن و غیر حتمی بودن است که از آن دو به محتوم و موقوف هم تعبیر می‌شود.

۷-۱. علائم حتمی و غیر حتمی

در حدیثی از امام صادق علیه السلام چهار نشانه ذکر شده و آنها را محتوم دانسته است.^۳ در

۱. الغیبة، نعمانی: ص ۱۴۹.

۲. بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۲۶. در پاورقی الغیبة نعمانی هم به نسخه‌ای که مانند بحار الأنوار است، اشاره شده است.

۳. الغیبة، نعمانی: ص ۲۷۲ ح ۲۶ باب ۱۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

دو حدیث دیگر، ایشان چندین نشانه ذکر کرده و در هر کدام، کلمه «محتوم» را تکرار فرموده است.^۱ البته به نشانه‌های غیر حتمی، تصریح نشده، ولی می‌توان غیر از این موارد را جزء غیر حتمی‌ها دانست.

۷-۲. نشانه‌های حتمی

گفته شد که مهم‌ترین تقسیم‌علائم، مربوط به حتمی یا غیر حتمی بودن آنهاست. احادیثی وجود دارد که تعدادی از رویدادها را به عنوان نشانه حتمی ظهور قلمداد کرده و از آنها نام می‌برد. گویا تعبیر از حتمی بودن برخی علائم، برای اولین بار در احادیث امام باقر علیه السلام بیان شده است. از سوی دیگر، تا آن جا که جستجو شده، حتمی یا غیر حتمی بودن نشانه‌ها در منابع اهل سنت یافت نشد.

نشانه‌هایی که در احادیث از حتمی بودن آنها خبر داده شده، فراوان نیستند. این موارد، عبارت‌اند از: ندای آسمانی، خروج سفیانی، خسف بیداء و کشته شدن نفس زکیه.^۲ در بعضی احادیث، از طلوع خورشید از مغرب، آشکار شدن دستی در آسمان، ظهور یمانی و اختلاف بنی عباس هم به عنوان امری حتمی یاد شده است. دو نمونه از این روایات چنین است:

عن ابی عبدالله علیه السلام انه قال:

التَّدَاءُ مِنَ الْمَحْتَمِ، وَالسُّفْيَانِيُّ مِنَ الْمَحْتَمِ، وَالْيَمَانِيُّ مِنَ الْمَحْتَمِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ
الرَّزَاقِيَّةِ مِنَ الْمَحْتَمِ. وَكَفَّ يَطْلُعُ مِنَ السَّمَاءِ مِنَ الْمَحْتَمِ وَالْفَزْعَةُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ
تَوْقِطُ النَّائِمِ، وَتُفْرِعُ الْيَقْظَانَ وَتُخْرِجُ الْفَتَاةَ مِنْ خُدْرِهَا.^۳

ندای آسمانی، از امور حتمی است و [خروج] سفیانی، حتمی است و [خروج] یمانی هم حتمی است و کشته شدن نفس زکیه نیز حتمی است، و پدیدار شدن

۱. الغیبة، نعمانی: ص ۲۶۲ و ۲۶۵ ح ۱۱ و ۱۵ باب ۱۴.

۲. الغیبة، طوسی: ص ۴۳۵، کمال‌الدین: ص ۶۸۰.

۳. الغیبة، نعمانی: ص ۲۶۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

کف دستی از آسمان نیز حتمی است و نیز [آیه] هراسناک و سهمگین ماه رمضان" که خوابیده را بیدار می‌کند و بیدار را می‌ترساند" و دخترکان را از پس پرده بیرون می‌کشد.

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام أَنَّهُ قَالَ: قُلْنَا لَهُ السُّفْيَانِيُّ مِنَ الْمَحْتُمِ فَقَالَ نَعَمْ وَقَتْلُ النَّفْسِ الزَّكِيَّةِ مِنَ الْمَحْتُمِ وَالْقَائِمُ مِنَ الْمَحْتُمِ وَحَسْفُ الْبَيْدَاءِ مِنَ الْمَحْتُمِ وَكَفُّ تَطْلُعِ مِنَ السَّمَاءِ مِنَ الْمَحْتُمِ وَالنِّدَاءُ مِنَ السَّمَاءِ مِنَ الْمَحْتُمِ فَقُلْتُ وَأَيُّ شَيْءٍ يَكُونُ النِّدَاءُ فَقَالَ مُنَادٍ يُنَادِي بِاسْمِ الْقَائِمِ وَاسْمِ أَبِيهِ عليه السلام.^۱

به آن حضرت عرض کردیم: [خروج] سفیانی از حتمیات است؟ فرمود: آری و کشته شدن نفس زکیه نیز از حتمیات است و [ظهور] قائم نیز از حتمیات است و فرو رفتن صحرا نیز از حتمیات است و کف دستی که از آسمان ظاهر می‌شود از حتمیات است و آوای آسمانی نیز از حتمیات است عرض کردم: این آوا و ندا چیست؟ فرمود: آوا دهنده‌ای که به نام قائم و به نام پدرش آواز خواهد داد.

در باره هر یک از این نشانه‌ها به تفصیل سخن خواهیم گفت.

۸. احتمال بدا در نشانه‌ها

بدا، یکی از اعتقادات شیعه است بدان معنا که خداوند، تغییراتی را در برخی امور ایجاد می‌کند که تصور ما بر قطعی بودن آنهاست. در واقع، تغییری در علم الهی به وجود نمی‌آید؛ بلکه تغییر در اطلاع ما از آنچه قبلاً خبر داده شده، ایجاد می‌شود. پس بدا، به معنای آشکار شدن بعد از خفاست.^۲

در موضوع علائم ظهور، احادیثی داریم که می‌گویند ممکن است حتی در باره مهم‌ترین نشانه‌ها هم بدا پیش آید. ابوهاشم جعفری، یار دیرین چند امام آخر می‌گوید: نزد امام جواد عليه السلام از سفیانی و حتمی بودن خروج او سخن به میان آمد.

۱. الغیبة، نعمانی: ص ۲۶۵. نیز: ر.ک: کمال الدین: ص ۶۸۰.

۲. در باره معنای بدا، ر.ک: الهداء فی ضوء الكتاب و السنة، تقریرات درس آیه الله جعفر سبحانی، به کوشش: جعفر الهادی.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

گفتم: آیا ممکن است در امر حتمی، بدا پیش آید؟ فرمود: «آری». گفتم: می‌ترسم در باره قائم هم بدا حاصل شود. فرمود: «نه! قائم، وعده الهی است و در آن، تخلف نمی‌شود».^۱

این حدیث با آنچه در قرآن آمده است که: ﴿خداوند برای هر امری زمانی مقرر کرده و هر چه را بخواهد، محو می‌کند یا برقرار می‌سازد و حکم اصلی نزد اوست﴾^۲ سازگار و موافق است؛ چه آن که حکم محو و اثبات برای همه حوادثی که زمان بردارند، عمومیت دارد و این حوادث، عبارت اند از: همه آنچه در آسمان‌ها و زمین و ما بین آنها هست.^۳

۹. مهم‌ترین علائم ظهور

گفتیم که شمار علائم ظهور ذکر شده در احادیث معتبر، غیر معتبر، آثار صحابه و تابعیان و متون تاریخی، فراوان است. اختلاط این علائم با اشراط الساعة و فتن و ملاحم نیز سبب ابهام بیشتر آنها شده است. در این مجموعه، تنها علائم ظهوری که در احادیث بدانها اشاره شده، مورد توجه است و اولویت بندی و اهمیت آنها نیز بر اساس تأکید احادیث و کثرت این علائم، صورت گرفته است. مهم‌ترین این نشانه‌ها، عبارت اند از: ندای آسمانی، خروج دجال، خروج سفیانی، کشته شدن نفس زکیه، خسف در منطقه بیدا، خروج یمانی، خروج خراسانی و خروج حسنی. البته این اهمیت و شهرت، به معنای صحّت همه آنها نیست، چنان که خروج خراسانی، نشانه‌ای است که اگر چه در دوره معاصر، شهرت یافته و زبانزد خاص و عام شده و به عنوان نشانه‌ای قطعی برای ظهور تلقی می‌شود، با این حال، احادیث

۱. ر.ک: ص ۲۲۳ ح ۱۲۸۳.

۲. ﴿لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ يُمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ﴾ (رعد: آیه ۳۸ و ۳۹).

۳. المیزان: ج ۱۱ ص ۳۷۹.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

چندانی برای آن موجود نیست.

در این جا به بررسی این چند علامت خواهیم پرداخت.

۹-۱. شورش سفیانی

این عنوان، مربوط به مشهورترین نشانه‌های ظهور است که به طور گسترده در منابع قدیم و جدید، بیان شده است. این احادیث در مصادر شیعه و اهل سنت تقریباً یکسان آمده و این گونه نیست که به فرقه خاصی اختصاص داشته باشد. از منابع شیعه، نعمانی یک باب از کتاب الغیبه را به احادیث سفیانی اختصاص داده و در آن، هجده حدیث گزارش کرده است؛ اما نعیم بن حماد در کتاب الفتن، بیش از ده باب را به سفیانی و جنگ‌های او اختصاص داده و در آن، حدود ۱۲۰ خبر نقل می‌کند. در منابع متأخر، از جمله بحار الأنوار، حجم احادیث مربوط به سفیانی، بسیار بیشتر از آن است که گفته شد. کثرت این احادیث و صحت و اعتبار سند یا مضمون برخی از آنها علامت بودن سفیانی برای ظهور را اثبات می‌کند.

توجه بدین نکته، شایسته است که احادیث مرتبط با سفیانی، تنوع دارند و متون مفصل به بیان جزئیاتی پرداخته‌اند که گاه با هم معارض هستند؛ ولی مجموعه این متون و قدر مشترک آنها، این اطمینان را پدید می‌آورند که اصل حرکت سفیانی و مقابله او با سپاه امام مهدی علیه السلام پذیرفته و ثابت است.

دلایل اثبات کننده این علامت، عبارت اند از:

یک. روایات صحیح و معتبر شیعه و سنی.

دو. کثرت روایات موجود در منابع کهن شیعه و سنی.

سه. اشتراک متون حدیثی شیعه و سنی در این باره.

چهار. فرهنگ مردمی حاکم بر جامعه که از حدیث و تواریخ کهن برگرفته شده

است.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پنج: سوء استفاده عناصر اموی از نام سفیانی برای به دست گرفتن قدرت.

۹-۱-۱. سفیانی در احادیث فریقین

احادیث فراوانی در مصادر شیعی گزارش شده و بر حتمی بودن ظهور سفیانی و حرکت او در ماه رجب، تأکید شده است.^۱

در احادیث شیعه، سفیانی غالباً همراه با ندای آسمانی، نفس زکیه و فرو رفتن در سرزمین پیدا یاد می‌شود. گاه در کنار سفیانی، از یمانی هم یاد شده است.

در منابع شیعی، افزون بر احادیث گزارش شده از معصومان علیهم‌السلام، متونی نیز از غیر معصومان گزارش شده است.

در منابع اهل سنت، سخنی از حتمی بودن سفیانی یا ظهور وی در ماه رجب نیست. اگر چه برخی از احادیث به نقل از پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم است، ولی بیشتر متون، به صحابه و تابعیان منتهی می‌شود.

بعضی از احادیث مرتبط با سفیانی که در کتاب الفتن نعیم بن حماد آمده، به نقل از جابر جعفی از امام باقر علیه‌السلام است. البته این متون در مصادر اصلی اهل سنت، کمتر گزارش شده است.

بیشتر گزارش‌های اهل سنت در باره سفیانی، ارزش لازم برای استناد و اطمینان را ندارد. بویژه گزارش‌هایی که در کتاب الفتن ابن حماد به تفصیل مورد اشاره قرار گرفته است.

در این گزارش‌ها بیشتر از دشمنی سفیانی با مردم کوفه و مدینه و یا عموم بنی هاشم یاد شده است. گاه دشمنی او با بنی عباس هم مورد اشاره قرار گرفته است. متون اهل سنت در باره سفیانی، معمولاً به صورت داستان پیوسته نقل شده و

۱. ر.ک: ص ۶۵ (حتمی بودن شورش سفیانی) و ص ۷۷ (زمان شورش سفیانی / ماه رجب). نیز، ر.ک: الغیبة، نعمانی: باب ۱۸، ح ۱ و ۲ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۱۰ و باب ۱۴ ح ۱۵ و ۲۶، کمال‌الدین: ص ۶۷۸ و ۶۸۰، الإرشاد: ج ۲ ص ۳۷۱، الغیبة، طوسی: ص ۴۳۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

جنگ‌های او با مردم مناطق مختلف، مطرح شده است.
مکان‌هایی همچون: قرقیسیاء، حرّان، خراسان، زوراء (بغداد)، جابیه، روم،
دمشق و ... نام برده شده‌اند و از بنی امیه، بنی عباس، پرچم‌های سیاه و دیگر
رویدادهای تاریخ اسلام، یاد شده است.
فرو رفتن لشکر اعزامی سفیانی به مدینه در منطقه بیدا نیز بیش از منابع شیعی،
مورد توجه اهل سنت قرار گرفته است.

نکته مهم در مجموعه احادیث سفیانی، تبادل متون در مصادر حدیثی شیعه و
سنی است. این مطلب، حتی در کتاب الغیبه شیخ طوسی نیز به چشم می‌آید و ایشان
برخی از متون اهل سنت را گزارش کرده است. از زمان سید ابن طاووس و تألیف
کتاب الملاحم و الفتن، گزارش احادیث و متون اهل سنت که ناظر به موضوع علائم
ظهور باشند در مصادر شیعی، بسیار گسترده‌تر شده است. نویسندگان متأخر نیز گاه
به نقل از این کتاب و گاه مستقیماً از مصادر اهل سنت همچون الفتن ابن حمّاد و عقد
الدرر، این متون را گزارش کرده‌اند.

۹-۱-۲. ابهامات در احادیث سفیانی

گفتیم که جزئیات گزارش‌های مرتبط با سفیانی، از اختلاف فراوانی برخوردار است
که اعتماد به این جزئیات را کاهش می‌دهد. در باره نام سفیانی، اسامی: عبد الله،
عثمان، عنبسه، معاویه، حرب، عتبه و عروه^۱ ذکر شده است و برای پدرش از
نام‌های: یزید، عنبسه، هند و عتبه استفاده شده است.^۲ نسب او نیز گاه به عتبه بن
ابی سفیان^۳ و گاه به خالد بن یزید بن معاویه^۴ می‌رسد.

۱. ر.ک: الفتن: ص ۱۹۱، کمال الدین: ص ۶۷۹، ملاحم ابن منادی: ص ۷۷، عقد الدرر: ص ۸۰ و ۹۱، التذکره
قرطبی: ص ۶۹۴ و ۷۰۲.

۲. الفتن: ص ۱۹۱، کمال الدین: ص ۶۷۹، ملاحم ابن منادی: ص ۷۷، عقد الدر: ص ۸۰.

۳. الغیبه، طوسی: ص ۴۴۴.

۴. الفتن: ص ۱۹۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

محلّ خروج او را نیز حمص، وادی یابس، ایلپاء (بیت المقدس)، اندرا و روم نوشته‌اند.^۱ مدّت حکومت سفیانی نیز در بیشتر روایات، نه ماه دانسته شده است.^۲ گزارش‌هایی نیز زمان حکومت او را سه سال و نیم^۳ یا به اندازه دوره بارداری شتر^۴ برشمرده‌اند.

۹-۱-۳. خروج سفیانی‌های گوناگون

باور عمومی کهن در باره خروج سفیانی سبب شد که در طول تاریخ، افرادی از بنی‌امیه که خروج کرده و در صدد در دست گرفتن قدرت بوده‌اند، به عنوان سفیانی، شناخته شوند. زیاد بن عبد الله بن یزید بن معاویه در سال‌های آغازین سده دوم هجری،^۵ علی بن عبد الله بن خالد بن یزید بن معاویه در سال ۱۹۵ هجری (در زمان امام رضا علیه السلام)،^۶ و ابو حرب یمانی مبرقع^۷ در دوره معتصم عباسی، از جمله سفیانی‌هایی هستند که با هدف به دست گرفتن قدرت، خروج کرده‌اند و علیه شاخه مروانی بنی‌امیه و یا خلافت بنی‌عبّاس شوریده‌اند. اگرچه سفیانی، فردی خوش‌نام نیست، ولی قدرت‌یابی و تسلط مقتدرانه او بر شام و حتی مناطق حجاز، مورد توجه مردم بوده است.

شهرت یافتن این افراد به سفیانی، نشان از عمق وجود جریان سفیانی در فرهنگ عمومی مسلمانان دارد.

برخی از مورّخان، احادیث مرتبط با سفیانی را ساخته و پرداخته این گروه

۱. الفتن: ص ۱۹۷ و ۱۹۳ و ۱۸۸، الغیبه، طوسی: ص ۴۶۳.

۲. الغیبه، طوسی: ص ۴۴۹، الفتن: ص ۱۸۸ و ۴۶۵.

۳. الفتن: ص ۱۸۸.

۴. الغیبه، طوسی: ص ۴۵۰.

۵. انساب الاشراف: ص ۹ ح ۱۵۷ و ۲۰۳ و ۲۲۲، تاریخ الطبری: ج ۷ ص ۲۴۳-۲۴۳.

۶. تاریخ دمشق: ج ۴۳ ص ۲۴، سیر اعلام النبلاء: ج ۹ ص ۲۸۴.

۷. تاریخ الطبری: ج ۹ ص ۱۱۶ و ۱۱۸، تاریخ یعقوبی: ج ۲ ص ۴۴۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

برشمرده‌اند. مصعب بن زبیر، آغازگر این سخن است^۱ و افراد دیگری نیز در موافقت یا مخالفت آن سخن گفته‌اند.^۲

ولی توجه به فراوانی روایات شیعه و سنی، کهن بودن آن متون، رواج این فرهنگ در میان مردمان و سوء استفاده حاکمان و قدرت‌طلبان از این فرهنگ عمومی، اثبات می‌کند که این فرهنگ، ریشه در متون کهن حدیثی دارد.

۹-۲. خَسَف در بیداء

خَسَف در لغت به معنای فرو بردن و فرو ریختن است. مشهورترین اشاره به خَسَف لشکر سفیانی مربوط به منطقه‌ای به نام بیداء در بین مکه و مدینه یا منطقه‌ای نزدیک به مدینه است.^۳

روایات مرتبط با خَسَف در بیداء چند گروه هستند:

یک. روایاتی که یکی از نشانه‌های ظهور امام مهدی عجله الله را خَسَف در بیداء برشمرده و گاه آن را از علائم حتمی دانسته‌اند.^۴

دو. گروهی که به خَسَف در بیداء اشاره کرده و مبارزه این گروه را با فردی می‌دانند که در خانه خدا پناه گرفته است.^۵

سه. گزارش‌هایی که میان سفیانی و بیداء ارتباط برقرار کرده و می‌گویند: لشکر سفیانی در بیداء، فرو خواهد رفت.^۶

با توجه به علامت بودن سفیانی برای ظهور، روشن می‌شود که اشاره به خَسَف

۱. ر.ک: نسب قریش: ص ۱۲۹.

۲. ر.ک: الأغانی: ج ۱۷ ص ۲۱۸، تاریخ مدینه دمشق: ج ۱۶ ص ۳۰۳، تاریخ الإسلام: ج ۶ ص ۵۸، السیادة العربیة: ص ۱۲۱، صخی الإسلام: ج ۳ ص ۲۳۸-۲۳۹.

۳. ر.ک: معجم البلدان: ج ۱ ص ۵۲۳.

۴. ر.ک: الغیبة، نعمانی: ص ۲۶۵ ح ۱۵ و ص ۲۷۰ ح ۲۱، الغیبة، طوسی: ص ۴۳۷.

۵. مسند ابن حنبل: ج ۶ ص ۱۰۵، تاریخ مدینه: ج ۱ ص ۳۱۰.

۶. ر.ک: الفتن، ابن حماد: ج ۱ ص ۲۰۲ (باب الخسف بجیش السفیانی...).

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

لشکر او در بیدا، پشتوانه مناسب و معتبری در متون حدیثی شیعه و سنی دارد و بر اصل علامت بودن آن برای ظهور، صحه می‌گذارد.

گزارش‌های مفصلی از خسف در بیدا در متون مرتبط با آن، در دانش نامه آمداند؛ ولی به سبب ضعف سند و تعارض متون، به جزئیات موجود در آنها نمی‌توان اعتماد کرد.

۹-۳. قتل نفس زکیه

کشته شدن نفس زکیه، یکی دیگر از نشانه‌های مشهور ظهور است. این علامت در احادیث فریقین وجود دارد؛ ولی در منابع شیعه به عنوان نشانه‌ای حتمی معرفی می‌شود. منظور از نفس زکیه، انسانی صالح و با تقواست.

از سیزده حدیثی که در متن در باره «نفس زکیه» نقل شده، سه حدیث از نظر سند، معتبر است،^۱ در دو حدیث از این سه حدیث معتبر هم تنها به ذکر این مطلب اکتفا شده که قتل نفس زکیه، از نشانه‌های حتمی ظهور است.^۲

احادیث مربوط به این شخص همانند دیگر احادیث علائم ظهور، به دو دسته تقسیم می‌شوند: بخشی که در آنها سخن از مهدی و ظهور او وجود ندارد و به عنوان فتن و ملاحم و به عبارتی پیشگویی آینده ذکر شده است. در بخش دیگر، به نام مهدی تصریح شده و قتل نفس زکیه، یکی از نشانه‌های ظهور او دانسته می‌شود. نکته قابل توجه این است که قبل از قیام امام زمان علیه السلام انسان‌های بی‌گناه و دارای درجات بالای ایمانی بسیاری کشته می‌شوند. علامت حتمی بودن قتل یکی از آنها، نشانگر موقعیت ممتاز اجتماعی و وظیفه مهمی است که بر عهده او گذاشته شده است.

به نظر برخی، انتساب به سادات حسنی، از ویژگی‌هایی است که برای نفس زکیه

۱. روایت سوم نیز در باره سید حسنی است که توضیح لازم در این باره ذیل همین عنوان خواهد آمد.

۲. روضة الکافی: ص ۲۲۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

نیز برشمرده شده است. از این رو، نفس زکیّه همان سیّد حسنی است؛ ولی شهرت نفس زکیّه و روایات متعدّدی که در باره او رسیده است، علامت بودن او را اثبات می‌کند. بنا بر این می‌توان احادیث سیّد حسنی را بر نفس زکیّه حمل کرد. حدیثی را که در باره «مرد هاشمی» آمده نیز می‌توان بر نفس زکیّه حمل کرد؛ چون کشته شدن در میان رکن حجر الأسود و مقام ابراهیم، در باره هر دو نفر ذکر شده است.^۱ به این نکته هم باید توجه کرد که تعدادی از احادیث منابع شیعه و سنی در باره نفس زکیّه، بخصوص آنچه در الفتن ابن حماد و الغیبه شیخ طوسی آمده، مستند به معصوم علیه السلام نیستند. البته همین احادیث به واسطه کتبی همچون التشریف بالمنن ابن طاووس، به شیعه راه یافته و تلقی به قبول شده‌اند.

بخشی از احادیثی که نفس زکیّه را نشانه ظهور می‌دانند، آن را همراه با چند نشانه مهم دیگر مانند ندای آسمانی و سفیانی و خَسَف پیدا ذکر می‌کند. برخی احادیث نفس زکیه هم به تفصیل از جنگ و گریز وی خبر می‌دهند.

با توجه به مجموعه متون می‌توان گفت که نفس زکیّه، یکی از علائم مشهور و حتمی ظهور است که در باره او و شهادت او، روایات معتبری وجود دارد. اگر چه همانند دیگر علائم، جزئیات مرتبط با او از ابهام برخوردار است.

۱. ر.ک: الإرشاد: ج ۲ ص ۳۶۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



۹-۵. ندای آسمانی

صدایی از آسمان که گاه از آن به «صیحه» تعبیر می‌شود، یکی دیگر از نشانه‌های مهم ظهور امام عصر علیه السلام شمرده می‌شود. بنا بر برخی احادیث، این علامت نیز حتمی است. موضوع ندای آسمانی، به منابع شیعه اختصاص ندارد؛ بلکه در احادیث اهل سنت هم فراوان آمده است.

فراوانی احادیث ندای آسمانی به اندازه‌ای است که برای نمونه در الغیبة نعمانی از شصت و هشت حدیث باب علائم، سی حدیث، در باره این نشانه سخن می‌گوید. البته این فراوانی، غیر از احادیث دیگر باب‌ها و دیگر کتاب‌هاست. در برخی احادیث ندا، به آیه **﴿إِنْ نَشَأْ نُنَزِّلُ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً﴾**^۱، استدلال و گویا ندای آسمانی، مصداقی برای این آیه، شمرده شده است.^۲

از مطالعه احادیث و مراجعه به کتب لغت استفاده می‌شود که سه واژه ندا، صیحه و صوت، مترادف اند یا دست کم در این موضوع، در یک معنا به کار رفته‌اند. ابن منظور، ندا را به صوت، و صوت را به ندا معنا کرده است.^۳ همچنین مصدر صیحه (صیاح) را «صوت»، و صیحه را «عذاب» معنا کرده است.^۴ به نظر می‌رسد که کاربرد متعدّد صیحه در قرآن، الزاماً به معنای عذاب نیست؛ بلکه مقصود حق تعالی، صدایی است که عذاب الهی را به دنبال دارد یا هشدار به

۱. سورة شعراء: آیه ۴.

۲. الغیبة، نعمانی: ص ۲۶۸ و ۲۷۱ باب ۱۴ ح ۱۹ و ۳۳.

۳. لسان العرب: ج ۱۵ ص ۳۱۵ و ج ۲ ص ۵۷.

۴. همان: ج ۲ ص ۵۲۱.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

عذاب است. راغب هم می‌گوید: صیحه به معنای صدای بلند است. شاید این که شیخ مفید در شمارش نشانه‌های ظهور، تنها به ندا اشاره کرده^۱ و از صیحه و صوت، با وجود فراوانی آن دو در احادیث، سخنی نگفته است، به همین جهت باشد که وی نیز هر سه را یک علامت می‌داند.

بنا بر این، ندای آسمانی و صیحه و صوت - که در احادیث آمده -، یکی است. علامت دیگر ذکر شده، «فزع» است که به معنای ترس و وحشت آمده است. آیا فزع، علامت دیگری غیر از ندا و صیحه است و یا همان علامت است؟ معنای لغوی فزع با صیحه، متفاوت است؛ ولی می‌تواند لازم آن معنا باشد؛ یعنی مراد از فزع، ترس و وحشتی است که به سبب صیحه آسمانی پدید می‌آید، اگر چه دلیل متقنی بر یکی بودن این دو علامت وجود ندارد. آنچه باعث تصور ترادف آنها می‌شود، برداشت نادرست از صیحه است که به نظر می‌رسد منشأ این اشتباه، شباهتی است که از احادیث در باره صیحه و فزع استفاده می‌شود. برای مثال، در برخی نقل‌ها می‌خوانیم که: صدا در ماه رمضان خواهد بود.^۲ از سویی، فزع هم در ماه رمضان ذکر شده است.^۳ از این رو، صیحه و فزع را یکی تصور کرده‌اند.^۴ بویژه که در حدیث، ماده فزع با صیحه، جمع شده است؛^۵ ولی به نظر می‌رسد چنین نیست و فزع، علامتی غیر از صیحه و ندا است. گذشته از تفاوت معنای آنها با یکدیگر، احادیث، فزع را در ماه رمضان می‌دانند، این که ندا یا صیحه در ماه رمضان باشد، قطعی نیست و همه اخبار، این مطلب را نمی‌گویند. دلیل دیگر آن که

۱. الإرشاد: ج ۲ ص ۳۶۹.

۲. الغیبة، نعمانی: ص ۲۶۲ و ۲۶۷ و ۳۰۱.

۳. الغیبة، نعمانی: ص ۲۶۰ و ۲۶۲ باب ۱۴، ح ۸ و ۱۱.

۴. تاریخ الغیبة الكبرى: ص ۵۹۷، چشم به راه مهدی: ص ۲۸۴.

۵. الغیبة، نعمانی، ص ۲۶۷ باب ۱۴ ح ۱۷ (به نقل از آن در بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۲۳۴).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

در یک حدیث، ندا و فزعه به عنوان دو علامت در کنار هم ذکر شده است^۱ که نشان می‌دهد ندا با فزعه، تفاوت دارد.

ندایی که هنگام ظهور به گوش می‌رسد از دو ناحیه است: اول از جبرئیل که مردم را به مهدی علیه السلام می‌خواند و دوم از شیطان که در مردم تردید ایجاد می‌کند. برخی از این احادیث می‌گویند که ندای جبرئیل از آسمان و ندای ابلیس از سوی زمین بلند می‌شود.^۲ از امام صادق علیه السلام پرسیده شد: چگونه مردم با دیدن عجایبی مانند خَسَف پیدا و ندای آسمانی باز هم با قائم مبارزه می‌کنند؟ امام فرمود: «چون شیطان، آنان را رها نمی‌کند و او هم ندایی دارد».^۳

این سخن امام، دلیل خوبی بر وجود دو فریاد از سوی دو قطب مخالف الهی و شیطانی است. در احادیث دیگری از امام پرسیده‌اند که: مردم می‌گویند دو ندا چگونه تشخیص داده می‌شود؟ که این پرسش نیز نشانگر ذهنیت عامه مردم در باره تعدد نداست؛ اما حال باید دید که این دعوت چیست؟ و مضمون دو ندا چه خواهد بود؟ از احادیث بسیاری استفاده می‌شود که ندای جبرئیل به منظور معرفی مهدی علیه السلام به مردم جهان است. مضمون برخی از احادیث این گونه است: منادی از آسمان، نام قائم علیه السلام را می‌گوید و اهل شرق و غرب آن را می‌شنوند... جبرئیل نام صاحب الامر و نام پدرش را می‌گوید.^۴ در جای دیگری از امام پرسیده شد: ندای آسمانی چیست؟ فرمود: «نداکننده‌ای است که به نام و نسب قائم ندا می‌دهد».^۵

اما روایات دیگری هست که مضمون ندای آسمانی را حقانیت ولایت امیر

۱. الغیبة، نعمانی: ص ۲۸۰ باب ۱۴ ح ۴۵-۴۷، الغیبة، طوسی: ص ۴۴۴، کمال الدین، ص ۶۸۴.

۲. ر.ک: ص ۲۰۷ ح ۱۲۶۸.

۳. کمال الدین: ص ۶۷۹ (باب علائم، روایت هشتم).

۴. الغیبة، نعمانی: ص ۲۷۳ باب ۴ ح ۲۹.

۵. همان: باب ۱۴ ح ۶۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مؤمنان علی علیه السلام می‌داند و این که شیطان خواهد گفت: حق با عثمان یا مردی از بنی امیه است.^۱ یا شیطان می‌گوید: فلانی مظلوم کشته شده است.^۲

البته این دو گروه از احادیث، با هم تعارض و تنافی ندارند و قابل جمع هستند. یعنی ندا به نام امام مهدی علیه السلام و امام علی علیه السلام، فریاد و دعوت به حق است و می‌تواند با یکدیگر همراه شود.

ندای مخالف نیز دعوت به باطل می‌کند و از حزب عثمانیه و سفیانی حمایت می‌کند.

۹-۶. قیام یمانی

منظور از یمانی، شخصی است که همزمان با شورش سفیانی^۳ قیام خود را از یمین آغاز می‌کند^۴، با این تفاوت که شورش سفیانی در برابر قیام مهدوی است، و یمانی از هواداران امام مهدی علیه السلام است. وی مردم را به امام علیه السلام فرا می‌خواند.^۵ اطلاعات کمی در مورد یمانی وجود دارد.

بر اساس حدیثی معتبر که از امام صادق علیه السلام نقل شده،^۶ قیام یمانی در کنار شورش سفیانی، صیحه آسمانی، قتل نفس زکیه، و فرو رفتن [لشکر سفیانی] در سرزمین پیدا، از نشانه‌های حتمی ظهور است.

گفتنی است که در متن دانش‌نامه، هشت حدیث در باره قیام یمانی نقل شده که سه حدیث آنها معتبر است.^۷ بر پایه برخی احادیث، پرچمی که یمانی بلند می‌کند و

۱. الغیبة، نعمانی: باب ۱۴ ح ۱۵ و باب ۴ ح ۲۹، کمال الدین: ص ۶۷۸ باب علائم ح ۴.

۲. الإرشاد، ج ۲، ص ۳۷۱؛ الغیبة، طوسی، ص ۴۳۵.

۳. ر.ک: ص ۱۷۳ (همزمانی قیام یمانی و شورش سفیانی).

۴. ر.ک: ص ۱۷۱ (مبدأ قیام یمانی).

۵. ر.ک: ص ۱۷۵ (یمانی، راه یافته تر است).

۶. ر.ک: ص ۱۶۹ (خروج یمانی حتمی است).

۷. ر.ک: ص ۱۶۹ ح ۱۲۲۷ و ص ۱۷۱ ح ۱۲۲۸ و ص ۱۷۳ ح ۱۲۳۳.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

کسانی که به دنبال او به حرکت در می‌آیند، در رسیدن به حق و امام زمان علیه السلام، در مسیر هدایت بهتری نسبت به سید حسنی و یاران او قرار دارند.^۱
شاید دلیل این امر این باشد که بنا بر حدیثی از امام صادق علیه السلام تمامی یاران سید حسنی، از جمله یاوران امام مهدی علیه السلام نمی‌شوند.^۲
نتیجه نهایی این که این علامت، در کنار ظهور سفیانی و برخی علامات دیگر، دارای دلیل معتبر است؛ اگر چه همانند علامت پیشین، به جزئیات مطرح شده در آن متون نمی‌توان اعتماد کرد.

۱. کتاب الغیبة: ص ۲۵۳ ح ۱۳، الإرشاد: ج ۲ ص ۳۷۵.

۲. الهدایة الکبری: ص ۴۰۲، مختصر بصائر الدرجات: ص ۱۸۸، بحار الأنوار: ج ۵۳ ص ۱۴.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

اظهار نظر قطعی در باره تطبیق علائم ظهور، در صورتی که موجب نوعی تعیین وقت ظهور شود، امکان‌پذیر و مجاز نیست.^۱ در این موارد، تنها برداشت‌هایی از احادیث امکان‌پذیر است که به صورت احتمالی و به استناد برداشت شخصی افراد، قابل تطبیق بر وقایع خارجی است.

۱۰. خروج دجال

یکی از پدیده‌هایی که به عنوان علامت ظهور مطرح شده است، خروج دجال است. بررسی این پدیده، نیازمند شناخت مفهوم و مستند و ماهیت آن است که در چند محور، ارائه می‌شود.

۱/۱۰. واژه‌شناسی

دجال در لغت به صیغهٔ مبالغه و به معنای بسیار دروغگو و بسیار گمراه‌کننده، است.^۲ این کار غالباً با استفاده از راه‌هایی انجام می‌شود که در منابع لغت به عنوان ریشه‌های این واژه شناخته شده‌اند. این ریشه‌ها عبارت‌اند از: دروغ، زراندود کردن، طلا و آب طلا، و گروه بزرگ همسفران^۳ صاحب تاج العروس در جمع‌بندی این معانی می‌گوید: دجال به معنای بسیار دروغ‌گوست و دروغ او سحر، فریب، تهمت، حق‌پوشی و اظهار مطالبی است که در دل او وجود ندارد.^۴ دجال کسی است که با فریب و دروغ، کسانی را به کفر می‌کشاند و با پیروانش زمین را در می‌نوردد.

۲/۱۰. دجال در مسیحیت

پدیدهٔ دجال، فتنه‌ای است که در مسیحیت هم از آن یاد شده است. این اتفاق با

۱. ر.ک: ج ۸ ص ۱۵۰ (تبیین احادیث نهی از توقیت).

۲. النهایة: ج ۲ ص ۱۲.

۳. لسان العرب: ج ۱۱ ص ۲۳۶.

۴. تاج العروس: ج ۱۴ ص ۲۲۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

عنوان «آنتی کرایست»^۱ یا «مخالفان مسیح»، در کتاب مقدس آمده است. در انجیل یوحنا سه بار از دجال نام برده شده است.^۲ نظریه‌های گوناگونی هم در مسیحیت در باره حقیقت آن بیان شده است؛^۳ اما همه آنها در این که دجال پدیده‌ای انحرافی و فتنه‌آفرین است، اتفاق نظر دارند.

۳/۱۰. دجال در احادیث اهل سنت

این پدیده در آموزه‌های اسلامی بر پایه پیشگویی‌هایی در احادیث است که در آینده، پیش خواهد آمد. غالب احادیث این موضوع در مصادر اهل سنت آمده‌اند.^۴ ابن حماد (م ۲۹۹ق)، محدث سنی مذهب، در مهم‌ترین کتابی که دربردارنده حوادث آخر الزمان است، هفت باب از کتاب الفتن خود را به دجال اختصاص داده و ده‌ها خبر در باره او آورده است، اگر چه در دیگر مصادر حدیثی اهل سنت هم احادیث دجال وجود دارد.^۵

غالب عالمان اهل سنت دجال را شخص معینی دانسته‌اند که مشخصات او در احادیث آمده و او در آخر الزمان، ظهور خواهد کرد؛^۶ اما کسانی هم هستند که اوصاف دجال را در احادیث اشاره به شخص معینی نمی‌دانند.^۷ مضامین این احادیث از نظر اوصاف دجال و نیز کارهایی که انجام می‌دهد، مختلف است. در برخی از این احادیث، عنوان «مسیح» بر دجال اطلاق شده است.

۱. «antichrist» در دایرة المعارف کاتولیک.

۲. کتاب مقدس، انجیل یوحنا.

۳. ر.ک: دایره المعارف کاتولیک.

۴. ر.ک: منتخب الأثر فی الإمام الثانی عشر: ج ۳ ص ۱۰۳-۱۱۱.

۵. ر.ک: المسند: ج ۱ ص ۲۴۲ و ۲۹۸ و ج ۲ ص ۹۵ و ۱۰۴ و ج ۴ ص ۷-۶ و ج ۵ ص ۱۴۵ و ۳۸۹. صحیح مسلم: ج ۱ ص ۱۳۸ و ج ۸ ص ۱۸۰-۱۷۹ و ۱۹۵، سنن الترمذی: ج ۴ ص ۵۰۷ و ۵۰۸ و....

۶. منتخب الأثر: ج ۳، ص ۲۸۴-۲۸۸.

۷. تفسیر المنار: ج ۳ ص ۳۱۷.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

شارحان کتب حدیثی اهل سنت، در ضبط این نام و نیز وجه تسمیه آن دچار اختلاف شده‌اند.^۱ از این رو، احادیث این موضوع را از نظر اعتبار، می‌توان به دو دسته کلی تقسیم کرد: دسته‌ای از آنها محتوایی معقول دارند و مخالف با ضروریات عقلی نیستند. از این رو، مانع عقلی و شرعی از پذیرش این دسته احادیث نیست؛ اما دسته‌ای دیگر از احادیث این موضوع، دارای مطالبی متناقض و غیر معقول و نامتناسب با حکمت الهی است. از این رو، این دسته احادیث یا باید تأویل شوند و یا این که آنها را طرح و طرد کرد.^۲

۴/۱۰. دَجَال در احادیث شیعه

در مصادر شیعی، دَجَال به عنوان علامت ظهور نقل نشده است. بیشتر احادیث دَجَال، به نقل از منابع غیر شیعی به آنها راه یافته است.^۳ در این احادیث - که بسیار کم هستند -، دَجَال به عنوان یک پدیده آخر الزمانی معرفی شده است.^۴ اگر چه برخی عالمان همچون شیخ مفید،^۵ مدّعی وجود اخباری در علامت بودن ظهور دَجَال، برای ظهور حَجّت علیه السلام شده‌اند. ولی حتّی ایشان نیز در هنگام شمارش نزدیک به چهل علامت ظهور در کتاب ارشاد، از دَجَال به عنوان نشانه ظهور یاد نکرده است. ظاهراً اشاره به دَجَال در کتاب دیگر ایشان ناشی از اختلاط اشراط الساعة و علائم ظهور است که پیش از این به عنوان یک آسیب در شناخت علائم ظهور، از آن یاد کردیم.

۱. رک: تنویر الحوالک: ص ۲۲۳، فتح الباری: ج ۲ ص ۲۶۴ و ج ۶ ص ۳۴۰ و ج ۱۳ ص ۸۲، عمده القاری: ج ۲ ص ۹۴، الدبیاج علی مسلم: ج ۱ ص ۲۱۵.
۲. رک: نهایة البدایة و النهایة: ج ۱ ص ۹۶ و ۱۰۱ و ۱۰۵ و ۱۶۱.
۳. الغیبة، طوسی: ص ۴۳۶ ح ۴۲۶.
۴. تفسیر القمی: ج ۱ ص ۱۹۸، الغیبة، طوسی: ص ۴۳۶ ح ۴۲۶.
۵. رک: الفصول العشرة: ص ۱۲۱.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۵/۱۰. ماهیت دَجَال

در احادیث برای معرفی دَجَال، اوصافی را بیان کرده‌اند که بسیار وحشت‌انگیز و غیر عادی اند: چشمان او را به اشکال گوناگون و عجیب،^۱ میان چشمان او کافر نوشته شده،^۲ قدش تا ابرها می‌رسد،^۳ در پیشانی او شاخ وجود دارد،^۴ و... وجود این اوصاف غیر طبیعی، باعث شده است که عدّه‌ای، تصوّر معنای حقیقی برای دَجَال را برنتابند. از این رو این افراد، احتمال می‌دهند که این اوصاف، نمادین و نشانگر موجودی خبیث یا یک جریان فتنه‌گر انحرافی باشند.^۵

۶/۱۰. نشانه قیامت یا ظهور؟

آنچه مضمون مشترک همه احادیث است، صرفاً پیشگویی وقوع فتنه دَجَال در آخر الزمان است. در احادیث اهل سنّت، به وفور، این فتنه را از اشراط الساعة دانسته‌اند؛^۶ مصادر شیعی نیز ظهور دَجَال را علامت آخر الزمان دانسته‌اند.^۷ با در نظر گرفتن نکاتی که مطرح شد، اظهار نظر قطعی در باره این که خروج دَجَال از علائم ظهور است، ممکن نیست، و احادیث مربوط به این موضوع، باید در مباحث مربوط به قیامت، مورد بررسی دقیق قرار گیرند.

۱. ر.ک: سنن الترمذی: ج ۳ ص ۳۴۹ ح ۲۳۴۲، مسند ابن حنبل: ج ۳ ص ۱۱۵ و ۱۲۳.

۲. ر.ک: مسند ابن حنبل: ج ۳ ص ۳۶۷.

۳. ر.ک: المصنّف: ج ۸ ص ۶۵۷ ح ۶۱.

۴. همان‌جا.

۵. تاریخ بعد الظهور: ص ۱۹۲-۲۰۳.

۶. ر.ک: العدد القویة: ص ۸۹ ح ۱۵۴ و....

۷. الخصال: ص ۴۴۶ ح ۴۶ و....

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ببین احادیث نبی از توقیت

در احادیثی که ملاحظه شد و سند شماری از آنان معتبر و از امام باقر علیه السلام، امام صادق علیه السلام، امام عسکری علیه السلام و امام مهدی علیه السلام نقل شده است، به کذب و وقت‌گذاران زمان قیام امام مهدی علیه السلام تصریح شده است.

برای تبیین مراد این احادیث، چند نکته قابل توجه است:

۱. لغت‌شناسان، مراد از کذب را «بیان امر غیر مطابق با واقع» دانسته‌اند. ابن فارس می‌نویسد: واژه کذب، دلالت بر خلاف صدق و راستی می‌کند.^۱ فیومی نیز می‌نویسد: کذب یعنی خبر دادن از چیزی بر خلاف آنچه هست، خواه عامدانه باشد و خواه به اشتباه.^۲

از این رو، سخن کذب، به هر سخن غیر مطابق با واقع گفته می‌شود. خواه «دروغ ساختن» باشد و خواه «به خطا امری را بیان کردن» باشد.

در متون روایی نیز کذب به همین معنا به کار رفته است. روایت مشهور پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به این امر اشاره دارد:

۱. کذب صحیح بدل علی خلاف الصدق (معجم مقاییس اللغة: ج ۵ ص ۱۶۷).
۲. الكذب هو الإخبار عن الشيء بخلاف ما هو، سواء فيه العمد والنخطأ (مصباح المنیر: ج ۲ ص ۵۲۸).

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلَيْسَ بِيَوْمِ مَقْعَدِهِ مِنَ النَّارِ ١.

هر کس عامدانه بر من دروغ ببندد، جایگاه خود را از آتش [در دوزخ] آماده سازد.

این سخن پیامبر ﷺ دلالت می‌کند که کذب، ممکن است عامدانه و یا غیر عامدانه باشد. یعنی خطای سهوی در انتساب سخن غیر واقع به پیامبر ﷺ نیز کذب شمرده می‌شود، اگر چه جزایش با کذب عامدانه، متفاوت است.

در روایتی دیگر به نقل از امیر مؤمنان علیه السلام روایان سخن پیامبر ﷺ به چهار گروه تقسیم شده‌اند:

إِنَّ فِي أَيْدِي النَّاسِ حَقًّا وَبَاطِلًا وَصِدْقًا وَكَذِبًا... وَإِنَّمَا أَتَاكَ بِالْحَدِيثِ أَرْبَعَةُ رِجَالٍ لَيْسَ لَهُمْ حَامِسٌ: رَجُلٌ مُنَافِقٌ... يَكْذِبُ عَلَيَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مُتَعَمِّدًا... وَرَجُلٌ سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ شَيْئًا لَمْ يَحْفَظْهُ عَلَيَّ وَجْهَهُ فَوَهِمَ فِيهِ وَ لَمْ يَتَعَمَّدْ كَذِبًا... وَ آخَرُ رَابِعٌ لَمْ يَكْذِبْ عَلَيَّ اللَّهُ وَلَا عَلَيَّ رَسُولِهِ مُبْغِضٌ لِّلْكَذِبِ خَوْفًا مِنَ اللَّهِ وَ تَعْظِيمًا لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَ لَمْ يَهْمُ بَلْ حَفِظَ مَا سَمِعَ عَلَيَّ وَجْهَهُ فَجَاءَ بِهِ عَلَيَّ مَا سَمِعَهُ لَمْ يَزِدْ فِيهِ وَ لَمْ يَنْقُصْ مِنْهُ ٢.

برخی احادیث در میان مردم، حق و برخی باطل است؛ برخی راست و برخی خطاست.... و کسانی که حدیثی برای تو نقل می‌کنند، چهار دسته‌اند که پنجمی ندارند: نخست منافقی که... از روی عمد به پیامبر خدا ﷺ دروغ می‌بندد.

... دیگری کسی که سخن را از پیامبر شنیده، اما آن را خوب حفظ نکرده، و در نتیجه، بی‌آن که قصد دروغ بستن داشته باشد، در نقل آن اشتباه کرده....

... چهارمین نفر، کسی است که بر خدا و بر فرستاده‌اش، دروغ نبسته، و به جهت ترس از خدا و بزرگداشت پیامبر خدا ﷺ از دروغ بیزار بوده، و دچار اشتباه هم نشده؛ بلکه آنچه را شنیده به همان صورت به خاطر سپرده، و همان‌گونه که شنیده

١. نهج البلاغه: خطبه ٢١٠.

٢. نهج البلاغه: خطبه ٢١٠، الکافی: ج ١ ص ٦٣.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ١٠ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ١٣٩٣/٩/١٥ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ١٣٩٣/١٠/١٢ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

برای دیگران نقل کرده، بی آن‌که چیزی بر آن افزوده و یا از آن کاسته باشد.
این سخن نیز مؤید آن است که واژه کذب، گاه در خطای غیر عمدی به کار
می‌رود و گاه دروغ‌سازی عامدانه.

از مطالب گفته شده معلوم می‌شود که معنای روایت «کذب الوقاتون» آن است که
توقیت کنندگان، خطا می‌کنند.

۲. گروهی از احادیث در بخش پیشین، در صدد بیان این مطلب هستند که
ائمّه علیهم‌السلام زمان خاصی را برای ظهور تعیین نکرده‌اند. در روایت ابو بصیر به نقل از امام
صادق علیه‌السلام آمده است:

إِنَّا أَهْلُ بَيْتٍ لَا نُوقَّتُ ۱.

ما اهل بیت، وقت تعیین نمی‌کنیم.

در روایت محمد بن مسلم از ایشان نیز آمده است:

فَلَسْنَا نُوقَّتُ لِأَحَدٍ وَقْتًا ۲.

ما برای هیچ کس وقتی را معین نمی‌کنیم.

امام صادق علیه‌السلام در سخنی زیبا، فرهنگ اهل بیت علیهم‌السلام در این زمینه را بیان کرده و
فرموده است:

كَذَبَ الْمُوقَّتُونَ، مَا وَقَّتْنَا فِيمَا مَضَى، وَلَا نُوقَّتُ فِيمَا يَسْتَقْبِلُ ۳.

وقت تعیین‌کنندگان دروغ گفتند. ما در گذشته، وقتی تعیین نکردیم و در آینده نیز
وقتی تعیین نمی‌کنیم.

با توجه به این چند حدیث، می‌توان به صراحت نظر داد: هر کس، زمانی را به
عنوان وقت ظهور به نقل از امامان علیهم‌السلام گزارش کند، بدیشان دروغ بسته و سخن او

۱. ر.ک: ص ۱۴۲ ح ۱۴۸۸.

۲. ر.ک: ص ۱۴۶ ح ۱۴۹۶.

۳. ر.ک: ص ۱۴۶ ح ۱۴۹۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

جعل و وضع محسوب می‌شود؛ زیرا آنان هیچ زمانی را برای ظهور معین نکرده‌اند. ممکن است این احادیث به فرهنگ زمان صدور آنها اشاره داشته باشد که برخی به دلایل سیاسی یا اجتماعی، به نقل از امامان علیهم‌السلام زمانی را برای ظهور امام مهدی علیه‌السلام تعیین می‌کردند و عمل آنان سبب تزلزل مردم در عقیده می‌گشت. امامان علیهم‌السلام، با انکار شدید این مطالب، این متون را جعلی شمرده‌اند.

۳. برخی دیگر از احادیث مجموعه پیشین، به صورت عام، توقیت را غیر واقعی و نادرست برشمرده‌اند، خواه این سخن به عنوان گزارش از معصومان علیهم‌السلام باشد و یا آن که گوینده، بدون انتساب سخن به آنها، زمانی را برای ظهور معین کند.

در روایت ابو بصیر به نقل از امام صادق علیه‌السلام آمده است:

أَبِي اللَّهِ إِلَّا أَنْ يُخَالَفَ وَقْتِ الْمُؤَقَّتِينَ^۱.

خداوند، همواره با وقت‌گذارِ وقت‌گذاران، مخالفت می‌کند.

امام صادق علیه‌السلام در سخنی دیگر خطاب به مهزم فرموده است:

يَا مِهْزَمُ، كَذَبَ الْوَقَاتُونَ، وَ هَلَكَ الْمُسْتَعِجِلُونَ، وَ نَجَا الْمُسْلِمُونَ^۲.

ای مهزم! وقت‌گذاران، دروغ‌گفتند، عجله‌کنندگان، هلاک شدند و تسلیم‌شدگان [به تقدیر الهی]، نجات یافتند.

در حدیث امام عسکری علیه‌السلام نیز در باره امام مهدی علیه‌السلام آمده است:

أَمَا إِنَّ لَهُ غَيْبَةً يَحَارُ فِيهَا الْجَاهِلُونَ، وَ يَهْلِكُ فِيهَا الْمُبْطِلُونَ، وَ يَكْذِبُ فِيهَا الْوَقَاتُونَ^۳.

به هوش باشید که او را غیبتی است که نادانان در آن حیران بمانند و باطل‌اندیشان در آن هلاک شوند و وقت‌گذاران در آن دروغ بیافند.

۱. ر.ک: ص ۱۴۴ ح ۱۴۹۱.

۲. ر.ک: ص ۱۴۴ ح ۱۴۹۲.

۳. ر.ک: ص ۱۴۴ ح ۱۴۹۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

این گروه از احادیث، هر گونه توقیت از جانب هر کس و با استناد به هر سبب را خطا و نادرست شمرده‌اند و هیچ اشاره‌ای به سبب آگاهی از توقیت نکرده‌اند.

۴. دو گروه روایات پیشین، در پی اثبات دو موضوع هستند و در نتیجه با یکدیگر تنافی ندارند. به اصطلاح اصولیان، دو دلیل مثبت، معارض محسوب نمی‌شوند. گروه اول، نقل توقیت از امامان علیهم‌السلام را انکار کرده و آن را دروغ بستن به آنها خوانده است و گروه دوم، هر گونه وقت‌گذاری را خطا و ناروا برشمرده است. ۵. روایت کتاب تفسیر العیاشی، تبیین جالبی از دلایل خطا بودن وقت‌گذاری زمان ظهور ارائه داده است: فضیل بن یسار از امام باقر علیه‌السلام در باره زمان ظهور پرسش کرده و امام علیه‌السلام در جواب فرموده است:

إِنَّ اللَّهَ خَالَفَ عِلْمَهُ عِلْمَ الْمُؤَقَّتِينَ، أَمَا سَمِعْتَ اللَّهَ يَقُولُ: ﴿وَوَعَدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً﴾ إِلَى ﴿أَرْبَعِينَ لَيْلَةً﴾. ۱. أَمَا إِنَّ مُوسَى لَمْ يَكُنْ يَعْلَمُ بِتِلْكَ الْعَشْرِ وَلَا بَنُو إِسْرَائِيلَ، فَلَمَّا حَدَّثْتَهُمْ قَالُوا: كَذَّبَ مُوسَى. ۲.

علم خداوند، با علم وقت‌گذاران، مخالف است. آیا نشنیده‌ای که خداوند می‌فرماید: ﴿و با موسی، سی شب وعده گذاشتیم﴾ تا آن جا که می‌گوید: ﴿چهل شب﴾. توجه داشته باشید که! موسی و بنی اسرائیل از افزوده شدن آن ده شب، اطلاعی نداشتند و چون موسی به آنان خبر داد، گفتند: موسی دروغ می‌گوید.

ظاهر حدیث آن است که زمان ظهور قائم علیه‌السلام در دامنه علم مکنون و ذاتی خدای تبارک و تعالی است که در اختیار هیچ کس، حتی انبیا و ائمه علیهم‌السلام قرار نگرفته است. بنا بر این، امکان دستیابی بدان حتی از جانب این ذوات مقدّس نیز وجود ندارد. دیگران که در مراحل بسیار پایین تر هستند، حتی نباید تصوّر آن را نیز داشته باشند که ممکن است از طریق ریاضت و یا علوم غریبه، نسبت به آن زمان، آگاه شوند.

۱. اعراف: آیه ۱۴۳.

۲. ر. ک: ص ۱۴۲ ح ۱۴۹۰.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارائه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۶. مضمون روایت کتاب عیاشی، که در شماره قبل گذشت در باره اختصاص آگاهی از وقت ظهور به ذات باری تعالی، در متون دیگری نیز آمده است. امام رضا علیه السلام خطاب به دعبل، زمان ظهور را همانند زمان قیامت شمرده و فرموده است: **وَأَمَّا مَتَى؟ فَيَاخْبَارُ عَنِ الْوَقْتِ؛ فَقَدْ حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ أَبِيهِ عَنِ آبَائِهِ عليهم السلام؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِيلَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَتَى يَخْرُجُ الْقَائِمُ مِنْ دُرِّيَّتِكَ؟ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَثَلُهُ مَثَلُ السَّاعَةِ الَّتِي لَا يُجَلِّيهَا لَوْ قَتَبَهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَعْتَهُ** ۲.۱

اما این که چه هنگام؟ خبر دادن از وقت [قیام] است [که ما نمی‌گوییم]: زیرا پدرم، از پدرش، از پدران‌ش برایم حدیث گفت که به پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ گفته شد: ای پیامبر خدا! قائم از فرزندان کی خروج می‌کند؟ پیامبر فرمود: «مثل او، مانند قیامت است که کسی جز او از آن پرده بر نمی‌دارد، در آسمان‌ها و زمین [بر ساکنانش] سنگین است و جز ناگهان بر شما در نمی‌آید».

از این منظر، آگاهی از زمان ظهور، همانند آگاهی از آغاز قیامت، تنها در دامنه علم الهی تعریف شده است و در اختیار هیچ کس نیست. امیر مؤمنان علیه السلام نیز در پاسخ صعصعة بن صوحان در باره زمان خروج دجال فرمود:

وَاللَّهِ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهُ بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ. ۳

به خدا قسم که سؤال‌شونده از این موضوع، آگاه‌تر از سؤال‌کننده نیست.

این سخن نیز ناظر به علم مکنون الهی است.

۷. در باره نادرستی خبر دادن از زمان ظهور، این احتمال نیز قابل توجه است که

۱. اعراف: آیه ۱۸۷.

۲. ر.ک: ص ۹۳ ح ۱۴۴۷.

۳. ر.ک: ج ۷ ص ۳۴۰ ح ۱۳۸۱.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

برخی امور - که جزو علم ذاتی الهی اند - ممکن است به گونه‌ای تصویر شوند که واقعیت قضا و قدری در لوح محفوظ نیافته‌اند. یعنی اصلاً زمان انجام یافتن آن، تقدیر نشده است تا امکان آگاهی از آن برای کسی فراهم آید.

پس هر خبر و گزارش از آن معلوم الهی، مطابق واقع نخواهد بود، چون هنوز واقع مقدر نشده است. آن‌گاه که تقدیر واقع صورت گیرد، علم آن هم در اختیار انبیا و معصومان علیهم‌السلام قرار خواهد گرفت.

روایت تفسیر العیاشی «إِنَّ اللَّهَ خَالَفَ عِلْمَهُ عِلْمَ الْمُؤَقَّتِينَ» و یا «وَاللَّهِ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهُ بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ» نیز می‌تواند ناظر بر این معنا باشد.

با این تقریر، کذب به معنای بیان امر غیر مطابق با واقع، صورت جدیدی می‌یابد؛ چون هیچ زمان‌بندی‌ای نمی‌تواند واقعیت تقدیر نشده را گزارش کند.

۸. احتمال دیگر در نادرستی خبر دادن از زمان ظهور، توجه به موضوع بدا در باره زمان ظهور و نشانه‌های آن است. این احتمال در برخی از احادیث علائم ظهور، مورد اشاره قرار گرفته و همه آنها را از موارد بدپذیر بر شمرده است. با توجه به احتمال بدا در علائم و زمان ظهور، هیچ کس نمی‌تواند وقت معینی را برای ظهور تعیین کند و بدان مطمئن باشد.

۹. از مجموعه احادیث پیشین استفاده می‌شود که کذب به معنای «خطا» و بی‌ژگی تمام کسانی است که ادعای علم به زمان ظهور کنند؛ خواه به معصوم علیهم‌السلام منتسب کنند و خواه با استناد به علوم غریبه، طلسم، خواب و کشف و شهود، خود را آگاه بشمارند.

تصوّر علم از جانب آنان در واقع گونه‌ای از جهل مرکب است که فرد، احساس دانایی دارد؛ ولی در واقع، ناآگاه است و تصوّر، تخیل و توهم خود را علم می‌پندارد.

۱۰. سیاق احادیث نهی از توقیت، نشانگر آن است که تعیین قطعی زمان ظهور و

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بیان آن برای دیگران، امری ناپسند و ناشایست است که همیشه بر خطا می‌رود. از این منظر، دوری جستن از این گونه سخن و شیوه، امری مستحسن و شایسته است. همه افراد، خواه کسانی که گمان می‌کنند زمان ظهور را یافته‌اند و خواه کسانی که کورکورانه به دنبال آن می‌روند، باید بدانند که این مسیر، لغزنده و انحرافی است و هیچ‌گاه به مقصد نمی‌رسد.

۱۱. این احادیث، زنگ هشدار برای شنوندگان و مخاطبان وقت‌گذاران است تا بدانند این شیوه سخن گفتن و یا این تابلو و علامت، هیچ‌گاه به صواب، ره‌نمون نمی‌شود. پس عکس‌العمل شایسته در برابر وقت‌گذاران، آن است که به این فرهنگ، بی‌توجهی و با آن مبارزه شود و خطای آنان به صراحت بازگو گردد تا هیچ‌کس به دنبال این شیوه و مریدبازی‌های پیرامون آن نرود.

۱۲. موارد و مصادیق تعیین وقت ظهور در میان شیعیان، اهل سنت و حتی اهل کتاب، از سده اول هجری تاکنون فراوان بوده است که به برخی از آنها در ادامه متن اشاره می‌کنیم. برخی از افراد تعیین‌کننده وقت، انسان‌هایی به ظاهر مقدس بوده‌اند که بر آگاهی خود و اعلان وقت تعیین شده خویش اصرار داشته‌اند؛ ولی مرور زمان، خطای همه آنها را اثبات کرده است. تجربه پیشین در نادرستی تمام موارد تعیین وقت ظهور، برای ما روشن می‌سازد که ادعای پسینیان بویژه معاصران ما نیز همانند آن گروه، حدسی برگرفته از تصورات نادرست یا تخیل و توهم است و نباید بدان توجه شود. گذشته، چراغ راه آینده است.

۱۳. به سبب وجود این احادیث و استدلال‌های مبتنی بر آن، فرهنگ عدم تعیین وقت ظهور در میان عالمان فرهیخته شیعه، نهادینه شده است به گونه‌ای که هیچ‌یک از فقیهان یا عالمان برجسته و طراز اول شیعه، به گونه تعیینی و مشخص، زمانی را برای ظهور، معین نکرده‌اند.

با وجود آن که عالمان متشخص شیعه بویژه مجتهدان و فقیهان، هم از منظر

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

گستره آگاهی‌های علمی و هم از منظر مقبولیت عمومی و اجتماعی در میان جامعه شیعی، جایگاه خاصی داشته‌اند که در دوره خویش رأی و نظرشان مورد پذیرش جامعه بوده است، ولی هیچ‌گاه این سخن غیر عالمانه از آنان صادر نشده است و شایسته آنان نیز این‌گونه موضعگیری است. نمونه روشن این عالمان، مرحوم امام خمینی علیه السلام است که قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، جایگاهی ویژه و نافذ در جامعه اسلامی داشت و نه تنها این سخن را مطرح نمی‌کرد، بلکه به صراحت، هرگونه وقت‌گذاری را نفی می‌نمود. اگر چه امید، آرزو و دعایش این بود که این انقلاب به انقلاب جهانی امام مهدی علیه السلام متصل شود.

تأمل و دقت در بازخوانی ادعاهای وقت‌گذاران زمان ظهور - که پس از این خواهد آمد - نشان می‌دهد تمام کسانی که به گونه قاطع، ادعای علم به زمان ظهور را مطرح کرده‌اند، از افراد معمولی و یا عالمان متوسط شیعه هستند.

۱۴. مراد از توقیت، وقت‌گذاری مشخص، یعنی تعیین کردن روز، ماه و سال است. از این رو، بیان کردن وقت نامعین، توقیت نیست، همچنان که تطبیق نشانه‌های ظهور بر برخی از وقایع در صورتی که به تعیین دقیق وقت ظهور منجر نشود و یا بیان امیدها، آرزوها و خواسته‌ها نیز توقیت شمرده نمی‌شود. در دوره صفویه، بسیاری از عالمان آرزو می‌کردند که این دولت به ظهور امام مهدی علیه السلام متصل شود. در دوره انقلاب اسلامی ایران نیز این آرزو و خواسته وجود داشته و دارد که این نظام، به حکومت جهانی مهدی علیه السلام منجر شود؛ ولی بیان این آرزوها و خواسته‌ها، توقیت شمرده نمی‌شود.

گفتنی است که نفی زمان مشخص نیز ممکن است حمل بر توقیت شود، مثل این که گفته شود: تا چند سال دیگر، مطمئناً ظهور اتفاق نمی‌افتد.^۱

۱. ر.ک: ج ۷ ص ۴۵۰ (بخش دهم / علائم ظهور / تطبیق علائم ظهور).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۱۵. علامه مجلسی رحمته الله علیه در کتاب رجعت، با استناد به حدیثی به نقل از کتاب المحتضر، سال ۱۱۵۵ ق، را به عنوان سال ظهور، برداشت کرده است.^۱ ایشان در کتاب بحار الأنوار، با اشاره به همان حدیث، تردید خود را نسبت به این استنتاج، این گونه بیان نموده است:

ثم انّ هذه التوقيات على تقدير صحّة أخبارها لا ينافي النهى عن التوقيت إذ المراد بها النهى على التوقيت على الحتم لا على وجه يحتمل البداء... فإن مرّ هذا الزمان و لم يظهر الفرج و العياذ بالله كان ذلك من سوء فهمنا.^۲

این توقیت‌ها، اگر فرضاً مدرک درستی داشته باشند، منافاتی با روایاتی که نهی از توقیت می‌کنند، ندارند؛ زیرا آن روایات از توقیت حتمی، نهی کرده‌اند، در حالی که در این توقیت احتمال بدهاست [و حتمی نیستند]... و اگر زمان تعیین شده گذشت و فرج رخ نداد، متوجّه برداشت نادرست خود می‌شویم.

سخن علامه مجلسی رحمته الله علیه بدین نکته اشاره دارد که بر فرض صحّت احادیث پُررمز و راز موجود و امکان فهم درست ما از این احادیث، احتمال بدا در زمان ظهور وجود دارد و ممکن است خلاف این برداشت واقع شود. از این رو، اعتمادی به این استنتاج نیست.

۱۶. حکمت نهی از توقیت، از مجموعه احادیث و فرهنگ حاکم بر احادیث مهدوی هم معلوم می‌شود؛ زیرا:

الف - زمان ظهور، در دامنه علم الهی است و هیچ کس از آن آگاه نیست.
ب - بیان زمان ظهور، گمراه کردن مردم، اغوای به جهل و سوق دادن آنان به نادانی است و مشمول آیاتی همچون ﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾^۳ چیزی که بدان علم

۱. گزارش کامل سخن ایشان در بخش بعدی خواهد آمد.

۲. بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۱۲۱.

۳. اسراء: آیه ۳۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

نداری، دنبال مکن» و «إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئاً»؛ در واقع گمان در [وصول به] حقیقت هیچ سودی نمی‌رساند» می‌شود.

ج - زمان ظهور، امری مقدّس است و به گونه‌ی طبیعی، دستاویز کسانی قرار می‌گیرد که در صدد سوء استفاده از امور مقدّس برای پیشبرد مقاصد سیاسی و اجتماعی خود هستند و لازم است که از این آسیب و خلل، پیشگیری شود.

د - تعیین متعدّد زمان برای ظهور و روشن شدن خطای آن، سبب ناامیدی توده مردمی می‌شود که با امید و آرزو، روزی را به عنوان روز موعود پذیرفته‌اند؛ ولی خطای چند باره آن را تجربه کرده‌اند. استمرار این بیان و روشن شدن خطای آن، ممکن است حتّی اصل باور قیام مهدوی را نیز مخدوش کند.

۱. نجم: آیه ۲۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



تسین گزارش‌های رسیده درباره جای قیام^۱

احادیث فراوانی، مکه را جایگاه آغاز قیام مهدوی می‌دانند. بیشتر این احادیث، در کتاب‌های مشهور و معتبری مانند الکافی و الغیبة نعمانی نقل شده و افزون بر این، برخی از آنها دارای اسناد صحیح و معتبرند. این احادیث، مراحل آغازین قیام را به روشنی بر می‌شمرند و بیان می‌دارند که امام مهدی علیه السلام در حالی که میراثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله شامل: پرچم، شمشیر، زره، کلاهخود، زین، عصا، عمامه، پیراهن و ردای پیامبر خدا صلی الله علیه و آله را به همراه دارد، همانند ایشان، قیام خجسته خود را از مکه و کنار خانه خدا آغاز می‌کند.^۲

امام علیه السلام در کنار پرده کعبه، سر از پرده غیبت بیرون می‌آورد^۳ و میان رکن حجر الأسود و مقام ابراهیم - که از شریف‌ترین و مقدس‌ترین مکان‌های روی زمین به شمار می‌آید -، از یاران و پیروان خویش بیعت می‌گیرد.^۴ ایشان با حضور در

۱. به قلم پژوهشگر ارجمند، حجّة الاسلام والمسلمین عبدالهادی مسعودی.
۲. ر.ک: ح ۱۵۰۸ و ۱۵۰۹، الملاحم و الفتن، ابن طاووس: ص ۱۳۷ ح ۱۵۷. نیز، ر.ک: منابع آورده شده در پانویست چهار که مربوط به جایگاه بیعت گرفتن امام مهدی علیه السلام است.
۳. ر.ک: ص ۲۸۳ ح ۱۵۹۱، ریاض الأبرار فی مناقب الأئمة الأطهار: ج ۳ ص ۲۱۰ ح ۳۰۷.
۴. بسیاری از منابع کهن بر بیعت گرفتن قائم علیه السلام در مسجد الحرام و میان رکن و مقام، اتفاق نظر دارند. ر.ک: ح ۱۵۰۸ - ۱۵۱۰، ج ۷ ص ۸۲ ح ۱۱۴۸ و ۱۱۴۹ و ص ۹۰ ح ۱۲۴۸ و ص ۱۹۳ ح ۱۲۵۴ و ص ۳۷۰ ح ۱۳۶۸ و ص ۳۳۱ ح ۱۳۸۲ و ص ۳۶۷ ح ۱۳۹۱ و ص ۳۷۵ ح ۱۳۹۲ و ص ۳۹۷ ح ۱۴۰۱ و ص ۲۵۷ ح ۱۵۶۷ - ۱۵۷۲ و ص ۳۸۱ ح ۱۶۲۰ و الکافی: ج ۱ ص ۲۳۱ ح ۳ و الإرشاد: ج ۲ ص ۳۸۳ و کمال الدین:

⇔

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مکه و ایستادن در کنار کعبه و فراز آوردن پرچم و شمشیر پیامبر ﷺ، نشان می‌دهد که نهضت مهدوی، قیامی توحیدی و دنبالهٔ بعثت محمدی و برای احیای آن است. روایت‌های متعددی در دست است که امام مهدی ﷺ خود این نکته را در نخستین خطبهٔ خویش در مکه فراز آورده و بر الهی بودن نهضت خود و پیوستگی آن به قیام فرستادگان راستین الهی تأکید ورزیده است. از جمله، شیخ صدوق چنین آورده است:

فَإِذَا خَرَجَ أَسَدَ ظَهْرَهُ إِلَى الْكَعْبَةِ، وَاجْتَمَعَ إِلَيْهِ ثَلَاثُمِئَةٍ وَثَلَاثَةٌ عَشَرَ رَجُلًا. وَأَوَّلُ مَا يَنْطِقُ بِهِ هَذِهِ الْآيَةُ: «بَيَّتُ اللَّهُ خَيْرَ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ»،^۱ ثُمَّ يَقُولُ: «أَنَا بَيْتُهُ اللَّهُ فِي أَرْضِهِ، وَخَلِيفَتُهُ وَحُجَّتُهُ عَلَيْكُمْ».^۲

و چون خروج کند، پشتش را به کعبه تکیه دهد و سیصد و سیزده مرد به گرد او جمع شوند و نخستین سخنش این آیه است: «باقی نهادهٔ خداوند برایتان بهتر است، اگر مؤمن باشید». سپس می‌فرماید: «من باقی نهادهٔ خداوند در زمینش و جانشین او و حجّتش بر شما هستم».

همچنین نعمانی می‌نویسد:

وَالْقَائِمُ يَوْمَئِذٍ بِمَكَّةَ، قَدْ أَسَدَ ظَهْرَهُ إِلَى الْبَيْتِ الْحَرَامِ مُسْتَجِيرًا بِهِ، فَيُنَادِي: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا نَسْتَنْصِرُ اللَّهَ، فَمَنْ أَجَابَنَا مِنَ النَّاسِ فَإِنَّا أَهْلُ بَيْتِ نَبِيِّكُمْ مُحَمَّدٍ، ...، فَيُبَايِعُونَهُ بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ.^۳

ص ۲۸۴ ح ۳۷ و ص ۳۳۱ ح ۱۶ و ص ۳۷۱ ح ۵ و ص ۶۷۰ ح ۱۷ و الغيبة، طوسی: ص ۳۰۲، ۴۵۳، ۴۷۰ و ۴۷۷ و الغيبة، نعمانی: ص ۲۳۸ ح ۲۹ و مختصر بصائر الدرجات: ص ۱۸۲ و ۱۸۸ ح ۵۴ و اعتقادات الإمامية، صدوق: ص ۱۲۲ و الأصول الستة عشر: ص ۲۴۸ ح ۳۱۶ و شرح الأخبار: ج ۳ ص ۴۰۱ و مجموعة نفيسة (تاج الموالي): ص ۱۵ و إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۴۱، ۲۸۵ و ۲۸۸ و الخرائج و الجرائح: ج ۳ ص ۱۱۴۹ و كشف الغمة: ج ۳ ص ۲۵۲ و سرور أهل الإيمان: ص ۹۴ و كشف الغمة: ج ۳ ص ۲۵۴ و روضة الواعظین: ص ۲۹۱ و الصراط المستقیم: ج ۲ ص ۲۲۵ و كفاية الأثر: ص ۲۷۱ و الفتن: ج ۱ ص ۳۱۴ ح ۹۰۹.

۱. هود: آیه ۸۶.

۲. ر.ک: ج ۷ ص ۳۸۸ ح ۱۳۹۵.

۳. ر.ک: ج ۷ ص ۳۶۶ ح ۱۳۹۰.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

و قائم، آن روز در مکه است، پشتش را به کعبه تکیه داده و به آن پناه آورده است و ندا می‌دهد: ای مردم! ما از خدا یاری می‌جوییم. هر کس ما را پاسخ گوید [بداند] که ما اهل بیت پیامبران، محمد و سزاوارترین مردم به خداوند و به محمد ﷺ هستیم... و با او میان رکن [حجرالأسود] و مقام [ابراهیم] بیعت می‌کنند.

یک روایت دیگر در این باره، ضمن تأکید بر آغاز قیام مهدوی از مسجد الحرام و توصیف دقیق آن، مضمونی مشابه از بیانیه نخستین امام ﷺ را گزارش کرده است.^۱ دیگر گزارش‌های مشابه، ضمن اعلام مکه به عنوان نقطه آغازین قیام، بخش‌ها و مطالب دیگری از بیانیه قیام امام عصر را بازگو کرده‌اند. در این احادیث، امام ﷺ مردم را به یاد کردن خدای متعال و ایستادن در پیشگاه الهی فرا می‌خواند و بعثت انبیای الهی و نزول کتاب‌های آسمانی را یاد می‌آورد. امام همچنین مردم را به اطاعت از خدا و رسولش و نیز احیای قرآن، دوری کردن از شرک و یاری رساندن به هدایت و تقوا دعوت می‌کند و ندا بر می‌آورد: «بی تردید، من شما را به خدا و رسولش و نیز عمل به کتاب او و میراندن باطل و احیای سنت پیامبر فرا می‌خوانم».^۲ امام همچنین مظلومیت اهل بیت ﷺ و حقّ مودّت ذوی القربی را فراز می‌آورد و خواستار یاری رساندن مردم برای جبران ستم رفته بر اهل بیت پیامبر و قبول ولایت ایشان می‌شود.^۳

۱. ر.ک: ج ۷ ص ۱۲۴ ح ۱۱۸۵.

۲. ر.ک: ص ۲۷۴ ح ۱۵۸۴.

۳. ر.ک: ج ۷ ص ۳۶۶ ح ۱۳۹۰-۱۳۹۱.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پژوهشی درباره سیره حکومتی امام مهدی علیه السلام

نخستین نکته قابل توجه در تبیین سیره حکومتی امام مهدی علیه السلام و سیاست‌های دولت ایشان، این است که سیره حکومتی مهدوی، دقیقاً همان سیره حکومتی نبوی و علوی است، با این تفاوت که در دوران نبوت پیامبر ﷺ و حکومت امام علی علیه السلام بستر لازم برای اجرای کامل سیاست‌های آن بزرگوار، فراهم نبود؛ لیکن در عصر ظهور امام مهدی علیه السلام آمادگی‌های لازم در جامعه جهانی برای اجرای سیاست‌های ایشان، به طور کامل وجود دارد.

یکی از برجسته‌ترین یاران امام باقر علیه السلام به نام محمد بن مسلم می‌گوید: از ایشان پرسیدم هنگامی که قائم قیام کرد، بر اساس چه سیره و روشی میان مردم رفتار می‌کند؟ ایشان فرمود:

بَسِيرَةٌ مَا سَارَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى يُظْهِرَ الْإِسْلَامَ^۱.

به همان سیره رسول خدا ﷺ [عمل می‌کند] تا این که اسلام را چیره نماید.

حماد بن عثمان نیز از امام صادق علیه السلام نقل کرده که ضمن حدیثی می‌فرماید:

أَنْ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ لِبَسَ لِبَاسَ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ سَارَ بِسِيرَتِهِ^۲.

هنگامی که قائم ما قیام کند، جامه علی علیه السلام را می‌پوشد و مطابق سیره علی علیه السلام رفتار خواهد نمود.

۱. ر.ک: ص ۱۴۰ ح ۱۶۹۶.

۲. ر.ک: ج ۸ ص ۲۱۰ ح ۱۵۲۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

احادیث دیگری نیز با تعبیرهای گوناگون و با صراحت، تأکید دارند که پایه‌های اصلی سیاست‌ها و برنامه‌های حکومت امام مهدی علیه السلام، رهنمودهای کتاب خدا و سنت خاتم انبیاست. پیامبر صلی الله علیه و آله می‌فرماید:

القَائِمُ مِنْ وُلْدِي اسْمُهُ اسْمِي، وَ كُنْيَتُهُ كُنْيَتِي، وَ شِمَائِلُهُ شِمَائِلِي، وَ سُنَّتُهُ سُنَّتِي، يُقِيمُ النَّاسَ عَلَى مِلَّتِي وَ شَرِيعَتِي، وَ يَدْعُوهُمْ إِلَى كِتَابِ رَبِّي صَلَّى.

قائم، از فرزندان من است. نام او، نام من، کنیه او، کنیه من، اخلاق او، اخلاق من و شیوه او، شیوه من است. مردم را به دین و آیین من، و او می‌دارد و آنها را به کتاب پروردگار صَلَّى فرا می‌خواند.

و نیز می‌فرماید:

هُوَ رَجُلٌ مَنِّي اسْمُهُ كَاسْمِي، يَحْفَظُنِي اللَّهُ فِيهِ وَ يَعْمَلُ بِسُنَّتِي.

او مردی از [خاندان] من است. نام او، نام من است. خداوند [دین] مرا با او حفظ می‌کند و به سنت من عمل می‌کند.

همچنین امام باقر علیه السلام می‌فرماید:

إِنَّ الدُّنْيَا لَا تَذْهَبُ حَتَّى يَبْعَثَ اللَّهُ رَجُلًا مِمَّا أَهْلَ الْبَيْتِ، يَعْمَلُ بِكِتَابِ اللَّهِ، لَا يَرَى فِيكُمْ مُنْكَرًا إِلَّا أَنْكَرَهُ.

دنیا پایان نمی‌یابد تا آن که خدای صَلَّى، مردی از ما اهل بیت را برانگیزد که به کتاب خدا عمل می‌کند. [هیچ] کار زشتی را میان شما نمی‌بیند، جز این که آن را انکار می‌کند.

در نهج البلاغه از امام علی علیه السلام در توصیف امام مهدی علیه السلام آمده است:

يُحْيِي مَيِّتَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ.

۱. ر.ک: ص ۱۳۸ ح ۱۶۹۳.

۲. ر.ک: ص ۱۴۲ ح ۱۷۰۰.

۳. ر.ک: ص ۱۳۶ ح ۱۶۹۰.

۴. ر.ک: ص ۱۳۸ ح ۱۶۹۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

[و] آنچه از قرآن و سنت را که مرده است، زنده می‌کند.

آنچه گفته شد و دیگر احادیثی که در فصل یکم بخش دوازدهم آمده، بازگو کننده این حقیقت‌اند که فلسفه مهدویت، چیزی جز احیای احکام الهی و سنت نبوی، و به اجرا در آوردن ارزش‌های اصیل اسلامی نیست.

بنا بر این، اگر هیچ گزارشی هم از سیره حکومتی امام مهدی علیه السلام وجود نداشته باشد، با در نظر گرفتن سیره حکومتی پیامبر اکرم و امیر مؤمنان، سیره حکومتی امام مهدی علیه السلام را - به استثنای مواردی که زمان و مکان در آنها دخیل هستند - می‌توان پیش‌بینی کرد؛ ولی افزون بر این، خوش‌بختانه اسناد ارزنده‌ای از پیشگویی‌های خاندان رسالت در دست است که با تکیه بر آنها، سیره حکومتی امام مهدی علیه السلام حتی در موارد استثنایی، به روشنی قابل تبیین است.

رمز حکومت بر دل‌ها

گفتنی است بررسی سیره نبوی و علوی در حکومت، نشان می‌دهد که روش حکومتی آنان، حکومت بر دل‌هاست و رمز محبوبیت آنها را باید در همین شیوه جستجو کرد.

از بنیادی‌ترین عناصر اسلام که برنامه تکامل انسان به شمار می‌رود، محبت است. نقش محبت در تحقق حکومت اسلامی و برنامه‌هایی که خداوند سبحان برای پیشرفت جامعه انسانی رقم زده، به حدی است که امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

هَلِ الدِّينُ إِلَّا الْحُبُّ؟! إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: «قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ» ۱.

آیا دین، جز محبت است؟! خداوند عَلَيْهِ السَّلَامُ می‌فرماید: «بگو: اگر خدا را دوست می‌دارید، از من پیروی کنید تا خداوند، دوستان بدارد».

۱. آل عمران: آیه ۳۱.

۲. الخصال: ص ۲۱ ح ۷۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

از نگاه امام علی علیه السلام، ستون‌های اصلی اسلام، یعنی اصول برنامه‌های تکامل‌آفرین این آیین، بر پایه محبت خداوند سبحان، استوار است. او اسلام را چنین توصیف می‌فرماید:

إِنَّ هَذَا الْإِسْلَامَ دِينُ اللَّهِ الَّذِي اصْطَفَاهُ لِنَفْسِهِ، وَ اصْطَنَعَهُ عَلَى عَيْنِهِ، وَ اصْفَاهُ خَيْرَةً خَلَقَهُ، وَ أَقَامَ دَعَائِمَهُ عَلَى مَحَبَّتِهِ.^۱

این اسلام، آیین خداست که آن را برای خود برگزید، و بر دیده‌اش پرورید، و بهترین آفریدگانش را ویژه [بلاغ] آن گرداند، و ستون‌هایش را بر دوستی خود، استوار کرد.

علاقه مسلمانان به پیامبر خدا، اهل بیت آن بزرگوار و کسانی که به نیابت از آنان رهبری جامعه اسلامی را به دست می‌گیرند، در حقیقت، جلوه‌های محبت مردم به خداوند سبحان‌اند. از این رو، در زیارت خاندان رسالت، خطاب به آنان می‌گوییم:

وَ مَنْ أَحَبَّكُمْ فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ.^۲

هر کس شما را دوست بدارد، خدا را دوست داشته است.

بر این اساس، پایگاه اصلی حکومت اسلامی، فراتر از بیعت و رأی مردم است و حکومت مهدوی، مانند حکومت نبوی و علوی، حکومت بر دل‌هاست^۳ و ریشه در ارادت و عشق و محبت نسبت به مردم دارد و مبدأ این عشق، سیره و شیوه زندگی شخصی آنها در ایام قدرت و سیاست‌های مدیریتی آنها در دوران حکومت است.

شیوه زندگی شخصی اهل بیت علیهم السلام

یکی از عوامل عشق و علاقه مردم به اهل بیت علیهم السلام سیره آنها در زندگی شخصی

۱. نهج البلاغه: خطبه ۱۹۸، بحار الأنوار: ج ۶۸ ص ۳۴۴ ح ۱۶.

۲. تهذیب الاحکام: ج ۶ ص ۹۷، نیز، ر.ک: دانش‌نامه قرآن و حدیث: ج ۱۰ ص ۴۰۰ (فصل نهم / دوست داشتن اهل بیت علیهم السلام)، دوست داشتن خداست (حیثم حب الله).

۳. ر.ک: دانش‌نامه امیر المؤمنین: ج ۳ ص ۳۹۴ (مبانی حکومت بر دل‌ها).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

و در دوران قدرت و حکومت است. آنها نه تنها از هر گونه امتیازطلبی دوری می‌جستند؛ بلکه مانند بینواترین مردم، زندگی می‌کردند.

یکی از یاران امام صادق علیه السلام به نام **مُعَلَّى بن خُنَیس** می‌گوید: به ایشان عرض کردم: حکومت [بنی عباس و نعمت‌های] آنان را به یاد آوردم و با خود گفتم اگر حکومت در دست شما بود، ما هم در کنار شما زندگی خوشی داشتیم!
امام علیه السلام در پاسخ فرمود:

هَيْهَاتَ يَا مُعَلَّى! أَمَا وَاللَّهِ إِنْ لَوْ كَانَ ذَاكَ، مَا كَانَ إِلَّا سِيَّاسَةَ اللَّيْلِ وَ سِيَاحَةَ النَّهَارِ، وَ
لُبْسَ الْخَشِينِ وَ أَكْلَ الْجَشِيبِ.^۱

ای معلی، هرگز چنین نیست! به خدا سوگند، اگر چنان [که گفتی، حکومت در دست ما] بود، چیزی جز سیاست شب و تکاپو و روزه‌داری روز و پوشیدن لباس زبر و خوردن غذای ناگوار [نصیب ما] نمی‌شد.

در روایت دیگری، **مُفَضَّل بن عمر**، یکی دیگر از یاران امام صادق علیه السلام می‌گوید: در طواف نزد ایشان بودم. امام علیه السلام نگاهی به من کرد و فرمود:

مَا لِي أَرَاكَ مَهْمُومًا مُتَعَبِّرَ اللَّوْنِ؟

چرا تو را اندوهناک و رنگ‌پریده می‌بینم؟!

گفتم: فدایت شوم، وقتی قدرت، سلطنت و عظمت بنی عباس و امکاناتی را که در اختیار آنهاست، ملاحظه می‌کنم، با خود می‌گویم که اگر حکومت در دست شما بود، ما هم در کنار شما از این امکانات، برخوردار بودیم.
امام علیه السلام فرمود:

يَا مُفَضَّلُ، أَمَا لَوْ كَانَ ذَلِكَ لَمْ يَكُنْ إِلَّا سِيَّاسَةَ اللَّيْلِ، وَ سِيَاحَةَ النَّهَارِ، وَ أَكْلَ
الْجَشِيبِ، وَ لُبْسَ الْخَشِينِ شِبْهَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام وَ إِلَّا فَالْتَّارُ، فَرُويَ ذَلِكَ عَنَّا،

۱. الکافی: ج ۱ ص ۴۱۰ ح ۲، الدعوات: ص ۲۹۶ ح ۶۰، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۴۰ ح ۸۸.

۲. فی المصدر: «سباحة»، وما أثبتناه هو الصحيح كما فی بحار الأنوار.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

فَصِرْنَا نَأْكُلُ وَنَشْرَبُ، وَهَلْ رَأَيْتَ ظُلَامَةً جَعَلَهَا اللَّهُ نِعْمَةً مِثْلَ هَذَا؟!*

ای مُفَضَّل! اگر چنین روزی پیش بیاید، همانند سیره امیر مؤمنان علیه السلام، چیزی جز سیاست شب و تکاپو و روزه‌داری روز و خوردن غذای ناگوار و پوشیدن لباس زبر [نصیب ما] نخواهد شد. در غیر این صورت، [کیفر عمل نکردن پیشوایان به وظیفه خود]، آتش دوزخ است. اکنون که این حق از ما سلب شده، ما [هم مثل دیگران] می‌خوریم و می‌آشامیم [و زندگی می‌کنیم]. آیا دیده‌ای که خداوند، این گونه ستمی را تبدیل به نعمت کرده باشد؟!*

در حدیثی دیگر از شخصی به نام عمرو بن شمر آمده است: نزد امام صادق علیه السلام بودم. خانه ایشان مملو از جمعیت بود. مردم، مرتب از او سؤال می‌کردند و ایشان نیز به همه پرسش‌ها پاسخ می‌داد. با دیدن این صحنه، گریه‌ام گرفت. در گوشه‌ای از خانه مشغول گریه کردن بودم که امام علیه السلام متوجه شد و فرمود: «چرا گریه می‌کنی؟». گفتم: فدایت شوم! چرا گریه نکنم؟! آیا در میان این امت، کسی مانند شما وجود دارد؟ [با این دانش گسترده] در خانه شما، بسته شده و پرده بر شما افکنده شده است [و جامعه نمی‌تواند به طور شایسته از برکات وجود شما بهره‌مند شود].

امام علیه السلام فرمود:

لَا تَبْكُ يَا عَمْرُو، نَأْكُلُ أَكْثَرَ الطَّيِّبِ، وَنَلْبَسُ اللَّيِّنَ، وَلَوْ كَانَ الَّذِي تَقُولُ لَمْ يَكُنْ إِلَّا أَكْلُ الْجَسَبِ وَ لُبْسُ الْخَشَنِ مِثْلُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ علیه السلام، وَ إِلَّا فَمُعَالَجَةُ الْأَعْغَالِ فِي النَّارِ. ۲.

ای عمرو! گریه نکن. [در شرایط کنونی که حکومت در دست ما نیست، می‌توانیم مانند دیگران زندگی کنیم]، از بیشتر غذاهای پاکیزه، استفاده کنیم و لباس نرم بپوشیم؛ ولی اگر شرایط به گونه‌ای بود که تو می‌گویی، همانند امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السلام، چیزی جز خوردن غذای ناگوار و پوشیدن لباس زبر [نصیب ما] نبود؛ وگرنه گرفتاری آتش [دوزخ] را در پی داشت.

۱. الغيبة، نعمانی: ص ۲۹۷ ح ۷، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۵۹ ح ۱۲۷.

۲. الغيبة، نعمانی: ص ۲۹۷ ح ۸، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۶۰ ح ۱۲۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

شیوه زندگی پیشوایان عدل

بر پایه مفاد این احادیث، ساده‌زیستی و همسان‌سازی سطح زندگی، بویژه در خوراک و پوشاک، با زندگی بینواترین مردم جامعه، وظیفه اختصاصی برای امیر مؤمنان علیه السلام نیست؛ بلکه تکلیف الهی همه پیشوایان عدالت‌گستر و حق‌محور است. این حقیقت با صراحت بیشتری در احادیث دیگر، مورد تأکید قرار گرفته است:

إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ فَرَضَ عَلَى أُمَّةِ الْعَدْلِ أَنْ يُقَدِّرُوا أَنْفُسَهُمْ بِضَعْفَةِ النَّاسِ، كَيْ لَا يَتَّبِعَ
بِالْفَقِيرِ فَقْرَهُ.^۱

خداوند تعالی بر پیشوایان دادگر، واجب فرموده است که خود را با مردم ناتوان و تهی دست، برابر سازند تا فقر [و مستمندی]، تنگ‌دست را به هیجان نیاورد و او را به طغیان وادارد.

هنگامی که احنف بن قیس بر معاویه وارد می‌شود و در برابر خود، غذاها و شراب‌های گوناگون می‌بیند، اشک در چشمانش حلقه می‌زند. معاویه می‌پرسد: چرا گریه می‌کنی؟

احنف می‌گوید: از علی در شگفتم!

معاویه می‌پرسد: چگونه؟

احنف پاسخ می‌دهد: هنگام افطار بر علی وارد شدم. به من فرمود: «برخیز و با حسن و حسین، غذا بخور». سپس به نماز ایستاد و پس از نماز، از کیسه‌ای که همراه داشت و در آن را محکم بسته بود، نان جوی بیرون آورد.

به ایشان گفتم: ای امیر مؤمنان! من از تو بخلی به یاد ندارم؛ اما نان جو را چنان در کیسه بسته‌ای که هیچ بخیلی چنین نمی‌کند!

فرمود: «در کیسه را از سر بخل نبسته‌ام؛ لیکن از آن می‌ترسم که حسن و حسین، نانم را به روغن، آغشته کنند و نرم سازند».

۱. الکافی: ج ۱ ص ۴۱۱ ح ۳، نهج البلاغه: خطبه ۲۰۹، بحار الأنوار: ج ۴۰ ص ۳۳۶ ح ۱۹.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

به او گفتیم: آیا اگر چنین کنند، حرام است؟ فرمود:

عَلَى أُمَّةِ الْحَقِّ أَنْ يَتَّسُوا بِأَضْعَفِ رِعْيَتِهِمْ حَالًا فِي الْأَكْلِ وَاللِّبَاسِ ، وَلَا يَتَمَيَّرُونَ عَلَيْهِمْ بِشَيْءٍ لَا يَقْدِرُونَ عَلَيْهِ ؛ لِيَرَاهُمُ الْفَقِيرُ فَيَرْضَى عَنِ اللَّهِ تَعَالَى بِمَا هُوَ فِيهِ ، وَ يَرَاهُمُ الْغَنِيُّ فَيَزِدُّهُ شُكْرًا وَ تَوَاضُعًا .^۱

بر پیشوایان حق، واجب است که در خوراک و پوشاک، به تهی دست‌ترین رعایای خود، تأسی کنند و با چیزی که در توان ایشان نیست، خود را از آنان برتر قرار ندهند، تا اگر فقیری به ایشان نگرست، از حال خویش خشنود گردد و اگر توانگری ایشان را دید، بر سپاس‌گزاری و فروتنی‌اش افزوده شود.

مسئله مهم این جاست که چه کسی می‌تواند با این که همه امکانات کشوری را در

اختیار دارد، همچون تهی دست‌ترین مردم زندگی کند؟!

زندگی کردن مانند فقیرترین مردم، برای توانگران، در مقام گفتار، شعاری است زیبا و بسیار شیرین و پُر جاذبه؛ ولی انجام دادن آن، بسیار دشوار است و تنها از کسی ساخته است که نفس امّاره‌اش را کشته باشد و به گفته امام علی علیه السلام در نخستین گام در مسیر عدالت، از دام هوس، رهیده باشد؛^۲ کسی مانند آن بزرگوار که می‌فرمود:

أَلَا وَإِنَّ إِمَامَكُمْ قَدْ أَكْتَفَى مِنْ دُنْيَاهُ بِطَمَرِيهِ وَمِنْ طَعْمِهِ بِقَرْصِيهِ ... أَأَقْنَعُ مِنْ نَفْسِي بِأَنْ يُقَالَ : هَذَا أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ، وَلَا أُشَارِكُهُمْ فِي مَكَارِهِ الدَّهْرِ ، أَوْ أَكُونَ أُسْوَةً لَهُمْ فِي جُشُوبَةِ الْعَيْشِ ! فَمَا خَلِقْتُ لِيَشْغَلَنِي أَكْلُ الطَّيِّبَاتِ ، كَالْبَهِيمَةِ الْمَرْبُوطَةِ ؛ هَمُّهَا عَلْفُهَا ، أَوْ الْمُرْسَلَةِ ؛ شُغْلُهَا تَقَمُّمُهَا ، تَكَتْرُسُ مِنْ أَعْلَافِهَا ، وَ تَلْهَوُ عَمَّا يُرَادُ بِهَا .^۳

بدان که پیشوای شما از دنیای خویش به دو جامه فرسوده، و از خوراکش به دو قرص نان بسنده نموده است. آیا خویشتن را به همین خرسند سازم که بگویند:

۱. تذكرة الخواص: ص ۱۱۰.

۲. «قَدْ أَلَزَمَ نَفْسَهُ الْعَدْلَ فَكَانَ أَوَّلَ عَدْلِهِ نَفْيُ الْهَوَى عَنِ نَفْسِهِ؛ خود را به عدل پایبند ساخته است و نخستین عدالت او، این است که هوس را از خود، دور ساخته است (نهج البلاغه: خطبة ۸۷).

۳. نهج البلاغه: نامه ۴۵، بحار الأنوار: ج ۴۰ ص ۳۴۰ ح ۲۷.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

«این، امیر مؤمنان است» و در ناگواری‌های روزگار، شریک آنان نباشم؟! یا در تلخ‌کامی‌ها پیشاپیش آنان گام برندارم؟! مرا نیافریده‌اند تا خوردنی‌های گوارا سرگرم سازد؛ مانند چارپای بسته که تنها به علف می‌پردازد، یا همچون حیوان رها شده‌ای که خاک‌روبه‌ها را به هم زند و شکم خود را از علف‌های آن، پُر می‌سازد و از عاقب کار خویش، غافل است.

بنا بر این، رهبران سیاسی جامعه اسلامی موظف‌اند در دوران حاکمیت، زندگی شخصی خود را با زندگی بینواترین مردم تحت رهبری خود، همسان سازند و این وظیفه، اختصاص به امیر مؤمنان علیه السلام و اهل بیت علیهم السلام ندارد؛ بلکه هر کس زمام امور جامعه اسلامی را به دست گیرد تا هنگامی که در جامعه، فقیر وجود داشته باشد، باید مانند آنها زندگی کند.

شیوه زندگی امام مهدی علیه السلام در آغاز قیام

امام مهدی علیه السلام نیز به پیروی از سیره جدش امیر مؤمنان علیه السلام در آغاز قیام، از ساده‌ترین لباس‌ها استفاده می‌نماید. امام صادق علیه السلام ضمن حدیثی در تبیین معیار انتخاب لباس، در دوره‌های مختلف می‌فرماید:

فَخَيْرُ لِبَاسٍ كُلِّ زَمَانٍ لِبَاسُ أَهْلِهِ، غَيْرَ أَنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ لَبَسَ عَلِيًّا علیه السلام وَ سَارَ بِسِيرَتِهِ.^۱

پس بهترین لباس هر روزگار، لباس اهل همان زمان است؛ اما چون قائم ما قیام کند، مانند علی علیه السلام لباس می‌پوشد و به سیره او رفتار می‌کند.

در ادامه حدیث یاد شده، به این نکته اشاره است که نه تنها لباس امام مهدی علیه السلام در آغاز قیام، مشابه لباس امیر مؤمنان است؛ بلکه به طور کلی ایشان در همه زمینه‌ها از ساده‌زیستی جدش پیروی می‌نماید. در واقع، اصلاحات دولت مهدوی و سیاست‌های تحوّل‌آفرین امام مهدی علیه السلام از همین نقطه آغاز می‌شود.

۱. ر. ک: ج ۸ ص ۲۱۰ ح ۱۵۲۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بنا بر این، زمینه‌سازان حکومت مهدوی نیز باید اصلاحات اجتماعی را از همین جا آغاز کنند و به تعبیر دیگر، زندگی شخصی رهبران و مدیران ارشد جامعه اسلامی، باید الگوی بر پا داشتن ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی باشد. این شیوه زندگی، موجب عشق و علاقه مردم به آنان، و آمادگی روانی جامعه برای اجرای سیاست‌های حکومتی آنهاست.

مبادی پیشرفت همه‌جانبه در دولت مهدوی

نکته دیگری که پیش از پرداختن به سیره و سیاست‌های حکومتی امام مهدی علیه السلام توجه به آن ضروری است، تبیین مبادی پیشرفت‌های سریع و همه‌جانبه و معجزه‌آسا در دوران حکومت ایشان است.

بر پایه آنچه در احادیث اهل بیت علیهم السلام آمده، در جامعه مهدوی، پیشرفت‌های بی‌نظیری در همه زمینه‌های زندگی، بویژه در ابعاد علمی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، امنیتی و قضایی، پدید خواهد آمد. این مبادی پیشرفت، عبارت‌اند از:

۱. سیاست‌های مدیریتی امام مهدی علیه السلام

بی‌شک، رهبری مبتنی بر احاطه علمی، و سیاست‌های صحیح مدیریتی امام مهدی علیه السلام نقش بی‌بدیلی در پیشرفت سریع و همه‌جانبه جامعه در دوران حکومت ایشان خواهد داشت. از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود:

إِذَا تَنَاهَتْ الْأُمُورُ إِلَى صَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ، رَفَعَ اللَّهُ - تَبَارَكَ وَتَعَالَى - كُلَّ مَنْخَفِضٍ مِنَ الْأَرْضِ، وَخَفِضَ لَهُ كُلُّ مَرْتَفِعٍ مِنْهَا، حَتَّى تَكُونَ الدُّنْيَا عِنْدَهُ بِمَنْزِلَةِ رَاحَتِهِ، فَأَيُّكُمْ لَوْ كَانَتْ فِي رَاحَتِهِ شَعْرَةٌ لَمْ يُبْصِرْهَا ^۱.

هنگامی که کارها به دست صاحب این امر (قیام و حکومت جهانی) بیفتد، خداوند - تبارک و تعالی - هر پستی زمین را بالا می‌آورد و هر بلندی زمین را پایین می‌برد

۱. ر. ک: ص ۳۴۴ ح ۱۸۶۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

تا دنیا برای او مانند کف دستش باشد. پس کدام یک از شما اگر مویی در کف دستش باشد، آن را نمی‌بیند؟

این حدیث،^۱ حاکی از احاطه کامل علمی امام بر همه اموری است که باید تحت اشراف رهبری او مدیریت شود. بدیهی است تصمیم‌های سیاسی و اجرایی مبتنی بر این علم و آگاهی، با در نظر گرفتن مصونیت آن امام علیه السلام از خطا و اشتباه، زمینه‌ساز پیشرفت‌های سریع، و پدید آمدن تمدن نوین و بی‌نظیر اسلامی به رهبری آن بزرگوار خواهد بود.

۲. امدادهای ویژه الهی

دومین مبدأ اساسی پیشرفت‌های شگفت در دولت مهدوی، امدادی‌های ویژه الهی است.

خداوند سبحان، وعده داده هر گاه مردم ایمان بیاورند و تقوا پیشه کنند، برکات الهی از آسمان و زمین آنها را فرا خواهد گرفت:

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَلَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾^۲

و اگر اهل آبادی‌ها ایمان آورده، پروا پیشه کرده بودند، مسلماً [درهای] برکت‌هایی از آسمان و زمین بر آنان می‌گشودیم؛ ولیکن [پیام‌ها و نشانه‌های ما را] تکذیب کردند. ما هم آنان را به کیفر کردارشان مجازات کردیم.

این آیه اشاره به این سنت الهی است که تعهد و پایبندی مردم به ارزش‌های اعتقادی، اخلاقی و عملی، موجب امدادهای ویژه الهی و پدید آمدن انواع نعمت‌های مادی و معنوی و زمینی و آسمانی است.

۱. گفتنی است: استناد به این حدیث به دلیل خصوصیت ارتباط آن با حکومت امام مهدی علیه السلام است؛ و گرنه

روایات در باره احاطه علمی امامان معصوم علیهم السلام، فراوان است، علاقه‌مندان برای آگاهی از این احادیث، می‌توانند به کتاب اهل بیت علیهم السلام در قرآن و حدیث، مبحث «علوم اهل بیت» مراجعه فرمایند.

۲. اعراف: آیه ۹۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بر پایه این سنت آفریدگار، در دوران حاکمیت جهانی اسلام به رهبری مهدی آل محمد علیهم‌السلام که ارزش‌های الهی به طور کامل در جامعه استقرار می‌یابد، درهای انواع برکت مادی و معنوی، از زمین و آسمان، بر انسان گشوده می‌شود و امدادهای ویژه و بی‌نظیر الهی، همراه با قیام امام مهدی علیه‌السلام آغاز خواهد شد و به تدریج، زندگی فردی و اجتماعی جهانیان را در همه زمینه‌ها، فرا خواهد گرفت.

بر این اساس، سیاست‌های حکومتی مهدوی، در کنار امدادهای ویژه الهی به مردمان عصر ظهور، پیشرفت همه‌جانبه و بی‌نظیری را در این دوران، پدید خواهد آورد و از این رو، برای تبیین سیاست‌نامه امام مهدی علیه‌السلام امدادهای ویژه الهی را نیز باید در نظر گرفت.

توضیح بیشتر این مطلب در ادامه این بحث و ضمن گزارش سیاست‌های حکومتی امام علیه‌السلام، بویژه در پایان سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی، خواهد آمد. و اینک، سیاست‌نامه امام مهدی علیه‌السلام:

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۱ سرنوشت سازترین سیاست‌ها

انقلاب مهدوی، بزرگ‌ترین انقلابی است که گستره آن، سراسر جهان را فرا خواهد گرفت و در پرتو آن، همه ارزش‌های انسانی و اسلامی بر همه جهانیان حاکم خواهد شد. بنا بر این، سیره و سیاست‌های حکومتی امام مهدی علیه السلام، می‌تواند الگو و الهام‌بخش برای انقلاب‌های زمینه‌ساز حکومت جهانی ایشان باشد.

در این باره، سخن را با تبیین سرنوشت‌سازترین سیاست‌های حکومتی آن بزرگوار، آغاز می‌کنیم:

ظلم‌ستیزی و عدالت‌محوری

مهم‌ترین شاخصه‌های قیام مهدوی و سرنوشت‌سازترین سیاست‌های حکومت امام مهدی علیه السلام، ظلم‌ستیزی، مبارزه با سران استکبار، و تأمین عدالت فراگیر فردی و اجتماعی است.

اصولاً ظلم‌ستیزی و عدالت‌گستری، مهم‌ترین حکمت بعثت همه انبیای الهی است. خداوند سبحان می‌فرماید:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ. ۱﴾

همانا پیامبران خود را با دلایلی روشن فرستادیم و با ایشان کتاب [آسمانی] و میزان [سنجش حق و باطل] فرو فرستادیم تا مردم به عدالت قیام کنند.

۱. حدید: آیه ۲۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

در این باره چند نکته قابل توجه است:

۱-۱. پیوند عدالت‌گستری و رهبری معصوم

عدالت اجتماعی را حکمتِ بعثت انبیا دانستن، بدین معناست که تنها در حکومت انبیا و اوصیای معصوم آنها، تحقق عدالت اجتماعی به معنای حقیقی و کامل آن، امکان‌پذیر است. تجربه تاریخی قیام مدعیان داد‌گستری نیز، این واقعیت را تأیید می‌نماید. در حدیثی که به سند معتبر از امام صادق علیه السلام نقل شده، آمده است:

مَا يَكُونُ هَذَا الْأَمْرَ حَتَّى لَا يَبْقَى صِنْفٌ مِنَ النَّاسِ إِلَّا وَقَدْ وُلُوا عَلَى النَّاسِ، حَتَّى لَا يَقُولَ قَائِلٌ: إِنَّا لَوِ وُلِينَا لَعَدَلْنَا، ثُمَّ يَقُومُ الْقَائِمُ بِالْحَقِّ وَالْعَدْلِ.^۱

این امر (قیام) روی نمی‌دهد تا آن‌که هیچ گروهی از مردم نماند، جز آن‌که بر مردم حکومت کند، برای این که کسی نگوید: «اگر ما حاکم می‌شدیم، عدالت می‌ورزیدیم». سپس قائم به حق و عدالت، قیام می‌کند.

آری! امام مهدی علیه السلام هنگامی ظهور می‌کند که مردم جهان، انواع حکومت‌های مدعی عدالت و آزادی و حقوق بشر را تجربه کرده باشند و عملاً به این نتیجه برسند که جز با رهبری انبیا و اوصیای آنان، نمی‌توان عدالت اجتماعی را به مفهوم حقیقی و کامل آن، در جهان برقرار ساخت.

۱-۲. پیوند عدالت‌گستری و ظلم‌ستیزی

عدالت‌گستری بدون ظلم‌ستیزی و مبارزه با سران استکبار، امکان‌پذیر نیست. از این رو، همه انبیای الهی در نخستین گام، جهت تحقق عدالت اجتماعی با ستمگران مستکبر و مُتْرِف، درگیر می‌شدند. نخستین برنامه قیام امام مهدی علیه السلام نیز - که ذخیره الهی برای ریشه‌کن کردن ظلم و فساد و تباهی است - پیکار با جبّاران است. در حدیثی نبوی آمده است:

۱. ر. ک: ص ۲۰۸ ح ۱۷۶۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

أَيُّهَا النَّاسُ! قَطَعَ عَنْكُمْ مِدَّةَ الْجَبَّارِينَ، وَوَلِيَ الْأَمْرَ خَيْرُ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ فَالْحَقُوا بِمَكَّةَ،
فَيَخْرُجُ النَّجْبَاءُ مِنْ مِصْرَ، وَالْأَبْدَالُ مِنَ الشَّامِ، وَ عَصَائِبُ الْعِرَاقِ، رُهْبَانُ بَالِئِيلِ
لُيُوثُ بِالنَّهَارِ، كَأَنَّ قُلُوبَهُمْ زُبُرُ الْحَدِيدِ، فَيُبَايِعُونَهُ بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ، قَالَ عِمْرَانُ
بِئْنَ الْحَصِينِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! صِفْ لَنَا هَذَا الرَّجُلَ.

قال ﷺ: هُوَ رَجُلٌ مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ، كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ شَنْوَةَ، عَلَيْهِ عَبَاءُ تَانِ
قَطَوَاتَيْنِ، اسْمُهُ اسْمِي، فَعِنْدَ ذَلِكَ تَفْرَحُ الطُّيُورُ فِي أَوْكَارِهَا، وَالْحَيْتَانُ فِي
بِحَارِهَا، وَتَمُدُّ الْأَنْهَارُ، وَتَفِيضُ الْعُيُونُ، وَتُنْبِتُ الْأَرْضُ ضِعْفَ أَكْلِهَا، ثُمَّ يَسِيرُ
مُقَدِّمَتُهُ جَبْرَائِيلُ، وَسَاقِيهِ إِسْرَافِيلُ، فَيَمْلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا وَقِسْطًا كَمَا مِلَّتْ جَوْرًا
وظُلْمًا.^١

[هنگام قیام مهدی، منادی از آسمان ندا می‌دهد]: "ای مردم! مدّت حکومت
جباران بر شما به پایان رسیده و بهترین فرد امت محمد، حکومت را به دست
گرفته است، به مکه بروید." و گروهی از نجیبان مصر و نیکان شام و گروه‌های
[زاهد و دنیاگریز] عراق، بیرون می‌روند که راهبان شب و شیران روزند و
دل‌هایشان، گویی پاره‌های آهن است و با او میان رُکن [حجر الأسود] و مقام
[ابراهیم]، بیعت می‌کنند. عمران بن حصین گفت: ای پیامبر خدا! این مرد را
برای ما توصیف کن.

پیامبر ﷺ فرمود: «او مردی از فرزندان حسین علیه السلام است و مانند مردان قبیله
"شَنْوَةَ"^٢، قدبلند است. دو عبای سپید کم‌پرز بر تن دارد، همان من است. پس
این هنگام است که پرندگان در لانه‌هایشان و ماهیان در دریاها تخم می‌گذارند و
رودها طولانی و آب چشمه‌ها سرریز و سیل آسا می‌شود و زمین، دو برابر
محصول می‌دهد، آن‌گاه جبرئیل در پیش روی او و اسرافیل در کنارش حرکت
می‌کنند و زمین را از عدل و داد، پُر می‌کند، همان گونه که از ظلم و ستم، پُر شده

١. ر.ک: ص ٣٧٦ ح ١٩٠٦.

٢. شَنْوَةَ، قبیله‌ای در یمن و از تیره‌های قبیله بزرگ اُزْد و فرزندان شَنْوَةَ بن عبد الله بن کعب اُزْدی اند که به
بلندی قد، مشهور بوده‌اند.

* این کتاب الکترونیکی، در برگزیده‌های از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ١٠ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **١٥/٩/١٣٩٣** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ١٣/٩/١٣٩٣** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

است».

سیاست قاطع ظلم‌ستیزی حکومت مهدوی، به گونه‌ای است که در فاصله‌ای کوتاه پس از قیام امام علیه السلام، جهان پُر از ظلم و جور، سرشار از عدل و داد می‌گردد؛ عدالتی که به درون همه خانه‌ها نفوذ خواهد کرد^۱ و نیک و بد را فرا خواهد گرفت.

بدین سان، جامعه بشری که در نتیجه ظلم جباران، در معنا مُرده است، با عدالت حکومت مهدوی سرشار از حیات می‌گردد. در حدیثی از امام صادق علیه السلام در تبیین آیه: «أَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا؛ بدانید که خدا زمین را پس از مرگش زنده می‌کند»^۲ آمده:

أَيُّ يُحْيِيهَا اللَّهُ بِعَدْلِ الْقَائِمِ عِنْدَ ظُهُورِهِ، بَعْدَ مَوْتِهَا بِجَوْرِ أُمَّةِ الضَّالِّينِ^۳.
یعنی پس از آن که زمین به سبب ستم پیشوایان گم‌راهی می‌میرد، خداوند، آن را با عدالت قائم به گاه ظهورش، زنده می‌کند.

۱- ۳. ظلم‌ستیزی، مبدأ همه اصلاحات

آغاز شدن قیام انبیا و خاتم اوصیا، با ظلم‌ستیزی و دعوت به عدالت اجتماعی، حاکی از آن است که از منظر همه ادیان راستین الهی، ظلم، بزرگ‌ترین منکر و عدل، بزرگ‌ترین معروف است.

بر این اساس، هدف‌گیری مبارزاتی و اصلاحاتی امام مهدی علیه السلام نشان می‌دهد که اگر بساط ظلم در جهان برچیده شود، طومار همه مفاسد و تباهی‌ها به صورت ریشه‌ای، پیچیده می‌شود، و اگر عدالت اجتماعی در جهان استقرار یابد، همه ارزش‌های انسانی و اسلامی در جامعه تحقق می‌یابد و بدین سان، جامعه انسانی از

۱. ر.ک: ص ۲۲۵ (فصل دوم / چشمگیرترین نمودهای عدالت امام مهدی علیه السلام).

۲. حدید: آیه ۱۷.

۳. ر.ک: ص ۲۰۲ ح ۱۷۶۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

زندگی معنوی و حقیقی برخوردار می‌گردد.

بنا بر این، حکومتی که می‌خواهد برای حکومت جهانی اسلام به رهبری امام مهدی علیه السلام زمینه‌سازی کند، باید مبارزه با ظلم و استکبار را در صدر سیاست‌ها و برنامه‌های حکومتی خود قرار دهد و همه نهاد‌های تقنینی، اجرایی و قضایی آن، در جهت تحقق هر چه بیشتر عدالت اجتماعی برنامه‌ریزی کنند؛ چرا که نابودی ظلم، ریشه کن کردن همه ضد ارزش‌ها، و احیای عدل، زنده کردن همه ارزش‌هاست.

۱-۴. عدالت‌گستری، جامع ارزش‌ها

در فرهنگ قرآن و حدیث، عدل، شامل انواع ارزش‌های اعتقادی، اخلاقی و عملی است. همچنین ظلم، انواع ضد ارزش‌های اعتقادی، اخلاقی و عملی را در بر می‌گیرد.^۱

بنا بر این، نخستین سیاست و اصلی‌ترین شعار حکومت مهدوی، یعنی ظلم‌ستیزی و عدالت‌گستری، جامع همه ارزش‌ها، و نافی همه ضد ارزش‌های اعتقادی، اخلاقی و عملی است. این حدیث متواتر، بازگو کننده اصلی‌ترین سیاست‌های امام مهدی علیه السلام است:

يَمَلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ ظُلْمًا وَجَوْرًا.^۲

زمین را از عدل و داد، پُر می‌کند، آن‌چنان‌که از ظلم و ستم، پُر شده باشد.

این سخن، بدین معناست که پس از پُر شدن زمین از انواع ضد ارزش‌های اعتقادی، اخلاقی و عملی، در نتیجه سیاست‌های حکومتی امام مهدی علیه السلام، ارزش‌های اعتقادی، اخلاقی و عملی، جهان را فرا خواهد گرفت.

۱. برای توضیح این مطلب، ر.ک: دانش‌نامه عقاید اسلامی: ج ۸ ص ۸-۱۴.

۲. ر.ک: ص ۱۷۴ تا ۱۷۲۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

سیاست‌های فرهنگی

حکومت مهدوی، در حقیقت، مقدمه یک انقلاب عمیق فرهنگی است؛ زیرا علاوه بر این که هدف اصلی این حکومت، سالم‌سازی فضای فرهنگی و حاکم ساختن ارزش‌های انسانی و اسلامی بر جامعه است، تعمیق و تداوم انقلاب اجتماعی، بدون تحوّل فرهنگی امکان‌پذیر نیست. بنا بر این، سیاست‌های فرهنگی، بنیادی‌ترین سیاست‌های حکومتی امام مهدی علیه السلام است.

برجسته‌ترین این سیاست‌ها که در احادیث اهل بیت علیهم السلام مورد اشاره قرار گرفته، عبارت است از:

۲ - ۱. توسعه و تعمیق معرفت و بصیرت

بی‌تردید، علم و آگاهی، بینش و بصیرت، اساسی‌ترین پایه‌های تمدن نوین اسلامی است. همه آیات و احادیثی که مردم را به تعقل و تفکر، و دانش و بینش دعوت می‌کنند،^۱ دلیل این مدعاست و جمع‌بندی آنها را در دو حدیث پیامبر اکرم و امیر مؤمنان علیهم السلام می‌توان ملاحظه کرد. در حدیثی از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله آمده:

خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْعِلْمِ، وَ شَرُّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْجَهْلِ.^۲

خیر دنیا و آخرت، با دانش، و شرّ دنیا و آخرت، با نادانی است.

از امام علی علیه السلام نیز نقل شده که فرمود:

۱. ر.ک: دانش‌نامه عقاید اسلامی، جلد یکم و دوم.

۲. روضة الواعظین: ص ۱۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

الْعِلْمُ أَصْلُ كُلِّ خَيْرٍ، الْجَهْلُ أَصْلُ كُلِّ شَرٍّ^۱.

دانش، بنیاد هر خیر، و نادانی، ریشه هر شرّی است.

نخستین پایه‌های ارزش‌های اسلامی، خردورزی است.^۲ شخص مسلمان در هر اقدامی که می‌خواهد انجام دهد، نیاز به شناخت و معرفت دارد. امام علی علیه السلام، خطاب به یکی از یارانش به نام کُمیل می‌فرماید:

مَا مِنْ حَرَكَةٍ إِلَّا وَأَنْتَ مُحْتَاجٌ فِيهَا إِلَى مَعْرِفَةٍ^۳.

هیچ حرکتی نیست، مگر آن که در آن، نیازمند شناختی هستی.

مهم‌ترین ویژگی‌های منتظران راستین و زمینه‌سازان حکومت مهدوی، رشد و کمال خرد و معرفت است. در این باره از امام زین العابدین علیه السلام نقل شده:

وَالْمُنْتَظَرِينَ لظُهُورِهِ أَفْضَلُ مِنْ أَهْلِ كُلِّ زَمَانٍ؛ لِأَنَّ اللَّهَ - تَبَارَكَ وَتَعَالَى - أَعْطَاهُمْ مِنْ الْعُقُولِ وَالْأَفْهَامِ وَالْمَعْرِفَةِ، مَا صَارَتْ بِهِ الْغَيْبَةُ عِنْدَهُمْ بِمَنْزِلَةِ الْمَشَاهِدَةِ...^۴

و منتظران ظهورش، از مردم هر روزگار دیگری برترند؛ زیرا خداوند - تبارک و تعالی - چنان عقل و فهم و معرفتی به آنان داده که غیبت برای آنان به سان مشاهده است.

بدین سان، تکیه‌گاه اصلی انقلاب مهدوی، معرفت و بصیرت است، و مبارزه با انحرافات و تلاش برای پدیدآوران جامعه آرمانی اسلام، از همین نقطه آغاز خواهد شد. در این باره، امام علی علیه السلام تعبیر بسیار لطیفی دارد و می‌فرماید:

حَتَّى إِذَا وَاقَفَ وَارِدُ الْقَضَاءِ انْقِطَاعَ مُدَّةِ الْبَلَاءِ حَمَلُوا بِصَائِرِهِمْ عَلَى أَسْيَافِهِمْ وَ دَانُوا لِرَبِّهِمْ بِأَمْرِ وَعَظِيمِهِمْ^۵.

۱. غرر الحکم: ح ۸۱۸ و ۸۱۹.

۲. از امام علی علیه السلام نقل شده: «قواعد الإسلام سبعة: فأولها العقل...؛ پایه‌های اسلام هفت تا است. نخستین آنها عقل است» (تحف العقول: ص ۱۹۶).

۳. تحف العقول: ص ۱۷۱، بشارة المصطفی: ص ۲۵ عن کمیل بن زیاد، بحار الأنوار: ج ۷۷ ص ۲۶۷ ح ۱.

۴. ر. ک: ج ۵ ص ۳۴۶ ح ۹۳۵.

۵. نهج البلاغة: خطبة ۱۵۰، بحار الأنوار: ج ۲۹ ص ۶۱۶ ح ۲۹.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

تا هنگامی که قضا [و قدر]، موافق پایان یافتن مدّت بلا شد، بصیرت و آگاهی خویش را بر شمشیرشان می‌نهند [و با بصیرت، سلاح خود را در برخورد با دشمن به کار می‌گیرند] و به فرمان اندرزگوی خویش (امام مهدی علیه السلام)^۱ از پروردگار خود، اطاعت می‌کنند.

جهانی شدن انقلاب مهدوی و تداوم آن نیز نیازمند رشد علم و آگاهی است و از این رو، بنیادی‌ترین اقدامات فرهنگی در حکومت امام مهدی علیه السلام، توسعه و تعمیق معرفت و بصیرت جامعه است.

ثقة الإسلام کلینی رحمته الله از امام باقر علیه السلام روایت کرده که فرمود:

إِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَضَعَ اللَّهُ يَدَهُ عَلَى رُؤُوسِ الْعِبَادِ، فَجَمَعَ بِهَا عُقُولَهُمْ، وَكَمَلَتْ بِهِ أَحْلَامُهُمْ ۲. ۳.

هنگامی که قائم ما قیام کند، خداوند دستش را بر سر بندگان می‌نهد و عقل‌های ایشان را با آن، جمع می‌کند و خردهایشان با او کامل می‌شود.

این سخن، بدین معناست که هم‌زمان با قیام امام مهدی علیه السلام، نخستین لطف و عنایت خداوند سبحان به مردم، رشد عقلی و تکامل علمی آنهاست.

در حدیثی دیگر از امام صادق علیه السلام نقل شده که می‌فرمود:

الْعِلْمُ سَبْعَةٌ وَعِشْرُونَ حَرْفًا، فَجَمِيعُ مَا جَاءَتْ بِهِ الرُّسُلُ حَرْفَانِ، فَلَمْ يَعْرِفْ النَّاسُ حَتَّى الْيَوْمِ غَيْرَ الْحَرْفَيْنِ، فَإِذَا قَامَ الْقَائِمُ علیه السلام أَخْرَجَ الْخَمْسَةَ وَالْعِشْرِينَ حَرْفًا فَبَيَّنَّهَا فِي النَّاسِ، وَضَمَّ إِلَيْهَا الْحَرْفَيْنِ حَتَّى يَبَيَّنَّهَا سَبْعَةً وَعِشْرِينَ حَرْفًا ۴. ۵.

۱. گفتنی است که برخی شارحان نهج البلاغة، به قرینه جملات بعدی خطبه، مقصود از «اندرزگو» را پیامبر صلی الله علیه و آله گرفته‌اند؛ لیکن به نظر می‌رسد که آن جملات، بخش دیگری از سخنان امام علیه السلام است که توسط سید رضی، انتخاب و تقطیع شده و بلافاصله پس از بخش مورد نظر ما قرار گرفته است و همان طور که در منهاج البراعة فی شرح نهج البلاغة (ج ۹ ص ۱۳۲) آمده و به قرینه عنوان خطبه، مقصود، بقیة الله الأعظم امام مهدی - ارواحنا فداء - است.

۲. فی الخرائج والجرائح: «أخلاقهم» بدل «أحلامهم».

۳. ر. ک: ص ۲۳۲ ح ۱۷۹۱.

۴. الخرائج والجرائح: «جزاء» و «حرفان» بدل «جزأ» و «حرفاً».

۵. ر. ک: ص ۲۳۴ ح ۱۷۹۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

علم، بیست و هفت حرف است و همه آنچه پیامبران آورده‌اند، دو حرف است و مردم تاکنون، جز دو حرف را نشناخته‌اند. چون قائم قیام کند، بیست و پنج حرف دیگر را بیرون می‌آورد و میان مردم، منتشر می‌کند و دو حرف [قبلی] را هم به آنها ضمیمه می‌کند تا همه بیست و هفت حرف را منتشر سازد.

بی‌تردید، رشد معجزه‌آسای اندیشه و عقل، و پیشرفت مافوق تصور علم در حکومت مهدوی، زمینه‌ساز پیشرفت همه‌جانبه و موجب رسیدن به قلّه جامعه آرمانی و تمدن نوین اسلامی است.

۲ - ۲. آشنای کامل با معارف قرآن

قرآن، خلاصه معارف مورد نیاز انسان است. امام علی علیه السلام با تعبیر بلندی در توصیف این کتاب آسمانی می‌فرماید:

سَلَوْنِي عَنِ الْقُرْآنِ فَإِنَّ فِي الْقُرْآنِ عِلْمَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، لَمْ يَدَعْ لِقَائِلٍ مَقَالًا، وَلَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ، وَ لَيْسُوا بِوَاحِدٍ، وَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله كَانَ وَاحِدًا مِنْهُمْ عَلَّمَهُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ إِيَّاهُ، وَ عَلَّمَنِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله، ثُمَّ لَا يَزَالُ فِي بَيْتِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ^۱.

از من، در باره قرآن پرسید؛ چرا که دانش اولین و آخرین، در قرآن است. [قرآن] برای هیچ گوینده‌ای [جای] سخن نگذاشته است و تأویل آن را جز خدا و استواران در دانش، کسی نمی‌داند و اینان، یک نفر نیستند. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله یکی از ایشان بود که خداوند سبحان، آن را به او آموخت و پیامبر خدا صلى الله عليه وآله هم آن را به من آموخت و [تأویل قرآن] در فرزندان [معصوم] او تا روز قیامت، باقی خواهد ماند. امام علیه السلام در این سخن، چند نکته بسیار مهم را در باره معارف قرآن، یادآور شده: اول. دانش گذشتگان و آیندگان در قرآن شریف خلاصه شده، به گونه‌ای که

۱. تأویل الآيات الظاهرة: ج ۲ ص ۵۵۵ ح ۱۰، تفسیر فرات: ص ۶۸ ح ۲۸، کتاب سلیم بن قیس: ج ۲ ص ۹۴۲ ح ۷۸ (هر دو منبع با عبارت مشابه).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مدعیان علم و معرفت در مقابل این کتاب آسمانی حرف تازه‌ای ندارند.
دوم. معارف عمیق و گسترده قرآن، ویژه پیامبر ﷺ است و او، این معارف را به
امام علی علیه السلام تعلیم فرموده و این میراث علمی در خاندان او تا قیامت، باقی است.
سوم. مردم برای آشنایی کامل با معارف قرآن، راهی جز مراجعه به اهل بیت علیهم السلام
ندارند.

روشن است که در دوران کوتاه نبوت پیامبر خاتم ﷺ، زمینه لازم برای تبیین
کامل معارف قرآن برای همه مردم، وجود نداشت و از این رو، پیامبر ﷺ حقایق این
کتاب آسمانی را به امام علی علیه السلام تعلیم فرمود تا به امامان اهل بیت علیهم السلام منتقل شود و در
فرصت‌های مناسب در اختیار قرآن‌پژوهان قرار گیرد؛ لیکن در دوران امامت سایر
امامان اهل بیت نیز، به دلیل اختناق سیاسی، چنین فرصتی پدید نیامد.

بنا بر این، در دولت جهانی اهل بیت علیهم السلام که زمینه برای بیان حقایق قرآن به طور
کامل فراهم است، یکی از سیاست‌های اصولی حکومت مهدوی، آشنا کردن مردم
با حقایق این کتاب آسمانی است و با توجه به این که آگاهی از ترتیب نزول آیات
قرآن، نقش مؤثری در فهم معارف آن دارد، یکی از اقدامات اساسی امام علی علیه السلام، تعلیم
قرآن بر اساس این ترتیب است.^۱

۲-۳. توسعه مساجد و مراکز فرهنگی

گسترش آشنایی با معارف قرآنی و توسعه و تعمیق معرفت و مفاهیم دینی، نیازمند
مراکز گسترده تعلیم و تربیت است. لذا در حکومت امام مهدی علیه السلام توسعه مراکز
فرهنگی از سیاست‌های مهم و بنیادی شمرده می‌شود. بنا بر این، آنچه در احادیث
در باره ساختن مساجد بزرگ در حکومت مهدوی آمده،^۲ اشاره به این معناست.

۱. ر.ک: ص ۲۳۵ (آموزش قرآن بر اساس نزول آن).

۲. ر.ک: ص ۲۳۷ (ساختن مسجدهای بزرگ)

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۲-۴. مبارزه قاطع با فساد و انحراف

بی‌تردید، نخستین برنامه دولت امام مهدی علیه السلام، مبارزه با مفساد اجتماعی و انحرافات اعتقادی، اخلاقی و عملی است. رشد عقلی و عملی جامعه، و آشنایی با معارف اصیل قرآن، در حقیقت، مقدمه این پیکار بزرگ است. تعمیق و گسترش ایمان نیز، بدون این جهاد فرهنگی، امکان‌پذیر نیست و این مبارزه، یکی از مصادیق روشن این آیه شریف است:

﴿السَّيِّئِينَ إِن مَّكَّنَّا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾^۱

﴿کسانی که اگر به آنها در زمین توانایی دهیم، نماز بر پا می‌دارند و زکات می‌دهند و به نیکوکاری، فرمان می‌دهند و از زشت‌کاری، باز می‌دارند؛ و فرجام همه کارها از آن خداوند است﴾.

در حدیثی از امام باقر علیه السلام در تبیین آیه یاد شده آمده است:

هَذِهِ الْآيَةُ لِأَنَّ مُحَمَّدَ الْمَهْدِيِّ وَأَصْحَابِهِ، يُمَلِّكُهُمُ اللَّهُ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا، وَ يُظَهِّرُ الدِّينَ، وَ يُمَيِّتُ اللَّهُ ﷻ بِهِ وَ بِأَصْحَابِهِ الْبِدْعَ وَ الْبَاطِلَ، كَمَا أَمَاتَ السَّفَهَةَ الْحَقَّ، حَتَّى لَا يُرَى أَثَرٌ مِنَ الظُّلْمِ، وَ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ يَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَ لِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ^۲.

این آیه، برای خاندان محمد - مهدی و یارانش - است. خداوند، مشرق و مغرب زمین را به تسلط آنها در می‌آورد و دین را چیره می‌کند و خداوند ﷻ به دست او و یارانش، بدعت‌گذاران و باطل‌پویان را می‌میراند، همان‌گونه که نابخران، حق را می‌راندند تا آن‌جا که اثری از ستم، دیده نشود و به نیکی فرمان می‌دهند و از زشتی باز می‌دارند؛ و فرجام همه کارها از آن خداوند است.

در این جا این سؤال قابل طرح است که سیاست حکومت مهدوی در برخورد با

۱. حج: آیه ۴۱.

۲. ر. ک: ص ۲۴۰ تا ۱۸۰۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ناهنجاری‌ها دفعی است یا تدریجی؟ به عبارت دیگر، آیا امام مهدی علیه السلام پس از ظاهر شدن، بلافاصله مبارزه با انواع مفسد و ناهنجاری‌ها را هم‌زمان آغاز می‌کند یا این که اصلاحات مورد نظر خود را به تدریج و با برنامه‌ریزی و زمان‌بندی ویژه‌ای مدیریت می‌نماید؟

با در نظر گرفتن مفاد احادیثی که تأکید دارند بر این که سیره حکومت امام مهدی علیه السلام مبتنی بر سیره حکومت پیامبر صلی الله علیه و آله و امام علی علیه السلام است، در پاسخ سؤال مذکور می‌توان گفت: در حکومت مهدوی، مبارزه با بخشی از مفسد، دفعی است و مبارزه با بخشی دیگری از ناهنجاری‌ها، تدریجی خواهد بود.

در سیره نبوی و علوی، مفسد اجتماعی بر دو دسته تقسیم گردیده است: دسته اول، مفسدی که زمینه اجتماعی لازم برای مبارزه فوری با آنها فراهم بود. در این گونه موارد، هم‌زمان با آغاز مسئولیت، مبارزه با ناهنجاری‌ها نیز آغاز شد؛ مانند مبارزه با شرک و ظلم.

دسته دوم، مفسدی که زمینه اجتماعی لازم برای مبارزه فوری با آنها فراهم نبود. در این گونه موارد، پیکار با ناهنجاری‌ها تدریجی بود؛ مانند این که در عصر نبوت، بخشی از مقررات اسلام، به تدریج نازل می‌شد. همچنین امام علی علیه السلام مبارزه با مفسد اداری و اقتصادی را از نخستین روزهای حکومت، آغاز کرد؛ اما از آن جا که زمینه برای بخشی از اصلاحات فرهنگی آماده نبود، می‌فرمود:

لَوْ قَدِ اسْتَوَتْ قَدَمَايَ مِنْ هَذِهِ الْمَدَاحِضِ لَغَيَّرْتُ أَشْيَاءَ^۱

اگر پاهایم در این لغزشگاه استوار مآند، اموری را تغییر خواهم داد.

بدین سان، در حکومت علوی مبارزه با شماری از انحرافات، منوط به فراهم شدن زمینه‌های لازم گردید.^۲

۱. ر.ک: دانش‌نامه امیر المؤمنین علیه السلام: ج ۳ ص ۵۷۲ ح ۱۳۴۸.

۲. برای توضیح بیشتر، ر.ک: دانش‌نامه امیر المؤمنین علیه السلام: ج ۳ ص ۳۸۶ (سیاست علوی در رویارویی با

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بر این اساس، به نظر می‌رسد در حکومت مهدوی نیز، مبارزه با بخشی از انحرافات، دفعی است و هم‌زمان با ظهور امام مهدی علیه السلام آغاز می‌شود؛ اما تصحیح فرهنگ عمومی با برنامه‌ریزی ویژه‌ای، به تدریج تحقق خواهد یافت.

۲-۵. ریشه‌کن کردن گم‌راهی

رشد علم و آگاهی، آشنایی با معارف اصیل قرآن، و مبارزه اصولی با انواع انحرافات اعتقادی، اخلاقی و عملی، سبب می‌شود که در حکومت مهدوی، گم‌راهی (ضلالت) از جامعه بشر، ریشه‌کن گردد. این معنا، در احادیث، به گشوده شدن دژهای ضلالت به وسیله امام مهدی علیه السلام، تعبیر شده:

فَيَبْعَثُ اللَّهُ ﷻ مِنْهُمَا [الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ عليهما السلام] مَنْ يَفْتَحُ حُصُونَهُ الضَّلَالَةِ ۱.

و خداوند ﷻ از نسل حسن و حسین، کسی را بر می‌انگیزد که دژهای گم‌راهی و دل‌های سر بسته را می‌گشاید.

در حدیثی دیگر، با تعبیر دیگری آمده:

وَ إِنَّمَا سُمِّيَ الْقَائِمُ مَهْدِيًّا لِأَنَّهُ يَهْدِي إِلَى أَمْرٍ قَدْ ضَلُّوا عَنْهُ ۲.

قائم از آن رو «مهدی» نامیده شد که به امری رهنمون می‌شود که به آن، راه نیافته‌اند.

همچنین در توصیف امام مهدی علیه السلام می‌خوانیم:

يَعْطِفُ الْهَوَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ إِذَا عَطَفُوا الْهُدَىٰ عَلَى الْهَوَىٰ ۳.

هوس را دنبال‌رو هدایت می‌کند، هنگامی که [مردم] هدایت را پیرو هوس کرده‌اند.

بدین سان، هدایت و راهیابی به صراط مستقیم و راه درست، مقصد اعلای

﴿ انحراف‌ها﴾.

۱. ر.ک: ص ۲۴۲ ح ۱۸۰۶.

۲. ر.ک: ص ۲۴۴ ح ۱۸۰۸.

۳. ر.ک: ص ۱۹۴ ح ۱۷۵۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشريف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

انسانیت، جهان را فرا خواهد گرفت.

۲- ۶. پایان دادن به دولت ابلیس

با ریشه کن شدن گم‌راهی، زمینه‌های سلطه شیطان به طور اصولی از بین می‌رود. این معنا در برخی از احادیث به پایان یافتن دولت ابلیس در جهان و روی کار آمدن دولت خدا، تعبیر شده است. در حدیثی از امام صادق علیه السلام آمده:

مَا زَالَ مُذْ خَلَقَ اللَّهُ آدَمَ دَوْلَةً لِلَّهِ وَ دَوْلَةً لِابْلِيسَ، فَأَيْنَ دَوْلَةُ اللَّهِ؟ أَمَا هُوَ إِلَّا قَائِمٌ
وَاحِدٌ.^۱

هماره، از روزگار آفرینش آدم، دولتی از آن خدا و دولتی از آن ابلیس بوده است. پس دولت خداوند کجاست؟! آن نیست، جز [دولت] یگانه قائم [آل محمد].

در حدیثی دیگر، روی کار آمدن دولت خدا به وسیله امام مهدی علیه السلام، به ظهور دولت اهل بیت علیهم السلام تعبیر شده است. متن این حدیث که به سند معتبر از امام صادق علیه السلام نقل شده، چنین است.

لِكُلِّ أَنْاسٍ دَوْلَةٌ يَرْقُبُونَهَا وَ دَوْلَتُنَا فِي آخِرِ الدَّهْرِ تَطَهَّرُ.^۲

هر مردمی را دولتی است که چشم به راهش هستند
و دولت ما در پایان روزگار، پدیدار می‌شود.

آری! دولت امام مهدی علیه السلام همان دولت خداوند سبحان، و دولت خاتم پیامبران و خاندان بزرگوار اوست که در آخر زمان، به حکومت پیروان شیطان، پایان خواهد داد.

۲- ۷. تعمیق و تکامل ایمان

ایمان به مبدء و معاد، و باورهای سعادت‌آفرین، فرآیند به کارگیری خرد^۳ و علم و

۱. ر.ک: ص ۲۴۴ ح ۱۸۰۹.

۲. الأملی، صدوق: ص ۵۷۸ ح ۷۹۱، روضة الواعظین: ص ۲۳۴، بحار الأنوار: ج ۵۱ ص ۱۴۳ ح ۳.

۳. ر.ک: دانش نامه عقاید اسلامی: ج ۱ ص ۳۲۳ (آثار خرد).

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

حکمت است. ^۱ قرآن کریم با صراحت اعلام می‌فرماید:

﴿وَيَزِيَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ
الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ ^۲.

﴿وکسانی که از دانش، بهره‌یافته‌اند، می‌دانند که آنچه از جانب پروردگارت به سوی
تو نازل شده، حق است و به راه آن عزیزستوده [صفات] راهبری می‌کند﴾.

سیاست فرهنگی حکومت امام مهدی علیه السلام به گونه‌ای است که با از بین رفتن
ریشه‌های گم‌راهی، انسان‌ها نه تنها می‌توانند به حقایق ایمانی دست یابند، بلکه با
بهره‌گیری از قوت خرد، و توسعه علم و حکمت به بالاترین قله ایمان، صعود
می‌نماید. در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم:

إِنَّكُمْ مُؤْمِنُونَ وَلَكِنْ لَا يَكْمُلُ إِيْمَانُكُمْ حَتَّى يَخْرُجَ قَائِمُنَا، فَعِنْدَهَا يَجْمَعُ اللَّهُ
أَحْلَامَكُمْ فَتَكُونُونَ مُؤْمِنِينَ كَامِلِينَ. ^۳

شما مؤمن هستید؛ اما ایمانتان کامل نمی‌شود تا قائم ما قیام کند. آن هنگام،
خداوند، عقل‌هایتان را جمع می‌کند و مؤمنانی کامل می‌شوید.

جامعه‌ای که از عقل و ایمان برخوردار باشد، طبعاً از نظر اخلاق و رفتار، جامعه
نمونه انسانی است. ^۴

۲- ۸. زنده کردن معنوی زمین

فراگیر شدن عدالت و ایمان در جامعه، و آشنا شدن مردم با معارف اصیل و
حیات‌بخش الهی، سبب می‌شود جامعه بشر با ارزش‌های معنوی زنده گردد،
همان‌طور که باران بهار، زمین مرده را زنده می‌نماید. قرآن کریم، به این معنا اشاره

۱. همان: ج ۲ ص ۳۲۶ (آثار دانش).

۲. سبأ: آیه ۶.

۳. ر. ک: ص ۲۴۸ ح ۱۸۱۲.

۴. برای آگاهی از ویژگی‌های اخلاقی و رفتاری اهل ایمان، ر. ک: دانش‌نامه قرآن و حدیث: ج ۸ ص ۳۲۹
(فصل هشتم: ویژگی‌های مؤمن).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

می فرماید:

﴿ اَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا. ۱﴾

بدانید که خداوند، زمین را پس از مرگش زنده می‌کند.

در حدیثی از امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه یاد شده، آمده:

أَيُّ يُحْيِيهَا اللَّهُ بِعَدْلِ الْقَائِمِ عِنْدَ ظُهُورِهِ، بَعْدَ مَوْتِهَا بِجَوْرِ أُمَّةِ الضَّلَالِ. ۲

یعنی پس از آن که زمین به سبب ستم پیشوایان گم‌راهی می‌میرد، خداوند، آن را با

عدالت قائم به گاه ظهورش، زنده می‌کند.

طبق حدیثی دیگر، امام باقر علیه السلام در این باره می‌فرماید:

يُحْيِيهَا اللَّهُ ﷻ بِالْقَائِمِ عليه السلام بَعْدَ مَوْتِهَا - بِمَوْتِهَا كُفْرَ أَهْلِهَا - وَالْكَافِرُ مَيِّتٌ. ۳

خداوند ﷻ آن را به دست قائم علیه السلام زنده می‌کند، پس از آن که مُرده است و مرگش،

کفر ورزیدن اهل آن است؛ چرا که کافر، مرده است.

و در حدیثی دیگر از پیامبر خدا ﷺ آمده که خداوند سبحان، در معراج، ضمن

مطالبی خطاب به او می‌فرماید:

وَ بِالْقَائِمِ مِنْكُمْ أَعْمُرُ أَرْضِي بِتَسْبِيحِي وَ تَهْلِيلِي، وَ تَقْدِيسِي وَ تَكْبِيرِي وَ

تَمَجِيدِي، وَ بِهِ أَطْهَرُ الْأَرْضِ مِنْ أَعْدَائِي وَ أَوْرَثُهَا أَوْلِيَائِي، وَ بِهِ أَجْعَلُ كَلِمَةَ الَّذِينَ

كَفَرُوا بِي السُّفْلَى وَ كَلِمَتِي الْعُلْيَا، وَ بِهِ أَحْيِي عِبَادِي وَ بِلَادِي بِعِلْمِي. ۴

و با قائم شما زمینم را با تسبیح، تهلیل، تقدیس، تکبیر و تمجیدم، آباد می‌کنم و به

دست او، زمین را از دشمنانم پاک می‌کنم و آن را برای اولیایم به ارث می‌گذارم، و

به دست او، کلمه کافران به من را فرو آورده و کلمه خود را بالا می‌برم و به دست

او، بندگان و سرزمین‌هایم را با علم خود [بالا می‌برم].

۱. حدید: آیه ۱۷.

۲. ر. ک: ص ۲۰۲ ح ۱۷۶۳.

۳. ر. ک: ص ۲۵۰ ح ۱۸۱۳.

۴. ر. ک: ص ۲۵۰ ح ۱۸۱۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



همه این احادیث، به این حقیقت اشاره دارند که زندگی زمین در آبادانی ظاهری آن خلاصه نمی‌شود؛ بلکه زندگی باطنی و معنوی زمین، بسی مهم‌تر و ارزشمندتر از زندگی ظاهری آن است. تحقق این زندگی، تنها با فراگیر شدن ارزش‌های دینی و در رأس آنها ایمان و عدالت، در دوران حکومت امام مهدی علیه السلام امکان‌پذیر است.

۲- ۹. فراگیر شدن حکومت اسلامی در جهان

سیاست‌های فرهنگی حکومت مهدوی، در کنار نابودی جباران و ستمگران، به طور طبیعی زمینه را برای حکومت جهانی اسلام به رهبری قائم آل محمد علیهم السلام فراهم می‌سازد. در حدیثی از پیامبر صلی الله علیه و آله آمده:

الْأَيُّمَةُ بَعْدِي اثْنَا عَشَرَ، أَوْلَهُمْ أَنْتَ يَا عَلِيُّ، وَآخِرُهُمُ الْقَائِمُ الَّذِي يَفْتَحُ اللَّهُ لَكَ عَلَيْهِ عَلِيَّ
يَدِيهِ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا.^۱

امامان پس از من، دوازده تن هستند: نخستین آنها تو هستی - ای علی -، و آخرین آنها، قائمی که خداوند صلی الله علیه و آله مشرق و مغرب زمین را به دست او فتح می‌کند.

در حدیثی دیگر از پیامبر صلی الله علیه و آله، در توصیف حکومت جهانی امام مهدی علیه السلام آمده:

و تُشْرِقُ الْأَرْضُ بِنُورِهِ، وَ يَبْلُغُ سُلْطَانُهُ الْمَشْرِقَ وَالْمَغْرِبَ.^۲

و زمین از نورش روشن می‌شود و حکومتش، شرق و غرب را در بر می‌گیرد.

احادیث فراوان دیگری نیز، فراگیر شدن حکومت مهدوی در همه جهان را تأیید

می‌نمایند.^۳

۲- ۱۰. اتحاد ادیان

قرآن کریم در سه آیه تأکید می‌فرماید که دین اسلام در نهایت، بر همه ادیان غلبه خواهد کرد. در سوره توبه، آمده:

۱. ر.ک: ص ۲۵۲ ح ۱۸۱۶.

۲. ر.ک: ص ۲۵۴ ح ۱۸۱۹.

۳. ر.ک: ص ۲۵۳ (فصل سوم / فراگیر شدن حکومت اسلامی).

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾^۱

اوست که پیامبرش را به هدایت و دین حق فرستاد تا آن دین را بر همه ادیان، پیروز گرداند، هر چند مشرکان رانخوش آید.

در سوره صف، تعبیر اندکی متفاوت است:

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا﴾^۲

اوست که پیامبرش را به هدایت و دین حق فرستاد تا آن دین را بر همه ادیان، پیروز گرداند، و خدا، بر صدق پیامبرش گواهی بسنده است.

غلبه اسلام بر همه ادیان، در سوره انفال با این تعبیر مورد تأکید قرار گرفته است:

﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةً وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ﴾^۳

و با آنها بجنگید تا فتنه‌ای نباشد و دین به کلی از آن خدا باشد.

همه این آیات، به روشنی دلالت دارند که سیاست نظام اسلامی این است که جامعه جهانی در نهایت، به وحدت ادیان دست یابد و اسلام ناب، تنها دین حاکم بر جهان باشد. احادیث اهل بیت علیهم‌السلام بویژه احادیثی که در تفسیر آیات یاد شده از خاندان رسالت نقل شده‌اند، با صراحت اعلام می‌کنند که این حادثه بزرگ در عصر حکومت امام مهدی علیه‌السلام تحقق خواهد یافت.^۴ امام باقر علیه‌السلام در تبیین آیه ﴿لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾^۵ می‌فرماید:

إِنَّ ذَلِكَ يَكُونُ عِنْدَ خُرُوجِ الْمَهْدِيِّ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ، فَلَا يَبْقَى أَحَدٌ إِلَّا أَقْرَبَ بِمُحَمَّدٍ.^۶

۱. توبه: آیه ۳۳، صف: آیه ۹.

۲. فتح: آیه ۲۸.

۳. انفال: آیه ۳۹، و.ر.ک: بقره: آیه ۱۱۳.

۴. ج ۲ ص ۷۳ (بخش دوم / فصل پنجم / ظهور دین حق در جهان).

۵. توبه: آیه ۳۳.

۶. و.ر.ک: ص ۲۶۲ ح ۱۸۲۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آن،^۱ به هنگام قیام مهدی خاندان محمد ﷺ است که کسی نمی‌ماند، جز آن که به [رسالت] محمد ﷺ اقرار می‌کند.

همچنین در تفسیر آیه ﴿وَقَتَلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِئْتَةً وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ﴾،^۲ از امام صادق (ع) روایت شده که خطاب به مفضل می‌فرماید:
فَوَاللَّهِ يَا مُفَضَّلُ لَيُرْفَعَنَّ عَنِ الْمَلَلِ وَالْأَدْيَانِ الْإِخْتِلَافُ، وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ وَاحِدًا.^۳
به خدا سوگند - ای مفضل -، [قائم] اختلاف را از میان ملت‌ها و دین‌ها بر می‌دارد و همه دین‌ها یکی می‌شوند.

نکته قابل توجه این که براساس آنچه از روایات اهل بیت (ع) استنباط می‌شود، اتحاد ادیان در حکومت مهدوی، اجباری نیست؛ بلکه سیاست‌های فرهنگی امام مهدی (ع) به گونه‌ای است که توده مردم جهان، به تدریج و با آغوش باز، اسلام را خواهند پذیرفت.^۴

۱. اشاره است به آیه ﴿دین، به طور کامل، از آن خدا می‌شود...﴾.

۲. انفال: آیه ۳۹.

۳. ر.ک: ص ۲۶۲ ح ۱۸۲۷.

۴. برای توضیح این مطلب ر.ک: ص ۲۶۷ (وحدت و یاکثرت ادیان در حکومت مهدوی) مراجعه فرمایید.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

سیاست‌های اجتماعی

سومین بخش از برجسته‌ترین سیاست‌های حکومتی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، سیاست‌های اجتماعی آن بزرگوار است که رضایت عمومی جهانیان را در پی خواهد داشت. در این قسمت، ابتدا به تبیین نکاتی قابل توجه در باره این سیاست‌ها که در نصوص اسلامی بدانها اشاره شده، می‌پردازیم و در پایان، در باره نقش امدادهای الهی در پیشرفت‌های اجتماعی توضیحی خواهیم آورد:

۳- ۱. تقویت روابط اجتماعی بر پایه برادری دینی

یکی از سیاست‌های اصولی اسلام برای زدودن کینه‌ها، نزدیک کردن دل‌ها و منسجم کردن هوداران خود، تقویت روابط اجتماعی بر پایه پیوند برادری دینی است. این اقدام سیاسی - الهی، در صدر اسلام، زمینه‌ساز پیدایش نخستین حکومت اسلامی به رهبری پیامبر خدا صلی الله علیه و آله شد و بار دیگر، در آخر زمان، زمینه‌ساز حکومت جهانی اسلام به رهبری مهدی آل محمد علیهم السلام و توسعه و تداوم آن خواهد گردید:

۳- ۱- ۱. نقش برادری دینی در تأسیس نخستین حکومت اسلامی

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله پس از بعثت، دو بار از طرح برادری دینی جهت تأسیس حکومت اسلامی بهره گرفت: یک بار قبل از هجرت در مکه و بار دوم، پس از هجرت در مدینه.

این اقدام سیاسی - الهی، بخصوص پس از هجرت مسلمانان به مدینه، در

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

تأسیس نخستین حکومت اسلامی، نقشی بنیادین داشت؛ زیرا جامعه اسلامی، از یک سو با خطر مشرکان قریش و عموم بت پرستان و همچنین خطر یهود مدینه - که در داخل و خارج شهر، زندگی می‌کردند و ثروت و امکانات فراوانی داشتند - مواجه بود و از سوی دیگر، نیروهای تازه‌مسلمان، دچار از هم گسیختگی بودند؛ چرا که دو طایفه اوس و خزرج، با هم دشمنی و کینه دیرینه داشتند و میان مهاجران و انصار نیز از نظر فکری و فرهنگی، اختلاف وجود داشت.

در این جا بود که آیه اخوت: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾^۱ در حقیقت، مؤمنان، برادران [یکدیگر] اند» نازل شد و پیامبر اسلام، با الهام الهی، همچون سیاستمداری پخته و کارآزموده، با به کارگیری مجدد طرح برادری دینی، میان مسلمانان و بویژه مهاجران و انصار، وحدت سیاسی و معنوی ایجاد کرد و بدین سان بر معضل اختلافات داخلی فائق آمد و با انسجام پیروان خود در برابر دشمنان اسلام، حکومت اسلامی را بنیان نهاد.^۲

۳-۱-۲. نقش برادری دینی در حکومت جهانی اسلام

بر پایه احادیثی که در منابع معتبر شیعه و سنی آمده، پیامبر خدا ﷺ پیش بینی فرموده که در آخر زمان، مسلمانانی بسی بافضیلت‌تر از مسلمانان صدر اسلام، پدید خواهند آمد و آنان را به دلیل قوت ایمان و سرسختی در مسئولیت‌پذیری برادر خود می‌نامد. متن یکی از این احادیث که از امام باقر علیه السلام نقل شده، چنین است:

قال رسول الله ﷺ ذات يومٍ وعنده جماعة من أصحابه: اللهم لقتني إخواني
- مرتین -

فقال من حوله من أصحابه: أما نحن إخوانك يا رسول الله؟!

فقال: لا، إنكم أصحابي، وإخواني قوم من آخر الزمان آمنوا بي ولم يروني، لقد

۱. حجرات: آیه ۱۰.

۲. برای توضیح بیشتر، ر.ک: دانش‌نامه قرآن و حدیث: ج ۲ (برادری).

۳. في بحار الأنوار: «في»، وهو الأصبوب.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

عَرَفْنَاهُمْ اللَّهُ بِأَسْمَائِهِمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِهِمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُخْرِجَهُمْ مِنْ أَصْلَابِ آبَائِهِمْ وَ
أَرْحَامِ أُمَّهَاتِهِمْ، لِأَحَدِهِمْ أَشَدُّ بَقِيَّةً عَلَى دِينِهِ مِنْ خَرَطِ الْقَتَادِ فِي اللَّيْلَةِ الظَّلْمَاءِ، أَوْ
كَالْقَابِضِ عَلَى جَمْرِ الْغَضَى^٢، أَوْلَيْكَ مَصَابِيحُ الدُّجَى، يُنَجِّهِمُ اللَّهُ مِنْ كُلِّ فِتْنَةٍ غَبْرَاءَ
مُظْلِمَةٍ^٣.

روزی پیامبر خدا ﷺ، در حالی که جماعتی از یارانش نزد ایشان بودند، دو بار
فرمود: «بار خدایا! مرا با برادرانم ملاقات ده».

یارانش که پیرامون ایشان بودند، گفتند: مگر ما برادران تو نیستیم، ای پیامبر
خدا؟!!

فرمود: «نه. شما یاران منید. برادران من، مردمانی از آخر زمان هستند که با آن که
مرا ندیده‌اند، به من ایمان آورده‌اند. خداوند، آنان را پیش از آن که از پشت پدران
و ارحام مادرانشان بیرون آورد، با نام و نام پدرانشان به من شناساند. هر یک از
ایشان، بر دینش، پایدارتر از کشیدن شاخ و برگ خار مغیلان با دست در شب تاریک
است، یا همانند کسی است که اخگر چوب درخت شوره‌گز [که دیر خاموش
می‌شود] در دست گرفته باشد. آنان، چراغ‌های تاریکی‌اند. خداوند، ایشان را از
هر فتنه تیره و تاریک، می‌رهاند».

به نظر می‌رسد مقصود پیامبر ﷺ از بزرگ‌مردانی که در این حدیث و احادیث
مشابه، آنان را برادران خود می‌نامد، همان کسانی‌اند که خداوند سبحان،
ویژگی‌های آنان را در این آیه، بیان کرده است:

﴿يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ
وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَسِعَ عَلَيْهِمْ^٤.

١. القَتَاد: شجر له شوك، وفي المثل: «ومن دونه خَرَطِ الْقَتَادِ» (الصالح: ج ٢ ص ٥٢١ «قتد»).
٢. الْغَضَى: شجرٌ، من الأثل، خشبه من أصلب الحَسْب، وجمره يبقى زماناً طويلاً لا ينطفئ (المعجم الوسيط: ج ٢
ص ٦٥٥ «غضى»).
٣. بصائر الدرجات: ص ٨٤ ح ٤ (به نقل از ابو بصير)، بحار الأنوار: ج ٥٢ ص ١٢٣ ح ٨.
٤. مانده: آیه ٥٤.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است
که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه
قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ١٠ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون
سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای
کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.
* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ١٣٩٣/٩/١٥ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد
که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ١٣٩٣/١٠/١٢ همراه با کارت
شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و
رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی
مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، هر کس از شما از دینش برگردد، [بداند] خداوند به زودی گروهی را بیاورد که ایشان را دوست دارد و ایشان، او را دوست دارند، با مؤمنان، فروتن، و بر کافران، سرفرازند؛ در راه خدا جهاد می‌کنند و از سرزنش هیچ ملامتگری نمی‌هراسند. این، فضل خداست. آن را به هر که بخواهد، می‌دهد؛ و خدا، گشایشگر داناست».

در این آیه، خداوند سبحان، ضمن تهدید جمعی از همراهان پیامبر ﷺ که در باورهای دینی و دفاع از ارزش‌های اسلامی استوار نبودند، با صراحت اعلام می‌فرماید در آینده تاریخ، گروهی به یاری این آیین خواهند شتافت که خدا، آنها را دوست دارد و آنان نیز خدا را دوست دارند، با اهل ایمان، فروتن و مهربان‌اند و در برابر کافران معاند، سرفراز و قاطع، در راه اقامه ارزش‌های دینی پیکار می‌کنند و از سرزنش ملامتگران نمی‌هراسند.^۱

بی تردید، کامل‌ترین مصادیق این پیشگویی، یاران امام مهدی علیه السلام هستند؛ بلکه در تفسیر القمی ذیل جمله «يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ» آمده:

نَزَلَتْ فِي الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَأَصْحَابِهِ «يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ».^۲
[این آیه] در باره قائم علیه السلام و یارانش نازل شده است که «در راه خدا جهاد می‌کنند و از سرزنش هیچ ملامتگری نمی‌هراسند».

یاران امام مهدی علیه السلام در اثر تکامل عقل و ایمان، در بالاترین مراتب برادری دینی قرار می‌گیرند، به گونه‌ای که شایستگی پیدا می‌کنند پیامبر خدا صلی الله علیه و آله از آنان با عنوان برادر خود یاد کند. در حدیثی که با سند معتبر از زید زَرَّاد نقل شده، وی می‌گوید: به امام صادق علیه السلام گفتم: ما می‌ترسیم که مؤمن نباشیم.
امام علیه السلام فرمود: «چرا این گونه فکر می‌کنید؟».

۱. آیات ۱۳۳ سوره نساء و ۳۸ سوره محمد علیه السلام نیز اشاره به این پیشگویی است.

۲. تفسیر القمی: ج ۱ ص ۱۷۰، بحار الأنوار: ج ۳۱ ص ۵۷۷ ح ۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

گفتم: چون میان خود کسی را نمی‌یابیم که برادرش نزد او بر درهم و دینارش، مقدم باشد، و ما درهم و دینار را نزد خود بر برادر دینی مان - که با دوستی امیر مؤمنان گرد آورده است -، مقدم می‌یابیم. امام علیه السلام فرمود:

كَلَّا، إِنَّكُمْ مُؤْمِنُونَ وَلَكِنْ لَا يَكْمُلُ إِيمَانُكُمْ حَتَّىٰ يَخْرُجَ قَائِمُنَا، فَعِنْدَهَا يَجْمَعُ اللَّهُ أَحْلَامَكُمْ فَتَكُونُونَ مُؤْمِنِينَ كَامِلِينَ.^۱

هرگز [این گونه نیندیش]! شما مؤمن هستید؛ اما ایمانتان کامل نمی‌شود تا قائم ما قیام کند که آن هنگام، خداوند، عقل‌هایتان را جمع می‌کند و مؤمنانی کامل می‌شوید.

در حدیثی دیگر از امام صادق علیه السلام آمده:

إِنَّ أَصْحَابَ الْقَائِمِ علیه السلام يَلْقَىٰ بَعْضُهُمْ بَعْضًا كَأَنَّهُمْ بَنُو أَبِي وَأُمَّ، وَإِنْ افْتَرَقُوا عِشَاءَ التَّقْوَا غُدُوَّةً.^۲

یاران قائم، همدیگر را همچون برادرانِ تنی دیدار می‌کنند و اگر شب از هم جدا شوند، صبح به دیدار یکدیگر می‌روند.

و بدین سان در عصر ظهور، دشمنی‌ها، جای خود را به دوستی می‌دهد^۳ و روابط اجتماعی برادرانه میان یاران امام مهدی علیه السلام به قدری تقویت می‌شود که وقتی کسی نیاز به پول پیدا می‌کند، از جیب برادر دینی خود برمی‌دارد و او مانع نمی‌شود.^۴

به عبارت دیگر، جامعه مهدوی، زندگی بهشتیان را در دوران حکومت امام عصر علیه السلام تجربه می‌کنند، همان‌طور که خداوند در توصیف اهل بهشت فرموده:

﴿وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِّنْ غَلٍٍّ إِخْوَانًا عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ.^۵

۱. ر. ک: ص ۲۴۸ ح ۱۸۱۲.

۲. ر. ک: ص ۳۱۶ ح ۱۸۲۸.

۳. ر. ک: ص ۳۱۶ ح ۱۸۲۹ و ص ۳۲۶ ح ۱۸۴۰.

۴. ر. ک: ص ۳۱۸ ح ۱۸۳۰.

۵. حجر: آیه ۴۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

هر گونه غِلّ (حسد، کینه و دشمنی) را از سینه آنها برمی‌کنیم، در حالی که برادرانه بر روی تخت‌ها در مقابل هم قرار گیرند».

۳- ۲. تأمین امنیت فراگیر

امنیت، یکی از نیازهای اولیه و حیاتی هر جامعه است که در نظام الهی - سیاسی اسلام، از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.^۱

۳- ۲- ۱. پیوند امنیت با فلسفه رسالت و امامت

پیوند امنیت اجتماعی با فلسفه رسالت و امامت در احادیث اسلامی، حاکی از نقش اساسی آن در تحقق آرمان‌های بلند نظام اسلامی است. در حدیثی آمده که پیامبر ﷺ در پاسخ به این سؤال که «خداوند برای چه تو را فرستاده؟» می‌فرماید:

بِأَنْ تَوْصَلَ الْأَرْحَامَ، وَ تُحَقِّقَ الدَّمَاءَ، وَ تُؤَمِّنَ السُّبُلَ، وَ تُكَسِّرَ الْأَوْثَانَ، وَ يُعْبَدَ اللَّهُ وَ حِدَهُ لَا يُشْرَكَ بِهِ شَيْءٌ.^۲

[خداوند] برای پیوند خویشاوندان، حفظ خون‌ها، امنیت راه‌ها، شکستن بت‌ها و پرستش خدای یگانه و بی‌انباز [، مرا فرستاده است].

همچنین، امام علی علیه السلام اسلام را رمز امنیت برای پیروان آن می‌داند^۳ و یکی از اهداف خود را از پذیرش زمامداری، تأمین امنیت اجتماعی ذکر کرده است و می‌فرماید:

اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنَّهُ لَمْ يَكُنِ الَّذِي كَانَ مِنَّا مُنَافَسَةً فِي سُلْطَانٍ، وَلَا التَّمَاسَ شَيْءٍ مِنْ فُضُولِ الْخَطَامِ، وَ لَكِنْ لِنُرْدَ الْمَعَالِمَ مِنْ دِينِكَ، وَ نُظْهِرَ الْإِصْلَاحَ فِي بِلَادِكَ، فَيَأْمَنَ

۱. برای آگاهی بیشتر از اهمیت امنیت از نگاه اسلام، ر.ک: دانش نامه قرآن و حدیث: ج ۷ (امنیت).
۲. مسند ابن حنبل: ج ۶ ص ۵۳ ح ۱۷۰۱۳، مسند الشاميين: ج ۲ ص ۳۰ ح ۸۶۳، تاریخ دمشق: ج ۴۶ ص ۲۶۲.
۳. الحمد لله الذي شرع الإسلام... فجعله أمناً لمن علقه؛ ستایش، و یژه‌ خدایی است که اسلام را تشریح فرمود... و آن را موجب امنیت برای کسانی که به آن تمسک جویند، قرار داد (نهج البلاغه: خطبه ۱۰۵).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

المَظْلُومُونَ مِنَ عِبَادِكَ، وَتَقَامُ الْمُعْطَلَةُ مِنْ حُدُودِكَ^۱.

بار خدایا! تو می‌دانی که آنچه از ما سر زد، از سر قدرت طلبی یا برای به دست آوردن چیزی از دارایی بی‌ارزش دنیا نبود؛ بلکه برای این بود که نشانه‌های دینت را باز گردانیم و در شهر هایت، آبادانی پدیدار سازیم تا بندگان ستم‌دیده‌ات در امنیت باشند و احکام بر زمین مانده‌ات برپا داشته شوند.

۳-۲-۲. شهر نمونه در امنیت

قرآن کریم، مرکز طلوع خورشید تابناک اسلام را «البلد الامین؛ شهر امن» نامیده و اسلام، مقررات ویژه‌ای برای اجتناب از هر گونه نزاع، جنگ و خونریزی در این سرزمین مقدس، وضع کرده است،^۲ به گونه‌ای که در این شهر، نه تنها انسان‌ها، بلکه حیوانات، پرندگان و گیاهان نیز از امنیت برخوردارند.

می‌توان گفت: مکه، در حقیقت، شهر نمونه اسلامی در امنیت است و دیگر شهرهای مسلمان‌نشین باید از این شهر نمونه و ام القرای جهان اسلام، الگو بگیرند. مسلمانان باید تلاش کنند تا دیگر بلاد اسلامی را از امنیت لازم، برخوردار نمایند، چنان که در دوران حکومت مهدوی، امنیت کامل بر جهان، حاکم خواهد شد.

۳-۲-۳. نوید امنیت فراگیر

قرآن کریم، یکی از بالاترین نویدهایی که به جامعه برین ایمانی داده، دستیابی به امنیت کامل فراگیر است:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا
أَسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن
بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا^۳﴾

۱. نهج البلاغة: خطبة ۱۳۱، تحف العقول: ص ۲۳۹ (به نقل از امام حسین علیه السلام، با عبارت مشابه)، بحار الأنوار:

ج ۳۴ ص ۱۱۱ ح ۹۴۹؛ تذكرة الخواص: ص ۱۲۰ (به نقل از عبد الله بن صالح العجلی).

۲. برای اطلاع از این مقررات، به منافع فقهی مراجعه فرمایید.

۳. نور: آیه ۵۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند، وعده داده است که حتماً آنان را در زمین، جانشین قرار دهد، همان‌گونه که کسانی را که پیش از آنان بودند، جانشین قرار داد و آن دینی را که برایشان پسندیده است، به سودشان مستقر کند و بیمشان را به ایمنی مبدل گرداند تا مرا عبادت کنند و چیزی را با من، شریک نسازند. *

بر پایه حدیثی، امام صادق علیه السلام در تبیین این آیه می‌فرماید:

تَزَلَّتْ فِي الْقَائِمِ وَأَصْحَابِهِ ۱.

در باره قائم و یارانش نازل شده است.

بنا بر این، امنیت فراگیر در زمینه‌های مختلف فردی و اجتماعی، که یکی از اهداف بزرگ رسالت انبیا و امامت اوصیای آنهاست، تنها در حکومت جهانی مهدوی که آئینه تمام‌نمای حاکمیت اسلام ناب است، تحقق خواهد یافت. در جامعه موعود مهدوی، نه تنها مردم از ستم کردن دیگران به آنها امنیت دارند؛ بلکه از شرّ درندگان و گزندگان نیز در امان خواهند بود و حتی در میان حیوانات وحشی و اهلی نیز امنیت برقرار می‌شود، تا آن جا که گرگ، چوپانی می‌کند! ۲

۳-۲-۴. سیاست‌های امنیتی

هر چند گزارش روشنی از پیشگویی‌های اهل بیت علیهم السلام در باره سیاست‌های امنیتی امام مهدی علیه السلام در دست نیست؛ ولی با توجه به اصل کلی پیش‌گفته، سیره مهدوی هماهنگ با سیره نبوی و علوی است و سیاست‌های امنیتی حکومتی امام مهدی علیه السلام، همان سیاست‌هایی است که پیامبر خدا و امیر مؤمنان در دوران حاکمیت خود داشتند. برجسته‌ترین این سیاست‌ها به طور خلاصه، ۳ عبارت‌اند از:

۱. ر.ک: ص ۳۲۰ ح ۱۸۳۲.

۲. ر.ک: ص ۳۲۰ (گسترش امنیت).

۳. برای آگاهی از مشروح سیاست‌های امنیتی امام علی علیه السلام، ر.ک: دانش‌نامه امیر المؤمنین علیه السلام؛ ج ۳ ص ۴۳۲ و

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

الف - برنامه‌ریزی جهت دستیابی به اطلاعات و شناخت‌های لازم از تهدیدهای امنیتی و عوامل آنها؛

ب - برخورداری از ابزارها و امکانات باز دارنده دشمن؛

ج - تقویت مادی و معنوی نیروهای مسلح؛

د - برنامه‌ریزی جهت تبدیل تهدیدهای امنیتی به فرصت؛

هـ - اجتناب از درگیری بدون ضرورت با دشمن؛

و - هشیاری در برابر توطئه‌های ضد امنیتی؛

ز - رعایت ارزش‌های اخلاقی در کشف توطئه‌های ضد امنیتی؛

ح - برخورد قاطع و ریشه‌ای با تهدیدهای امنیتی.

گفتنی است که با توجه به نقش زمان و مکان در سیره اهل بیت علیهم‌السلام ممکن است در برخی از موارد، سیاست‌های حکومتی امام مهدی علیه‌السلام با سیاست‌های پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و امام علی علیه‌السلام متفاوت باشد؛ لیکن بی‌تردید، اصول حاکم بر آنها، تفاوتی ندارند.

۳-۳ - بهداشت و درمان برای همه

بهداشت و درمان، همانند امنیت، از نیازهای اولیه و حیاتی جامعه انسانی است. لذا در احادیث اهل بیت علیهم‌السلام این دو نیاز در کنار هم مورد توجه قرار گرفته‌اند. در حدیثی از پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم آمده:

نِعْمَتَانِ مَكْفُورَتَانِ: الْأَمْنُ وَالْعَافِيَةُ.^۲

دو نعمت‌اند که قدرشان ناشناخته است: امنیت و سلامت.

﴿ ج ۴ ص ۲۵۷ (سیاست‌های امنیتی). ﴾

۱. به علت غفلت مردم از عظمت این دو نعمت، قدرشناسی یا سپاس‌گزاری نمی‌شود (ر.ک: بحار الأنوار: ج ۸۱ ص ۱۷۰).

۲. الخصال: ص ۳۴ ح ۵ (به نقل از اسماعیل بن مسلم از امام صادق علیه‌السلام از اجدادش علیهم‌السلام)، بحار الأنوار: ج ۸۱ ص ۱۷۰ ح ۱.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارائه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

در عصر حکومت امام مهدی علیه السلام، شکوفایی دانش به اوج خود خواهد رسید،^۱ بویژه علم بهداشت و درمان، که در نصوص اسلامی، جایگاهی مشابه علم ادیان دارد.^۲ بهره‌گیری از این دانش، در کنار امنیت فراگیر، آرامش روانی و تغذیه سالم، به طور طبیعی سبب می‌شود که بهترین شرایط بهداشتی و درمانی بر جامعه جهانی در عصر ظهور، حاکم گردد و مردم از سلامت کامل و طول عمر خوبی برخوردار گردند، احادیث متعددی این مدعا را تأیید می‌نمایند که در این جا به شماری از آنها اشاره می‌شود:

یک. امام علی علیه السلام:

فِي قِصَّةِ الْمَهْدِيِّ ... وَ تَطُولُ الْأَعْمَارُ.^۳

در حکومت مهدی... عمرها طولانی می‌شود.

دو. امام صادق علیه السلام:

إِنَّ قَائِمًا إِذَا قَامَ... وَ يُعَمِّرُ الرَّجُلَ فِي مُلْكِهِ حَتَّى يُؤَلِّدَ لَهُ أَلْفَ ذَكَرٍ لَا يُؤَلِّدُ فِيهِمْ أُثْنَى.^۴

هنگامی که قائم ما قیام کند، ... مردم در سایه فرمان‌روایی او عمری طولانی خواهند داشت، به گونه‌ای که [از برخی اشخاص] هزار فرزند پسر متولد می‌شود و در میان آنها دختر وجود ندارد.

سه. امام باقر علیه السلام:

مَنْ أَدْرَكَ قَائِمَ أَهْلِ بَيْتِي مِنْ ذِي عَاهَةِ بَرِيٍّ، وَ مِنْ ذِي ضَعْفٍ قَوِيٍّ.^۵

۱. ر.ک: ص ۲۳۳ (گسترش مرزهای دانش).
۲. ر.ک: دانش‌نامه احادیث پزشکی: ج ۱ ص ۳۲ (اهمیت دانش پزشکی). پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «دانش بر دو گونه است: دانش دین‌ها و دانش بدن‌ها».
۳. عقد الدرر: ص ۱۵۹، الزام الناصب: ص ۳۶۱، القول المختصر فی علامات المهدی المنتظر، ابن حجر: ص ۵۴.
۴. الغيبة، طوسی: ص ۴۶۸ ح ۴۸۴، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۹۳، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۳۰ ح ۵۲.
۵. ر.ک: ص ۳۲۸ ح ۱۸۴۳.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

هر کس قائم خاندان ما را درک کند، از بیماری می‌رهد و از ضعف به قوت می‌رود.

چهار. امام زین العابدین علیه السلام:

إِذَا قَامَ الْقَائِمُ أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْ كُلِّ مُؤْمِنٍ الْعَاهَةَ، وَرَدَّ إِلَيْهِ قُوَّتَهُ.^۱

هنگامی که قائم قیام کند، خداوند، کاستی و بیماری هر مؤمنی را برطرف می‌کند و نیرویش را به او باز می‌گرداند.

پنج. امام زین العابدین علیه السلام:

إِذَا قَامَ قَائِمُنَا، أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْ شِيعَتِنَا الْعَاهَةَ، وَجَعَلَ قُلُوبَهُمْ كَزُبُرِ الْحَدِيدِ، وَجَعَلَ قُوَّةَ الرَّجُلِ مِنْهُمْ قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا، وَيَكُونُونَ حُكَّامَ الْأَرْضِ وَ سَنَامَهَا.^۲

هنگامی که قائم ما قیام کند، خداوند تعالی، بیماری و کاستی را از شیعیان ما می‌برد و دل‌هایشان را مانند پاره‌های آهن قرار می‌دهد و نیروی یک مرد از آنان را مانند نیروی چهل مرد، قرار می‌دهد و حاکمان و قلّه‌های برافراشته زمین می‌شوند.

گفتنی است این احادیث، هر چند از نظر سند، از اعتبار لازم برخوردار نیستند؛ ولی مضمون آنها با توجه به فضای زندگی عصر ظهور، اجمالاً قابل قبول هستند.

۳-۴. جلب رضایت جهانیان

مهم‌ترین نکته در سیاست‌های اجتماعی امام مهدی علیه السلام، توجه به رضایت عموم مردم جهان است. این معنا در چند حدیثی که در منابع معتبر حدیثی شیعه و سنی نقل شده، مورد تأکید قرار گرفته است. متن یکی از این دسته احادیث که شیخ طوسی نقل کرده، چنین است:

۱. ر.ک: ص ۳۲۸ ح ۱۸۴۲.

۲. ر.ک: ص ۳۳۰ ح ۱۸۴۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

أُبَشِّرُكُمْ بِالْمَهْدِيِّ، يُبْعَثُ فِي أُمَّتِي عَلَىٰ اخْتِلَافٍ مِنَ النَّاسِ وَزَلْزَالٍ، يَمَلَأُ الْأَرْضَ
عَدْلًا وَقِسْطًا كَمَا مَلَأَتْ جَوْرًا وَظُلْمًا، يَرْضَىٰ عَنْهُ سَاكِنُ السَّمَاءِ وَسَاكِنُ الْأَرْضِ.^۱
شما را به مهدی بشارت می‌دهم؛ میان ائمت برانگیخته می‌شود، هنگامی که
اختلاف و زلزله فراوان شود، زمین را از عدل و داد، پُر می‌کند، همان گونه که از
ظلم و ستم، پُر شده است. ساکنان آسمان و زمین، از او راضی می‌شوند.

این سخن، در حقیقت، تابلوی تمام‌نمای سیاست‌های اجتماعی، بلکه
سیاست‌های حکومتی امام مهدی علیه السلام است و برای تبیین آن، چند نکته قابل توجه
است:

۳-۴-۱. مردمی‌ترین حکومت

رضایت عموم جهانیان، یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های حکومت مهدوی است. بنا بر
این، حکومت امام مهدی علیه السلام تحمیلی نیست؛ بلکه مردمی‌ترین حکومتی خواهد بود
که بشر آرزوی آن را دارد.

۳-۴-۲. اهتمام به رضایت همگانی در نظام اسلامی

تأمین نیازها و خواست‌های جامعه، و جلب رضایت توده مردم در محدوده
ارزش‌های اسلامی، در حکومت مهدوی، یک اصل اساسی است. بدین جهت،
این اصل باید در همه سیاست‌ها و برنامه‌های حکومتی، ساری و جاری باشد. این
نکته در دستور العمل‌های حکومتی امام علی علیه السلام به مالک اشتر نیز مورد تأکید قرار
گرفته است.^۲

۳-۴-۳. امکان تأمین رضایت همگانی در محدوده مقررات

جلب رضایت توده مردم در چارچوب مقررات اسلامی، از مهم‌ترین اهداف نظام

۱. ر.ک: ص ۳۳۲ ح ۱۸۴۸.

۲. ر.ک: دانش‌نامه امیرالمؤمنین علیه السلام؛ ج ۴ ص ۱۹۷ (اهتمام به خشنودی مردم).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

اسلامی است که در حکومت مهدوی به طور کامل، تحقق خواهد یافت.

۳-۴-۴. نقش عدالت‌محوری در تأمین رضایت همگانی

ظلم‌ستیزی و عدالت‌محوری، بیشترین نقش را در تأمین رضایت عمومی دارد. لذا این دو معنا، در متن حدیث یاد شده به هم پیوند خورده‌اند.

۳-۴-۵. تأمین رضایت ساکنان زمین و آسمان

مقررات اسلامی، ریشه در فطرت انسان‌ها دارند و به همین جهت، جلب رضایت توده مردم در محدوده ارزش‌های دینی امکان‌پذیر است. رضایت جهانیان از حکومت مهدوی، علتی جز به اجر در آوردن صحیح مقررات اسلامی ندارد و تأکید بر این که حکومت امام مهدی علیه السلام، علاوه بر تأمین رضایت ساکنان زمین، موجبات رضایت اهل آسمان را نیز فراهم می‌کند، اشاره به این معناست.

۳-۴-۶. نقش امدادهای الهی در پیشرفت اجتماعی

عوامل پیشرفت‌های اجتماعی در حکومت مهدوی، همانند عوامل پیشرفت در سایر زمینه‌ها^۱ به دو دسته تقسیم می‌شود:

عوامل ظاهری، مانند: آنچه تاکنون بدان اشاره شد؛ عوامل باطنی، مانند: پابندی به اصول و ارزش‌های دینی که بر اساس سنت الهی، امدادهای ویژه الهی را در پیدایش معجزه‌گونه توانمندی‌های فردی و پیشرفت‌های اجتماعی می‌گردد. در این جا به برجسته‌ترین آنها که در شماری از احادیث آمده، اشاره می‌شود:

الف - افزایش توانمندی‌های ارتباطی

در حدیثی که به سند معتبر از امام صادق علیه السلام نقل شده، ایشان می‌فرماید:

إِنْ قَائِمُنَا إِذَا قَامَ مَدَّ اللَّهُ لِيَسْمَعِنَا فِي أَسْمَاعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ، حَتَّى لَا يَكُونَ بَيْنَهُمْ وَ

۱. ر.ک: ص ۴۱۹ (مبایذ پیشرفت‌های همه‌جانبه در دولت مهدوی).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشريف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بَيْنَ الْقَائِمِ بَرِيدٍ يُكَلِّمُهُمْ، فَيَسْمَعُونَ وَيَنْظُرُونَ إِلَيْهِ وَهُوَ فِي مَكَانِهِ ١.
قائم ما هنگامی که قیام کند، خداوند ﷺ، شنوایی و بینایی شیعیان ما را چنان نیرو
و توانی می‌دهد که نیازی به پیک میان ایشان و قائم نیست. قائم از همان جای
خود با آنان سخن می‌گوید و آنها صدایش را می‌شنوند و او را می‌بینند.

بر پایه حدیثی دیگر، امام صادق علیه السلام می‌فرماید:
إِنَّ الْمُؤْمِنَ فِي زَمَانِ الْقَائِمِ وَهُوَ بِالْمَشْرِقِ لَيَرَى أَخَاهُ الَّذِي فِي الْمَغْرِبِ، وَكَذَا الَّذِي
فِي الْمَغْرِبِ يَرَى أَخَاهُ الَّذِي فِي الْمَشْرِقِ ٢.

مؤمن در روزگار قائم علیه السلام در مشرق است و برادرش را در مغرب می‌بیند و همین
گونه، کسی که در مغرب است، برادرش را در مشرق می‌بیند.

این احادیث را دو گونه می‌توان معنا کرد:

١. مردم در دوران حکومت امام مهدی علیه السلام با بهره‌گیری از فن‌آوری‌های روز،
می‌توانند با ایشان و با یکدیگر، ارتباط برقرار کنند. در این صورت، این احادیث،
پیشگویی از وسایل ارتباطی عصر مهدوی است.

٢. مردم در عصر ظهور، بدون این که نیاز به ابزار ارتباطی داشته باشند، می‌توانند
با هم ارتباط برقرار نمایند، همان گونه که پیش از عصر ظهور نیز برخی از اولیای
الهی از توانمندی‌های خارق العاده سمعی و بصری برخوردارند.

به نظر می‌رسد احتمال دوم به ظاهر این روایات، نزدیک‌تر است؛ بلکه می‌توان
گفت: حدیث اول، تقریباً صریح در این معناست. در این صورت، توانمندی ارتباط
با یکدیگر از راه دور، بدون ابزارهای فنی، حاکی از عنایت ویژه خداوند سبحان به
جامعه عصر ظهور خواهد بود.

ب - افزایش توانمندی‌های جسمی اهل ایمان

بر پایه شماری از احادیث،^٣ اهل ایمان پس از قیام امام مهدی علیه السلام از توانمندی

١. ر.ک: ص ٣٣٦ ح ١٨٥٣.

٢. ر.ک: ص ٣٣٨ ح ١٨٥٤.

٣. ر.ک: ص ٣٣٧ (نقش برکات الهی در توسعه اجتماعی).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ١٠ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **١٣٩٣/٩/١٥** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح **جمعه ١٣٩٣/١٠/١٢** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

جسمی خارق العاده‌ای برخوردار خواهند شد. در یکی از این احادیث به سند معتبر از امام باقر علیه السلام نقل شده که فرمود:

إِنَّهُ لَوْ قَدْ كَانَ ذَلِكَ أَعْطَى الرَّجُلَ مِنْكُمْ قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا.^۱

اگر این امر (قیام) روی دهد، به هر یک از شما، نیروی چهل تن داده می‌شود.

بدیهی است که نیرومندی جسمی انسان تا این حد - همان طور که در متن این حدیث و دیگر احادیث آمده -، اعطایی است و جز با عنایت ویژه الهی تحقق نمی‌یابد.

ج - افزایش توانمندی روحی اهل ایمان

در دولت امام مهدی علیه السلام، مؤمنان، افزون بر توانمندی جسمی، از نیروی روحی فوق العاده‌ای نیز برخوردار هستند. در ادامه حدیثی که پیش از این بدان اشاره شد، امام باقر علیه السلام می‌فرماید:

وَجَعَلْتُ قُلُوبَكُمْ كَزُبُرِ الْحَدِيدِ، لَوْ قَذَفَ بِهَا الْجِبَالُ لَقَلَعَتْهَا.^۲

و دل‌هایتان مانند پاره‌های آهن می‌شود که اگر با آنها بر کوه‌ها بزنند، از جا کنده می‌شوند.

در حدیثی دیگر از امام باقر علیه السلام آمده:

فَإِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَظَهَرَ مَهْدِيُّنَا، كَانَ الرَّجُلُ أُجْرًا مِنْ لَيْثٍ وَأَمْضَى مِنْ سِنَانٍ.^۳

و چون قائم، قیام کند و مهدی ما ظهور کند، آنها از شیر، شجاع‌تر و از نیزه، بزان‌تر خواهند شد.

در احادیث دیگری نیز تعبیر یاد شده، تکرار شده است.

د - توانمندی ارتباط با فرشتگان

در دوران آرمانی حکومت امام مهدی علیه السلام، نه تنها به گونه‌ای خارق العاده،

۱. ر.ک: ص ۳۴۰ ح ۱۸۵۷.

۲. ر.ک: همان.

۳. ر.ک: ص ۳۴۲ ح ۱۸۵۹.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

توانمندی‌های جسمی، روحی و ارتباطی اهل ایمان، افزایش می‌یابد، بلکه از همه مهم‌تر، آنان می‌توانند با فرشتگان، ارتباط برقرار نمایند. از امام رضا علیه السلام روایت شده که فرمود:

إِذَا قَامَ الْقَائِمُ، يَأْمُرُ اللَّهُ الْمَلَائِكَةَ بِالسَّلَامِ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ، وَالْجُلُوسِ مَعَهُمْ فِي مَجَالِسِهِمْ، فَإِذَا أَرَادَ وَاحِدٌ حَاجَةً أَرْسَلَ الْقَائِمُ مِنْ بَعْضِ الْمَلَائِكَةِ أَنْ يَحْمِلَهُ، فَيَحْمِلُهُ الْمَلَكُ حَتَّى يَأْتِيَ الْقَائِمَ، فَيَقْضِي حَاجَتَهُ ثُمَّ يَرُدُّهُ، وَمِنْ الْمُؤْمِنِينَ مَنْ يَسِيرُ فِي السَّحَابِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَطِيرُ مَعَ الْمَلَائِكَةِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي مَعَ الْمَلَائِكَةِ مَشِيًّا، وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْبِقُ الْمَلَائِكَةَ، وَمِنْهُمْ مَنْ تَتَحَاكَمُ الْمَلَائِكَةُ إِلَيْهِ، وَالْمُؤْمِنُونَ أَكْرَمُ عَلَى اللَّهِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يُصَيِّرُهُ الْقَائِمُ قَاضِيًّا بَيْنَ مِثَّةِ أَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ.^۱

هنگامی که قائم قیام کند، خداوند به فرشتگانش فرمان می‌دهد که بر مؤمنان، سلام دهند و در مجلس‌هایشان، با آنها بنشینند، و چون هر کدام از آنها نیازی پیدا کند، قائم علیه السلام یکی از فرشتگان را می‌فرستد تا او را بیاورد و آن فرشته، او را با خود به نزد قائم علیه السلام می‌آورد و نیازش را برآورده می‌کند و سپس، او را باز می‌گرداند. برخی از مؤمنان، میان ابرها سیر می‌کنند و برخی از آنها با فرشتگان، پرواز می‌کنند و برخی همراه فرشتگان، پیاده می‌روند و برخی آنها از فرشتگان، پیشی می‌گیرند و برخی از آنها در جایگاهی اند که فرشتگان، محاکمه خودشان را نزد آنها می‌آورند، و مؤمنان نزد خداوند، گرامی‌تر از فرشتگان‌اند و قائم علیه السلام برخی از آنها را قاضی میان صد هزار فرشته می‌کند.

بی‌تردید، پیشرفت جامعه ایمانی از نظر مادی و معنوی تا این حد، مبدای جز عنایت ویژه الهی ندارد و بارزترین مصادیق برکت‌های آسمانی است که در آیه ۹۶ سوره اعراف، خداوند سبحان، وعده آن را به مؤمنان پروا پيشه داده است.

۱. دلائل الإمامة: ص ۴۵۴ ح ۴۳۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۴ سیاست‌های اقتصادی

یکی از برجسته‌ترین ویژگی‌های جامعه مهدوی، پیشرفت اعجازگونه اقتصادی است؛ پیشرفتی که نه تنها با پیشرفت معنوی منافات ندارد، بلکه در رشد و تکامل معنوی سهیم خواهد بود. بدین سان، جامعه بشری برای نخستین بار، در دوران حکومت مهدی علیه السلام، در اوج کمالات معنوی، بالاترین مراتب رفاه مادی را نیز، تجربه خواهند کرد.

عوامل پیشرفت اقتصادی عصر ظهور

بر پایه آنچه از بررسی احادیث اهل بیت علیهم السلام استنباط می‌شود، عوامل مختلفی در دستیابی جامعه عصر ظهور به پیشرفت اقتصادی جامع، مؤثرند. این عوامل را به دو دسته می‌توان تقسیم کرد:

۱. سیاست‌های حکومتی

سیاست‌های حکومتی مؤثر در پیشرفت اقتصادی را نیز، به دو بخش می‌توان تقسیم کرد:

۱-۱. سیاست‌های غیرمستقیم

بخش اول از سیاست‌های پیشرفت اقتصادی، سیاست‌هایی است که به صورت غیرمستقیم، موجب پیشرفت اقتصادی است که مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از:

۱-۱-۱. ظلم‌ستیزی و عدالت‌محوری؛

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۱-۱-۲. پیشرفت علم و فن‌آوری؛

۱-۱-۳. تقویت روابط اجتماعی بر پایه برادری دینی؛

۱-۱-۴. تأمین امنیت فراگیر و همه‌جانبه.

به طور کلی با اندکی تأمل، روشن می‌شود که همه سیاست‌های فرهنگی و اجتماعی حکومت مهدوی که پیش از این تبیین شد، به صورت غیرمستقیم، در پیشرفت پایدار اقتصادی جامعه عصر ظهور، نقش مؤثر دارند.

۲-۱. سیاست‌های مستقیم

نکته قابل توجه در تبیین سیاست‌هایی که به طور مستقیم در پیشرفت اقتصادی جامعه مهدوی مؤثرند، این است که سیاست‌های امام زمان علیه السلام، به تناسب شرایط اقتصادی جامعه، متغیر خواهند بود. برای مثال، سیاست امام علیه السلام در برخورد با اموال ثروتمندان در آغاز قیام و پس از استقرار حکومت - چنان که توضیح خواهیم داد - متفاوت است. با در نظر گرفتن این نکته، مهم‌ترین سیاست‌هایی که به طور مستقیم در شکوفایی و پیشرفت اقتصادی جامعه مهدوی، ایفای نقش می‌نمایند، عبارت‌اند از:

۱-۲-۱. فقرزدایی و رفاه عمومی

اصلی‌ترین سیاست‌های اقتصادی دولت مهدوی، ریشه‌کن کردن فقر و ایجاد رفاه عمومی است. سایر سیاست‌ها و برنامه‌های اقتصادی این حکومت، زمینه‌ساز تحقق این آرمان بزرگ جامعه انسانی است. احادیث فراوانی از موفقیت این سیاست، پیشگویی کرده‌اند. که آنها را به دو دسته می‌توان تقسیم کرد:

دسته اول، روایاتی که به طور مطلق، پیشگویی کرده‌اند زمانی خواهد آمد که نیازمندی وجود نخواهد داشت که صدقه قبول کند؛ مانند آنچه از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل شده

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

که فرمود:

لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَطُوفُ الرَّجُلُ فِيهِ بِالصَّدَقَةِ مِنَ الذَّهَبِ، ثُمَّ لَا يَجِدُ أَحَدًا
يَأْخُذُهَا مِنْهُ. ١

روزگاری بر مردم در می‌آید که انسان می‌گردد تا طلا صدقه بدهد، ولی کسی را
نمی‌یابد که آن [صدقه] را از او بگیرد.

دسته دوم، احادیثی که توضیح داده‌اند این رویداد مهم اقتصادی، در دولت امام
مهدی علیه السلام، در جهان پدید خواهد آمد؛ مانند آنچه از امام صادق علیه السلام نقل شده که

فرمود:

إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ أَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا... وَتُظْهِرُ الْأَرْضُ كُنُوزَهَا حَتَّى يَرَاهَا
النَّاسُ عَلَى وَجْهِهَا، وَيَطْلُبُ الرَّجُلُ مِنْكُمْ مَنْ يَصِلُهُ بِمَالِهِ وَيَأْخُذُ مِنْهُ زَكَاتَهُ فَلَا يَجِدُ
أَحَدًا يَقْبَلُ مِنْهُ ذَلِكَ، اسْتَعْنَى النَّاسُ بِمَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ. ٢

قائم ما هنگامی که قیام کند، زمین به نور خداوندگارش روشن می‌شود... و زمین،
گنج‌هایش را آشکار می‌کند تا آن جا که مردم، آن گنج‌ها را روی زمین می‌بینند و
برخی از شما، در پی کسی هستند که با رساندن مالی به او، حَقّ خویشاوندی
بگذارد و زکاتش را از او بپذیرد، ولی کسی را نمی‌یابد که از او بپذیرد. مردم با
آنچه خداوند از فضل خویش، روزی‌شان کرده است، از چیزهای دیگر بی‌نیاز
شده‌اند.

۱-۲-۲. استرداد اموال عمومی و ثروت‌های نامشروع

یکی از خطرناک‌ترین آفاتی که اقتصاد مطلوب اسلامی را تهدید می‌کند، تصرف
غاصبانه در اموال عمومی و انباشته شدن ثروت‌های نامشروع است. در حکومت
امام مهدی علیه السلام، نه تنها تصرف غاصبانه در منابع ملی، مجاز نیست، بلکه همه اموالی

۱. ر.ک: ص ۳۵۰ ح ۱۸۶۹.

۲. ر.ک: ص ۳۴۶ ح ۱۸۶۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

که از این طریق به دست آمده، استرداد می‌گردند. از امام باقر علیه السلام روایت شده که فرمود:

إِذَا قَامَ قَائِمُنَا اَضْمَحَلَّتِ الْقَطَائِعُ فَلَا قَطَائِعَ.^۱

هنگامی که قائم ما قیام کند، زمین‌های پیشکشی [سلاطین] از بین می‌رود و تیولی نخواهد بود.

کلمه «قطائع» که در متن حدیث آمده، اشاره به زمین‌هایی از اراضی خراجی است که زمامداران به نزدیکان خود بذل و بخشش می‌کرده‌اند.

در حدیثی دیگر از امام باقر علیه السلام آمده:

إِذَا ظَهَرَ الْقَائِمُ وَ دَخَلَ الْكُوفَةَ ... وَ يَرُدُّ السَّوَادَ إِلَى أَهْلِهِ.^۲

هنگامی که قائم ظهور می‌کند و به کوفه در می‌آید... زمین‌های سواد^۳ را به اهلیش باز می‌گرداند.

بدیهی است موارد یاد شده، تنها نمونه‌ای از اقدامات حکومتی امام مهدی علیه السلام جهت پیشگیری از تصرف در ثروت‌های ملی و یا استرداد اموال نامشروع است. در موارد مشابه نیز قطعاً به همین صورت، عمل خواهد شد؛ بلکه بر اساس احادیث معتبر،^۴ همه زمین، ملک حکومتی امام علیه السلام است و هنگامی که ایشان ظهور کند، بر اساس مصالح عمومی جامعه اسلامی می‌تواند در آن تصرف نماید. امام صادق علیه السلام در این باره می‌فرماید:

كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام يَقُولُ: مَنْ أَحْيَا أَرْضاً مِنْ الْمُؤْمِنِينَ فَهِيَ لَهُ وَ عَلَيْهِ طَسَقُهَا

۱. ر.ک: ص ۲۲۶ ح ۱۷۸۷.

۲. ر.ک: ص ۳۴۸ ح ۱۸۶۶.

۳. سواد، نام دو موضع است: یکی در نزدیکی بلباست که به مناسبت سیاهی سنگ‌هایش چنین نام‌گذاری کرده‌اند و دیگری، عبارت است از روستاهای عراق و ضیاع‌هایی که در دوره عمر بن خطاب به دست مسلمانان افتاد و به مناسبت داشتن نخلستان‌ها و کشتزارهای سبز، چنین نامی به آنها داده شده است.

۴. ر.ک: ص ۳۵۳ (استیفای اموال عمومی).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

يُؤَدِّيهِ إِلَى الْإِمَامِ فِي حَالِ الْهُدَى، فَإِذَا ظَهَرَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ فَلْيُؤْتِنَنَّ نَفْسَهُ عَلَى أَنْ تُوَخَّذَ مِنْهُ.^۱

امیر مؤمنان علیه السلام می فرمود: «هر کس زمینی از مؤمنان را احیا کند، برای اوست و مالیاتش^۲ را در روزگار صلح باید به حاکم [مسلمانان] بپردازد و چون قائم ظهور کند، خود را آماده کند که [ممکن است] آن زمین از او گرفته شود».

بی تردید، این اقدام، نقش مؤثری در پیشگیری از انباشته شدن ثروت و پدید آوردن عدالت اقتصادی خواهد داشت.

۱-۲-۳. به کارگیری اندوخته‌های ثروتمندان

یکی از نخستین اقدامات امام مهدی علیه السلام در آغاز قیام، بهره‌گیری از اندوخته‌های ثروتمندان، برای تأمین هزینه‌های پیکار با ستمگران است. در حدیثی که با سندهای معتبر از امام صادق علیه السلام نقل شده، می‌خوانیم:

مُوسِعٌ عَلَى شِيعَتِنَا أَنْ يُنْفِقُوا مِمَّا فِي أَيْدِيهِمْ بِالْمَعْرُوفِ، فَإِذَا قَامَ قَائِمُنَا حَرَّمَ عَلَيَّ كُلُّ ذِي كَنْزٍ كَنْزَهُ، حَتَّى يَأْتِيَهُ بِهِ فَيَسْتَعِينَ بِهِ عَلَى عَدُوِّهِ، وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ تعالى: ﴿وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾^۳.
شیعیان ما مجازند آنچه را در اختیار دارند، به نیکویی هزینه کنند، و چون قائم ما قیام کند، بر هر صاحب اندوخته‌ای، اندوخته‌اش را حرام می‌کند تا آن که آن را برای قائم بیاورد و او، آن را علیه دشمنش به کار گیرد، و آن، همان سخن خداوند تعالى است: ﴿وَكَسَانِي رَاكَةَ طَلَا وَنَقَرَهُمِي اَنْدُوْزَنْد وَاَنْ رَا دَرْ رَا هِ خُدا هِزِيْنه نَمِي كَنْنَنْد، بَه عَذَابِي دَرْ دَنَاك، بَشَارْت بَدَه﴾.

۱. ر. ک: ص ۳۵۲ ح ۱۸۷۳.

۲. در متن حدیث «طسق» آمده است که معرب «تشک» فارسی است و آن، مالیاتی است که بر حسب مقدار زراعت از مالک مزرعه دریافت می‌کنند و به آن، خراج هم می‌گویند (ر. ک: لغت‌نامه دهخدا).

۳. توبه: آیه ۳۴.

۴. ر. ک: ص ۳۵۳ ح ۱۸۷۵.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

در تبیین این سخن امام علیه السلام چند نکته قابل توجه است.

۱. مقصود از اندوخته‌هایی که تصرف در آنها توسط امام مهدی علیه السلام تحریم می‌شود، اندوخته‌های حلال است؛ زیرا حرمت تصرف در اندوخته‌های نامشروع قبل از قیام و بعد از قیام ایشان، تفاوتی ندارد. بنا بر این، سیاست امام علیه السلام، این است که علاوه بر باز پس گرفتن اموال نامشروع از غاصبان آنها، اندوخته‌های حلالی را که در اختیار توانگران پیرو اهل بیت علیهم السلام است نیز در صورت ضرورت، اخذ کند.

۲. این اقدام، تنها در آغاز قیام امام مهدی علیه السلام است؛ اما پس از استقرار حکومت ایشان، پیشرفت اقتصادی جامعه به گونه‌ای است که نیازی به این گونه اقدامات نیست.

۳. بنا بر نظریه فقهایی که معتقدند در عصر غیبت، ولی فقیه جامع شرایط رهبری، اختیاراتی مشابه اختیارات حکومتی امام معصوم دارد، پیش از قیام امام مهدی علیه السلام نایبان عام ایشان نیز در صورت ضرورت، می‌توانند اندوخته‌های حلال ثروتمندان را در جهت مصالح نظام اسلامی و مقابله با دشمنان به کار گیرند.

۱-۲-۴. استخراج منابع زیرزمینی

یکی از منابع بسیار مهم ثروت ملی، منابع زیرزمینی است که در احادیث اهل بیت علیهم السلام از آن به «کنوز الأرض؛ گنج‌های زمین»، تعبیر شده است. احادیث متعددی به بهره‌برداری کامل حکومت مهدوی از این منابع، اشاره دارد. از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل شده که در تبیین اقدامات امام مهدی علیه السلام در دوران حکومت می‌فرماید:

فَيَسْتَخْرِجُ الْكُنُوزَ، وَيَقْسِمُ الْمَالَ، وَيُلْقِي الْإِسْلَامَ بِجِرَانِهِ إِلَى الْأَرْضِ.^۱

[قائم،] گنج‌ها را بیرون می‌کشد، مال را تقسیم می‌کند و اسلام، سینه و گردن به زمین می‌چسباند [و همه جا را فرا می‌گیرد].

۱. ر. ک: ص ۳۵۶ ح ۱۸۷۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام آمده:

و تُظْهِرُ الْأَرْضَ كُنُوزَهَا حَتَّى يَرَاهَا النَّاسُ عَلَى وَجْهِهَا^۱.

و زمین، گنج‌هایش را آشکار می‌کند تا آن‌جا که مردم، آن گنج‌ها را روی زمین می‌بینند.

در تبیین این گونه احادیث، چند نکته قابل توجه است:

۱. در حکومت مهدوی، ابزار پیشرفته برای اکتشاف و استخراج معادن زیرزمینی به کار گرفته می‌شود.

۲. علاوه بر بهره‌گیری از ابزار پیشرفته، عنایات ویژه الهی نیز، در اکتشاف ذخایر زیرزمینی، مؤثر است.

۳. چه بسا ذخایر ارزشمندی که در زیر زمین و یا روی آن وجود دارد که تا آن هنگام برای بشر ناشناخته مانده است و در حکومت امام مهدی علیه السلام، این گونه منابع نیز به آسانی کشف می‌شوند و مورد بهره‌برداری قرار خواهند گرفت.

۱-۲-۵. توزیع عادلانه ثروت ملی

یکی از سیاست‌های اصولی دولت مهدوی، توزیع ثروت‌های عمومی به طور مساوی در میان مردم و ایجاد عدالت اقتصادی است. این اقدام، یکی از حقوقی است که مردم بر امام و رهبر جامعه اسلامی دارند. امام باقر علیه السلام در پاسخ به این سؤال که: «حق مردم بر امام چیست؟»، می‌فرماید:

يَقْسِمُ بَيْنَهُمْ بِالسَّوِيَّةِ وَيَعْدِلُ فِي الرَّعِيَّةِ^۲.

تقسیم یکسان [ثروت] میان ایشان و عدالت‌ورزی میان توده مردم.

در احادیث فراوانی تأکید شده که در حکومت امام مهدی علیه السلام، مردم به این حق

۱. ر.ک: ص ۳۵۶ ح ۱۸۷۷.

۲. ر.ک: ص ۳۵۸ ح ۱۸۸۰.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

خود، خواهند رسید. در حدیثی از امام علی علیه السلام آمده که ایشان در توصیف اقدامات قائم علیه السلام می‌فرماید:

وَ يَدْعُو إِلَىٰ أَخْذِ الْمَالِ فَيَقْسِمُهُ بِالسَّوِيَّةِ ، وَ يَعْدِلُ فِي الرَّعِيَّةِ .^۱

و به اخذ مال فرا می‌خواند، آن را یکسان تقسیم می‌کند و میان مردم، عدالت می‌ورزد.

همچنین از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله نقل شده که در این باره می‌فرماید:

يَقْسِمُ الْمَالَ صِحَاحًا .

[قائم]، مال را به درستی قسمت می‌کند.

مردی از ایشان پرسید: مقصود از «تقسیم درست» چیست؟ پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«ثروت را به طور مساوی میان مردم تقسیم می‌نماید».^۲

تأکید این احادیث بر تقسیم ثروت‌های عمومی به طور مساوی در میان مردم و آوردن عدالت در کنار مساوات، اشاره به این است که مقتضای عدل، این است که اموال و امکانات عمومی، به طور مساوی در اختیار همگان قرار گیرد و هیچ نوع امتیازی نمی‌تواند موجب تبعیض در بهره‌گیری از بیت المال گردد.

۱- ۲- ۶. تحریم سود گرفتن مؤمن از مؤمن

شیخ طوسی در کتاب تهذیب الأحکام از ابو حمزه بطنانی روایت کرده که او می‌گوید:

از امام صادق علیه السلام پرسیدم: نقل شده که «سود گرفتن مؤمن، از مؤمن ریاست». آیا این

حدیث، صحیح است؟ امام علیه السلام فرمود:

ذَلِكَ إِذَا ظَهَرَ الْحَقُّ وَ قَامَ قَائِمُنَا أَهْلَ الْبَيْتِ ، فَأَمَّا الْيَوْمَ فَلَا بَأْسَ أَنْ يَبِيعَ مِنَ الْأَخِ

الْمُؤْمِنِ وَيَرَبِّحَ عَلَيْهِ .^۳

۱. ر. ک: ص ۳۵۸ ح ۱۸۸۰.

۲. ر. ک: ص ۳۶۰ ح ۱۸۸۳.

۳. ر. ک: ص ۳۶۲ ح ۱۸۸۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آن نیز برای هنگامی است که حق، ظهور کند و قائم ما اهل بیت قیام کند؛ اما امروز، مشکلی نیست که مؤمن به مؤمن چیزی بفروشد و از او سود بگیرد.

بر پایه مفاد این حدیث، یکی از سیاست‌های اقتصادی دولت مهدوی، تحریم سود گرفتن مؤمن از مؤمن در معاملات است. گفتنی است با توجه به ضعف سند این حدیث، نمی‌توان به طور قاطع در این باره اظهار نظر کرد؛ ولی با در نظر گرفتن این که در عصر غیبت نیز سود گرفتن از مؤمن به استثنای مواردی خاص، کراهت دارد،^۱ می‌توان گفت: پیشرفت‌های اقتصادی در دولت امام مهدی علیه السلام به تدریج به گونه‌ای خواهد بود که مردم، نیازی به سود گرفتن در معاملات ندارند. در این شرایط اقتصادی، معاملات، صرفاً برای خدمت به یکدیگر صورت می‌گیرد، و سود گرفتن مؤمن از مؤمن، ممنوع می‌گردد.

۱-۲-۷. عمران و آبادانی زمین

یکی از درخواست‌های منتظران ظهور امام مهدی علیه السلام از خداوند سبحان، در عصر غیبت، عمران و آبادانی شهرهاست. در «دعای عهد» می‌خوانیم:

وَاعْمُرِ اللَّهُمَّ بِهٖ بِلَادَكَ، وَأَحْيِ بِهٖ عِبَادَكَ، فَإِنَّكَ قُلْتَ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ: ﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ﴾^۲.

بار خدایا! سرزمین‌هایت را به دست او (امام مهدی علیه السلام) آباد و بندگانت را زنده کن که تو به راستی گفته‌ای: «تباهی در خشکی و دریا به دلیل دستاوردهای [گناهان] مردم، پدیدار شده است».

۱. سود گرفتن از مؤمن، کراهت دارد، جز در مورد ضرورت یا در صورتی که خرید مشتری برای تجارت باشد [نه مصرف]. یا این که مشتری، جنسی را بیش از یکصد درهم بخرد که در این صورت، گرفتن سود به اندازه هزینه یک روز، کراهت ندارد (ر.ک: تحریر الوسیلة: ج ۱ ص ۵۰۱ مسئله ۲۲).

۲. روم: آیه ۴۸.

۳. ر.ک: ص ۳۶۲ ح ۱۸۸۶.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی علیه السلام فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

این دعا، از دعاهایی است که قطعاً مستجاب می‌گردد. سیاست‌ها و برنامه‌های اقتصادی و عمرانی دولت مهدوی، در کنار امدادهای ویژه الهی، سبب می‌شود که هیچ نقطه‌ای در زمین، ویران نماند. امام باقر علیه السلام در توصیف ویژگی‌های دوران حکومت مهدی علیه السلام می‌فرماید:

فَلَا يَبْقَى فِي الْأَرْضِ خَرَابٌ إِلَّا قَدْ عَمِرَ.^۱

ویرانی در زمین نمی‌ماند، جز آن که آباد می‌شود.

۱-۲-۸. ابعاد عمران و آبادانی عصر ظهور

با تأمل در احادیث یاد شده و شماری از احادیثی که در ادامه بحث خواهد آمد،^۲ روشن می‌شود که عمران و آبادانی در عصر ظهور، از جامعیت ویژه‌ای برخوردار است و ابعاد مختلفی دارد که به مهم‌ترین آنها اشاره می‌کنیم:

۱. در دولت مهدوی، آبادانی، سراسر زمین را فرا خواهد گرفت، به گونه‌ای که نقطه‌ای ویران در زمین یافت نخواهد شد.

۲. پیشرفت علم کشاورزی و باغداری، و سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های صحیح، در کنار نزول برکات خاص الهی، موجب می‌شود سراسر زمین از سرسبزی و طراوتی بی‌نظیر، برخوردار گردد.

۳. نیرو و سرمایه‌های جامعه به جای هزینه شدن برای اسلحه و مهمات جنگی، برای رونق کشاورزی و ساخت ابزار تولید به کار می‌رود. این رویکرد کارآمد و مفید به زیبایی در تعبیر نمادین تبدیل شمشیر به داس نمود یافته است.^۳

۴. بافت‌های فرسوده در نقاط مسکونی، بازسازی خواهد شد و با امکانات مناسب زندگی، مجهز خواهد گردید.

۱. ر.ک: ص ۳۶۲ ح ۱۸۸۵.

۲. ر.ک: ص ۳۷۱ (نقش برکات الهی و پیشرفت اقتصادی).

۳. ر.ک: ص ۳۲۸ ح ۱۸۴۱.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۵. محیط زیست، از انواع آلودگی‌ها پاک‌سازی خواهد شد، به گونه‌ای که نه تنها جامعه انسانی می‌تواند زندگی سالم و شادابی داشته باشد، بلکه حیوانات صحرا و دریا نیز از پاکی و سلامت زیستی مناسب، بهره‌مند می‌شوند.

۶. از همه مهم‌تر، فضای فرهنگی سالم و معنویت حاکم بر جامعه، بیش از هر چیز دیگر به حیات حقیقی و آبادانی واقعی جهان، خواهد افزود. از این رو، در «دعای عهد»، پس از درخواست «عمرانِ بلاد» به وسیله ظهور ولی الله الأعظم، از خداوند سبحان می‌خواهیم که از این طریق، زندگی و حیات جدیدی به بندگان خود عنایت فرماید؛ زیرا همان‌طور که آلودگی‌های مادی، محیط زیست تن را تباہ می‌کند، مفسد اعتقادی، اخلاقی و عملی، محیط رشد و شکوفایی جان را فاسد می‌نماید و در یک جمله: با ظهور امام عصر علیه السلام، آبادی ظاهری و باطنی، جهان را فرا خواهد گرفت.

۲. امدادهای ویژه الهی

دسته دوم از عوامل پیشرفت‌های اقتصادی، امدادهای ویژه الهی است. پیش از این، توضیح دادیم که خداوند سبحان، وعده داده است که هر گاه مردم ایمان بیاورند و تقوا پیشه سازند، برکات الهی از زمین و آسمان، جامعه را فرا خواهند گرفت.^۱ بر پایه این سنت ثابت آفرینش، پیشرفت‌های اقتصادی عصر ظهور، آن گونه که در احادیث اهل بیت علیهم السلام آمده، به دو صورت خواهد بود:

۲-۱. نزول باران رحمت

بخشی از امدادهای الهی عصر ظهور - که در روایات فراوانی^۲ مورد تأکید قرار گرفته -، نزول فراوان باران‌های مفید و ثمربخش است.

۱. ر.ک: ص ۴۱۹ (مبای پيشرفت‌های همه جانبه در دولت مهدوی).

۲. ر.ک: ص ۳۷۱ (نقش برکات الهی در توسعه اقتصادی).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ابن ابی شیبیه در کتاب المصنّف، در این باره از پیامبر ﷺ نقل کرده که فرمود:

تُمْطِرُ السَّمَاءُ مَطَرَهَا، وَ تُخْرِجُ الْأَرْضُ بَرَكَتَهَا. ۱

آسمان، بارانش را فرو می‌ریزد و زمین، برکتش را بیرون می‌دهد.

نیز از ایشان روایت کرده که فرمود:

وَ تَعِيشُ أُمَّتِي فِي زَمَانِهِ عَيْشًا لَمْ تَعِيشَهُ قَبْلَ ذَلِكَ. ۲

اُمّتم در روزگار او، چنان زندگی [مرفّهی] می‌کند که پیش از آن نکرده است.

و در گزارشی دیگر از پیامبر ﷺ آورده:

لَا تَدْعُ السَّمَاءُ مِنْ قَطْرِهَا شَيْئًا إِلَّا صَبَّتْهُ مِدْرَارًا، وَلَا تَدْعُ الْأَرْضُ مِنْ مَائِهَا شَيْئًا إِلَّا

أَخْرَجَتْهُ، حَتَّى تَتَمَنَّى الْأَحْيَاءُ الْأَمْوَاتِ. ۳

آسمان، قطره‌ای از بارانش را نمی‌گذارد، جز آن که بر او فرو می‌ریزد، و زمین،

چیزی از آبش را نمی‌نهد، جز آن که برای او بیرون می‌دهد، تا آن جا که زندگان،

آرزو می‌کنند که مردگان زنده.

۲-۲. برکات استثنایی زمین

افزون بر آسمان که با باران رحمت به یاری اقتصاد جامعه مهدوی می‌آید، زمین نیز

در پیشرفت اقتصادی آن دوران، کمک می‌نماید. تعبیرهایی مانند:

وَلَا تَدْعُ الْأَرْضُ مِنْ مَائِهَا شَيْئًا إِلَّا أَخْرَجَتْهُ. ۴

و زمین، چیزی از آبش را نمی‌نهد، جز آن که برای او بیرون می‌دهد.

تُخْرِجُ الْأَرْضُ بَرَكَتَهَا. ۵

زمین، برکتش را بیرون می‌دهد.

۱. ر.ک: ص ۳۷۰ ح ۱۸۹۸.

۲. همان جا.

۳. ر.ک: ص ۳۷۲ ح ۱۹۰۰.

۴. ر.ک: همان جا.

۵. ر.ک: ص ۳۷۰ ح ۱۸۹۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

وَلَا تَدَّخِرُ الْأَرْضُ شَيْئًا مِنْ نَبَاتِهَا ۱.

زمین، چیزی از روییدنی‌هایش را ذخیره نمی‌کند [و همه را بیرون می‌دهد].

تُنْبِتُ الْأَرْضُ ضِعْفَ أُكْلِهَا ۲.

زمین، دو برابر، محصول می‌دهد.

و تعبیرهای مشابهی که در بارهٔ برکات زمین در دوران حکومت امام مهدی علیه السلام در احادیث آمده، به نقش امدادهای الهی در پیشرفت اقتصادی جامعهٔ مهدوی، به وسیلهٔ زمین، اشاره دارد.

همچنین در حدیثی از امام باقر علیه السلام در تبیین آیهٔ ۹۶ از سورهٔ اعراف که پیش از این بدان اشاره شد، نقل شده که فرمود:

لَا يَبْقَى عَلَيَّ وَجْهَ الْأَرْضِ أَعْمَى وَلَا مُقْعَدٌ وَلَا مُبْتَلَى إِلَّا كَشَفَ اللَّهُ عَنْهُ بَلَاءَهُ بِأَهْلِ الْبَيْتِ، وَ لَتَنْزِلَنَّ الْبَرَكَهَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ، حَتَّىٰ أَنْ الشَّجَرَةَ لَتَقْصِفُ بِمَا يُرِيدُ اللَّهُ فِيهَا مِنَ الثَّمَرِ، وَ لَيَأْكُلَنَّ ثَمَرَةَ الشَّتَاءِ فِي الصَّيْفِ، وَ ثَمَرَةَ الصَّيْفِ فِي الشَّتَاءِ، وَ ذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ لَكِن كَذَّبُوا﴾ ۳. ۴.

روی زمین، کور و زمینگیر و گرفتاری نخواهد ماند، مگر آن که خداوند، گرفتاری او را به دست ما اهل بیت، برطرف خواهد کرد و برکت از آسمان به زمین، فرود خواهد آمد تا آن که درخت، زیر بار میوه‌ای که خدا می‌خواهد، خم می‌شود (/ می‌شکند) و میوهٔ زمستان در تابستان و میوهٔ تابستان در زمستان، خورده می‌شود، و آن سخن خدای متعال است: ﴿و اگر اهل آبادی‌ها ایمان آورده،

۱. ر.ک: ص ۳۷۶ ح ۱۹۰۵.

۲. ر.ک: ص ۳۷۶ ح ۱۹۰۶.

۳. اعراف: آیهٔ ۹۶.

۴. ر.ک: ص ۳۸۰ ح ۱۹۰۹.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضلالی حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

تقوای ورزیدند، برکت‌هایی را از آسمان و زمین، برایشان می‌گشودیم؛ اما آنان دروغ‌انگاشتند».

بر پایه این حدیث، برکات استثنایی زمین در پیشرفت‌های اقتصادی دوران ظهور، همانند پیشرفت‌های اجتماعی این دوران^۱ که در نتیجه پایبندی مردم به ارزش‌های دینی پدید خواهد آمد، مافوق تصوّر کنونی ماست.

آزمون سراسری
معارف مهدویت
در سطح عمومی
هم‌زمان با جشن
آغاز امامت
موعود

۱. ر.ک: ص ۳۳۷ (نقش برکات الهی در توسعه اجتماعی).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رودارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



۶ سیاست‌های نظامی

پیش از اشاره به سیاست نظامی دولت مهدوی، چند نکته قابل توجه است:

اول. تحوّل عظیمی که در نظام سیاسی جهان، در آینده تاریخ به رهبری امام مهدی علیه السلام پدید می‌آید، کودتا نیست که قدرت نظامی در آن سرنوشت‌ساز باشد؛ بلکه یک انقلاب عمیق و فراگیر فرهنگی است که زمینه‌های آن، در طول تاریخ به تدریج در جامعه فراهم گردیده است. اصلی‌ترین حکمت غیبت ایشان - همان‌طور که پیش از این، تبیین شد -^۱ این است که بسترهای لازم برای تحقق چنین انقلاب فراگیری فراهم گردد.

دوم. بی‌شک، نصرت و ویژه الهی، در پیروزی نهضت جهانی امام عصر علیه السلام نقش مؤثری دارد؛ اما این بدان معنا نیست که پس از فراهم شدن بسترهای اجتماعی، این نهضت از طریق اعجاز به پیروزی می‌رسد و نیازی به قدرت نظامی و سیاست‌های صحیح جنگی ندارد؛ بلکه سنت الهی ایجاب می‌کند که قدرت نظامی نیز در کنار نصرت الهی و زمینه اجتماعی، در پیروزی نهضت مهدوی مؤثر باشد. احادیثی که قیام امام مهدی علیه السلام را گزارش کرده‌اند نیز مؤید این نظریه‌اند.

سوم. اطلاعات ما در باره امکانات و تجهیزات نظامی، و سیاست‌های جنگی در قیام مهدوی، بسیار محدود است. روایاتی که در این باره به ما رسیده، اطلاعات

۱. ر. ک: ج ۶ ص ۱۹ (پژوهشی در باره مهم‌ترین وظیفه پیروان اهل بیت علیهم السلام در عصر غیبت).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



کامل و متقنی را در اختیار ما قرار نمی‌دهند. به نظر می‌رسد نه ضرورت ایجاب می‌کرده و نه حکمت اقتضا می‌کرده که اطلاعات دقیق نظامی این قیام، پیشگویی شود. از این رو، آنچه به طور کلی می‌توان در این باره مطرح کرد، این است که سیاست‌های اصولی امام مهدی علیه السلام در جنگ، همان سیاست جنگی پیامبر صلی الله علیه و آله و امام علی علیه السلام^۱ است؛ اما برخی از سیاست‌های جنگی امام مهدی علیه السلام که به طور خاص در احادیث به آنها اشاره شده، عبارت‌اند از:

۱. بهره‌گیری از نیروهای جوان و توانمند

بر پایه شماری از احادیث،^۲ اکثر قریب به اتفاق سپاهیان امام مهدی علیه السلام را جوانان تشکیل می‌دهند. از امام علی علیه السلام روایت شده که فرمود:

إِنَّ أَصْحَابَ الْقَائِمِ سَبَابٌ لَا كَهَوْلَ فِيهِمْ إِلَّا كَالْكُحْلِ فِي الْعَيْنِ، أَوْ كَالْمِلْحِ فِي الرَّزَادِ، وَ
أَقَلُّ الرَّزَادِ الْمِلْحُ.^۳

یاران قائم، جوان‌اند و پیران میان آنان نیستند، جز به اندازه‌ی سرمه چشم یا نمک در توشه که کمترین اندازه را میان ره‌توشه دارد.

در باره سیاست بهره‌گیری از نیروهای جوان در انقلاب جهانی حضرت مهدی علیه السلام چند نکته قابل توجه است:

۱-۱. سیاست جوان‌گرایی در ادیان الهی

از نگاه قرآن و احادیث اهل بیت علیهم السلام، جوانی، بهار خودسازی و سازندگی است. از این رو، جوان‌گرایی، سیاستی است حکیمانه که در همه ادیان الهی مورد توجه بوده است.

۱. برای آگاهی از سیاست‌های جنگی امام علی علیه السلام می‌توانید به جلد چهارم دانش‌نامه امیرالمؤمنین علیه السلام: فصل نهم مراجعه فرمایید.

۲. ر. ک: ج ۸ ص ۲۶۹ (ویژگی‌های یاران امام).

۳. ر. ک: ج ۸ ص ۲۶۸ ح ۱۵۷۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

خداوند سبحان، پیامبران خود را از میان جوانان، انتخاب کرده است. پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله نیز برای جذب قشر جوان به آیین اسلام، اهمیت ویژه‌ای قائل بود. از این رو، غالب هواداران ایشان در آغاز بعثت، جوانان بودند. نخستین نماینده فرهنگی - پیامبر صلی الله علیه و آله، یعنی مُصَعَّب بن عُمَیر، جوانی نارس بود. نخستین فرماندار پیامبر صلی الله علیه و آله پس از فتح شهر مکه، جوانی ۲۱ ساله به نام عَتَاب بن اَسَید بود.

همچنین آخرین کسی که پیامبر صلی الله علیه و آله او را به فرماندهی سپاه اسلام برای جنگ با روم منصوب کرد، جوانی هجده ساله به نام اُسامه بود^۱ و مهم‌تر آن که ایشان، در سال پایانی عمر شریف خود، از طرف خداوند متعال، مأموریت یافت تا امام علی علیه السلام را که در آن وقت، جوانی تقریباً ۳۲ ساله بود، برای رهبری آینده جهان اسلام، معرفی کند و پیامبر صلی الله علیه و آله نیز در غدیر خم، این فرمان الهی را اجرا کرد.^۲ امام مهدی علیه السلام نیز هنگام قیام، با آن که صدها سال از عمر شریفش گذشته، با شکل و شمایل جوان ظاهر می‌شود و سیاست جوان‌گرایی در یاران و کارگزاران در حکومت مهدوی، از جمله سپاهیان، یکی از سیاست‌های اصولی است.

۱-۲. توانمندی فوق‌العاده جسمی و روحی سپاهیان

سپاهیان امام مهدی علیه السلام، افزون بر برخورداری از نشاط و شادابی جوانی، از نظر جسمی و روحی نیز، فوق‌العاده نیرومند هستند. در این باره از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمود:

وَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ لَيُعْطَى قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا، وَإِنَّ قَلْبَهُ لَأَشَدُّ مِنْ زُبْرِ الْحَدِيدِ، وَ لَوْ مَرَّو بِجِبَالِ الْحَدِيدِ لَقَلَعُوهَا.^۳

به هر یک از آنان (سپاهیان قائم)، نیروی چهل مرد عطا می‌شود و دلش از پاره

۱. برای آشنایی با منابع مطالبی که مطرح شده، ر.ک: حکمت‌نامه جوان: ص ۴۱ (فصل یکم: بهار زندگی).

۲. ر.ک: دانش‌نامه امیرالمؤمنین علیه السلام: ج ۲ ص ۲۳۷-۲۵۴.

۳. ر.ک: ج ۸ ص ۲۷۰ ح ۱۵۷۸.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آهن، محکم تر است و اگر بر کوه‌های آهن بگذرند، آنها را از جا می‌کنند.
در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام در باره ویژگی‌های یاران امام مهدی علیه السلام آمده است:

لَبِوثٌ بِالنَّهَارِ، رُهْبَانٌ بِاللَّيْلِ، كَأَنَّ قُلُوبَهُمْ زُبُرُ الْحَدِيدِ، يُعْطَى الرَّجُلُ مِنْهُمْ قُوَّةَ
أَرْبَعِينَ رَجُلًا، لَا يَقْتُلُ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلَّا كَافِرًا أَوْ مُنَافِقًا، وَقَدْ وَصَّاهُمْ اللَّهُ تَعَالَى بِالتَّوَسُّمِ
فِي كِتَابِهِ الْعَزِيزِ بِقَوْلِهِ: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّمَنْتَوَسَّمِينَ﴾^{۱، ۲}.

شیران روز و شب‌زنده‌داران شب هستند و گویی دل‌هایشان پاره‌های آهن است.
به هر کدام از مردانشان، نیروی چهل مرد داده شده و هیچ یک از آنان را جز کافر یا
منافق نمی‌کشد و خداوند متعال، آنها را به نشانه‌شناسی و فراست، توصیف کرده
است، آن‌جا که در کتاب عزیزش فرموده است: ﴿بی‌گمان، در این، نشانه‌هایی
برای نشانه‌شناسان است﴾.

این حدیث، دلالت دارد بر این که سپاهیان امام مهدی علیه السلام، علاوه بر توانمندی
جسمی و روحی، از بینش و بصیرتی فوق‌العاده برخوردارند که در برخورد با
دشمنان، اشتباه نمی‌کنند. از این رو، جز کسانی که سزاوار قتل هستند، به دست آنها
کشته نمی‌شوند.

۱-۳. بهره‌گیری از مدیریت و تجربه سال‌خوردگان

سیاست جوان‌گرایی در حکومت امام مهدی علیه السلام، قطعاً به معنای استفاده نکردن مطلق
از سال‌خوردگان نیست. بر پایه احادیث فراوانی، شمار قابل توجهی از سالخوردگان
که از دنیا رفته‌اند، هم‌زمان با قیام ایشان، زنده می‌شوند و تعدادی از آنها در شمار
۳۱۳ تن یاران ویژه امام علیه السلام هستند که در مناصب کلیدی، اجرایی و قضایی منصوب
می‌شوند.^۳

۱. حجر: آیه ۷۵.

۲. ر. ک: ج ۸ ص ۲۷۶ ح ۱۵۸۶.

۳. ر. ک: ج ۸ ص ۲۱۵ (فصل چهارم / یاران امام علیه السلام).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۲. نقش زنان در قیام مهدوی

بر پایه شماری از احادیث، زنان نیز در قیام جهانی امام مهدی علیه السلام شرکت دارند که جمعی از آنها جزو کسانی هستند که پس از مرگ، رجعت کرده‌اند:

۲-۱. جمعی از زنان، در شمار خواص اصحاب امام

در حدیثی از امام باقر علیه السلام، تعداد پنجاه زن در شمار خواص اصحاب امام مهدی علیه السلام ذکر شده‌اند:

يَخْرُجُ الْمَهْدِيُّ مِنْهَا [الْمَدِينَةِ] عَلَى سُنَّةِ مُوسَى خَائِفًا يَتَرَقَّبُ ، حَتَّى يَقْدَمَ مَكَّةَ ...
وَ يَجِيءُ وَاللَّهِ ثَلَاثُمِئَةٍ وَ بَضْعَةَ عَشَرَ رَجُلًا ، فِيهِمْ خَمْسُونَ امْرَأَةً يَحْتَمِعُونَ بِمَكَّةَ عَلَى
غَيْرِ مِعَادٍ ، قَرَعَا كَفْرَ عِ الْخَرِيفِ ، يَتَّبِعُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا ، وَ هِيَ الْآيَةُ الَّتِي قَالَ اللَّهُ : ﴿ اِنَّ
مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا ﴾ .^۱

مهدی از مدینه به همان گونه که موسی بيمناک و مراقب بیرون رفت، بیرون می‌آید تا به مکه برسد... و به خدا سوگند، سیصد و ده و اندی نفر می‌آیند که پنجاه زن در میان آنان هستند. همه آنان بی آن که وعده‌ای در میان باشد، مانند ابرهای پراکنده پاییزی از هر سو گرد می‌آیند و پشت سر هم می‌رسند، و این، همان آیه الهی است: ﴿هر جا که باشید، خداوند همه شما را می‌آورد﴾.

بی‌شک، تعدادی که در این حدیث به آن اشاره شده، شمار یاران خاص امام مهدی علیه السلام است؛ وگرنه، تعداد همه یاران ایشان، خیلی بیش از اینهاست. این مطلب در برخی از احادیث نیز، مورد تأکید قرار گرفته است.

۲-۲. رجعت شماری از بانوان

در حدیثی از امام صادق علیه السلام شمار زنانی که پس از مرگ، هنگام قیام امام مهدی علیه السلام رجعت می‌کنند و سپاه ایشان را پشتیبانی می‌نمایند، سیزده تن ذکر شده است. متن

۱. ر. ک: ج ۷ ص ۳۷۴ ح ۱۳۹۱.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی علیه السلام فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

حدیث، چنین است:

يَكْرَهُ مَعَ الْقَائِمِ عَلَيْهِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ امْرَأَةً. قُلْتُ: وَمَا يَصْنَعُ بِهِنَّ؟ قَالَ: يُدَاوِينَ الْجَرْحَى، وَيَقْمُنَ عَلَى الْمَرْضَى كَمَا كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ. قُلْتُ: فَسَمِّهِنَّ لِي؟ فَقَالَ: الْقِنَوَاءُ بِنْتُ رُشَيْدٍ، وَأُمُّ أَيْمَنَ، وَحَبَابَةُ الْوَالِيَّةُ، وَسُمَيَّةُ أُمُّ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ، وَزُبَيْدَةُ، وَأُمُّ خَالِدِ الْأَحْمَسِيِّ، وَأُمُّ سَعِيدِ الْحَنْفِيِّ، وَصَبَانَةُ الْمَاشِطَةِ، وَأُمُّ خَالِدِ الْجُهَيْنِيِّ. ١

[امام علی (ع) فرمود: «سیزده زن همراه قائم هستند». گفتیم: با کمک آنها چه می‌کند؟ فرمود: «آنان، زخمی‌ها را مداوا می‌کنند و بیماران را نگاه می‌دارند، همان‌گونه که با پیامبر خدا (ص) بودند». گفتیم: آنها را برایم نام ببر.

فرمود: «قنوادختر رشید، أم ایمن، حبابه والبی، سمیه مادر عمّار یاسر، زبیده، أم خالد احمسی، أم سعید حنفی، صبانة ماشطه و أم خالد جهنی [از آنان هستند]».

احتمالاً این تعداد از زنان نیز، از خواص یاران امام هستند که مسئولیت پشتیبانی جنگ در پرستاری از رزمندگان مجروح را به عهده خواهند داشت؛ زیرا در غیر این صورت، با توجه به گستردگی نبرد، تعداد یاد شده، برای پرستاری از همه مجروحان، کافی نیست.

باری! حدیث نخست، به نقش زنان در مدیریت نهضت مهدوی و حدیث دوم، به نقش آنان در صحنه نبرد، اشاره دارد و بر این اساس، در صورتی که صدور احادیث یاد شده را بپذیریم، یکی از سیاست‌های امام مهدی (ع) بهره‌گیری از زنان شایسته، در ستاد جنگ خواهد بود.

۳. ساز و برگ نظامی در قیام مهدوی

یکی از مسائل مهم در تبیین سیاست‌های نظامی امام مهدی (ع) این است که سیاست ایشان در بهره‌گیری از ساز و برگ و ابزار نظامی چیست؟

۱. ر. ک: ج ۸ ص ۲۹۸ ح ۱۶۰۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.



پیش از این اشاره کردیم که پیروزی قیام مهدوی از طریق اعجاز نیست؛ بلکه سنت الهی ایجاب می‌نماید که قدرت نظامی، در کنار نصرت ویژه الهی، و پدید آمدن زمینه اجتماعی، در پیروزی این نهضت، نقش مؤثر و تعیین کننده داشته باشد. بنا بر این، در قیام امام مهدی علیه السلام، از ساز و برگ نظامی و تجهیزات جنگی، استفاده خواهد شد. پرستی که در این باره مطرح است، این که از چه نوع تجهیزات نظامی در این قیام، استفاده خواهد شد، ابزار جنگی متناسب با عصر ظهور یا ابزار جنگی صدر اسلام؟

برای پاسخ به این سؤال، ابتدا در باره مفاد احادیثی که در این باره وارد شده، توضیح مختصری خواهیم داد و در ادامه به ارزیابی اجمالی سند و تحلیل مقصود از آنها خواهیم پرداخت:

۳-۱. مضمون احادیث

احادیثی را که موضوع ساز و برگ نظامی قیام مهدوی در آنها مطرح شده، به سه دسته می‌توان تقسیم کرد:

دسته اول، احادیثی که تصریح کرده‌اند امام مهدی علیه السلام و یارانش با شمشیر با دشمنان می‌جنگند؛ مانند این حدیث که تجهیزات جنگی امام مهدی علیه السلام را چنین توصیف کرده است:

دِرْعُهُ دِرْعُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّابِعَةُ وَ سَيْفُهُ سَيْفُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذُو الْقَفَّارِ ^۱.

زره [امام مهدی علیه السلام] زره پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و شمشیر او شمشیر پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ذوالقفار است.

و در حدیثی دیگر، درباره سلاح جنگی یاران امام علیه السلام آمده:

إِذَا قَامَ الْقَائِمُ نَزَلَتْ سُيُوفُ الْقِتَالِ عَلَى كُلِّ سَيْفٍ اسْمُ الرَّجُلِ وَ اسْمُ أَبِيهِ ^۲.

۱. الغيبة، نعمانی: ص ۳۰ ح ۳۲.

۲. الغيبة، نعمانی: ص ۲۵۲ ح ۴۵، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۰۹ ح ۱۲۱.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

هنگامی که قائم علیه السلام قیام کند، شمشیرهای جنگ، نازل می‌گردد، بر هر شمشیری نام مرد [رزمنده] و نام پدرش نوشته شده است.

و در حدیثی دیگر، در باره قدرت سلاح یاران امام علیه السلام آمده:
لَهُمْ سُيُوفٌ مِنْ حَدِيدٍ غَيْرِ هَذَا الْحَدِيدِ، لَوْ ضَرَبَ أَحَدُهُمْ بِسَيْفِهِ جَبَلًا لَقَدَّهُ حَتَّى يَفْضِلَهُ.^۱

آنان، شمشیرهایی را از آهن، نه این آهن [معمولی]، آهنی که اگر یکی از آنان به کوهی بزند، آن را می‌درد و جدا می‌کند.

و در حدیثی دیگر، در باره سلطه امام مهدی علیه السلام بر دشمنان، آمده است:

يَعْسَاهُمْ الْقَائِمُ بِالسَّيْفِ.^۲

قائم علیه السلام با شمشیر بر آنها سلطه می‌یابد.

این دسته از احادیث بسیار فراوانند و همگی بر این معنا تأکید دارند که سلاح نبرد امام مهدی علیه السلام و یارانش، شمشیر است.

دسته دوم، احادیثی که دلالت دارند سپاهیان امام علیه السلام، همانند رزمندگان صدر اسلام، از چارپایان استفاده می‌کنند و افزون بر این، مواد غذایی و نوشیدنی‌های آنان و نیز علوفه مرکب‌هایشان از طریق اعجاز، تأمین می‌گردد.^۳

دسته سوم، حدیثی که در آن آمده است هنگامی که امام مهدی علیه السلام قیام می‌کند، به نقطه‌ای از میدان کوفه اشاره کرده، می‌فرماید: «این جا را بکنید» و از آن جا دوازده هزار زره و دوازده هزار کلاهخود بیرون می‌آورند. سپس ایشان، دوازده هزار نفر را دعوت می‌کند و این لباس‌ها را بر آنها می‌پوشاند و بر آنها می‌فرماید: «هر کس را دیدید که مثل شما لباس نپوشیده، او را بکشید!».^۴

۱. مختصر بصائر الدرجات: ص ۸۵، بصائر الدرجات: ص ۵۱۲ ح ۴، بحار الأنوار: ج ۵۴ ص ۳۳۳ ح ۱۷.

۲. الکافی: ج ۸ ص ۵۰ ح ۱۳، ثواب الأعمال: ص ۲۴۸ ح ۱۰، بحار الأنوار: ج ۲۴ ص ۳۱۰ ح ۱۶.

۳. ر. ک: ج ۸ ص ۳۸۹ (پشتیبانی لشکر و ابزار جنگی).

۴. ر. ک: الاختصاص: ص ۳۳۴.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۳-۲. ارزیابی احادیث

احادیث دسته اول - همان طور که اشاره شد - فراوانند و از نظر سند نیز شماری از آنها معتبرند؛^۱ لیکن دسته دوم از احادیث، نه فراوانند و نه از نظر سندی اعتبار دارند.

اما حدیثی که در دسته سوم ذکر شده، از نظر سند، بسیار ضعیف و مفاد ظاهری آن نیز، غیر قابل قبول است؛ زیرا امکان ندارد که امام علیه السلام چنین دستوری را صادر نماید.

با تأمل در این احادیث، در جمع‌بندی آنها می‌توان گفت: هر چند همان طور که اشاره شد، مفاد برخی از این احادیث، غیر قابل قبول است و به طور کلی، جزئیات مربوط به ساز و برگ نظامی قیام مهدوی، دلیل قاطعی ندارد، لیکن باید پذیرفت که همه احادیثی که جریان قیام مهدوی را گزارش کرده‌اند، بر این معنا اتفاق دارند که تنها سلاح مورد استفاده در این قیام، «شمشیر» است؛ اما این که مقصود از به کارگیری شمشیر در این قیام چیست، دو احتمال مطرح شده است:

احتمال اول این که «شمشیر»، در معنای حقیقی آن به کار رفته است. در این صورت، این سؤال پیش می‌آید که چگونه می‌توان با استفاده از شمشیر بر سلاح‌های پیشرفته مستکبران، فائق آمد؟

در پاسخ این سؤال نیز احتمالات مختلفی ذکر شده، مانند این که:

شمشیر در قیام مهدوی، قدرت خارق العاده‌ای پیدا می‌کند، چنان که در حدیثی اشاره شد که شمشیر یاران امام مهدی علیه السلام از جنس آهن‌های معمولی نیست و قدرتی دارد که می‌تواند کوه را بشکافد^۲، یا این که آمده است شمشیرهای آنان،

۱. ر. ک: ج ۹ ص ۹۹ (فاطیعت امام علیه السلام در رویارویی با مستکبران).

۲. بصائر الدرجات: ص ۴۹ ح ۴، بحار الأنوار، ج ۵۷ ص ۳۳۲ ح ۱۷.

۳. بصائر الدرجات: ص ۴۹۰ ح ۴، بحار الأنوار، ج ۵۷ ص ۳۳۲ ح ۱۷.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

شمشیرهای خاصی است که از آسمان نازل می‌شود.^۱
توجیه دیگر این که در آن زمان، تسلیحات پیشرفته از کار خواهد افتاد و مردم به ناگزیر، در جنگ از همان ابزارهای جنگی ابتدایی استفاده خواهند کرد.
توجیهات مشابه دیگری نیز مطرح شده که دلیل روشن و قاطعی برای اثبات هیچ یک از آنها وجود ندارد.

احتمال دوم، این است که «شمشیر» در این احادیث، نماد ابزار جنگی روز، و کنایه از قدرت نظامی است و علت این که در احادیث از ابزار جنگی روز به «شمشیر» تعبیر شده، این است که در تاریخ صدور حدیث یاد شده، شمشیر، سلاح کارآمد آن دوران بوده، و برای مردم آن زمان، سلاح‌های پیشرفته امروز، قابل فهم نبوده است، همان طور که چه بسا در آینده نیز سلاح‌هایی اختراع شود که در حال حاضر برای مردم این زمان، قابل تصور نیست و در قیام امام مهدی علیه السلام همان ابزار مورد استفاده واقع شود.

گفتنی است دلیل روشنی بر هیچ یک از احتمالات و توجیهات یاد شده، وجود ندارد. بنا بر این، آنچه مسلم است این که ساز و برگ نظامی قیام مهدوی، فوق العاده کارآمد خواهد بود و در این قیام از ابزار نامشروع، مانند ابزار جنگی کشتار جمعی، استفاده نخواهد شد؛ اما سیاست جنگی امام مهدی علیه السلام منطبق با کدام یک از احتمالات گذشته است، نمی‌توان در این باره اظهار نظر قطعی کرد.

۴. قاطعیت کامل در برخورد با مستکبران

قیام حضرت مهدی علیه السلام نماد کامل جمال و جلال الهی است. او با کسانی که با حق، ستیزه‌جویی نکنند، در نهایت رأفت و مهربانی، رفتار خواهد کرد؛ اما با مستکبران و معاندان حق و عدل، با نهایت قاطعیت، برخورد خواهد نمود. همه احادیثی که

۱. الغیبة، نعمانی: ص ۲۴۴ ح ۴۵، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۵۶ ح ۱۲۱.

* این کتاب الکترونیکی، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

امام مهدی علیه السلام را با عنوان «صاحب السیف؛ صاحب شمشیر» توصیف کرده‌اند، تأکید می‌کنند که او «لا یظهر إلا بالسیف؛ جز با شمشیر، ظاهر نمی‌شود» که این احادیث، به قاطعیت کامل امام علیه السلام در برخورد با حق‌ستیزان مستکبر، اشاره دارد.^۱
نکات قابل توجه درباره این سیاست، عبارت‌اند از:

۴-۱. برخورد قاطعانه با مدعیان دروغین تشیع

بر پایه حدیثی معتبر، امام مهدی علیه السلام قبل از برخورد با دیگران، با قاطعیت با مدعیان دروغین تشیع، برخورد می‌کند و آنان را از بین می‌برد. در حدیثی که با سند معتبر از امام صادق علیه السلام نقل شده، آمده:

لَوْ قَامَ قَائِمُنَا بَدَأَ بِكَذَّابِي الشَّيْعَةِ فَفَتَلَهُمْ.^۲

اگر قائم ما قیام کند، از دروغگویان شیعه می‌آغازد و آنها را می‌کشد.
این اقدام، حاکی از آن است که خطر تظاهرکنندگان به تشیع از دیگر توطئه‌گران، بیشتر است.

۴-۲. ریشه‌کن کردن فتنه

برخورد قاطع و ریشه‌ای امام مهدی علیه السلام با انواع توطئه‌ها سبب می‌شود زمین از فتنه و فتنه‌گران، تهی شود و دین خداوند سبحان، بر سراسر جهان، حاکم گردد و کامل‌ترین مصادیق آیه: ﴿وَقَتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِئْتَةً وَيَكُونَ آلِدِينَ لِلَّهِ؛^۳ با آنان بجنگید تا آن‌گاه که فتنه‌ای نماند و دین، یکسره برای خدا باشد﴾، تحقق یابد.^۴

۴-۳. رعایت دقیق ارزش‌های اخلاقی در برخورد با دشمنان

یکی از نکات بسیار مهم در سیاست‌های جنگی امام مهدی علیه السلام، توجه کامل به

۱. ر.ک: ص ۷۹ (فصل هشتم / رویارویی با دشمن).

۲. ر.ک: ص ۸۶ ح ۱۶۸۶.

۳. بقره: آیه ۱۹۳.

۴. ر.ک: ص ۸۹ (برافکندن فتنه از بیخ و بن).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی علیه السلام فرجه‌الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ارزش‌های اخلاقی است، به گونه‌ای که در برخی از احادیث آمده:

لا یوقظ نائماً ولا یهریق دماً^۱.

[قائم] نه خفته‌ای را بیدار می‌کند و نه خونی [به ناحق] می‌ریزد.

بدیهی است که قیامی که هدف آن، ظلم‌ستیزی، عدالت‌محوری و به اجرا در آوردن کامل ارزش‌های الهی است، نمی‌تواند ذره‌ای از صراط مستقیم حق و عدل، منحرف شود. از این رو، احادیثی که دلالت دارند بر این که «امام مهدی علیه السلام آن قدر می‌گشدد که مردم می‌گویند اگر او فرزند فاطمه بود به ما رحم می‌کرد»،^۲ نمی‌توانند صحیح باشند.

۱. الفتن: ج ۱ ص ۳۵۸ ح ۱۰۴۰.

۲. ر.ک: ص ۸۶ ح ۱۶۸۵. برای توضیح بیشتر، ر.ک: ص ۹۲ (تحلیلی بر احادیث کشتار در قیام مهدوی).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

سیاست‌های قضایی

از منظر قرآن کریم، قضاوت و داوری میان مردم، در اصل، حقّ خداوند سبحان است و تنها افراد خاصی به نمایندگی از او حقّ داوری دارند:

﴿يَدَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ﴾^۱

ای داوود! ما تو را خلیفه [و نماینده] خود در زمین قرار دادیم. پس میان مردم، به حق داوری کن.

از امام صادق (علیه السلام) روایت شده که فرمود:

إِتَّقُوا الْحُكُومَةَ؛ فَإِنَّ الْحُكُومَةَ إِنَّمَا هِيَ لِإِمَامِ الْعَالِمِ بِالْقَضَاءِ، الْعَادِلِ فِي الْمُسْلِمِينَ، لِنَبِيِّ أَوْ وَصِيِّ نَبِيِّ.^۲

از داوری کردن پرهیزید؛ زیرا [منصب] داوری در حقیقت، از آن امامی است که در قضاوت، دانا باشد و در میان مسلمانان به عدالت، حکم کند؛ از آن پیامبر یا وصی پیامبر است.

به دلیل اهمیت فوق العاده منصب قضاوت، امام علی (علیه السلام) به شریح قاضی فرمود:

يَا شَرِيحُ، قَدْ جَلَسْتَ مَجْلِسًا لَا يَجْلِسُهُ إِلَّا نَبِيُّ أَوْ وَصِيُّ نَبِيِّ أَوْ شَقِيٌّ.^۳

۱. ص: آیه ۲۴.

۲. الکافی: ج ۷ ص ۴۰۶ ح ۱، تهذیب الأحکام: ج ۶ ص ۲۱۷ ح ۵۱۱، کتاب من لایحضره الفقیه: ج ۳ ص ۵ ح ۳۲۲۲.

۳. الکافی: ج ۷ ص ۴۰۶ ح ۲، تهذیب الأحکام: ج ۶ ص ۲۱۷ ح ۵۰۹، کتاب من لایحضره الفقیه: ج ۳ ص ۵ ح ۳۲۲۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

ای شریح! تو در جایی نشسته‌ای که جز پیامبر یا وصی پیامبر و یا شقاوت‌مند در آن
جا نمی‌نشینی.

بر این اساس، قوه قضائیه در نظام سیاسی - الهی مهدوی، از مهم‌ترین نهادهای
حکومتی است.

روشن است تحقق اصلی‌ترین شعارهای قیام امام مهدی علیه السلام یعنی عدالت
اجتماعی نیز، تنها در پرتو تشکیلات قضایی قوی و سالم، امکان‌پذیر است.

بر پایه احادیث اهل بیت علیهم السلام، قوه قضائیه در حکومت امام مهدی علیه السلام از نظر
سیاست‌های قضایی، امکانات مورد نیاز قضا، و کارآمدی قضات، در بالاترین سطح
ممکن قرار دارند. البته این احادیث به اندازه‌ای نیستند که بتوان در همه این زمینه‌ها،
نظر قاطعی ارائه کرد؛ لیکن به هر حال، تشکیلات قضایی مهدوی را با توجه به آنها
می‌توان چنین توصیف کرد:

۷-۱. نوسازی سازمان قضایی

نخستین سیاست قضایی در دولت مهدوی، بازسازی و نوسازی تشکیلات قضایی
است. از امام باقر علیه السلام روایت شده که در توصیف اقدامات قائم آل محمد علیهم السلام پس از
قیام، می‌فرماید:

يُقَوْمُ بِأَمْرِ جَدِيدٍ وَسُنَّةٍ جَدِيدَةٍ وَقَضَاءٍ جَدِيدٍ^۱.

به امری نو، روشی نو و شیوه قضایی جدیدی قیام می‌کند.

برای توضیح این حدیث، چند نکته قابل توجه است:

یک. امکان اجرای عدالت به معنای کامل و همه‌جانبه آن در روزگاری که اسلام
همه جهان را فراگرفته، ایجاب می‌کند سیره قضایی در حکومت امام مهدی علیه السلام با
سیره نبوی و علوی، تفاوت داشته باشد. به عبارت دیگر، در دوران حکومت

۱. ر.ک: ص ۳۸۴ ح ۱۹۱۳.

* این کتاب الکترونیک، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارائه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

پیامبر ﷺ و امام علی علیه السلام قضاوت، بر پایه موازین ظاهری داوری انجام می‌شد؛ زیرا جامعه، تاب و تحمل داوری برحسب واقع را نداشت؛ اما در عصر ظهور، با در نظر گرفتن رشد عقلی، علمی و فرهنگی جامعه، داوری برحسب واقع، امکان‌پذیر است. از این رو، اجرای عدالت واقعی به طور کامل، مورد توجه دستگاه قضایی است.

دو. نوآوری قضایی عصر ظهور، می‌تواند شامل شیوه اثبات حق و کشف جرم و حتی احکام جدید قضایی باشد، چنان‌که در برخی احادیث آمده است.^۱
سه. نوآوری قضایی، منافاتی با خاتمیّت نبوت ندارد؛ زیرا بر اساس شماری از احادیث،^۲ بیان شماری از احکام در عصر نبوت به مصلحت جامعه نبوده است و همان‌طور که برخی از فقهای بزرگ فرموده‌اند،^۳ ظاهر این‌گونه اخبار، این است که مصلحت الهی اقتضا کرده تا شماری از احکام تا زمان ظهور امام مهدی علیه السلام مخفی بماند.^۴

۷-۲. داوری بر پایه علم

برجسته‌ترین نوآوری قضایی در نظام مهدوی، داوری بر پایه علم است. در سیره نبوی، «بینه» و «قسم»، مبنای قضاوت و دادرسی بود و این سیره، همچنان تا ظهور امام مهدی علیه السلام در تشکیلات قضایی اسلامی ادامه خواهد داشت؛ اما در دولت مهدوی که سراسر جهان را فرا خواهد گرفت، با در نظر گرفتن امکان دستیابی به عدالت واقعی و کامل - همان‌طور که اشاره شد -، دادرسی بر اساس علم قضایی

۱. ر.ک: ص ۳۹۲ (فصل ششم / تبیین شیوه داوری داوود و سلیمان).
۲. مانند: «أَسْكُنُوا عَمَّا سَكَتَ اللَّهُ؛ در آنچه خدا سکوت کرده، سکوت کنید» یا «أَسْكُنُوا عَنِّي مَا سَكَتَ عَنْكُمْ؛ در آنچه من ساکت ماندم، شما هم ساکت باشید» (ر.ک: دانش‌نامه عقاید اسلامی: ج ۳ ص ۱۵۱ ح ۲۴۰۸ و ۲۴۱۲).
۳. مصباح الأصول (تقریرات آیه الله خوبی)، کتاب فروشی داوری: ص ۲۷۱.
۴. ر.ک: ص ۱۵۸ (تبیین برخی از تعبیرات در باره مبانی حکومتی امام مهدی علیه السلام).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

خواهد بود. این معنا در چند حدیث صحیح و معتبر، مورد تأکید قرار گرفته است.^۱
امام باقر علیه السلام فرمود:

إِذَا قَامَ قَائِمُ آلِ مُحَمَّدٍ علیه السلام حَكَمَ بِحُكْمِ دَاوُدَ وَ سُلَيْمَانَ لَا يَسْأَلُ بَيْنَهُ ۲.

هنگامی که قائم خاندان محمد قیام می‌کند، به شیوه داوود و سلیمان علیهما السلام قضاوت می‌کند و بینه نمی‌طلبد.

در حدیث دیگری از امام عسکری علیه السلام آمده:

إِذَا قَامَ قَائِمُ آلِ مُحَمَّدٍ - عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ السَّلَامُ -، حَكَمَ بَيْنَ النَّاسِ بِحُكْمِ دَاوُدَ لَا يَحْتَاجُ إِلَى بَيْنَةٍ، يُلْهُمُهُ اللَّهُ تَعَالَى فَيَحْكُمُ بِعِلْمِهِ ۳.

هنگامی که قائم خاندان محمد - که بر او و بر ایشان درود باد - قیام کند، میان مردم به شیوه داوود علیه السلام قضاوت می‌کند، نیازمند بینه نیست، خداوند متعال به او الهام می‌کند و بر اساس علمش حکم می‌کند.

با توجه به این که امام مهدی علیه السلام نمی‌تواند شخصاً به دعاوی همه داخواهان، رسیدگی کند، این سؤال قابل طرح است که: قضا بر پایه علم، اختصاص به شخص ایشان دارد یا در دستگاه قضایی ایشان، همه قضات موظف‌اند بر اساس علم خود عمل کنند؟

شاید نتوان به این پرسش، پاسخ دقیقی داد؛ لیکن بعید نیست که از ظاهر مفاد احادیث یاد شده، خصوصاً با در نظر گرفتن ویژگی‌های قضات آن دوران و امکاناتی که در اختیار آنان قرار می‌گیرد، بتوان استنباط کرد که در حکومت مهدوی، همه قضات بر اساس علم خود، داوری خواهند کرد. توضیح بیشتر در ادامه بحث، خواهد آمد.

۱. ر.ک: ص ۳۸۷ (قضاوت به شیوه داوود و سلیمان).

۲. ر.ک: ص ۳۸۶ ح ۱۹۱۷.

۳. ر.ک: ص ۳۸۸ ح ۱۹۲۲.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

۷-۳. فراهم ساختن امکانات دادرسی دقیق و سریع

یکی از اقدامات بسیار مهم در تشکیلات قضایی دولت مهدوی، فراهم ساختن امکانات لازم برای قضاوت صحیح و سریع و عادلانه است. از امام باقر علیه السلام روایت شده که فرمود:

إِذَا قَامَ الْقَائِمُ بَعَثَ فِي أَقْلِيمِ الْأَرْضِ، فِي كُلِّ إِقْلِيمٍ رَجُلًا، يَقُولُ: عَهْدُكَ فِي كَفِّكَ، فَإِذَا وَرَدَ عَلَيْكَ أَمْرٌ لَا تَفْهَمُهُ وَلَا تَعْرِفُ الْقَضَاءَ فِيهِ، فَانظُرْ إِلَى كَفِّكَ وَاعْمَلْ بِمَا فِيهَا.^۱

هنگامی که قائم قیام کند، به هر یک از مناطق زمین، کسی را می‌فرستد و به او می‌گوید: پیمان‌نامه‌ات در کف دستت است، هنگامی که کاری بر تو در آمده که آن را نفهمیدی و حکم آن را ندانستی، به کف دست بنگر و به آن [پیمان‌نامه] عمل کن.

مقصود از جمله «عهدک فی کفک» - که در این حدیث و حدیثی دیگر آمده -، دستور العمل کامل و جامعی است که پاسخ هر سؤالی در آن وجود دارد و در نظام مهدوی، در اختیار حکام و قضات، قرار می‌گیرد و آنها با مراجعه به آن، در اسرع وقت، می‌توانند از حکم صحیح موضوع مورد نیاز خود، آگاه شوند. اما ماهیت این دستور العمل جامع چیست و چگونه در اختیار قضات قرار می‌گیرد؟

در پاسخ به این پرسش، دو احتمال، قابل توجه است:

یک. مقصود از دستور العمل جامعی که در اختیار قضات و حکام قرار می‌گیرد، دانش ویژه‌ای است که به برکت دولت مهدوی توسط خداوند سبحان به قلب آنان، افاضه می‌گردد و با افاضه آن دانش، برای تشخیص حق، نیازی به بیینه و برهان نخواهند داشت. مؤید این احتمال، احادیثی است که در تبیین ویژگی‌های قضات

۱. ر.ک: ص ۴۰۲ ح ۱۹۲۵.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

بلند پایه حکومت امام مهدی علیه السلام خواهد آمد.^۱

دو. مقصود از دستور العمل جامعی که در دسترس آنان قرار داده می‌شود، این است که دستگاه قضایی و مدیریتی آن دوران، مجهز به سامانه اطلاع‌رسانی بسیار پیشرفته‌ای خواهد شد که قادر است همه اطلاعات مورد نیاز آنان را با دقت کامل و در اسرع وقت، در اختیارشان قرار دهد.

۷-۴. برکناری قاضیان ناشایسته

نخستین اقدام عملی امام مهدی علیه السلام برای اصلاح قوه قضائیه، برکناری قضات ناشایسته است. از امام علی علیه السلام روایت شده که ضمن برشمردن اقدامات ایشان می‌فرماید:

وَلِعَمْرِي لَيَنْزَعَنَّ عَنْكُمْ قُضَاةَ السَّوِّءِ.^۲

و به جانم سوگند، [مهدی علیه السلام] قاضیان بدکار را از [گردن] شما باز می‌کند.

واژه «لینزعن» در متن حدیث، از ریشه «نزع» به معنی برکنیدن چیزی از جای خود است و همراه شدن آن با «لام» و «نون» تأکید، اشاره به این معناست که در تشکیلات قضایی مهدوی، قضات ناشایسته، ریشه کن می‌شوند و جای آنها را قضات صالح و شایسته پر خواهند کرد.

۷-۵. انتخاب قاضیان شایسته

بی‌تردید، سیاست شایسته‌سالاری در گزینش قضات، نقشی بنیادین در پدید آوردن نهاد قضایی قوی و سالم و کارآمد دارد و از این رو، در حکومت امام مهدی علیه السلام، شخص ایشان و بهترین یاران و کارگزاران دولت مهدوی، قاضی معرفی شده‌اند. در رأس تشکیلات قضایی، شخص امام مهدی علیه السلام قرار دارد. ایشان علاوه بر

۱. ر.ک: ص ۴۰۳ (فراهم‌سازی امکانات برای قضاوت دقیق و سریع).

۲. ر.ک: ص ۴۰۲ ح ۱۹۲۷.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیای حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

رهبری نظام، در همه ابعاد - همان طور که اشاره شد - در موارد لازم، متصدی امر قضا نیز خواهد شد.

در مرتبه پس از ایشان، عیسی علیه السلام قضاوت خواهد کرد. از پیامبر صلی الله علیه و آله روایت شده که فرمود:

لَيُوشِكُنَّ أَنْ يَنْزِلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا مُقْسِطًا^۱.

نزدیک است که پسر مریم علیه السلام چون حاکمی دادگستر، میان شما فرود آید.

بدین سان، شاید بتوان گفت ریاست قضا در دولت مهدوی با عیسی علیه السلام است.

در مرتبه پس از عیسی علیه السلام، ۳۱۳ نفر یاران خاص امام مهدی علیه السلام هستند که به اعجاز ایشان، نسبت به مسائل قضایی احاطه علمی پیدا می‌کنند. در این باره از امام باقر علیه السلام روایت شده که فرمود:

هَذِهِ (الْعِدَّةُ) الَّتِي يُخْرِجُ اللَّهُ فِيهَا الْقَائِمَ علیه السلام، هُمُ التَّجْبَاءُ وَالْقُضَاةُ وَالْحُكَّامُ وَالْفُقَهَاءُ

فِي الدِّينِ، يَمَسَحُ بِظُؤُنِهِمْ وَظُهُورِهِمْ فَلَا يَسْتَبِيهُ عَلَيْهِمْ حُكْمٌ^۲.

اما این افرادی که خداوند، قائم علیه السلام را در جمع ایشان ظاهر می‌سازد، نجیبان، حاکمان و فقیهان در دین‌اند و قائم علیه السلام دستی بر سینه و پشت آنان می‌کشد و در حکمی به اشتباه نمی‌افتند.

در مرتبه چهارم، قضاتی هستند که از طریق امکانات ویژه قضایی که در اختیار آنان قرار می‌گیرد - و پیش از این توضیح داده شد -، از مسائل قضایی آگاه می‌شوند.^۳

۷-۶. ریشه‌کن کردن رشوه‌خواری

یکی از سیاست‌های اصولی امام مهدی علیه السلام ریشه‌کن کردن انواع رشوه‌خواری در

۱. ر.ک: ص ۴۰۴ ح ۱۹۲۸.

۲. ر.ک: ص ۴۰۴ ح ۱۹۳۰.

۳. ر.ک: ص ۳۸۳ (فراهم ساختن امکانات دادرسی دقیق و سریع).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

نظام حکومتی، بویژه در تشکیلات قضایی است؛ اما به دلیل این که خطر رشوه‌خواری در دستگاه قضایی به مراتب بیش از سایر نهادهای حکومتی است، در برخی از احادیث، این موضوع مورد تأکید قرار گرفته است. امام علی علیه السلام در ضمن خطبه‌ای می‌فرماید:

لِيَسْتَخْلِفَنَّ اللَّهُ خَلِيفَةً يَنْبُتُ عَلَى الْهُدَى، وَلَا يَأْخُذُ عَلَى حُكْمِهِ الرَّشَاءُ.^۱

بی‌تردید، خداوند، خلیفه‌ای را جانشین خواهد کرد که بر هدایت، استوار گام می‌ایستد و برای حکمش رشوه نمی‌گیرد.

در تبیین این حدیث، دو نکته قابل توجه است:

یک. مقصود از «لَا يَأْخُذُ عَلَى حُكْمِهِ الرَّشَاءُ»؛ برای حکمش رشوه نمی‌گیرد، این است که در نظام قضایی مهدوی، رشوه‌خواری به طور مطلق، وجود نخواهد داشت.

دو. تأکید بر این که در حکومت آرمانی مهدوی، رشوه‌خواری در دستگاه قضا از بین خواهد رفت، اشاره به این است که پایان دادن به رشوه‌خواری، خصوصاً در تشکیلات قضا، کار ساده‌ای نیست و تنها در حکومت امام مهدی علیه السلام این آرزو تحقق خواهد یافت.

۷-۷. قضاوت زنان

مشهور فقهای امامیه بر این باورند که زنان، نمی‌توانند متصدی منصب قضا شوند، هر چند واجد شرایط قضاوت باشند؛ بلکه برخی ادعا کرده‌اند که این نظریه، مورد اجماع و اتفاق فقهاست.^۲ افزون بر فقهای امامی، مالکیان، شافعیان و حنبلیان از

۱. ر.ک: ص ۴۰۶ ح ۱۹۳۲.

۲. گفتنی است، ظاهراً این مسئله در منافع فقهی مأثور قدما، مانند: مقتعه، مقنع، هدایه، نهاییه و فقه الرضا مطرح نشده است تنها مرحوم شیخ طوسی در کتاب خلاف و مبسوط - که فروع اجتهادی مستنبط را در آن جمع‌آوری



* این کتاب الکترونیکی، در برگزیده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سوالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیکی انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

مذاهب اهل سنت نیز معتقدند که زنان به طور مطلق نمی‌توانند متصدی امر قضاوت شوند؛ اما در مذهب حنفیه، جز در موارد حدود و قصاص، زنان می‌توانند قضاوت کنند. همچنین محمد بن جریر طبری، معتقد بوده که فرقی میان زن و مرد در جواز تصدی منصب قضا وجود ندارد.^۱

بر پایه حدیثی از امام باقر علیه السلام در دولت امام مهدی علیه السلام، هنگامی که علم و حکمت توسعه یافت، زنان می‌توانند براساس کتاب خدا و سنت پیامبر خدا صلی الله علیه و آله قضاوت کنند. در این حدیث، امام علیه السلام ضمن بیان برکات دولت مهدوی می‌فرماید:

و تَوْتُونَ الْحِكْمَةَ فِي زَمَانِهِ، حَتَّى إِنَّ الْمَرْأَةَ لَتَقْضِي فِي بَيْتِهَا بِكِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى وَ سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله.

و در روزگارش، حکمت نصیبشان می‌شود تا آن جا که زن در خانه‌اش بر اساس کتاب خدای متعال و سنت پیامبر خدا، حکم می‌کند.

برای توضیح این حدیث، چند نکته قابل توجه است:

یک. می‌توان گفت: در دولت مهدوی، شرایط لازم برای تصدی امر قضاوت توسط زنان، فراهم می‌گردد.

دو. مقید کردن قضاوت زن در خانه، اشاره به این است که تصدی امر قضا نباید آنها را از مهم‌ترین وظیفه آنها که مدیریت خانه و پرورش انسان‌های صالح است، غافل کند. بدیهی است در این زمینه، تفاوتی میان تصدی امر قضا و سایر مسئولیت‌ها وجود ندارد.

سه. برخی احتمال داده‌اند که مراد از قضاوت زن در خانه، تدبیر امور فرزندان و

﴿ کرده -، متعرض آن گردیده است. وی نیز در کتاب خلاف بر این مسئله ادعای اجماع نکرده است. بنا بر این، ثبوت اجماع در این مسئله، به گونه‌ای که کاشف تلقی آن از معصوم باشد، مشکل است.

۱. ر.ک: دراسات فی ولایة الفقیه: ج ۱ ص ۳۳۵ و ۳۳۶.

۲. ر.ک: ص ۴۰۶ ح ۱۹۳۳.

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاى حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

حکم کردن میان آنان در امور زندگی و تربیت و تأدیب در محیط خانواده باشد؛^۱ اما باید گفت: این احتمال علاوه بر این که خلاف ظاهر حدیث است، اختصاصی به دولت امام مهدی علیه السلام ندارد.

۷-۸. داوری ویژه برای پیروان ادیان

بر پایه حدیثی که در علل الشرائع و الغیبة نعمانی از امام باقر علیه السلام نقل شده، یکی از سیاست‌های قضایی دولت مهدوی، این است که برای پیروان ادیان آسمانی، بر اساس کتاب خود آنها داوری خواهد کرد. متن حدیث، این است:

فَأِنَّمَا سُمِّيَ الْمَهْدِيُّ لِأَنَّهُ يَهْدِي لِأَمْرِ حَقِّيٍّ، يَسْتَخْرِجُ التَّوْرَةَ وَ سَائِرَ كُتُبِ اللَّهِ مِنْ غَارٍ بِأَنْطَاكِيَّةَ، فَيَحْكُمُ بَيْنَ أَهْلِ التَّوْرَةِ بِالتَّوْرَةِ، وَ بَيْنَ أَهْلِ الْإِنْجِيلِ بِالْإِنْجِيلِ، وَ بَيْنَ أَهْلِ الزَّبُورِ بِالزَّبُورِ، وَ بَيْنَ أَهْلِ الْفُرْقَانِ بِالْفُرْقَانِ.^۲

از آن رو مهدی نامیده شده که به امری نماند، راه‌نمایی می‌کند، تورات و دیگر کتاب‌های آسمانی را از غاری در انطاکیه بیرون می‌کشد و میان اهل تورات به تورات، میان اهل انجیل به انجیل، میان اهل زبور به زبور و میان اهل فرقان (قرآن) به فرقان حکم می‌کند.

نکات قابل توجه در باره این حدیث، عبارت اند از:

یک. این سیاست قضایی، در واقع، همان سیاست امیر مؤمنان علیه السلام است که در آغاز خلافت، ضمن یک سخنرانی اعلام فرمود:

أَمَّا وَاللَّهِ لَوْ تَبَيَّنَ لِي الْوَسَادِ لِحَكْمَتِ بَيْنَ أَهْلِ التَّوْرَةِ بِتَوْرَاتِهِمْ، وَ بَيْنَ أَهْلِ الْإِنْجِيلِ بِإِنْجِيلِهِمْ، وَ أَهْلِ الزَّبُورِ بِزُبُورِهِمْ، وَ أَهْلِ الْقُرْآنِ بِقُرْآنِهِمْ، حَتَّى يَزْهَرَ كُلُّ كِتَابٍ مِنْ هَذِهِ الْكُتُبِ وَيَقُولُ: يَا رَبِّ، إِنَّ عَلَيَّ قَضَى بِقَضَائِكَ.^۳

۱. ر.ک: دلیل تحریر الوسيله (الكلام في مسألة ولاية الفقيه): ج ۳ ص ۱۷۴.

۲. ر.ک: ص ۴۰۸ ح ۱۹۳۴.

۳. الإرشاد: ج ۱ ص ۳۴، التوحيد: ص ۳۰۵ ح ۱، الأمالي، صدوق: ص ۴۲۲ ح ۵۶۰، الاحتجاج: ج ۱ ص ۶۰۹

⇔

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشريف است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در پورتال جامع مهدویت به نشانی MAHDAVIAT.IR صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

سوگند به خدا، اگر تکیه‌گاهی (مسندی) برایم نهاده شود، در بین اهل تورات با توراتشان، در بین اهل انجیل با انجیلشان، در بین اهل زبور با زبورشان و در بین اهل قرآن با قرآنشان، داوری خواهم کرد تا آن جا که هر یک از این کتاب‌ها سر بر آورد و بگوید: «پروردگارا! علی علیه السلام به حکم تو داوری کرد».

بنا بر این، سیاست قضایی دولت مهدوی در تعامل با پیروان ادیان آسمانی، همانند سیاست قضایی حکومت علوی، حاکی از برخورد مسالمت‌آمیز اسلام با پیروان سایر ادیان آسمانی است.

دو. همان‌طور که در متن حدیثی که سیاست قضایی امام مهدی علیه السلام را در مورد پیروان ادیان آسمانی بیان کرده، آمده، قضاوت ایشان بر اساس احکام کتاب‌های اصیل آسمانی خواهد بود، نه بر اساس کتاب‌های تحریف شده.

سه. به نظر می‌رسد افزایش دانش و بینش عمومی، سیاست برخورد منطقی و مسالمت‌آمیز دولت مهدوی با پیروان سایر ادیان، و آگاهی یافتن آنان از کتاب‌های اصیل و تحریف نشده خود، عواملی است که سبب می‌شوند به تدریج، همه یا اکثر قاطع پیروان ادیان، به آیین اسلام، گرایش پیدا کنند و همان‌طور که در شماری از احادیث آمده، دین اسلام در جهان، فراگیر شود و جامعه بشر به آرمان وحدت ادیان، دست یابد.^۱

«ح ۱۳۸، الاختصاص: ص ۲۳۵، روضة الواعظین: ص ۱۳۲، المناقب، ابن شهر آشوب: ج ۲ ص ۳۸ کلاً نحوه ور. ک الفصول المختارة: ص ۲۲۲ و شرح نهج البلاغة: ج ۲۰ ص ۲۸۳ ح ۲۴۲. ۱. ر. ک: ص ۲۶۷ (وحدت و کثرت ادیان در حکومت مهدوی).

* این کتاب الکترونیک، دربرگیرنده گزیده‌ای از کتاب ارزشمند **دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف** است که محصول پژوهش گروهی از دانشمندان و فضیلاي حوزه علمیه قم در پژوهشکده علوم و معارف حدیث پژوهشگاه قرآن و حدیث بوده و توسط **موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث** در ۱۰ جلد منتشر شده است. از آنجا که سؤالات آزمون سراسری معارف مهدویت، از این کتاب الکترونیک انتخاب خواهند شد، مطالعه محتوایی که پیش‌رو دارید، برای کسب آمادگی جهت شرکت در آزمون توصیه می‌شود.

* ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در **پورتال جامع مهدویت** به نشانی **MAHDAVIAT.IR** صورت می‌گیرد.

* مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز **۱۳۹۳/۹/۱۵** بوده و تمدید نخواهد شد.

* کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز **جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲** همراه با کارت شناسایی معتبر ارایه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هریک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

آزمون سراسری معارف مهدویت

ویژه دانش‌آموزان، دانشجویان، معلمان، طلاب، فعالان فرهنگی و عموم علاقمندان امام موعود

ثبت‌نام در آزمون، فقط به صورت اینترنتی و در «پورتال جامع مهدویت» به نشانی Mahdaviat.ir صورت می‌گیرد. مراحل ثبت‌نام داوطلبان در آزمون، شامل «عضویت»، «ورود به صفحه شخصی»، «شارژ اعتبار مالی» و «تکمیل برگه ثبت‌نام» در پورتال، در این دفترچه به طور کامل توضیح داده شده‌اند. پس از اطمینان از ثبت‌نام در آزمون، داوطلبان می‌توانند نسبت به مطالعه منابع آزمون و کسب آمادگی علمی برای شرکت در آن، اقدام نمایند؛ از هنگام ثبت‌نام تا زمان برگزاری آزمون، گزیده منابع آزمون به صورت کتاب الکترونیک در پورتال جامع مهدویت قرار داده شده تا داوطلبان امکان مطالعه آسان و سریع محتوای منابع را داشته باشند. همچنین، داوطلبان آزمون می‌توانند در طول مدت آمادگی، از خدمات پاسخگویی به پرسش‌های مرتبط با مهدویت در پورتال استفاده نموده و ابهامات و اشکالات خود را برطرف نمایند.

مهلت ثبت‌نام در آزمون تا پایان روز ۱۳۹۳/۹/۱۵ بوده و تمدید نخواهد شد. کارت ورود به جلسه آزمون، از یک هفته قبل از زمان برگزاری، در صفحه شخصی داوطلبان در پورتال قرار می‌گیرد که می‌بایست توسط آنها چاپ شده و هنگام ورود به جلسه آزمون در صبح روز جمعه ۱۳۹۳/۱۰/۱۲ همراه با کارت شناسایی معتبر ارائه گردد. نتایج آزمون، به صورت صدور کارنامه ارزشیابی برای هر یک از داوطلبان (شامل نمره و رتبه داوطلب در هر حوزه امتحانی و کل کشور) به همراه برگه هدایت آموزشی، در نیمه دوم اسفندماه اعلام شده و طی مراسمی ویژه، از برگزیدگان و نفرات برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

دفتر مرکزی بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)
در تهران، خیابان انقلاب، خیابان قدس، تقاطع ایالتیا، پلاک ۹۸ واقع شده است. شماره تلفن‌های ۰۲۱۸۸۹۹۸۶۰۱-۹ در وقت اداری آماده پاسخگویی به مخاطبان و مراجعان محترم می‌باشند. چنانچه پرسش، انتقاد و یا پیشنهادی دارید، از طریق برگه تماس در پورتال جامع مهدویت و یا شماره پیامک ۳۰۰۰۱۳ تماس بگیرید.